Ex Collegio Laudunensi

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
719

189.3.2.

D. D Grandin

1660

M.S.t. III.92

Tractatus de Trinitate

Ad quaestionem 4. primae partis doctoris Angelici et sequentes

UNIVERS. REGIA FACULT. THEOLOG. PARIS

COLLEGIUM LUDOVICI MAGNI

Aggredimur Augustum SS.ma Trinitatis mysterium dignum solo christiano sive doctore sive auditore argumentum. Nam ut loquitur S.tus Hilarius, libro 8.vo de Trin. hoc Ecclesia intelligit. hoc synagoga non credit. hoc philosophia non sapit; fidem postulat haec tractatio, rationem omnem mentemq. vincit. Exorandus itaque deus cum eodem sancto Hilario libro 1.o ut praedicti huius coepti exordia incitet, et profectu accrescente confirmet, et ad consortium vel prophetalis vel apostolici spiritus vocet, ut dicta eorum non alio quam ipsi locuti sunt sensu apprehendamus, verborumque proprietates, iisdem

BIBLIOTHEQUE DE L'UNIVERSITÉ DE FRANCE

rerum significationibus Exequamur, quo vero minus de nostro sapere videamur, doctoris Angelici non doctrinam modo, sed doctrinæ ordinem ac Methodum nobis sequendam proponimus. Sit

Quæstio 27.ma

De Processione diuinarum personarum

Articulus primus

Vtrum processio sit in diuinis

Mysterium quod tractamus, græce τρίας latine trinitas nominatur, quæ voces licet per se ternarium quarumlibet rerum numerum significent, tamen vsurpantur ab Ecclesia ad designandas tres in vna dei essentia personas; Non leguntur quidem in scripturis sacris; Eas tamen vsurparunt Ecclesiastici Scriptores ad rem præsentem explicandam; quomodo nomen Incarnaõis transsubstantiationis consubstantialis aliasque voces inuexerunt. Neque id temeré; Nam

Et docet S.tus Th. q.stione 29.a artic. 2.° ad 1.um. Si de deo oporteret dici solum illa quæ Sacra Scriptura de deo tradit, sequeretur quod nunquam in alia lingua posset aliquis loqui de deo nisi in illa in qua 1.° tradita est Scriptura Veteris vel novi testamenti.

Cum autem concipi possint tres personæ sine ulla processione, iure quærit Sanctus Doctor utrum processio sit in divinis. Neg. solum — docet processionem esse, sed etiam explicat — qualisnam sit processio. imo et dum scribit verbum procedere secundum emanationem — intelligibilem, indicat quodnam sit processionis verbi divini principium, unde et quodnam sit principium Spiritus Sancti colligi potest, et nos eodem momento ad primum hunc articulum explicabimus, sed prius

Nota duplicem a S.to Th. distingui processionem unam ad extra, alteram ad intra. prior duplex est, nam vel est causa in effectum, sicut movens in id procedit quod movet, et circa quod agit, vel effectus a causa, sicut calor ab igne procedit, posterior item duplex, altera imperfecta qualis est processio verbi mentis ab intellectu Creato, altera perfecta qualis intelligitur — verbi divini a patris intellectu processio. In explicando qualis sit processio, expendemus —

Sitne tantum ad extra, sive tanquam Cāa
in effectum, sive tanquam effectus a Causa.

Nota 2° tolli Trinitatem personarum, si
ponatur hic sola dei processio ad extra tanquam
Causa in effectus; nam sic procedere, est deum
non 2dum naām solum, sed et 2um personam
realiter unum in diversos effectus erumpere,
et patrem dici quatenus Creat, filium —
quatenus humanam naam assumpsit, Spiritum
Sctum quatenus Creaturam rationalem sanctificat
et ad vitam spiritualem movet, tolli vero —
personarum Consubstantialitatem, si ponatur
processio ad extra tanquam effectus a Causa
est enim patrem, et filium et Spiritum
Sanctum esse tres personas, sed et tres naās
simul, quod filius et Spiritus S.tus a patre
tanquam effectus a Causa procedant, tollitur
quoque Consubstantialitas si processio quidem
ad extra sed imperfecta fuerit, ac proinde ad
explicandum qualisnam sit processio, —
expendendum est, utrum cum ea Trinitas —
personarum et Consubstantialitas.

Quaremus 1taq. circa 1.um articulum hae
quatuor, 1um an sit aliqua processio in divinis.
2o utrum personarum Trinitas. 3a utrum personarum
Consubstantialitas. 4o quaenam sint processio
num principia. Sit

Sectio prima
Vtrum sit aliqua processio in divinis

Vnica Conclusio. Est aliqua in divinis processio. Ita S.tus Th. hic et Theologi communiter.

Prima ex Scrip. Joan. 8.vo Ego enim ex deo processi, ubi filius de se loquitur. Joan. 15.o mittam vobis Spiritum veritatis, qui à patre procedit. his similia sunt veteris testamenti loca psalmo 2.o Cap. 3.o hodie genui te. Eccls. 24.o Ego ex ore altissimi prodivi primogenita ante omnem Creaturam. Micheæ 5.o Egressus eius ab initio à diebus æternitatis.

2.o Symbolum Nicænum, de filio, lumen de lumine, deum verum de deo vero, et Symbolum Sancti Athan. de Spiritu S.to Spiritus Sanctus à patre et filio non factus, nec creatus nec genitus sed procedens.

2.o In nãa Intellectuali Creata, est aliqua processio, procedit enim verbum mentis ab intellectu Creato, et sunt est voluntatis Creata terminus, ergo in natura intellectuali Increata, sive in deo

est aliqua processio, scilicet per quam filius et Spiritus Sanctus procedant.

Aduerte nomen processionis sumi dupliciter; 1º ut est commune processioni filij et Spiritus S.ti 2º. ut Ecclesiæ usu accommodatur soli processioni Spiritus S.ti, qui dicitur non factus, nec creatus, nec genitus, nec procedens ut paulo ante ex symbolo S.ti Athan. vidimus; hic generalius accipitur.

Sectio secunda

Utrum sit In diuinis Trinitas personarum.

Agitur, de tribus personis non solo nomine sed ipsa re distinctis.

Sabellius homo in Lyuia siue pentapoli ab Cyrenaica prouincia oppido ptolemaidæ natus circa annum Christi 257.um sparsit hanc hæresim unicam esse in deo personam trinominem, adeoque eundem esse patrem, et filium, et Spiritum Sanctum, ut solum ad eandem hypostasim tres appellationes conueniant, ut eius mentem —

explicat Sanctus Epiph. haresi 62ª qui error explicatur similitudine Solis qui bonus est, et virtutem triplicem habet, scilicet bm calefaciendi bm illuminandi et rotundam figuram, et bis Calefaciendi Spiritui S.to, bis illuminandi filio conuenit, pater vero sit totius hypostaseos forma. hic error fuit antiquior Sabellio, nam et Ethnicos taceam, quibus ignota fuit personarum trinitas, et Judaos, ad quorum perfidiam — Sabellianum refert Sanctus Basilius Epist. 64ª Eum alij a Christo nato ante Sabellium — tradiderunt.

4º Sanctus Ignatius Suppar apostolis Epist. ad Tralianos meminit haresis bnam in deo personam ponentis.

2º Tertull. libri de præscriptionibus Cap. 52º scribit eius portionis Catafrigum qua vera dicitur. Scilicet anno circiter 172º hanc primatam blasphemiam fuisse, et dicerent Christum ipsum, filium esse et patrem, et proinde filium a patre non distinguerent.

3º Idem Tertull. Citati libri Cap. 53º Dicit praxeam hanc haresim introduxisse scilicet circa annum 200.um quam victorinus Corroborare curauerit, et patrem omnipotentem

esse Jesum Christum, eumq. Crucifixum passum, ac mortuum esse Contenderent.

4.º Sanctus Aug. hæresi 36.ª narrat Noetum, hominem vel Ephæsium vt S.to Epiph. placet hæresi 57.ª, vel Symirnensem, vt Theodoretum, hæreticarum fabularum libro 3.º docuisse christum eundem esse patrem et Spiritum Sanctum. huius discipulus fuit Sabellius, vt quibusdam videtur, Certe Sectator fuit, nam quod S.tus Epiph. in Anacephaleosi á Noeto, Sabellium separat quod negauerit patrem passum esse. Id miratur S.tus Aug. hæresi 41.ª et ab ijs vni Sectæ diuersa nomina imposita esse Commemorat. Sabellium nec multo post Secutus est paulus Samosatenus, qui vt christum purum hominem esse voluit, vt indicat Sanctus Aug. hæresi 44.ª, Sic Trinitatem τρινιποστατον esse negauit vt intelligitur ex S.to Epiph. hæresi 65.ª et S.to Athan. oratione de aduentu, qui dum ait Sabellium pauli Sententiam approbasse, vtriusque eundem errorem, non hunc ante illum fuisse ostendit; Cum Sabellii hæresis patefieri coepisset tempore Sixti, vt patet ex Epistola Dyonisij Alexandrini apud Eusebium libri 7.i historiæ Cap. 5.º pauli vero Samosateni nonnisi post aliquot annos eruperit, puta

anno 5.º Dyonisii papæ, qui Sixto Successit sub quo Dyonisio Celebrata est 1.ª Antyochiæ synodus Contra pauli errorem. Eandem hæresim S.tus Leo Epistola 93.ª Cap. 1.º tribuit priscilliano, qui Circa annum Christi 380.um Ecclesiam bexare Cœpit. Ad eos accessit Sæculo Superiore Michael Seruetus ob errores Suos geneua Comprehensus et Caluino Authore, igni traditus. Alios recentiores omitto.

Quicunque bero erroris istius, Siue Satores Siue propagatores extiterint, Secta præ Cæteris Suum nomen Sabellius Imposuit. Nam ex S.to Aug. Citata hæresi 41.ª Noetiani a Noeto dicti, bix Sciebantur ab aliquo, Sabelliani bero erant in ore multorum; ubi tamen

Obserua patripassianos, quam Sabellianos Crebrius Nuncupatos Scilicet, quod elicerent patrem passum, et patripassianorum nomen multo ante Sabellium Usurpatum fuit, ut patet ex Epistola 73.ª Sancti Cypriani quæ ad Jubaianum; Ex quo hanc hæresim ante Noetum Contra quam Sentit Sanctus Epiph. hæresi 57.ª innotuisse Constat et nos, iam ex Tertull. et S.to Ignatio priorem Noeto fuisse ostendimus. Contra hunc errorem Sit.

Unica Conclusio. Existit in divinis Trinitas personarum. Ita sentit Catholica fides.

Quod autem hoc mysterium, Judæi, hæretici quidam ac gentiles negant, non bene argumentorum genere astruendum est.

Adversus Judæos argumenta exponuntur ex Vetere testamento. Contra hæreticos etiam ex novo, cum Ethnicis negative quam positive agitur. Nam licet Suaderi possit trium personarum existentia, vel peculiaribus argumentis illam probabilem efficientibus, vel generalioribus, qualia sunt quæ dicuntur motiva Credibilitatis, quibus ostenditur dignam esse doctrinam Catholicam cui fides adhibeatur, tamen demonstrari non potest, sed neque his locus est assumendi motiva Credibilitatis, de quibus commodius tractatur de fide. Si qua sint congruentiæ, vel hic vel alibi data occasione proferentur.

Argumenta ex Vetere testamento

Primo afferuntur ea loca in quibus Ebræi sermo est de deo, pluralis numerus singulari

ingitur, et indicatur unitas naturæ et personarum trinitas; Genes. Cap. 1° versu 1°, In principio Creavit deus Cœlum et terram, et infra versu 26° faciamus hominem ad imaginem etc. Nam ibi inducitur unitas per particulas, Creavit deus, et pluralitas per particulas, faciamus nostram, quanam autem pluralitas unit personarum, eandem Scil. potentiam et operationem habentium.

Hic quidem Judæi tria respondent. 1.um hæc faciamus, nostram, dici ad indicandam majestatem loquentis, non pluralitatem secundum deum licet solum per easdem particulas se excitare ad opus. 2.um deum alloqui Angelos quasi præcipiat eis, et fabricent corpus humanum, et animam sensitivam ipso deo fabricante rationalem, quod sensit Philo libro de opificio sex dierum, sed hæc inepte.

Nam 1° Eodem versu, hic dicitur faciamus quo Cap. 3° versu 22° dicit deus, Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sed hic pluralitatem significat, et satis apertum est per se, quia sicut inepta esset ista locutio, factus est unus ex me, ita et hæc factus est

vnus ex nobis, nisi particula nobis, plurali
tatem significet, vnde et aptè locum hunc
sic exponit Rupertus. Adam quasi vnus
ex nobis factus est, vt iam non simus
nos trinitas, sed qua paternitas. 2o S. tuus
basilius, homilia 9a hexameron sub finem,
quis enim, inquit, faber aut ærarius, aut
lignarius, aut certè coriarius sutor, solus
ipse quidem, nec alio quoquam sibi cooperante
stipatus, inter suæ artis instrumenta
desidens, quis, inquam, sibi soli admurmurat
dicens faciamus gladium, aut compingamus
aratrum, conficiamus calceamentum, ac
non potius silentio suam cum libuerit
accommodatam ad artem, exequitur operaõem?
sunt enim insignes profecto nugæ, vnum
aliquem inueniri, qui sibi imperet, siue
præceptorem desidere, ac viriliter seipsum
vehementerque vrgere et exhortari. 3o
idem sanctus basilius eadem homilia,
isti, enim inquit, Iudæi, vt ne vnum nempe
christum admittant, innumeras introducunt
personas, et per hoc quod filium habent
despicatui, seruis ipsam consultationis
tribuunt dignitatem. et post quid ad hæc
dicere paras? Num vna et dei et angelorum
imago est? prorsus filij patrisque forma

eadem ut sit necesse est, formam hic ut intelligamus necesse sit, quæ diuinam addeceat maiestatem, hoc est non lineamentis constantem corporeis, sed in peculiari numinis proprietate consistentem. Ubi sanctus basil. non vult angelis dictum faciamus, tum ne venerint in consultaoem cum deo, tum quod homo ad eorum imaginem non est creatus; nam neque homo 2dum corpus et animam sensitiuam angelos repræsentat.

Alia duci possunt momenta ex citato loco 1i geneseos 1o quod vox, in principio, significet verbum, seu filium, ut sit sensus, a deo per filium creata esse omnia. Ita sanctus Ambrosius, et 1tus basil. homilia 1a hexameron cap. primo: 2o quod ubi latinus interpres legit, creauit deus, hebræa ferant, creauit dij Elohin quod est pluralis numeri, non Eloah, quod est singularis; quod ad rem præsentem, obseruant Lyranus, burgensis, galatinus, et scholastici satis communiter cum magistro in 1um distinct. 2a, littera f, sed hæc Judæum non conuincerent. Non prius quia vox, in principio,

melius ad litteram significat initium temporis, ut eam accipiunt ijdem patres et Concilium Lateranense Cap. firmiter de Summa Trin. et Fide Catholica. Non posterius quia non desunt alia loca in quibus res singulares pluraliter enuncientur, genes. 24.° posuit ergo seruus manum suam sub foemore domini sui hebraicé dominorum suorum, Job 40.° Elephas vocatur Behemoth, id est, bestiae, 1.i regum 28.uo vidi deos ascendentes de terra, hebraicé Elohin, et tamen unus apparebat Samuel, homo scilicet diuinus licet Rabi, Kimchi, illi molem adiungat.

2.° Eadem scrip. ter aliquando repetit dei vel diuini attributi nomen, deuter. 6.° ubi legimus, audit Israel dominus deus noster deus unus est, scribunt hebraei, audi Israel deus, deus noster est, deus unus est, psalmo 66.° benedicat nos deus, deus noster, benedicat nos deus; Isaiae 6.° S.tus sanctus dominus deus exercituum. In his enim repetitionib. vel est inutilis fautologia, ταυτολογία, vel mysterium trium in una essentia personarum includitur. Et vero Rabbi Simeon filius Joäi

Trisagium illud sic exponit, Sanctus Sanctus, hic est pater, Sanctus Sanctus hic est filius, Sanctus Sanctus hic est Spiritus Sanctus ut refert Galatinus libri 2.i Cap. 2.o addens Rabinos Sanxisse ut bis saltem in die oriente scilicet et occidente sole tum illa Isaiæ, tum citata Mosis verba, ad profitendam personarum in una essentia Trinitatem recitarentur.

3.o Eadem Scriptura inducit deum loquentem alteri personæ, psalmo 109.o, dixit dominus domino meo, vox, dominus exprimit Tetragam Maton, Geoua, quod est nomen solius dei, vox, dominus meus, exprimit vocem Adonæi, quæ licet non ita sit proprium dei nomen, sed appellatiuum sicut et vox Elohin, Exodi 7.o, ubi sic Mosem alloquitur deus, Ecce constitui te deum pharaonis, tamen non alium isto loco, quam verum deum significat, quoniam additur, sede a dextris meis, quod æqualem potentiam, ex utero ante Luciferum genui te, quod æternitatem significat, et vero pharisæi, cum Mathæi 22.o putarent Christum esse filium dauid non dei, ad hæc christi verba, quomodo ergo dauid in Spiritu

vocat Eum dominum, dicens, dixit dominus domino meo, obmutuerunt, convicti scilicet particulam, domino meo, significare deum non davidem, unde obiter patet non alium psalmi auctorem de davide loqui, sed davidem de Messia. Nam et is de quo psalmi author, dicitur, sacerdos in aeternum, quod in davidem, aliumve, quam christum non cadit.

huic loco similis affertur Isaiae 45.° haec dicit dominus &c. tantum in te est deus, et non est absque te deus, veré tu es deus absconditus, deus Israel salvator, ubi deus pater deum filium alloquitur.

4.° Idem vetus testamentum indicat unam personam procedere ab altera, eamq. nomine originem significante exprimit psalmo 2.° dominus dixit ad me, filius meus es tu, Ego hodie genui te, hoc Rabi Kimchi vult dictum davidi, quod in regem unctus est, sed licet, vox, genuit, significet aliquando, creavit, ut deuter. 32.°, deum qui te genuit oblitus est, tamen vox hodie ostendit de davide cum unctus est, dictum non esse, genui te, quia multo ante unctionem

Creatus fuerat, psalmo 109.º Ex utero ante
Luciferum genui te; prouerb. 8.uo ante
omnes Colles, inquit, diuina sapientia, ego
parturiebar. prouerb. 30.º quis ascendit in
Coelum atque descendit? quis Continuit
Spiritum in manibus suis &c. quod nomen
est eius, et quod Nomen filij eius, si nosti?
particula, si nosti, rem humana Cognitione
maiorem significat. Ibi vero filij nomen
indicatur, indicatur et 3.a persona, sed in
sua symbolo, puta per Spiritum seu
ventum, qui est symbolum Spiritus S.ti
Micheæ 5.º Egressus eius, christi, ab initio
a diebus æternitatis. Ubi agitur non de æternitate
prædestinationis, sed processionis ad intra,
de qua ibi sicut paulo ante, agitur de processione
christi temporali, scilicet secundum humanitatem,
Ex te mihi egredietur, qui sit dominator In
Israel. hic autem
Obseruandum est si non ita expressé personarum
Trinitas explicatur in veteri testamento id factum,
ne populus Israeliticus ad Idololatriam propensus
tres deos adoraret, Tutius propalanda SS.mæ
Trinitatis Notitia post aduentum christi, cum
per orbem vniuersum Idololatria oppugnanda esset.
Interea, obscurius adhuc indicari 3.am personam
quam 2.am, quod filius Judæis promissus esset

et ex ijs Carnem humanam assumpturus.

Argumenta Ex Novo Testamento:

primo, afferuntur loca in quibus diserte tres numerantur personæ: Matth. Ultimo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris et filij et Spiritus Sancti. Joan. 15° Cum autem venerit paracletus quem ego (filius) mittam a patre Spiritum veritatis qui à patre procedit. ille testimonium perhibebit de me. 1ª Joan. 5° tres sunt qui testimonium dant in Coelo, — pater, Verbum et Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt, tres inquam, re, non nõie tantum, sicut tres sunt (re) qui testimonium dant in terra (quod Christus sit verus homo) Spiritus, aqua et sanguis, Spiritus emittus in Cruce, aqua et sanguis qui de christi mortui latere profluxerunt.

secundo. Ea proferuntur in quibus una persona procedere dicitur ab altera, et exprimitur nomine significante originem. — Joan. 8no Ego ex deo processi et veni, neque enim á meipso veni, sed ille me misit, Joan. 24° paraclytus autem Spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia

et quoties nouum testamentum patris, verbi, seu filii, Spiritus seu paracleti, qua voces significant, originem, mentionem facit.

Tertio: proferuntur alia loquendi formulæ passim personarum distinctionem demonstrantes Et Cum filius dicitur esse apud patrem in sinu patris, Cum patre esse. Joan. 1° Verbum erat apud deum: Et post unigenitus filius qui est in sinu patris. Joan. 16° non sum solus quia pater mecum est, Nam ex Tertull. libri adversus praxeam Cap. 12°. Unus est qui est, et alius penes quem est. Cum pater de filio loquitur, tanquam de alio; hic est filius meus dilectus, In quo mihi bene complacui; Math. 3°. 12°. et 17°. Cum filius de patre, et Spiritu S.to loquitur tanquam distinctis. de patre, Math. 11°. omnia mihi tradita sunt á patre. Joan. 3°. pater diligit filium; omnia dedit in manus eius; Joan. 8.vo Judæis obijcientibus tu de te ipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum, respondet, Etsi ego testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum quia scio, unde veni, et quo vado &c. et Si iudico ego, Judicium meum verum est, quia solus non sum, sed ego, et qui misit me pater, et In lege vestra Scriptum est, quia duorum hominum testimonium —

Verum est. de Spiritu S.to Joan. 14.o Ego rogabo patrem, et alium paraclytum dabit — Vobis, Et Cap. 15.o Cum venerit paraclytus — quem ego mittam vobis á patre, Spiritum — veritatis, qui á patre procedit, ille testimonium perhibebit de me.

Omitto ea loca in quibus veteris testamenti loca referuntur de filio math. 22.o; refertur illud psalmi 109.i, dixit Dominus Domino meo Sede a dextris meis, hebraeorum 1.o Illud psalmi 2.i filius meus es tu, Ego hodie genui te, et psalmi 44.i thronus tuus deus In seculum seculi, Virga aequitatis, virga regni tui, ubi — pater Invocatur alloquens filium, tanquam — personam á se distinctam.

Hic afferri posset professio fidei, Concilij — Antiocheni primi missa ad paulum Samosatenum in qua traditur filium esse alium á patre. — Eodem spectat Antiochenum 2.dum In quo — damnatus est idem paulus suam haeresim — retinere conatus, et é sua sede expulsus, Sed si his armis Ergendi essent adversarij — omnes pariis In Concilijs edita exscribenda essent fidei professiones, in quibus diserte á personarum Trinitas asseritur.

Haec quoque ratio posset Ergeri Contra Sabell. Si

numerantur tres personæ, non quod re distinguantur sed quod deus secundum personam unus per diversos effectus in creaturas processerit, posse multo plures tribus enumerari personas, cum infiniti prope distingui possint effectus quos in rebus creatis operatur, quid ni enim triplex persona numeretur pro triplicis generis creatura spiritali tantum, materiali tantum, spiritali et materiali simul, sed hæc non urgeo.

Obiectionum Solutio

Obijcies 1º in scrip. deus dicitur unus et solus, ad galatas 3º deus unus est; deuteron. 32º videte quod ego sim solus, 2º Esdræ 9º tu ipse domine solus, 1ª ad Thimoth. 1º regi sæculorum immortali, et invisibili soli deo, honor et gloria, ergo non sunt tres personæ.

distingo antecedens ad excludendam pluralitatem naturarum concedo, personarum nego, unus est essentialiter et substantivé, trinus adiectivé et personaliter; solus quia unam habet naam, non quia unam personam. Imo christus Joan. 8º solus, inquit, non sum, sed ego et qui misit me pater. Et cap. 16º non sum solus, quia pater mecum est; dicitur etiam deus solus syncategorematicé non cathegorematicé sed de hoc adhuc ad qstionem secundam.

Instas filius citato cap. 16°, omnia inquit, quæ pater habet mea sunt, et cap. 17°. omnia tua mea sunt. ergo non substantiuè solum, sed etiam personaliter filius est quid unum cum patre.

distingo antecedens. omnia essentialia scilicet per communicationem accepta concedo, omnia relatiua et personalia distingo, quatenus relationes seu personalitates identificantur essentiæ quæ est in patre, et filio concedo quatenus sibi inuicem opponuntur nego, — quomodo filius sit in patre, et pater in filio, pluribus explicatur quæstione 42ª. — articulo 3°.

Obijcies 2° Trinitas deorum impossibilis est, ergo et Trinitas personarum.

Consequens ostenditur, ideo tres esse non possunt dij, quia dei natura infinita est, omnemque perfectionem complectitur, Etsi dij plures essent, unus alterius perfectionem à se excluderet, sed persona diuina infinita est, ergo.

Nego conseq. ad probationem distingo maiorem, quia dei natura infinita est, et Trinitas deorum nihil dicit commune ratione cuius

unus deus alterius dei perfectionem Includeret
Concedo, Secus, nego. tres dij nihil dicerent —
Commune ratione Cuius unus Includeret —
perfectionem alterius, nam ad Summum —
Convenirent in nãa universali per Cuius —
unitatem non fit ut inferiora mutuas perfect
iones Includant. At Trinitas personarum —
aliquid Commune dicit Scilicet essentiam raõe
Cuius una alterius perfectionem includat, Nam
licet personæ ut opponuntur sese excludant —
a se Invicem, tamen in se invicem sunt, ut
sunt quid idem Cum hac numero Essentia
et hæc essentia est quid idem Cum ipsis.
Ideo Sanctus Athar. oratione 4.a Contra —
Arrianos dicit quidquid est filius, ut universum
esse proprium substantiæ patris, hoc est
illi intrinsecum, Et in oratione Contra
Gregales Sabellij, filius, inquit, identitatem
habet Cum patre, Et tamen ipse interim —
pater non est, sed unitus, hoc est unum —
natura Cum patre; Et Sanctus Th. qstione
30.a articulo 1.o ad 4.um tantus, inquit, est
pater quanta Tota Trinitas.
Ex quo patet quomodo numerus excludendus
non sit a deo; numerus absolute dictorum ab
eo excluditur, de quo accipitur illud boetij —

de deo loquentis libro de Trinitate, quod hoc
vere Unum est in quo nullus est numerus.
Non excluditur numerus relative dictorum,
nam sic Unum relatum non est aliud —
quatenus ad illud refertur, et tamen sit
illud ipsum in quantum illud sibi in rea
divina identificat. S^tus Thomas citato —
mox loco sic admittit in deo numerum —
simplicem, qui non est, inquit, nisi in acceptione
intellectus nostri, et non excludat numerum
prout est in rebus numeratis, Excludit
solum eum in quo secundum rem est totum
et pars, maius et minus, quia totum plus
includit quam pars, et in rebus Creatis
Unum est pars duorum, et duo trium.

Instat si pater includeret perfectionem
filij, denominari posset filius, falsum
Consequens ergo.

Nego maiorem, nam quidquid aliquid habet
non omni modo ab eo denominatur, v.g. qui
genitus est In Creatis recipit generationem
Et actio est et passio, non tamen dicitur
generans, filius non dicitur nisi qui est
ad patrem; pater vero ad patrem non est, imo
ne quidem pater a filiatione denominari potest
eo modo quo essentia haec dei potest filius, per —

identitatem, ille non item. Nempe natura
nihil Jncludit secundum se ratione cuius
distinguatur a filio; pater vero paternitatem
includit per quam ab eodem filio distinguitur.
Ideo Stud greg. Nazianz. oratione 5ta de Theologia,
filiud, inquit, non est pater, sed quod nec
pater nec Spiritud Sanctus est, filiud, sed
quod filiud; atque ita Jnconfusa trium
personarum distinctio, Jn una diuinitatis
nãa conseruatur.

Jnstas iterum. Jdentificatio trium
personarum in nãa non facit vt perfectiones
mutuas Jncludant, quantum satis est ad
includendam omnem perfectionem, Nam cum
habere perfectionem formaliter sit perfectio
quaedam, plus est eam habere formaliter
quam solum per Jdentificationem. ergo tam
repugnat Trinitas personarum quam
Trinitas deorum.

Nego antecedens. nam vt Jncludant mutuas
perfectiones, quantum satis est ad includendam
perfectionem omnem, satis est quod eas Jncludant
quatenus Jncludi possunt, et postulant, sic
non est necesse vt infinitam diuinae nãae
perfectionem vt includat formaliter calorem
ignis, satis est vt eum eminenter Jncludat

quia sic tantum potest et postulat includi,
at filiatio licet in natura divina includi
formaliter possit Et postulet, non tamen in
patre, imo postulat ab eo formaliter exclud-
Cum ei opponatur, et relatum postulet a-
seipso formaliter Excludere correlatum suum.
Itaque satis esse potest ad Includendam
perfectionem omnem, quod omnia perfectio
simpliciter simplex sit in re, et perfectiones
secundum quid sive simplices quae scilicet non
sunt meliores ipsa quam non ipsae, vel aequalem
perfectionem ab eodem supposito excludunt, aut
eminenter solum, aut per Identificationem —
Cum Essentia, aut etiam aequivalenter Includantur.
aequivalenter inquam, supposita Eadem natura
ne quid inferat deos plures esse posse, quia licet
Enuda deus non induceret alteriùs personalitatem
ac perfectionem numericam, tamen eam aequivalenter
Includeret.

Instat postremo. Aquè posset intelligi
Trinitas naturarum Identificari in una —
persona, et Trinitas personarum in una —
essentia. ergo perinde personarum Trinitas
impossibilis est, et Trinitas deorum.

Nego antecedens. Nam Trinitas personarum
datur quia natura divina et praescindit a personis
fecunda est; polletque intellectu Et voluntate —

quæ processionum principia sunt: Ex quo fit
Et suus intellectui terminus assignetur,
scilicet verbum, suus voluntati scilicet spiritus
sanctus: at nihil tale contingeret, si daretur
una subsistentia, quæ enim posset illius
Et á natura præscinderet esse foecunditas,
quænam principia haberet, unde plures
dij Existerent.

Obijcies 3º pronunciatum illud quod
pphi sumunt Ex doctrina Aristotelis 3i
physicorum Cap. 2º textu 10, quæ sunt
eadem uni 3º sunt Eadem inter se, sed
tres personæ sunt Eædem in essentia diuina,
tanquam in uno 3º ergo

distingo maiorem quæ sunt Eadem uni 3º
adæquatè sumpto, vel Incommunicabili concedo.
inadæquatè sumpto, vel communicabili,
distingo, secundum quod in tertio conueniunt
concedo, secundum quod non conueniunt
nego, verum est pronunciatum priore modo
v.g. verum est, Jesus est Christus, quia duo
illi termini conueniunt In titulo filij
beatæ Virginis, et sumitur hic terminus
adæquatè, estque Incommunicabilis; verum
est item 2dum posteriorem modum, v.g.
petrus est quid idem In humanitate cum

Paulo Secundum quam Cum paulo Conuenit, non est tamen verum ad astruendam omnem identitatem si 3.um inadæquaté sumatur sitque Communicabile. Imo 3.i natura perimeretur, si ob identitatem Cum eo quatenus inadæquaté sumitur et Communicabile est, alia duo vnum essent inter se, quoniam Ex hypothesi non esset magis Communicabile, quam vnum eorum, quod maiorem eius extensionem destrueret.

Ideo syllogismus ille expositorius Non Concludit petrus est homo, paulus est homo, ergo petrus est paulus, quia terminus, ille, homo in quo sunt quid vnum petrus et paulus adæquaté non sumitur, estque Communicabilis at Cum dico pater Est deus, essentia diuina adæquaté non sumitur quasi totaliter patri et non alteri personæ Conueniat, Estque Communicabilis alteri personæ, tale nihil occurrere in Creatis rebus fatemur, Nam vbi res duæ in vna singulari Conueniunt, sunt illæ quid vnum inter se, quia nulla res Creata singularis Communicabilis est, ac proinde si Communicatur adæquaté Communicatur, sed qui deum intelligit, etiam in illum proprium aliquid ac

singulare cadere posse non negabit. Nec ægre concipiet si res creata finita singularis pluribus communicari non possit. tamen rem creatam infinitam pluribus communicari posse. Ut sicut necessitas singulari naturæ diuinæ conuenit quæ tamen non conuenit nãæ creatæ nisi uniuersali, sic aliqua communicabilitas conueniat eidem nãæ diuinæ licet nãæ creatæ nisi uniuersali non conueniat.

Neque ideo infirmum erit principium illud quæ sunt eadem &c. quo niti syllogismos affirmatiuos pphi docent, Nam eatenus ualidum erit quatenus inductum est á pphis ad easdem syllogismos confirmandos at solum inductum est quatenus illud in quo res duæ conueniunt adæquate sumitur, et non est communicabile, uel tantum probat res duas in eo esse quid idem secundum quod in 3°. conueniunt, quomodo uel ipse pphus citato cap. uult 3um esse unum re et ratione, ut duo quæ sunt eadem in ipso inter se conueniant.

Sectio tertia

Vtrum diuinæ personæ sint Consubstantiales

Personas Consubstantiales esse est patrem esse deum, filium esse deum, Spiritum sanctum esse deum, Et trium personarum vnam esse numero naturam ac substantiam; hæretici vero quadruplicis sunt generis a quibus Consubstantialitas impugnata est.

1° Tritheitæ docuerunt tres quidem esse personas, sed tres quoque naturas, hunc errorem Inuexit Joan. philoponus Alexandrinus philosophus, vt tradit Nicephorus libri 18.ni historiæ Cap. 47.° volebat sané vnam dari naam diuinam sed in multis personis existentem, quomodo naam humanam ab Individuis seiunctam dicebat vnam, at coniunctam cum personis multiplicem statuebat, sicut et naam humanam In singularibus docebat esse multiplicem, ideo non communem diuinitatis Naam, sed eam quæ est in verbi substantia, et quæ secreta esset á patre, et Spiritu S.to vnitam

esse volebat humanæ naturæ, sicut nec communis humanæ naturæ ratio assumpta est.

2°. Abbas Joachim docuit tres personas sola collectione unum deum esse, sicut populus unus est; ac proinde nam unam tribus communem esse. damnatur in Concilio Lateranensi sub Innocentio 3°. cap. 2°. huic errori præcurrerant nonnulli quorum est hæresis 7.a apud S.tum Aug. libro de hæresibus, qui triformem sic asserebant deum, ut quædam pars eius sit pater, &c. hoc est quod dei unius partes sint, quæ istam faciunt Trinitatem, volut ex his tribus compleatur.

3°. Arrius presbiter Alexandrinus docuit dei filium non esse deum sed creaturam, quanquam illum cæteris creaturis faciebat multo perfectiorem. Jactabat in fulgus filium non esse genitum ex substantia patris sed ex nihilo, sive ex non extantibus, non esse patri ὁμοούσιον consubstantialem, sed ὁμοούσιον similis naturæ, vel ἑτεροούσιον diversæ naturæ. totum esse minorem

patre, eique subrectum. Esse filium dei gratia solum et adoptione non natura. — productum in tempore quamuis ante alias Creaturas; deum semper fuisse deum — non patrem, filium in rerum Creatione ministrasse patri, et patrem per eum — velut instrumentum, omnia Creasse. — filium esse voluntate, Naturaque mutabilem, patrem inuisibilem esse. filium visibilem. quod autem filium Creaturam esse volebat, idipsum sentiebat de Spiritu S.to imo — faciebat illum Creaturam Creaturæ, hoc est, ab ipso filio Creatum. hæc patent ex Epistola Alexandri Episcopi Alexandrini quam refert Theodoretus historiæ Ecclesiast icæ libro 1o Cap. 4o. S.tus Aug. Citati libri hæresi 49.a et alijs, qui de Arriana hæresi scripserunt. Cum autem Alexandriæ orta sit, Arrio per Inuidiam ob promotum ad Alexandrinam Ecclesiam Alexandrum — hanc discordiæ et Contentionis materiam — arripiente. Est enim æmulatio Schismatum mater, vt loquitur Tertull. libro de præscript. ibidem eo non in Ecclesia solum, sed etiam extra in hominum Circulis, in hominum — Congressibus vt refert Theodoretus Citati libri Cap. 2o disserente disseminata est, atque inde — totum fere orbem terrarum occupauit.

Neque cum Arrio error ille pestifer Extinctus
est, Nam cum exceperunt tres Secte, prima —
actianorum, qui, actio duce, meram arrij blasphemiam
secuti sunt, scilicet filium e Nihilo Creatum esse
fuisse tempus cum nundum Existeret, esse
patri dissimilem: Idem Anomiani Et Exucontij
Dicti sunt, quod filium patri dissimilem dicerent
Et Ex nihilo ortum. Secunda Semianorum
qui filium patri per omnia similem, et 2.um
substantiam, quamuis non Consubstantialem —
docerent, Cuius Secte principem faciunt —
Basilium Antyranum Episcopum. 3.a Acatia
norum Signifero Achatio Cesariensi Episcopo —
qui filium patri Similem docebant, scilicet
quemadmodum imagines Archetypis Similes
sunt; Ideoque dissidebant ab Anomeis, negabant
tamen diuinitate vel æternitate, vel Ella nãa
proprietate parem et æqualem, qui proinde solo
Nomine recedebant ab Anomeis, quippe qui filium
ideo solum patri Similem nominarent, quod —
dissimilem dici aures christiana abhorrerent,
quo factum est Et In Antiochena Synodo, anno
360.o Cum liberius loqui potuerant, Eraserint
Similis nomen ex Ariminensi, seleuciensi et
Constantinopolitana formulis, Sicque ad actianos
seu anomeos, a quibus achatius odio Cyrilli —

hierosolimitani recesserat, redierint. Unde et duæ sectæ pro tribus numerari possunt scil. anomæorum, et semiarianorum. quanquam et horum duplex genus affertur. Alij dicebant filium ante sæcula genitum, et non ex tempore quamuis non ab æterno, de quibus sanctus Aug. Initio libri sexti de Trinit: Alij fuisse ab æterno, sed non eiusdem naturæ cum patre, quæ mens fuit basilij Ancyrani, eiusque sectatorum, filium quidem ex similitudine patris, non tam ex eius substantia ortum esse dicentium, unamque essentiam negantium. Licet dicerent eum non esse creaturam, esse verum dei filium, patrem esse vere patrem, genuisse ex sese filium ut constat ex s.to Epiph. hæresi 73.a Ideoque sanctus Athan. alijque patres commodius habuerint semiarianos quasi verbo tenus differrent a catholicis, solumque consubstantialis nomen reijcerent.

Quoquo vero nomine fruticauerit hæresis illa extendit se se longissimè ad consequentia tempora Quid enim dicant ad sancti greg tempus vigmisse Arrianismum, ut obseruat ipse libri 3.i dialogorum cap. 31.o uti meminit Ermigisdi seu herminigildi sub patre Arriano martyrium in

hispania passi; quid ad Sancti Bernardi, Cum Epistola 109.a Aballardum tanquam Arrianum reprehendat; Nam et hoc et Superiore Sæculo reparata potius quam huc usque propagata fautores invenit, præsertim in Polonia, ac in primis faustum Socium Et Joannem Crellium arrianos. An Sabellianos dixeris parum refert, qui utriusque Sectæ argumentis dixit unum patrem esse verum ac Summum, filium sola humana naã Constare, Et deum Solummodo dici ob Excellentiam dignitatem; Spiritum Sanctum ne Substantiam quidem sed divinum tantum et Sanctum quendam afflatum, seu vim a deo manantem esse, quæ hominibus inspiretur, Impiè Commenti sunt.

4.o Macedoniani anno 360.o negarunt Spiritum Sanctum esse deum. ducem habuerunt Macedonium Episcopum Constantinopolitanum annumeratum Semiarianis, Non quin error iste Arrij fuerit, Nam fuisse tradit Sanctus Aug. Citata hæresi 49.a Sed quo eum palam et Conceptis verbis non doceret, unde nec Concilium Nycænum In errorem Arrij Circa filij divinitatem, Solum intentum de Spiritus Sancti divinitate quidquam definijt quod et factum monet S.tus basilius Epistola 78.ua quia nundum ista qstio fuerat Excitata, scilicet publicis Contentionibus: Non nego tamen e

Macedonianis fuisse qui de filij divinitate Catholicé sentirent. Nam S.tus Epiph. hæresi 74.a docet ex eis fuisse qui in solo Spiritu sancto aberrarent. Imo et sanctus Aug. hæresi 52.a de Macedonianis generatim, de patre, inquit, et filio recte sentiunt, quod unius sint, eiusdemq. substantiæ vel essentiæ, sed de spiritu sancto hoc nolunt credere, creaturam eum esse dicentes. Quidquid sit eos sanctus Epiph. et sanctus Aug. νευματομάτους vocant, quod litigarent de spiritu sancto, dicti sunt quoque semiariani quod in hoc cum illis sentirent, vel pars Arrianismi sit, negare spiritum sanctum esse deum.

hoc loco Tritheitas non oppugnabimus. Id Theologi præstant huius partis qstione 4.a ubi de Trinitate dei. Solum refellendi sunt tres sequentes errores, quod fiet tribus punctis. primum erit quod pater secundum se sit deus. secundum, quod filius deus. 3.um quod spiritus sanctus sit deus.

Punctum primum
Quod pater secundum se sit deus.

Si pater secundum se sit deus, deus non erit

tantum vnâ collectione trium personarum quod Abbas Joanni tradebat, sicut populus non esset collectio, si vnus homo populus foret. Sit.

Vnica Conclusio. Pater secundum se est Deus.

1° Ex scriptura, psalmo 88.mo ipse invocabit me, pater meus es tu Deus meus, et susceptor salutis meæ. Sapientia 5.to gloriatur patrem se habere Deum scilicet Christus. Matth. 11° Confiteor me tibi pater domine cœli et terræ. Joan. 1° Et Verbum erat apud Deum. Joan 17° hæc est vita æterna et cognoscant te solum verum Deum. 2ª Corinth. 1° gratia nobis á Deo patre nostro et domino Jesu christo.

2° In Concilio Lateranensi sub Innocentio 3° Capite damnamus. definitur contra Abbatem Joachim, vnam et summam rem esse qua veraciter pater est, filius, et Spiritus sanctus, ubi Concilium intendit concludere vnitatem collectionis, sicque pater est Deus, non solum et cum filio et Spiritu sancto, sed et secundum se, et veluti seorsim accipitur.

2°. Si pater secundum se non est deus, ergo finitam naturam habet, sed hoc falsum est nam cum deus sit ens infinitum, ad eum constituendum pater, cum filio et spiritu sancto concurrere non poterit, cum trium secundum se finitorum collectio rem infinitam constituere non possit; ergo pater secundum se est deus.

Dices. potest pater intelligi infinitus, et eo modo concurrere ad constituendum deum quo a nobis nunc ex suis attributis, quamvis numero finitis, tamen secundum propriam perfectionem infinitus constitui concipitur, ergo.

Sed justo, si pater intelligeretur infinitus, non continuo naturam infinitam haberet, sicut infinite quantitatis natura infinita non esset. neque enim quidquam secundum naturam infinitum est, nisi cuius essentia est aby suis perfectionis omnis, qualem essentiam pater non haberet; adeoque pater secundum naam finitus ad constituendum deum, in quo debet esse bonum omne, omnisque perfectio, una cum filio et spiritu

sancto, naturam quoque finitam habentibus, Concurrere non posset, Neq. vero attributa diuina numero finita secundum propriam perfectionem, infinita deum ipsa Constituunt per se, sed quatenus supponunt Essentiam quæ est fons et radix omnis perfectionis, Cum qua sunt quid idem, et quam vicissim sibi identificant.

Opponebat Joachim Abbas, si pater est deus 2.um se et non 2.um Collectionem futuram non Trinitatem, sed quaternitatem, verum eo tollitur quaternitas, quod tres personæ sint vna et summa res puta essentia, in qua Conueniunt.

Instas illa summa res erit proprium paternitatis, ergo distinguetur ab illa, sicque admittenda erit quaternitas.

Distingo antecedens: erit principium virtuale sicut Essentia diuina principium Est attributorum etiam absolutorum, Concedo, reale nego, Neque enim tale principium est nisi vbi intercedit relationis oppositio, quod si pater est deus, et personam esse manifestissimum est. Est enim intellectualis et indiuidua substantia quod ad personam sufficit,

Unde explodit[ur] delirium Valentini gentilis qui
in Suis prothesibus dixit patrem non esse hypostasim
seu personam sed et Spiritum a quo omnia 2.um
Apostolum, qui et paulatim ad Arianismum —
delapsus tradidit tres personas non esse aequales
patrem Caeteris eminentiorem esse, et ut essentiator,
filium et Spiritus Sanctus Essentiati deorum
essent, imo et patris proprium foret, et unus et
solus deus appellaretur, quos errores Berna
apud helvetios Capitali Supplicio luit.

Punctum Secundum.

Quod filius sit Deus.

Unica Conclusio. filius est deus. Est
contra Arrium et propagatas ab Ario —
sectas.

Argumenta ex Veteri testamento.

1° Isaiae 6° versu 1° propheta, vidi, inquit,
dominum sedentem super solium Excelsum —

Et clenatum, sed ille dominus est verus deus et
simul filius. ergo. verbum 2o. gemina dicitur et
sanctus sanctus dominus exercituum, cuius
gloria omnis terra plena est. Est filius et
patet ex cap. 12o Joannis ubi hæc verba, excæca
cor populi huius, fuit esse tum dicta à propheta
quando vidit gloriam christi. hæc, inquit, dixit
Isaias quando vidit gloriam eius et locutus est,
Sed et idem sanctus Joannes Apocalypseos 4o.
dixit se audiuisse, sanctus sanctus deus omnipotens
qui est, qui erat, et qui venturus est, ubi
christus, qui scilicet venturus dicitur, ijdem
præconijs exprimitur, quibus verus deus Isaias
sexto.

2o Isaiæ 9o parvulus enim, inquit, propheta
natus est nobis, et factus est principatus
super humerum eius, et vocabitur nomen eius
admirabilis consiliarius, deus fortis, pater
futuri sæculi. Ubi de christo seu filio in
carne assumpta agitur. Jst autem, de quo ibi,
verus deus est, tum quia vox, deus, exprimit
hebraicum El, quod est summi dei proprium, et
ex eo probat sanctus hieronimus, quod deus
apud eundem propheta assumat idem vocabulum,
cum dixit, ego sum deus, et non est alius
præter me, tum quia quod deus est fortis,
quia pater futuri sæculi, sive, et fert hebraeum
Et vocabitur vertit pater æternitatis, nisi verus

deus. Nunc quidem, hebræi Codices, pro, vocabitur legunt, vocabit, quæ vox non puerum ipsum, sed deum patrem, deum fortem, et patrem æternitatis esse ostendit, sed septuaginta interpretes verterunt saliten, vocatur, Simmacus γλιτίσετεν vocabitur, quod communem lectionem retinendam esse demonstrat.

3.° Eiusdem prophetæ Cap. 40.° vox clamantis in deserto, parate viam domini, rectas facite in solitudine semitas dei nostri, sed ille idem dominus verus est deus. Exprimit etiam vocem geoua; Est etiam filius, est enim ille dominus ubi sanctus Joannes baptista viam paraturus erat, quippe qui est vox illa de qua propheta, ut interpretes sunt sanctus Mathæus Cap. 8.no sanctus Marcus Cap. 1.° sanctus Lucas Cap. 3.° et ipse baptista Joan. 1.° Nec non et Zacarias eius pater Lucæ 1.°, dum dicit, præibis enim ante faciem domini parare vias eius, Is autem est filius sive verbum Incarnatum, de quo verbis anteced entibus, Et verbum caro factum est, simile est quod habetur Malachiæ 1.° Ecce ego mitto angelum meum, et præparabit viam ante faciem meam, ubi verus deus geoua loquitur, Angelus est Joannes baptista, ac proinde deus ille est filius, quæ est interpretatio sancti Marci Cap. 1.° ubi tamen inducit deum patrem loquentem, ecce ego mitto angelum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te, Cum Malachias filium ipsum

loquentem inducxerit.
Alia cumulari possent veteris testamenti loca
quale iste Isaiæ 35.° deus ipse veniet et saluabit
nos, tunc aperientur oculi cæcorum, et aures
surdorum patebunt, tunc saliet sicut cervus
claudus, et soluta erit lingua mutorum: hæc
enim omnia solus patrabit christus, quale iste
baruth 3.° hic est deus noster et non æstimabitur
alius adeum. hic adinuenit omnem viam —
disciplinæ, et tradidit eam Jacob electo suo.
post hæc in terris visus est et cum hominibus
conversatus est, quale iste Zacaria 2.° lauda —
et lætare filia Sion, quia ego ecce venio et —
habitabo in medio tui dicit dominus, et applicabuntur
gentes multæ ad dominum in illa die, et erunt
mihi in populum, et habitabo in medio tui, et
scies quia dominus exercituum misit —
dominus exercituum, nisi fallimur, sed hæc non
ergo quia quæ primum attulimus efficacia —
sunt, nam et liber baruth á Judæis et hæreticis
non recipitur. neque repeto ea quæ a nobis
allata sunt ad probandam trinitatem, ex quibus
filii quoque diuinitas ostendi potest.

Argumenta Ex
Nouo Testamento.

Primo dicitur deus et dei filius Luca 1.°
inquit, angelus filiorum Israel conuertet (—
Joannes baptista) ad dominum deum ipsorum

et ipse praedet ante illum, scilicet dominum qui est christus In Spiritu et virtute Elia. Joan. 1° In principio erat verbum, et verbum erat apud — deum, et deus erat verbum. Joan. 2° dominus — meus inquit, (sanctus Thomas alloquens christum) et deus meus, quem actum christus approbat, quia vidisti me Thoma credidisti, Math. 16° tu es inquit, petrus, christus filius dei vivi, scilicet verus et naturalis. Joan. 19° nos legem habemus et secundum legem debet mori qui se filium dei fecit, ubi accusatur quod se filium dei naturalem fecisset, Non quod adoptivum tantum aut Metaphoricum, tum quod ipsi Judaei dicerent unum — patrem habemus deum, sed et diserte dicitur, — verus dei filius, proprius filius, singulariter filius, unigenitus. Prima Joan. 5° scimus — quoniam filius dei venit, et dedit — nobis sensum ut cognoscamus verum deum — et simus in vero filio eius. Roman. 8° qui etiam proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Joan. 3° pater diligit filium, et omnia dedit in manu eius et Cap. 1° deum nemo vidit unquam unigenitus filius qui est in sinu patris ipse enarrabit. qua omnia — de adoptivo tantum et non naturali filio dici quis dicat.

3° dicitur quid unum cum patre Joan. 1°. ego et pater unum sumus, 2° Joan. 5° tres — sunt qui testimonium dant in coelo, pater, verbum et spiritus sanctus, et hi tres unum sunt.

Arriani negant his locis exprimi naturarum
unitatem, magisquam isto actorum 4.° Credentium
erat cor unum et anima una, ubi agitur de sola
voluntatum unitate, vel isto qui potentiorem —
locum sequitur: Tres sunt qui testimonium
dant in terra, spiritus, aqua, et sanguis, et
hi tres unum sunt scilicet ordine, ad testificandam
divinitatem christi, sicut ex eorum testimonio
dixit centurio Marci 15.° vere hic homo filius
dei erat.
Sed priorem locum de unitate naturæ sumendum
patet, tum quia christus postquam dixit, non
perent oves meæ in æternum et non rapiet
eas quisquam de manu mea, rationem affert, —
pater meus, quod dedit mihi, maius omnibus est,
nempe natura et potentia, et post et nemo potest
rapere de manu patris mei, ego et pater unum
sumus, quasi diceret, maximam habeo potentiam
a patre, et sicut de manu eius extor nihil potest
ita nec de mea, quia unum sumus scilicet —
natura et potentia, tum quia Judæi, hæc
audivisse, ego et pater unum sumus, sustulerunt
lapides et lapidarent eum, quod non fecissent, si
christus solam voluntatum unitatem expressisset,
nec quærenti Christo propter quod opus eum —
lapidarent, dixissent, quia tu homo cum sis,
facis teipsum deum, et christus nonnisi eos
decipi, negasset que se unum esse cum patre, eo
quo putabant sensu, quem tamen sensum confirmat
cum paulo post addit, Et si mihi non vultis —
credere operibus, credite ut cognoscatis et credatis

quia pater in me est, et ego in patre.
Neque posterior locus de unitate in natura intelligendus non est ob illud additum, tres sunt qui testimonium dant In terra nam ubi de personis agitur, In graeco legitur, Et hi tres unum sunt, και ουτος τρεισ τον ιτιν, Cum de Spiritu aqua et sanguine legat graecus et hi tres ad unum sunt, και τρεις εισ το τρεσιν Cyrus, hi tres in uno sunt, ubi quod Sanctus Aug. libri contra Maximinum Cap. 22° monet inter se differre, quando de pluribus dicitur unum sunt, Et quando additur quid unum, v. g. anima una, Cor unum, priorem modum arguere unam substantiam, non posteriorem, dicere quoque possumus aliud esse, tres esse in unum et tres esse ad unum; priore modo significabit unitatem naturae, posteriore non item, praeterea sanctus Joannes, testimonium trium personarum vocat testimonium dei, testimonium vero Spiritus aquae et sanguinis testimonium hominum, ac proinde non eo modo colligitur haec tria esse quid unum quo sunt tres personae.
Non dicam has particulas (et hi tres unum sunt) ab Arrianis appositas esse posteriori sententiae, quod suspicatur Sanctus Thomas opusculo 24° In 2am decretalem, ut scilicet vim loci prioris infringerent, Nam licet omittantur in quibusdam latinis codicibus, tamen eas ferunt correctiones sive absque sive cum particula In. Ex quo nec referendi sunt

qui priorem sententiam tres sunt qui testimonium dant In Coelo, Contendant quod in nonnullis codicibus graecis, et Cyro non legatur, Nam ea — legunt Biblia latina, et Correctiora graeca, Et legit sanctus athan. libro 1.° de Unica deitate Trinitatis, Caeteroquin, Usus graeco codice, Et notat sanctus hieronimus praefatione In — Epistolas Canonicas ab infidelibus puta — arrianis, e nonnullis codicibus abrasam fuisse.

2.° filius dicitur aequalis patri Joan. 5.° propterea quaerebant magis eum Judaei interficere quia non solum solvebat Sabbatum, Sed et — patrem suum dicebat deum, aequalem se — faciens deo. ad quem locum S.tus Aug. tradatu 17.° in Joannem, omnes dicimus deo, pater noster, qui es In Coelis legimus Et Judaei dixisse, Cuncta scis pater noster, ergo non hinc irascebantur quia patrem suum dicebat deum Sed quod longe alio modo quam homines. Ecce intelligunt Judaei, Non intelligunt Arriani. philipp. 2.° non rapinam arbitratus est se esse aequalem deo, Sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, aequalitatem quoque indicant ea quibus dicit christus habere se — omnia cum patre Communia. Math. 11.° — omnia mihi tradita sunt a patre meo, Joan. 16.° omnia quaecunque habet pater mea sunt. Joan. 17.° Et mea omnia tua sunt, et tua mea sunt.

quod expendens Sanctus Aug. libri 2i. contra Maximinum Cap. 14o., Nihil, inquit, pater meum habet, ille qui dicit omnia quæ habet pater mea sunt. æqualia est igitur.

1.o attributa dei propria tribuuntur filio, immortalitas, immutabilitas. Joan. 5.o hic est verus deus et vita æterna. hebr. 1.o tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. æternitas Joan 1.o In principio erat verbum, et verbum erat apud deum. hebr. 7.o Neque initium dierum, neque finem vitæ habens. hebr. 13.o Jesus christus heri et hodie et in sæcula. Immensitas. Math. 7.o Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Joan. 3.o nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit de cœlo, ubi loquitur, in terra, et tamen est in cœlo potentia. Et eiusdem potentia actus. Joan. 1.o omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod etiam ostendit eum factum non esse, nec proinde creaturam. hebr. 1.o adorent eum omnes angeli eius, ubi de adoratione latriæ sicut et illud psalmo 95.o adorate eum omnes angeli eius, unde sumpta sunt apostoli verba, de latria intelligendum est, cum præcesserit hic versus, confundantur omnes qui adorant sculptilia, et qui adorantur in simulachris suis.

2.o Alia multa ei tribuuntur quæ nisi in

Deum non Cadunt, Et quod in Eum Credendum
sit Joan. 3° qui Credit in eum non iudicatur,
qui autem non Credit iam iudicatus est, quia
non Credit in nomine Unigeniti filii Dei, quod
in eum Speremus ad Titum 2° Expectantes
beatam Spem et aduentum gloriæ magnæ —
Dei, Et Saluatoris nostri Jesu christi, quod ei
dilectio, qualis patri Conferenda sit. Joan. 14°
si quis diligit me, Sermonem meum seruabit,
et pater meus diliget eum, et ad eum Veniemus,
et apud eum mansionem faciemus. quod sit —
nostra felicitas Joan. 17° Hæc est autem
Vita æterna, Et Cognoscant te solum Verum
Deum, et quem misisti Jesum christum. 1°
Joan. 5° hic est Verus Deus, et Vita æterna,
quod Summam habeat æternitatem, Luc. 7°
remittuntur tibi peccata tua, Ex quo et —
Judæi murmurant, quis est hic qui etiam —
peccata dimittit. Matth. 9° audistis, quia —
dictum est antiquis &c. Ego autem dico —
Vobis; alia prope infinita istius generis
Omitto.

Afferri possunt Concilia ac præ cæteris
Nicænum primum trecentorum octodecim —
patrum, Cuius in Symbolo habetur quod sit —
Deus, quod Verus non factus, quod patri —
ὁμοούσιος Consubstantialis, quod æternus, quod
immortalis, et immutabilis. præmittunt —
huic Concilio duæ Synodi Alexandrina sub

Alexandro, Arriumque damnauerunt, quarum in posteriore, Osius pontificiæ legationis munere functus est, nempe in Ægyptum missus ad Arrianorum motus componendos, vniuersalia vero Concilia quæ sequuntur, ferè omnia Nyssenum symbolum expressè approbant, aut certè fidem recipiunt, quæ licet contemnantur ab Arrianis, tamen Catholicorum corroborandis animis singularem in modum inseruiunt. Nunc soluendæ obiectiones.

Obiectiones Ex Scriptura.

Obijciuntur hæc Scripturæ loca Joan. 17° Christus patrem alloquens, hæc est, inquit, vita æterna vt cognoscant te solum verum deum. vbi solus pater deus dicitur. Joan. 17°. pater maior me est. Math. 11° omnia mihi tradita sunt à patre.

Respondeo hæc et similia solui tribus regulis quas Sanctus Aug. tradit.

1ª habetur libri 3i. contra Maximinum Cap. 3°, et libri 1i. de Trin. Cap. 6°, quando attributum absolutum vni personæ, tali soli tribuitur, non excludi alias personas diuinas sed rem omnem extra deum, scilicet deos tantum qui falso dij dicuntur, vt loquitur Stus basilius libro 4° contra Eunomium in

fine, per han regulam solvitur locus Joan 17.°
nam et dum Math. 11.° habetur, nemo novit
patrem nisi filius, non excluditur pater,
neq. dum Eccles. 24.° sapientia increata,
gyrum, inquit, coeli circuivi, solo in omni
gente, in omni populo, primatum habui, neque
in hymno Angelico, tu solus sanctus, tu
solus dominus, tu solus altissime Jesu chr.
eodem modo solvitur illud 1.ae Corynth. 8.vo
nobis est unus deus pater, et unus dominus
Jesus christus, et similia.

Instas, christus negat se deum, nam Lucae
18.vo principi eum vocanti bonum, dicit, quid
me dicis bonum? nemo bonus nisi solus deus
ubi bonitatem ac proinde divinitatem a se
excludit. ergo.

Nego antecedens e contra se deum esse ostendit
cogit enim adolescentem a quo nondum deus
cognoscebatur ad cognoscendam suam divini
tatem, ac si diceret, tu me agnoscis bonum,
ergo et deum agnosce. Ita sanctus Aug.
libri 3.i contra Maximinum cap. 23.°, nemo
enim bonus scilicet simplici et absoluta
bonitate, ad cuius cogitationem illum evehit,
nisi solus deus, nam alias negare se non potuit
bonum, cum ens omne bonum sit, et se homine
maiorem innuit, dum asserens thesaurum esse
in coelo vendenti quae habet, et danti pauperibus,
veni, inquit, et sequere me, quasi ipse thesaurum

istum largiri debeat.

2a Est Cum christus constet natura diuina et humana, Ex attributis quæ illi conueniunt, quatenus est homo, non colligi quod non sit deus, sicut quod homo corpore et anima constat, cum dicatur corporeus, spiritalis esse non negatur. habetur hæc regula, libr. 1.i de trin. cap. 11.o 12.o et 13.o Et per eam explicatur locus Joan. 14.o pater enim filio maior est, sed cum humanitatem consideratio, et sic 1.a Coryuth. 15.o filius dicitur subiectus patri. Joan. 4.o adorat patrem, math. 26.o patrem orat. quin et hunc ad sensum nonnulli patres Et sanctus Cyrillus accipiunt illud Marci 13.o de die autem illo vel hora nemo scit, neque angeli in cœlo, neque filius nisi pater. quanquam christo Et homini notum esse Judicij diem, et quomodo dicatur illum nescire alibi Explicabimus. Et eodem sumuntur sensu Ea quibus filius dicitur omnia habere a patre. Math. 12.o omnia mihi tradita sunt á patre. Joan. 13.o Scieus quia pater omnia dedit ei in manus, Joan. 5.o non potest filius a se facere quicquam, nisi quod patrem viderit facientem, quæ tamen iuxta 2am regulam explicari poterunt.

Ex eadem 2da regula Solumntur ista, prouerb. 8.vo dominus creauit me Et septuaginta legunt / in initio viarum suarum, antequam

quicquam faceret. Eccles. 24°. tunc dixit mihi Creator omnium, et qui Creauit me, requieuit in tabernaculo meo, ab Initio et ante saecula Creata sum. Joan. 1° Ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est, haec enim de humanitate intelligenda sunt, quae ab aeterno Creata dicitur, quia eius decreta Creatio, vt indicant ista, ab aeterno ordinata sum, non quin res aliae ordinatae sint, sed quia sic decreta fuit eius humanitas, vt christus etiam quatenus homo omnium Creaturarum Caput futurus esset.

Neque tamen negabo eadem loca (nisi forte excipias locum Eccles. 24°. ob ista verba, praecepit et dixit mihi, quae tamen vox, praecepit improprie, et pro decreuit, posset accipi) de christo, secundum id quod praecipuum habet, explicari posse, sed vox Creare, et facere idem erunt ac gignere, sicut vox gignere, vicissim vsurpatur pro facere. Deuteron. 32°. nam et haec prouerb. 8.uo nondum erant abyssi et ego iam Concepta eram, ante omnes Colles, ego parturiebar, generationem significant. Et Joan. 1°. vox, factus est, exprimit graecum, γέγονεν, quod significat quoque natus est, ne dicam vbi septuaginta legunt, Creauit me, legi vulgo possedit me, quod Cum hebraeo magis Consentit, vt Coniicere liceat apud 70 εκτησεν per n, lectum esse

Extrinseci per 1, possidere vero generationem respicit. genes. 4°. Eua possedi, inquit, hominem per deum. Ut etiam taceam illud Joan. 1°. Ante me factus est, idem esse ac mihi prælatus est, ut significet præcessionem dignitatis, non productionis. Explicat S.tus hilarius libro de synodis, quomodo sapientia dicatur Creata simul et genita, perfectæ, inquit, natiuitatis intelligentiam Creationis et generationis attulit sermo, Cum alterum sine demutaõne alterum in proprietate natura est. Ubi vult Creatam dici ut eius processio sine mutatione intelligatur, quoniam non mutatur qui Creat.

Dices In hoc loco Joan. 1°. omnia per ipsum facta sunt, particula, per, indicat filium esse instrumentum seu ministrum dei ut explicat Origenes, Et tamen ibi de filio agitur secundum quod præcipuum habet, ergo 2um se totum æterno patri subiectus est.

Nego antecedens. Neque enim particula, per, ibi magis significat instrumentum quam his locis, genes. 4°. possedi hominem per deum, prouerb. 8.vo per me reges regnant. ad galatas 4°. quod si filius hæres est per deum, significat itaque vel efficientem, vel exemplarem causam, vel etiam filium veluti medium esse inter patrem et Creaturas quia naturam, omnipotentiam, actionem omnem

a patre Communicatam habet, ut Sanctus Cyrillus explicat, quare futilis est observatio Actij Apud Sanctum Basilium libri de Spiritu Sancto Cap. 17º quod omnia dicerentur esse ex patre et per filium, 1ª Corynth. 8uo nobis tamen unus Deus pater, ex quo omnia et nos in illum, et unus dominus Jesus Christus per quem omnia, et nos per ipsum. unde naturæ dissimilitudines colligebat. Nam Apostolus roman. 10 quoniam, inquit Ex ipso Et per ipsum et in ipso sunt omnia. quod de filio explicat S.tus Basilius Cap. 5º Etsi de patre accipiendum est, Ei perinde particulæ, Est et per, applicantur. Origenis interpretationem non moror, ut qui perperam de Trinitate Censerit, ut probat Sanctus hieron. Epistola ad Auitum. qua de re adhuc postea.

3ª regula est quoniam filius essentiam à patre Communicatam habet, ac proinde Scientiam voluntatem, potentiam et cætera attributa, de eo etiam quatenus deus est, recte dici quod nihil sciat nihil velit, nihil possit a seipso, sed tantum à patre. Id enim significat filium esse deum de deo, lumen de lumine, deum verum de deo vero, ut habet Symbolum Nycoenum, non autem esse inæqualem patri. habetur hæc regula libri 2i de Trin. Cap. 1º Et per eam Soluitur locus Math. 17º Soluuntur et similia Math. 2º, Sedere autem ad

dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est á patre meo. Joan. 5.º non potest filius a se facere quidquam nisi quod viderit patrem facientem, et post non possum ego a me facere quidquam &c. nihil á se facit filius, inquit Sanctus Ambr. in psal. 118.num quia per unitatem operationis nec filius sine patre facit, nec sine filio pater. Et S.tus Aug. non alia, inquit, visio eius, et alia substantia, ne quis ex particulis, nisi quod viderit &c. — inæqualitatem interat.

Obiectiones Ex Concilijs

Obijciuntur duo Concilia Syrmiense quod in 2.a fidei formula decernit, ne fiat ulla mentio harum vocum, ὅσια, ὁμοούσιος ὁμοούσιος, quod scilicet de his nihil sit — scriptum in sacris litteris, et quod illa hominum intellectum et mentem transcendant, nemoque possit filij generationem enarrare; Ariminense quod idem præstitit, ut constat Ex scripto — Nygdonij, Megasij, Valentis et aliorum Episcoporum ad Constantium Augustum, ergo filius patri consubstantialis non est.

Nego Conseq. Nam ista Concilia approbata non sunt.

Concilium Syrmiense sive unum, sive multiplex (multi enim conuentus, iique non breui temporis spatio interrupti, — Syrmij habiti sunt) Ex nutu Constantij imperatoris arrianorum fautoris ex arriani Episcopis coactum est.

Triplicem edidit fidei formulam. 1am contra Photinum, Syrmiensem Episcopum, contra quem arriani Syrmium conuenerunt anno 351o. Et constat ex Socrate libri 2i. cap. 29o. Et Sozomeno libri 4i. cap. 5.o Vbi designant annum post consulatum Sergij Et Nigriani, quo anno propter belli tumultus nulli consules fuerint. Edita est ad damnandum Photinum, negantem filium dei ante Secula generatum esse. Arriani in eo damnando Catholicum nomen affectantibus, — scribentibus quidem de deo deum, lumen de lumine et anathema dicentibus affirmanti ex non existentibus aut ex altera hypostasi esse — verbum aut tempus fuisse cum non esset, — tamen consubstantiali nomen veteratorie omittentibus. 2am edita anno 357o. — cum Imperator Syrmium venisset, Et eo — conuenissent Vrsatius Et Valens, aliique — arriani Episcopi, In qua cautum est ne — qua mentio fieret οὐσίας ὁμοίου Et ὁμοουσίου imo Et definitum patrem maiorem esse —

filium subiectum. 3am Editam anno 359o. Eusebio et Hypatio Consulibus. Non Arimini ut fert inscriptio. Neque enim Constantius coram quo dicitur Edita interfuit Ariminensi Concilio, sed Syrmij, in qua definitur quidem filium esse deum de deo, similem ei qui se genuit, similem patri per omnia, sed statuitur ut omittatur substantiæ nomen, quia simplicius à patribus est positum, et ignotum vulgo offensionem habet. Edita vero videtur a basilio Ancyrano, Valente, Ursatio, et alijs semiarianis et Arrianis, antequam coperetur Concilium Seleuciæ et Arimini, ut in unum aliquod fidei decretum universi convenirent, Eadem postea in Ariminensi synodo reiecta est.

harum formularum secundæ magno Ecclesiæ luctu et damno subscripsit Osius Cordubensis Episcopus ut scribunt Socrates, libri 2i. Cap. 26o. et Sozomenus Cap. 5o. Citato, scilicet verberibus tormentisque compulsus. Ideo sanctus hilarius eam vocavit blasphæmiam per Osium et Potamium conscriptam, quod ei ab Osio subscriptum sit. Quanquam hæc forte sub nomine Osij ab Arrianis vulgata est. sicut et ab eo expressa alia in qua filius dicebatur dissimilis substantiæ, qui tamen Osius

Subscripsit Athanasij damnationi, Et mori turus Contestatus est sibi vim illatam ab Arrianis, Eorumque execratus est hæresim, ut patet Ex Athanasio ipso, Epistola ad Solitarios.

Eidem vero formulæ non Subscripsit Liberius summus pontifex, Nam Sozomenus libri 4.i Cap. 14.o refert eum Exhibuisse formulam quæ ijs qui filium patri non Substantia, et Cæteris omnibus rebus similem assererent, interdixit Ecclesia, sicque si tacuit ὁμόσιον, saltem ὁμόσουσιον, quod tamen in 2.a formula respuitur quam et reijcit Constantius, quo premente subscripsit liberius. quanquam non defuerunt Arrianæ sectæ fautores, qui liberium ὁμόσιον ~~dixisse~~ reiecisse, Et filium patri dissimilem dixisse, rumorem sparserint. Ideo placet aliquibus ab Eo subscriptum esse formulæ primæ, quam licet ὁμόσιον taceat, volunt ortodoxam esse. Et bene quidem si quod Canone 3.o Et 27.o dicitur filius obsecutus patri, eique ministrasse in omnium rerum fabrica, quæque Canone 17.o dicitur patri subiectus fuisse. eo sensu interpretemur quo Sanctus hilarius, quia scilicet filius est a patre. Et subiectio nominis, proprietatem naturalis, atque indifferentis testatur essentiæ, quem ad sensum tantum, alij patres

Eam dixere Catholicam, ut Vigilius Episcopus Tridentinus adversus Eutychetem libro 5.º, eo forte propensior ad eam excusandam, quod photini blasphoemias damnasset.

Quod tamen idem Sozomenus citato cap. 14.º fidei decreta contra paulum Samosatenum et photinum facta, et formulam in Anthiochia consecratione editam congesta esse unum in libellum scribit, qui subscribendus liberio cum Episcopis Arrianis sive Anomeis, sive semiarianis et homoconcijs constantio ita iubente datus sit, libello huic, non primae Syrmiensi formulae videtur subscripsisse liberius.

Quidquid sit constat nullius authoritatis esse formulam 2am Concilij Syrmiensis cuius et Episcopos a quibus conscripta erat poenituit et constantium ipsum, qui eum quod pugnantia complecteretur, faueretque nimium Anomeis a quibus abhorrebat, supprimi voluit, ne dicam reliquas, atque adeo primam ipsam, quod in ea consubstantialis nomen esset omissum, non placuisse sancto Athanasio, nec placere potuisse Catholicis, ut qui liberij factum non modo quod Athanasij damnationi subscripsisset sed et quod subscripsisset formulae in qua tacebatur ὁμοίσιον improbauerint. Certe totum illud Concilium

reprobatum esse docet baronius ad Annum 357.um nec resistit bellarminus, qui licet libro 1°. de Concilijs Cap. 7°. solum dicat illud Ex parte reprobatum esse. tamen libro 1° de christo Cap. 9° scribit se nescire quam authoritatem habeat Concilium istud, quod toleratum potius quam approbatum fuerit, Et á gratiano distinct. 16.a Et 20.a inter Concilia Catholica numeratum non sit.

Concilium Ariminense duplex fuit, unum legitimum, alterum spurium, utrumque habitum anno 359°. Eusebio Et hypatio Consulibus. Prius ex quadringentis Episcopis occidentalibus (Cum Orientales Seleuciam Conuenissent, partem maximam Ortodoxis, Cum Arriani solum 50.ta vel 80.ta Interessent, quo pacto Explausit 3.am Syrmiensem, Nycoenam fidem stabiliuit, Ursatium Et Valentinum, Arrianorum praecipuos, aliosque damnauit. Posterius non tam Arimini quam alibi ab Arrianis, habitum tamen Ariminense nominatum, ad obolendum prius vel obscurandum formulam Edidit, quae Arimini Episcopis ibi detentis de Constantij Jussu, Et Adrianopoli patrum Ariminensium legatis subscribenda data est, In qua Consubstantialitatis abdicatum est nomen; Istius formulae nulla est authoritas

licet ei Subscripserint Episcopi Catholici magno
numero, et vel eam ob rem Sanctus Hieron.
dialogo contra Luciferianos dicat totum fere
orbem arrianum se esse miratum, tunc —
vere ingemuisse, tamen id nonnisi tædio ac
moerore, et tormentorum metu victi fecerunt,
Et Liberius ei subscribere recusavit, cum —
alijs octodecim Episcopis, Et qui subscripserant,
Episcopi Catholici sui se pœnitere facti —
meliorem ad mentem denuo redundi, et loquitur
Theodoretus libri 2i. Cap. 22o testati fuerint.
Ideo Sanctus Athanas. Epistola ad Asiticanos,
quis non, inquit, odio habeat illos, qui, quæ —
patrum sunt, Statuta Concilij Arimenensis,
abrogant, recentiora vero Arimini (id est quæ
tribuuntur posteriori Concilio arimenensi) per
vim Et metum et extorta anteponunt, Et
Sanctus Ambrosius Epistola 2a ad Valentinianum, dicit se Concilium Arimenense abhorrere
scilicet ob illud posterius, si quidquid Arimini
gestum erat improbans, Sicut Sanctus Aug.
reijcit Sardiense Concilium, quod prater illegitimum, aliud legitimum esse non adverteret.
Cæterum quia vox ὁμοούσιος Sive Consubstantialis
veluti Symbolum Et Tessera fuit Catholicæ de
verbi divinitate sentientium. Circa eam duo
observanda sunt.

Primum est aliquando reprobatum esse á Catholicis nomen istud, Nam Anthiochena Synodus 2da de qua Sanctus Athanasius libro de Synodis Ariminensi et Seleuciensi, vocem illam vsurpari vetuit. Nempe ad Pauli Samosateni sensum, qui, vt tradit Sanctus hilarius libro de Synodis, per hanc vnius essentiæ Nuncupationem, solitarium, atque vnicum sibi esse patrem et filium, (id est vnicam esse personam) prædicabat, vel etiam ad eum sensum qui tres inferret substantias, vnam primariam, duas ex ea deriuatas, sicut æs et Numismata ex ære cusa consubstantialia sunt, quo sensu vocem illam in Concilio Anthiocheno damnatam tradit Sanctus basilius Epistola 300a. Nec negat Stus Athan. citato libro, quando quidem paulum Samosatenum asserentem Christum non extitisse ab æterno, sed deum esse ex homine factum, hoc argumento vsum docet, quod nisi ita esset, consequens foret illum esse patri consubstantialem, adeoque tres esse substantias, vnam primariam, duas ex illa deriuatas, quod vitantes Anthiocheni patres dixere, Christum non esse consubstantialem.

Quum est, sapientissimé tamen vsurpatum esse nomen idem a Nycænis patribus ad significandum vnam esse patris filiique substantiam 1o quia iam antea bonum in sensum acceptum fuerat scilicet a dyonisio Alexandrino in Epla

Ad Dyonisium papam, Et in Epistola ad paulum Samosatenum, ubi Consubstantialem dici filium patri ab Antiquis dyonisius asserit. 2º quia non ita determinatum erat ad deteriorem sensum quin Et optimum recipere posset, ut indicat S.tus hilarius Citato libro de Synodis, sub finem, ubi male, inquit, intelligitur ὁμοούσιον Samosatenus Confessus Est, sed nunquid Melius arriani negauerunt, octoginta Episcopi olim respuerunt. Sed trecenti et decem et octo nuper receperunt. 3º quia reipsa usus illius valde opportunus fuit Catholicæ professioni. Cum enim Arriani authore Eusebio Nicomediensi ut refert Theodoretus libri primi historiæ Cap. 8.uo Ex S.ti Athan. Epistola ad Aphros, Non vererentur subscribere huic propositioni filium Ex deo, Et mox isti, filium Ex patris Essentia Esse. atque etiam his filium Esse virtutem Et sapientiam dei, æternam et perfectam patris imaginem, et deum verum, quoniam, inquiebant, omnia Ex deo sunt, et nos dei gloria Et imago sumus, Et deus dicitur susceptor noster, Et qui factus est, verus est, ideo Catholici quidquid erat, quo poterat Exprimi syncera fides, in hanc Constrinxerunt formulam, filium patri Consubstantialem esse, Et hac una voce duos errores Confoderunt; Sabellianorum; quia qui Consubstantialis Est, distinguitur, sicut qui similis ab Eo Cui similis est. Arrianorum quia filium patri Consubstantialem esse, est

patris Et filij unam esse substantiam, unam naturam, proinde inquit S.tus Basil. Citata Epistola Zoo.a recte ac religiose admodum usurpatur, Cum Et hypostaseon proprietatem discernat et naturæ sine ulla diuersitate Communionem exprimat. atque adeo nihil non Conati sunt Arriani quo Eam supprimerent, Nam ut taceam Catholicos ab Eis per ludibrium vocatos Esse homoucianos, sicut hæretici recte sentientibus imponere solent nomina ad Conuitium. dicebant in primis Eam in Scriptura non legi, sed hoc inepte tum quia usurpabant ipsi voces quæ non extant in Scripturis, puta filium Ex non Extantibus Esse, fuisse quando non erat, quod urget Sanctus Athanasius apud Theodoretum Citato loco, tum quia vox illa potuit induci a patribus, ad id significandum quod sacræ Scripturæ alijs vocibus, idque prolixius docent. liceat, inquit Marius Victorinus libro 2o aduersus Arrium de lectis non lecta Componere; præterea vocem illam obscurarunt varijs Explicationibus quia Cum non Cadant in filium, Eum quoque patri Consubstantialem negarunt. Nam ut refert Socrates libri 1i. Cap. 5o. Consubstantiale affirmarunt Esse, quod Est Ex aliqua re ortum vel partitione, ut duo aut tria ramenta auri; Ex Massa aurea, vel derivatione, ut liberi Ex

parentibus, vel productione ut germen ex radicibus, qui triplex sensus quia significat desectionem aliquam substantiæ á principio producente in filij productionem non cadit, denique cum veram eiusdem vocis mentionem dissimulare non potuerunt, eam reiecerunt prorsus ut id pergerent negare, quod significat, nam id quod est aliud inquit sanctus ambros. libri 3.i de fide cap. 7.o Cur ὁμοῦσιον patri filium nolint dicere, nisi quia nolunt verum dei filium confiteri? sicut author ipsorum Eusebius Nicomediensis Epistola sua prodidit dicens, si verum, inquit, dei filium et increatum dicimus ὁμοῦσιον cum patre incipimus confiteri. Ubi observat sanctus Ambr. ideo in tractatu seu professione fidei scriptam esse hanc vocem a Nycoenis patribus, quod adversarijs formidini esset et tanquam evaginato gladio perversæ hæresis caput amputaret, et certe qui postea ab isto nomine vel obscuritatis prætextu vel ad concordiam censuerunt abstinendum, si vel hæreseos fautores, vel certé dubiæ fidei habiti sint apud orthodoxos, ne parsit sanctus ~~aug.~~ hilarius libro de synodis osio seni, quod de hac voce tacendum existimasset.

Obiectiones Ex patribus.

Obijciuntur hi patres. 1° Sanctus Ignatius martyr Epistola ad Tarcenses, ubi hæc habet, quia (christus) non est ipse ille qui est super omnia deus, sed filius ipsius, Et Epistola ad Ephæs. medicus autem noster est solus deus ingenitus, Et Inuisibilis dominus omnium, unigeniti pater et genitor solus. 2° Justinus martyr dialogo cum Triphone ubi dicit quod iste (scilicet filius) qui à patriarchis est conspectus, deus et angelus et dns appellatur, ut vel ex his intelligatis inquit ipsum universorum parenti ministrasse. 3° Athenagoras philosophus Atheniensis in Apologia pro christianis pagina 10ª progeniem non quasi factum sit a principio, quippe deus est æterna mens, habebat in seipso λόγον id est rationem, cum æternum sit rationalis sed ita ut cum materia concreta omnia informisque natura atque terra instar vehiculi subijciantur, in Eisque, ~~actus illorum esset, prodierit~~, Crassiora leuioribus admixta sint, ad hoc ut Idea et actus illorum esset, prodierit.

4° Latianus Assyrius Justini martyris discipulus

oratione contra graecos hec habet, voluntate
porro simplicitatis ipsius, λόγος id est
verbum erupit, qui quidem non in vacuum ema
nans, primigenium patris opus fuit. 5°
clemens Alexandrinus libri 7. Stromatum
non procul a principio ita scribit, perfectissima
autem et sanctissima maximeque principalis
et maxime imperans, at beneficentissima
est natura filii, qua soli omnipotenti
propinquissima est, ubi hoc, propinquissima
virtutem naturam indicat. 6° Tertull.
libri contra hermogenem cap. 3°. quia
inquit et pater deus est et Judex dein est,
non tamen ideo pater est index semper, quia
deus semper, nam nec pater potuit esse ante
filium, nec Judex ante delictum, fuit
autem tempus cum delictum et filius
non fuit, ubi indicat filium patri coeter
num non esse, idem tradere videtur libri
contra praxeam cap. 5° Et 7°. ubi sermo
seu verbum prolatum dicitur cum voluit
deus ea qua cum sophia ratione et sermone
disposuerat intra se in substantiam et speciem
edere scilicet in creatione mundi, Et cap. 14°
patrem invisibilem facit, filium visibilem
hunc radio, illum soli comparando.
Respondeo. contigisse patribus in

hoc Explicando mysterio, quod in aliis argumentis ad fidem spectantibus et cum haretici nulli instarent, non adeo caute erudum loquerentur, ne dicam initio Synodum quidem sensum fuisse, non ita castigatas in omnibus fuisse voces qua sensum exprimerant; Interea nec deesse apud Eos quod veritatem Catholicam astruat, Et nihil aut vix quisquam inveniri quod mitiorem in partem explicari non possit, nam et de mox allatis loquar.

1° Sanctus Ignatius filii Divinitatem agnoscit, cum inquit est medicus carnem et Spiritalis genitus Ex ingenito in homine deus, Item dominus noster Jesus christus in Maria utero gestatus est secundum dei dispensationem, qua refert Theodoretus Ex Sancto Ignatio in Epistola ad Eph. non ergo negat in Epistola ad Tarenses filium Esse deum, qui Est super omnia, et deum esse neget, sed tantum Et designet eum distingui a patre qui dicitur deus super omnia cum filius dicatur per quem omnia, Juxta illud 1ª Corynth. 8ᵛᵒ Unus deus pater Ex quo omnia, Et unus dominus Jesus Christus per quem omnia, In Epistola vero ad Ephesios medicum Esse vult patrem, qui sit quidem solus

verus deus, ingenitus, quibus attributis designat solum patrem, sicut his consequentibus solum designat filium, habemus etiam filium dominum nostrum Jesum christum ante saecula unigenitum et verbum.

2° sanctus Justinus martyr dicit filium patri ministrasse vel improprie, quia per acceptam a patre potentiam, patri cooperatus est, vel ratione humanae formae, in qua Abrahae alijsque ut censuit Justinus, apparuit, et sub qua patris voluntati ministrauit, de quo sub illa forma considerato dicit Justinus quod non sit ille deus qui sit author, et parens uniuersi, quem tamen in propria forma deum esse non negaret, quippe qui citato dialogo applicat Christo illud psalmi 46! ascendit deus in Jubilo, dicitque eum ante Luciferum et Lunam fuisse, quod autem aliqui volunt Justinum sensisse quod filius sit minor, quoniam vult de eo dictum illud genes. 19°. dominus pluit sulphur et ignem a domino de coelo, nec dici potuisse de patre quoniam coelum relinquere debuisset, nimium probat, probat enim deum patrem minorem quoque fore, hoc est non immensum, et qui non fuisset in coelo si pluisset super Sodomam et gomorrham, Itaque hoc negat

dici de patre Et bult de filio dici, quia sicut omnipotentia tribuitur patri, sic Ei quoque appropriatur quod sit in Coelo, maxime Cum non mittatur, Et mittantur aliæ personæ, quæ Causa Est Cur patri quoque ab Eo tribuatur invisibilitas.

Quod ~~[illegible]~~ iustinum interpretati sumus de filio in humana forma, Eodem modo Explicandus Theophilus anthiochenus Episcopus libro 2° ad Otolicum dum ait, verbum Cum sit deus Et ortum habeat Ex deo, quandoque bult pater Universorum mittit ipsam quemlibet ad locum, Eoque veniens auditur ac videtur ab illo missum antiquis patribus (Contra quos S.tus Aug. et Sanctus Ambrosius sentiunt) hæc insederat opinio, filium Cæteroqui genitum ab Æterno, Et quem ut loquitur Theophilus intimum pater in visceribus habebat, Cur enim hoc de mente patris ut quibusdam placet Et non de persona filii qui est in patre, intelligendum est, Externis apparuisse in forma sensibili Et in Ea forma ministrasse patri in Externis effectis producendis, quem Et ideo prolatitium sermonem Theophilus vocat, Et primogenitum omnis Creaturæ, sicque per filium fabricata Esse omnia, ipsum sub dei persona venisse in paradisum et Cum Adamo Collocutum

esse.
porrho si mitius haberi possunt antiquiores patres, minus castigate loquentes, ij tamen qui postquam Arrianismus invaluit, similes usurparunt loquendi formulas, ferendi non fuerunt. Ideo sanctus greg. Nyssenus libro 1o contra Eunomium, queritur ab Arrianis patrem dici supremum conditorem, ac dei inferioris et subiecti opificem, neque priores eiusdem erroris cuius posteriores scriptores argui debent.

Nam qui Justino et alijs antiquis impingunt Arrianismum, fatentur eos non ita clare de hoc mysterio scripsisse, imo Justino vel ob hoc unum adimunt εκτατιμ sive expositionem quæ præfert illius nomen, quod distinctius de Trinit. disserat, quod his vocibus utatur, ingenitum, genitum, et procedens, ijsque significari dicat non essentiam, sed existentiæ modos, sive subsistentias, quidni ergo minus cautos, quibus usi sunt, loquendi modos, meliorem in partem interpretati sunt.

3o. Athenagoras citatis verbis non obscure filium æternum, adeoque deum esse agnoscit cum dicit verbum primigeniam esse patris sobolem, non quasi factum sit, cum deus a principio in se horor haberet, paulo ante

scripserat ob ipso Et per ipsum facta Esse omnia, Cum pater Et filius unum sint, adeo ut filius sit in patre, Et pater in filio per unionem ubi unionem pro unitate sumit, sicut Et sequenti pagina, ubi habet deum patrem prædicamus Et deum filium Et spiritum sanctum, Ita ut Et unionis Eorum vim, Et ordinis distinctionem Exponamus, quis enim putet ab Eo tres admitti deos, aut unum quidem sed absque unitate, Nam Et pagina 12ª promiscué scribitur unitas Et unio, ut quænam, inquit, filij ad patrem sit unitas, intelligamus, quid pater Cum filio Communicet, quid sit spiritus, quæ unio triumque discretio.

Quomodo ergo dicitur prodijsse filius ut Esset Idea et actus informis naturæ ac terræ. 1º hoc sensu quod in æterna generatione prodijt qui esset Exemplar formarum producendarum in naturis informibus, ut sic dicatur actus rerum effectiué Et Exemplariter non formaliter. 2º isto sensu quod in Creatione prodierit per ipsas rerum formas quæ non sint verbum sed ipsius repræsentatio, Eiusque nomine dicantur sicut Conceptus artificis dicitur Esse in opificio, Utrum autem Athenagoras materiam velit Creatam ante formas, sive ab æterno ut platoni placuit, sive in tempore, ut Tatiano Et alijs videtur, an sic filium vocet ideam Et actum rerum

informium, et illi quia prima quadam forma Est, primumque Exemplar non materiæ sed formarum productionem attribuat, — Expendere super sedeo.

1° Tatianus non tacet verbum æternum esse, nam verbis antecedentibus, cum ipso, inquit, per rationalem vim λόγος ipse qui in illo erat, scilicet ante omnem productionem ad Extra produxit, Et post, Verbum, inquit, é patria potentia progressum, non reliquit genitorem Verbi Expertem, quod cur de verbi personâ non sit intelligendum, sed paterna solummente non video, Cum in deo nihil tutius verbum dicatur quam persona verbi. Itaq. verbum dupliciter dici potest opus primigenium dei. 1° ratione mundi producti, qui Est velut Externum verbum. Juxta illud Sti Aug. tractatu 24°. In Joannem, quia Christus verbum dei Est, etiam factum Verbi factum nobis Est. 2° Et melius ratione alicuius formæ sensibilis, de qua Justinum et Theophilum interpretati sumus, hoc, inquam melius dicitur, nam Verbum illud distinctum Esse a mundo, Ex eo constat quod Tatianus non tantum illud Ecce opus, sed primigenium opus Spiritus dei, Et per verbum, ut principio genitum velit mundum, Et nos vicissim gentis

Esse, Cum sibimet materiam produxisset quam interea dicit non ab alio quam ab uno omnium Architecto productam, ut vel Ex Eo verbum Tatiano deum Esse manifestum sit.

5.° Clemens Alexandrinus naturam filij soli omnipotenti, id Est patri vocat propinquissimam, non quod distinctam supponat, sed quod eandem, vox Enim περιέστατι significat naturam Coniunctissimam; quid autem Comelius quam quod idem Est. Nam verbis subsequentibus Ei tribuit Inexhaustam potestatem, Esse ubique, Esse totam mentem, totam lucem paternam, totum oculum, omnia videre, &c. Et clarius alibi Eum agnoscit deum, ut pro tritico Eum re vera nominat deum aequalem universorum domino, Et libri 1.i pedagogi Cap. 8.no ubi unum, quippe inquit, sunt ambo pater Et filius, nempe deus, dixit Enim In principio Erat verbum, Et Verbum erat apud deum, Et deus erat Verbum, Et libri 3.i Cap. ultimo unum vocat patrem Et filium Et Spiritum S.tum

6.° Tertullianus Capite 3.° libri Contra hermogenem negat deum fuisse patrem ab aeterno paternitate Essentiali quae respicit

productionem Creaturarum, Estque tribus personis Communis, non notionali quæ Est ad filium, Et unius 1.æ personæ propria Est. Libri vero Contra praxeam Cap. 5.º vult tantum proditum verbum, Cum in substantiam Et species suas Edere Creaturas Coepit, sed productum sub forma sensibili, per quam Etiam intelligit sonum, tunc Etiam, inquit, Cap. 7.º Ipse sermo, (verbum) speciem Et ornatum suum sumit sonum Et vocem, Cum dicit, deus fiat lux, quæ Causa Est Cur Cap. 14.º filium visibilem Et radio similem faciat, Nam Citato Cap. 5.º ante relata in obiectione verba, filium patri Coæternum Agnoscit, ante omnia, inquit, deus erat solus ipse sibi Et mundus Et locus Et omnia. solus autem quia nihil aliud Extrinsecum præter illum. Cæterum ne tunc quidem solus habebat enim secum quam habebat in sem et ipso rationem suam scilicet &c. hanc rationem græci dicunt Λογον, quo vocabulo, Etiam sermonem appellamus, Et post, nam Etsi deus nundum sermonem suum miserat proinde Eum Cum ipsa Et in ipsa ratione intra semetipsum habebat.

Ubi Tertull. sermonem ponit in patre — ante omnia, antequam sermo seu verbum

mittatur, ac proinde æternum facit, ponit
Etiam à patre distinctum, quia Ex Eo Contra
praxeam probat patrem Solitarium non Esse
Et Cap. 7º hæc Est inquit, nativitas perfecta,
(tum Intus tum Extus) Sermonis dum Ex
Eo procedit Conditus primum ad Cogitatum in
nomine Sophiæ dominus Condidit me Initium
viarum Suarum, de hinc generatus ad Effectum
Cum pararet Coelum, aderam illi Simul. Ubi
Tertull. duplicem facit Verbi productionem —
unam æternam, alteram temporaneam, Et
hanc quidem Cum initio mundi in forma sens
ibus verbum apparuit. hic omitto quod Citati
libri Cap. 2º docet patrem Et filium Et
Spiritum Sanctum unius Esse Substantiæ,
et unius status, Et unius potestatis, quod
Cap. 4º filium non aliunde deducere se, sed
de Substantia patris qua Substantialitatem
ostendunt, ac proinde Cum Citati libri Cap. 7º
dicit patrem Esse totam Substantiam, filium
vero derivationem totius Et portionem sicut ipse
profitetur, quia pater maior me Est, non Accu
raté sed liberiore, ut In aliis Solet vocabulo,
derivationem Et portionem filium vocet, quia
Communicatam à patre naturam habet, Et
impetu quodam audacioris styli Eo feratur, ut
scripturæ locum qui filium patre minorem —
scilicet secundum humanitatem ostendit —

vsurpet ad ostendendum quod solus pater sit fons et principium diuinitatis, vbi Interea agnoscit vnam naturam dum dicit alium esse filium á patre, non diuersitate sed distinctione non diuisione sed distributione.

Alij patres opponi poterant, sed et qui minorem patre filium faciant, vel quoad modum loquendi tantum, quod filius á patre suum esse acceperit, vel quoad formam sensibilem quod induerit formam soni aut hominis, quomodo sanctus Ireneus libri 4.i Cap. 17.o vult filium ministrare patri et Cap. 11.o dicit deum ad omnia minorasse progeniem suam, quod autem libri 2.i Cap. 3.o et libri 4.i Cap. 20 dicitur filius agnoscere in patrem eum qui ~~creaua~~ fecit coelum et terram, et quem lex annunciat, excludit tantum Ireneus alium patrem ab eo qui creauit coelum et terram, quem vocabant bythum ex libri 3.i Cap. 11.o non dicit eum esse filij patrem sub ea ratione qua creauit coelum et terram, aut lex eum annuntiat, quomodo non in prima tantum sed in tribus personis subsistit.

Origenem nihil moramur quem sanctus hieronimus citata Epistola ad Auitum, et s.tus Epiphanius Epistola ad ~~Auitum~~ Joannem hieros olimitanum, Arrij patrem vocabant, quem et

multorum errorum damnat Concilium 5.um Oecumenicum. multos quidem errores Circa Trinitatem e libris περιαρχον Expunxit Ruphinus, qui neque nunc in origene leguntur. Sed hoc Est quod queritur Sanctus hieronymus Citata Epistola, qui Et tradit origenem asseruisse Dei filium non natum Esse sed factum, Et his Similia, Et alijs libris manifestè prodit errorem Suum, ut dum Thomo 1.o In Joan. dicit vitam in verbo factam Esse, dum Thomo 1.o In Joannem dicit vitam in verbo factam Esse, ut dum Thomo 2.o Circa initium nomen ὁ θεος De Solo patre vult dictum, in Scripturis, dici vero nomen Idem de filio Exemplo articulo, Sicut et de Coeteris qui dij per participationem nominantur, quanquam nec deest ubi Syncera Sparserit, ut homilia 6.a in Exodum, ubi nullus, inquit, sine initio Et fine, nullus Creator omnium, nisi pater Cum filio Et Spiritu Sancto, ut præfationes ad Tractatum In Euangelium Joannis, ubi dicit verbum Cum patre Universorum verbum Esse.

Obiectiones Ex ratione.

Obijcitur 1.o filius æternus non Est, ergo

nec deus.

Antecedens probatur. Ille æternus non est qui habet aliquid se prius. Sed filius habet patrem se priorem, hic enim generans est, ille genitus. Sed generans genito prior est, ergo.

Nego antecedens. ad probationem, distingo maiorem. qui habet aliquid se prius tempore Concedo origine, nego. at pater quidem filio prior est origine, quia principium est, non tamen tempore. sic splendor solis non tempore sed origine posterior est sole, nam contingit effectum sua causa posteriorem esse tempore, vel quia causa libera est, ut homo, vel quia licet necessaria non habet totam suam perfectionem ad agendum, ut arbor recens plantata ad germinandum, vel quia successiuè operari postulat siue ob contrarium debellandum, siue ob aliam rationem, sicut ignis successiuè calefacit, nam quia motus incipit per sui non esse prius aliquo temporis instanti est mouens quam motus, ac proinde quam res producta per motum; at deus filium producit, necessario omnem suam perfectionem ad eum producendum habet, et actione instantanea eum producit.

Instas, Prioritas originis supponit

dependentiam in eo quod origine posterius Est, ergo ab Eo tollit aeternitatem. Nam aeternitas Est interminabilis vitae tota simul Et perfecta possessio, perfecta vero possessio Est rei, quae sicut desinere non potest, ita suum Esse habet á seipsa.

Distingo antecedens. Supponit dependentiam si naturam productam habeat, Concedo, si communicatam solum nego, Nam dependentia dicit nãa distinctionem, cum dependentia sit a causa, Et causa Esse nisi in aliud, sive in rem cuius sit natura distincta, non influat. at communicaõ naturae distinctionem naturae non infert. Quare cum filius naturam á patre non productam habeat, sed communicatam solum, nullam á patre dependentiam habet.

Nec refert quod filius sit persona á patre distincta; Nam persona distinctiõ non sufficit ad dependentiam, quando una est natura distinctarum personarum, Et persona in natura realiter identificantur, cum sicut unum á seipso, ita quae sunt quid idem â se invicem non dependeant, at persona filii cum persona patris in una nãa identificatur, sed nequidem filiatio penderet á paternitate, praecise Et hae et illa relationes sunt, quamuis non considerarentur sub ea ratione, qua identificantur in natura, quia relata simul

natura sunt, quæ vero simul natura, mutuam quidem Exigentiam, sed nullam á se invicem secundum quam unum prius, alterum posterius natura sit, dependentiam habent.

Quoniam autem id quod origine posterius Est si Eandem habet naturam, dependentiam non habet, neque Etiam dici potest habere Contingentiam, vel imperfectionem vllam. quare nihil nocet perfectioni filii quod dicitur beatius Esse dare quam accipere, Actorum 20, Id enim dictum Est á — christo de donatione morali, Etsi Extendi potest ad donationem Naturalem Et necessariam, Non tamen ad Eam per quam accipitur Eadem numero natura Et in qua dans Et accipiens se se æqualiter exigunt.

Instad iterum. saltem deerit filio quod sit a se, ergo Et quod sit deus, Nam deus Est primum Ens á quo omnia, Et quod ab alio non Est, adeoque si filius non sit á se, sed ab alio deus non erit.

distingo antecedens. filius non erit á se secundum personalitatem Concedo, secundum naturam distingo, Et Communicatam Concedo, secundum se Consideratam nego. Et nego Consequens. nam Et persona sit deus, satis Est quod habeat naturam quæ secundum se Considerata sit á se, non Est necesse Et sub omni ratione, Eadem ñaa

a se Existat, aut sit quid primum, Etenim intellectus dei deus est sicut Et voluntas, Et tamen intellectus, voluntas, Et omnipotentia omni ratione non sunt á se. Nec quid primum cum possint Intelligi, vt attributa Et proprietates Essentiæ, ac proinde ab Ea Esse, et illum ordinem seruent inter se, vt intellectus voluntatem, voluntas omnipotentiam secundum nostrum intelligendi modum antecedat.

Obijcitur 2° vel filius genitus est á patre iam Existens, vel non Existens, prius dici non potest, quia quod Existit non generatur si vero prius, ergo fuit cum non esset filius, nec proinde non Est æternus nec deus.

Respondeo cum S^to Epiphanio hæresi 69ª Et Sancto Basilio libro 2° aduersus Eunomium, filium Esse genitum á patre, tum Existentem cum genitus est, non quasi prius extiterit quam gigneretur, sed quia ante sui generationem non Extitisse supponitur, Nam cum æterna sit generatio, æternus quoque filius fuit, Et sic non Extitit nisi genitus, nec genitus Est nisi Existens. Æternus, inquam, Est filius, quia terminus Actionis Instantaneæ tum Existit totus cum Existit actio Instantanea, sicque

si actio æterna est, æternus quoque est ter
minus, genitus est autem iam existens,
sed vi generationis ipsius, quod proprium est
rerum quæ in instanti productæ, produci non
desinunt, producuntur enim iam existentes,
sed existentes vi ipsius productionis, nam si quæ
ras, videantne beati deum iam visum. respon
deo videre, sed iam visum per ipsam quæ pers
everat visionem beatificam.

Ex quo satisfieri potest quærenti utrum
filii generatio iam peracta sit, nam si ins
tantanea est, iam est peracta, neque ideo finem
habet, sicut visio beatifica non habet finem
licet iam peracta sit, sunt quædam actiones
quæ desinunt ubi peractæ sunt, quia tendunt
ad existentiam termini pendentem quidem ab
iis ut sit, sed non ut perseveret, sic desinit
hominis generatio, ubi peracta est, quoniam
homo ut conservetur, a generatione non pen
det, sed et aliæ sunt quæ non desinunt, posito
termino, quia terminus sine iis perseverare
non potest, sic terminus visionis beatificæ sine
ea non perseverat, adeoque quandiu durat idem
terminus, tandiu et visio beatifica durare potest
ac debet, est autem generatio filii de posteriori
genere actionum. Nam filius sine generatione

in Suo Esse permanere non potest, cum ut
monet Sanctus Cyrillus libro 1°. Thesauri
cap. 6°. in Eo idem sit Et existere Et generari.

Unde Sanctus Greg. 29. Moralium
cap. 2°. non possumus inquit, semper
dicere, nascitur, ne imperfectus dicatur, sed
monet secundum popularem loquendi modum
quo perfectum Esse non intelligitur, quod
dicitur nasci seu produci, quamvis 2um
Theologicum dicere possimus, filius semper
Verbum, nascitur,

Objicitur 2°. Verbum mentis in
nobis non Est eiusdem nobiscum substantiæ, ergo
nec filius eandem cum patre substantiam habet.
Nego Consequens, Nam Verbum mentis á nobis
procedit, imperfecto modo, á patre procedit Verbum
modo perfectissimo, quanto perfectus Verbum, inquit
Sanctus Th. articulo 1°. ad 2um procedit, tanto
magis Est unum cum Eo a quo procedit, quam Et
loquitur Sanctus Th. articulo 1°. ad 2um ~~procedit~~
divinum intelligere est in fine perfectionis, Nam
Et quemadmodum Sanctus Cyrillus in Synodo 5ª.
generali parte 3ª. In Apologia duodecim
Anathematismorum, anathematismo 1°. dicit
Deum non gignere nisi digne Et digne deo, dici
quoque debet non producere Verbum nisi digne digne

ac proinde Eiusdem secum substantiæ.

Instas Esse genitum substantia Est, neque enim Est accidens, sed pater Est ingenitus, verbum Ingenitum non Est, ergo non Est magis Eiusdem cum patre substantiæ, quam verbum mentis in nobis.

Distingo maiorem. Esse ingenitum negativé, sic enim Essentia divina ingenita Est, concedo, privativé nego. nam sic Est paternitas ipsa quæ ut præscindit ab Essentia, non Est substantia, non tamen accidens quia non Est Ens inhærens, sed modus habendæ substantiæ. porrho non convenit filius cum patre In ingenito ~~negativé~~ privativé, cũ paternitas sit alius habendæ substantiæ modus quam filiatio; convenit in ingenito negativé sumpto, quia divinæ Essentiæ particeps Est. hic Ingenitum negativé loco Essentiam, quod sit Essentia subiectivé quod formaliter, nam sic Est tantum negatio, sed de hoc adhuc quæstione 33ª. articulo 4º.

Punctum 3um

Quod Spiritus Sanctus sit deus.

Unica conclusio, Spiritus Stus Est deus, Est de fide contra Macedonianos.

Probatur 1° Ex vetere testamento in quo 1°. Deus
dicitur 2°. regum 23°. Spiritus domini, inquit,
dabit, per me locutus est, et sermo eius per linguam
meam, dixit deus Israel mihi locutus est fortis
Israel dominator hominum. 2° tribuuntur ei attributa
et perfectiones dei, Immensitas psalmo 138.mo quo ibo à
spiritu tuo. Sapientia 1° Spiritus domini replevit
orbem terrarum; omnipotentia; Sapientia 7°.
omnem habens virtutem et actio omnipotentia propria
scilicet Creatio, psalmo 32°. verbo domini firmati
sunt Coeli, et spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Probatur 2°. Idque clarius ex nouo.
1° dicitur Deus et Dominus adorum 5°. Ananie
Cur tentabit Sathanas cor tuum mentiri te Spiritui
sancto, et fraudare de pretio agri, et mox non es
mentitus hominibus sed deo. Ex quo colligit S.tus
Epiphanius haresi 74.a Numero 6°. Deus ergo de
deo est, Et Deus Spiritus Sanctus cui mentiti sunt.
qui de pretio agri interuerterunt. 1.a Corynth. 3°.
Nescitis quia templum dei estis et Spiritus
dei habitat in vobis: Si quis autem templum dei
violauerit disperdet eum deus, vbi templum Spi
ritus Sancti dicitur templum dei. 1.a Corynth.
12°. diuisiones gratiarum sunt, idem autem
Spiritus, Et post, Et diuisiones operationum sunt
idem vero deus qui operatur omnia in omnibus, quem
paulo ante Spiritum mox deum vocat; Et concludit,
Hac omnia operatur unus Et idem Spiritus diuidens
singulis prout vult. 2.a Corynth. 3° Cum autem

Conuersi fuerint ad dominum auferetur velamen, dominus autem Spiritus Est, vbi autem Spiritus domini, ibi libertas: atque hæc loca Eorum os obstruunt, qui Spiritum Sanctum ideo pugnant deum non Esse, quod de eius diuinitate Scriptura tacuerit.

2º Annumeratur patri Et filio vt paris dignitatis, ijsque Consubstantialis Math. 28uo baptisantis Eos in nomine patris Et filij Et Spiritus Sancti, ad quæ verba Sanctus Athan. ad Serapionem vt Enim, inquit, vnicus Et baptismus, qui in patre Et filio Et Spiritu Sancto Confertur, Et vna fides Est in ipsum vt ait Apostolus, sic sancta Trinitas in se Consistens Et in se vnita nihil habet in se factarum rerum, hæc Est Trinitatis Individua vnitas. 2.ª Corynth. 13º. gratia domini nostri Jesu christi, Et charitas dei (patris) Et Communicatio Spiritus Sancti sit in omnibus vobis. Nequaquam, inquit Sanctus Cyrillus Socios et participes Creaturarum rogabat fieri Eos qui Crediderant, sed potius participatione diuinæ naturæ Sanctificari. 1.ª Joan. 5º. Tres sunt, qui testimonium dant in Coelo pater verbum Et Spiritus Sanctus, Et hi tres vnum sunt, de quo loco iam supra.

Jungnuntur quidem Creatura nonnunquam
cum deo, sed patet id non fieri ad equalitatem
judicandam, vt cum apostolus 1ª ad Thimot.
5.º testificor, inquit, coram deo et christo Jesu
et electis angelis, cum adorum 15.º legitur
est, inquiunt apostoli Spiritui sancto et
nobis, cum exod. 14.º legitur crediderunt
domino et Moysi seruo Eius; Nam in 1.º
angeli vocantur in testes, ad quod assumuntur
etiam res inanimata, Isaiæ 1.º audite coeli
et auribus percipe terra, vt taceam angelos
passim vocari ministros. In 2.º ostendunt
apostoli se tanquam discipulos proferre
quæ a Spiritu sancto didicerant, et se toto
illo capite secernunt a deo, et qui, inquit,
petrus nouit corda, deus testimonium
perhibuit dans illi Spiritum sanctum, sicut
et nobis; In 3.º particula, seruo, diuinam
a Moyse naturam excludit.

2.º Efficientia et operatio deo propria
tribuitur Spiritui sancto, Ergo deus est
nempe quorum vna est operatio, vna est substa
antia Ex 4.º libro 1.º de Spiritu sancto.
Ea vero sunt operationes.
Sanctificatio seu gratia collatio hæc dei pro
pria est, dominus enim dat gratiam et gloriam
psalmo 84.º et Pascasius libri 1.i de Spiritu

Sancto Cap. 4°. largitio Inquit Justificatio id
olim est maiestatis munificentia. Eadem
tribuitur Spiritui Sancto actorum 10 In
nationes gratia Spiritus Sancti diffusa Est.
Roman. 5.° gratia Spiritus Sancti diffusa
est In Cordibus vestris per Spiritum S.tum
qui datus Est Ibid. 1.a Corynth. 6°, Et hae
fuistis Sed abluti Estis, Sed Sanctificati
estis In nomine domini nostri Jesu christi
Et in Spiritu dei nostri, atque Ideo dicitur
Spiritus Sanctificationis roman. 1°

Ad Sanctificationem pertinet peccatorum
remissio, Est illa dei propria, Ideo Judas
Luca 7.° quis Est hic, inquiunt, qui etiam
peccata dimittit, innuentes id dei proprium
esse; tribuitur autem Spiritui Sancto, Joan
20 accipite Spiritum Sanctum quorum remis
entis peccata remittuntur Eis: ad Eandem
pertinet libertatis filiationisque donatio,
Joan. 1° Est hae dei propria, quotquot autem
receperunt Eum, dedit Eis potestatem
filios dei fieri, Et post Ex deo nati sunt.
Eadem Est Spiritus Sancti, Roman. 8.vo non
enim accepistis Spiritum servitutis In
timore, Sed accepistis Spiritum adoptionis
filiorum in quo clamamus Abba pater, ipse

enim testimonium reddit Spiritus nostro quod Sumus filij dei. 2ª Corynth. 3º. Ubi autem Spiritus domini ibi libertas.

Prædictio futurorum, Est dei propria, æmulantur inquit Tertull. Apologetici 22º. diuinitatem, scilicet dæmones, dum curantur diuinationem. tribuitur Spiritui Sancto 2ª petri 1º. non Voluntate humana allata Est aliquando prophetia, Sed Spiritu Sancto Inspirati locuti sunt Sancti dei homines. actorum 1º. viri fratres oportet impleri Scripturam quam implevit Spiritus Sanctus per Os dauid. Act. 21º. agabus virum, inquit, scilicet paulum, Cuius Est Zona hæc sic alligabunt in hierusalem Judæi, Et tradent in manus gentium, Ubi prophetiarum author Est Spiritus Sanctus qui per os Sanctorum seu prophetarum locutus est. Eidem tribuitur notitia mysteriorum inscrutabilium, 1ª Corynth. 2º Spiritus enim omnia scrutatur Etiam profunda dei.

Missio Doctorum Et Apostolorum. hæc dei propria Est 1ª Corynth. 12º. Et quosdam quidem deus posuit In Ecclesia 1º. apostolos. 2º. prophetas 3º. doctores. &c. Eadem tribuitur Spiritui Sancto, scribit Enim apostolus

Citato Capite aliquanto ante allata Verba
hæc autem omnia operatur unus atque idem
Spiritus, dividens singulis prout vult, Et
actorum 20 Attendite vobis Et universo gregi
in quo vos posuit Spiritus Sanctus Epis
copos negare Ecclesiam dei.

his actionibus omnium præstantissima
adiungi potest scilicet Incarnatio, hæc dei
opus Est, nam Esse principium Activum
assumptionis naturæ humanæ Convenit
naturæ divinæ, secundum seipsam ut docet
sanctus Thomas 3.a parte qstione 3.a artic.
2.o Et de christo dici potest quod de sole, Eccles.
27.o vas admirabile opus Excelsi; Eadem
tribuitur Spiritui Sancto, de Cuius operatione
Conceptus natusque dicitur, Math. 1.o quod
in Eá natum Est, de Spiritu Sancto Est, Et
Lucæ 1.o Spiritus Sanctus Superveniet in te
Et virtus &c. Ideo Sanctus Aug. libri 3.i
Contra Maximinum Cap. 17.o mundus, inquit
per filium factus Est Creator, Et Creator
Est filius, Caro Eius quæ data Est pro muni
vita per Spiritum Sanctum facta Est, Et non
Est Creator Spiritus Sanctus; Eodem refertur
quod Christus ungitur á Spiritu Sancto, Isaiæ
61.o Et actorum 10, quod per Eum prædestinatur
et ab Eo raptetur Rom. 6.o Sicut Et Eo plenus

dicitur Lucæ 4°. an non deus Est qui implet librum, inquit Cerealis libri Contra Maximi. Cap. 4°.

Probari 3°. potest Spiritus Sancti Diuinitas Ex Concilio Constantinopolitano 1°. quod Est Vniuersale 2.um Centum quinquaginta patres nam Canone 1°. Anathematisat omnem haeresim Specialiter Eunomianorum, Et arrianorum Et Macedonianorum &c. Et in suo Symbolo, his verbis Simboli Nycoeni, Et in Spiritum Sanctum, addit dominum Et viuificantem, Ex patre, omittitur, filioq. (quod postea additum Est) procedentem, Et cum patre Et filio adorandum, Et conglorificandum hanc Synodum tradit Photius libro de Septem Synodis Confirmatam fuisse, scilicet quo ad Ea quæ de Fide Constituta Sunt, In illa vt S.tus Greg. Monet libri 6.i Epistola 26.a a damaso qui Etiam ante ad paulinum Anthiochenum Episcopum miserat professionem fidei, Et Anathematismos aduersus haeresis Sabellij Arrij Macedonij Et aliorum, in quibus si quis dixerit Spiritum Sanctum non omnia posse vel nosse, nec vbique Esse sicut patrem Et filium, Et facturum Esse Aut per filium

factum, anathemate percutitur. taceo quod iamdudum Ecclesia canit In hymnum glorificationis, gloria patri &c. quod Institutum ab Apostolis fluxisse scribit Sanctus Basil. libri de Spiritu Sancto Cap. 7°. 27°. Et 29°. quem Et singulis psalmis subiungi praecepit Concilium Narbonense. Can. 2° Et Concilium Toletanum vult dici gloria Et honor patri.

Obiectionum Solutio.

Obijciuntur Ea Scripturae loca 1° quae Indicant Spiritum Sanctum Creatum Esse, vel Eo modo productum quo res Creatae. Joan 1° Omnia per Ipsum facta sunt. Joelis 2° Effundam Spiritum meum super omnem ~~carnem~~ Carnem. 2° quae Spiritui Sancto tribuunt actus Creaturae proprios ut postulare Roman. 8uo Ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus Inenarrabilibus ut scrutari 1.a Corynth. 2°, Spiritus enim omnia scrutatur, Etiam profunda dei. 3°. quae Eum a se non agere, sed aliunde accipere quod faciat, Joan. 16°. Cum autem

venerit ille Spiritus veritatis docebit vos
omnem veritatem, non enim loquetur á
semetipso, sed quaecunque audiet loquetur, et
post quia de meo capiet, et annuntiabit vobis.

Respondeo ad singula. ad primum
citata loca non indicant Spiritum S^tum
creatum esse, non locus Joan. 1° in quo dicuntur
omnia facta per Verbum, sed qua facta sunt
cum in pra se ferat graecorum codycon,
ac plurium latinorum interpunctio, omnia
per Ipsum facta sunt, et sine ipso factum
est nihil quod factum est, et in sensu
postulat, aliud et patrem oporteret esse
per filium, quod absurdissimum est. porro
Spiritus Sanctus, non est ex his qua facta
sunt. Imo alia fecit psalmo 32° verbo dei
coeli firmati sunt, et Spiritu oris eius
omnis virtus eorum. Non locus Joelis 2°.
nam Spiritus Sanctus dicitur effundi non
per se sed per dona gratia, quomodo se se
effundit qui sua largitur dona. Deo roman.
5° non Spiritus Sanctus sed dei charitas
diffusa dicitur per Spiritum Sanctum
quo sensu 1^a Thessalonisensium 3°.

Spiritum, inquit apostolus nolite Extinguere scilicet in donis gratuitis ad aliorum vtilitatem Concessis, qua Extinguuntur non vtendo vel male vtendo.

Ad 2um Spiritus Sanctus dicitur postulare Roman. 8vo non quia postulat ipse, sed quia postulandi affectum nobis ingenerat. Sanctus aug. In psalmum 3.im ad illa verba, Exurge domine, non dormienti, inquit aut iacenti dicitur deo exurge, sed more est diuinarum personarum Scriptura det tribuere quod in nobis facit, non quidem vbique, sed vbi congruenter dici potest. Exemplum affert ex 2a ad Corynth. 13. vbi paulus an Inuenitis, inquit, accipere Experimentum Eius qui in me loquitur christus, Idem vero Sanctus aug. Solutionem vnam circa locum apostoli Speciatim probat libro 1o Contra Maximinum cap. Eamque duobus modis confirmat, 1o quod hae verba Immediate antecedant Spiritus adiuuat infirmitatem nostram, nam quid oremus sicut oportet nescimus, tum additur, sed ipse Spiritus postulat pro nobis. 2o quod eadem habeatur phrasis ad galatas 4o

4º. Misit deus Spiritum filij sui in corda vra clamantem, Abba pater, clamantem id est facientem vt clametis; Cum Roman. 8.uo dicatur clamare accepistis Spiritum adoptionis in quo clamamus Abba pater, Scrutari vero Spiritum 1.ae Corynth. 2º non est reipsa Inquirere sed penetrare obiectum suum, aut si est inquirere, id dictum est 2dum humanum loquendi modum; Nam et de deo dicitur psalmo 7º Scrutans corda et renes deus.

Ad 3.um Spiritus Sanctus Joan. 6º non loquitur a seipso quasi dependeat a filio sed quod ab eo procedat et persona procedens sicut esse sic agendi virtutem et operationem accipiat a persona qua procedit, id explicavimus, vbi solvimus obiectiones scripturae contra filij consubstantialitatem, Cur autem dicitur accipiet et non accepit? Scilicet vel quia quod aeternum est significari potest per quodlibet ~~[illegible]~~ tempus vel quia Externus Effectus In quem processurus erat admittendus Spiritus Sanctus futurus fuit.

Quod si Spiritum Sanctum ab alia persona accipere non officit eius divinitati, neque etiam ei nocet quod mittatur. tum a patre Joan. 14º, tum a filio Joan. 16º quoniam hic missio non dicit imperium aut concilium, sed processionem tantum in ordine ad Externum Effectum vt explicabitur quaest. 93ª.

Obijcitur 2º Clemens Romanus libri 2i. Constitutionum Cap. 26º Episcopum In Ecclesia vult esse instar patris, dyaconum instar Christi qui patri ministrat in omnibus, dyaconissam figuram habere Spiritus Sancti quae nihil sine dyacono facere

debeat aut loqui, quemadmodum neque paracletus a seipso aliquid loquitur aut facit, sed christum glorificando voluntatem ipsius spectat, sed haec manifeste indicant spiritum sanctum deum non esse.

Respondeo locum clementis utrumque posse explicari scilicet audaciore vocabulo dici quod spiritus expectet voluntatem patris vel christi, quia procedit a verbo et nihil a seipso loquitur et facit, et habent antecedentia verba, quomodo et christus dicitur ministrare patri, quia virtutem a patre acceptam habet, qua explicatio si cui videbitur dici facilius potest tamen non esse constitutionis illae, quoniam licet a graecis veteribus magnificantur tamen earum apud latinos nullum fere nomen est, et graeci posteriores in concilio frullano can. 20 eas improbant et ab haereticis depravatas, et reipsa multa a veritate abhorrentia continent et observat bellarminus libro de scriptoribus ecclesiasticis in clemente romano ac specialim quaedam habet vestigia arriana pravitatis, et photius asserit in sua bibliotheca qui et in libris recognitionum eiusdem clementis suo tempore et conjecere licet quam nunc depravationibus in trinitate haeretica et absurda quae arrianismum redolent, reprehendit.

Objicitur 3° preces ab ecclesia non diriguntur ad spiritum sanctum, ergo deus non est.

Respondeo 1° falsum est antecedens, cum sint hae preces ecclesiae, veni sancte spiritus, veni creator spiritus et similes 2° si non dirigantur orationes nisi fere ad solum patrem, non ideo aut

filius aut Spiritus Sanctus non Est Deus, Cum hæc ferè Sit orationum Conclusio, qui tecum vivit Et regnat In vnitate Spiritus Sancti Deus, quæ filij Et Spiritus Sancti Cum patre Consubstantialitatem ostendit. Est autem decretum Concilij Carthaginensis 3i Can. 23o. vt Cum ad altare assistitur, Semper ad patrem dirigatur oratio, Nempe quoniam ibi Celebratur memoria Cruenti Sacrificij, Sicque ad patrem tanquam authorem et principium omnia referri debent vt retulit Christus in Cruce, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem Et hostiam (Deo Scilicet patri) in odorem Suavitatis.

Sectio quarta

Quænam Sint principia processionum.

In humana generatione duplex principium distinguitur. alterum quod, Scilicet pater, alterum quo, Et hoc adhuc duplex Est, remotum Scilicet natura hominis generantis, proximum potentia generativa, quæritur quænam Sint principia divinarum processionum quæ istis generationis humanæ principijs respondeant.

Prima Conclusio. divinarum processionum principium est persona producens Scilicet pater filij Et Spiritus Sancti pater Et filius, Consentiunt omnes Theologi.

Probatur quia principium quod Est, Cui Competit

virtus producendi, et quod per se denominatur pro
ducere, sed patri respectu filij, patri et filio resp
ectu spiritus sancti competit producendi virtus
et pater per se generare, pater et filius per se spi
rare dicuntur, per se, inquam, quia non eo modo
quo pictor in humanis generare dicitur, sed quo
pater.

Secunda conclusio principium quo saltem
remotum est natura diuina, est etiam com
munis.

Probatur quia illud est principium quo saltem
remotum quod si non immediate per se, saltem
per alia principia quorum est radix, attingit rei
alicuius productionem ut patet exemplo naturæ
humanæ, quæ per potentiam generatiuam cuius
radix hominis generationem attingit, sed natura
diuina si immediate non attingit diuinarum
personarum productionem, saltem est radix eorum
principiorum per quæ earumdem personarum pro
ductio attingatur. Ideo sanctus Th. qstione 41ª
artic. 5º ex sancto damasceno dicit generationem
esse opus naã non sicut generantis, sed sicut eius
quo generans generat.

Tertia conclusio principium quo proximũ
processionum diuinarum est intellectus et volun
tas, ita sanctus Th. hoc articulo 1º, ubi quicunque
inquit, intelligit, ex hoc ipso quod intelligit, procedit
aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectæ.

Ex vi Intellectiua proueniens, Id vniuersim dici ad Explicandam processionem verbi quod supponit per Intellectionem procedere ac proinde habere pro principio vim intellectiuam. Idem sentiunt cum eo Theologi communiter contra durandum cuius sententiam aliqui temerariam et contra fidem, alij temerariam, et errori proximam vocant.

Probatur 1° Ex scrip. sapientiae 7° Ego Ex ore altissimi prodiui. Os vero patris est intellectus quo dicit seu loquitur Joan. 1° In principio erat Verbum, 1ª Joan. 1° tres sunt qui testimonium dant in coelo, pater verbum et Spiritus sanctus vbi filius dicitur verbum, verbum autem pro immediato principio vim intellectiuam habet. quod si filius per Intellectum, sanctus quoque Spiritus per voluntatem Immediate procedit, vt seruetur proportio inter vtramque processionem neque Eius respectu nāa potest esse proximum principium, si respectu filij non est, alias Eius processio prior foret filij processione, cum essentia intellectu prior sit, et sic Spiritus s.tus non 3ª sed 2ª persona esset, quod est contra fidem, sed et Spiritus sanctus Rom. 5° et 15° speciatim charitas dicitur, Eique tribuitur creata charitas tanquam causa vt ipse increata charitas esse Intelligatur, adeo que a voluntate procedere.

Respondet durandus In 1um distinctione 6ª

qstione 2a Cap. 18uo filium Et Spiritum Stum
dici procedere per modum Intellectus Et per modum
voluntatis secundum adaptationem quandam ad Ea
quæ Inveniuntur In imagine Creata, quod Est non
veré procedere per Intellectum Et voluntatem, sed
tantum 2um Analogiam quandam quæ in hoc sita
sit quod sicut in nobis prima Emanatio Est per
Intellectum, 2a per voluntatem, Ita filius Et
Spiritus Sanctus per Intellectum Et voluntatem
procedere dicantur, quamvis per ista principia
veré non procedant, atque adeo 2am personam Ana
logicé tantum non proprié verbum dici Contenderet.

Sed Insto, hoc Est ad analogianos accedere
qui negabant in deo Esse proprié verbum, Ex Sto
Epiph. hæresi 51a. 2o regula Est Sti Aug.
libri 3i de doctrina christiana Cap. 10 accipienda
scripturæ verba in proprio sensu quo ad fieri potest,
neque ab Illo recedendum, nisi cum verborum propri
etas Contra morum honestatem, ac fidei veritatem
pugnat. quid vero pugnat si 2a persona dicatur
proprié verbum Et procedere per Intellectum patris.
3o quis toties putet filium vocatum Esse verbum
Joan. 1o Et sic vocatum 2um analogiam
tantum, maximé cum ibidem veré Et proprié di
catur deus, cum omnia per ipsum facta, cum
verbum caro factum Esse. quæ nemo nisi temera
rius supra modum ad analogiam referret; nam
Et sanctum Joannem quis putet vocibus nonnisi
improprijs Explicasse mysteria præcipua xtianæ

religionis, filii divinitatem et incarnaõem: hæc adhuc ex sequenti probatione confirmari poterunt.

Probatur 2° ex sanctis patribus, verbum dici proprie et per intellectum procedere indicantibus. De verbo sanctus Cyrillus libri 1i. Thesauri cap. 1° verbum, inquit Joannes appellat filium et hoc nomen ~~inquit Joannes~~ quasi proprium et ipsius filii maxime significativum elegisse videatur. Et post, vides quomodo ipsum esse filii 2um naam hoc nomen significat de processione per intellectum. Sanctus basilius homilia 6a in illud Joannis in principio erat verbum. Cur inquit verbum? ut quod ex mente procedit intelligatur. Stus fulgen. libri 3i ad Monimum cap. 7° sic est verbum apud deum sicut est in mente verbum, sicut in corde concilium, cum enim mens apud se verbum habet, utique cogitando habet quia nihil aliud est apud se dicere quam apud se cogitare.

Probatur 3° si tantum improprie et analogice filius et spiritus sanctus procedunt per intellectum et voluntatem, explicari hæc non possunt. 1° ut processio filii prior sit, processio spiritus sancti posterior. 2° cur illa sit generaõ hæc non item. 3° cur filius sit imago patris 4° cur non sit una tantum processio, cur non plures quam duæ. 5° cur utraque sit vitalis. quæ omnia commode explicantur in illa coi

Theologorum sententia. 1um scilicet quod nihil sit volitum nisi genitum, et actio voluntatis, intellectus actum supponat. 2um quod intellectus simile producat, non voluntas. 3um quod proinde terminus intellectus repraesentativus sit sui principii. 4um quod duae sint tantum potentiae scilicet intellectus et voluntas non plures. 5um quod naa per easdem potentias immediate vitaliter agat non per se, cum ut sic tantum sit principium emanationis.

Ex his reijcitur duplex sententia, altera quae durando tribuitur, et eius non est scilicet immediatum principium processionum esse naam divinam, adeo ut exclusis adeo per mentem intellectu et voluntate, adhuc esset in divinis generatio filij et spiratio spiritus sancti, quae sententia requirit quidem hypostasim, non quasi ipsa sit principium quo, sed quoniam agere est suppositi, sicque vel unam vel plures postulat hypostases, ut durandus explicat distinct. 7.a qst. 2.a numero 8.vo: Altera ipsius durandi naam esse quidem principium radicale, eam non habere foecunditatem ex eo quod est intelligens et volens sed ex sua infinitate quod tradit citata qstione 2a. Numero 10, potentiam generandi quae est principium quo generans generat, esse solam relaõem paternitatis, qua sola distinguitur pater 2um suppositum a filio et filiatione ut loquitur numero 29.o

dixi priorem durandi Non Esse, neque abs re quidem tum quia distinct. 6ª qstione 2ª numero 10 dicit generationem Et Spirationem esse Ex foecunditate naturæ radicaliter, non dicit proxime, tum quia qstione 2ª numero 26º diserte scribit, licet illa sententia sit probabilis, sibi tamen non videri quod possit esse vera, unde aliquanto post, scil. num. 29º mox allato dicit quod principium quo generans generat sit sola ratio, fefellit Theologos priorem sententiam illi attribuentes quod citata qstione 2ª distinctionis 6ª numero 10 dicit Exclusis per Intellectum Intellectu Et voluntate adhuc generationem Et Spirationem in divinis Ex quo crediderunt ab Eo tribui soli Essentiæ, quod principium foret, cum tamen Eam radicale solum principium faciat.

Quidquid sit perinde sive prior sententia ponens Essentiam solam, sive posterior ponens relaõem tanquam principium proximum processionum nostris argumentis refellitur Et fatetur vitro durandus distinctione 10ª qstione 9ª numero 5º deesse rationes cur sint tantum duæ processiones, si negetur per Intelligere Et velle personas procedere, Ideoque dicit se Inuiti fide. Ambæ vero sententiæ si in Eam confluant, quæ Essentiam simul Et relationem principium proximum Esse defendat, Exclusis Intellectu Et voluntate, de qua sententia durandus citata qstione 2ª distinct. 7ª numero 18º. Nihilominus in illa 3ª sententia nostris rationibus oppugnabitur.

Obiectionum solutio

Aliæ probant solam essentiam principium esse, aliæ solam relationem, aliæ non intellectionem nec volitionem, ex quo sequitur intellectum et voluntatem non esse principia.

Obiectiones 1i generis hæ sunt 1o Stus hilarius libro de synodis anathemate 29o. — dicit quod omnibus creaturis substantiam dei voluntas attulit, filio vero natura dedit. Et sanctus Aug. 15i de Trinit. cap. 20 dicit verbum per quod omnia facta sunt, filium esse natura 2o aliæ naturæ foecundæ sunt proximé sua substantia, quidni et nãa divina. 3o naturæ divinæ convenit ex sua foecunditate quod sit communicabilis pluribus personis, ergo ipsa immediatum est communicationis suæ, ac proinde processionum principium.

Respondeo ad singulas.

Ad primam, filius dum dicitur natura esse, nomen naturæ non significat principium generationis sed modum et processio libera non sit sed naturalis ac necessaria, nec proinde sit filius adoptivus, sed naturalis, sed et si usquam natura principium diceretur, hoc de remoto principio, non de proximo sumendum esset.

Ad 2am falsum est antecedens, Nam aliæ substantiæ vel foecundæ non sunt ut natura angelica vel sunt foecundæ per aliquam potentiam, ut vivens per potentiam generativam, a qua ratione aut etiam re distinguitur, quare in id quo genitũ assimilatur gignenti principium generationis non est nisi radicale tantum; ex quo nostra sententia firmari potest.

Ad 3am est quidem communicabilis natura

diuina sed mediantibus intellectu et voluntate tanquam necessarijs potentijs aut quasi potentijs ratione quarum sit huius aut illius generis processio, sintque tot numero, non plures processiones, cogitari quidem posset natura ut dicens ordinem ad intellectum et voluntatem, nec proinde latius patens in ordine ad processiones ad intra quam intellectus et voluntas. sed qui naturam pro principio immediato ponunt. Eam considerant sine ordine ad intellectum et voluntatem, Eamque faciunt similem humanae naturae ut est principium generationis ad quam ut sic nihil pertinet quod sit radix intellectus et voluntatis.

Nihil hic Nominales Moror ideo ponentes naam pro principio, quia ne ratione quidem ab ea distingunt intellectum et voluntatem sed nominibus solum ac connotatis, nam alibi virtualis naae a suis attributis distinctio probatur.

Obiectiones 2.i generis. 1.o principium quo generans generat distinguitur necessario in diuinis a termino productionis. ergo est sola relatio. 2.o actus generationis repugnat filio ergo est praeter relaoem. 3.o relatio dat actum 1.um generationis, ergo et dat 2.um ac proinde sola generationis principium est. haec proponit durandus distinct. 7.a qstione 2.a Num. 29.o et sequentibus.

Respondeo ad 1.am principium quo debet quidem secundum aliquid sui distingui, non tamen 2.um

se totum, Nam Et fatetur durandus Essentiam
Esse principium radicale, neque tamen Eam dist
inguit a Verbo Et Spiritu Sancto, adeoque non
Est necesse Ut principium quo sit Sola relatio,
quod si In Creatis principium quo 2um se totum
distinguitur a termino, non ideo in diuinis,
Nam in Creatis Et principium radicale distin
guitur a termino, Et principium quo proximum
a radicali, puta potentia generatiua á naa
generantis Ut fert Communior Sententia.
In diuinis vero, neque principium radicale
distinguitur a termino, neque principium pro
ximum a radicali, quomodo vero Intellectus sine
Intellectio Et per quid distinguatur á filio, paulo
post Explicabitur.
Ad 2am, 1o quamuis relatio foret actus genera
tionis, non ideo Ipsa saltem Sola foret princi
pium, Imo frequentius principium ab actu
distinguitur. 2o actus generationis dici potest
repugnare filio 2um aliquid sui, 2um se totum,
non repugnare, necesse non Esse Ut repugnet
2um se totum. Nam si actus quidam ita sunt
in aliquo supposito Ut 2um nihil sui sint In
alio, non ideo omnes sunt Eiusmodi. Est quidem
ratiocinari, sic in homine Ut brutum nihil
quicquam Eius participet. Idem dico de beatitu
dine in qua assignanda nihil quaerit ~~pphus~~ nisi
quod hominis proprium Est; attamen actiua gen
eratio hominis Ut secundum aliquid bruto Conue
niat, Est hominis solius quatenus attingit passi
uam hominis Ut homo est productionem. Est Com
munis bruto quatenus hominis Ut animal Est —

productionem attingit. Utrum autem actus generationis divinae Includat Intellectionem dicetur postea.

Ad 3am relatio dat actum 1um improprie et denominative quod scilicet constituat suppositum et actiones denominent supposita concedo. quod necesse sit ut ipsa per se saltem solam principium sit generationis. Nego, nam in creatis subsistentia per se activa non est, neq. est operandi principium licet suppositum constituat.

Obiectiones 3i generis. 1o actus Intelligendi et volendi sunt infoecundi ex Aristotele 9i Metaph. tex. 16o creaturae eo foecundae non sunt quod sint Intelligentes et volentes, sed ne homines quidem licet Intelligant et velint, nec refert quod in homine distinguantur realiter Intellectus et voluntas, nam idem est ordo inter differentia 2um raoem et differentia 2um rem. adeoque si homo per Intellectum et voluntatem foecundus non est, nec foecundus est deus. haec proponit durandus distinct. 6a qstione 2a Num. 10. 11o et 12o. 3o productiones personarum distinguntur realiter, sed intelligere et velle realiter non distinguntur. Ita numero 9o: 4o Intelligere et velle competunt omnibus personis, ergo vel omnes personae producunt, quod falsissimum est, vel intellectio et volitio non sunt principia productionum.

Nondum definitur utrum Intellectio et volitio

sint principia productionum, an productiones
quæ paulo post fiet, sed utrumuis propugnetur
neutrum expugnant iurandi obiectionem. Itaq.
respondeo ad singula.

Ad 1am actus Intellectus et voluntatis sunt
intrinseci ad extra, nihilque sensibile producunt
concedo, ad intra nego. Nam colligitur ex mihi
doctrina 2i. Ethic. Cap. 1o et 2o. habitus produci
per actus immanentes, et communis Stephorum
sententia, verbum mentis vel Intellectionem per
voluntionem qualitatem aliquam verbo mentis res
pondentem produci; et vero cur durandus essentiam
magis quam intellectum et voluntatem ad intra
saltem radicaliter productivam faciat, cum ex
nihilo creata nihil quicquam ad intra saltem
substantiale producant.

Ad 2am Licet creaturæ non sint fœcundæ
nec substantiam producant quatenus intelligen
tes et volentes, deum tamen, quatenus intelligen
tem et volentem fœcundum esse, potest intel
ligi quod fœcunditas illi competat per
aliquid altius quam creaturis, ita fœcundæ non
sunt per Intellectionem et voluntionem, et qua
imperfectæ sunt, adeoque solum accidens habeant
pro termino, sed per potentias corporeas, sed
vero per Intellectum et voluntatem fœcundus
est, quod potentiis istis habeat perfectissimas
quæ sicut ipsa sunt substantiæ, ita nec possunt
termino nisi substantiales producere.

Ad 3am productiones personarum distinguuntur
realiter passiuè concedo, activè nego, nam in divinis
nulla est realis distinctio nisi ubi intercedit relatio

oppositio scilicet inter gigni et spirari, quia
qui gignitur etiam spirat ipse, cum pater et
filius spirent spiritum sanctum, et productio-
nes passiua sunt idem cum personis productis
qua relatiuam inter se oppositionem habent. Et
contra nulla est relatio inter productiones actiuas
puta intelligere et velle, sine inter generare et
spirare, cum ibi tantum sit relatio vbi occur-
rit a quo alius et qui ab alio, quod non occurrit
inter intelligere et velle, generare et spirare, ac
proinde nulla est, inter vtrumque realis distinctio
quomodo vero filium distinguatur a spiritu
sancto etiam 2um filiationem, alio loco expli-
cabitur.

Ad 4am intelligere et velle competunt
omnibus personis essentialiter et sine relati-
one sumpta concedo, notionaliter et cum rela-
tione sumpta nego, hac autem, et alia huc
pertinentia vt intelligat, dubia quadam —
soluenda sunt.

Dubia quaedam
soluuntur.

Quaeres etrum intellectus an intellectio
dici debeat principium quo processionis verbi
diximus quidem esse intellectum, sed essetne
intellectus in actu 1o, an in 2o nundum expli-
cauimus. quaerit tamen durandus distinct. 7a
quaestione 2a num. 6o sintne actus intellectus et
voluntatis productiones an principia productorum.

Illi ut satisfiat.

Respondeo principium quo esse intellectum non intellectionem. Ita sentiunt magister libri 1i distinct. 26a Ricardus in 1um dist. 27a articulo 1o Torres qstione 27a artic. 5o disput. unica puncto 3o Et alij communiter contra Henricum Gandauensem quodlibeto 6o qstione 1a quem sequitur Suares libri 1i de Trinit. cap. 8vo Et probatur.

1o quia Sanctus Aug. libri 15i de Trin. cap. 7o dicit verbum procedere ex memoria foecunda, hac vero est intellectus non intellectio.

2o In omni alia natura intellectuali intellectus scilicet specie impressa informatus est principium quo producendi verbi, non item intellectio, ergo et in deo.

3o Si intellectus non esset principium quo sed ista ipsa intellectio, deberet dari actio ab intellectione distincta, et ab ea prodiens quae verbum produceret, sed hoc dici non potest, ut sequenti quaestiuncula declarabitur.

Dices intellectus in diuinis, non distinguitur ab intellectione, ergo hac sicut ille principium est.

Distingo antecedens non distinguitur re concedo, eum nostrum concipiendi modum nego quod sufficit, sicut eadem distinctio sufficit ut essentia sit principium quo remotum, et intellectus proximum.

Quaeres 2° per quas actiones producantur personae
henricus quodlibeto 6° quaestione 1ª duplicem facit
intellectionem, unam essentialem, alteram notionalem,
et hanc ab illa ex aequo distinctam, illam directam, rem
issam et imperfectam, ad quam intellectus sese passive
habeat, hanc reflexam ferventem ac perfectam, ad quam
intellectus active concurrat, simili modo duplicem voli
tionem distinguit, et per posteriorem non per priorem
dicit produci verbum.

Sed hoc male tum quia nulla est intellectio ad quam
intellectus se habeat passive. tum quia ne in nobis quidem
duplex illa intellectio perfecta scilicet et imperfecta ad
henrici sensum distinguitur. tum quia si in nobis
admittenda esset, non tamen in deo, in quo non est
imperfecta intellectio, nec proinde perfecta in solo patre
in filio et spiritu sancto solum imperfecta collocanda
est;

quod si non est duplex intellectio, neque duplex
distinguenda est volitio, una perfecta, altera imperfecta.

Neque sanctus Thomas qstione 37ª artic. 1° contrarium
sentit, dum ait intelligere in divinis solum essentialiter
dici, ipsum vero amare essentialiter et personaliter, nam
duplex amare non distinguit, sed vult solum ob defectum
vocabulorum voces amare et amor assumi ad significandum
amorem sive essentialiter sive notionaliter sumptum,
quia nempe non ita nota est ex usu communi vox spi
randi ut amorem notionaliter sumptum significans,
cum e contra intelligere essentialiter et dicere person
aliter seu notionaliter ex usu communiore usurpentur.

Scotus in 1um distinct. 2ª qst. 7ª duas etiam cons
tituit actiones in memoria seu intellectu patris, quarum
priorem intellectionem vocat, posteriorem dictionem, et eas a se
invicem ex aequo distinguit. priorem personis omnibus vult
esse communem, non posteriorem, hanc productivam esse non illam.

Neque hoc bene, nam Schotus ut pote qui henricum refellit debet ponere dictionem tanquam actum Intellectus distinctum ab Intellectione, et qui intellectio non sit, sed hoc dici non potest. tum quia Sancti patres non secernunt dicere ab intelligere. S.tus aug. 15i de Trinit. Cap. 10 Ex his verbis Sapientiae 2a dixerunt apud se Cogitantes et Ex illis Math. 9o dixerunt intra se, hic blasphoemat, quibus respondet Christus, quid Cogitatis mala in Cordibus vestris, Colligit ipsum dicere mentis esse Cogitare, quod est intelligere. Sanctus fulgentius Citati 3i libri ad Monimum Cap. 7o sed sic inquit, est verbum apud deum, sicut est in mente verbum in Corde Consilium, Cum enim mens apud se verbum habet, utique Cogitando habet, quia nihil est apud se dicere quam apud se Cogitare, et S.tus anselmus in Monologio Cap. 3o. quum autem est idem summo spiritui scire quod intelligere sive dicere, necesse est quod eodem modo sciat omnia quae scit, quo ea dicit aut intelligit. Non enim nisi intelligendo loquitur, tum denique quia sicut visio est actus potentiae visivae adaequatus ultra quem non datur alius qui non sit visio sic Intellectio est adaequatus actus potentiae intellectivae, nec datur alius qui intellectio non sit. loquor de actu vitali qualis est operatio qua verbum producitur, ut ne agam de actu quo intellectus agens diceretur sibi Cudere speciem Impressam vel de eo quo intellectus patiens producit habitum si ab actu vitali distinctus est.

Cunniga ad qstionem 27am disput. 2a dubio 7o membro 2o vult operationes productivas aliud nihil esse quam relationes personarum producentium ut non Includunt intellectionem et volitionem quas putat esse principia non productiones.

Sed neque hoc bene. 1o quia activa verbi productio est ipsa dictio sed relatio ut non Includit Intellectionem

dictio non est, cum dicere sit intelligere ut prob
animus contra Schotum. 2o productio verbi debet
esse vitalis, sed nisi fieret per intellectionem, vi
talis non esset, sicut quia productio habitus in
sententia quae eum distinguit a specie expressa, non
fit per intellectionem vitalis non est. 3o nulla est
actio immanens in divinis praeter intelligere et
velle ex S.to Th. qstionis 27.ae artic. 5o ergo relat
iones personarum producentium ut non includunt
intelligere et velle non sunt activae productiones.

Dices. productio verbi est ipsa paternitas ex
communi Theologorum sensu ut S.ti Th. qstione
41a artic. 1o ad 2um approbantis hanc magistri
doctrinam, generatio et nativitas aliis nominibus
sunt paternitas et filiatio. ergo

Distingo antecedens est paternitas, quia per eam
intellectio quae per se indifferens est ad producendum
vel non producendum, determinatur ad producendum
concedo, quod sit nuda paternitas nego. Nam et sic
repetere possumus vim hominis generativam ab
hominis generantis qua homo est natura, quia per
eam potentia generandi quae per se indifferens est ad
hominem vel aliud vivens generandum, determinatur
ad generandum hominem, et sic dum iidem Theologi
quaerunt utrum personae constituantur originibus,
an relationibus v.g. pater productione activa filii
an paternitate origines adaequate non sumunt. sed
pro eo quod intellectionem et volitionem determinat
ad producendum quod est ipsa relatio non quidem ut refert
sed ut intellectionem et volitionem ad esse productionis
determinat.

Instas. productio passiva filii est sola filiatio,
ergo productio activa est sola paternitas.

Distingo antecedens eodem modo quia intellectio

per se indifferens per filiationem determinationem
ad esse productionis passiva Concedo. quod filiatio
praecise sit passiva productio, nego, quod enim in nobis
eadem intellectio facit, et non intelligere et verbum
producere, ex una parte et ex altera parte obiectum
intelligi et verbum produci, sic Deus intellectio
facit patrem intelligere et producere ex una parte
et ex altera Intelligi obiectum et produci: quemquam
sicut paternitatem ad producere, sic filiationem ad
produci requirit.

Quod si tamen aliquid praeter relationem requiritur
ad producere et produci, non ideo quicquam praeter
relationem vel esse relativum aut producit aut
producitur. quia nihil producit nisi quod a producto
re distinguitur et e Contra: nulla vero nisi inter
relationes distinctio realis occurrit. Neque necesse est
si inter producens et productum distinctio realis non
occurrat, eandem intercedere inter productionem
activam et passivam adaequate sumptam, et ipsum
productum cum vel in Creatis productio non distin
guatur a producto distinctione reali saltem maioris
quamvis producens et productum reali maiori distinctio
ne distinguantur.

Respondeo ergo actiones personarum productivas
esse intelligere et velle notionaliter sumpta, sine
intelligere cum relatione paternitatis. velle cum
relatione spirationis activa, est ipsum intelligere et
velle aliunde communia. tum quia s.tus Th. qst. 9
de veritate articulo 2° dicit verbum esse effectum
actus intelligendi, et 1ª parte qst. 24ª artic. 1° ad
2um pater, inquit, intelligendo se et filium et
Spiritum sanctum et alia omnia quae Eius scientia
continentur concipit verbum, tum quia, neque est
intellectio relativa, neque dicio excludens intellectionem
neque sola relatio ut diximus contra Henricum, Scotum
et Cunniga, Ergo est ipsum intelligere et velle quae

aliunde Communia sunt, Est relatio simul Cum Ex Eodem Sancto Th. de potentia qst. 2a art. 5o ubi generatio, inquit, significat actionem Cum aliquo respectu Et post, Ipsa generatio Est dei actio, sed prout Est patris tantum, tum quia non Est intelligere Et velle separata relatione, alias sicut pater generat, sic Et filius generaret, quia filius intelligit sicut Et pater, ergo postulat adiunctam relationem, sicque a relatione distinguitur tanqm includens ab incluso, sed ut intelligas quae praestet adiuncta relatio.

Nota 1o differre inter facultates Cognoscitivas Et appetitivas Ex una parte, Et alias potentias, hae non aliud habent pro obiecto, aliud pro termino, Ita generativae potentiae obiectum Est generandus filius, id est filius est terminus, Illae aliud obiectum habent alium terminum v. g. Intellectus pro obiecto habet rem intelligibilem, pro termino verbum mentis, Eius operatio si Cum obiecto Comparetur, dicitur solum intellectio, si Cum termino dicitur productio seu dictio.

Nota 2o operationes potentiarum Cognoscitivarum Et appetitivarum, aliter se habere in deo, aliter In Creaturis Cognoscentibus, In his ubi Est operatio attingens obiectum, ibi Est eadem operatio terminum producens v. g. dum intelligo Angelum, expressam Angeli speem seu verbum produco, quod saltem verum Est ubi operao termini Capax Est, Ne Expendam an visio beatifica quae deum habet pro obiecto, habeat quoque pro termino verbum suum. In deo potest attingi obiectum per operationem, tamen non attingitur terminus nisi notionaliter sumatur. Sic Intellectio in filio Et Spiritu Sancto perinde ut in patre attingit omne intelligibile, non attingit terminum nisi in patre in quo solo notionem sibi adiunctam habet per quam fit ut producat pater, Ideoque in filio Et Spiritu Sto

Solum intellectio in patre etiam dictio nominatur. Idem dico de volitione quæ in Spiritu Sancto ~~Item~~ volitio est, in patre et filio spiratio.

Nota 3° non quamlibet relationem intellectioni et volitioni additam facere ut sint activæ productiones accipianturque notionaliter, nam filiatio addita intellectioni non facit ut filius producat seu dicat verbum: Nec relatio passivæ spirationis facit ut Spiritus Sanctus producat seu ~~dicat~~ spiret, Itaque intellectio solum productio est, sumiturque notionaliter in ea persona quæ terminum productum non supponit. Cum enim per se fœcundissima sit, oportet ut terminum producat si nondum productus sit. Et si iam sit productus nihil habet reliquum quod producat, Et sic in patre est intellectio notionaliter sumpta, seu dictio in aliis personis est tantum essentialiter, in patre et filio est volitio sumpta notionaliter, in Spiritu Sancto essentialiter solum, nempe pater quoniam est fontana divinitas Ex sancto dyonisio libri de divinis nominibus Cap. 2° nihil dum supponit productum, ac ne filium quidem et filius perinde ut pater quia volitio intellectione per quam producitur posterior est, nihil dum supponit per volitionem producta, nec proinde Spiritum Sanctum, adeoque intellectio in patre fœcunda est, non in filio et Spiritu sancto, volitio fœcunda in patre et filio non et Spiritu Sancto ~~non~~ Nihil interea imperfectionis est in filio quod non producat verbum, quia neque seipsum potest producere, Cum inter producens et productum sit realis distinctio, neque aliud verbum, quoniam verbum unum ut pote perfectissimum intellectionem exhaurit. Idem dico de Spiritu Sancto quatenus aut verbum, aut seipsum aut alium Spiritum Sanctum producere non potest, sic non esset imperfectus ignis, post productum gradum omnem possibilem Caloris si gradum ulteriorem producere non posset.

Dices. Si intellectio sit productio verbi, pater constitueretur formaliter intelligens ipso verbo producto. Sicut verbum humanum ad hoc producitur per intellectionem ut constituat intelligentem formaliter in actu 2° intelligendi, sed hoc dici non potest cum sanctus Aug. libri 1i retractationum cap. 26° hanc propositionem retractet, pater est sapiens sapientia creata, ergo Nego sequelam maioris, nam si verbum in humanis constituit intelligentem formaliter in actu 2°. Intelligendi, quod iam non expendo, id fit quoniam ante productionem verbi efficienter quidem, non tamen formaliter intelligens est. at pater divinus in priori rationis quam producatur verbum intelligens est ac sapiens scilicet per suam essentiam sive sapientiam essentialem et ingenitam, adeoque verbum in divinis producitur non ob indigentiam et imperfectionem intellectionis, sed ex eius foecunditate et ~~intellectione~~ quam ex sua natura perfectione habet, et si in humanis intellectio solius productionis rationem habet, prout productio distinguitur a forma quam producit, in divinis intellectio, raoem quidem productionis habet ut comparatur ad terminum quem producit, tamen ut comparatur ad obiectum ob suam eminentiam, habet rationem formae sive actus perfecti et absoluti per quem pater constituatur formaliter intelligens; quod discrimen esse inter verbum divinum et humanum, mirum non est, cum et alia sint discrimina ut quod activa divini verbi productio distinguatur a passiva, quod verbum divinum aliud suppositum constituat, et proinde non sit in eo supposito a quo procedit &c. quae verbo divino non conveniunt, utrum interea aliquo sensu dici possit pater intelligere verbo, alibi explicabitur. Coeterum. sicut si in humanis intellectio, ut actio

Est, Constitueret formaliter intelligentem, tamen simul esset verbi productio, sic potest intelligi quod intellectio Constituat patrem formaliter intelligentem et tamen sit verbi productio, scilicet adiuncta relaõe paternitatis.

Articulus 2 dus

Utrum aliqua processio in diuinis generatio dici possit

Nomen generationis sumitur dupliciter. 1º laté et sic est qualibet mutatio de non esse substantiali ad substantiale, quomodo á physicis libri 1i de ortu et interitu Cap. 4º definitur mutatio totius in totum &c. 2º proprié ut Conuenit solis viuentibus, et sic accipitur hoc loco.

definitur autem origo siue processio viuentis á viuente, principio Coniuncto in similitudinem naã. ita stus Th. hic artic. 2º et Colligitur ex ppho 1i. de generatione Animalium Cap. 1º et 2º et aliis locis.

dicitur 1º origo seu processio, quæ particula est instar generis, Conuenit enim per eam cum generatione laté sumpta aliisque productionibus.

dicitur 2º viuentis ut distinguatur a generaõe latius sumpta quæ est rerum etiam non viuentium.

dicitur 3º a viuente scilicet sese habente vitaliter nequalibet productio viuentium putetur esse generaõ. Nam productio ranarum ex lutho generaõ non est: Eua productio ex Adami Costa generaõ non fuit, quum illæ non procedunt ex viuente. Et si hæc ex viuente certé non ex eo sese habente vitaliter producta fuit. Satis est autem quod agens præcipuum sit viuens, ut abstrahatur ab eo Controuersia, sitne semen animatum.

dicitur 4° Coniunctum quæ vox significat rem genitam suo principio sive gignenti coniunctam esse debere scilicet vel per ipsam gignentis substantiam, vel per aliquid eius substantiæ, filius in divinis totam habet patris substantiam. In creatis semen a patris substantia decisum habet. hæc particula excludit a generatione productionem Angelorum et hominum a deo, quia licet viventes sint, et a deo vivente, tamen non habent dei substantiam, aut partem divinæ substantiæ; excludit etiam ignis productionem ab igne, quamvis aliunde non excluderetur.

dicitur 5° In similitudinem naturæ saltem 2um speciem, Ideo nec pili seu capilli, nec vermium ex humano corpore productio, generatio est, quia pilus homini similis non est 2um naam, et licet vermes similes sint 2um gradum animalis, non tamen 2um gradum specificum hominis; Ideo nec pili, nec vermes eorum a quibus prodeunt filii sunt, aut vocantur.

dixi saltem secundum speciem; nam si una eademq. numero sit generantis et geniti substantia, erit adhuc generatio, imo perfectissima generatio, Ideoque similitudo naturæ hic latius sumitur, ut etiam ad identitatem extenditur.

Addi potuit definitioni, (per se) ut ex vi processionis ut scilicet quidquid a vivente est in similitudinem naæ ad genitum esse intelligeretur, nisi per se et ex vi processionis similem naturam habeat. Sed hoc subintelligi potest, nam cum ~~attinetio~~ actio aliqua dicitur terminum ~~intelligere~~ attingere, et per ordinem ad eum definitur terminus attingi censetur vi actionis. Sic creatio dicitur productio rei ex nihilo subintelligitur per se et ex vi productionis, ut si concipi posset alia actio identificari creationi v. g. eductio, ad eam non intelligeretur pertinere quod ex nihilo sed quod ex subiecto produceret, ideo stus

Thomas illud particulare definitioni non addit.
Porro dicitur generatio esse in similitudinem naturæ secundum speciem, quod in eam tendat per se, non quod eam semper attingat, nam multum non desinit esse genitum, quamvis eidem speciei non sit cum æquo, nempe quoniam actio generantis qui per se tendit in æquum, licet impedita non producat æquum sed minus, eatenus tamen dicitur imperfecta generatio, quatenus non pervenit actu ad productionem individui eiusdem speciei, sicut e contra omnium perfectissima generatio quatenus non pervenit modo actu ad productionem eandem speciei sed etiam ad eandem numero, hoc posito sit

Unica Conclusio. processio verbi divini est generatio. est de fide. et probatur.
1° Ex Scriptura. psalmo 2° Ego hodie genui te psalmo 109° Ex utero ante Luciferum genui te. Isaiæ 53° generationem eius quis enarrabit, Joan. 1° vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre. Mitto quod 1a persona dicitur pater. 2a filius. Ephes. 3° flecto genua mea ad patrem domini nostri Jesu Christi a quo omnis paternitas in cœlis et terra nominatur, qua verba veram paternitatem indicant. Math. 3° hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. alia multa sunt istius generis loca, ubi vero pater ibi filius, ibi processio est generatio.

2° Ex Symbolis. Apostolico et in Jesum Christum filium eius unicum, Nycæno, et in unum dnm nostrum Jesum Christum filium dei unicum, Athanasiano, — filius a patre solo est, non factus, nec creatus sed genitus.

3° definitio generationis convenit processioni filii. 1° est ortus a viuente Joan. 5° sicut pater habet vitam in semetipso. 2° est a principio coniuncto, cum non

modo partem habeat substantiæ paternæ, sed etiam totam substantiam, Joan. 14°. Ego in patre et pater in me est. 3° Est proinde In similitudinem naturæ cum filius sit in patre et pater In filio, quia una est non solum specie, sed etiam numero utriusq. nãæ quæ personalitates sibi identificat, et identitatem adhuc ostendit Illud Joan. 10 Ego et pater unum sumus, in similitudinem, inquam naturæ et formaliter et vi processionis, quia procedit per intellectum qui tendit in verbum seu speciem expressam quæ est obiecti repræsentatio, et per talem Intellectum qui tendat in similitudinem perfectissimam et substantialem, sed hoc articulo 4° pluribus explicabitur.

Obiectiones, ostendunt processionem filii non esse generationem, sed quæ cum imperfectione coniuncta sit, ut quæ est actio transiens et tendit in effectum proprie dictum, Ideo non est generatio late sumpta scilicet mutatio de non esse ad esse, corruptioni opposita cuius subiectum sit materia. Nam in diuinis nulla est mutatio, corruptio nulla, nulla materia, neque est generatio proprie sumpta, talis omnino, qualis est in creaturis viuentibus, nam in hac non substantia tota sed pars substantiæ, non eadem numero, sed eadem specie natura communicatur, In eadem reperiuntur duo principia, pater et mater, foetus paulatim perficitur, filius sic gignitur ut possit quoque gignere; at generatio diuina totam substantiam et illam numero eandem communicat, unum principium habet scilicet patrem diuinum et filium producit ab æterno perfectissimum qui alium filium gignere nequeat, sunt et alia discrimina sed quæ per accidens se habeant ad generaõem et abstrahit a diuina et creata.

Neque tamen deest quo diuina generatio cum creatura conueniat, hæc supponit foecunditatem in generante,

Est actio vitalis et a principio vitali substantiam rei communicat, tendit in rem similem in natura suum habet semen, uterum conceptionem partum. Eadem conveniunt generationi divinae. Nam ut de aliis taceam quae per se clara sunt, Essentia divina quia gerit vicem speciei impressae, quae dicitur semen obiecti est instar seminis, intellectus foecundus est uterus ille de quo psalmo 109° Ex utero ante luciferum genui te. Intellectio est conceptio, partus est verbi productio, cuius conceptionis et partus meminit scriptura, proverb. 8° ubi sapientia increata, nundum inquit, erant abyssi et ego iam concepta eram, ante omnes colles ego parturiebar.

Articulus 3us

Utrum sit in divinis alia processio a verbi generatione

Unica Conclusio: Est alia processio á verbi generatione est de fide, et probatur

1° Ex scriptura, Joan. 5° Cum autem venerit paraclytus quem Ego mittam vobis a patre, spiritum veritatis qui á patre procedit, spiritus autem sanctus alius est a filio, Joan. 14° Ego rogabo patrem et alium paraclytum dabit vobis, atque adeo alia est eius processio.

2° Ex symbolo Nycoeno quod sic recitatur in missa et in spiritum sanctum dominum et vivificantem qui a patre filioque procedit, et athanasiano spiritus sanctus a patre et filio non factus nec creatus nec genitus sed procedens.

3° processio in divinis existit secundum actiones immanentes, actiones vero immanentes distinctae existunt 2um earum distincta principia, ~~[illegible]~~

Ergo cum duo sint processionum principia scilicet intellectus et voluntas, sunt quoque duæ immanentes actiones scilicet intellectio et volitio, ac proinde sunt duæ processiones.

Adde quod sunt tres personæ quarum una solum improducta est: Ergo aliæ duæ procedunt, et quidem distinctis processionibus, cum personæ nihil sint aliud quam processiones passive sumptæ. Et 3a persona non distingueretur a 2a nisi ab ea procederet, ut dicetur qstione 36a. sicque 3am alia processione quam 2am procedere necesse sit.

Dices. Una solum potest esse communicatio naæ divinæ, sicut una est naæ humanæ communicatio, Ergo est una tantum in divinis processio.

Nego antecedens. Nam divinæ essentiæ totuplex est communicatio, quotuplex actio immanens, quia deus est, quidquid est in deo, ac proinde actionum immanentium termini sunt deus, sicque quia duæ sunt actiones immanentes, duæ sunt communicationes naturæ divinæ seu processiones, In homine una est communicatio substantiæ scilicet ad extra, adintra non communicat suam substantiam, quia quidquid est in homine, homo non est. de hoc sanctus Thomas ad 2um

Instas. Adæquate communicatur essentia divina per unam processionem, cum infinite communicetur. ergo inutile est quod afferuntur plures actiones immanentes ad multiplicandas processiones.

Distingo antecedens. adæquate communicatur quod essentia tota concedo, quod totaliter distingo, secundum oem modum proprium communicabilitati per quam communicatur concedo, absolute nego; adæquate communicatur essentia, hoc est tota, quia nihil quicquam essentiæ filio deest, communicatur adæquate 2um modum respondentem communicabilitati per quam communicatur

filio, quia nulla Communicatio facienda Superest per intellectum, attamen Est adhuc Communicatio facienda per Voluntatem, quoniam Essentia manet, hoc quoque modo foecunda et Communicabilis; dicunt alij Patrem Essentiam esse Communicatam filio per adequate intensiue, non Extensiue, sicque una foecunditatem non Extensionem Exhaustam non esse, quod intelligi deberet, vel ab ijs qui personarum distinctionem non admitterent, nam sic deus in ratione obiecti intellegibilis adequaretur per intellectionem diuinam et adhuc in ratione obiecti amabilis per diuinam volitionem attingi posset, Esto tunc Intellectionis et volitionis termini realiter non distingnerentur.

Dices 2° Intellectus et voluntas, imo Intellectio et volitio sunt una et eadem realiter Entitas, ergo non Est ab ijs nisi una processio.

Nego Consequentiam, nam saltem est distinctio virtualis, inter intellectum et voluntatem, Intellectionem et volitionem quod sufficit ad ponendas distinctas processiones. loquimur de passivis processionibus, qua sunt ipsa persona producta et diximus, neque enim necesse est, paremi principijs, qua est in termini distinctionem esse. potest res una principiative multiplex esse terminative, unus sol multos producit radios una una calefacit et exiccat, et deus per unam eandemq. entitatem miseretur et punit, sed qua virtualiter duplex sit, hocque misericordia et misereatur, et punit iustitia; adeoque re quidem non distinguuntur Intellectus et voluntas, intellectio et volitio, quia non habent oppositionem relativam inter se, quia tamen distinguuntur virtute, processiones passivae qua sunt ab ijs distingui possunt realiter, et reipsa distinguuntur, quoniam oppositionem inter se saltem mediatam habent.

Dices 3° Voluntas nullum terminum producit, ergo nulla est in diuinis processio per voluntatem.

Nego antecedens, nam sicut intellectus sunt ter
minus, quidam et voluntatis, et quidem, inter huius
et illius terminum discrimen, terminus intellectionis
est imago rei cognitae, terminus volitionis est impetus
et pondus in rem amatam. Ille dicitur verbum mentis
hic si volumus, Spiritus appellabitur, sicut in divinis
dicitur Spiritus Sanctus, nempe quod sicut Spiritus
sanctus est impellere, sic et terminus ille in obiectum
amatum formaliter impellit. Et tamen inter utrum-
que potentiam hac paritas, quod sicut intellectus suum
verbum habet, sic et voluntas pondus suum. Intellectui
vero suum verbum tribuitur, non ut sit eius obiectum
immediatum ut quibusdam placet, cum obiecta
vel per se vel per impressam sui speciem, intellectum
immediate moveat, sed ut sit terminus et talis terminus,
terminus quidem, quia omnis actio tendit in terminum,
talis vero terminus, qui scilicet rem cognitam exprimat.

Neque hic nocet Sanctus Thomas qst. 9 a de veritate
articulo 2° ad 7um ubi dicit intellectum habere in se
aliquid per modum operationis, et aliquid per modum
rei operatae, id est termini: voluntatem vero habere aliquid
solum per modum operationis. Nam et interpretatur
Cajetanus intelligendus est secundum loquendi modum
quod sit vox exprimens terminum mentis per modum
rei prolatae, non vero sit vox exprimens terminum
voluntatis nisi per modum operationis. Terminus
intellectus vocatur verbum mentis, et hac vox rem
operatam significat; terminus voluntatis dicitur
amor, et hic operationis potius quam rei operatae nomen
est, atque ideo S^tus Thomas dicit amorem non ita se
habere et dicatur personaliter, sicut verbum, quia verbum
non significat rem procedentem, qui tamen Spiritum
Sanctum a patre et filio procedentem non negaret. Et
qui hoc articulo 3° sicut processionem verbi secundum

actionem intelligibilem, sic processionem amoris (scilicet ut termini) secundum operationem voluntatis in nobis inveniri docet.

Articulus quartus

Utrum processio amoris in divinis sit generatio.

Duo praestamus hoc artic. 1° ostendimus processionem amoris generaõem non esse. 2° Cur non sit raõem inquirimus, quod duplici sectione praestabitur.

Sectio prior

Quod processio amoris non sit generatio.

Unica Conclusio. processio amoris in divinis generatio non est, de fide est, et probatur.

1° Ex scriptura quae filium unigenitum vocat, Joan. 1° unigenitus filius qui est in sinu patris, ipse enarrabit, et Cap. 3° sic deus dilexit mundum ut suum filium unigenitum daret. 1.ª Joan 4°. In hoc apparuit charitas dei in nobis quoniam filium suum unigenitum misit deus in mundum.

Nec refert quod Salomon proverb. 4° Ego inquit filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea, et tamen tres alios fratres habui etiam bethsabeae filios, 1ª paralyp. 3° nam Salomon dicitur unigenitus. 1° quia regis filius qui successurus est, dici potest unicus, sicut genes. 22° abrahae dicitur tolle filium tuum unigenitum scilicet Isaac qui successurus erat, quamvis alium haberet filium scilicet Ismaelem, et hoc sensu David 1ª paralyp. 29° Salomonem inquit filium meum unum (70ª unicum) elegit deus adhuc parvulum et tenellum. 2° quum unicè diligebatur a matre, vertunt enim 70ª dilectus in facie matris suae, et noster legit, non unigenitus

solum sed tenellus et unigenitus, non unigenitus patris et matris, sed matris, imo ne matris quidem sed coram matre sua, ut pateat non ortu, sed affectu solum unigenitum vocari. Ideo Bethsabeæ 2.i regum 3.o quid, inquit dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum; at si filius æterni patris, verè unigenitus non est, nulla est similis ratio cur unigenitus vocetur. 2.o Ex omnibus symbolis, Apostolico, et In Jesum Christum filium eius unicum, Nycoeno filium dei unigenitum, Athanasiano, Spiritus Sanctus à patre et filio non factus nec creatus nec genitus sed procedens. Eodem modo loquitur Toletanum 1.um in assertione fidei contra priscilianistas.

3.o Ex sanctis patribus. S.to Athan. Epta ad Serapionem, furor est, inquit vel omnino cogitare aut dicere de filio, eum esse alicuius fratrem, aut patri, aui nomen imponere, non enim in scripturis filius nominatus est spiritus, ne frater esse putetur, neque filius filii, ne pater esse auus existimetur, sed filius patris filius, et spiritus patris et filii dictus est spiritus. atque ita S.ta Trinitatis una diuinitas est et fides. S.tus Aug. libri de fide et symbolo cap. 9.o Seruant tamen scripturæ sacræ, ut non genitum spiritum sanctum tanquam filium de patre prædicent, unicus enim est Christus; neque de filio, tanquam nepotem summi patris; nec tamen id quod est, nulli debere, sed patri ex quo omnia, ne duo constituamus principia sine principio.

Dices filius dicitur primogenitus Hebr. 1.o et cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, ergo spiritus sanctus est alter filius.

distingo antecedens. 1° genitus negative quod nullum se priorem habeat qui filius sit, concedo, positive qd alij filij eo posteriores sint, nego, sic et Math. 1° et Lucæ 1° peperit beata Virgo filium suum 1° genitum quo scilicet nullum priorem habuit, quamvis nec posteriorem. sic Exodi 12° dicitur deus percussisse omnia primogenita Ægypti, et tamen ex ijs potuerunt esse multi unigeniti, qui fratres nullos se minores haberent, alijs locis dicitur 1° genitus sed in quibus nulla eius cum Spiritu Sancto ~~ea~~ potest esse comparatio, ut cum Roman. 8° dicitur primogenitus in multis fratribus &c.

Dices 2° Amor procedit in simile, tum generatim omne animal diligit simile sibi, Eccles. 17° tum speciatim in divinis cum Spiritus Sanctus naam divinam habeat, ergo Spiritus S.tus est filius.

distingo antecedens. procedit in simile, quod tale supponit, quatenus similitudo est principium amandi concedo, quod tale producit, etiam in divinis, distingo veluti materialiter et identice concedo, formaliter et ex vi processionis nego. hæc paucis explicat S.tus Th. In responsione ad 1.um et 2.um quæ nos sequenti sectione multis explicaturi sumus, sed et quo sensu Spiritus Sanctus a nonnullis patribus vocetur imago verbum sapientia, videbitur suis locis, solum hic

Nota ex S.to Th. ad 3.um cum deum sive divina nominare non possimus nisi ex creaturis, deesse nõen proprium quo nominetur Spiritus Sanctus, qum in creaturis naturæ communicatio non fit nisi per generationem, posse tamen spirationem dici quia est processio Spiritus, certe processionem vocari generali nomine sumpto pro speciali, iam supra monuimus.

Sectio posterior

Cur processio amoris In diuinis generatio non sit.

Suppono licitum esse id Inuestigare, Nam patres quidem tradunt imperuium esse menti nrae Cur genitus sit filius, non item Spiritus S.tus S.tus basil. orat. Contra Sabellian. filius inquit, á patre per generationem, Spiritus vero Ex deo modo arcano Ineffabili. Et Sanctus Aug. libri 3i Contra Maximinum Cap. 14º quid autem, inquit, inter nasci Et procedere intersit, de illa Excellentissima natura loquens, quis potest Explicare. Non omne quod procedit nascitur, quamuis omne procedat quod nascitur, Sicut, non omne quod bipes Est homo Est quamuis bipes sit omnis qui homo Est. hæc scio, distinguere autem illam inter generationem et hanc processionem nescio, non valeo, non sufficio, Imo damnare videntur Immoderatæ Curiositatis Indagare Cupientem hoc mysterium. Sufficit, inquit S.tus Athan. Epistola ad Serapionem hoc nosse Spiritum Sanctum non Esse Creaturam, neque inter opera numerari; Nihil Enim alienum Trinitati Commiscetur. Sed Indiuisa Est, sibique similis. hæc sufficiunt fidelibus huc vsque humana pertingit Cognitio, huc vsque Cum ventum est, Cherubim pennis obuelant faciem Eius, qui autem plura istis inquirit, Et perscrutari Cupit, male obtemperat dicenti, ne nimium sis sapiens, ne obstupescas; attamen hoc præstant sancti patres solum ad retundendam Eorum temeritatem fuisse liquidam ac certam huius mysterij rationem afferre, inquirunt, afferuntque probabiles rationes, Neque afferunt sine fructu, Cum iis vtantur ad repellendas hæreticorum Cauillationes, qualis illa apud Sanctum Athan. Citata Epistola, quod Spiritus Sanctus sit filius, quod duo fratres Cui similem proponunt

dydimus opere de Spiritu Sancto et Sanctus Aug. libro 1° Contra Maximinum.

Certum est autem non ideo tantum Spiritum Sanctum genitum seu filium non dici, quia Scriptura filium non vocat, quasi nomine solo filius non sit, nam Sti patres dum inscrutabile vocant hoc mysterium, Eius profunditatem non repetunt a nominum impositione sed a reipsa; et vero si a nominibus solis repetendum esset discrimen utriusque processionis, quid hic adeo profundum occurreret, facile dici posset hanc personam vocari filium, illam non item, quod hanc non illam isto nomine vocasset Scriptura.

Quare dum Sanctus Basilius lib. 5° Contra Eunom. Cap. 12° tradit Spiritum Sanctum filium non dici quia Scriptura non vocavit filium, ne scilicet, si filius ex filio natus esset, alius quoque tertius ex hoc natus esse crederetur, non vult eandem esse rationem cur Spiritus Sanctus dici posset filius, cum ea ob quam eo nomine secunda persona vocata est, cum passim utriusque processionis assignet discrimina, sed tantum nomine filii generalius sumpto dici potuisse tertiam personam, sicut et eandem vocat verbum et imaginem filii, cum vel ii qui per gratiam adoptantur, dicantur filii dei, sic tamen Spiritum dictum non fuisse ne duorum filiorum audito nomine et ambarum processionum eiusdem appellatione vocabuli obscurato discrimine, si filius vocatus esset ex filio ad filiorum multitudinem progressio fieret. Aliquid simile habet Isidorus hispalensis Libro 7° originum. Ergo Spiritus Sancti processio non solo nomine, sed etiam ipsa re generatio non est, quænam autem ratio

hic nodus Inextricabilis cuius ut eunque dissolvendi rationes alias atque alias proposuerunt patres ac Theologi. Nos eas expendemus quae nunc proferuntur In Scholis, et ex iis illam, quae vero similior erit, eligemus.

Alias quas non proponunt Scholae multis non moramur, quales sunt istae. 1° filium esse genitum non Spiritum Sanctum, quod filius procedat ut natus, Spiritus Sanctus ut datus, quam affert Sanctus Aug. 5.i de Trinit. Cap. 14°. 2° Spiritum S.tum non esse genitum, qui filius non accepit partem substantiae patris ut fit in Creatis sed totam substantiam, ideoque filii filium non esse est S.ti Athanasii Citata Epla ad Serapionem. 3° filium esse genitum quod a solo patre procedat, non item Spiritum Sanctum quia procedit a patre et filio. quasi nemo gignatur a duobus nisi sit pater et mater. quae ratio est S.ti Aug. lib. 15 de Trin. Cap. 26° et Paschasii Diaconi lib. 1.i de Spiritu S.to Cap. 12°. 4° Spiritum Sanctum non esse genitum quod a patre non proximé et Immediaté, sed mediaté et per filium procedat, quae est S.ti Greg. Nisseni lib. 1° Contra Eunomium, cui similis est illa S.ti Basilii Epla 93.a quod Spiritus S.tus pendeat á filio et post eum numeretur. 5° quod filius procedat 2.um naturam, Spiritus S.tus 2.um voluntatem, quae est S.ti Bonavent. in 1.um distinct. 13.a qst. 2.a ad 1.um et Richardi eadem dist. artic. 1° qst. 3.a qui triplicem distinguunt productionis modum secundum voluntatem, sicut Creaturae productae sunt a deo propter naam, sicut Eva producta est ex Adami Costa et secundum naturam, sicut Abel ex Adam productus est.

hæ siquidem rationes difficultatem non solvunt, Nam cum Spiritus Sanctus communicatam habeat á patre et filio eandem substantiam, sicque procedat in naturæ similitudinem, quæretur semper cur Spiritus Sanctus sit datus solum et non natus, cur non perinde a filio qui totam substantiam acceperit genitus sit, atque si partem accepisset? Cur generationi repugnet á patre et filio esse cum habeat rationem unius principii, neque id proinde inveheret patrem et matrem in res divinas, licet in creatis sint pater et mater, quod tamen ubique necessarium non est ut in generatione apum quia duo sunt principia, cur Spiritum Sanctum, esse á patre per filium, vel nonnisi post filium, numerari generationi officiat.

Cur tandem productio Spiritus S.ti 2.um naturam non sit perinde ac productio filii, cum si produci secundum naturam sit non produci libere vel naturam habere pro principio remoto, vel produci conformiter naturæ producentis, perinde Spiritus Sanctus ut filius producatur non libere et naam divinam habeat pro principio remoto suæ processionis, et conformiter naturæ divinæ procedat, quia sicut deo conforme est ut seipsum cognoscat, sic ei conforme est ut seipsum amet et producat Spiritum Sanctum. Nam si procedere secundum naturam est procedere 2.um aliam facultatem a voluntate, quæritur cur necessarium sit ad generationem non procedere 2.um voluntatem cum et per voluntatem eadem naa communicetur. Si vero procedere 2.um naam sit vi processionis similem esse producenti, adhuc quæritur cur Spiritus Sanctus perinde ut filius vi processionis similis non sit. Itaque rationes illæ satisfacere non possunt. Multo minus satisfaciet Schotus in 1.um dist. 13.a

qstione Unica, dum ait generationem Scipsa gene-
rationem esse, et Spirationem Scipsa Spirationem
neque aliam huius rei rationem esse quaerendam;
Sic enim effugit difficultatem, non Soluit. quaereretur
enim Semper Cur Spiratio Scipsa Spiratio sit, et non
sit generatio, quare sunt Expendenda rationes aliae
in Scholis Expeni Solita. quaerimus autem sitne
haec aut illa ratio Cur filius sit genitus, et si nega
mus pateat quoque eam non esse, Cur Spiritus Sts
genitus non sit: Sin autem affirmemus, ostendamus
deesse eandem rationem Spiritui Sancto, neque non
esse genitum Concludamus. Jo sequentibus
punctis praestabitur.

Primum
Vtrum filius Deo genitus
sit quod naam foecundam
accipiat.

Prima ratio qua Expeni Solet Jn Scholis
Est filium esse genitum, quia foecundam a patre
naturam accipit non item Spiritum Sanctum
quia non accipit foecundam naturam. Eam
afferunt Richardus a Sancto Victore lib. 6°. de
Trinit. Cap. 18°. Alensis qst. 42ª membro 2° et
3°. Maior in 1um distinct. 12ª qst. 1ª, Cumigha
hac qst. 27ª Dissent. 2ª Dubio 20° Membro
3° et Sequentibus, Contra quam sit
Vnica Conclusio, filius genitus non Est q.
naturam foecundam accipiat, Ita Coeteri
Theologi Communiter, Ex Stō. Thoma qst. 35ª
articulo 2°.

Probatur, quia filius eo genitus est quod procedit a vivente principio coniuncto in similitudinem naturæ sed filius intelligitur procedere a principio coniuncto in similitudinem naturæ, quamvis non accipiat naturam fœcundam, et genitus non est quoniam naturam fœcundam accepit.
Maior est evidens, petitur enim a definitione generationis.
Minor ostenditur, filius procedit in similitudinem naturæ quod vi suæ processionis divinitus habet, sed exclusa fœcunditate naturæ filius, vi suæ processionis divinitatem habet, cum prius sit secundum aliquod rationis signum filium habere divinitatem, quam divinitatem fœcundam.

Nec dicas procedere quidem in similitudinem nāæ quatenus natura est ipsum esse, et ab essentia non distinguitur, non tamen quatenus natura sumitur pro natura fœcunda, quam significationem fert tum eius nomen. Natura enim á nascendo dicta quod sit principium nativitatis: tum naturæ definitio 2i physic. cap. 1o ubi definitur principium motus et quietis; in definitione vero generationis, naturæ nomine non significari nudam essentiam, sed essentiam fœcundam, nam ut fatear nāam interdum significare nāam fœcundam neque interea expendam nunquid natura ut definitur a ppho sit principium generationis vel productionis substantialis in supposito, quod ab eo in quo est nāa distinctum sit, facit enim difficultatem quod pphus definit naturam principium motus eius in quo est, generatio vero non est in generante quo fit ut Crassotius in 2um phys. cap. 3o dicat naturam minus congruenter dici, quatenus in alio

Agit, Naturæ nomen in definitione generationis naturam foecundam non significat, ergo filius divinus eo procedit in similitudinem naturæ quod vi suæ processionis divinitatem habet.

Antecedens declaratur. Natura foecunda dupliciter intelligi potest. 1° radicaliter quatenus ipsa per se sui esse communicativa est, quamvis in actum prodire non possit ob impedimentum. 2° proximé quatenus non solum ipsa per se est sui esse communicativa, sed etiam quatenus nullo tenetur impedimento quominus in actum prodeat.

Prior modus non sufficit, alias Spiritus Sanctus genitus esset quoniam recipit naturam divinam radicaliter foecundam, est enim sui esse per se communicativa, et illud communicaret nisi eo impediretur quod iam adæquaté tum intensivé tum extensivé communicata est.

posterior modus non requiritur. 1° generatim in omni generaõe, nam mulus gignitur ex equo et asina imperfecta quidem generatione, sed gignitur veré et tamen naturam accipit proximé foecundam.

Neque ad rem pertinet afferre ubi gignant muli de quibus Theophrastus apud plinium, lib. 8° naturalis historiæ Cap. 44°. nam si alterius speciei non sunt, saltem passim et in tota feré specie foecundi proximé non sunt, et tamen procedunt per veram generationem.

Neque etiam refert quod id fiat propter intentionem equi et asinæ generantium, etenim non quæritur utrum causæ generantes intendant communicare naam proximé foecundam, sed utrum

reipsa Communicent, Nam intendere solum Communicare naturam proximé foecundam. Et eam actu non Communicare, Est eam Communicare nãam foecundam remoté, Et quæ proximé foecunda non Est, ob impedimentum, quod non sufficit ad generationem ut iam diximus de Spiritu Sancto, qui nãam habet remoté foecundam, Et quæ foecunda non Est proximé, quoniam hoc quoddam impedimentum occurrit, quod per Intellectum Et voluntatem adæquaté Communicata Est., nullaque superest facultas per quam Communicetur.

Diximus quidem ad generationem sufficere quod in similitudinem naturæ tendat, quamvis eam non assequatur, ut patet In generaõe muli, sed hoc sufficere non potest, quod tendat in nãam proximé foecundam, nisi Et actu proximé foecunda Communicetur, Cum vel Illa sententia quam impugnamus in hoc rationem generationis ponat, quod naturam non remoté solum sed etiam proximé foecundam Communicet.

2º Speciatim in generatione filij divini, tum quia si per nãam proximé foecundam Constituitur In raõe geniti, Certé per eandem foecunditatem per quam pater foecundus Est. Nam quomodo filius in similitudinem naturæ foecundæ procederet si nãam acciperet, alio prorsus mõ foecundam: at filius non accipit naturam eo modo foecundam quo patris nãa foecunda Est; pater Enim foecundus Est ad gignendum Et spirandum, filius ad spirandum tantum. Neque hic sufficit æquipollentia foecunditatis ad spirandum, Cum foecunditate ad gignendum. Neque Enim faciet ut eadem sit

foecunditas patris et filii, nec proinde ut eadem
sit naa foecunda, cum tamen id quod genitum
est eandem cum generante naturam accipiat.
tum quia filius diuinus, si per id tantum
generetur quod naam proxime foecundam accipit,
filius non esset nisi quatenus spirator, solum enim
accipit naam foecundam qua spirator, sed filius eo
non est filius quo spirator est. Est enim filius ea
relatione qua praecise respicit patrem, et qua in raoe
secundae personae constituitur, sed per filiationem.
tum denique quia si per foecunditatem naturae
constitueretur filius veluti per accidens se haberet
ad eius generationem, quod per intellectum procederet,
scilicet quod contingeret intellectum esse facultatem
priorem voluntate, et voluntatem post actum intellectus
elicere suum actum; adeo ut si per impossibile, voluntas
prior esset intellectu, vel intellectus nullam sibi
adiunctam voluntatem haberet, ~~sed~~ filius non gigneretur,
sed hoc dici non potest, nam eo filius est quo verbum.
Non est autem per accidens quod verbum ab intellectu
procedat, neque eo solum per eum procedit, quoniam
intellectus voluntate prior est, aut voluntatem sibi
adiunctam habet, sed si per impossibile intellectus
voluntate posterior esset, aut nulla foret voluntas,
nihilominus verbum ab intellectu procederet. Idem
vrgeri potest, de spiritu sancto scilicet per accidens
esse quod non sit genitus, nempe quia volitio intellec-
tione posterior est, eundem filium fore, si per
impossibile volitio praecederet intellectionem; quod
quis dixerit, nam in viuentibus corporeis, facultas
generatiua per se talis est, siue alias facultates,

nutritiuam scilicet et augmentatiuam praecedere siue subsequi cogitetur.

Confirmari potest conclusio nostra ex sensu patrum florentini concilij, qui graecos confitentes secundam personam filium esse, et tamen non esse foecundam ut quae non spiraret spiritum sanctum, hoc argumento non redarguerunt, quod si foecundam non acciperet naturam á patre, filius non foret, sed haud scio sit ne haec valida ratio; Nam dicet aliquis patres non esse usos hoc argumento, quoniam solum est probabile, argumenta vero probabilia in concilijs non congeri ad refellendos errores. Miror tamen, si ut putat, contraria sententia, sanctus basilius in eo rationem ponit, naturam foecundam accipiat, quomodo in concilio omissum sit sumptum ex eodem basilio argumentum ut saltem hoc probaret 2am personam filium non fore, nisi foecundam á patre naturam acciperet, et proinde spiritum sanctum ab eo procedere.

Obiectionum
Solutio.

Obijcitur sanctus basilius cit. cap. 22o contra Eunomium ubi dicit spiritum sanctum filium non dici, non quia non est ex deo per filium sed ne trinitas filios ex filijs habere, suspecta, ut est in hominibus, infinita putetur multitudo. Sed haec ratio infirma esset, nisi de ratione filij foret naturam unam foecundam accipere. ergo.

Nego minorem. nam sti basilij mens est, si spiritus sanctus vocaretur filius, futurum ut quia priori

filio contingeret habere filium, sive id de ratione filij foret, sive non, secundo quoque filio, tertius filius, et sic deinceps competere cogitaretur, cogitaretur inquam rem istam veluti populariter expendenti, licet si expenderetur accuratius, excludi posset ille progressus exterior, quoniam duobus principijs scilicet intellectui et voluntati duo solum filij assignandi essent. Ideo scribit, non quidem ne trinitas haberet, sed ne suspecta esset habere filios ex filijs. Ibi sanctus basil. non tam expendit cur spiritus sanctus non sit, quam cur non dicatur filius, agnoscit enim cap. 11o et 12o, utrumque et verbum et imaginem et filium dici posse, quoniam et homines iusti, filij adoptivi sunt, et vocantur, unde quaerit ab Eunomio cur non saltem eo modo sit dictus filius, quo dicuntur homines sancti, cum ius melior sit; monet tamen non esse dictum a scriptura, atque ideo non dictum ne et 3us filius, et plures in divinis esse putarentur.

Objicitur 2o per id filius divinus in ratione filij constituitur per quod habet similitudinem cum patre quam non habet spiritus sanctus, et per foecunditatem habet peculiarem similitudinem cum patre, quia foecundus est filius, non est foecundus spiritus sanctus, ergo filius eo filius est quo naturam foecundam accepit.

Distingo maiorem: si illud sit quid 1um concedo, si quid secundarium tantum nego. Ad 1um illud quod habet filius est similitudo in natura vi possessionis. habere vero naturam foecundam est quid veluti secundarium, quod supponit filium

Constitutum in ratione filij, sic In humanis filius claudus et Claudo parente natus non magis filius foret, quam qui claudus non nasceretur.

Instas vis Spirandi est gradus pertinens ad naam diuinam, ergo si filius In ea similis sit patri maior. Erit Eius Cum patre quam Spiritus sti Illius similitudo In Eo quod primum est.

distingo antecedens vis Spirandi Essentialiter. Et remote sumpta Concedo, Notionaliter et proxime nego et nego Conseq. Nam Spiritus Sanctus aeque similiter In vi Spirandi radicaliter et remote quae si volumus Concipietur vt gradus ad Essentiam pertinens. Esto non sit aeque similis In vi Spirandi sumpta notionaliter, quae est aliquid 2rium et Essentia posterius.

Instas iterum, quidquid de deo dicitur, de Eo praedicatur In quid Ex Sancto anselmo In Monologio Cap. 16o, Ergo et de filio dei dicitur In quid vis Spirandi notionaliter seu Spiratio actiua. adeoque ad Eius Essentiam pertinet.

distingo antecedens In quid Identice et maaliter quod quidquid In deo est fit Eius substantia, illique identificetur Concedo, formaliter, quasi sit de praecisa Illius ratione nego, Eo sensu Spirão actiua de patre dicitur In quid, quod paternitas et Spiratio actiua sint quid idem materialiter, quamuis Eo formaliter non sit pater, quod actiuam Spirationem habeat.

Instas 3o non potest actiua Spiratio non pertinere formaliter ad filium diuinum, ergo de Eo dicitur

in quid, non solum identice sed etiam formaliter

Distingo antecedens ad filium adæquate sumptum ut filius est et spirator et complectitur simul terminum generationis et spirationis principium concedo sumptum præcise ut filius est et terminus generationis nego. hic vero de filio præcise sumpta disputatur.

Obijcies 2° Illud est de ratione filij quod omni filio convenit, sed omni filio convenit fœcundum esse, divino quidem ut constat, creato vero, quoniam eo ipso quo vivens est potentiam generativam accipit. ergo, ac proinde spiritus sanctus eo non erit filius quia fœcundus non erit.

Distingo Minorem omni filio convenit fœcundum esse remote concedo, proxime nego, nam ut diximus vere dicitur unus et tamen naturam proxime fœcundam non accipit. Idem dici potest de alijs animalibus quæ nascuntur ex coitu diversarum specierum, nam videtur id cavisse natura ut sterilia sint monstra, ne detur in ijs infinita multiplicatio, adeoque hic distinguendum inter potentiam remotam et potentiam proximam, Illa quoniam vel est gradus essentialis viventi, vel potentia fluens ex eodem gradu, id omne sequitur quod genitum est. hæc quia non est ille gradus vel potentia ex eo fluens, sed aliquid ei superadditum necessario non sequitur quidquid fuerit genitum.

Ex quo patet nihil quicquam urgere quod dicitur filij nomen 1° impositum esse filio creato, adeoque

In filio diuino ut dicatur filius reperiri debere quod In Creato reperitur, si nullam aliunde cum deo repugnantiam Inuoluat; In filio vero Creato reperiri hoc perpetuum quod naturam foecundam habeat, Nam ut nomen filij 1° Supponatur Impositum filio Creato (quanquam suspicari quispiam posset prius ab adamo nominatum esse filium diuinum, quam ullum filium genitum haberet, ut Colligi nonnulli putant Ex illo Apli ad Ephes. 3° Ex quo patre diuino, omnis paternitas In Coelis et in terra nominatur. ut fateatur reperiri debere In filio diuino quod reperitur In Creato. Certe non reperitur In omni Creato filio quod proximé foecundus sit, unde ut sicut Extra Conditionem filij Est In Creatis quod proximé foecundus sit, Id fit quia gradus viuentis Coniunctus Est. Cum tali differentia quae foecunditatem suum in actum erumpere permittat; alias omnis filius proximé foecundus Esset, qui tamen non Est proximé foecundus, quia talem habet differentiam vel talia impedimenta quae foecunditatem suum In actum non sinant Erumpere, sic Extra Conditionem filij sit in diuinis quod sit proximé foecundus sed id fiat solum, quia nundum terminus omnis diuinae foecunditatis positus Est, adeo ut si per Impossibile intellectio volitione posterior Esset, filius vero nihilominus filius foret, et tamen naam foecundam non acciperet.

Quod si per gradum viuendi haberet filius In Creatis ut proximé foecundus Esset, Jam id ipsum reperiri non deberet In filio diuino, quam neque Essentia dei, neque Eius Intellectus et voluntas Exclusa relaoe, proximé foecunda Est, quasi per se solam Erumpat in actum secundum.

Punctum 2dum

Utrum filius sit genitus quia per Intellectionem actualem sub ratione ultimæ differentiæ procedit.

hæc est 2a ratio quam afferunt Suarez lib. 11o de Civit. Cap. 6o numero 14o, aliique recentiores docentes Ideo filium genitum esse quia per Intellectionem, quæ est differentia aut quasi differentia ultima divinæ essentiæ, eandem intellectionem formaliter accipit, quæ doctrina videtur hæc tria continere, 1um filium esse genitum, quia solam ultimam essentiæ divinæ differentiam accipit formaliter. 2um filium eo solum differentiam illam accipere, quoniam principium eius processionis est ipsa dei differentia. 3um eandem differentiam esse Intellectionem actualem. hæc tria ac 3um præsertim refellenda sunt. Sit

Prima Conclusio. filius eo genitus non est quia solam ultimam essentiæ divinæ differentiam formaliter accipit.

Probatur quia generatio eo quidem tendit ut generans ultimam suam differentiam genito formaliter communicet, tamen alios quoque gradus formaliter communicandos spectat, tendit enim in similitudinem naæ ad quam pertinet, non ultimæ

tantum differentiæ, sed aliorum quoque graduum Communicatio, Ergo filius non eo genitus est quia solam ultimam Essentiæ divinæ differentiam formaliter accipit.

Non Nego spectari præcipuè ultimam differentiam Communicandam, attamen nolo alios gradus veluti genericos solum naturaliter Communicari, Nam hominis generatio eo tendit ut formaliter Communicet, gradus rationalitate superiores, quamvis rationalitatem præcipuè Communicet.

2a Conclusio, quamvis id per quod procedit filius non esset ultima differentia, nihilominus ultimam differentiam acciperet.

Probatur quia ut acciperet ultimam differentiam satis esset quod id per quod procedit, esset vel principium quo proximum generationis, vel ipsa generatio, sed esset vel principium proximum generationis vel ipsa generatio, quamvis non foret ultima differentia, ergo perinde acciperet ultimam differentiam, sic homo genitus ultimam recipit generantis differentiam, quamvis potentia generandi vel generatio non sit ultima eius differentia, Nempe satis est quod sit in supposito talem habente ultimam differentiam.

Quod si tamen intellectio actualis supponeretur esse ultima differentia, eo facile intelligeretur Communicari filio eadem ultima differentia, quia per intellectionem actualem procedit. Nam sicut pater est ipsum intelligere obiectum, sic verbum est obiectum intelligi, quod et docet sanctus Th. sectione 4a contra gentes Cap. 11o. Intelligi vero, sine intellectione actuali concipi non potest, sicut

nec Intelligere, Cum Intelligere Et Intelligi a se non differant, nisi quod hoc ut passio, Illud velut actio Concipitur, Et si Eidem Intellectioni actuali quæ Esset ultima differentia Competeret simul Esse principium generandi vel Ipsam generationem, facile quoque per Eam non sola differentia, sed omnes gradus Essentiales dei Conciperentur formaliter Communicari filio, sicut nunc homini genito per potentiam generativam Et generationem Communicantur omnes gradus Essentiales hominis generantis, adeoque ut non postulat principium proximum generationis, vel ipsa generatio ut sit ultima differentia, ita neque si Esset quicquam repugnaret.

2a Conclusio Intellectio actualis non Est instar ultimæ dei differentiæ.

Probatur 1o Id Indicant patres, sanctus chrysost. homilia 1a de Incomprehensibili dei naa, non a sapientia substantia Est, sed Ex substantia sapientia Est. Sapientia vero In Ea sententia quam oppugnamus Est intellectio actualis. Stus damasc. lib. 1o de fide Cap. 4o quæcunque Inquit de deo per affirmationem dicimus, non Ipsius naam sed quæ sunt Circa ipsius naam ostendimus. Ita sive bonum, sive Justum, sive sapientem, sive quidcunque tandem aliud dicere libeat, non dei naturam, sed quæ naturæ Insunt Exponit, Et Cap. 12o Cum Notasset deum dici ἀπο τοῦ θέασαι quod omnia prospiciat addit hoc nomen non declarare quid deus sit, sed tantum operationem Eius declarare, scilicet Cognitionem vel Intellectionem actualem, quæ proinde quid deus sit non declarat, quod

Est non Esse Ultimam dei differentiam.

Probatur 2° Ex S^to Thoma, quo iudice decidi hanc Controuersiam ne aduersarijs quidem displicet. Is quaestione 19^a huius partis Initio, post Conside rationem inquit Eorum quae pertinent ad dei substantiam, Considerandum Est de ijs quae pertinent ad operationes, ad Scientiam Et Voluntatem, Vbi operationes Et Scientiam ipsam, adeoque Et Intelle ctionem actualem dei Substantia posteriorem facit, qstione 26^a art. 2° In Corpore, In deo inquit non Est aliud Esse, aliud Intelligere 2um rem, sed tantum Intelligentiae rationem, Vnde ad 1um fatetur quod deus sit beatus secundum Essentiam, non autem quod beatitudo Ei Conueniat, secundum rationem Intellectus. qstione 41^a articulo 4° ad 3um ponit raonem potentiae scil. actiuae In deo respectu actuum Intelligendi Et Volendi quos ab Eadem potentia distingui docet non re, sed 2um modum Intelli gendi Et significandi tantum, adeoque non Vult Eosdem actus secundum rationem Esse dei potentiam, Nec proinde dei Essentiam Cum potentia Vel sit dei Essentia puta si remota sit, Vel eam Compleat si remota fuerit. qstione 2^a de Veritate articulo 1° ad 1um Cum inquit In deo 2um rem non distinguatur Scientia Et Essentia nisi 2um modum Intelligendi Vbi Vult Scientiam 2um rationem Essentiae, aliquid tamen addi Essentiae, Eandem doctrinam habet ad 2um Et in primum distinct. 2^a qstione 1^a.

Probatur 2° ratione multiplici.

Prima Est Intellectio actualis non Est Essentialis deo, ergo neque Est Instar Ultimæ differentiæ; hæc enim modum nostrum Intelligendi, non secundum rem Expendimus.

Antecedens probatur. tum quia quod Est Essentiale deo dicitur radix proprietatum dei, sicut gradus Essentiales hominis sunt Quasi proprietatum radices; at Intellectio actualis proprietatum divinarum radix non Est, non Immensitatis, quia cum dicat donum Immensum Esse, quoniam Intelligit, Idem dico de Scientiis, non Solitionis, Nam radix agit per Calorem, amina per Intellectum, Et radix, Quia per Calorem amina per Intellectum, Sed Intelligere non agit per ipsum Velle, aliud Spiritus Sanctus haberet ipsum Intelligere pro principio quo saltem remoto, quod Est Contra Sanctos patres, Et Theologos, qui Spiritum S.ti processionem non Intellectum sed Solitum assignant. Tum quia si Intellectio Essentialis Esset filii Productio, haberet Essentiam pro Immediato principio Et proximo. Sed hoc falsum Esse docent Theologi Communiter Contra durandum Vel Scotum quam durando tribuitur, de qua non articulo 1° Sectione 4ª Spiritus Sancti remotior ad Essentiam Esset, quam filius, Cum tamen Theologi aque Utrique principium quo remotum, quo sua processionis proximum assignaverint. tum denique Cum Vulgo dicitur dei Essentiam In Cognitione divina Esse Instar Speciei Impressæ, Sed hoc falsum Esset si Cognitio sive —

Intellectio actualis foret Essentia Dei vel ultima differentia, nam Essentiam se habere Instar Speciei Impressæ, Est se habere antecedenter ad Cognitionem ad quam antecedenter se non haberet si foret ipsa Cognitio seu Intellectio actualis. Eodem refertur quod Essentia dicitur Esse medium, Imo deus Cognoscit omnium Creaturarum quidditatem, ergo Intellectionem actualem antecedit.

2a Est. Volitio actualis dei æque Essentialis est deo atque intellectio actualis, sed prior Essentialis non Est ergo nec posterior.

Maior probatur, nam ut se habent In Creatis radix Intelligendi Et radix volendi, Ita 2um adversarios se habent In divinis intellectio actualis Et volitio actualis, quod enim sumptum In radice Essentiale Est In Creatis, hoc sumptum in actu volunt in divinis Essentiale Esse, Et sic qui Est ordo In Creatis inter radicem Et radicem, idem Est in divinis Inter actum Et actum, sed In Creatis radix volitionis actualis æque Essentialis Est, atque radix intellectionis actualis, quanquam Enim natura Intellectualis Creata definitur Communiter per ordinem ad Intellectionem tanquam priorem, ac notiorem operationem, tamen minus Essentialiter volitiva non Est in radice quam Intellectiva, ergo volitio actualis æque Essentialis Est deo, atque Intellectio actualis.

Neque dicas Id quod actuale Est in divinis Esse quidem Essentiale sicut id quod radicale Est In Creatis Essentiale Est, si modo illud actuale

sit quid primum, volitionem vero non esse quid primum cum intellectionem actualem præsupponat. Nam 1° diceret aliquis sicut inter actualem intellectionem et actualem volitionem in divinis est aliquis ordo, ita posse distingui aliquem ordinem in creatis inter radicem intelligendi et radicem volendi, ut hac ratione posterior esset. 2° quod volitio sit posterior non impedit quominus sit essentialis, sicut in compositis ex materia et forma, hæc non desinit essentialis esse quamvis sit posterior. Neque hoc solum ubi materia communis, sed etiam ubi propria est composito, ac proinde ubi aliquid proprium præsupponit, ut fit in coelis, si ut fert satis communis sententia physicorum sua cuiusque coeli propria est materia, quod si ita non est, certé fieri non repugnat, quod toties potest contingere, quoties aliquid necessario pertinet ad rem et ab alio tanquam proprietas non fluit. tunc enim quod prius esset, rem solum inadæquaté constitueret.

Quid si volitio non per modum reciproci adveniret intellectioni actuali, nam tunc esset ulterior differentia quam eadem intellectio et proinde hæc ultima non foret, id vero nonnullis physicis placet, sicut dantur sensus quibus non respondeat appetitiva potentia tanquam propria, quales sunt externi, ita posse absoluta dei virtute dari creaturam intellectivam quæ non exigeret appetitivam potentiam intellectui

respondentem, quod tamen alii negant, quia rei cuilibet appetitus respondens natura debitus est, id tamen si verum esset radix volendi foret differentia determinans radicem intelligendi, atque adeo volitio actualis in deo respectu intellectionis actualis differentia rationem obtineret.

2a ratio datur gradus ultimo constitutivus essentia divina distinctus ab intellectione actuali, et ea prior secundum nostrum loquendi modum, ergo intellectio actualis non est differentia aut quasi differentia ultimo constitutiva essentia divina.

Antecedens probatur duplici modo.

Prior est gradus vivendi deo proprius qui est radix intellectus divini, et ultimo constit ultima divina essentia, estque prior intellectione actuali, Ergo.

Est constitutivus nam sicut alia vivencia constituuntur per gradum vivendi sibi proprium qui sit principium facultatum ad eadem vivencia pertinentium, sicut angelus et homo habent sibi proprium vivendi gradum quo constituuntur, quique sit principium actus angelici et humani, sic et deus summum vivendi gradum habet, qui divini intellectus principium sit, quid sit ille gradus accurate definire nostrum non est, quoniam fere latent nos ultima rerum differentiae, quanto magis dei, solum quem concipimus et principium et radicem intellectus comprehensi

adeoque et Comprehensiua Intellectionis quae oem
Etiam dei Intelligibilitatem adaequet.
Est prior Intellectione actuali, Nam sicut In
angelo et homine haec tria distinguntur, —
Intellectio actualis, Intellectus et differentia,
quae est principium et radix Intellectus, quid
ni et in deo. nam Illa differentia In angelo et
homine prior est Intellectu et Intellectione actuali
ergo et dei differentia iis prior est.

Erit quidem hoc discrimen quod In Communiore
sententia et Intellectio ab Intellectu et intell
ectus a differentia quae Eius principium, distin
guantur a parte rei, In deo vero Non item.
Satis est autem quod Eadem distinguantur —
virtute et secundum nostrum Intelligendi
modum, quomodo distinguntur Inter se attributa
et ab Essentia, nempe sicut attributa distinguntur
virtute, quia licet sint una simplexque perfectio
tamen id praestant quod in nobis plures perfect
iones re distinctae, sic et virtute distinguimus
Intellectionem diuinam ab Intellectu et Intell
ectum a differentia quae Eius principium est,
quoniam licet sint una simplexque Entitas,
tamen id praestant quod In nobis plures Entitates
pluresque perfectiones distinctae realiter.

Posterior est. gradus Existendi a se est
ultimo Constitutiuus diuinae Essentiae, Estque
prior Intellectione actuali. ergo
Est ultimo Constitutiuus, tum quia s^tus Thomas

1ª parte qstione 3ª art. 7º dicit Essentiam dei Esse suum Esse, Ideoque deus Exodi 3º Ego sum qui sum; tum quia Existere á se Est In deo radix aliarum dei perfectionum, Immensitatis æternitatis Et similium; tum denique quia gradus Ille Est Ultimo Constitutivus Essentiæ divinæ qui distinguit Essentiam divinam ab omni alio Ente, sed talis Est gradus Existendi a se, nam res Cæteræ sunt ab alio, sive tanquam a Causa, Ut Creaturæ omnes quæ dependent a deo, sive tanquam á principio producente Ut filius divinus á patre Spiritus Sanctus a patre Et filio, sive denique tanquam a radice Et principio virtuali quomodo attributa absoluta Et paternitas sunt ab Essentiá divina.

Et hæc ostendunt duo, alterum Est gradum Existendi a se, non Esse veluti genericum, ostendunt Enim gradum Illum aliis rebus Communem non Esse, Et deum a rebus Coeteris distinguere alterum Convenire ~~cum~~ Essentiæ divinæ, non solum Ut Cum Creaturis, sed Etiam Ut Cum suis attributis Comparatur, Neque enim hæc Existunt á se, saltem Eo modo Quo Essentia Cum principium habeant vel a quo producantur, vel a quo velut Emanent.

Est Etiam prior Intellectione actuali, nam Intellectio actualis posterior Est Intelligendi gradu, gradus autem Intelligendi, vel Est posterior Existentia a se, vel Ut summum simul Cum Ea.

Coterum si prior antecedentis nostri probandi modus arrideat, non solum deus constituetur quod sit Ens a se, sed et quod sit substantia a se quod vivens a se, sine tali substantia et tale vivens. Et tunc perfectiones quae important substantiam et vivens, non fluent a gradu — existendi a se instar proprietatum, sed erunt unus veluti gradus cum eo, et cum eo unam divinam constituent, eo fere modo quo dicimus radicem intelligendi et volendi in creatis — constituere naturam intellectualem, quod — ita concipi necessarium erit, quoniam ratio substantiae et ratio viventis sunt essentiales deo, et licet in creatis substantia determinet Ens creatum, et vivens substantiam, tamen non se determinabunt invicem in divinis, nec latius patebit Ens a se, quam substantia a se et vivens a se, cum aque ultimo deum constituant, sintque reciproca, et unum ab alio non fluat, quo differt gradus viventis a se collatus cum existentia a se, ab intellectione actuali collata cum volendi gradu, a quo tanquam actus et proprietas fluere concipitur.

Sin autem, placeat posterior modus, unus gradus essendi existendi a se deo essentialis erit, et non modo attributa quae vocantur sed etiam alii gradus qui essentiales sunt, in nobis erunt instar proprietatum ab eodem existendi gradu fluentium, et in eo tanquam in radice continebuntur.

quod ita se habere in deo mirum videri non debet, cum primum Esse dei recte intelligatur et radix omnium perfectionum, nec sit necesse gradus addi gradibus ad illud complendum, cum e contra primum Esse creatura, quia imperfectum est, per alios atque alios gradus compleri postulet.

Obiectionum solutio.

Obijcitur 1° Sanctus aug. 15. de Trinit. cap. 6° deus inquit est sua sapientia quia non est aliud sapientia eius, aliud essentia, ergo intellectio actualis est differentia ultima constitutiua diuinæ essentiæ.

Distingo ant. deus est sua sapientia siue actualis, siue radicalis in sensu reali concedo in sensu uirtuali distingo, radicalis siue et gradus concedo, actualis nego. Sanctus aug. loquitur in sensu reali, quomodo cap. 2° citati libri, et sapientiam, ita et potentiam iustitiam uoluntatem ac demum quidquid de deo dicitur, ait dici secundum substantiam et existentiam si loqueremur in sensu uirtuali, sapientiæ nomine posset intelligi sapiendi gradus, qui quomodo dici possit essentialis ante explicauimus.

Obijcies 2° Stus Th. qstione 14a art. 4° et hac qstione 27a articulo 2° et alibi passim dicit in deo idem esse et esse et intelligere

ergo

Distingo antecedens eodem modo, In sensu identico concedo, In sensu virtuali nego, Nam 1° Sanctus Thomas qstione 19.ª articulo 1°, sicut inquit suum Intelligere est suum esse, ita et suum esse est suum velle, et tamen adversarij nolunt volitionem In sensu virtuali esse deo essentialem, et qi contra gentes cap. 7° dicit substantiam dei esse ipsum eius Intelligere, quoniam intellectus divinus non solum est in actu sed etiam est actus purus. quod aeque convenit actui voluntatis ut actui Intellectus. 2° Sancti Thomae loca superius a nobis citata ostendunt manifeste Intellectionem actualem essentialem non esse in sensu virtuali, et eiusmodi clarissimum quod ex qstione 26ª articulo 2° requirimus, In deo non est aliud esse aliud Intelligere secundum rem sed tantum secundum naturam.

Instas Sanctus Th. Indicat quod esse in deo non est aliud quam Intelligere non solum in sensu identico, sed etiam virtuali, Nam citata qstione 14ª articulo 8° asserit Intelligere dei esse causam rerum, quia eius esse est eius intelligere, quod si In sensu identico dictum esset, perinde relationes dicerentur causa rerum, quoniam esse dei In sensu identico et reali est quid idem cum relationibus, et hac qstione 27ª art. 2° In corpore probat processionem

verbi Esse, secundum rationem similitudinis, quia processio Intellectus Est similitudo rei intellectæ, Et verbum In Eadem natura Existere quia In deo Idem Est. Esse Et intelligere, quæ ratio non satisfaceret nisi loqueremur In sensu virtuali, quoniam Et sic Spiritus Sanctus proinde In Eadem natura Existeret ut verbum quia dei velle, Est ipsius Esse subiectum In sensu identico. ergo

Nego antecedens. Nam Sanctus Th. priore loco vult Esse rerum causam per Intelligere, ut distinguat deum a rebus quæ per Intelligere non operantur, ad quod sufficit ut Esse sit Intelligere In sensu Identico, cum id sufficienter ostendat deum Esse agens per Intellectum; Eodem argumento uti posset ad ostendendum quod deus sit causa rerum per suam omnipotentiam, quia suum Esse Est sua omnipotentia, quæ tamen solum identicum sensum contineret.

Posteriore vero loco vult solum non deesse processioni filii ut Existat In Eadem natura In qua Existit persona á qua procedit, Idque probat quia idem Est intelligere Et Esse dei, ad quod sufficit, ut sit idem In sensu reali, nempe ista natura. Non Intendit probare quod filius sit similis In natura vi processionis, sed tantum quod patris naam habeat, Ut Eum in ratione verbi distinguat a Verbo Creato, quod Eandem cum Eo a quo procedit naturam non habet. Id patet Ex

Responsione ad secundum, ubi dicit verbum nostrum non esse eiusdem naturae cum eo a quo procedit, quoniam intelligere in nobis non est ipsa substantia intelligendi, cum e contra verbum in divinis procedat ut eiusdem naturae subsistens, quoniam intelligere divinum est ipsa intelligentis natura. Eadem ratione usus esset ad probandum quod Spiritus S.tus eiusdem sit substantiae cum patre et filio seu quod ipsum esse dei sit eius velle, et tamen tunc in sensu tantum identico, non in virtuali locutus fuisset. Nam articulo 4° ad 1um dicit hoc esse commune filio ~~quod~~ Spiritui Sancto quod sint quid unum in divina natura, ubi vero explicat cur filii processio sit generatio, Spiritus Sanctus non item, rationem hanc non affert quod intelligere sit esse dei, sed quod alia sit processio secundum rationem intellectus, alia secundum rationem voluntatis, quomodo quoque citato articulo 2° distinguit inter processionem filii et Spiritus Sancti, quod ille procedat ut similis sit formaliter ei a quo procedit, hic non item, nempe quod filius per intellectum, Spiritus Sanctus per voluntatem procedat.

Obijcies 3° Vita sive intellectio actualis est summa perfectio dei ergo est eius differentia ultima.

distingo antecedens, Est Summa Inter perfectiones quæ sunt instar proprietatum Concedo, inter perfectiones Substantiales nego, Nam sicut in homine datur Intellectio radicalis quæ est Substantialis perfectio Constituens hominem sic Et in deo Intellectio radicalis Est instar Substantialis gradus Ultimo Constituentis deum. Actualis vero Intellectio Est instar proprietatis Ex illo Substantiali gradu fluentis.

Instas Existentia actualis Est Essentialis gradus Essendi, Ergo Et intellectio actualis Intelligendi gradus Essentialis Est.

Nego Consequens. Nam 1° Subsistentia actualis non est Essentialis gradus Substantiæ, ergo neque intellectio actualis intelligendi gradus. 2° Existentia actualis Essentialis Est Essendi gradus, quia si quasi accidentalis Esset, deberet reduci Esse dei per aliquid ad Existentiam actualem, sicut Creaturæ, quoniam non Existunt Essentialiter suam aliquando Existentiam recipiunt. Id vero divinæ perfectioni repugnat. Et si in deo distinguas Intelligere actuale a radicali, dans aliunde reduci non debebit ad actualem intellectionem, sed in eam per se erumpere cogitabitur, sicut puro Existendi erumpit in suam Intellectionem

Instat iterum saltem imperfectio in deo Et quod sit in potentia ad Intellectionem

actualem, ergo hæc tanquam essentialis concipi debet.

distingo antecedens, quod sit in potentia includente priuationem actus concedo. secus nego: at deus non sic constituitur per intellectionem actualem, ut habeat priuationem actualis, licet radicalis ~~constituatur~~ concipiatur ut radix et principium actualis intellectionis, sic imperfectio non est in deo, quod eius essentia sit velut in potentia ad volitionem et alia attributa, quoniam actualitatis eorum priuationem non habet, sed tantum concipitur ut eorum radix et principium.

Ex his colligitur non eo præcisè spiritum sanctum non esse genitum, quoniam per intellectionem actualem sub ratione ultimæ differentiæ non procedit.

Punctum 3um
Utrum filius sit genitus quia procedit ut imago patris.

Tertiam rationem proponunt Joroes, Episcopus Canariensis hac qstione articulo 2o. et Vasques disput. 113a. cap. 7o filium genitum

Esse non Eo solum, quod Eandem cum patre
naturam habeat, sed quod sit Imago patris
Eandem rationem amplexi sunt, alij recentiores
Eamque non erudite minus quam subtiliter
Explicarunt.
Quatuor autem requirunt ad Imaginem naatem.
1° ut imago ab Eo procedat cuius Imago Est.
2° ut Eandem habeat Numero vel Specie
saltem naam cum suo Exemplari. 3um ut
secundum aliquid discrepet a suo Exemplari.
4° ut illud repraesentet actu aut virtute
non tantum secundum speciem sed etiam
secundum omnes Eius proprietates singulares
et personales, quam re praesertim rationem
Imaginis etiam naturalis ponunt. Itaque In
filio ab unitate naturae etiam vi processionis
accepta distinguunt rationem imaginis, et
filium divinum genitum esse volunt, quia
praeter similitudinem in natura, proprios
patris divini Caracteres repraesentat; hoc illi
Competere quoniam procedit per Intellectum
Estque verbum paternae mentis, et verbum
procedit ad repraesentandum obiectum, ut proinde
cum pater Ipse sit cognitionis suae obiectum
per suum verbum repraesentari debeat, illud
ipsum vero non Competere spiritui sancto, ut
qui sit voluntatis terminus, qui suum obiectum
ac proinde proprios Eius a quo producitur
Caracteres repraesentare non postulat. fundamenta

rationis Istius Expendemus In obiectionibus. nunc sit.

Unica Conclusio. filius non Ideo genitus quia imago, quatenus Imago distinguitur à similitudine In natura, Nec proinde Ex Eo quod proprios patris Caracteres sive proprietates personales repræsentat.

Probatur 1° Ex S^to Thoma Illam repræsentationem Caracterum non pertinere ad rationem filii, sed tantum similitudinem in natura scilicet formaliter Et vi processionis, sic Enim scribit sanctus doctor libri 4^i Contra gentes Cap. 4°. non Enim sic Esse imaginem alicuius Ut Eiusdem naturæ Cum illo sit, In aliquo Invenitur, qui filius dici non possit, quomodo hoc In viventibus accidat, Nam quod procedit Ex aliquo vivente In similitudinem speciei dicitur filius Eius. Et 3^a parte qstione 32^a artic. 3° ad 1um Ideo vult christum Esse filium beatissimæ virginis, Non spiritus sancti, quia Conceptus Est de Maria Virgine Materiam ministrante, In similitudinem naturæ, Et licet sit Conceptus de spiritu S^to sicut de activo principio, non tamen 2um speciei similitudinem.

Probatur 2° Aliquot rationibus.

1^a Est. ratio generationis Essentialiter non

postulat aliam similitudinem quam in natura, Ergo filius non Ideo Est genitus quia repræsentat Characteres personales patris.

Antecedens ostenditur Ex definitione generaõis Est Enim origo viventis a vivente principio Coniuncto In similitudinem naturæ. Nam similitudo naturæ non dicit repræsentaõem Characterum personalium.

Nec satisfacit quod quidam observant 5tum Thomam qstione 27a articulo 2o docere quod verbum procedat secundum rationem similitudinis quia Conceptio Intellectus Est similitudo rei Intellectæ, Et In Eadem naã Existens quasi velit aliam Esse similitudinem rei Intellectæ ab Ea quæ Est in natura. Nam Sanctus Th. per similitudinem rei Intellectæ non intelligit repræsentationem Characterum personalium quam non anteponeret Existentiæ In Eadem natura, Cum Ea posterior sit, Ut indicat articulo 4o ad 1um ubi quasi prius Et Commune ponit, quod quidquid Est In divinis sit quid unum in natura divina, sit huius propria aut Illius processionis ratione vult attendi secundum rationem Intellectus Et voluntatis Ut Jam observavimus, sed Intelligit similitudinem generaliorem, quæ per Id quod sit In Eadem natura determinetur ad Eam

Similitudinem quam generatio postulat.
Confirmatur hæc ratio, similitudo quæ superadditur In Creatis similitudini In natura est in re mere accidentali, ergo non potest ad generationem pertinere.
Consequens clarum Est, quia generatio terminatur ad substantiam ac proinde Extra Eius rationem Est similitudo In re accidentali.

Antecedens declaratur E. g. filius regis præter similitudinem secundum speciem ob quam Sanctus Th. Citata qstione 93.a art. 2o dicit Imaginem regis Esse in ipso, nihil habet præter similitudinem in lineamentis vultus Et similibus, quam Enim prætereat? an similitudinem In Existentia, vel differentia numerica vel subsistentia? Et hoc non, — Cum ista In patre Et filio se totis differant, nec detegi possit quid differentiæ numericæ patris, differentia numerica filii, vel Intentionaliter vt clarum Est, quia non pertinet ad Intellectionem, vel naturaliter repræsentet, maximé Cum hic filius Cum hac differentia Numerica ab alio patre Esse potuerit.

2a filius divinus vel per aliquid prius repræsentatione Characterum personalium, filius Est, vel nullatenus Est filius, ergo per id quod repræsentat characteres personales non

Est genitus.

Antecedens probatur. Vel filius divinus formaliter et vi processionis accipit similitudinem in natura vel non. Si prius ut videtur Vasquesio, filius est in priori quam repraesentet Characteres personales. Si posterius ut insinuant aliqui, nullatenus est filius ergo. Minoris duae sunt partes.

Prior probatur, quia per id sufficienter intelligitur filius per quod eius processio distinguitur a processione Spiritus Sancti, sed eo distinguitur a processione Spiritus Sancti quod illa tendat in similitudinem, haec non item ut demonstrabitur sequente puncto.

2° ad generationem sumptam generalius ut abstrahit a generatione viventium et non viventium, sufficit ut id quod gignitur vi suae productionis procedat simile in natura producente, v.g. gignitur ignis ab igne, quum illi similis est in natura, vi suae productionis.

Ex quo sequitur quoniam Vasques vult filiū vi suae processionis similem esse in natura eum saltem generatione sumpta generalius genitum esse, quod si illa, ergo ex specialiori quoniam illi non deest ratio viventis, quae generationem in genere ad generationem strictius sumptam quae est viventium determinat.

posterior ostenditur, Ita nullatenus Est filius qui nullos gradus Essentiales recipit vi suæ processionis, Nam sive Caracterum personalium repræsentationem 1° Intendat generans sive non, semper Intendit gradus Essentiales, unde si non potest attingere repræsentationem Characterum personalium, saltem attingit similitudinem In specie ut fit in liberis patri difformibus, Et si gradum ultimum Essentialem non attingit, attingit saltem genericum, ut fit in generatione muli, ergo si filius divinus vi suæ processionis non Est similis in natura, non Est filius.

3ª Est ratio Imaginis quam volunt istius sententiæ authores, nihil speciale ponit, vel necessarium, vel sufficiens, quo filius sit genitus, Et non spiritus sanctus. Id enim tantum ponit quod procedat ad repræsentandum Intentionaliter sed hæc ratio non Est necessaria nam filius In Creatis non repræsentat Intentionaliter, Cum per Intellectum non procedat, Non Est sufficiens Cum verbum mentis nostræ repræsentat Intentionaliter Et tamen non Est filius, tum quia vel Iidem authores filium vocant Imaginem naalem Et Eo vocant filium quod sit imago naturalis ac proinde quod non Intentionalis tantum.

Nec dicas satis Esse quod ista repræsentatio

Characterum personalium supponat eandem naturam; Neque enim ideo minus est intentionalis, sicut in creatis repræsentatio temperamenti paterni, et lineamentorum eius vultus, minus accidentalis non esset, quod eandem specie naturam in patre et filio supponeret.

Neque etiam satis est ad imaginem naalem quod sit substantialis est, nam substantialis est solum velut extrinsecé, quia est in natura quæ sibi omnia identificat, non intrinsecé quasi ut procedit ab intellectu substantialis esse postulet. Et vero eo solum eam volunt spectare, ut exprimat personales characteres patris quas exprimit æqué sive substantialis sit sive intentionalis tantum. Nihil autem faceret ad rationem imaginis naalis quod extrinsecé tantum substantialis esset sicut neque ad rationem generationis explicandam ista ratio quidquam facit, quoniam ex citato articulo 2° ad 1um, ex parte unitatis qua in divinis omnia sunt unum, non potest accipi propria ratio, huius vel illius processionis divinæ.

Urgeri adhuc posset quod perinde spiritus sanctus repræsentat patrem et filium, ut filius pater, ac proinde sit imago, Nam cum relata simul sint cognitione, spiritus stus cognosci non potest, nisi et simul videatur pater. scio dici quod repræsentet solum in raæ relati,

Non in ratione Imaginis; sed hoc ostendit solum Eum non Esse Imaginem intentionalem, non ostendit non Esse Imaginem obiectiuam. quod hoc illi non desit quod procedat a patre et filio, satis Est autem quod sit obiectiua; tum quia Illa sufficit filio In Creatis, Et filius non postulat repræsentare Intentionaliter, tum quia nihilominus repræsentat in ratione relati quam si imago Intentionalis Esset, tum denique quia Imago Intentionalis Eo spectat magis ut repræsentetur res Cognita quam ut Eum a quo procedit magis repræsentet

Obiectionum Solutio.

Obijcies Verbum diuinum In suo Conceptu proprio quatenus ab Essentia distinguitur, nihil habet quo distinguatur a Spiritu S.to nisi quod repræsentet Characteres personales patris. ergo Eo genitus Est quod istos Characteres repræsentet.

Nego antecedens, Nam habet id proprium quod postulet Esse terminus naa vi processionis acceptæ, adeoque ut Cum natura sit accepta, Constituat filium qui patri sit in natura similis, Eumq. naturaliter repræsentet.

Neque Enim necesse Est ut alij quærantur caracteres In ratione verbi, sine Eius personalitate Ita Considerata, Nam Cum dicatur quoque repræsentare naam patris, non Esset satis

filio quod haberet eandem substantialiter naturam cum patre, nisi ut eam intentionaliter exprimeret, quod inutilissimum videtur, nec simile quicquam habet in filio creato.

Objicies 2° Nisi necessaria sit specialis illa caracterum repræsentatio, ad filium, nihil erit quominus ignis ex igne productus dicatur eius filius; ergo repræsentatio caracterum necessaria est.

Nego antecedens nam 1° dici posset filii nomen inventum esse ad significandum, non quodlibet genitum, sed genitum vitæ aut etiam cognitionis particeps: sicut placuit nomen personæ imponere solis naturis intelligentiæ compotibus, et generationis nomen peculiari modo productioni viventium tribuitur. 2° posset satis esse quod naa viventium, ac præsertim cognitionis capacium admittat diversitatem in genitis, ratione cuius unum ad alium procedere dignoscatur. quod non contingit in non viventibus, neque enim ignis productus admittit ullam diversitatem ratione cuius ab hoc potius quam ab illo igne procedere dignoscatur. quanquam ad raoem fidei pertinet solum quod naturam accipiat ab alio vi suæ processionis, non quod hoc peculiare habeat per quod illum repræsentet. 3° hoc diversum est inter genitum inanimatum et genitum vitæ, ac præsertim cognitionis particeps, quod illud non sit ex principio coniuncto

Nam ignis neque habet notam substantiam
ignis a quo procedit, neque substantia partem
ab eo decisam, at gemitum animatum ac
praesertim cognitionis particeps. Et ex principio
conjuncto, sive totalem patriae naturam nunc
ita sumptam habeat ut contingit filio Incre
ato, sive particulam tantum ut contingit —
filiis creatis, Deoque filium ita ut cognitionis
compos repraesentat patrem, non tam quoad
repraesentationem Intentionalem, quam quoad
naturalem quae sine Intentionali subsisteret
sicut repraesentatio similis sive Mordis, —
secundum quam filius repraesentat patrem
in ordine ad hereditatem capiendam repraesen
tationem intentionalem non postulat.

Objicies 2° patres, philosophus et galenus
postulant in filio repraesentacem characterum
personalium patris, ergo.

Respondeo implicem esse repraesentacem
unam substantialem qua est similitudo in
natura, vel ab ea sola existit, alteram —
accidentalem qua est repraesentatio accidentium
patri propriorum, quale est temperamentum,
qualis exterior forma et similia.
Isti patres, priore in filio divino contenti sunt.
Imo enim characterem et imaginem patris
volunt esse, quod ei similis sit in natura. Nam
sanctus Cyrillus dialogo 6° scribit filium
dici characterem paternae substantiae, quod per

ipsum et ipso naturam patris contemplari possumus. Et Sanctus Aug. qstionum In deuteron. qstione 4a de filio generatim, si autem, Inquit, patri filius similis sit, etiam imago recte dicitur, et post, quarum imaginum aliæ sunt eiusdem substantiæ sicut filius aliæ non eiusdem sicut pictura.

Neque aliud postulat Sanctus Athanasius In Epla de decretis Nycænæ Synodi, et Sanctus Anselmus In Monologio cap. 53o dum prior si eum inquit Imaginem nomines filium hoc ipso eam esse indicaveris, quid enim simile deo nisi sua progenies? posterior, sicut verbum inquit mox ut consideratur, se prolem esse eius a quo procedit, evidentissime probat, sic Amor aperte se prolem negat. Nam uterque de similitudine in una numero natura vi processionis accepta explicari potest, adeoque nihil aliud est apud eum filium Imaginem esse, quam similem in natura.

Quod si distinguerent Imaginem a similitudine In natura, non continuo eam poneret In repræsentatione characterum personalium sed In eo quod similitudo In naa veluti consequens habeat ut repræsentet, sicque filius diceretur cognosci ex eo quod esset imago, tanquam per aliquid consequens, ac veluti proprietatem, sicut ex eo diceretur homo cognosci quod risivus esset: quæ ratio aliquid solum ad naturam hominis consequens exprimeret.

Philosophus et Galenus postulant representationem characterum personalium, non ad rationem Essentialem generationis, sed ad accidentalem tantum; Nam sicut res quaelibet postulat accidentia quaedam quibus perficiatur, quae tamen Essentiam supponant. Ita generatio praeter id quod sibi Essentiale est, perfectionem Essentialem exigit, qualis est representatio proprietatum ipsius: atque hoc Aristoteles 2° de generac. cap. 3° dicit cum qui generat intendere suam similitudinem scilicet huius hominis et Corisci et Socratis et nisi suam attingat, niti imprimere similitudinem avi aut proavi, ita et semper ad propinquiorem tendat, et Galenus lib. 2° de semine cap. 5° tradit triplicem Generatorum similitudinem, secundum substantiam, sexum et effigiem, et eam a natura intendi. Explicant enim simul et quid Essentiale, et quid accidentale generatio intendat.

Instas Idem pphus citato loco, dixit cum qui similis parentibus non est, monstrum quodammodo esse, ergo dixit intendi similitudinem Nam ad substantiam generationis.

Nego Conseq. nam particula, quodammodo, quae diminutiva est, ostendit Nam similitudinem intendi solum et quid accidentale, neque enim diceret multum esse quodammodo monstrum scilicet quoniam speciem generantis non attingit, eo modo dicit filium monstrum esse, quo monstrum

Esset infans albus natus ab æthiope, aut æthiopus ab homine nostrate genitus. atque ita dicitur ad filium pertinere ut potius repræsentet patrem quam alium, quod Eius generationem hoc velut accidens sequatur, ut Eum specialiter repræsentet. quæ causa est cur filius similior matri quam patri, illius potius quam huius filius dicatur, quamvis utriusque substantialiter filius sit. Nam quod intrinsecum est filio, hoc solum est, quod vel totam patris substantiam vel Eius partem habeat, vel ab Eo procedat, et sufficeret similitudo in nãa cum processione, quamvis aliud nihil occurreret, Nam filius in Eo magis repræsentat patrem quam fratrem suum aut patruum, licet in Ea sententia quam oppugnamus, duo fratres, ut pote ab Eodem patre geniti perinde habere debeant paternos caracteres, et contingit Eos invicem similiores esse quam patri, in Eo inquam magis repræsentat patrem, quod a patre procedat.

Punctum 4tum

filium esse genitum quia vi suæ processionis scilicet per intellectionem patri similis est in natura spiritum stum e contra.

hæc Est postrema sententia, quam tuentur Caietanus, Capreolus, ferrariensis, Cannes, aliiq. thomistæ Communiter, ad quos alij plurimi Theologi accedunt, filium Esse genitum, quia vi suæ processionis per Intellectum similis Est patri In nāa. Sanctum vero Spiritum genitum non Esse, quia vi suæ processionis patri In nāa similis non Est.

Prima Conclusio. filius Est genitus quia vi suæ processionis per Intellectum patri similis Est in natura.

Supponit hæc Conclusio Eum qui genitus Est vi suæ processionis In nāa similem Esse debere, Et verum supponit 1º. quia id præfert definitio generationis, his particulis, In similitudinem nāæ, vt Explicauimus art. 2º.

2º quia nulla Est in rebus Creatis generatio quæ vi sua non tendat formaliter ad terminum similem producenti In natura; procedit autem terminus vi processionis, quod non Contingenter solum attingitur, sicut Contingens Est picturæ vultus Candidi, quod fit in lignea tabella nec materialiter solum, sicut ad Eius vultus naturam sese materialiter habet, quod Candor visum disgreget, sed hoc supposito probatur Conclusio.

1º Ex S.to Th. hac qstione 27ª art. 1º vbi manifestum Est inquit, quod quanto aliquid magis intelligitur, tanto Conceptio Intellectualis Est magis Intima intelligenti Et magis vnum, nam Intellectus secundum hoc quod actu Intelligit

secundum hoc fit magis unum cum Intellecto unde cum intelligere sit in fine perfectionis, necesse sit ut verbum divinum, sit perfecte unum cum eo a quo procedit absque diversitate, ubi duo distinguit, et quod verbum procedat per Intellectum, et quod per Intellectum qui sit in fine processionis, quatenus procedit per Intellectum, similitudinem habet, quatenus per Intellectum qui sit in fine perfectionis, similitudinem habet in natura. Et articulo 4°, processio inquit quæ attenditur secundum rationem Intellectus est 2um rationem similitudinis, et hinc tantum patet habere rationem generationis, scil. si Intellectus sit in fine perfectionis, quia omne generans generat sibi simile; aliquid simile habet qstione 35a articulo 2° in Corpore.

2° Eo quo filius divinus per Intellectum procedit, habet ut similis sit patri et similis in natura, ergo eo genitus est quod vi suæ processionis per Intellectum similis in natura procedat. Consequens ex eo clarum est, quod nihil amplius necessarium sit ad generationem, quam ut quid vi suæ processionis simile procedat in natura, eoque genitum a non genito distinguatur, cum nec aliud postulet definitio generationis. Antecedens ut demonstretur.

Nota Intellectui omni id commune esse ut rei Intellectæ similitudinem producat, Ideo pphus 3i de anima cap. 7° tex. 36° docet Intellectum actu Intelligentem esse rem ipsam

quam Intelligit; quia scilicet actus intelligendi Exprimit in ipso rei Intellectæ imaginem, Et imago rei Est quodammodo res Cuius Est imago, Et Sanctus Th. 4i Contra gentes Cap. 11o, Unde inquit Intellectum, In quantum intellectum oportet Esse In intelligente.

Nota 2o Similitudinem quam producit intellectus duplicis generis Esse posse, pro diversa perfectione Intellectus, Nam si Illectus sit Limitatus solum Et accidentalis, similitudinem Intentionalem solum Et accidentalem producit, si sit Intellectus In perfectione qualis Est divinus, similitudinem Intentionalem simul Et substantialem producere postulat, Interea Intellectus ut abstrahit a limitato Et Eo qui Est in fine perfectionis, abstrahit quoque a similitudine accidentali solum aut solum substantiali, Nec proinde id postulat tantum ut similitudinem accidentalem producat, quomodo substantia, quoniam abstrahit a spiritu Et Corpore, tantum Corpus Esse non postulat.

Nota 3o Intellectum qui Est in fine perfectionis ob duplicem Concurrentem Causam intelligi producere similitudinem substantialem: prior Est quod 2um se perfectissimus sit, posterior quod res ut intelligenda sit In Eo omni modo perfectissimo, quo fieri potest, hoc Est substantialiter, Cum Enim pendeat Intellectio, tum ab Intellectu, tum ab obiecto ut Sanctus Aug. docet, 9i de Trinit. Cap. 12o sive a modo quo obiectum Est In

intellectu, ut quo perfectior est intellectus, quoque perfectior modus, quo obiectum In ratione Intelligibilis Est In Eo, tanto perfectior sit Intellectio, pendere debet a duabus Illis causis Concurrentibus, ut similitudo substantialis sit; In nobis Intellectus accidentalis Est, Et obiectum Est In intellectu nostro, modo solum accidentali puta per speciem impressam, sive obiectum solum accidentaliter In ratione speciei Impressae unitum, Ideo non substantialis sed accidentalis solum Est similitudo quam producit. E Contra si quis Cogitari potest Intellectus qui sit in fine perfectionis, quoque obiectum suum sibi substantialiter unitum habeat, non potest non producere similitudinem substantialem. quibus Notatis.

Antecedens probatur. Ut filius divinus Eo quo procedit per Intellectum similis sit patri Et similis sit in natura, satis Est quod Intellectus sit in fine perfectionis Et natura divina illi In ratione Intelligibilis obiecti uniri postulat per se, Et reipsa unita sit, sed Intellectus patris Est in fine perfectionis ut manifestissimum Est, Et natura divina, Illi substantialiter In ratione obiecti unita Est, utque nequeat alia forma tanquam specie Impressa fieri Intelligibilis patris Intellectui, quam per se ipsam, ergo debet similitudinem substantialem producere, quae similitudo alia non Est quam in natura.

Quod Ex Eo Confirmari potest quia æque postulat natura diuina non Exprimi per aliam similitudinem quam per seipsam, atque postulat non aliter Intellectui In ratione formæ Intelligibilis quam per seipsam uiri; Ergo Cum non possit aliter Intelligibilis Esse quam per seipsam, Neque aliter quam per seipsam Exprimi potest, quod Est terminum Intellectus patris sine speciem Expressam aliam Esse non posse quam similitudinem in natura.

Atque sic Intelligitur filium diuinum non solum identice sed Etiam formaliter Et ui suæ processionis patri In nãa similem Esse. Nam quod per Intellectum procedit per se postulat Esse aliqua patris tanquam Intelligentis similitudo, quod autem per Intellectũ ita determinatum, ut Et sit In fine perfectionis Et non aliter, quam per Essentiam diuinam quæ Est ipsius patris Essentia uicem speciei Impressæ gerentem moueatur ad intelligendum postulat Eandem Essentiam Exprimere, atque adeo non alium terminum producere quam similitudinem In nãa.

Confirmatur adhuc hæc nra doctrina Intellectus patris debet Intelligi ut facultas generatiua Estque In Communi Theologorum sententia, quod Cum non habeat præcise ut Est Intellectus, id debet habere ut ad talem

Intellectum determinatur, at nihil Coodius assignari potest per quod ut ad talem Intellectum determinatur sit potentia generativa, quam quod sit in fine perfectionis et in essentiam divinam quae est eius obiectum, sibi substantialiter unitam habere postulet, et reipsa habeat.

Dices filium procedere patri similem in natura, quia procedit per Intellectum qua divinus est, non est enim procedere vi suae processionis formaliter similem in natura, est tantum esse similem, quia deus sibi omnia quae in se sunt, identificat, sed filius procedit patri similis in natura, quia procedit per Intellectum qua divinus est, neque enim Intellectus ut abstrahit a divino habet ut producat simile in naa, alias quilibet Intellectus etiam creatus simile in natura produceret, ergo.

distingo Maiorem, quia procedit per Intellectum qua divinus est, si Intellectus ut abstrahit non tendat in similitudinem concedo secus nego.

distingo Minorem, filius procedit patri similis in natura quia procedit per Intellectum qua divinus est, et Intellectus ut abstrahit, tendit in similitudinem concedo, secus nego, nam quia Intellectus ut abstrahit

tendit In Similitudinem, Intelligitur quoque
ut talis Est tendere per se In talem Simili
tudinem, atque ut Intellectus Contractus ad
Creatum per se tendit In Similitudinem
tantum intentionalem, quæ simul In naa
non Sit, neque Enim id habet Solum materi
aliter, Sic Intellectus ut Contractus ad
diuinum per se tendit In Similitudinem
quæ Sic Intentionalis Sit ut fit quoque In
natura, idque Solum materialiter non habeat.
quo differt Similitudo quæ inest filio Cum
patre In Essentia diuina ab Ea qua Justitia
Et misericordia In deo Sunt quod Idem, hæc
Enim identitas inde petitur quod Essentia
diuina Sibi materialiter veluti identificet.
omnia, non quod Justitia Ex ulla ratione
generali tendat formaliter In ullam identi
tatem Cum misericordia ad quam ut Sum
mum se se passiuè habet. at Intellectus
ut abstrahit per se In Similitudinem ~~...~~
tendit.

Dici posset Intellectum qui per se ut
abstrahit, tendit In Similitudinem,
tendere per se In Similitudinem In naa
ut Est Intellectus perfectissimus, Et benè
quidem; Nam Et Sanctus Th. vult 2am
personam generari; quoniam intellectus
Est In fine perfectionis: Et Sic Explicatur
Si natura diuina non Sibi identificaret
omnia, adhuc 2am personam filium

fore, quia procederet per Intellectum perfectissimum. Non Est tamen negandum Intellectum patris Ex Eo formaliter habere, quod producat simile In natura, quia diuinus Est. Nam neque vllus Intellectissimus perfectissimus Est aut Esse potest, quin sit diuinus, Et sicut ad Cognitionem Comprehensiuam dei formaliter se habet, quod sit Intellectio diuina qua diuina Est, Ita vt Esse diuinum sit veluti differentia Contrahens Intellectionem ad rationem Comprehensionem, Et ad Eam se habens formaliter, sic Esse diuinum Est veluti differentia Contrahens Intellectum ad rationem intellectus generatiui siue productiui similis in natura, Et ad illum se se formaliter habet.

Quod dicis Intellectum Creatum, quantumcunque perfectus Euadat nunquam Eo progredi posse vt producat simile In natura id verum Est quidem, Nec tamen sequitur Intellectum diuinum per se non habere vt simile In natura producat, Nam sicut quantumcumque præstat Intellectio Creata nunquam assurgit ad perfectionem Comprehensionis Essentiæ diuinæ, Et tamen Intellectio adiunctam habet differentiam, quod diuina sit, fit formaliter Essentiæ diuinæ

Comprehensio, sic licet intellectus Creatus nunquam possit generatiuus fieri, tamen intellectus diuinus hac adita differentia quod diuinus sit, fieri formaliter generatiuus merito concipitur, quod Est intellectum diuinū productionem similia In natura postulare. Sicut intellectus diuinus eo quo diuinus, Et Est in fine perfectionis, Et postulat naturam diuinam, pro specie impressa Et iam dictum Est.

Dicet 2° pater diuinus cognoscit res possibiles Et tamen filius non Est similis in natura rebus possibilibus, ergo nec filius similis erit patri In natura, quia pater suam naturam Intelligit. Nego Conseq.

Nego Consequentiam nam Essentia diuina non solum cognoscitur a patre, sed Etiam intellectu patris Eadem Essentia inter natus Est tanquam suo obiecto, adeoque Eandem Essentiam Exprimit, at non Est informatus ipsis rebus possibilibus per se considerata; Itaque necesse non Est Et Earum naturam Exprimat In se, satis Est, quod Exprimat Ea per qua infor matus Est, per qua Etiam cognoscit res possibiles, quomodo sicut alia attributa

sic et omnipotentia, in qua, sic et in essentia res possibiles cognoscit eadem essentia mediante intellectum patris informat. at eadem exprimit.

Ex quo intelligitur quomodo filiatio sit relatio simplicissima, et prout abstrahit a natura divinisque attributis, non includat eorum repræsentationem, nam repræsentatio est eo ipso quo habet similitudinem in naa et divinis attributis quam habet independenter a repræsentatione quæ filiationi seorsim inexisteret, et quæ inutilis foret. Coeterum si filius repræsentet naam et attributa, nemo inferet eorumdem filium esse, est enim filius non cuiuscunque obiecti cuius repræsentatio est, sed principij sui productivi tantum, atque adeo solius patris qua de re adhuc infra.

Secunda conclusio Spiritus stus genitus non est, quoniam vi suæ processionis scilicet volitionis patri et filio similis non est in natura.

Probatur quia Spiritus sanctus procedit solum ut amor divinus, sed amor divinus vi suæ processionis non est similis in naa ergo Spiritus sanctus vi suæ processionis non est similis in natura.

Minor probatur. Nam voluntas In genere non producit similitudinem, sed tantum tendit in rem amatam, Ergo voluntas in specie sive ut divina per se non producit similitudinem in natura, Nec proinde amor In specie, sive amor divinus similis est in natura vi suae processionis.

Nec dicas sicut Intellectus In genere tendit In similitudinem, Ita voluntatem in genere eo tendere ut faciat unum, et sicut Intellectus in specie scil. qua divinus est, tendit in simile In natura, Ita Ita et voluntatem in specie et qua divina est tendere In aliquid unum In natura, Nam voluntas in genere facit unum metaphorice tantum et secundum affectum quatenus producit pondus in rem amatam, neque aliter facit quid unum quam quomodo res amans et res amata fiunt cor unum et anima una, at fiunt tantum quid unum metaphorice et 2um affectum; Neque enim cum dicitur Math. 6o ubi est thesaurus tuus ibi et cor tuum, alia quam metaphorica, et 2um affectum coniunctio, quod Inter et thesaurum indicatur, unde et voluntas in specie sive ut divina faciet tantum metaphorice unum et 2um affectum et quia infinita est, faciet unum 2um Infinitum affectum, et infinitam propensionem in rem amatam, quod est eam infinitum pondus producere, nihil tamen quod realiter sit unum et simile In naa. Et vero pater et filius non habent formaliter similitudinem, In naa ex eo quod se mutuo diligant

Et Ex Eo quod filius sit á patre, ergo Et Spiritus Sanctus habet vitam Eiusdem amoris, quod sit quid unum Cum iis, Cum non magis ipse Cum iis unum quid Esse possit, in quantum Est veluti pondus quo feruntur In Invicem, quam ipsi inter se quid unum sint, Ex Eo quod sese mutuo diligant.

Facit quidem nonnunquam amor aliquam unionem realem inter amantes Et Cum Eos Coniungit loco, sed hoc amori meré Contingens Est, Et Extrinsecus Eius Effectus, Nam Et amicorum interdum maior amor Est quo longius a se Invicem distant, sicut Et odium hostem hosti Coniungit loco, quo facilius Ei noceat. Ideo Sanctus Thomas 1a 2ae qstione 28a artic. 1o ad 2um dicit unionem realem Esse secundum Convenientiam amoris Essentialem, amori Esse non vult.

Quod si amor dicitur Esse similis rebus amatis, similitudo illa repraesentatio non Est, sed qua passio seu proportio quaedam secundum quam omnis potentia aptatur Et proportionatur obiecto suo, Et sic amor similis Est obiecto suo, quoniam honestus Est. Sic obiectum honestum, Turpis si turpe obiectum habet.

Cur unio Metaphorica quae amori In genere Convenit non possit Contrahi per unionem realem Et naturalem, per se manifestum Est, Nam sicut Ens fictitium per nullam differentiam realem Contrahi potest per differentiam per quam tale fiat realiter ac naturaliter, E' Contra

Intelligimus similitudinem Intentionalem in quam tendit Intellectus In genere, Contrahi posse per similitudinem naturalem; Nam similitudo intentionalis Est quæ mente Exprimitur, quæ si dicitur Intentionalis Et non realis, non ideo negatur aliquo modo realis esse, sed talis Esse non dicitur, Ut intelligatur ad mentem pertinere, quare Intelligitur Contrahi posse per similitudinem naturalem, nam Et iam observavimus Esse Intentionale quod Est per modum speciei impressæ, Contrahi posse per Esse naale sicut re vera Contrahitur intellectu divino, in quo Essentia divina non per aliud Esse Intentionale quam per se ipsam ad Intelligendum movet.

Objicies 1° Ex Communi Axiomate, omne agens quando agit, intendit producere simile, ergo Et voluntas intendit producere similitudinem, ac proinde Spiritus Sanctus habet quod procedat Ut filius.

Distingo ant. omne agens quod imprimit patienti qualitates suas Ut In Eo producat formam suam, quod Enim solum spectat Axioma physicum Esto possit Extendi ad agens quod agit per modum seminis quale Est intelligens Concedo, omne agens omnino nego. Nam magnes attrahendo ferrum, ignis ascendendo sursum, lapis deorsum descendendo, simile producere non Intendit, Extendi posset omne agens, sed vox simile idem Esset ac proportionatum, quomodo voluntas filium sibi proportionatum producit, —

scilicet impulsum et pondus in remamatam.

Objicies 2° Si voluntas ut abstrahit tenderet in aliquid solum unum metaphorice, repugnaret spiritum sanctum esse unum realiter seu naturaliter cum patre et filio, sicut animali ut picto secundum genus repugnaret esse realiter animal rationale, sed falsum consequens, ergo et antecedens, ac proinde voluntas ut abstrahit tendit in aliquid unum quod per differentiam contrahi formaliter possit ad unum in natura.

Distingo sequelam maioris repugnaret esse unum realiter per differentiam per quam formaliter contraheretur, concedo, identice et materialiter nego;

Nam sicut actio, quoniam ut abstrahit, non potest contrahi formaliter per differentiam quae eam constituat in genere passionis, tamen ut descendit ad actionem creatam fit quid unum cum passione, in sensu identico; sic amor qui in genere tendit solum in quid unum metaphorice ut descendit ad deum, tendit in terminum, qui realiter ac naturaliter unus sit, sed in sensu identico. ~~[illegible]~~, quod animal pictum fieri non possit realiter animal rationale, mirum non est, quia nihil est realiter animal rationale nisi quod verum animal contraxerit. Cum aliunde nullus sit identicus sensus, per quem quod 2um se est animal pictum, realiter fiat animal rationale. at quod 2um se unum est metaphorice in deo fit

bnum realiter In sensu identico, quoniam Essentia divina sibi omnia identificat, Et amor divinus, qui vi suæ processionis solum foret pondus in rem amatam, non realis unio, sit quid unum realiter cum Eadem natura ob Illum sensum identicum.

Objicies 3°. Spiritus Sanctus per se Est deus ergo vi processionis deus Est, ac proinde similis In natura patri Et filio,

distingo ant. Est deus per se, quod In se Et 2um Quam Entitatem sit deus Et non possit non Esse deus Concedo, quod vi suæ processionis nego. Nam Eua erat per se Et Essentialiter hoo Et tamen vi suæ processionis homo non erat, cum processio Ex Adami Costa non postularet naturam humanam sed aliud quidvis a deo produci poluisset.

Instas Natura divina per se postulat tres relativas personalitates, ergo per se Et vi processionis Communicatur spiritui sancto.

Nego Conseq. nam vt intelligatur postulare tres personalitates, satis Est quod necesse sit Eam quovis modo per tres personalitates persistere, at per se Et vi processionis Communicari Est processionem ad Eam Communicandam Ex propria sua ratione tendere. porrho fieri non potest quin Essentia divina quovis tandem modo subsistat in tribus personalitatibus, quamvis processio per voluntatem Ex propria ratione non tendat ad Communicationem naturæ divinæ, nec proinde per se Eadem natura

Spiritui Sancto communicetur, sic Entitate notionis creata per se postulat esse actio simul et passio, Neque tamen actio per se actio Est, vel e contra. Sic Relatio spiratoria intrinsecè postulat esse in patre et filio, et per se 1° postulat communicari filio a patre, neque tamen primariò communicatur. sed tantum 2.rio scilicet ad communicationem essentiæ.

Eodem modo solvitur quod Spiritus Sanctus dicitur per se esse persona, non id verum Est, neque tamen vi suæ processionis Est persona, si quidem persona non Est nisi quatenus terminat naturam Intellectualem scilicet divinam, ac vi processionis non terminat naturam intellectualem divinam, sed postulat solum terminare volitionem, sine id quo voluntas constituitur formaliter Amans, quodque se habet per modum impulsus et pondus, quare vi suæ processionis solum subsistendi Est, cum per eam proximè et immediatè subsistentia solum producatur, quod autem sit persona, id habet identicè scilicet ob divinitatem, qua sicut identificat sibi subsistentiam, ita prædat et per eandem subsistentiam ipsa terminetur, sicque subsistentia fiat personalitas, quoniam fit terminus naturæ Intellectualis. Simili modo Est sanctus per se, sed non Est sanctus vi suæ processionis. Sanctus ingnam S.tate essentiali, Nam si qua Est personalis seu propria subsistentia, suam vi processionis sanctitatem habet.

Ex hic sequitur licet Spiritus Sanctus quidquid est ab alio sit, non tamen eo modo esse ab alio, ad quod sufficit ut divinitatem et personalitatem habeat ab alio, quocunque tandem modo habeat, sive ex processione sive quia naturae sibi omnia identificat, sed licet sit deus et persona formaliter, non tamen habet formaliter ut sit deus et persona, quatenus est ab alio, cum sine processio eo per se non tendat ut simile in nāa et terminum in natura intellectuali subsistentem, qui sit persona, producat.

Articulus quintus
Utrum sint plures processiones in divinis quam duae.

Unica Conclusio. Duae sunt tantum in divinis processiones; est de fide et probatur.

1° Scriptura Ubarum duarum tantum processionum mentionem faciunt.

2° tot sunt processiones, quot procedentes, cum singulis processionibus sua terminus respondeat, sed duo tantum sunt procedentes praeter quos datur quidem persona ingenita scilicet pater.

3° non sunt plures processiones quam actiones.

immanentes, sed duæ tantum sunt actiones immanentes, nam ut ne multiplicentur hoc sufficit ut in deo sint tantum duæ facultates immanenter operantes, ut necessario operentur quantum possunt, ut neque ex se neque ex alia causa impediente limitentur, ut agant uniformiter, et a sua operatione cessare non possint. at res ita se habet. Nam 1° datur solum intellectus et voluntas, quæ operentur immanenter, facultas omnis sensitiva, est extra naturam intellectualem, omnipotentia solum operativa est ad extra, et bonitas per se operativa non est. hæc docet sanctus Th. hoc art. in corpore et ad primum et 2.um 2° necessario operantur, neque enim deus se cohibere potest ab intelligenda amandaq. essentia sua, et id volunt cum omnibus quæ cum essentia necessariam connexionem habent. 3° intellectus et voluntas limitationi nulli subiacent, cum et 2.um se infinitatem habeant, et iis præsens sit obiectum omne, et omni suo obiecto actu attingendo adæquentur. 4° sicut operantur necessario, ita et idem semper agere perseverant, tale nihil occurrit, in homine vel angelo, nam licet duas tantum habeat ~~[illegible]~~ interiores facultates, tamen non necessario operantur, quam cum possunt, neque sinitantur quantum possunt, adæquant actui

obiectum suum, quod obiectum latius pateat nec denique semper in eodem actu perseverant sed ab uno obiecto transeunt in aliud

Quaestio 28ua
De Relationibus Divinis
Articulus primus
Utrum in deo sint aliqua relationes reales.

Relationes vel sunt dei ad creaturam vel personarum inter se, priores non sunt reales tum ex Sancto Thoma hic ad 3um tum quia deus 2um nihil sui dependere potest a creaturis: ac dependeret cum relata mutuo dependeant, saltem ubi relationes a natura distinctae sunt. Neque vero de illis agimus sed de posterioribus tantum, et quaerimus 1o Utrum sint reales. 2o Utrum tam 2um esse in, quam 2um esse ad reales sint.

Prima Conclusio. relationes personarum inter se reales sunt.

1o Scripturae personas appellant nominibus significantibus relationes et per ea praecipuo quodammodo eas designant, baptisantes eos in nomine patris et filii et spiritus sti Math. 31o qd tam apte non fieret si relationes reales non essent.

2° Concilia id Indicant. Toletanum 11um In confessione fidei in relatione personarum numerus cernitur &c. Et hoc solum numerū insinuat quod ad invicem sunt, Et In hoc numero carent quod in se sunt. Wormaciense in professione fidei, quod pater Est, inquit, non ad se sed ad filium est. Et in Concilio florent. sess. 28a Joannes Theologus agens latinorum partes, sola inquit relaō apud omnes graecos Et latinos doctores divina processione personas multiplicat, Ita ut non ulla alia ratione quam vi relaōis pater a filio, ac una persona ab alia differat, ubi Est quod persona sit Et quod distinguatur numero ab alia, fit per relationem, quod non diceretur si relaōes reales non Essent sed rationis tantum

3° Ex sanctis patribus Sancto Athanasio dialogo 1° de Trin. Nomen, inquit, dei nāam indicat, Nomen patris eam rationem quam ad filium habet. S. Aug. tractatu 29° In Joannem de verbo divino loquens, quid Enim inquit non tam tuum quam tu si alicuius es quod es, Et libri 5i de Trin. Cap. 8° et 9° dicit solam substantiam Et relaōem proprie in deo inveniri, quibus similia ad personarū constitutionem vel distinctionem pertinentia tradunt Sanctus basilius sermone de fide Stus Greg. Nazianz. oraōe 1a Et 4a de Theologia, Stus Cyrillus lib. 2° thesauri Cap. 3° Et lib. 7° Cap. 1° Et Stus Anselmus In Epistola de processione Spiritus Sancti contra graecos, quae doctrina cum tam constans sit apud patres

tanquam Consentiendo Concilijs et Scripturæ
sine temeritate et Errore Contrarium in fide
defendi non potest.

Ad 1um rationem Duplicem quam affert Sanctus Th.
prior habetur In Argumento Sed Contra. deinde
Est realiter Et intrinsecè pater, Et realiter Et
intrinsecè filius, Deque a paternitate Et filiatione
quo differt ratio patris Et filij a ratione Crea
toris qua illi Extrinseca Est. Ergo paternitas
Et filiatio reales Sunt.

Posterior In Corpore articuli Cum aliquid
procedit a principio Eiusdem naturæ, necesse
Est quod ambo Scilicet procedens Et id quod procedit
In eodem ordine Locant, Et sic oportet quod habeant
reales relationes ad invicem, Sed filius procedit
a principio Eiusdem naturæ Scilicet a patre,
ergo inter patrem Et filium Sunt relationes
reales. rationem Suam restringit ad princi
pium Eiusdem naturæ Sine ordinis Et necessi
tatis, ne relationem realem ad Creaturas in
deo Logatur admittere.

Dicendo Ex Boctio libro de Trinitate, Cum quis
praedicamenta in divinam bertit mutationem
Cuncta mutantur In Substantiam qua praedi
cari possunt, ad aliquid vero, id Est relatio,
non potest praedicari. ergo relatio realis non
Est in deo.

Distingo antecedendo, quod de Eo non dicatur
per modum inhærentiæ, Et quod proinde Sub
illa ratione Confundatur Cum divina Substantia
Concedo, quod non dicatur per modum ad aliud

se habentis nego. Ita Sanctus Th. ad 1um
ponit boetius discrimen inter relaões et attri
buta absoluta et propria 2um rationem, de
deo dicuntur in ordine ad deum, et sic in subst
antiam verti intelliguntur, illa formaliter
ut relationes dicuntur in ordine ad aliud, sic
paternitas denominat patrem in ordine ad
filium sub qua ratione intelligitur mutari
substantiam, quanquam non desinit relaõ
2um esse de deo praedicari. deus enim est pater
quatenus paternitas est in deo.

Dices 2o Ex eodem boetio citato libro, similis
est relatio in Trinitate patris ad filium et
utriusque ad Spiritum Sanctum ut eius quod
est idem ad id quod est idem, ubi supponit
extrema relationum divinarum non esse
realiter distincta, cum tamen relatio realis
extrema realiter distincta supponat.

Distingo antecedens relatio est in Trinitate
ut eius quod est idem ad id quod est idem
quia per relaões non diversificantur substantia,
sicut nec per identitatem diversificantur concedo,
quia relata sunt omnino idem et idem, nec
distinguntur realiter nego Ita Sanctus Th.
ad 2um, vult solum boetius relationes diuinas
non invehere realem naturarum inter-
personas distinctionem.

Dices postremo ubi sunt relaões reales ibi
mutua est correlatorum dependentia, sicut
e contra dependentia tantum est una ex parte

ubi uno in Extremo relaõ realis Est. v. g. In Creatura ad deum, sed pater simul et filius a se mutuo non dependent. ergo

distingo Maiorem, dependentia saltem latius sumpta, id Est mutua Exigentia Concedo, proprie sumpta distingo, si occurrat naturalis distinctio Concedo secus nego. de de priore Interpretandi sunt sancti patres si qui sunt qui dicant personam unam ab alia pendere, ut sanctus basil. Epla 43a stum spiritum a filio. stus greg. Nyssenus tres personas a se invicem, nam posterior in deo locum non habet. sicut nec distinctio naõe, Ideo quia dependentiæ nomen pro strictiore Communiter accipitur, In divinis usurpandum non Est.

2a Conclusio relationes personarum reales sunt, non solum 2um Esse in, sed etiam 2um Esse ad. Est Contra Paludanum in 3um distinctione 1a qstione 2a art. 3o et Capreolum in 1um distinct. 33a art. 1o qui Cum sicut in Creatis relationibus, sic in divinis distinguant Esse duplex scil. Esse in et Esse ad, relaões priore solummodo reales Esse volunt Est tamen Communis et probatur.

1o Ex sto Th. hic In Corpore ubi posteaquam dixit Ea quæ dicuntur ad aliquid 2um propriam rationem significare solum respectum ad aliud ad differentiam aliorum generum, ut quantitatis et qualitatis quæ secundum propriam raõem

significant aliquid alieni inhærens, eundemq. respectum vel esse in rerum natura, id est realem, vel tantum in apprehensione rationis eas relationes, sive respectus, qui sunt inter producens et productum eiusdem naturæ, vult reales esse, sicque reales esse relationes quæ secundum processiones divinas accipiuntur cum procedens et id quod procedit sint eiusdem naturæ.

2° Illud in relationibus divinis debet esse reale per quod personæ realiter distinguantur ab invicem, neque enim distinctionis realis ratio esse potest, nisi quod reale est, sed distinguntur personæ ab invicem per relationes 2um esse ad consideratas. tum q.a ex conc. Toletano 4° citato loco hoc solo numerum personæ insinuant quod ab invicem sunt, et in hoc numero carent quod in se sunt. tum quia hoc solum distinguntur quod sibi opponuntur ut paulo ante diximus, at non opponuntur 2um esse in, quia sic considerantur ut sunt in essentia divina et cum ea realiter identificantur, quomodo non distinguntur ab invicem, sed tantum 2um esse ad, per quod personæ sese mutuo respiciunt.

Cæterum sintne relationes etiam 2um esse ad qua prædicamentales, an qua transcendentales tantum, pendet ab ea qstione sitne relatio prædicamentalis, aliquid extremis superadditum

necne, nam si est quid superadditum, illud esse ad, reale erit in divinis relationibus, qua transcendentalibus solum, sicque illis conveniet, ut alio modo sunt ad aliud quam ad nudum terminum, quomodo paternitas ut productio est ad filium, in ratione producti refertur, sin autem relatio qua praedicamentalis aliquid superaddit esse ad, reale erit in divinis relationibus qua praedicamentalibus, et sic cum eadem paternitas simul sit haec tria, existentia, origo et relatio, qua origo transcendentalem solum respectum habebit scil. ad productum, ac praecise ut relatio realem habebit respectum sed ad terminum solum, eritque tantum hoc discrimen inter hanc et creatam relationem, quod in relationibus creatis producentis et producti re distinguantur, haec tria subsistentia producentis, productio et relatio, quae in divinis relationibus a se invicem secerni non potuerunt. Stus Th. citato loco videtur relationem facere realem 2um esse ad qua praedicamentalem, adeoque quatenus nudum respicit terminum, et vero qui negant ut sic realem esse, videntur velle paternitatem ut subsistentia est, et origo, realem esse non tamen praecise ut relatio seu paternitas est et tamen cum prima persona designetur patris nomine, imo cum eam expressius patris quam genitoris nomen explicet, ut docent Theologi ubi de baptismatis forma, quis putet

Eo nomine nihil reale significari? aut quis non malit, si ita necesse sit ponere in Creatis realem relationem prædicamentalem quoniam et talis admittitur in divinis quam eam á divinis excludere, ne in Creatis realem aliquam prædicamentalem relaõem admittere cogatur, ea tamen quæ erit in divinis non continuo erit in prædicamento si Deum, et divina omnia placet a prædicamento excludere sed prædicamentalis vocabitur, quod Creatæ prædicamentali similis erit.

Quæres utrum relationes personarum 2um esse ad sint perfectiones.

Respondeo esse ita maior In 1um distinct. 33e ad 1um Torres hac qstione articulo 2o disp. 3a puncto 3o In fine, et alij contra Schotum quodlibeto 5o Durandum in 3um distinct. 1a qstione 3a num. 13o Caietanum hac qst. articulo 2o et nonnullos alios.

1o Ita sentiunt patres, Sanctus Cyrillus lib. 1o Thesauri Cap. 6o ubi ait perfectum esse patrem non solum qua deus est, sed etiam qua pater. et Stus Damasc. libri 1i de fide Cap. 4o ubi proprietates personales patris et filij, et Spiritus Sti vocat perfectiones.

2o quidquid habet rationem veri entis habet quoque aliquam perfectionem cum per suam perfectionem in ratione talis entis constituatur sed relaões personarum habent raõem veri entis cum 2um suum esse ad reales sint.

Scotistæ relationes non tam Entia Esse volunt quam modos Entis, Ideoque negant Esse perfectiones, sed 1° sicut modi Entis sunt quidam actus Entis, Eius quoque sunt perfectiones ut Existentia substantiæ, 2° Immensitas et æternitas concipiuntur ut modi Entis, et tamen perfectiones sunt, quidni et relationes sunt.

Ex quo sequitur ad perfectionem non requiri ut sit quid absolutum vel Entis absoluti, nam tam latè patet, ac ratio Entis, et vero istud Ens perfectionem non fuisse, quod humanitas xti verbi personalitate quæ relatio est, terminata sit.

Articulus 2dus
Utrum relatio in deo sit Idem quod sua Essentia.

Relationes personarum vel cum Essentia vel inter se comparantur. hoc art. 2° Sanctus Thomas cum Essentia articulo sequente relationes inter se comparat. Nos Eius methodum sequimur. plus tamen aliquid explicamus ad 2um articulum.

Quærimus Enim 1° quomodo attributa sive absoluta sive relativa distinguantur ab Essentia, quomodo attributa absoluta inter se. 2° utrum attributa sive absoluta sive relativa Essentiam, et hæc vicissim illa in conceptu Essentiali includat. 3° cum Essentia de attributis et attributa de Essentia, et attributa de attributis prædicentur, hæc exponemus sequentibus sectionibus.

Sectio prima
Quomodo absoluta sive relativa attributa distinguantur ab Essentia quomodo attributa inter se.

hic attributum cum Sancto Damasc. libri 1i de fide cap. 12° vocamus id quod significat instar formulæ deo adiacentis, et proinde quod nostro intelligendi modo est extra

Conceptum Essentiae, sicut in Creaturis proprietates naturis adiacent, suntque extra earum Conceptum attributum vero duplex, unum absolutum ut omnipoa misericordia et iustitia, alterum relativum quod est quadruplex, paternitas filiatio, spiratio activa et spiratio passiva.

Non expono multis quotuplex sit distinctio, alia realis est, altera rationis.

distinctio realis quae a mente non pendet communiter dividitur in maiorem, quae dicitur simpliciter realis et haec reperitur inter entia, vel quae sine se invicem possunt existere, vel quae distinctum subiectum aut suppositum habent, sicut relationes paternitatis et filiationis, In Creatis subiecto, in divinis supposito distinguntur. distinctio vero suppositorum, si non aliud, saltem hoc postulat ut unum procedat ab altero, et minorem quam vocant modalem, quae occurrit inter rem modificatam et modum, ut quantitatem et figuram.

addunt scotistae formalem quae sit inter distinctas a parte rei entitates, quae unam eandemque existentiam habeant, vel sine se invicem existere non possint. nec subiectis aut suppositis distinguantur.

distinctio rationis est quae a mente pendet sive habeat fundamentum distinguendi et tunc est distinctio rationis ratiocinatae, quomodo in lumine distinguntur virtus calefactiva et exsiccativa; sive fundamentum non habeat, et tunc est distinctio rationis ratiocinantis, qualis est inter petrum et seipsum, in hac ppoe petrus est petrus, ubi pro nutu mentis et sine ullo fundamento, petrus est subiectum et est praedicatum.

Ad distinctionem rationis ratiocinatae refertur distinctio virtualis, sed haec potius distinctionis sol ratiocinatae fundamentum est quam distinctio, convenit enim rei simplici sed aequipollenti pluribus, quae aequipollentia rem eandem in plura distinguendi fundamentum subministrat.

Triplex autem sententia est circa praesentem qstionem

Triplex autem sententia est circa præsentem quæst.
1a Est distinctionem illam esse a parte rei, sive sit illa maior et rei a re, quæ sententia tribuitur gilberto orretano pictaviensi Episcopo, de quo sanctus bernardus serm. 80o In Cantico, sive modalis ut rei a modo quæ est durandi, sive formalis ut entitatis ab entitate sed exclusa separabilitate vel productione unius ab altera, quæ sententia est scholi In 1um distinct. 2a qstione 7a ~~paragrapho~~ sed hic restat. et distinct. 8a qstione 4a parag. ad qstionem, et eius discipulorum.
Duo posteriores modi facile confunduntur, neque enim durandus veros modos admisit in ijs qui forent ab essentia separabiles, Itaque videtur eadem esse distinctio quam vocat rei a modo cum ea quam scholus formalem nominat.
2a sententia est greg. In 1um distinct. 8a art. 1o ~~communis Theologorum~~ et 2o Maioris qstione 1a et gabrielis distinct. 2a qstione 1a art. 1o Inter attributa inter se et essentiam, nullam ne rationis quidem sed penes sola nomina distinctionem ponentium.
3a Est sancti Thomæ hic et qst. 7a de veritate art. 6o et communis Theologorum distinctionem illam non esse a parte rei, esse tamen virtualem, huius sententiæ veritas ex duarum priorum confutaõe constabit, sic sit.
1a Conclusio. Nec attributa divina absoluta, ~~nec~~ inter se, nec ab essentia, neque relativa ab eadem essentia distinguntur reali maiori distinctione, vel alia ulla actuali quæ mentis opus antecedat. Argumenta nra certius distinctionem realem maiorem tamen et aliam quamcumque a mente non pendentem oppugnant.
1o Sumitur ex Ceilijs. Rhemense sub Eugenio 3o cui sanctus bernardus interfuit, sic habet art. 1o. Credimus et confitemur, simplicem naam divinitatis esse deum, nec aliquo sensu catholico posse negari, quæ divinitas sit deus, et deus divinitas, gilbertus ibi damnatus errorem suum revocavit, Lateranense cap. damnamus de summa Trin. definit patrem et filium et spiritum sanctum esse unam naam simplicem omnino, non esse in deo quaternitatem, sed tantũ Trinitatem

quia qualibet trium personarum est illa res summa videlicet natura sive essentia divina quod verum non esset, si personalitates ab essentia distinctione reali aut etiam formali distinguerentur. tunc enim non solum quaternitas sed et centenitas, ut loquitur stus bernardus libri 5i de consideraoe ad Eugenium, cap. 5o admittenda esset. Ac denique florentinum sess. 1a In confessione fidei missa ad graecos, ubi sic latini patres, ne identitatem, coniunctionemque divinae substantiae distribuere, ad ipsam substantiam re, non autem sola ratione ab hypostasibus et personis differre credere videamur &c. his similia referuntur sess. 18a ex Joan. Theologo. Ecclesiae latinae, sic doctrinam declarante, divina substantia et persona re quidem idem sunt, 2um autem intellectionis nostrae modum differre videntur, quam doctrinam Marcus Ephaesius Theologus pro Ecclesia graeca coram concilio probavit, comparant quidem illa concilia, relaoes sive attributa relativa cum essentia sed si ab ea non distinguntur re, nec distinguntur absoluta, cum vel gilbertus illam realem distinctionem solum inter relaoes et essentiam agnoscere videatur.

2um petitur ex patribus. stus dyonis. lib. de divinis nominibus cap. 9o deus inquit est in finibus identitatis collocatus, quasi diceret summam in eo esse identitatem, stus greg. Nazianz. oraoe 3a de Theologia una inquit dei essentia et natura etiam appellaoe est. tametsi simul cum cogitationum quarumdam distinctione nomina ipsa distinguantur. stus aug. 7i de Trin. cap. 6o non est aliud deum esse, aliud personam esse sed omnino idem. stus bernardus oium clarissime lib. 5o de consideraoe cap. 7o et 8o ubi inter caetera haec habet compara huic uni omne quod unum dici potest, et unum non erit quaedam singularis unitas, realem omnem distinctionem debet excludere.

3um sumitur ex ratione quae duplex affertur.

Prior est sancti bernardi cit. sermone 80o qua et in concilio Rhemensi usus est, divinitas qua deus est, vel est aliquid vel nihil, nihilum dici non potest, cum usque adeo sit deo necessaria, ut non modo absque ea deus esse non possit,

Sed ea sit, si vero aliquid sit divinitas, quod deus non sit, aut minor erit deo aut maior, aut par, non minor quia deus ea est, non maior; quia summum esset bonum non deus. Non denique par, quia duo essent summa bona, non unum.

Posterior: admissa distinctione inter Essentiam et attributa a parte rei, In deo erit vera Compositio, sed hæc dici non potest, ergo.

Minor clara est quoniam Ex Concilio Latheranensi Cap. damnamus, deus est omnino simplex, ergo veram omnem Compositionem Excludit, sed hoc probatur pluribus. actione 3a huius 1æ partis.

Maior ostenditur 1o Sancti patres Multitudinem entitatum Excludunt a deo ne sit Compositus. Stus greg. Nazianz. Citata oratione 3a dicit non posse attributa Dei multa Esse sine Compositione. Stus Cyrillus libro 1o thesauri Cap. 8o non est inquit aliud naa dei, aliud ipse deus, simplex enim atque Incompositus est. 2o multa quæ essent in deo sui unione conflarent deum v.g. relatio et Essentia, sed hoc esset Compositio quæ nihil est nisi distinctorum unio ut patet Exemplo Compositionis Ex materia et forma, Ex subiecto et accidente ergo.

2a Conclusio attributa tum a se Invicem tum ab Essentia distinguntur ratione ratiocinata et virtuali.

1a pars quod sit distinctio rationis ostenditur,

1o Scriptura attributa divina plurali numero Explicant psalmo 85o patiens et multæ misericordiæ et verax. Rom. 1o Invisibilia dei Intellecta Conspiciuntur, sempiterna quoque Eius virtus et divinitas, quod aliquam rationis distinctionem etiam inter attributa absoluta supponit.

2o Concilia distinctionem raois admittunt. Concilium generale 6um actione 7a In Epistola Sophronii quæ approbatur actione 13a hæc habet et iuxta quod deus est, idipsum Existit unumquodque tum seorsim Considerat, ipsa intelligentia, quod non separabile separante, ut pater tamen et filius et Spiritus Sanctus, ut aliud et aliud et aliud non dicantur ubi tria docentur. 1um est tres personas esse quid unum in Essentia. 2um tamen mente separari deitatem a proprietate personali, 3um personas non differre Essentia, Ideoque non dici aliud et aliud, sed potius alium et alium. Concilium florentinum sess. 18a Consentit In hanc doctrinam Joannis

latinorum Theologi, divina substantia et persona re quidem sunt idem, 2um autem modum intellectionis nostræ differre videntur. In his Concilijs videntur relationes solæ cum essentia comparari, attamen particula omnia in postremo loco multitudinem aliquam in perfectionibus absolutis intelligi ostendit.

3° fauent patres sanctus basilius lib. 5° contra Eunomium dicit genitum esse et ingenitum, attributa scilicet personalia et intellectum dividi ab essentia. Stus greg. Nazianz. oratione 32a loquens de proprietatibus dicit eas circa naam esse non naturam scilicet per intelligentiam nostram. Sanctus damasc. libri 1i de fide cap. 15 ait quod in essentia divina distinctum est, sola cogitatione distingui, loquuntur præsertim de relationibus comparatis cum essentia, sed et dictum sancti damasc. ad attributa absoluta potest extendi.

4° Suppetit ratio, tum quod alio conceptu divinam hypostasim, alio essentiam concipimus, alio misericordiam alio iustitiam, tum quia nisi intellectus distingueret inter attributa inter se et essentiam, nomina quibus utimur ad ea significanda synonima forent, cum aliter non sint synonima, nisi quia aliud atque aliud significant, scilicet nomina significant res medijs nostris conceptibus, ex ppho libro 1° de Interpretaoe, et nomina non synonima res saltem 2um nostrum conceptum, alias atque alias, sed illa nomina synonima non sunt. Neque enim Iustitiæ et misericordiæ nomina sunt synonima, alias hoc pro illo uti licitum esset. ergo

2a pars de distinctione rationis ratiocinatæ probatur quia illa distinctio est, quæ fundamentum supponit in re quæ per se simplicissima, tamen pluribus conceptibus intelligitur, sed distinctio attributorum vel inter se vel ab essentia fundamentum supponit.

Minor probatur nam duplex est fundamentum, alterum quod essentia dei licet ipsa simplicissima diversos habeat effectus, miseretur, punit, creat, &c. quomodo propter effectus varios aam nostram in raoalem sensitivam et vegetantem partimur, alterum quod ob suam perfectionem uno actu mentis cognosci non potest, ideoque varios in conceptu dividitur, sicut coelum per se unum ob diversos aspectus

in partem orientalem et occidentalem dividimus.

Ex quo fit vt sicut res distinda realiter, nonnunquam adæquatè vt corpus ab anima, nonnunquam inadæquatè vt homo a corpore distinguuntur, sic et perfectiones ratione distinctas distingui vel adæquatè vel inadæquatè Essentia et relatio, misericordia et iustitia distinguuntur adæquatè, quia sese mutuo 2um nostram cogitationem non includunt. persona et Essentia personæ et relatio distinguuntur inadæquatè, quia persona includit Essentiam sic hæc ab illa et ista distinguitur tanquam includens ab incluso.

Aduertes autem dupliciter vnum ab altero distingui posse adæquatè per rationem. 1° velut extrinsecè tantum. 2° vtram intrinsecè; prior distinctio contingit cum sic vnum æquipollet pluribus adæquatè distinctis, vt tamen concepta vnius entitate non possit non concipi entitas alterius, sic punctum in centro non diuisi in duas entitates licet extrinsecè distinguas quaternus huic et isti lineæ respondet. sic in diuinis personalitas et relatio distinguuntur adæquatè vel extrinsecè, quia æquipollent suæ tantæ et relationi creatæ distinctis adæquatè, tamen qui concipit personalitatem, non potest concipere relationem, quia personalitas non concipitur vt quid absolutum sed relationum, qua de re qstione 40ª art. 2°

posterior contingit cum vna pluribus adæquatè distinctis vnum æquipollet, vt vnius entitas sine alterius entitate concipi queat. sic in Metaphysicis rationalitas sine animalitate concipitur, sic in diuinis Misericordiæ entitas sine entitate Iustitiæ concipitur, relatiua entitas sine entitate Essentiæ. hæc distinctio dici potest præcisiua, illa non præcisiua.

Ea parte de distinctione virtuali declaratur, ibi Est distinctio virtualis quando de vna eademque entitate diuersa prædicata, imo et contradictoria ante mentis operam verificari possunt. id enim si non postulat actualem distinctionem saltem virtualem postulat. atqui attributa inter se et cum Essentia comparata, sic vna sunt vt simplex entitas vt de ea ante omnem mentis operationem verificari possint prædicata diuersa, imo et contradictoria. Nam de illa entitate vt Essentia est, dicitur q̃ sit fundamentum omnium perfectionum diuinarum. Deinde ea vt iustitia est, vel vt est misericordia

dicitur quod non punit. de Eadem ut est paternitas et filiatio dicitur quod generat et generatur, ut est essentia negatur quod generet et generetur.

Observant autem nonnulli subtiliter talia prædicta de Eadem Entitate verificari, vel ob diversa munia intrinseca vel ob diversa extrinseca, Ita generare, punire et misereri competunt Eidem rei ob diversa munia extrinseca, et ideo minus fundamentum volunt esse distinguendi in priore quam in posteriore modo, et hoc optime sed non video cur nolint sufficere posteriorem modum ad distinctionem virtualem cum prædicatis variis, imo contradictoriis fundamentum præbeat. sicut de Eadem Entitate, quæ est ut admittunt animalitas et rationalitas, dicitur quod ratiocinetur, qua rationalitas et non qua animalitas.

Coeterum circa propositiones attributorum de se invicem vel de essentia, videndum est quid usus ferat, Nam aliæ communiter sumuntur in sensu identico, ideoque sunt veræ, tametsi in sensu virtuali falsæ sint. tales sunt illæ in quibus essentia de attributis, et vicissim, et unum attributum de alio prædicatur. v.g. iustitia de misericordia; aliæ ex su communi sumuntur in sensu virtuali, et sic tantum recipiuntur communiter, licet veræ sint in sensu identico. tales sunt in quibus relatio de relatione ut spiratio de paternitate, et illæ in quibus actus proprius sive essentialis sive notionalis de aliquo attributo prædicatur. v.g. Intellectus vult aut spirat, voluntas intelligit, sic enim falsæ sunt, quanquam Eædem propositiones si ita proferrentur, res quæ est intellectus vult, res quæ est voluntas intelligit, 2um sensum identicum enuntiarentur et sic veræ essent.

Obiectionum solutio.

Obiectionum Solutio

Aliæ priorem, aliæ posteriorem nostram conclusionem oppugnant. Obiectiones primi generis hæ præcipuæ sunt.

1° Sanctus Augustinus insinuat essentiam ab attributis ex rei natura distingui. Ut lib. 3° contra maximinum cap. 10° ubi probat pluralitatem personarum ô facere compositionem quia deus compositus ô est, ex sapientia, clementia et aliis attributis, quod argumentum nullum esset nisi sicut personæ a se invicem sic et attributa ex rei natura distinguerentur. et lib. 5° de trinitate c. 3° ubi in trinitate ponit æqualitatem, nulla vô foret æqualitas nisi et realis distinctio, cum eiusdem ad seipsum æqualitas ô sit. 2° bonitas in genere ex natura rei distinguitur a sapientia in genere. gô et bonitas divina a sapientia creata. Consequentia clara est. nam ratio filii finiti et infiniti ô mutat rationes formales perfectionum quæ inter se differunt: gô si secundum se distinguantur perinde manebunt distinctæ dum infinitæ erunt atque dum erunt finitæ. antecedens probatur, quoniam alia est bonitatis, alia sapientiæ definitio. 2° ea distinguntur a parte rei de quibus contradictoria possunt enuntiari; hæc enim contradictoriorum lex est ut de eodem dici non possint, sed contradictoria possunt enuntiari de essentia et relatione, hæc enim generat et generatur scilicet in patre et filio, illa non item.

Hæc præcipua sunt scoti et scotistarum momenta

Quamquam illud extremum etiam proponebat gilbertus
porretanus, aut certe eo ductus suam realem distinctionem
invexit inter Relationem et essentiam, ne videlicet, inq
otho frisingensis, ~~sic~~ si indeterminate profiteretur divini
tatem esse deum, idest, personam quamlibet, cogeretur sine
determinatione concedere quidquid dicitur de qualibet
personarum illud de essentia dici, sicque in hanc incideret
absurditatem aut sicut personam filii ita divinam essentiam
indeterminate incarnatam confiteretur, ex qua absurditate
sensus haereticus iuxta sabellium emergeret et eadem res
diceretur et generans et genita et ead. seipsam genuisse.

R° ad singula

Ad 1um. Sanctus Aug. priore loco ceu ratiocinatione
ex distinctione personarum, ó inducit distinctionem attributorum
absolutorum, aliás sicut personae distinguuntur reali maiori dis-
tinctione, ita et attributa et attributa reali maiori distinctione
distinguerentur. quod ne scotus quidem admitteret. Itaque
argumentatur a comparatione attributorum cum personis
abstrahendo ab horum et illorum distinctione, et quoniam
attributa licet ex suo genere apta ad componendum, pt
enim substantia in compositionem venire saltem in
creaturis, ó componunt in deo, neque personae aliunde
ex suo genere ineptae ad componendum cum ne creatae
quidem et quae ens totale faciunt in compositionem non
veniant, in deo compositionem faciant. loco vó posterior
ponit quidem aequalitatem in trinitate non positivam

sed negativam tantum. Hæc non postulat distinctionem realem rei quæ refertur a fundamento relationis, est enim potius negatio æqualitatis quam vera æqualitas, esto illa requirat illam distinctionem, si tamen illam requirat, cum vel in creatis fore identitas inter duas humanitates, quamvis hæc humanitas ô distingueretur ab humanitate in specie quæ est fundamentum identitatis, certe requirit distinctionem fundamentorum in utroq; extremo ut communiter sentiunt Theologi contra Scotum quam neque hic postularet cum essentia in qua fundatur æqualitas ab essentia non distinguat.

Alia proponi possunt ex S.o Aug.o aliisq; patribus sed quæ solam distinctionem virtualem innuunt. Ita S.tus Aug.s lib. 7.o de trinitate cap. 3.o docet relatum in quavis re supponere aliquid absolutum. et S.s Anselmus lib. de incarn. c. 1.o dicit aliud esse patrem aliud esse deum. neque aliud vult Sanctus Damascenus lib. 1.o de fide cap. 4.o ubi dicit inter omnia nomina de deo dicta propriissimum esse, qui est, quia est quodd. pelagus infinitæ substantiæ cætera a quæ circumstant naturam, nam qd dicit Scotus, nisi admittatur distinctio ex natura rei dici quoque posse rem quamlibet dei pelagus infinitæ substantiæ q.a circa quodlibet possunt per mentem infinitæ relationes rationis causari, id falsum est. neque res ulla alia perfectiones infinitas virtute distinctas in se complectitur, ~~vel~~ nec in ea perfectiones infinitæ cum fundamento concipi,

esto Respectus Infinitos ad Res sibi extrinsecas gratis
a mente accipiat, quod ad perfectionem ullam non pertinet.
Ad 2um nego bonitatem in genere ex natura rei distingui
a sapientia in genere nam sicut ens in genere, neque est
finitum neque infinitum, ita neque bonitas in genere
distincta non est vel distincta a sapientia, sed si descendat
ad deum distincta non est, si ad creaturam distincta est.
non faceret quidem differentia dei vel creaturae, ut quod secundum
se distinctum esset, ó distinctum evaderet, facit tamen ut quod
abstrahit a ó distincto et distincto, non distinctum vel
distinctum evadat. quomodo vel ipse scotus quod abstrahit
a distincto vel formaliter solum vel realiter, vult fieri
ttum distinctum formaliter si in deo, et distinctum realiter si in
creatura Reperiatur. Distinctae definitiones bonitatis et
sapientiae ostendunt solum distinctos a parte rei conceptus
formales, non autem conceptus obiectivos distinctos nisi virtualiter
Ad 3um ad contradictoria praedicata non requiritur
distinctio ex natura rei, virtualis sufficit, et proinde si
necesse est ut propositio sit conformis obiecto ut in se
est a parte rei non est necesse ut ei sub omni ratione considerata
conformis sit. nam ubi est distinctio virtualis res
simplex aequipollet pluribus ex natura rei distinctis, et
sic quemadmodum de his contradictoria dici possunt, sic et
de illa. adeoque non datur locus legi contradictoriorum
cum ó dicantur de eodem pro ut eodem spectatur modo
sed pro ut virtualiter duplex est, quod sufficit. nam

Si Scotus non requirit distinctionem Realem ut contradictoria dicantur de eodem, sed formalem sufficere putat, quid nj eo usque progredietur ut putet quoque sufficere virtualem, et si illam dicit sufficere ob infinitatem divinae essentiae, cur hanc ob eandem infinitatem sufficere non dicit.

Quare de una simplici entitate dei dici poterit, intelligit, et non intelligit, vult et non vult, communicabilis est et ô coïcabilis, scilicet intelligit ut est intellectus: communicabilis est ut essentia, non communicabilis ut relatio; aliquid simile est in anima Rationali quae ratiocinatur qua rationalis, qua sensitiva seu sentiendi principium non ratiocinatur. quod si nihil simile in creatis simul dicitur coïcabile et incoïcabile, et reperiatur in divinis mirum videri non debere iam supra monuimus; et S. Ambrosius lib. 1° de fide cap. 5° monet in hoc mysterio res divinas non debere ex nris aestimari.

Dices essia est aliquid quod non est paternitas, est nempe filiatio, gô distinguitur realiter a paternitate ac proinde quod essentia dicatur communicabilis paternitas incoïcabilis, non de una Re solum virtualiter multiplici sed etiam Realiter dicuntur ista praedicata contradictoria.

Nego conseq. nam ad distinctionem realem ô sufficit ut duorum quae inter se comparantur, unum aliud non excludat, sed requiritur ut ambo se invicem excludant;

at licet essentia sit filiatio quod non est paternitas tamen ô excludit a se paternitatem, alias sicut essentia est filiatio quae non est paternitas realiter, oportet essentiam ô ttum formaliter sed etiam realiter paternitas non esse.

Obiectiones posterioris generis hae proponuntur

1.a ex concilio Rhemensi ubi Eugenius 3us ut refert otho frisingensis vetat ne aliqua ratio in Theologia inter essentiam et personam dividat. 2.a distinctio qualibet summae simplicitati repugnat. 3.a ô potest esse virtute in deo quod ei repugnat: omnis vô distinctio illi repugnat.

Respondeo ad 1am Eugenius 3us id vetat ad sensum gilberti qui dividebat inter essentiam et personam non mathematica abstractione, idest, secundum mentem, ut faciunt mathematici quibus satis est abstractio secundum considerationem sine superficie, superficiem sine corpore considerant sed ratione Theologica quae actualem et veram distinctionem in re existentem supponeret, et sic quoque exponi pt S. Anselmus in monologio cap. 16o ubi dicit, quae in deo sunt ne cogitatione quidem distingui. excludit enim ô conceptum mentis solum sed considerationem duarum partium separabilium, qualis est in homine qui et dicitur secundum unam considerationem corpus et secundum aliam Rationalis.

Ad 2am distinctio actualis summae simplicitati repugnat

non virtualis aut rationis ratiocinatae, repugnat illa quia invehit compositionem quae destruit simplicitatem, hae ô repugnant, ô virtualis, quia non invehit compositionem, neque ÿ composito est ~~nisi~~ nisi ubi plura, distinctio virtualis ô supponit plura, sed unum quod pluribus aequivalet, non rationis ratiocinatae, quia est solum conceptuum formalium non obiectivorum in se intrinsece sed ad summum extrinsece per eosdem formales conceptus distinctorum, quod non ponit distinctionem actualem in deo nec proinde compositionem in deo.

Ad 3ª non repugnat aliquid esse virtute quod sibi oppositum est, nam et sol per se animae expers, virtute vivens est. et punctum in centro lineae simplicissimum per se tamen est virtute multiplex qª respondet lineis multis quarum est terminus. porro sicut ô desunt qui sententiam omnem a parte rei essentiam et attributa distinguentem aliqua censura notent, ita sunt qui distinctionem reiicientibus hoc inurant, quod Arianos et Eunomianos habeant producibus, quibus probari non poterat distinctio virtualis quod eam catholicis ad tuendam filii consubstantialitatem et personarum Trinitatem necessariam viderent.

Dubia Quaedam Solvuntur.

Quaeres utrum distinguere in divinis sit ttum nostri intellectus ô dei et Beatorum.

R. 1º distinguere virtute seu potius concipere virtualem distinctionem in divinis non ad nostrum solum sed etiam ad dei et beatorum intellectum pertinere. nam quod deo

per se competit, illud debet a deo beatisque concipi, sed distinctio virtualis per se competit deo. p. quod eius entitas rebus distinctis quarum una communicabilis altera incommunicabilis fore, aequipolleat, go.

R.° 2.° distinguere ratione ratiocinata in divinis, non est dei neque beatorum, nam distinctio rationis dicit imperfectionem, sc. rem ipsa cognitione ô adaequari; sed hoc nec deo convenire potest nec beatis. ô deo, ut evidens est, ô beatis q.a visio beatifica quidditativa est, adeoq; sicut conceptus obiectivus dei simplicissimus est; ita uno conceptu formali concipi postulat. utrum ā absolute possit essentia cognosci sine attributis alibi expenditur.

Dices deus videt verbum procedere per intellectionem; non per volitionem. ergo cogitatione inter utramque distinguit.

Nego consequens, nam hoc cognoscit concipiendo uno conceptu suam simplicissimam entitatem quae simul sit principium verbi et spiritus sancti producendi; atq; ut unus est eius conceptus, ô est quod putetur alio noīe volitionem, alio intellectionem nominare; sed unum est nomen quod quale sit in hac vita enarrare non possumus. nihil est praeter ipsum intellectus verbum quo effatur entitatem illam simplicissimam.

Instas vide nos eandem simplicissimam entitatem

distinguere posse in duos conceptus, imo et actu distinguere.

R° Ita esse sed hoc ô sufficit ut distinguat ipse sicut nec facit ut discurrat, quod nos discurrere posse imo et actu discurrere cognoscat. non discurrit quia non est in eo cognitio una antecedens, altera consequens quae fiat vi antecedentis, sed eius est simplicissima cognitio; ita nec distinguit, quia non uno conceptu entitatem suam sub una ratione, altero sub altera ratione sed simplicissimo conceptu percipit; et si concipit a nobis distincta esse attributa, ô ipse distincta cognoscit. quomodo si pictor pro Caesare pompeium expressisset, tu Caesarem tibi cognitum sub vultu pompei ô apprehenderes

Dices 2° Intellectus beati adhuc imperfectus est; ergo poterit dei attributa cogitatione distinguere.

Distinguo ant. imperfectus est quod ô comprehendat deum. Concedo. quod dei entitatem simplicissimam plures in conceptus possit dividere. nego.

Quaeres 2° utrum fallatur noster intellectus cum ratione distinguit inter essentiam et attributa dei.

R° vel distinguit per simplices apprehensiones, vel per iudicium, si prius ô fallitur, quia abstrahentium spliciter se, ô est mendacium. sic ô fallitur visus cum percipit in lacte candorem ô dulcedinem, nec proinde intellectus fallitur dum misericordem apprehendit deum, nec iustum apprehendit. si posterius vel iudicat essentiam et attributa pro ut in se sunt actu distingui, et sic fallitur, quia vere ô distinguuntur actu.

vel Judicat distingui quidem in se sed virtute tantum et sic ô fallitur quia vere distinguuntur virtute quatenus una simplex entitas dei rebus distinctis aequipollet. vel denique Judicat actu quidem distingui, ô tamen prout in se est, sed prout a nobis concipitur et sic ô fallitur, quia prout a nobis concipitur vere distinguitur, neque Judicium istud quidquam falsi continet imo ostendit duo verissima, alterum infirmitatem illectus nostri qui deum cognoscendo non adaequet, alterum dei perfectionem qui per nostros conceptus aequari nequeat.

Sectio Secunda

Utrum attributa sive absoluta sive Relativa essentiam, et haec vicissim illa in conceptu essentiali includat.

haec quaestio expenditur secundum duplicem sensum. prior est identicus, posterior virtualis et rationis. debent autem ista comparari ad invicem in abstracto, nam in concreto se se includunt, sic in justo divinitas includitur et justitia in deo. Sit

Prima Conclusio

Secundum sensum identicum attributa sive absoluta sive relativa includunt essentiam in suo essentiali conceptu et haec vicissim includit attributa.

Primo ex S^to Aug^o lib. de trinitate cap. 10° ubi singula, inquit, sunt in singulis, et oia in sgulis, et singula in oibus et oia in oibus, et unum oia. quod saltem in sensu identico verum est. Idem tradit lib. 15 cap. 3°. et S^tus leo epla decretali 93^a c. 8° et Sts Anselmus in monologio c. 16°

2° ea se includunt in sensu identico quae sunt una simplicissima entitas; sic n' includere sumimus ô stricte ad quod nrium est id quod includitur distinctum ee, sed latius quomodo res quaelib., quod est includere dr. sed attributa et essia st una splicissima entitas in sensu identico, nullam n' inter se distinctionem hnt a pte rei, ut superiori sectione dictum est.

Secunda Cluo

Attributa in sensu virtuali et raois non includunt essiam, neq; ab ea includuntur. Idem sentiendum de Relativis ad essiam et haec ad illa comparatis.

Prior pars de inclusione essiae in attributis absolutis et hic in illa ostend^r.

1° ex patribus, attributa ex essia esse, et essiae inee sgcantibus. Ita Sts Justinus in reprehensione Rnsionis graecorum ad 3^a Christianorum quaestionem. S^tus Basilius lib. 1° contra Eunomium. S^ts gregoraoe 32^a nero 53°. S^tus Cyrillus lib. 11° Thesauri, et S^ts damascenus lib. 1° de fide cap. 4° qui S^ti patres essiam veluti subiectum, attributa veluti proprietates

intelligunt, qd illigere ō pōnt si attributa essiam, et hæc attributa in sensu virtuali et raōis includeret.

2° Illectus et voltas in sensu virtuali ō includunt essiam, neque ab ea in eod. sensu includuntur. go.

Ant. ostenditur ea quæ sic ad se invicem comparantur ut unum proximi ppii alicuius productionis raōem habeat alterum ppii remoti, se se invicem in sensu virtuali non includunt, alias ō disguerentur in ppinquum et remotum. Sed illectus et voltas raōem hnt principii proximi diiarum personarum, essiā remoti solum. go se se invicem ō includunt.

Quod dicimus de intellectu et voltate cparatis ad essiam, idem et de cæteris attributis ad essiam cparatis dicendum est, nam et patres vrsim ponunt attributa qsi pprietates essiæ, ac proinde neque eam includunt neq; ab ea includuntur, idem quoq; dicendum est de attributis ad se invicem cparatis quæ sicut in sensu virtuali et rationis disguntur a se invicem ita nec se invicem includunt.

Posterior pars quod relaōes scdm sensum virtualē in suo conceptu ō includunt essiam, nec essiā relationes. duas hē ptes. altera de relationibus ō includentibus essiam, est ferrariensis lib. 2° ctra gentes cap. 9°. Caietani q^e 29ª arlo 6° ad 6^m. Isamberti q^e 28ª disp. 5ª arl. 4° et aliorum contra marsilium et alios. et pbatur.

1° ꝛ 8to Sonia ſſy 1ª distinct. 33ª. q. 1ª arti. 1°
ad 5ª tbi dicit raõdy diuina rtlaõis, ſta Rliay ee
a raõe dñi ſſliã, tl ſit Condiuiſa ꝛ Condiſtincta
ab ſſlla, ꝛ ſſy quæſtionibus diſputatis de potentia. q.
8ª arti. 2° ad 6ª, dicit Saur ſſpoſitionay ſſatbuitas
ſſl ſſliã, ſſle patbs ꝓbſtitate ttiny ſſbrutita ỏ ſõaly
quoniay tl dicit ſſy ſolutione ad 2ª alia ſſl ꝛ condi-
uiſa raõ ſiu quidditas ſſliã, ꝛ alia ipſiuꝰ diuina rtlaõis,
ſi condiuiſa ꝛ diſta raõ. go rtlaõ ỏ ſſurludit ſſliay.
quare ꝛnus S.tus doctor q. 33ª arti. 3° ad 1ª dicit ſſy
dñi Coia abſolute dicta ſcundum ordinay ſſlectus nri
ſſle priora quay ſſpria, q. ſſurludunt ſſy ſubſiſtentia
propriay, ꝛ non e conuerſo, loquitur de rõibus
ꝛſſpriis ỏ ſſy abſtracto ſed ſſy concreto. ſſy quo ſiue
ſſurludunt Coia ſſy ſſpriis. nay patbs diuinitatay
ſſliay dſtriate ſſurludit, ai dur, tl ỏ ſſurludit patbs-
nitatay Sr. ſi dſtur abſoluta ſubſiſtentia, tl ſſurludit
ſolum ſſubſtriate. nequa ỏ dur ſſl patbs dſtriate,
ſed patbs, tl ſſl filiuꝰ, tl ſpirituꝰ ſſlus Sr. ſedm
ſuam rtirtualay. ſcnm tỏ qua ſit ſe ſũ, tl
tunc dſtriate ſſurludatur ſſy altbo ỏ ꝛcontra, ſſllud
quod dſtriate dr prius ſſlj ſſta q. non ſcmo
dſtriate ſſurludit aialitatay, aal tỏ ſuaitatay ỏ
niſi ſubſtbuinate, aal ſſl ſỏ prius.

2° multa raõſt ſuppetunt. 1° plus exprimitur
noie ꝓſona quay rtlaõis patris. t.g. ſai

paternitatis. Hoc ꝟ abstractum illud concretum
sc. ex relaõe et essia: sed nihil plus exprimeretur
si relaõ in sensu virtuali includeret essiam. 2° quod
alteri concipitur advenire per modum determinantis
illud in suo conceptu ô includit secundum sensum virtualem.
sed Relationes concipiuntur advenire essentiae per-
modum detriantium. paternitas ꝟ concipitur advenire
essiae, quam ad esse patris detrinc. 3° in Relationibus
nihil includitur, nisi qd personae sibi invicem ô coicant
sed coicant sibi essiam. pater ꝟ ex concil. florentino in
decreto unionis, oia quae patris sunt filio dedit praeter
esse patrem; gô essia ô includitur in relationibus, et
haec ostendunt essiam in relationibus ô includi etiam con-
fuse. nam si paternitas etiam confuse essiam includeret
negandum ô esset a patre coicari filio esse patrem; coicaretur
ꝟ essia quae aliquid paternitatis foret cum in ea includeretur
quare perperam dr, ô includi quidem essiam in paternitate
sicut ens includr in subaa quae ô pt sine raõe entis
concipi includi tn sicut accidens includitur in albedine
quae potest concipi quamvis de ratione entis non cogitetur.

Dices essia se ht respectu suorum attributorum ac-
proinde et Relationum sicut ens se ht Respectu rerum
oium: nam sicut raõ entis ponit extra nihil ita ratio
essiae facit oes perfectiones divinas esse a se, sed entis
ratio includitur in rebus omnibus. ergo.

Nego mai. nam ens vel genus est vel instar generis.

genus a includitur in suis inferioribus. at divina essentia respectu attributorum est instar subiecti ô generis. quare neque sibi tribuit esse a se sibi proprium. essentia dicta est a se quia neque causam habet, neque principium sive productionis, sive emanationis, dicta vero attributa sive absoluta sive relativa, habent principium vel emanationis, vel productionis quod supra a nobis explicatum est.

Dices 2° relationes sunt modi se habendi ~~sive~~ substantiae divinae, sunt substantiae, sunt fecunditas ipsa, sive eam includunt sed haec ô sunt absque essentia dicta quam includant. ergo.

Nego mi. nam modus se habendi sive subsistentiae ô sunt res ipsa quae habet, sed aliquid illi superadditum, sive superaddatur re, sicut subsistentia in creatis ex coniunctione sententia re superadditur, sive ratione tantum sicut differentia nervica et existentia ratione superadduntur naturae, quae singularis fit et existit. fecunditas a vel sumitur pro eo quod remote fecundum constituit, vel pro eo quod proxime. hoc in relatione includitur et nihil est praeter relationem, illud est aliquid praeter relationem sed in relatione precise considerata ô includitur. quod si vis productiva caloris a calore ô seiungitur ô continuo fecunditas omnis etiam remota in relatione includenda est. ubi vis productiva caloris, in eo est calor, quia nullus calor remote productivus est, quin sit proxime productivus. at potest aliqua persona esse remote fecunda et ô esse proxime. ut patet de filio qui habet essentiam et intellectum in quibus est remota fecunditas. adeoque

quod adueniat fœcunditatem primam sc. Relaõ, fœcunditatem remotam quæ ab essiã, intellectu, et voltate petitur includere õ debet.

Altera pars de essiã õ includente Relaões est ferrariensis citato cap. 9°, Suaris lib. 1 c. 48. Isamberti cit. disp. 5ª art. 1° et aliorum tum antiquiorum tum recentiorum contra Bannem hac q.e ex lo 2° dubio 3° et õnullos alios.

Pbr 1° ex scriptura quæ innuit totam diuinitatem esse in singulis psonis. Ita Coloss. 2° in quo (filio) inhabitat oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter, sed õ eet si diuinitas includeret Relaões, neque ẏ in filio ẽ paternitas, in patre filiatio.

2° ex cc.iis Lateranense c.ium firmiter definit sanctam trinitatem sedm̃ cõem essiam ee indiuisam et sedm̃ psonales pprietates discretam. sed indiuisa õ eet si relaões includeret. Toletanum ii.um iam cit. in relaõe, inquit, psonarum numerus cernitur, in diuinitatis vo subtã quid enumeratum sit õ comprehenditur. eet tẏ nerius in essiã si relaões complecteretur.

3° ex patribus dum ingenitum et proinde paternitatem negant includi in essia. vt S.tus Aug. lib. 5° de trinit. cap. 6° et 7°: dum asserunt filium ὁμοούσιον esse, et oẽs contra Arium: dum psonarum dñiam õ secundum essiam sed secundum Relaõem ee asserunt, et S.ts Cyrillus lib. 3° Thesauri cap. 3° dum Relaões circa

naam considerari, et S.tus Gregorius Nazianzenus oratione 32 dum relationes ô praedicari secundum substantiam, et S.tus Aug. lib. 7 cap. 1° ubi, si essentia, inquit relative dicitur ipsa ô est essentia.

4° ex S.to Tho. in 1.a dist. 33.a q.e 1.a a. 1° in corpore ubi ait verum respectum pertinere ad naam relationis quae ô pertinet ad rationem essentiae. quare in sensu identico accipiendus est q. 27.a a. 2° ad 3.um, dum ait in ipsa perfectione divini esse contineri et verbum intelligibiliter procedens et principium verbi &c.

5° denique pater est perfecte deus in priori originis qui sit filius. ergo divinitas filiationem in sensu virtuali et rationis ô includit.

alias rationes continet citata scriptura ecclesiorum et patrum loca, quod essentia tota sit in singulis personis, quod tota communicabilis, quod individua sit et multitudinem ô includat.

dices deus est ens simplicissimum. ergo quidquid est ad eius essentiam pertinet.

dist. ant. est ens simplicissimum re, c. virtute, n. unde et nego consequens, nam hic agimus de essentia dei in sensu virtuali.

dices 2° essentia divina est simpliciter infinita. ergo relationes includit.

dist. ant. in genere essentiae c. in omni genere, dist. secundum sensum realem c. secundum sensum virtualem, n. satis est quod in genere essentiae et secundum sensum realem infinita sit. et hoc 1.ore modo eminenter, posteriore etiam actu, relationes continet.

non est necesse ut in oi gre secdm sensum vrtalem infinita sit, neque vo alio mo q in sensu identico, loquuntur patres ut s^tus athan. oraoe ctra gregales sabellij, s^tus greg. nazian. oraoe 39^a in sacra lumina dum ille ad divinitatis integritatem pertinere vult patrem et filium, dum sic dicit, unum in tribus ee divinitatem et tria unum, aut si alio loquuntur mo o considerant solam dei essiam sed deum, ut totum ee divinum complectitur.

dices 3° haec ppoo, deus est pater, accidtalis o e, go paternitas ad essiam divinam pertinet.

dist. ant. o e accidentalis pbre qsi paternitas sit verum accidens physicum, C. logice n. sic aalitas accidentario logice raoalis e, quoniam raoalitas e extra eius conceptum.

Instabis s^tus Th. q. 39^a a. 6° ad 2um dicit istam ppositionem, deus est pater, essia divina e pater, esse ppoonem pse. sed o pt ad alium modum revocari, q ad illum, in quo pdicatum essialiter dx de subto. go.

R^o. 1° ista ppositio e indirecta, vel indirecta slis cum q essia sit terminus cois, et paternitas terminus specialior, se habet illa ppoo ut haec, aal est homo, quae ad nullum genus dicendi per se refertur, cum philosophus eo solum referat ppoones directas. 2° revocari pt ad 2um genus dicendi per se, in quo dx pprietas de suo subto. nam licet paternitas o sit intrinseca divinae essiae, tn cum ea nrio et inseparabilem connexionem habet.

dices postremo, de raoe divinae essiae e, ut sit coicabilis et cois. sed hoc includit relaoes. go.

dist. mai. Coicabilis remote, et cois abstrahendo ab eo quod naa sit ab alio, C. prime coicabilis et cois, ita ut naa sit ab alio, n.

dist. mi. hoc includit relationes, esse coicabilem ~~pro~~ prime et coem, ita ut naa sit ab alio, C: coicabilis remote, et coem, abstrahendo ab eo qd sit ab alio, n. ut est prime coicabilis filio paternitatem includit: includit filiaoem ut actu filio coicata est, at o includit paternitatem ut est remote coicabilis: nec filiaoem, ut abstrahit ab eo qd sit ab alio accepta, et hoc ttum sensu, coicabilitas et coitas ad raoem essiae ptinet.

Sectio 3ª quomodo essia de attributis, et attributa de essia et attributa de attributis pdicentur.

Essia et attributa sumuntur vel in concreto vel in abstracto. dicuntur de se invicem in concreto, v. g. deus est iustus, iustus est deus, iustus est misericors, misericors est iustus, nam ad id sufficit coe subtum, seu qsi subtum. ideo accidtia, etiam realiter distcta, de se invicem in cncreto pdicantur, v. g. dulce est candidum, candidum est dulce, in lacte. est vo essiae et attributorum unum coe subtum, aut qsi subtum, sed dicuntur ne concreta de abstractis, abstracta de concretis, vel abstracta de abstractis. de his solum dicendum, ex quib. iudicab., quid de aliis sentiendum sit.

Certum est a abstracta de abstractis dici in omni sensu reali actuali, nam quae sunt idem prorsus, in illo sensu, de se invicem in eod. sensu dici possunt, sed attributa sive cum essentia sive secum invicem comparata, sunt quid idem prorsus in oi sensu reali actuali, ut ostendimus contra gilbertum et scotum. sed quid in sensu virtuali.

Unica cluo attributa de essentia, essentia de attributis, attributa de se invicem, abstracta sc. de abstractis in sensu virtuali praedicari o pnt.

1°, qa distincta ut discta de se invicem o dicuntur, sed illa in abstracto secundum sensum virtualem discta sunt et considerantur ut distincta. go. 2° quod est instar proprietatis in abstracto o dr de subcto et de essentia, nec vicissim essentia de ipso. sed attributa sunt instar proprietatum respectu essentiae, go neque illa de essentia, neque haec de attributis, praedicari pnt.

Quare, licet in sensu identico verum sit paternitatem esse divinitatem, id cludi o pt in sensu virtuali. tunc enim mutatur suppositio, adeoque ex unius veritate alterius veritas o infertur. qd a diximus illa de se invicem o dici, in sensu virtuali, alii dicunt in sensu formali: nec male, dum hic sensus formalis distinctionem scoti o supponat, sed virtualem tantum.

Articulus 3 Utrum,

divinae Relationes inter se disgnantur Realiter.

Sanctus Thomas videtur solum expendere sit ne discretio

distinctio realis inter relationes divinas indefinite sumptas ô comparando specialem relationem cum speciali relatione. nos et quod agit, acturi sumus, sed praeterea paraturi spirationem activam cum paternitate et filiatione. sit

Prima Clusio, inter relationes est distinctio realis.

Ita S. Thomas et probat,

1° ex Boetio lib. de trinitate subaa cum divinis etiam unitatem, relatio multiplicat trinitatem.

2° ubicumque est relatio, ibi relativa oppositio, sed ubi relativa oppositio, ibi realis distinctio, cum nihil opponatur sibi. ergo inter relationes divinas est realis distinctio. et sic ut ad speciem descendamus ô est dubium, quin sit realis distinctio inter paternitatem et filiationem, inter spirationem activam et spirationem passivam.

Dices relationes ô oriuntur nec procedunt ab invicem, ut supponit S. Thomas ad 3um. ergo neque inter se disguntur realiter.

Dist. ant. ô oriuntur, tq sed qd denominatur productum C: tq sed qd proxime attingit productio, n. ô dr filiatio genita, sed genitus filius, tn filiatio est qd proxime productio attingit. aliae obiectiones vel iam alibi explicatae sunt, vel difficilem solutionem ô hnt.

Secunda Clusio, spiratio activa ô disguitur realiter a paternitate et filiatione. est S. Thomas q. 32a a. 3° ad 3um, et eius discipulorum contra durandum cum 1um dist. 13a q. 2a nero 14° ubi disguit realiter generare et gratiari ab ipso spirare.

Probatur 1° cum c. 10 lateranensi C. damnamus,

damnatur omnis quaternitas in divinis sc. realis, sed erit quaternitas realis si disgregatur a paternitate et filiatione. Erunt enim paternitas, filiatio, spiratio activa, et spiratio passiva.

Nec durandus satisfacit, dum ait a Cio Lateranensi reiici solam quaternitatem personarum, nam Ciu eo modo damnat quaternitatem, quo Joachimus abbas eam obiiciebat magistro sententiarum. At quaternitatem obiiciebat, non personarum tantum sed rerum quae sc. ex tribus personis et essentia existere definit a Ciu non esse quaternitatem in divinis, et magistrum ab isto errore vendicat, quia 3 quidem personas inter se disgregabat, nihil vero 4um, cum rem unam summam quae est essentia, doceret veraciter esse patrem et filium et spiritum sanctum, quam se tenere doctrinam idem concilium profitetur.

2o, omnia in divinis sunt unum et idem, ubi non intercedit relationis oppositio, ex Sto Anselmo jam aliis cit. sed inter paternitatem et spirationem activam non est realis oppositio. Conveniunt enim eid. supposito, cum tamen relationes oppositae ad discreta supposita pertineant. go.

3o, si paternitas et spiratio activa re disgregantur, vel discretas constituunt personas, sicque 4or sunt personae: vel paternitas est persona composita, et magis composita, quam spiritus sanctus. sed utrumque absurdum est. go.

Maior ostenditur nam vel spiratio activa est unitus paternitati, vel ei unitur. si prius, non est cur non aeque personam constituat ac paternitas, cum non coincidat paternitati.

nrq; ꝺ pꝺ oiuari nili pꝺ ꝺuinitaw ꝺ ꝺiuinꝰ. ꝺ
ꝺuraꝺuer nigal ꝺuinitaꝺ, ꝺ sic ꝺ supponꝰ ꝺ ꝺ ꝺiuinꝰ.
nec facit, q ꝺuinificantur ꝺ ꝺ illa diꝺ. nam ꝺ paꝺuitaꝺ
ꝺ filiaꝺ ꝺ illa diꝺ ꝺuinificantur, ꝺ ꝺ duas pꝺonaꝺ
constituunt ꝺ ponꝺiuꝰ, sic ꝺ qꝺ; nisi ꝺ nisi pluriuꝰ
distorꝰ ꝺiuiꝰ. ꝺ paꝺuitaꝺ fuit ꝺ spiratiouꝺ actiuaꝰ
ꝺiuiꝺabitur, ꝺ supponimus. ex quo sequitur ꝺ patreꝰ
magis ꝺ ꝺ ꝺpositiuꝰ, q spiritus ꝺcti, qui ꝺplii ꝺlaꝺe, ꝺ
spiraꝺ passiua ꝺstat. quare ꝺ sor prodit duraudo
ad tolluꝺas 4ª pꝺonaꝰ, qꝺ spiraꝺ actiua ꝺitabilis ꝺ,
sor illi obꝺit, qꝺ ad ꝺstituꝺduꝰ ꝺpositiuꝰ actiua spiraꝺ.
nuꝰ paꝺuitate ꝺmurrat.

Dicit illa distinguuntur ꝺalitꝺ qua nos ꝺuiuiuuꝰ
ꝺdaꝰ ꝺspectu diuꝺas, sꝺ gꝺuare ꝺ spirare ꝺ ꝺuiuꝰ
ꝺdaꝰ ꝺspectu diuꝺ. ꝺ go.

Nego mai. nam sufficit distinctio ꝺirtualis ꝺ duꝰ
duo ꝺspectus ducꝰ diuꝺoꝰ ꝺuiuꝰ ꝺalis ꝺ requiritur
sit ꝺuꝰ punctus distaꝰ lineas ꝺspicit, q lineꝰ indiui-
sibile sit, ꝺ ꝺ se ꝺspectiue multiplex ꝺ, ꝺ diuisꝰ
filius lineꝰ tua splendꝺitas, ꝺ quꝺ ꝺdaꝰ nus patre ꝺ
quꝺ apatre distinꝰ, ꝺdaꝰ ꝺ daꝰ, distinꝰ ꝺ filiuꝰ q
ꝺitute duplex ꝺ.

Dicit 2º ꝺ se sꝺ gꝺ passiua ad spiratiouꝺ passiua
ꝺta se sꝺ gꝺ actiua ad spiraꝺ actiuaꝰ. sꝺ gꝺ passiua
ꝺ spiraꝺ passiua distinguuntur ꝺalitꝺ. go. gꝺ actiua, ꝺ
spiraꝺ actiua ꝺalitꝺ distinguuntur.

Nego mai. nam generatio passiva et spiratio passiva dicunt oppositionem saltem mediatam. est enim gratio passiva principium spirationis passivae mediante spiratione activa, sicut filius est principium spiritus sancti. nempe procedit spiritus sanctus, ut amor mutuus patris et filii: ad quod nostrum est, ut patrem et filio pro principio habeat. at gratio activa principium non est spirationis activae, principium, inquam, productionis, licet sit principium communicationis, quia quidquid est in filio, id ei communicatur a patre, spiratio vero activa est in filio, quare nec spiratio activa patris mediante paternitate realiter distinguitur a filio, quia mediante paternitate non est principium filii, cum spiratio activa ad productionem filii, et ratione principii nihil quicquam faciat.

Instas ut se habet gratiare ad gratiari, ita se habet spirare ad spirari. ergo a commutata proportione sicut se habet gratiari ad spirari, ita se habet gratiare ad spirare, ac proinde sicut illa sic et haec realiter distinguuntur.

Nego cons. 1° nimis probat: nec enim inferretur spirationem activam esse personam. subsumere enim aliquis at gratiari et spirari constituunt personas. ergo et gratiare et spirare personas constituunt. 2° ut commutationi proportionis non detur locus in argumentando, nec potest, si duo distinguuntur inter se realiter, inferri alia duo realiter distingui, satis est, quod quae duo distinguuntur sint termini

et quæ ô disguntur sint principia: minus ñ requiritur distinctionis in ppiis q in trīs. Iō ô cluditur hoc modo. ut se habet calefactivum ad calorē, ita se hē exsiccativum ad siccitatem: go a Commutata pportione, sicut se hē calor ad siccitatem, ita se hē calefactivum ad exsiccativū, adeoq; sicut illa, sic et hæc disguntur realiter. ô cludr inquam, nam lumen est una splex entitas et tn est calefactivum sl et exsiccativum, ad quod sufficit ut sit duplex virtualiter; at grāo activa et spirāo activa tenent se ex pte ppii activi, grāri et spirari tenent se ex pte trōrum, ac proinde, si hæc ô continuo illa, disguntur realiter.

Quare unius esdemq; actionis entitativæ spectatæ, nihil vetat ēē duas passiones, dum actio sit virtualiter duplex. at grāo activa et spirāo activa sunt quid duplex virtualiter.

Dices 3°, paternitas et spirāo activa sunt duæ relāōes reales go et duo entia realiter discta. Consequens pb, qa multiplicata specie multiplicatur genus, v.g. multiplicato hōe, multiplicatur aāl. sed relāo realis ē instar speciei ad ens reale. go multiplicata relāōe reali, ens quoq; multiplicabr.

nego Cons. nam ad multiplicationem relāōum sufficit multiplicatio trorum.

ad pbationē, dist. mai. multiplicata specie intrinsece

multiplicatur genus, c. extrinsece et triative, n. at relationes ut iam diximus solum triative multiplicantur.

Dices postremo ex S.to Tho. q.e 32.a a 3.o ad 3.m plures proprietates unius personae, quales sunt in patre gratia activa seu paternitas, et spiratio activa, de se invicem ob praedicantur ergo distinguuntur realiter.

Nego Cons. nam S. Tho. ibi negat eas distingui realiter quia ob opponuntur ad invicem relative: itaque vult eas de se invicem ob praedicari, quia propositiones illae, in quibus actus praedicantur accipi solent in sensu formali seu virtuali. et sic, ut videtur errandi periculum, ab iis abstinetur. nec dicimus pater, spirando gignit filium, ne duas personas procedentes confundamus. quod si quis dicere, paternitas est spiratio activa, ut simul invicem sensum suae propositionis identicum esse, propositio ferenda esset.

Non expendimus sic ne distinctio ex natura rei inter paternitatem et spirationem activam, ut sentit Scotus, nam argumenta quae attulimus pro excludenda ista distinctione inter essentiam et attributa, sic quoque facimus, distinctionem a virtualem inter utramque admittendam esse hac clausula passim insinuavimus.

Articulus Quartus Utrum
In deo sint tantum Quatuor
Relationes Reales.

Unica cluo in deo sunt 4 relationes reales, nec plures, nec pauciores.

Probatur quia singulis processionibus respondent duae relationes una producentis ad productum, altera producti ad producens. ergo cum in deo duae sint processiones, nec plures nec pauciores, 4 relationes, nec plures nec pauciores in eo ponendae sunt. sunt autem illae 4, paternitas, filiatio, spiratio, processio.

Dices, dicit in deo esse relatio realis intelligentis ad rem intellectam et volentis ad rem volitam. ergo plures necessariae relationes.

Nego ant. nam relatio realis est tantum inter tres re distinctos. at intelligens et res intellecta in deo non disguntur, quoniam se intelligit deus, et intelligendo se omnia intelligit, sed differt ab intelligente creato, quod a re intellecta realiter disguitur, et quidem verbum quidpiam intellectum re distinctum a patre intelligente. sed distinguitur solum, quatenus procedit, non quatenus res intellecta.

Caeterum quaternitas relationum non innuit quaternitatem rerum in deum. nam spiratio activa non disguitur a paternitate et filiatione, nec sunt relationes entitative, sed triative tantum ut ex dictis a nobis articulo superiore intelligi potest.

Relaõ Creatoris nihil ponit reale in deo. nec respectus idealis in eo ponunt relaões reales, cum nihil habeant ad intra pro tẽro. ponant ne vero Relaões aliquas reales, ac qualitas, similitudo, et identitas ad q^{em} 42ª explicabimus.

Quæstio 29^a de Personis Diuinis

Arlus 1us de definitione Personæ.

Definitur vel in concreto vel in abstracto.

1^{ore} mõ definitur a boetio lib. de duab. naturis et vna persona Christi, rationalis naturæ individua subaã. haec definitiones recipiunt Thgi coitib cum s^{to} Ts. hoc arlo.

d^r 1° raõalis naã idest intellectualis, vt disgnatur persona a supposito, et hypostasi. haec n̄ sunt subaãrũ a raõali et raõis expertibus abstrahentium.

d^r 2° individua subaã, idest habens vltimum trũm in raõe subaã. ad eo q; subaã, quæ est persona, ẽ est ttũm subaã singularis, siue habens driãm neritam sic n̄ trũs ad subaãm in raõe subaã ẽ ptinet, sed subaã in raõe subaã vltimo triãta. triãtur a vltimo per suam subsistentiam, sicut linea per punctum in raõe lineæ vltimo triãtur. mons s^{tus} Tho. in corpore ãti

subaam speciali modo individuam dici, ~~pro~~ qa per seipsa individuatur, et subaam raoalem adhuc specialiori mo, qa dominium sit sui act. go quo ad noem et designaoem, qa subaa noie hypostasos, subaa raalis noie psonae designatur. non negat interea subaae in raoe subaae specialem terminum esse.

Haec definitio est personae in concreto. Sed in eius, qtenus continet naam ~~et~~ subaalem ~~trium~~ et trium. trus a in psona se sit per modum sustentantis. quo fit ut multiplicentur psonae multiplicato tro, quis naa subaalis o multiplicetur. et sic in divinis tres sunt psonae, qa 3er est naae divinae trus licet una sit naa divina.

Hic o moror Laurentium Vallam grammaticum mi o placet boetii definitio, qa psonam qlitatem esse putat, o subaam. nam 1o psona in concreto o pt esse qlitas. 2o neqi in abstracto est qlitas, ut mox dicemus. 3o saltem in deo qlitas esse o pt. 4o licet referatur interdum ad qlitatem, ut cum actores exprimunt vocem, vultum, mores imperatoris, ducis, militis, tn scat quoqi subaam ipsam, o solum apud sacros ut ecclesiastici 20o et 31o, sed etiam apud prophanos authores, cum vel tullius in topicis et partitionibus noie psonae utatur.

Posteriore mo definitur, subaae intellectualis trus, et ultimum complementum in raoe subaae. sicut ens

in ratione entis pro tanto existentiam habet, sic substantia intellectualis habet suum terminum, sc. personalitatem. Illigitur quidem in ratione naturae suum habere complementum per suam differentiam, sed in ratione substantiae non nisi per terminum illum suum complementum habet.

Quid sit personalitas expendunt mpsci et Engi- tractatu de Incarnatione. Solum hoc dicam, si personalitas creata, fores, vel negatio sola, vel congeries accidentium vel substantia; tales non futuras personalitates dicas. non negationem solam. nam personalitas constituit personam in ratione principii productivi. Id vero quomodo faceret negatio? non congeriem accidentium, cum accidentia nulla locum habeant in deo. non substantiam nam tot necessaria essent in divinis substantiae, quot personae, cum tamen una sit substantia. Itaque sunt instar modorum naturam dicam in ratione substantiae ultimo complementum.

Articulus 2us utrum

Persona sit idem quod hypostasis

Subsistentia et essentia.

Conferimus personam 1° cum essentia. 2° cum hypostasi et subsistentia.

Quod spectat ad prius nomen essentiae graece οὐσία disguitur in divinis a nomine personae. nam essentia sciat id quod definitione exprimitur, ut accipitur gratiam, in divinis vero accipitur pro natura et substantia. Ideo concilium constantinopolitanum 1um in epla synodica ad damasum, et

alios epos Romae congregatos dicit unam esse patris et filii et spiritus sti ouciar sive essiam in tribus perfectis hypostasibus. et stus greg. nicaen. in epla de dria essiae et hypostaseos, dicit, coiois raoem ad essiam, ouciar, reduci, hypostasim vo peculiare ac proprium cuiusq; signum esse persona vo scat trum et complementum subae, sc. ut in abstracto sumitur o deest tn ubi sti patres ouciar pro persona usurpaverint. nam stus cyril. lib. thesauri cap. 19o ouciar filii pro persona filii accipit, et stus greg. nicaen. lib. 12o adsus Eunomium. patrem, appellas ouciar ingenitam, idem personam. sed nunc eum ad sensum tuto o usurparetur, et arianismum invehere.

Quod spectat ad psteri, stus Tho. notat subaam ut sumitur, o pro essia, quo dr o raro subaa rei pro rei essia, sed pro subto seu supposito, qd subsistit in gre subae vel dici suppositum noie scante intentionem, idem instar 2ae intentionis, sicut arlo 1o ad 3um nomen individui in definioe personae fatetur intentioem scare: vel rem naae, subsistentiam et hypostasim, tribus noibus rem scantibus, cum hoc discrimine qd dicatur subsistia, qtenus existit in se et o in alio, res naae qtenus subiicitur alicui naae coi, ut hic hoo naae suae, hypostasis vel subaa, ut supponitur accidtibus, atq; ut haec noia scant coiter in toto gre

subaarum, sic hoc nomen personae scare in genere substantiarum rationalium.

Et haec bene obiecta de scatione nominibus istis 1um imposita; nam Pp̄si et Thgi nunc, subsistentiam et hypostasim pro subaa ipsa ō accipiunt, et sli mō inter utramq; ō disgunt; volunt ī utroque nomine scari trium subaae, ut subaa est, et abstrahit a rāali et irrāali, sicut persona dicit trium subaae ut rāalis est. Jo. Stus Eso. ad 2um, ubi graeci legunt tres hypostases, obiectum nostrum transtulisse, ō subaas, ne erroris fore occasio, sed subsistentias; et sic accipientur a nobis, ō pro subaa, sed pro trō subaae. et promiscue accipientur, solumque disguentur a personalitate. qq et personam nomine hypostaseos usu satis frequenti appellari cum Sto Eo. ad 1um ō diffitebimur.

Nunc vō 1um ō disguitur inter subsistentiam sive hypostasim et subaam. nam Stus Dion. lib. de diis nominibus cap. 1o trinitatem vocat τρισυποστατον et cap. 2o personas vocat ὑποστασεις, et cap. 2o lib. de Ecclesiastica hierarchia, ter, i, ipsum mergit antistes, ad tres eius qui initiatur demersiones, et emersiones trinam diae felicitatis invocans ὑποστασιν. Stus Justin. sive author expositionis fidei dicit ingenitum et genitum et procedens ō essentiam declarare sed subsistentiam et quod cuiusq;

personae proprium est dionysius alexand. in Rousione ad
q.m 4.a pauli samosateni. duae, i, hypostases (patris et
filii) inseparabiles sunt alexander alexand. in epla
ad Alexand. Constantinopolitanum dicit proprio modo constatem
hypostasin filii scrasse Joannem his verbis, in proprio erat
verbum. et si ante nicaenum c.ium post nicaenum sub-
sistiam et hypostasin distinxerunt quoque a substantia sanctus
basilius, epla 43.a aliisq; locis. sanctus greg. nazian. oratione
21.a in sanctum athan., et oratione 32.a sanctus greg. nicaenus lib. 1.o
adversus Eunomium, sanctus epiphanius heresi 73.a et
alii. ob interea diffitendum, quin et plerique patres
nomen subsistiae sive hypostaseos, sive tempore c.ii nicaeni,
sive ante et post, pro substantia sumpserint: cum vel sardi
cense c.ium ut refert Theodoretus, lib. 2.i hist. cap. 8.o
definiat catholicorum esse unam admittere hypostasim,
haereticorum vero tres, sc. ad mentem arianorum hypostasim
pro substantia sumentium.

Quoniam a latini quod nomine hypostaseos significarent graeci
et quomodo inter illud, et ovsiam sive substantiae nomen, disquirerent,
ob videbant, fuit in ecclesia magna controversia dici ne
possent tres hypostases, ut patet ex nicephoro lib. 10.o
hist. cap. 15.o nescio, i, s.us Aug.us lib. 5.i de trinit. c. 8.o, quid
volunt interesse inter usiam et hypostasim. et sanctus hier.

lib. 1 epl̄arū epl̄a 25.ª quæ est ad damasum, taceantur
ī, tres hypostases, et una teneatur, et venerum sub melle
latet, sc. qm̄ ariani nōie hypostaseos abutebantur, et in
tribus hypostasib.ᵘ tres subaās nōiabant. dicit tn̄ præce-
dentibus verbis s.tus hier. decernite, si placet, obsecro,
ō timebo tres hypostases dicere, et sub finem epl̄æ, qobr̄
obtestor beatitudinē tuam, per crucifixum, mundi salutē
per ομοουσιον trinitatem ut mihi epl̄is tuis, sive tacen-
darum, sive dicendarum hypostaseon detur authoritas.
acquievit Jampridem lis oīs et usus obtinuit consen-
tiente ecclia latina simul ac græca ut sicut tria
προσωπα tres p̄sonæ, ita τρεις ὑποστασεις tres
subsistiæ dicerentur.

Arl̄us 3.ᵘˢ Utrum
Nomen Personæ sit ponendū
In Divinis.

Unica cl̄uō nōē p̄sonæ in diis ponendum est.
1.º ex s̄bolo s.ti athan., alia est p̄sona patris, alia filii
alia spiritus s.ti, et cc.iis toletano 1.º et 11.º in confessione
fidei; et lateranensi cap. firmiter, et c. damnamus
de summa trinitate et fide catho.
2.º p̄sona ut ratōatur s. thomas, est quid p̄fectiss.ᵘ

In tota natura, est ergo idem quod subsistens in natura rationali.
Ideo res ac proinde nomen personae deo attribui dicitur.

Admonet autem S.tus doctor excellentiore modo de deo dici personam quam de creaturis. Ideo nec deo convenit nomen personae, quantum ad id, unde nomen impositum est: est enim traductum a personis quae representantur in tragoediis et comoediis, sicut neque nomen hypostaseos ei tribuitur, quantum ad impositionem nominis: est enim impositum nomen ad significandum, quod substat accidentibus: licet illi conveniat secundum id, ad quod significandum impositum est, et si quas in nobis includit imperfectiones, qualis est, quod natura nostra stricte rationalis sit, idem discursiva, eae a deo removendae sunt.

Caeterum nihilominus in deo significat personae, quam dei nomen, utraque vox divinitatem, et personalitatem significat, sed diverso modo. Vox, deus, naturam, vox, persona, personalitatem in Recto significat. Ideo omnes tres dii, tres tamen personae nominantur, ut iam monuimus.

Articulus 4.us Utrum

hoc nomen personae significet

Relationem.

Unica clausula persona in divinis secundum suum distinctum et expressum significatum relationem significat.

1.o ex boetio lib. de trin. ubi dicit, quod omne nomen ad personas pertinens relationem significat.

2° Secundum distinctum et expressum Scientiam est Scientia, per quod constituitur: sed per relationem constituitur: cum et per eam distinguatur, quia distinctio non fit in diis nisi per relationes originis.

Neque tantum eam Scientia, sed etiam Scientia in recto, cum personalitas quae est relatio sit id quod persona in recto Scientia vult a S. Thomas personam Scientiae relationem, non in quantum relatio est, sed in quantum est hypostasis, non quin in Scientia expresso non sit relatio, sed quia consideratur ut facit subsistere, non ut refert ad aliud.

Dixi in diis, nam in creatis est quid absolutum, quae ratio est, cur ante haereses non nisi pro absoluto sumeretur, ut monet S.tus Tho. qq postea usurpatum est, ad Scientiam in deo Relationem. negat a S.tus doctor ad 4.um, si in creatis est quid absolutum, non in deo, personam mere aequivoce convenire deo et creaturis, quia diversa ratio minus communium, non facit aequivocationem in magis communi, licet fateatur non dici univoce, quia nihil univoce dici potest de deo et creaturis.

Dixi secundum distinctum et expressum Scientiam. nam secundum confusum Scientia subsistentiam quaecumque tandem sit, sive relativa sive absoluta quomodo Ethnici et Judaei, subsistentiam absolutam concipiunt, quo sensu et S.tus Aug.s lib. 7.i

de trinit. cap 6° cum, 1, dicimus personam patris, ꝯ aliud dicimus q̄ subaam patris, sc. q^a per modum subaæ et velut absolute sc̄at.

Quæstio Trigesima de Pluralitate Personarū in diuinis

Arlus 1us et 2us utrum in diuinis sint plures personæ et ꝯ plures quam tres?

Doctrina utriusq; arli iam a nobis exposita est. ostendimus ꝯ in deo plures personas ēē, plures vo ꝯ ēē. Inde pbatum est quod duæ ttum sint in diis processiones et proinde relaōes 4^or: quarum cum una, sc. spirāo actiua identi ficetur paternitati, et filiaōi, tres earum ttum personas constituunt, sc. paternitas, filiāo, et processio seu spirāo passiua. ne tn vacui relinquantur iidem arli, sic expendi solet, 1° utrum in diuinis sint tres subsistiæ et ꝯ plures: 2° utrum sicut sunt 3 subsistiæ, ita et tres existiæ relatiuæ: 3° utrum tres personæ dici pint tria entia, tres res, tres unitates. ea quoque nos sequentibus sectionibus expendemus.

Sectio 1ª Utrum

In diuinis sint tres subsistiæ ô plures?

Scotus in 3ᵘ dist. 1ª q. 2ª Paraph. ad q. ignr, et durandus in 1ᵘ dist. 26ª q. 3ª n. 6º unam tum subsistiam admittunt, sc. absolutam, tres personas. nempe volunt duo personæ coeire, alterum qd subsistat, alterum quod sit incoicabilis. prius dicunt ei coeire per essiam posterius per modum quendam incoicabilitatis, per quem naa contrahatur ad ee personæ.

Caietanus q. 29ª a. 4º et 39ª a. 4º et suarez lib. 4ⁱ de trinit. cap. 11º tres quidem admittunt subsistias relatiuas, qbus personæ constituuntur, sed et 4ª absoluta et coem, per quam subsistit essia.

Henricus gandauensis qdlibeto 5º q. 8ª Richard et aureolus dist. 26ª aliiq; coiter tres relatiuas admittunt nullam absolutam.

Prima clue, sunt in deo tres subsistiæ relatiuæ. 1º ex cc iis, Cstinopltno 2º collaoe 8ª anathem. 1º, ubi, si quis, i, et confitetur unam deitatem, in 3 subsistiis ceu personis, anathema sit; Cstpltno 3º actione 8ª

Ubi Agatho Papa epla sua 2ª ait se unitatem essiæ trinitatem vero personarum sive subsistiarum confiteri: quam eplam approbat Cium actione 8ª, qua etiam actione idem Cium ait in deo esse tria secundum proprietates rei subsistias, unicam vero secundum rationem essiæ, et deitatem.

2º Unio hypostatica facta est in subsistia, tum ex Cio Cstno 3º actione 8ª, tum quia supplevit creator humanæ naturæ subsistiam, tum quia vel ex eo dicta est unio hypostatica. sed est facta in subsistia relativa, sc. verbi, alias ergo tantum filius, sed et pater incarnatus esset. ergo datur subsistia relativa sc. verbi, quod si hæc, ergo et aliæ duæ, sc. patris et spiritus sti subsistiæ relativæ admittendæ sunt.

3º personalitas nihil est aliud quam subsistia naturæ completæ rationalis. ergo cum tres sint personæ, tresque personalitates, erunt quoque tres subsistiæ, et illæ proinde ergo absolutæ sed relativæ.

4º incommunicabilitas, quam scotus et durandus personæ tribuunt a subsistia repetitur, nihil enim naturam incommunicabilem esse, quam ultimo triari, ultimus vero trius est subsistia. ergo cum 3ex ab iis admittatur incommunicabilitas quæ personas constituat, tres quoque subsistias et eas relativas dnt admittere.

Aliqui patres subsistere, seu subsistentiam absolute capiunt; sed isto nomine subaam illigunt. Ita S.tus Aug.s 7.i de trinit. cap. 5.o hoc est, in deo esse, quod subsistere, idem subsistentem esse. et cap. 4.o omnis res ad seipsam subsistit, idem est ut subaa sit, quanto magis deus. qq. et subsistentia licet relativa deum subsistere facit per ordinem ad seipsum, quia non per ordinem ad terminum, et secundum esse ad, sed per ordinem ad naam, et secundum esse in, subsistentiae rationem obtinet, ut iam diximus.

Secunda Clus nulla est, ideo subsistentia absoluta.

1.o quia ex quo controversia de ratione subsistentiae composita fuit, non modo ccia, sed et patres nullam absolutae subsistentiae mentionem faciunt, et tres terminum negant subsistentias, voluntque subsistentiam significare, non quod commune sed quod speciale est. Ideo Justinianus Imperator in edicto seu confessione fidei missa ad Joannem 2.um postquam dixit licet una sit subsistentia deitatis et humanitatis Christi, non unam naam, addit, omnes enim S.ti patres consonantes non docent aliud esse naam sive subaam et formam, et aliud subsistentiam sive personam, et subaam quidem et formam hoc quod est commune significare: subsistentiam vero sive personam, hoc, quod est speciale.

dicere aliquis ô deesse patres etiam ô multo anti
quiores Justiniano, qui subsistiam absolute sp̄serint,
sed ij manifeste confundunt subsistiam cum subaa,
ubi vô subsistias pro psonis agnoscunt, ô aliam rōem
agnoscunt subsistiam, tutum a ô ēēt, cc^iis et patribus
trium ttum subsistiarum mentionē facientibus 4^a addere,
sicut, nec sine errore tribus psonis 4^a adderetur,
nec vacare periculo, si quis dicere cc^ia et patres has
difficultates Ehgicas ô expendisse. ut taceant consensu
illum patrum ostendere, neqdē tq pbabilē creditam ēē
ab iis subsistiam absolutam. qm de ea ô tacuissent, si
pbabilis fuisset, esto cc^ia ea quae solum pbabilia sunt
silentio praetereant.

2° subsistia absoluta estituere veram psonam. gō
daretur psona absoluta: qd pugnat contra fidem.

ant. ostend^r nam ut subsistia estituat psonam satis
ē quod faciat subsistere naam completam illectualē:
ē n̄ indrīens pse ad estituendum, vel suppositum ttum
vel psonam. estituit a suppositum ttum. qdo subaa raōis
ē expers, psona vô cum naa ē illectualis. sed hoc
praestare absoluta subsistia.

Quod n̄ dicis psonam debere ēē incoicabilē, id verū
ē qdē. sed ô sit qd sit incoicabilis precise, q^a psona est,

sed q^a subsistiam sit, cum lapis v.g. per suam subsistentiam minus incommunicabilis ō sit, q homo.

3° effectus formalis subsistiae est ultimo complere subam in ratione subae: est enim ultimus terminus subae, ut sic. sed subae absoluta ō complere ultimo subam divinam. tum q^a si complere ultimo, ō ultra subae completur in ratione subae: et tamen completur per subsistias relativas, quae ō concipiuntur succrescere diae essiae, nisi ut eam in ratione subae compleant. tum q^a complementum ultimum in eo dicitur esse, ut reddat subam ineptam, quae sit in alio, tq ulteriori termino: at potest esse in alio, tq ulteriori termino, puta in relativis subsistiis.

Confirmatur mai. ō potest alius assignari effectus subsistiae, nisi ultimo complere subam.

neq; enim id proprium sit, ut faciat ō actu inhaerere: alias accidentia eucharistica subsisterent, cum ō actu inhaereant.

non ut faciat ō inhaerere aptitudine. nam humanitas Christi in priori q terminaretur a subsistia verbi, erat inepta quae inhaereret, cum accidens ō esset et tamen ō subsistebat.

nec dicas quod esset quidem inepta remote, ō tamen proxime, quomodo solum inepta fieri potest per modum sibi superadditum

sicut qtitas sine figurae modo dici pōt triata remote, et prime solum per figurae modum triari. nam vel ineptitudo prima, ō postulat modum illum, sed solam entitatē subaā, in qua talis ineptitudo tq negaō, fundata sit; vel si postulat, ea ō caruit humanitas Christi. neq; ī eo caruit, nisi quod supplevit subsistia verbi. sed subsistia verbi ō supplevit modum illum: qm neque respectu essiae divinae id praestat, ut prime sit inepta inhaerere, cum tn effectus ille subsistiae absolutae ex ea sniā quam impugnamus tribuendus sit.

Est gō effectus ille subsistiae, ut ultimo cpleat subaām in raōe subaā, sic q; reddat eam incoicabile ulteriori trō per quem in raōe subaā trietur incoicabile in quam ulteriori trō, sive pprio, sive extraneo, sc. si consideretur subaā ut triata reduplicative, nam quae triata ē specificative, ulteri coicari pt, ut patet vel ex ipsa divinitate, quae triata per paternitatem terminatur adhuc per filiaōem, sed quae ō sit trus ulterior paternitati succrescens.

4° denique nil praestare pōt absoluta subsistia, quod relativae ō praestent, ut patebit ex obiectionū solvōe. gō illa inutilis fore

Obiectionum Solutio

Obiicitur 1° agatho papa cit epla 2ª dicit ō tres ēē deos, sed unum deum, patrem et filium et spiritum sctū, ō trium nōium subsistiam, sed trium subsistiarum unam subsistiam. go admittit absolutam subsistiam

R° ubi legebatur, unam subsistiam, nunc legi et melius, unam subaam; melius inquam tum qª id ttum spectat Agatho, ut sicut contra sabellium ō ēē unam ttum hypostasim, sic contra arium unam subaam ēē definiat. tum qª ista correctio textui graeco cfois est, ubi contra sabellium habetur, ου τριων ονοματεων ὑποστασις id ē trium nōium subsistiam, contra arium τριων ὑποστασεων μια ουσια, trium subsistiarū una essiā ceii subaā, unde ē citatis verbis additur, quarum (psonarū) una ē subaā sive natura, graece ὧν μια ουσια, ιχει, φυσις, ηον ē una deitas &c.

Obiicitur 2° in his ppoōibus, sic deus ē pater, sic deus ē filius, parla, deus, concreta est, adeoq; involuit naam et subsistiam. at ō involuit ullam subsistiam nisi absolutam. go.

nego mi. nam parla, sic deus, sgrat naam per subsistias relativas: sed naam expressive, subsistias minus expresse. neq; 5 tres subsistiae relativae debent deum multiplicare, qa tri substantivi o multiplicantur, nisi multiplicetur expressive sgratum, qa pse subsistit, adeoq; licet foa sit, 15 subcti instar est. nunc contra 5 tris connotativis daretur multiplicao, si minus expressum sgratum multiplicaretur qm est subctum aut subcti instar; so si humanitas assumeretur a trib' psonis, diceretur sic homo, noie hois sgrante naam, tq sgratum expressive. at si una albedo collocaretur in duobus parietibus, dici ptoem duo alba, qa subcta multiplicarentur. quare inutilis est subsistia absoluta ad veritatem harum ppoonum, sic homo est pater, sic deus est filius.

neque eam nriam ee ostendit Stus Tho. q. 39 a. 4o dum in hac ppoone, deus creat, dicit noem dei supponi pro naa, non pro psona nam vult solum psonam distincte adeoq; de triate sgrari, psonas vo o nisi confuse et indetriate abstrahendo ab eo quod sit una vel multiplex, licet naa vere o nisi per 3 subsistias trietur. sic et homo constans humanitate triata per

tres dicas personalitates supponere dicebatur pro natura, ô pro persona quia personas nisi confuse ô sgrare.

Obiicitur 3° persona producens personae productae naturam completam coincat, sed ô ē completa nisi per absolutam subsistentiam. g° datur subsistentia absoluta.

Nego mai. nam coincat naturam, personam ô coincat et proinde, quia natura completa ô est, nisi qua persona, naturam completam ô coincat. ô ē tn dicendum qd filius naturam incompletam accipiat, quia naturam accipit, quae subsistit in subsistentia filii, per quam natura suum complementum habet.

Obiicitur 4° prius ē naturam creatam subsistere, q. suas facultates habeat, et per eas operetur, ac terminum producat. g° prius ē in divinis poni subsistentiam, q dicae processiones ponantur, ac proinde datur absoluta subsistentia.

Nego Cons. nam 1° argtum illud probat ô dari subsistentias relativas. sunt ē posteriores facultatibus et operationibus: et tn id, qd praestant in divinis, antecedit in natura creata facultates et operationes. 2° in ô prius natura creata subsistit, quia facultates, operationes et tri operationum accidentia sunt: atq; adeo quia prius est

Rem compleri subaaliter q habeat sua accidentia, prius quoq; subsistit, quam facultates, operaoes et tres operaoum habeat. at facultates dei, operaoes, et tri operationum, sunt subaa. quae rao est cur subsistia o pit antecedere. neq; h subsistia praecedit subaam quam triat, go facultates, operaoes, et tres operaoum praecedere o pt.

Obiicitur 3° dictas o vendicat suum complementum a Relaoibus, go subsistiam absolutam sit per quam compleatur.

Nego Cons. nam complementum sit a Relaoib. sive relativis subsistiis, licet nihil abiis mendicare dicenda sit. neq; n dicerent adrii essiam diam quicquam emendicare ab attributis aut subsistia absoluta, quam admittunt. nempe res nulla quicq emendicat a seipsa, sicut nec indiget eo, cum quo est quid idem. at natura dia, sicut attributa, sic et relativas subsistias sibi identificat. quo differt a naa creata, quae suum complementum emendicat a sua subsistia, qm o est quid idem cum illa.

Nec dicas hoc sensu saltem emendicare quo dr pater indigere verbo ad intelligendum, sed verbum ex naae fecunditate pduci, nam pater dr o indigere qm

Vere illigens est etiam in priori ratione quod verbum productum sit ac natura divina in priori ostensum subsistit quod tribuitur per relativas subsistentias.

Instas, nulla perfectio denegandae est divinitati, quippe quae infinita sit, ergo prius subsistit, quam relativas subsistentias habeat.

Dist. mai. nulla perfectio, sc. excludens imperfectionem denegandae est divinitati, cui ostendetur realiter, et virtualiter. n. nam et subsistentia absoluta, si quadaretur, virtualiter ab essentia distingueretur et satis est ad infinitatem essentiae, quod per ratione essentiae infinita sit alias vel in sensu virtuali omnia sua attributa includere deberet, deinde.

Nego cons. nam subsistentia absoluta ostendit perfectionem imperfectionem excludens. Id enim imperfectum est quod inutile. at subsistentia absoluta inutilis est. tum quia id praestari potest per relativas, quod illa praestaret, tum quia ponere aliquid repugnans, sc. ut reddere naturam incommunicabilem et ostendere. reddere quidem, quam id natura subsistentiae postulat: ostendere vero, quia subsistentiis relativis communicaretur, sicque tribus foret ut ipsa tribuatur ulterius.

nec dicas reddituram diverso respectu naturam incomunicabilem, et communicabilem. Incomunicabilem alieno supposito, communicabilem proprio. nam divinitas incomunicabilis est alieno supposito, vel defectu capacitatis in alieno supposito ad eam tribuendam, et hoc sit per se et independenter ab omni subsistentia, sive absoluta sive relativa: vel ob terminum positivum quo redditur incomunicabilis. et ille terminus vel ob est subsistentia absoluta, vel ead. quoque naturam incomunicabilem reddit respectu proprii suppositi: cum omni subsistentia proprium sit, ut sit ultimus subsistentia terminus, nulla vero quaerenda est subsistentia praeter relativas, quae naturam sicut proprio ita et alieno termino incomunicabilem reddere possunt, et proinde reddunt ex quo solvitur, quod obiicimus subsistentiam absolutam esse perfectionem simpliciter simplicem.

Sectio 2ª

Utrum sicut sunt tres subsistentiae, ita et tres sint existentiae relativae?

Certum est dari existentiam absolutam. Sed de conceptu divinae essentiae, etiam ut a relationibus praescindit, quod sit a se, cum et natura dei per asseitatem exprimatur Exodi 3°, ego sum qui sum. ergo existentiam includit. adde quod si non daretur existentia absoluta, neque daretur aeternitas

et immensitas absoluta, cum haec attributa supponant existentiam. Jo. merito Suarez tom. 1° in 3ª parte disp. 11ª sect. 1ª nonnullorum sententiam tres ttum existentias sunt habere conantium absolutamque negantium, errorem pullulantem, negat.

Nec refert quod ob detur absoluta subsistentia. haec enim ob datur quia fors inutilis, et aliquid repugnans innecessaria, ut vidimus. datur existentia absoluta, quia natura divina est ens a se, et essentialiter extra nihil. Unde patet ob esse confundendam subsistentiam cum existentia. est quod est si volumus essentia divina in se per suam existentiam, sed ob eo modo quo per subsistentiam. nam per hanc est in se, tamquam in supposito, et ultimo naturae vero: per illam ob aliter est in se, quod est in alio, tamquam in subiecto inhaesionis.

difficultas est de tribus existentiis relativis. de quibus duae sunt sententiae. prior est richardi de Sto Victore lib. 4i de trinit. cap. 16°, scoti in 1° dist. 11ª q. 2ª. Suarez lib. 3° cap. 5° et 3ª parte disp. 11ª sect. 2ª, Isambertiad q. 30ª disp. 2ª a 2°, tres esse existentias relativas. cuius sententiae haec fundamenta sunt.

Primum, omnis vera productio tendatur ad existentiam, ergo et plures productiones tendantur ad plures existentias, sed in deo dantur plures verae productiones. ergo tendantur

ad plures existentias. sed hæ relativæ sunt. ergo.

Secundum, quælibet res sit existentiam sibi proportionatam, ita distinctam ab existentia alterius, sicut ab illa distinguitur, ergo cum relationes distinguantur a se invicem realiter, dicunt habere distinctas realiter existentias.

Tertium, relationes ut inter se realiter distinguuntur, sunt aliquid actu, alioqui ut dicunt, essent nihil, quod non actu est, nihil est, sed ut dicunt sunt actu, actualitate essentiæ, quæ sic dicunt, sed coeunt, ergo actualitatibus propriis, quæ sunt existentiæ relativæ.

Posterior sententia est Capreoli in 3um dist. 1a q. 1a vasches hac parte disp. 126a c. 2o et 3o et aliorum nullas esse existentias relativas quæ sic probatur

1o existentiæ multiplicatæ multiplicant essentias in creaturis. ergo et in deo multæ existentiæ multiplicabunt essentias. quod est contra catholicum sensum unicam in deo confitentem essentiam

2o quot sunt existentiæ tot sunt durationes. sed in deo non sunt plures durationes, neque in sunt plures æternitates, non tres æterni, sed unus æternus, i, s. Athan. in Symbolo. et si plures essent æternitates, quidni et plures immensitates, et sic de cæteris attributis, ergo.

3o modi existentiæ ipsi non existunt nec superaddunt existentiam rei quam modificant, ut patet exemplo accidentium,

nunc in subcto nunc sine subcto existentium, aliam
sqdem existiam ô accipiunt; sed relaões sive subsistiæ
divinæ sunt modi existiæ divinæ; ergo suas existias ô sunt.

accedit Sctorum patrum authoritas, sive negativa
qtenus mentionem existiarum relativarum ô faciunt,
sive positiva, qtenus summum relaões existere per
existiam absolutam, ut Stus Aug. 4i de trinit. cap. 6o
ubi ait aliud deo est esse, et patrem esse, et personalem
perfectionem vocant existendi modum, ô existiam, ut Stus
damascenus, 1i de fide cap. 11o, at penes personarum per-
fectionem, hoc est existendi modum, ô dicit, hoc est existias.

Hæc præcipua utriusq; sniæ momenta, haud scio
satis ne ad oppugnandum valida. neq; in alteri deest quo
se tueatur ab altera.

Et prioris qdem argta posterior sic explicat. 1u
triari productionem ad existiam, ô producendam sed coincandam,
hoq; ô esse necesse, ut plures productiones trientur
ad plures existias, quæ ô possunt esse plures, nisi pro-
ducerentur, satis esse ut trientur ad plura existentia
adiective, quibus una existia coincetur. qd æque pt
concipi, sicut concipimus productionem divinam triari
ad personam quæ deus est, et in divinitatem ô produci sed

Coicari ttum, et plures productiones triari o ad plures
deos substantive, sed ad plura supposita divinitatem
velut adiective habentia.

Quid est go 1. ad qd producendum triatur productio.
subsistia, quae eo ipso producitur quo existiam accipit.
neq; n existia dt ee sd qd, sed quo res producitur: ad qd
perinde se ht, sive producat ipsa sive o. quare si subsis
tia prescindatur ab essia et oibus absolutis, est qd est sd qd
producitur, o tn ht sd per qd producitur.

2u, o est necesse rem quamlibet existiam habere
distam ab ea re, a qua disguitur, eo mo quo ab ea disguitur.
nempe rem a re o disgui per suum existere, sed per suum
ee. nam et entium creatorum spee distorum o multipli-
cari spee existias, sicut nec corporum spee distorum
spee multiplicantur qtitates, nec subsistia subaarum
spee distarum. ee tn eorumd. entium poe multiplicari
spee, et gradus mpscos sn sua scoti inter se disgui
foaliter, tn distam sn eod. supposito o habere existiam.
qa nec distam productionem hnt.

3u Relaoes, ut inter se disguntur ee aliqd actu,
o tn ee aliqd actu per distam existiam. duo sic disgda,
Relaoes quae actu disguitur, et sd, per qd actu disguitur:

Prius multiplicari ô posterius. Sicut dum gradus mpsci dicuntur a scoto disgui actu ex rei naa, considerantur duo, et gradus ipsi, et existia graduum: illos ee actu per hanc, quis hæc sit una, illi multiplicentur, nam et in aliis contingere, ut qd pse unum e, sit tn conditio, sine qua res aliæ ô disguerentur: sic una e raô libertatis h actu sive bono, sive malo, et tn actus bonus a malo, nisi posita conditione, liberi, moraliter ô disguitur.

Posterioris vô argta soluuntur hoc mô.

ad 1m existiæ multiplicant essias in creatis, ô in diuinis. nam h creatis quævis entitas essia vocatur: in diuinis ea sola vocatur essia, quæ radix e oium pfectionum diuinarum in eo loqdi mô debere coire priorem sniam, cum etsi ô multiplices existias, saltem perfectiones multiplices. quas ô jô negabit essias ee qa suas existias ô hnt, sed qm h diuinis ea sola vocatur essia, quæ e radix pfectionum oium.

ad 2m dici pt ô ee tot duraões in diuinis, quot sunt existiæ, has multiplicari qa multiplicantur res pductæ, qbus sgulis debita e existia: illas ô istam qa nihil vetat duraõem eand. mensuram ee diuinæ essiæ

et omnium divinarum perfectionum, eand. ob causam ô multipli
cari divinam immensitatem, quia quae ubicatio divinam
essentiam, ead. omnia, quae dei sunt, omni spatio praesentia facere,
illigi potest. Ita vero sentiendum esse, quin ô tres aeterni, nec
tres immensi, sed unus aeternus et unus immensus
numeratur.

admittunt aliqui ultro tres durationes: negant tamen
tres admittendas aeternitates, tum quia nomen aeternitatis
usurpatur solum ad scandam relationem absolutam, tum quia
aeternitas ô quamcumque durationem scat sed durationem cum im-
mutabilitate, quae essentiae propria est. alii eo progrediuntur
ut etiam tres aeternitates admittant, sed cum addito, si, rela-
tivas, quibus utrisque ô repugno si relativas quoque ubi-
cationes et immensitates, ô verentur admittere, quod mihi
difficilius videtur. certe his admissis et ô extinno multi
plicarentur attributa omnia. nam ea quidem multiplicari possunt
quae transcendentia, ut est praesentia per loco et tempore, ô
tamen ea quae ô sunt transcendentia, ut esse iustum, esse
misericordem.

ad 3um 1o nec sua deest modis existentia: sic per nobis
subsistentia existit propria existentia, sicut et sua essentia constat.
sic modus unionis hypostaticae propriam existentiam habet
et licet accidentia distinctas existentias ô habeant, in, quam

extra subiectum, tamen modus quo est in subiecto puta actualis inhaerentia, suam habet existentiam. 2° subsistentiae dicitur tam sunt modi, quae concipiuntur modorum instar: sunt enim res perfectissimae quae concipiuntur per species subsistentiarum creatarum quae sunt modi.

ad patres quod attinet. ii nec tacent omnino relativas existentias, nec negant.

non tacent. quia S. Cyrillus dial. 2° de trinit. dicit manifestam esse minimeque confusam trium hypostaseorum in tribus existentiis proprietatem. et lib. 11° in Joannem cap. 12° propriam cuiusque existentiam τὴν κατεαυτὸν ὑπαρξιν vocat, et S.tus Damascenus lib. de duabus Christi voluntatibus, quae 1, dicta est cuiusque personae existentia, tres sunt hypostases. ergo nego tamen existentiam explicari posse de subsistentia, quae existentia sed saepe significat, quod cuique proprium est, ut apud S.tum Basilium epistola 43a et alios patres. et sic nomine hypostaseos non subsistentiam in abstracto, sed personam in concreto intelligenda esset.

nec patres negant. nam S.tus Aug. vult solum aliud esse deo esse, se, absolute, vel secundum nostrum concipiendi modum, secundum quem esse, per modum absoluti concipimus, quam patrem esse, patrem esse relative ergo negat. et S.tus Damascenus personalem proprietatem vocat existendi modum

ō existiam, q^a ō ē existia simpliciter, sed relative ttum, sic entitati precipuae in creatis nōem essiae tribuimus, quis nec aliis entitatibus sua desit existia.

De s^to Tho. nihil dum dixi. is sacpte q^e 28^a a. 2° dicit, in deo ō ē aliud ee relaōis et ee essiae. sed ibi loqr in sensu reali et identico. Clarius oppugnat, existias relativas q^e 2^a de poa a. 6° in cpore, ubi, non ē, i, concedendum, qd aliqd absolutum in diis multiplicetur, sicut quidam dicunt qd in divinis ē 2^or ee, essiale et psonale. oē n ee in diis essiale ē, nec psona ē, nisi per ee essiae. et q^e 8^a a. 2° ad 11^m in divinis, i, nullomō ē ee nisi essiae, sicut nec illigere nisi illectus, et ppter hoc, sicut in deo ē unum ttum illigere, ita etiam unum ee. et ideo nullomō concedendum ē, qd aliud sit ee relaōis in divinis, et aliud essiae. Scio s. Thomam, sic etiam explicari, de ee absoluto. sed difficile ē quod ee cparat cum illigere. hoc n subōi raōe unum ē, nec multiplicatur ullatenus per multiplicaōem relaōum. Itaqi tenere nos potest eius authoritas in 2^a sniā: sicut ex contra coior ppsandi modus quo existia pduci dr, ō coicari ttum, priorē amplectitur.

Sectio 3ª Utrum

Tres personae dici possint tres res, tria entia, tres unitates?

Unica clusio tres personae sunt tres res, tria entia, tres unitates.

1º ex patribus S.tus Hilarius lib. 7º de trinit. ego et pater, i, rerum nomina sunt: ubi ex illo Joan. 10º ego et pater unum sumus, probat patrem et filium esse res plures. S. Aug.s lib. 1º de doctrina Christiana dicit patrem et filium et spiritum S.tum esse res quibus fruendum est. et S.s Anselmus lib. de Incarn. verbi cap. 3º nihil prohibet, i, duas personas patrem et filium dicere duas res.

2º S.s Tho. q.e 39ª a. 1º reprehendit eos, qui dicunt relationes solum esse assistentes, considerantes, i, et relationibus solum, quod ad alterum sunt, et non quod res sunt.

3º nisi tres personae, essent tres res, non disgruerentur inter se realiter. atq. realiter inter se disguntur. ergo sunt tres res. quod si tres res, ergo tria entia, tres unitates: addo et tres veritates, tres bonitates. Si sqdem tri transcendentales. res, ens, unum, verum bonum, aliquid, inter se reciprocantur. et hoc verum

sive multiplicentur existiæ sive ō. metuit sane S.
Tho. in 1.ª dist. 25.ª a 4.º dicere tria entia, eo quod ens
ab ēē ductum sit. sed accipit ens strictius pro eo, qd
a se existit, qlis illi videtur essiā sola, ō pro eo qd
saltem cōicatam sit existiam. cui proinde essiā ē ens
substantive, psonæ entia velut adiective ttum. sic
ā advertes duo.

alterum tres psonas ō dici spliciter tres res, tria
entia, tres unitates, sed cum addito, sc. relative.
nempe sunt ista tres res, ut sint quid unum in essiā.
quo dicunt a rebus creatis, quæ si plures sunt, spliciter
plures dici pūt, qm nulla in re, saltem sgulari sit
quid unum.

alterum ē ō pari libertate dicendum psonas ēē
tres subāas, tres nāas, et tres essias, quo tres res &c.
ē qdē ubi usurpetur nōē subāæ et essiæ seu nāæ
in plurali, ista S. Aug. lib. 7.i de trinit. cap. 6.º
admittit dici pōe tres subāas sive tres psonas, et
lib. 15.i de trinit. cap. 14.º, verbum, i, ē sapientia
de sapientia essiā de essiā; nempe ō nunq subāa
pro eo ōi, qd accidens ō ē, et essia pro qualibet
entitate accipitur. attamen usus est ecclesiæ, ut
subāa et essiā divinitatem, sive precise, sive ut

Complectitur sola attributa essentialia, sgnt. Jo. S. Aug. 5i de trinit. cap. 9o. q. 1a, cois dicendi consuetudo id obtinuit, ut hoc illigatur cum dicimus essentiam, qd illigr cum dicimus substantiam, o audemus dicere unam essentiam tres personas, sed unam essentiam vel substantiam, tres a personas. et vo noie essentiae id, qd in re 1u e, illigi solet.

Articulus 3us

Utrum termini numerales ponant aliquid in divinis?

Eo mo tri nerales ponunt aliqd in re, quo numerus aliqd ponit. duplex a nerus, unus categoricus, alter transcendentalis. Ille sequitur divisionem continui, Jo qi ponit aliqd supra ens, sc. qtitatem. Ille seqr divisionem foalem, quae fit per oppositas sive diversas foas. et in eo se hi multitudo ad multa, sicut unum ad ens, cui nihil addit, nisi negaoem divisionis. ad eo qi multitudo sgrat res multas cum sgularum indivisione hoc posito. sit

Unica clio. tri nerales nihil positivum enti superadditum ponunt in deo, ita magister, cuius

sniam. sic approbat S^tus Tho. et ratio est quia nervus transcendens nihil positivum enti superaddit, ad differentiam nervi categorici, qui superaddit qtitatem. sed nervus in divinis transcendens est, non categoricus. ergo nec ipse nec proinde nervales tri positivum aliquid ponunt in divinis.

Dixi nihil positivum nam addunt negationem in divinis. dixi enti superadditum. nam si ponere nihil sit quid scare, ter ens, tri nervales aliquid positivum ponunt, quia tres res, et tria entia positiva scant.

Articulus 4us

Utrum hoc nomen persona possit esse commune tribus personis.

Ut nomen personae sit commune satis est quod subsistentiae aliquid commune habeant. duobus a modis aliquid commune habere possunt. 1° quod inexistant eidem naturae, et hoc subsistant. 2° quod in ratione sustentandi, seu tribuendi communicant, sic duo calores habere possunt haec communia, 1° ut eid. subiecto saltem successive, inexistant, 2° ut communicant in ratione calefaciendi. sic.

Unica cluo nomen personae est commune tribus personis. ratio est, 1° quia hoc habent commune omnes personae, ut singulae subsistentiae

Subsistant in ead. naa dia. 2° a singulis pt abstrasi rao sustentandi seu vriandi, in qua coitant

Advertit S. Tho. coitatem psonarum o ee rei, sicut sicut una essia e cois tribus psonis, qa si una, ee realis psona trium, sicut una e realis essia. Insinuat interea id qd tribus psonis in raoe psonae coe e, o ee solam negaoem quam in definioe psonae incoicabilitas explicat; o solam 2a intentionem, quam 1a spee explicat, vox, individua, in ead. definioe psonae: adeoq; psonas dias o habere ttum aliquid coe, sicut bos, et equus in eo coeunt, qd sint spees. noem in psonae o e nomen negaois et intentionis, sed noem rei.

Quaeres utrum rao psonae in deo sit genus aut species respectu trium psonarum;

R° o ee genus aut speciem pprie loqdo. Ita S. Tho. ad 3um 1° qa coitas psonae in huais o e coitas gris aut speciei: neq; in genus aut speciem facimus, nisi naas pprie dictas: existiam in subsistiam inhaeriam, genus aut speciem ee o dicimus, qa o st naae sed modi complentes naas. go rao psonae in deo o e genus aut spees pprie dicta respectu trium

personarum. 2° quod sit unum esse numero in pluribus
non potest esse genus aut species. Sed ratio personae est quid unum
numero in tribus personis, non quidem precise per seipsam, ut
est ratio personae, sed per essentiam. nihil enim in creatis reperiri
potest esse genus et species, quod in inferioribus rationem eius,
cum quo identificatur, sit unum numero.

Dixi proprie loquendo nam latius dici potest genus quam
paternitas et filiatio sunt duae distinctae rationes, personam veluti
gratice spectam dividentes. quo sensu quoque tres personae
dici possent distinctae species. Sicut alio sensu dicitur a S.to
Damasceno lib. 3i de fide cap. 4° eiusd. speciei esse, quae
coeunt in una natura divina, et cap. 6°, differre numero,
quam licet non multiplicent naturam, tamen personae pluraliter
numerantur.

Sive a multae species, sive multa numero dicantur non
est inter eas timenda inaequalitas, sive quae non est necesse ut
divinae, sive specificae, sive numericae inaequales sint; putque,
servata distinctione, sibi invicem aequipollere: sive quae
tres personalitates, sibi eamd. numero essentiam identificare
postulant, quod earum inter se maximam aequalitatem
indicat.

Comparat a S. Thomo personam individuo vago, quia -

sicut Individuum vagum, scilicet naturam communem cum determinato modo essendi, licet indeterminate expresso, sic persona generalius expressa, significat naturam communem per se, cum incommunicabilitate, quae repetitur a subsistentia indeterminate expressa. Ubi tamen affert, quid inter Individuum vagum et persona intersit. Illud modum existendi, qui competit singularibus, sive singularitatem, includit: haec significat ô Individuum ex parte naturae sive singularitatem, sed rem, quae subsistat in tali natura, sive quae subsistentiam habeat pro suo termino.

Quaestio 31ª

De his quae ad Unitatem vel Pluralitatem pertinent in divinis

Articulus 1us

Utrum sit Trinitas in divinis.

De Re non quaeritur, sed de nomine utrum usurpandum sit.

Unica conclusio: trinitatis nomen usurpandum est. Ita S. Th.

1° usurpatur a patribus, ac præ cæteris a Sancto Athanasio in Sbolo, ubi dicit qd unitas in trinitate, et trinitas in unitate veneranda sit. quare omnis temere calvinus 1i institutionum cap. 13° ppho 5°, licet rem noie scatam admittat, nomen ipsum sepultum cupit.

2° trinitatis nomen sgcat detriatum numerum psonarum, sicut nomen pluralitatis eundem numerum indetriate scat. go cum detur detriatus psonarum numerus in diis, nomen trinitatis usurpandum est.

adverte hoc nomen, trinitas, idem sonare ac trium unitas, ut notat Isidorus lib. 9° etymologiarum cap. 4°. qd trium est, multitudinem scat, sc. psonarum, qd unitas, scat unam essiam. per prius coeit cum noibus collectivis: per posterius ab iis differt, quoniam aliqd ordine, o re, unum, sgcant.

adverte 2° licet trinitatis nomen secdm etymologiam trium unitatem sgcet, tn secdm pprietatem vocabuli scare numerum psonarum. Ideo o pt dici, qd pater sit trinitas, qa licet sit essia, o est tn tres psonæ. qd a scat numerum, a noie dei, psonæ imo et relaoum disguitur. nomen dei in recto scat naam, et connotat psonalitatem. nomen psonæ scat psonalitatem in recto, et naam

Connotat, Relaões sgrãt sgulas psonas, vt
sit ad se invicem. trinitas sgrãt nerum, ideo trinitas
ô sgrat, vt id qd refertur, sicut relatio.

Adverte 3° sicut vsurpatur trinitatis nomen
sic vsurpari nõem trini, denuq; trinum dici. nam
id scãt in deo tres ee psonas.

non ideo licet multiplicare essias in deo, qa
licet ponatur trinitas in vnitate, tn ô multipli
catur vnitas, sed ttum sgratur vnius naã plura
ee supposita.

neq; dicimus trinitatem trinam ee qa licet in iis
quae rem scãt in diis, sive sit essia, sive relaõ,
concreta dicantur ~~dicantur~~ de abstractis, v.g. pater-
nitas est pater, ô tn in iis quae sgrãt nerum. ad prius
sufficit identitas scdm sensum realem. ad posterius
requireretur multiplicaõ neri in seipsum, sic que
trina trinitas appellaõ novem psonas induceret.
ideo c^iu braccarense 1^u can. 2° gnosticos et
priscillianistas damnat, ô qd dicerent divinitatem
ee trinitatem, sed qd trinitatis in divinitate, vt cor-
rectior fert editio trinitatem admitterent.

nec denique dicimus deum ee triplicem, nam

3ex ex boetio lib. 1i arithmeticae c. 24o est quod simplum duabus partibus superat, adeoque sequitur proportionem inaequalitatis. at nulla est inaequalitas in divinis. neque in una persona est quid minus quam tres personae. Ideo S. Aug. lib. 6i de trinit. cap. 7o et 8o, et c. iii toletanum ii in professione fidei, deum triplicem dici oportet.

attamen fert usus vocem hanc, triplex, iungi cum tribus personalibus gratiam spiritus, sic dicunt 3ex est personalitas 3ex subsistentia, et sic in istis propositionibus solum numerum sequitur.

Articulus 2us

Utrum filius sit alius a Patre?

Unica conclusio. filius est alius a patre. Ita S. Eso.

1o ex script. Joan. 8o, alius est, qui testimonium perhibet de me, sc. pater. Joan. 14o ego rogabo patrem et alium paracletum dabit vobis

2o S. fulgentius lib. de fide ad petrum cap. 1o una est, i, essentia patris et filii et spiritus sancti, in qua est aliud pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus, quis personaliter sit alius pater alius, alius filius, alius spiritus sanctus.

3° parla, alius masculine sp̄ta, sgrat solum
distinctionem suppositi, ō naā, cum ex contra parla, aliud,
distinctionem naā sgrat, supponit ē driam essialē distinctam,
cuius etiam scdm ppsos, ē facere aliud, sed filius
disgnitur supposito a patre. gō filius ē alius a patre.
qd si alius go et distinctus a patre dici pt.

admonet a S. ēso. ō sli mō multos alios trōs
in diuinis vsurpandos ee: qm ī vitandi sunt
errores duo, alter arrii, alter sabellii, ii vitandi
tri qui alterutri faueant. Jō abstinendū nōibus
dirsitatis, et driae, ne tollatur vnitas essiae: separaōis
et diuiōis, ne tollatur essiae simplicitas; disparis alieni
et discrepantis, ne tollatur psonarum aequalitas ac
similitudo. sed etsi diuinus filius ē alius a patre,
ō Jō licitum dicere, filius ē alius deus, alius dnus
alius creator, qa tunc scaretur naā distinctio, quae
etiam sgratur, si dicatur, filius ē aliud, cum et
quaerenti quid res sit, Rōnderi soleat per naam, quid
ē hoō? aāl raāle. qd ō Rōndetur quaerenti quis sit
quis ē iste? ē petrus qd suppositum scat. horū
trorū vsurpaō fauere arianis. qdm sabellio faue
si dicas deus ē sgularis, deus ē vnicus, deus est

solitarius, nam sicut priores formulæ tollunt unitatem essentiæ, sic posteriores trinitatem personarum possunt tollere, et tollunt, quatenus a Sabellianis usurpantur atque ideo S. Hilarius illas reiicit in libris de trinitate quos doctor Angelicus citat.

Quod si tamen vel patres, vel alii scriptores alicuius authoritatis usurpent, ob nulla e præcedentibus vocabulis, meliorem in partem interpretandi sunt: Ita si diversa dicantur aut differentes personæ, diversitas et differentia pro distinctione sumenda est.

Articulus 3us utrum

dictio exclusiva, solus, sit addenda Termino essentiali In Divinis?

Particula, solus, vel categorematica est, et sic idem est ac solitarius, vel syncategorematica, et sic idem est ac solum seu tantum sit.

Prima cluo. dictio exclusiva, solus, categorematice sumpta, ob est addenda termino essentiali, et sic dici ob dicitur deus est solus. ratio est quia particula, solus, sic sumpta tollit pluralitatem personarum: idem est enim, deus est solus atque est solitarius,

et sine personarum consortio. quo ad illum sensum
termino essentiali addenda est. sic accipitur parla, solus,
Joan. 16°, ostendam sum solus, quia pater mecum est.
quod si falsa est propositio in qua parla, solus, attributum
est, eritque falsa si iungatur subiecto, sed quod solitarium
esse sciens: ut si dicam deus solus creat, hoc sensu,
deus solitarius creat.

Valerent hae propositiones, deus est solus, deus solus
creat, si ostenderet personarum pluralitas in diis. nam
quis praeter deum, essent angeli et animae rationales ~~pr~~
ostenditur solitudo per associationem alterius, quod est
extraneae naturae. quae ob defectum istius associationis
omnino dicitur deus solus fuisse ante mundum. Tertull.
lib. contra praxeam cap. 5°, ante omnia, i, deus erat, solus
ipse sibi, et mundus et locus, et omnia. solus autem quia
nihil aliud extrinsecus praeter illum. caeterum ne
tunc quidem solus. habebat enim secum, quam habebat in
semetipso rationem suam.

Secunda clausula, nomen, solus, syncategorematice
sumptum addi potest termino essentiali, v.g. solus deus est infinitus.
ratio est quia illa propositio exclusiva, sic exponitur, deus est
infinitus, et ostenditur alius, praeter deum. sed hoc sensu

vera est, quod est illa vera, sicut est Sol, solus deus est infinitus.

Non tamen vera est haec propositio, solus pater est infinitus. nam licet id quod deo categorematice tribuitur, singulis quoque tribuatur personis, si enim verum est deum esse aeternum, est etiam verum patrem aeternum esse, tamen non tribuuntur singulis personis, quae syncategorematice tribuuntur deo, sicque si vere dicatur quod solus deus creat, non ideo dicendum erit, quod solus pater creat. neque enim vel in creaturis, si dicitur, quod solus homo sit animal rationale, dici poterit, quod solus petrus sit animal rationale, nempe dictio exclusiva immobilitat terminum, cui adiungitur, ut non possit fieri sub eo descensus pro aliquo suppositorum, ut loquitur S. Thomas ad 3um.

Caeterum ut propositio vera sit dicitur attributum deo proprium esse, cum particula, solus, ab eius consortio, omnia alia, quae a deo distincta sunt, excludat. nam si praedicatum sit quod deo et creaturis commune, propositio exclusiva vera non erit: v.g. non est haec vera, solus deus est, quia esse non attributum soli deo proprium. quae causa est, cur haec vera non sit, solus deus est pater, si patris nomen sumatur, ut commune est patri creato. secus si restringatur ad personam

patris. dicitur etiam parla, solus, afficere subiectum tq
trium essentialis. neq; n̄ proprie dici pt, pater ē solus deus,
trinitas ē solus deus, juncta parla, solus, cum
attributo absoluto: nisi ut monet S. Tho. ad 2um
ppoō sic explicetur, pater vel trinitas ē deus, qui
ē is qui solus ē deus, cur vō negat S. Aug. lib. 6i
de trinit. cap. 9o patrem esse solum deum, cum hoc approbet
trinitas ē solus deus, ibidem explicat S. Tho.

Articulus 4us utrum

Dictio exclusiva pit adiungi Termino Personali?

Prima clus. parla, solus spta categorematice
nullatenus jungi pt subiecto personali sive attributum
sit absolutum sive personale. nam v.g. hae ppoōes,
pater solus ē deus, pater solus generat, hunc sensum
habent, pater qui ē solitarius &c. sed ita ppoōes
sunt. qq n̄ in posteriori ppoōe nec filius nec spiritus
sanctus generant, tn pater solitarius ō ē is qui grat, cum
pater aliarum personarum consortium habeat.

Secunda clus. parla, solus, spta syncategore-
matice, tro seu subiecto personali jungi ō pt, si attributum
absolutum sit, secus si personale.

Prior pars ostenditur, quia dictio exclusiva sumpta syncategorematice, iuncta subiecto personali excludit aliam omnem personam a participatione eiusdem attributi, v.g. dum dico pater solus est iustus, excludo filium, et spiritum S. a participatione iustitiae. Sed hoc sensu falsa est propositio. nam et filius iustus est.

Quod si tamen parla, solus, excludat tantum a forma subiecti et non ab attributo vera est propositio, ut si dicam solus pater est deus. Sed hoc sensu non explicantur communiter sententiae propositiones. Et etiam in scripturis, ubi addatur parla, solus, subiecto personali, licet attributum absolutum sit, ut cum matth. 11° dicitur, nemo novit patrem nisi filius, quae propositio aequivalet isti, solus filius novit patrem. Sed ibi, parla, solus, excludit praedicatum, non ab alia persona, sed ab eo qui deus non sit, ut sup. ex S° Aug° Dominus.

Posterior probatur nam ubi attributum personale est excluditur solum ab alio quovis supposito. Sed hoc sensu vera est propositio. Ista vero est haec, solus pater generat, nam excluditur generatio activa ab omni persona quae pater non est, et verissime excluditur.

Quæstio 32ª

De diuinarū ꝑsonarū cognitiōe

Arlus 1º Vtrum trinitas diuinarum ꝑsonarum possit per naalem rationē cognosci.

Cognosci poterit, si pit ꝓbari. Ideo hic expendimus pit ne ꝓbari mysterium sanctissimæ trinitatis.

Nota duobus modis aliquid ꝓbari pt. 1º negatiue soluendo argta quæ veritatem aliquam oppugnant, 2º positiue per argta quæ illam existere ostendant.

Nota 2º. ꝓbr aliqd positiue dupliciter. 1º per demonstrationē, siue a priori, siue a posteriori. 2º per verislem ꝓbaōem, quæ si ō immobiliter, saltem aliquo modo, mentem ꝑ assensu ꝓpoōis sistat.

Nota 3º ꝓbaōē huius mysterii fieri pōe, vel ō supposita, vel supposita fide,

Certum ē hoc mysterium ꝓbari pōe negatiue, nam aliqd negatiue ꝓbr, cum soluuntur argta, quæ eius oppugnant existiam. Sed argta mysterium trinitatis oppugnantia solui pnt, et iam a nobis occasione data præcipua soluta sl. go.

ex quo patet ō probari quod hoc mysterium sit impossibile et contra rationem. nam verus est assensus huius mysterii, quippe qui per fidem habetur. at verus esse ō potest, si fore impossibile et contra rationem, verum ē ex ipso vero ō repugnat hoc posito, sit.

Prima Cl̄uo: hoc mysterium ōdum supposita fide nec demonstrari, nec suaderi verisimiliter pt.

Prior pars ostenditur.

1° ex scriptura, quae ostendit hoc mysterium naturali cognitione ō attingi. matth. 11° nemo novit filium nisi pater, neq; patrem quis novit nisi filius, et cui voluerit filius repugnare. et cap. 16 caro et sanguis ō revelavit tibi, sed pater meus qui in caelis est ubi dum requiritur revelatio patris seu filii, excludit oīs notitia naturalis saltem certa et demonstrativa.

2° ex patribus. S. hilarius lib. 1° de trinit. ō putet hoc sua illigia generationis sacramentum posse consequi. S. ambrosius lib. 1 de fide cap. 5° impossibile est generationis scire secretum, mens deficit vox silet, et S. hier. lib. 18. in Isayam initio proemii, ō dico ī de mysterio trinitatis, cuius

Recta Confessio est Ignoratae Scientia. Similia habent S. Dyonisius lib. de divinis nominibus cap. 2° et ultimo, S. Justinus in expositione fidei. S. Athan. epistola ad Serapionem, S. Aug. 1° de trinit. cap. 1°. S. Anselm. in monologio cap. 62 et alii patres.

3° nec a priori, nec a posteriori demonstrari potest. Non a priori neque enim ulla est causa, quae nobis ostendat hoc mysterium, tamquam effectum suum. Dici quidem potest essentia principium virtuale illius. Sed a nobis non cognoscitur ut tale principium. Non a posteriori, sive per effectus. Nam secundum id solum potest aliquid de deo cognosci per effectus, secundum quod est principium creaturarum, sed principium creaturarum non est, ut est trinus in personis, sed ut in essentia unus est, cum solum per virtutem creativam sit principium, et virtus creativa sit communis toti trinitati, et ad unitatem essentiae non ad distinctionem personarum pertineat. Ita S. Tho.

Nec dicas creaturas ordinem dicere ad suppositum a quo creantur: triplex vero suppositum esse. Nam dicunt ordinem ad illud, non ut suppositum est simpliciter, sed ut virtutem producendi habet. Et sic si vis producendi

de se, saltem respectu creaturarum, atq; ut a nobis cognoscitur, multiplex suppositum ô postulat, neq; ex vi creandi triplex suppositum demonstrari pt. at vis illa suppositum multiplex respectu creaturarum ô postulat, perinde ñ producuntur sive sint ab uno sive sint a 3ici supposito

Obiiciuntur antiqui ppsi trismegistus, plato arles, et alii qbus aliqua trinitas nota fuit.

R°. vel illis nota ô fuit trinitas psonarum vel ô nisi dependter a revelaõe.

prius defendit S. Tho. ad 1um ubi dicit illos nullam in diis agnovisse productionem. concedit qdem illis nota fuisse quaed. attributa, quae psonis appriantur ô psonas ipsas. quas illis ignotas fuisse pbat ex aplo 1ae corint. 2°, loquimur dei sapiam, quam nemo principum huius saeculi (idem ppsorum) cognovit: et certe trismegistus in lib. qui pimander inscribitur, (si tn suppositititius ô e, ut qui decerpta ô nulla ex libris mosis, cum tn eo antiquior dicatur fuisse, contineat, et alia multa quae eius noie confictum opus ostendant) dum scripsit monas monadem genuit, et in se suum reflexit ardorem, ô ad graõem filii, aut

processionem Spiritus Sti referri dt, sed ad productionem
mundi, quem deus propter suum amorem produxit. plato
vero seu platonici, dum scribunt Sliam his, Joan. 1°,
In principio erat verbum, ut de iis refert S. Aug. 7i
Confessionum cap. 9° per verbum, illigunt rationem
Idealem, quae est in mente dei, quae qi filio appropriatur
2am personam ob illigunt. aut si distinguunt personam, faciunt
illam distinctae naturae. nam et platonis sententia fuit, deum
supremum genuisse ex sese mentem seu boni Idaeam,
quae fors inferior deus, a mente vero genitam
animam, quae sit adhuc ordine et natura inferior. Id
obviat S. Cyrillus lib. 1° et 3° contra Julianum
ubi quantumvis plato admittat tria, tamen nihil admittit
quod Spiritum Stum repraesentet, ut Jo. S. Tho. merito dicat
platonicos in 3° signo defecisse, quod a bonitate quae
Spiritui Sto appropriatur deviaverint. laudat quidem
platonem Claudianus mammertus, qui de tri-
nitate aperte scripserit, sed ex libris platonis
nihil profert quo, quae ei tribuit demonstret.
deniq; Arist. lib. 1i de caelo text. 2° dicit quod
antiquos per hunc nerum, ternarium, adhibuisse
semetipsos magnificare deum unum, sed ternarium

numerum ô refert ad divina, refert ad sacrificia et
orationes in quibus utebantur antiqui ternario nero
propter quamd. istius neri perfectionem.

Posterius ostendunt alii Theologi, dupliciter a fieri
potuit ut dependenter a revelatione mysterium istud
antiquis cognitum fuerit 1° ut ipsis immediate fuerit
revelatum. 2° ut ab iis quibus revelatum fuit, cognitionem
acceperint. 1ore modo revelata esse ô nulla mysteria
sybillis atq; inter cæteras sybillæ erytrææ tradunt
S. Aug. lib 18i de civitate dei cap. 23°, et S. Hier.
lib. 1° contra Jovinianum ubi scribit divinationem ei
concessam per præmium divinitatis. posteriore revelari
potuerunt, vel ut perpetua traditione posteri acce-
perint ea a maioribus, mathusalem ab adam cuicum
vixit ducentis quadraginta tribus annis, noe a
mathusalem cuicum 600 annis vixit, et sic deinceps:
vel ut interrupta traditione accepta sit cognitio ab
iis, apud quos traditio servata fuerit, quomodo Justinus
exhortatione ad græcos, ut platonem, pythagoram, et
alios ex libris mosis didicisse (sc. per interpretes
cum tempore platonis ô dum per linguam græcam translati
essent ut obviat S. Aug. lib 8i de civit. dei cap. 11°)

et ex colloquio cum aegyptiis perdisci potuisse multa, facile conici pt.

Posterior pars clusionis de verisimili probatione ostendit: si ob esset revelatio, apparebit implicare contradictionem, quod tres personae essent una simplicissima entitas divinae essentiae sicut tres dii non possunt esse unus deus, et mens ab illa apparenti contradictione se se ob expedire. Ergo verisimili probatione tres personae suaderi non possunt ordinem supposita fide.

Quomodo licet non possit demonstrari hoc mysterium esse impossibile, tamen nec demonstrari potest, quod non sit impossibile, similiter in causa ostendimus, ubi de incarnatione.

2a clusio, nec supposita fide et revelatione potest dari demonstratio naturalis huius mysterii, tamen suaderi potest.

Prior pars est contra Raimundum Lullum lib. quem inscripsit apostrophen, et lib. de demonstratione aequiparantiae, et Henricum quodlibeto 8o q. 14a. quibus praeivisse videtur Richardus a Sto Victore lib. 1i de trinit. cap. 4o, lib. 3i cap. 5o et lib. 9i cap. 1o, et a communis Theologorum, et probatur.

1o experientia quad. nam Sti patres et Theologi profitentur in hoc mysterio non scientiam, sed ignorantiam,

ut patet ex S.to Hilario supra citato. et lib. 2° de trinit. ubi, aestuo, i. differor, hebesco. et unde insipiam nescio, sc. ubi hoc mysterium explicandum est. aliorum patrum loca o repeto.

S.tus Tho. sic tum abs, ut putet hoc mysterium demonstrari poe, ut qui hoc nititur fidei dupliciter derogare contendat.

1° qd eius dignitatem ut par est, o aestimet, ut quae sit de rebus invisibilibus, quae ratio humanam excedunt.

2° qd in irrisionem cedat, ubi rationes tq firmae ~~aff~~ afferuntur, quae tn cogentes o sunt, sicq alii o trahantur ad fidem, dum credunt rationibus inniti, et propter eas nos credere. quae igr i. S. Tho. fidei sunt, o sunt tentanda probare nisi per authoritates, his qui authoritates suscipiunt. apud alios vo sufficit defendere o ee impossibile, qd predicat fides. alii Tho. S. Thomam sequuntur.

2° revelatione posita neq; occurrit ratio apriori, quae demonstret trinitatem, neq; effectus naturales habent magis, ut nos, eius certam evidentemq; notitiam deducant. facere qdem pt revelatio, ut diligentius ad

rationes naturales attendamus, ut ne perturbemur
rationibus hoc mysterium impugnantibus, sed ea
posita ob occurrunt rationes quae demonstrent. Imo
facendum est haec adhuc perfecte intelligi ob potentiam: quomodo
filius sit aequalis patri, cum ab eo suum esse recipiat;
quomodo tres personae inter se distinctae, quae sunt tres res
tres entitates, ob minus perfectionis includant, quae una;
quomodo persona gratis et gratetur, ob intentionem essentia, licet sit quod
idem cum personis; quomodo natura divina adaequate ob tribuitur
per unam subsistentiam, quae tamen infinita est. Similia omitto.

Valere Lullus putat genus demonstrationis
quam aequiparantiae vocat, sed illa neque a 1ori
neque a posteriori esse potest, ut iam constat, neque est 3um
genus, tum quia 3um ipsius ob admittit, tum quia sic eam
hoc nomine vocet, quae petit ab exemplo, nullum in
rebus creatis trinitatis hoc est trium in una natura
personarum exemplum inveniri potest. Et si alio modo sint
tria in aliquo uno, ut faciant ob nihil ad explicandum
hoc mysterium, ad illud efficaciter probandum nihil
quicquam efficient. Sed quae seorsim obiiciuntur
solvenda sunt.

Obiicitur 1°. de ratione summi boni est, ut se coincidat summo modo: sed deus est summum bonum: ergo se coincidere dicitur summo modo. sed coincidere se hunc ad modum ostendit, nisi suam naturam coincidat. ergo.

Respondebit gentilis. 1°, ostendere necesse ut summum bonum se se actu coincidat, satis esse, quod se coincidere possit summo modo, qui per eo consistat, quod eius bonitas sui coincidentiae exhauriri nequeat. 2° necesse quidem esse ut se actu coincidat summo modo ex parte sui; deum vero eo se coincidere summo modo, quod infinita virtute utatur ad res creandas. 3° etiam necesse esse ut se actu coincidat summo modo ex parte tri, si possibilis sit: ostendere vero possibilem trium, qui divinae sit naturae particeps, cum deus alter foret. Itaque neque nos postulare, ut Spiritus Sanctus se actu coincidat, quia eius trium possibilis ostendit.

Obiicitur 2° omnis perfectio possibilis per deo ponenda est, sed gratiae est maxima perfectio. ergo. Ideo deus Isaiae ultimo, numquid ego qui alios parere facio, ipse ostendit pariam.

Disgustus ethnicus mai. perfectio, quae ostendit involvit imperfectionem, c. si involvat imperfectionem, negabit.

gratiam vero dicit habere magnam imperfectionem, tum
gratiam tum in deo. gratiam, quia spectat speciei conservationem
ac proinde supponit singula interitui obnoxia esse. In
deo quoque gratiam tendere dicit in terminum ut personam solum sed
etiam naturam a gratiante distinctum, sicque unicum fore, ut
alius a generante daretur deus. Locum vero Isaiae
contemnit, et, si illum admitteret, ut ratione convictus
sed authoritate solum assensum praeberet, licet in deo
loquenti evidens sit, si homo gratiam, se quoque gratiare debere
ut in illectui creato naturaliter cognoscenti manifestum
si gratiam homo, et deum generare, quia gratiam haurat ab im-
perfectione vindicare ut potest.

Obiicitur 3° sententia certissima naturaliter cognita,
quae nos inducunt in cognitionem trinitatis. ergo demonstrari
potest.

ant. ostendit certissimum est 1° deum esse intelligentem,
et volentem. 2° esse intelligens et volens terminum producere.
3° producens et productum distingui realiter. 4° nullum
terminum in deo accidentalem esse posse. 5° proinde terminum
in deo substantiam esse debere. 6° esse multiplicem in deo

subaam, sed unam tantum sed his positis inducimur
in cognitionem huius mysterii, ut sc. tres sint per
sonae in una naa. go.

R°. 1°, gentilis revocare potest in dubium aliquod
ex istis ppiis, ac praesertim 2um, cum certum o esset
utrum in creatis detur trus illectionis et volitionis,
neq; n desunt qui nullum velint esse trum visionis
beatificae. 2° si certa haberet illa ppia in rebus
creatis, suspecta illi esse potest in divinis: cum in creatis
verum sit illud ppium, o e productum naa disgui
a producente, cum tn in divinis naa o disgnatur. praeser
tim vo dubium esse potest scdm illud ppium, qa cogitaret
illectionem et volitionem in divinis o esse actiones phcas,
sed grammaticales tantum, cum actiones phcae distae
sint ab agentibus et in deo actio et agens, grao
et grans sint quid idem. nam et ostenderet trum
nrium o esse, qa Thgis fatentibus filius et spiritus
stus illiguntur, nec producunt trum, etsi pater producit
verbum, o ob indigiam illud producit, qsi verbo
illigat, cum foaliter illigens sit, per illectionem
ssialem. eo vo maxime diceret sibi suspectum esse

illud ppium ne cogeretur admittere in deo accidentia, ne verbum totuplex qt sunt psonae illigentes, ne tot naae diae, qt psonae pducerentur. qq unum deum esse pro verissimo ppio agnoscere, tn negare illud stare poe, si trus subaalis a pducente discretus assignaretur. quare cum sti patres agentes de hoc mysterio utuntur explo illectus nri verbum pducentis, eo o utuntur ad pbandu efficaciter hoc mysterium, sed ad illud utcumqj explicandu.

Posterior pars decl^r, nam raones pbabiles et expla quibus explicatur hoc mysterium assensu fidei retundente vim raonum oppositaru efficiunt ut quae de eo tenentur, iudicentur congruere, atqj ut cumque sub illectum cadant. Jo. stus Aug. tract. 27° in Joan. per fidem, i, venitur ad cognioes. et S. Tho. ad 2^u dicit dupliciter induci raoem ad aliquam rem, 1° ad pbandam sufficienter aliquam radicem, ut cum pb^r caelestis motus uniformitas, 2° quae radici iam positae ostendat congruere cqter effectus, sicut in astrologia positis excentricis

et epicyclis saluantur apparentia circa motus
cælestes, ex quo alia positione facta saluari poent,
et sic S. Aug.^us lib. 6.^i de trinit. cap. 10.º dicit in
rebus creatis esse vestigium quodd. trinitatis, tum
ut considerantur vrsim, cum in iis reluceat, poa
sapia et bonitas dia, tum ut in hoe separatim, cum
vnius aa sint tres facultates illectus voltas et
memoria, sed quod imperfectum sit, et qd vtcumq;
explicet illud mysterium iam per fidem cognitum, licet
in illius notitiam inducere o poe, cum o innotescat
trinitas ex cognioe ~~psona~~ poa, sapia et bonitatis,
quæ sunt attributa solum absoluta, o psonalia,
licet apprientur psonis, et aa cum suis facultatib.^us
o contineat vnitocam similitudinem cum deo, vt
pote quæ disguatur re ab iis et eas inter se naa
disctas habeat, vel si re o disguatur ab iis, neque
illæ inter se realiter disguendæ sint.

Quæres a vtrum extra visionem beatificam dari
pit clara cognitio trinitatis

R.^o dari poe cognitionem aliquo mo claram
quo ad q.^dm an sit, nam poe alicui diuinitus

Coïcari Cognitio evidens actus fidei, et visionis beatificæ attingentis deum ut unum et trinum, sicut Christo coïcata est, sed tunc aliquo modo clare cognoscere trinitatem, quo ad quem an sit videre in ordine eorumd. actuum ad trinitatem personarum, tq ad suum obiectum sic q; saltem aliquo modo clare trinitatem, quo ad quem an sit, videre. quare cum S. Tho. negat cognosci trinitatem ex effectibus, loquitur de effectibus vel naturalibus solum, vel etiam supernaturalibus. sed deum sub ratione generali causæ et sub speciali ratione v. g. actus in illum tq obiectum tendentis, respicientibus.

Idem dico de actu recordationis. quo v. g. S. paulus meminisse se vidisse deum intuitivum (ille in sicut deum ut unum, sic et deum ut trinum, quo ad quem an sit Recordanti exhibere).

Dixi aliquo modo nam ead. claritas in istis et occurrere, quæ occurrit dum effectus per causam et causa per effectum cognoscitur. hæc supponit cognitionem ex natura rei, illa et istam, sed tantum instar testimonii, nihil enim aut vix differre ab ea claritate qua 1° angelus qui et monetur aliunde quam a deo,

ti motionis ad credendum mysterium trinitatis, quod sit mysterium cognoscere, quae claritas ut loquuntur Theologi fore evidentia et attestante, quam potest compati cum fide nonnulli Theologi docent ubi de fide.

aliquanto clarius ex tribus unionibus hypostaticis cum tribus personis cognoscerentur tres illae personae. quae hoc illis deesset, ut ostenderent, et tres solum esse personas, et eas in una natura subsistere, quod tamen ad cognoscendum mysterium trinitatis nostrum est.

R° 2° dari ô potest claram cognitionem huius mysterii, quo ad quid, quid sit. ratio est quia ut deus cognoscatur quidditative ô sufficit, ut quovis modo cognoscatur quid sit, cum enim per creaturas ascendamus ad eius naturae notitiam, cognoscemus eam quidditative, sed requiritur ut cognoscatur pro ut in se est. videri potest sub abstractiori quadam ratione existentis, sic quia ut cumque attingeretur existentia dei, quae est eius essentia, sed ô videretur ut taliter existens, sic alio modo cognoscimus hominem ex eius voce, alio modo ex lineamentis vultus.

Certe coeunt Theologi contra Scotum ô posse angelo infundi speciem, eique proportionatam, per quam quidditative trinitatem cognoscat. nam talis infusio ô esset revelatio, cum ex hypothesi species naturalis foret, et aliarum specierum infusio, revelatio ô vocetur. et tamen constans est doctrina patrum ac Theologorum, hoc mysterium, neque quoad quem ay sit evidenter cognosci potest.

Articulus 2us utrum

Ponendae sint notiones in divinis.

Notio ut accipitur a S. Tho. aliisque Theologis hoc loco, est id, quod est propria ratio cognoscendi divinam personam, sive ratio personam notificans. S. Basilius lib. 2o contra Eunomium eam vocat σημειον ἰδιαζον signum distinctivum. Ideo concipitur per modum formae abstractae sicut per aliis rebus omne distinctivum forma quaedam est aut formae instar concipitur, v.g. quod disguit hominem a bruto est rationalitas. quaeritur dentur ne notiones. sit

Unica clusio notiones in divinis ponendae sunt

Ita S. Tho. hic et Thgi coitus contra præpositum qui putavit distinctionem abstracti a concreto, pugnare cum divina simplicitate. Sed quæ ô paternitatem quæ notio foret sed patrem tantum in diis admitti voluit, ut hic S. Tho. obviat. pb. 1a.

1°. Sti patres notiones admittunt. S. Basilius cit. lib. eas adhuc vocat caracteres, formas et proprietates ὑπωρίστικας quibus dignoscuntur personæ istam ὑπωρίσματα, S. Aug. 5i de trinit. cap. 6° alia est, i, notio qua intelligitur genitus, alia qua ingenitus; S. Cyrillus lib. 1° thesauri dicit gratiare esse notionem patris, et S. Damascenus lib. 3i de fide cap. 5° dicam, i, hypostaseon idem personarum in tribus proprietatibus, idem paternali, filiali, et processionali, recognoscimus.

2°, ea quæ dei sunt noiamus, secundum quod intelligimus, cum intellectus noster ô pertingat ad divinam simplicitatem, ut in se est considerandam, sed secundum modum suum apprehendit divina, ea q; noiat, sed intellectus noster apprehendit personas ô solum per concreta, sed etiam per abstracta, quæ si instar

formarum distinguentium, sicut et essentiam per nomina
concreta et abstracta explicamus. neque id
absque necessitate. nam 1° cum faceamus patrem
filium et spiritum sanctum unum esse deum et tres personas,
quaerentibus hereticis quo sint, unus deus, et quo tres,
Respondendum est, quod sint unum deitate, et tres proprietatibus
in abstracto significantibus, puta paternitate, filiatione,
et processione, ita ut essentia significetur ut quid, persona
ut quis, proprietas ut quo. 2° una eadem persona re-
fertur ad duas, puta pater ad filium et spiritum sanctum.
ergo aliquid intelligendum est, quo ad unam referatur, et
quo ad alteram, neque enim sicut unus modus est, quo
creaturae referuntur ad deum, ita unus est quo pater
refertur ad filium et spiritum sanctum, alias oportet habere
duas relationes ad quas esset, nisi alio modo ad unam,
alio modo ad alteram se habere: sed id quo refertur
ad filium est distincta notio ab ea qua refertur ad spiritum
sanctum. has rationes affert S. Tho. 3° necesse est exponi
quantum fieri potest, cur in divinis sint tres personae, nec
plures nec pauciores: sed hoc fieri non potest absque
notionibus, si in patris innascibilitas non intelligatur,

ō erit cur pater ō putetur esse ab alia persona, sicq; plures tribus nūerentur personæ.

Dices, de notionibus dici ō pūt ea, quæ sunt essiæ, v.g. paternitas est sapiens, vel quæ personæ v.g. paternitas grāt. gō ō sunt in diis.

Dist. ant. ea, quæ sunt essiæ, sive personæ, quæ pertinent ad actum. C. quæ ad actum ō ptinent, n. nam quæ ptinent ad actum explicantur scdm sensū formalē aut certe dūr de supposito, actiones n̄ sunt suppositorū, at quæ ō ptinent ad actum, dūr in sensu identico, scdm quem essialia de personalibus, et personalia de essialibus dūr, v.g. paternitas est deus, deitas est pater, quō quoq; dici pōs paternitas est pater, et e converso. de hoc S. Tho. ad 2um.

Levis est a scrupulus quo laborat prepositus, abstracta nocitura spliciitati divinæ. nam abstracta, sic admittimus, ut re ō disquantur sed corte solum, a concretis. quare neq; ita sollicite dicere dt, abstracta sicubi inveniantur pro concretis sumi. quidni n̄ scdm nrum illigdi modum aliud concreta sgnent, aliud abstracta. per hæc, i. S. Tho., ratōe spliciitatis

dia sgrammus ut ostendamus formas ô disgui ab habente formas, per illa ratione complementi et subsistentiae. ô dicam tamen eodem modo damnatum esse propositum quo gilbertus porretanus in concilio Rhemensi damnatus est, cum dicere abstracta sumi pro concretis. Sic enim hoc dicebat ad tollendam identitatem realem, ille extra ad eam ponendam tollendamque distinctionem virtualem.

Ceterum notiones ô sunt ut tum conceptus formales sed obiectivi, sunt enim proprietates ipsae: quae iidem conceptus obiectivi dicunt ordinem ad conceptus formales, neque enim notiones sunt, nisi quatenus menti suppeditant ansam unius personae disgdae ab altera, et eadem sub diversa ratione concipiendae.

Articul. 3us utrum sint quinque notiones?

Numerantur communiter quinque notiones, innascibilitas, paternitas, filiatio, spiratio activa, et processio, cui spiratio passiva. Sextam addit Scotus quam ponit in filio, et inspirabilitatem vocat. Sit

Unica clue, quinq; illæ notiones nec pauciores nec plures admittendæ sunt. Ita s. Tho. hic.

1°, Sti patres ut s. basilius epla 43a, et Stus damascenus 1i de fide cap. 9° illas quinq; nec plures nerant.

2°, duæ pponuntur rationes.

prior has conditiones notionis ponit. 1° ut unam psonam disguat ab altera, sive sit duabus coiis, sive ô: eam ñ vocat s. Tho. priam raonem cognoscendi psonam, quæ pria ô eet si oibus psonis fors coiis. 2° ut ô sit qdm origo, quæ ē instar viæ ad foam, cum notio foæ instar eet debeat; sed tñ per ordinem ad processiones et origines psonam explicat: cum ñ scdm origines multiplicentur psonæ, scdm ordinem quem habent ad eas, cognosci debent. hoc et nrium eē innuit s. Tho. 3° ut sgcs per modum dignitatis et pfectionis cuiusd. cum ñ psona importet dignitatem ut loqr s. Tho. ad 4um, dr quoq; notio psonæ dignitatem denotare, sed conditiones istæ oibus et solis numeratis notionibus coeunt, nam 1° nulla ē, quin disguat psonam pr psona, vel ñ

unam a duabus, ut innascibilitas patrem a
filio et spiritu sto, vel duas ab una distinguit, ut
spiratio activa et patrem et filium et spiritu sto. 2° sic
instar formarum ordinem ad originem dicentium. nam ad
originem pertinet, a quo alius, et qui ab alio. sed
paternitas et spiratio activa spectant originem, ut a
quo est alius, cum per paternitatem pater sit, a quo
est filius, per spirationem activam pater et filius sint
principium a quo et spiritus sctus: filiatio et spiratio passiva
spectant originem, ut eius qui est ab alio, cum per
filiationem designetur filius, ut qui est a patre, et
per spirationem passivam spiritus sctus, ut qui a patre
et a filio. Innascibilitas denique eo sensu spectat
originem, ut qui ab alio, ô quam supponat, sed quam
neget cum sit id, ô quo pater est ab alio, sed quo
a nullo est. 3° Scant per modum dignitatis,
paternitas patrem esse principium filii, spiratio activa
patrem et filium esse principium spiritus sti, filiatio filii
esse verbum infinitae cognitionis patris, et perfectissima
eius similitudinem, spiratio passiva spiritum sctum esse
amorem infinitum patris et filii, et eodem cum iis

nãe, et licet innascibilitas ô sgcit pfectionem
et dignitatem positivam distinctam a paternitate, saltem
per modum dignitatis sgcat, cum sicut pfectio maxima
est, quod deus a nullo sit, ita concipiatur a nobis
pertinere ad dignitatem, sive ut loqr S. Tho. ad
authoritatem patris qd sit a nullo, sitq; fons et
origo coicandae divinitatis.

Posterior rão, duas qdem priores conditiones
ponit pro rãoe puta qd disgnat et dicat ordinem
ad origines, sed vice 3ae conditionis hanc requiri
ut nria sit ad ostendendum, qd distinctae sint psonae
et qd certus sit earum numerus. dnt ẏ notiones
distinctionem psonarum inter se, earumq; nerum ostendere,
sed quinque nerata notiones ad eum finem nriae st.
nam paternitas et filião disgnunt patrem inter se,
spirão activa, et spirão passiva, patrem et filium
ex una pte, et spiritum stum ex altera inter se
disgnunt, sicq; ternarium psonarum nerum ostendunt.
at innascibilitas facit, ne plures cogitentur ee
psonae q tres. cum ẏ filius sit a patre, spiritus
stus a patre et filio, ex pendet sit ne pater ab alio,

facto q; discursu qd ō pit ēē ab alio, nisi alia
sint ppia pcessionum, q illectus et voltas, quae per
pcessiōē filii et spiritus sti absorpta sunt, et ō sit
aliud ppium ab illis duobus, dr pater innascibilis
ēē, ex quo plures ō ēē q tres psonas illigitur.

Utrauis raō ppugnari pt. posterior ē aliqto
commodior, nam difficilius ē qd h priore dr
innascibilitas ad dignitatē et authoritatē patris
pertinere. neq; ē scdm rem ita se ht, cum h dicis
maioris authoritatis et dignitatis ō sit pducere q
pduci, ac proinde patris dignitatē ō augeat,
qd ō pducatur. neq; cogitari dr ita se habere,
ex eo quod h creatis ita se se res habeat, qm
hanc suspicionē, qd minor esset psonarū pductarū
q pducentium dignitas et authoritas. atq; ideo sts
damascenus 1 de fide cap. 9o dicit ingenitum ēē
sive innascibilitatem, nec naā discrimen, nec
dignitatē atq; authoritatem, sed existiā modum
indicare, qq si concipiatur ut dignitas h patre
et ō ideo concipiatur h filio et spiritu sto de pdia,
ut concipi ō ē necesse, etsi quae patris sunt, oia

filii et Spiritus Sti ee colligantur per circum-
incessionem, et identificationem perfectionum omnium in ead.
natura, nihil periculi est, si innascibilitas ob quod
dignitas et authoritas dicatur, quod reiicit Stus Damascen.
sed per modum authoritatis ac dignitatis colligatur:
sicut nihil est periculi, quod in patre ponantur duae
notiones positivae, scilicet paternitas et spiratio activa,
et una tantum ponatur in Spiritu Sto, scilicet spiratio
passiva seu processio.

3a ratio addi potest, sed negativa, hoc modo; ob est
detrahenda ulla ex quinario numero notionum, neque
ulla addenda. Haec ratio solutione obiectionum
explicabitur.

Obiectiones minuentes numerum notionum.

Obiicitur 1o, quatuor sunt tantum proprietates in
divinis, 4or tantum relationes. ergo ob sunt quinque notiones.

Nego cons. nam proprietates sunt, quae uni soli
personae coeiunt, relationes quae oppositum dicunt ad
invicem, notiones quae distinguunt unam personam

ab alia, quis ô disguant ab oibus, Jo ô quaeq; notiones dnt ee relaões, qa ô oes dnt oppositione dicere, Cum Innascibilitas oppoõem ô dicat, nisi per reductionem, sicut per reductionem relaõ ē, ut loqr S. Tho., neq; notiones oes et relaões dnt ee pprietates, qa ô dnt uni soli psonae coeire, cum spiraõ activa, sive ut notio sive ut relaõ patri et filio coeiat.

Simili mo ô sit tres Hum notiones psonarum licet sint Hum tres notiones psonales. nam hae psonas hypostatice constituunt, adeo q; dnt ee positivae, et sgulae uni psonae coeiunt: et sic Innascibilitas, qa ô ē quid positivum, spiraõ activa qa coīs ē duabus psonis, ô sunt notiones psonales. Illae satis est qd disguant, sive positivae sint sive ô, neq; necesse est, ut sgulae coeiant uni psonae, satis ē ut ô coeiant oibus.

Obiicitur 2° plures notiones admitti ô dnt in una psona. sed si quinque numerentur, erunt plures in una psona, v.g. in patre Innascibilitas paternitas et spiraõ activa. go.

mai. pbr nam vel disgnerentur re, et hoc ô
qa psona fors composita; vel raõe tum et hoc
ô, qa de sinuice dici ô pnt, v.g. ô dr paternitas
e spiraõ activa, sicut dr deitas e sapientia.

nego mai. ad pbaõe plures notiones pro una psona
re ô disguntur, qa ô opponuntur, sed raõe tum.
adeo q; pro sensu identico de se dici pnt. ~~pro~~ qm
in ppoõs, in qbus pdicantur actus, sumuntur
pro sensu foali vt qe 28a a 3o et alibi monuimus,
ideo splicite enuntianda ô e hac ppoõ, paternitas e
spiraõ activa, sicut ô dicimus, attributum sapiae e
attributum poae, licet dicamus sapia e poa, qa hac
ppoõ pro sensu identico, illa, pro sensu foali, illigr.

Obiicitur 3o. notio dr ee aliquid positivum, sed
innascibilitas ô e aliqd positivum, vt iam a nobis
insinuatum e. go.

min. negat Vasquez disp. 132a a 5o. nos veram
ee supponimus de ea arturi qe 32a a. 4o. quare.

nego mai. nam ad notionem satis e, qd psonam
disgnat, qd disgnat per ordinem ad origines, qd per
modum dignitatis sgcs, aut saltem qd faciat ad

fariditur Cibus ꝓbonarum nibus sed sat rōnis
ꝺmissibilitati licꝫ ō sit. nam & Unitas, & Spiritus
admitti ꝓcul ꝺubio pro notionibus ꝺiuinis, & Filiatio
negaꝺt sunt. & S. Ego. q. 33. a. 1. ad 1um, prima
ii, & Spiritus ꝓd negaꝺt notificantur, sicut ꝺictum
fuit, & Spiritus ꝓd ꝺicit notificat

Dist. ant. notiones sunt, quæ exprimuntur notionibus filiaõis et spiraõis passivæ distinctius illectis. C, quæ aliud menti innuebant, n. nam filiaõ dia ut talis est foa, scat filium ut expressivum patris, aliud nihil scant raões verbi et imaginis, ut notiones sunt, disguntq; filium ab aliis psonis. adeo ut si verbo assignetur aliquid tq primariu et secundarium qd exprimat, illud quoq; filiaõi tribuendum sit. qua de re s. ẽ so. qe 34a a 2o ad 3um. Idem dico de raõibus doni, amoris, nexus cum spiraõe passiva comparatis. neque si vox una expressiva aliqd sgcis q altera, jo discta nerandæ sunt notiones: satis est quod ex usu thgorum ad idem sgcandum usurpentur.

Dices 3o sicut datur spiraõ activa cois patri et filio, qua constituitur in raõe pducentis, sic dt dari notio cois filio et spiritui sto qua constituantur in raõe tri pducti. go sexta erit neranda notio.

Nego ant. nam raõ pducti in filio et spiritu sto o est quid re unum, sive o est unus specialis existendi modus, ut loqr s. ẽ so. ad 5um, est in solum

quid unum secundum abstractionem mentis, sicut ratio personae potest concipi ut una per mentis abstractionem, quae causa est cur ratio personae non sit notio: praeterquam quod personam a persona non disguit. at pater et filius, per spirationem activam in una speciali ratione producendi spiritum sanctum coeunt.

dices 4° Inspirabilitas in filio, Ingenerabilitas et Imperductivitas in spiritu sancto, aeque sunt distinctae notiones ut Innascibilitas in patre. ergo plures quam quinque notiones nerandae sunt.

nego ant. 1° quia non significant per modum dignitatis et perfectionis neque enim perfectio est, quod quid non producatur multiplici genere productionis. alias perfectio foret in hoc genito, quod creatus non esset, Itaque Inspirabilitas quae facit filium non spirari, et Ingenerabilitas quae facit spiritum sanctum non gigni perfectiones non sunt neque perfectio est, quod quid non potest producere, alias tamen perfectiores essent creaturae, quo minus possent producere, quod falsum est. quare Imperductivitas quae facit spiritum sanctum non producere, perfectio non est. 2° Inspirabilitas continetur in filiatione, ~~Ig~~ Ingenerabilitas in

spiratione passiua: quin eo ipso quo res aliqua cogitatur
unius productionis terminus esse, indicatur ob esse terminus
alterius, cum res uno genere productionis produci solet,
nec in notionibus quid in creaturis ordinarie possit
fieri, sed quid ordinarie fiat spectandum sit, et si
spectandum esset quid in creaturis contingat extraor-
dinarie, id ob facere ad multiplicandas notiones in
diuinis cum eo ipso quo filius intelligitur filius esse, et
spiritus sanctus esse spiritus sanctus, nihil ultra vel gigni
vel spirari potest concipiatur, quia concipiuntur ut
adaequati terminis suarum processionum. 3° Improductiuitas
nihil facit ad intelligendum certum numerum personarum.
nam postquam cognitum est tres esse personas quia 4or sunt
relationes, quarum una duabus personis communis est, sicque
residuum est, ut tres earum tres personas constituant, postquam
constitit patrem nullam se priorem habere personam,
quin nulla potest esse productio praeter generationem et spirationem
actiuam, sicut ob sunt alia principia praeter intellectum et voluntatem,
et proinde patrem esse innascibilem, iam sufficienter
constat esse ob potest plures quam tres personas, nec quicquam
ultra facere potest Improductiuitas ad ob agendum personarum

numerum, q^a jam constat duas tantum esse pōe productiones, et Innascibilitas in patre posita est.

at Innascibilitas concipitur per modum perfectionis, ō includitur secundum nostrum cognoscendi modum in paternitate, cum ex eo qd quis ō sit pater, ō sequatur quod ab alio ō sit, et facit ad ō augendum nostrum ternarium personarum. Scio facere qdē ad id posse Improductivitatem, si nempe a Spiritu S^to Inciperet Inquisitio, cur ō sint plures personae, sed tunc excludenda esset Innascibilitas, hanc ā potius q illam numeramus q^a pater ē 1^a persona ad eo q; coeientius ab eo Inchoatur Inquisitio q a Spiritu S^to.

Est etiam alia rāo cur Innascibilitas sit notio, sc. qd secundum conceptum confusum pater concipitur ut existens in priori q gr^ēs et Spirit, q^a prius ē esse q agere, et sic concipitur ut Innascibilis sive ō perductus, nec perducibilis; at Spiritus S^tus ō prius concipitur esse secundum ullum conceptum in rāo Imperductivi q Spirati. Haec rāo ponit Innascibilitatem tq 1^a notionem cum rāo superior, quae eam nostram facit ad Limitandum nostrum personarum, eam caeteris posteriorem faciat.

Articulus 4us Utrum Contrarie liceat opinari de notionibus.

Unica cluo, licet opinari contrarie; ratio est quia minuere vel augere numerum notionum contra fidem non pugnat. nam duobus modis aliquid pertinet ad fidem. 1o directe, ut quae principaliter definita sunt, v.g. deum esse unum et trinum. 2o indirecte, si quid est quo negato sequatur aliquid fidei contrarium, v.g. si quis neget samuelem esse filium helcanae, sequitur scripturam esse falsam. quidquid utrovis modo pugnat contra fidem haeresis est, ut S. Tho. tradit et explicat. sed contra neutrum pugnat augere vel minuere numerum notionum. non contra prius quia vel in scriptura vel in traditione non habetur quinque notiones esse, non plures non pauciores: non contra posterius, quia nihil sequetur fidei contrarium, si minuatur vel augeatur notionum numerus. go.

quinarium notionum numerum videtur referre S. Tho. ad posterius genus, sed ea ex quibus negatis sequitur aliquid fidei contrarium duplicis generis sunt. vel in illud nrio sequitur, vel non. ex negato numero notionum

ô seqr nrio aliquid contrarium fidei, potest sequi. Ideo S. Tho. circa notiones, i, aliqui absq periculo haeresis contrarie sunt opinati, ô intendentes sustinere aliquid contrarium fidei. Sed si quis falsum opinaretur circa notiones considerans, qd ex hoc sequatur aliqd contrarium fidei, in haeresim laberetur sic qui negare innascibilitatem notionem ee, putans qdem patrem ab alio ô ee, sed tn ô ee disgdam in ratione notionis innascibilitatem, tuto sentire. qui vô eamd. tollere, vel defendere patrem ee ab alio, pugnare contra illud athanasiani symboli, pater a nullo factus nec creatus nec genitus.

Quaestio 33a de Persona patris.

Artus 1us utrum competat patri esse principium.

Unica clus patri competit pprium ee ita S. Tho. 1o ex cio Lugdunensi sub greg. 10o. et refertur cap. unico de summa trinitate et fide catholica in 6u, et ex concilio florentino sessione ultima

in litteris unionis, Spiritus S^tus ex patre et filio procedit, tq ex uno ppio.

2° ppium est id a quo procedit aliquid, licet non videatur a prioritate sumptum, ô tn sgrat prioritatem, sed originem ut loqr S. Tho. ad 3^m, sed a patre procedit alius, sc. filius et Spiritus S^tus. go.

Obuat à S. Tho. ad 1^m, ô, sicut pater ppium dr ita filium et Spiritum S^tum dici poe ppiata latina voce, q^a minorationem quamd. scat. Ita ô metuimus in patre authoritatem ponere, dum ppium vocamus, nec audemus alias psonas vocare eo noie qd subiectionem sonet. nam et sic S. Hilarius lib. 9° de trinitate, donantis, i, authoritate pater maior est, sed minor ô est filius, cui unum ee donatur; dici tn pt filius ee appio, vel, ut permittit magister distione 29^a ad initium, quis dici ô deveat habere ppium vel initium, quod illa prioritatem originis, hac inchoationem sgnent, fuerunt quoq; graeci nobis liberiores. nam S. greg. naz. oraoe 29^a filium quidem vult αναιχον ee respectu tporis, ô respectu patris a quo procedit.

Quaeres utrum soli patri conveniat esse principium?

R.° 1.° si soli ergo conveniat esse principium ad extra. ergo sic, i. S. Aug. epla 105.ª separata opera inseparabilis trinitatis nempe una est trium personarum communis omnipotentia.

R.° 2.° esse principium ad intra, etiam convenire filio sed patet ex allatis ecclesiis lugdunensi et florentino, ubi definitur quod spiritus S.° a patre et filio tamquam ab uno principio procedat.

R.° 3.° patri soli convenire esse principium simpliciter, sive principium omnino 1.um patet, i. S. Aug.us lib. 3.i contra maximinum cap. 17.° est principium, ergo de principio, filius principium de principio. vel ut magister citata distinct. 29.ª patet est principium sine principio, filius principium de principio, spiritus sanctus principium de utroque.

atque 3.° patet a S. Aug.° lib. 4.i de trinit. cap. 20.° et conciliis toletano 11.°, et florentino sess. 14.ª dicitur principium totius deitatis, ubi deitas ut obviat S. Tho. q.e 39.ª a. 5.° ad 6.um est instar nominis collectivi, sumitur quoque pro tribus personis, ergo quod pater sit principium sui, sed hac suppositione accommoda, quomodo aliquis

dr rector totius populi, qd oium primus sit:
quo sensu pater dr etiam a concilio Vormaciensi
in professione fidei, ppium totius trinitatis. Sumi
quoq; pt pro ipsa deitate ut essia s, o qd eam
grs, et spirs, sed quod eam grando et spirando pater
coicet.

Quaeres 2o utrum etiam pater dici pt caa et
author filii, et spiritus sti.

Ro cum sto Tho. ad 1um caam o dici apud latinos,
noem n caae importat dirsitatem subae per
dependentiam unius ab altero, s n caa ppium influens
ee in aliud, ut ppsi definiunt. Sed filius et
spiritus s. o hnt dirsam a patre subaam, neque
ab eo dependent: tutius utimur noie ppii, qa grali
s q noem caae, sicut hoc noem elti noie gralius s;
nam quo noia specialiora sunt, eo magis detriant
modum coeientem creaturae.

dixi apud latinos, nam graeci, patrem liberius
actiar id s caam vocant, filium et spiritum sum
actiata, caata, qbus noibus aliud nihil sgrant
q ppium et ea quae sunt a ppio, ut declarat
cardinalis bessarion in fine orationis quam habuit

pro unione in 5.io florentino sessione 25.a, et ipsi graeci patres obuiatum voluerunt, ut S. greg. nyss. libro quod non sint tres dii, ubi dicit esse nominibus non distingui naturas, sed indicari solum personam producentem, et personam productam. graecos patres latini nonnulli secuti sunt, ut S. Hilarius lib. 12.o de trin. et S. Aug.us lib. 83 quaestionum, q.e 15.a qui benignius interpretandi sunt, ut causam nomen pro nomine proprii acceperint.

R.o 2.o cum S.o Aug. 3.i contra maximinum cap. 5.o et 14.o, si author aliud nisi significat quam proprium, nomen istud usurpari potest, secus, si causam significet, quam a vulgo rei ~~[illegible]~~ causam significat, ab eo tutius abstinetur.

Articulus 2.us utrum hoc nomen, pater, sit nomen proprie, divinae personae.

Nomen patris attribuitur deo tripliciter 1.o ut est proprium creatorum omnium, quis est pluviae pater, aut quis genuit stillam roris? 2.o ut iustificat et glorificat rationalem creaturam, quo et iusti dicuntur

filii Rom. 8°. 3° vt nomen patris sumitur notionaliter, et pro ppio verbi divini.

Certum est nomen patris 1° et 2° modo ô dici pprie de 1ª psona, qsi ei soli coeiat. nam tribus psonis coe est creare, justificare et glorificare. qq patri appriatur creatio, et spiritui Sto justificaõ, q° est de noie patris 3° modo, qd 1ª psonam ad intra patrem denoiat. expendimus a 1° vtrum sit pprium 1ª psonæ. 2° vtrum sit eorum præcipuum quæ ei imponuntur

1ª clus, nomen patris est notionaliter sumitur 1ª psonæ pprium est.

1° eo noie designatur a scriptura, psal. 88°, ipse invocabit me, pater meus es tu, mats. vltimo baptisantes eos in noie patris et filii et spiritus Sti

2° nomen pprium psonæ cuiuslibet est, quod scat id per quod psona disguitur ab oibus aliis. sed id per quod 1ª psona disguitur ab aliis psonis est paternitas, quam nomen patris scat.

3° nomen patris pprium est creaturis grantibus. go et 1ª psonæ, imo coeientius 1ª psonæ tribuitur ex Sto Grego. nazianz oraõe 23ª 1° qª peculiari

quodam modo pater est, sc. spiritali. 2° quia solus
gignit et sine matre. 3° quia solius est pater sc. unigeniti.
4° quia solum est pater, idem est filius; 5° quia hic totum
pater est et totius, quia omne quod in filio est a patre est. 6°
quia ab initio, quia est prius fuit quam pater fuerit. expendit
etiam S. Tho. ad 4um quod quo eamd. nomen naturam coincide
eo in perfectius est pater, quo forma geniti propinquior est
formae gratiantis, sicut gratia univoca est perfectior quam
aequivoca, unde vult nomen paternitatis si non ratione
modi sciendi, saltem ratione rei significatae per prius dici
de patre aeterno, quam de creaturis. et haec ostendunt
est solum esse proprium patris sed etiam proprie et maxime
proprie de eo dici.

Dicit S. Basilius lib. 5° contra eunomium
dicit, neque filii neque gratiae nomina propria esse divinitatis
sed ex humana similitudine deducta. ergo.

Dist. ant. quo ad nominum inventionem, seu modum
sciendi ut paulo ante dictum est, C: quoad rem
sciendam, n. nam saltem hoc sensu accipiendum est illud
apostoli ad ephes. 3° flecto genua mea ad patrem domini
n. J. Christi, ex quo omnis paternitas in caelis et in
terra nominatur

dicis 2°, verbum apud nos solum per metaphoram dr proles, go pater divinus solum metaphorice pater e.

nego cons. nam verbum pro nobis, o e aliquid subsistens in naa. verbum divinum e quid subsistens pro naa dia. unde pprie dr filius, et proinde 1a psona pprie pater.

Instas nomen, pater, scat solum relaoe, o rationem psonae, cum psona sit individua subaa. go pprie 1ae psonae o tribuitur.

dist. ant. subsistentem vel o subsistentem, c. o subsistentem, n. unde et nego cons., nam ut pprie 1ae psonam denoiet satis e qd paternitas sit relao subsistens. e vo talis pdiis licet pro creatis subsistens o sit de his s. Tho. ad 1um et 3um

2a cluo, noen patris, praecipuum e eorum noium quae patri imponuntur, nam dr quoq; ingenitus et pprium, sed noen patris praeferendu e istis noibus.

et 1° qdem noi ingeniti, cum qa vox patris usurpatur pro scriptura, o ingeniti noen. tum qa ead. cum ingenito potestate pdita est, et pter relaoem filii, insuper notione coniunctam secum invehit, ut loqr s. basilius lib. 1° ctra eunomium. cur a ead. raoe praedita sit cum ingenito, explicat s. greg. nyss. lib. 1°

Contra Eunomium, quia sc. ô ꝓprie et pure dr pater, qui superius aliquod ꝓprium agnoscit. Ubi patris nomen accipit in strictiore sgratu. nam in coi ô includit ingenitum, atqi ideo ingenitum ee tq notio discta paternitati addr.

2° nomini, ꝓprii, quia ꝓprii notio includr quoque in notione patris et preterea specialis rao ꝓprii qd sc. suam subaam ubi processionis coinc.

et hac de quad. prioritate dignitatis illigda sc. nam scdm raoem prior e rao ꝓprii, cum sit quid gralius ô e idem sentiendum de raoe ingeniti, qm fundatur in paternitate, ut negao in positivo, multo minus de noie spiratoris, cum eo prius sit patris nomen sicut illectio volitione scdm raoem prior est.

Arlus 3us Utrum

Hoc nomen, pater, dicatur in divinis per prius scdm quod personaliter sumitur?

Unica clio per prius dr personaliter sive prioritate existia sive prioritate dignitatis et perfectionis

prior pars ostendit, paternitas personalis sive ad intra ~~aeterna~~ aeterna est. psal. 109° ex utero ante luciferum genui te, paternitas essentialis sive ad extra incepit solum in tempore.

quare dum essentialia sive absoluta dicuntur priora notionalibus, id intelligendum de absolutis quae ordinem ad creaturas ostendunt, qualia sunt bonitas, misericordia, iustitia. nam quae ordinem dicunt ad creaturas, posteriora sunt, quia prius est deum esse perfectum in se quam in ordine ad aliud, et in eo priora sunt quae nostra, quam quae libera, quae vero respiciunt creaturas libera sunt.

Posterior probatur, quia per prius illud secundum perfectionem dicitur, in quo perfecte salvatur tota ratio nominis, quam de illo in quo salvatur solum secundum aliquid, sed perfecta ratio paternitatis salvatur in patre secundum quod ad intra pater est, secundum aliquid salvatur solum ut pater est ad extra. eo enim modo salvatur ratio patris quo ratio filii. filii vero ratio perfecte salvatur ad intra, ad extra ostendunt. nam patris et filii ad intra una est natura et gloria, filius ad extra repraesentat deum, vel secundum similitudinem vestigii solum, ut res expers rationis, vel secundum similitudinem

imaginis, vel creatura rationis particeps, vel secundum similitudinem gratiae, vel homo iustus, vel secundum similitudinem gloriae vel beati, deum secundum naturam non repraesentat. Ideo S. Cyllus Hierosol. catechesi 7a dicit deum respectu multorum idem creaturarum dici patrem abusive

Artic. 4us utrum esse

Ingenitum sit patri proprium.

Nota 1o. Ingenitum vel mere negative pro eo accipitur, quod omnem excludit aptitudinem ad produci, vel privative pro eo quod si non ex propria et specifica, saltem ex communi ac veluti generica sui conditione aptum est, quod producatur. Tamen revera non producitur. Sic absentia visus in metallo, negatio est: in talpa est instar privationis, quia saltem animalis conditio apta est, quae visum recipiat.

Notandum 2o Ingenitum privative tripliciter accipitur. 1o Idem est ac non productum instar effectus a causa. 2o Idem ac non productum per generationem. 3o Idem ac nullo modo productum.

Certum est Ingenitum mere negative non esse patri proprium. nam isto modo natura divina, secundum se considerata, ingenita est cum possit quidem concari, tamen produci vel ex propria vel ex communi quadam ratione non possit. Imo Ingenitum esse

hoc mo patri o coeit, qa licet ex ppria raoe pater o pit
pduci, tn ex raoe coi ac veluti grica psonae, quamdam
aptitudinem ht ad pduci, cum psonae ut hdeo e pduci o
o repugnet.

Certum e 2o patri o ee pprium ingenitum ee
privative, et 2o mo. nam psonis oibus coe e 1o mo,
cum nulla psona instar effectus sit pducta aut pduci
pit, spiritui vo sto aeq; ut patri coeit ingenitum ~~ee~~
ee 2o mo cum aeque genitus o sit raoe pprie dicta.
et eo sensu s. hieron. ingenitum vocat apud magistrum
lib. 1o dist. 13a littera f. qq o ita frequenter ingenitus
dr qa vox haec ex usu sgrat o pductum. difficultas e
utrum 3o mo coeiat soli patri.

Unica clno, soli patri coeit ingenitum ee priva
tive, hoc sensu quod nullo mo pductus sit.

1o ex s. hilario lib 8o de trinit. ubi, e unus, i,
ab uno sc. ab ingenito patre, genitus, pprietate
videl. tn uno quoque et innascibilitatis et originis.

2o qa cum patri, ut psona e, pduci o repugnet,
tn ut talis psona e nullo mo pducitur. o ab alia
psona, qa tunc forent psonae 4or, et haec tn infinitum

multiplicandæ. ō a naā, tum q^a c^iū lateran. sub Innocentio 3° et refertur cap. damnamus de summa trinitate ō tribuit naā productiones diās, sed personis solis, tum q^a producens a producto disguitur realiter: pater cōō ab essiā diā realiter ō disguitur. ē qdē ab essiā, ut a fundo, sicut et attributa absoluta, ō tn ut a principio.

atq; ita solum patrem Ingenitum facimus, ut eum cum personis comparemus. nam si pater raōe paternitatis compararetur cum spiraōe activa, huic præcise consideratæ negari ō posset aliqua ratio Ingeniti. qq hoc ō hī ut personam cōstituat, sicut paternitas, et cōicari pīt qd deest paternitati. quæ raō ē cur raō Ingeniti in sola paternitate, ō in spiraōe activa fundari illigatur.

Cæterum advertit s. Tho. ad 5^u patrem dici Ingenitum, hoc noīe, per remotionem nativitatis filii potius q alio noīe per remotionem processionis. tum q^a processio Spiritus S^ti ō habet nomen speciale sc. ita usitatum tum q^a ordine naā, id ē Rationis præsupponitur graō filii adeoq; cum pater sit principium

generationis, sorab illo remoto, quod genitus sit, sequitur quod neque sit procedens, quin posterior esse ô pt origo prior, ea persona cuius origo posterior est. etsi, per ingenitum esse, illigr quod pater ô sit ab alio, ô mo per gratiam, sed etiam per processionem.

Quaeres quid, esse ingenitum pro formali sgcis. R° sgcare negationem. Ita s. Tho. ad 1um, et pbr.

1° ex Sto Aug° s. de trinitate cap. 7° ubi dicit, quod ingenitum esse nec relationem, nec substantiam sgcat, sed negationem geniti, dicit n qd tantum valet, quod dr ingenitus, quantum valet quod dr ô filius. Idem sunt s. greg. nazianz. oratione 35a et s. cyrillus lib. 1° Thesauri cap. 2°.

2° ingenitum esse ô essentia patris, ô eius relatio quae duo sola positiva in eo occurrunt. de essentia constat ut pote quae sit comis, et proinde notio esse ô pit. de relatione ostendit s. Tho qa si foret relatio, sive paternitas sive spiratio activa discreta notio ô foret. g° ô negatio.

3° ubi concepimus 1° patrem produxisse filium per intellectum, et spiritum Stum per voluntatem, 2° duas

tum esse productionis ad intra. 3° utriusq; productionis adaequatum esse terminum nulla concepta entitate positiva. Colligimus patrem innascibilem esse, atq; ut innascibilem concipimus. ergo ingenitum esse, sive innascibilitas solum negatio est.

Dices ex S^to damasc. lib. 1^i de fide cap. 1° — Ingenitum genitum et procedens modum existentiae significant. ergo ingenitum in suo formali negatio est.

Dist. ant. Ingenitum significat existentiae modum negativum, C. positivum dist. ut nomen ingeniti sumitur pro eo omni quod patri proprium est, C. ut pro suo formali accipitur, n. nam et pro omni, quod patris est, ingenitum sumit, vel ex S^to damasc. illigi pt citato cap. ubi filius, i, excepta ingeniti proprietate patrem per omnia refert, atq; exprimit; et S. greg. nyssenus lib. de dna essentiae proprietatem patris vocat ἀγέννιτον, χαλλος ingenitum deus quod aliquid positivum sonat. S^u basilius lib. 4° adsus eunomium, et S^u cyril. lib. 1° thesauri cap. 4° ingenitum existentiae modum vocantes, de modo negativo recte interpretabimur.

Dices 2° si Ingenitum in suo formali negatio est, vel est mera negatio, vel privatio. Ergo prius quia sic quoque essentia divina Ingenita est, et proinde Ingenitum soli patri ob conveniens. Ergo posterius, quia omnis privatio dicit Imperfectionem in eo, quod privatum est. Ergo Ingenitum non est negatio.

Respondeo esse privationem, vel instar privationis, sed privatio tripliciter accipitur ex Sto Tho. ad 2um. 1° quando aliquid habet quod ab alio haberi natum est, et si ipsum habere natum est, ut si lapis dicatur privatus vita, quomodo privatio latissime sumitur. 2° cum aliquid habet quod ab aliquo sui generis haberi natum est ut si talpa caeca dicatur. 3° cum aliquid habet quod natum est habere, ut homo visum. Ingenitum in suo formali non est privatio 3i generis quae Imperfectionem importat, sed 2i quae non importat Imperfectionem, quia forma non est melior rei quam forma privatio v.g. visus talpae quam caecitas, et tum saltem non importat, quando forma absens supletur per aliam formam aequivalentem quomodo ratio geniti seu producti supletur in patre per paternitatem.

Dices 3° negatio Realitatis in bruto, non sit ~~[illegible]~~ rationem notionis bruti distincta ab eo ex quo brutum positive

Constituitur. ergo neque Ingenitum esse discreta est notio ab eo quod positivum est in patre, ac proinde ipsum positivum est.

R.o 1.o Sicut in bruto duo sunt, et positivum ex quo constituitur, et negatio rationalitatis quae isti positivo inest, sic in patre reperitur paternitas positiva per se, et ratio formalis Ingeniti, quae negatio est.

2.o Sic de Innascibilitate Iudicandum est, quomodo de negatione rationabilitatis, ergo Innascibilitas sua notio erit, et tamen qui hoc argumentum proponunt notionem esse volunt.

3.o Si negatio rationalitatis notio est, hoc contingit quia concepto positivo per quod constituitur brutum, ~~notio~~ est ista quoque negatio intelligitur. ac concepto patre praecise est statim concipitur quod pater Ingenitus sit, sed opus est aliquo Discursu, quo sc. ex eo quod duo sint Rationum propria processionum in diis, quod duo sint earum termini adaequati, nec proinde vel prior vel ulterior productionis terminus esse possit, patrem Ingenitum esse colligamus.

quod si perfecte omnino paternitatem 1.o conciperemus inutilis forsan videretur addita notio Ingeniti, sed eam omnino discrete et concipimus, ideoque addimus

Ingenitum esse sive Innascibilitatem per quam etiam efficitur ut ad clariorem aliquo paternitatis cognitionem veniamus, sicut punctum per id quod dicitur, cuius pars non est, aliquo clarius innotescit quam quo dicitur lineae principium

nec dicas perfectiorem conceptum facere non posse ut multiplicetur notio. nam 1° hoc aeque excludit notionem positivam tam distinctam atque notionem negativam. 2° non quod omnis perfectior conceptus multiplicat notiones, alias duae notiones essent in patre, quod pater sit, et quod dicens; in filio, quod sit filius, et quod verbum, et tamen non multiplicant ut docuimus superiori quaestione 3°. at si perfectior conceptus superveniat satis perfecto, qualis circa divinam personam ex 1a consideratione haberi potest. ac praesertim si quid addat per modum dignitatis, aut faciat ad definiendum personarum numerum notio censeri potest. porro Innascibilitas aliquid addit paternitati iam perfecto aliquo modo conceptae. addit scilicet quod concipiatur omnino ab alio, quae notio per modum dignitatis illigetur, et facit ad definiendum personarum numerum nec continetur in illo satis perfecto paternitatis conceptu,

quem 1ª consideratione habemus, qd sc. filij divini per viam illectus ppium sit.

Ex sequi ingenitum ee ō ee formaliter relationem paternitatis quae positiva est, nec proinde relationem ullam ee, cum ō pit ee filiatio vel spiratio passiva, qq reducitur ad genus relationis, eo sensu quo negatio reducitur ad genus affirmationis v.g. ō homo ad gnus substantiae ut sc. Sctus Tho. ad 3ᵘ

quaeres 2º quid innascibilitas ut negatio ē habeat pro materiali seu fdamto. oīs negatio habet fdamentum aliquod, sic incoīcabilitas, quae ē a subsistentia fundatur in entitate subsistentiae.

Rº fdamentum istius negationis ee paternitatem diam. nam paternitas divina, exigit ō pduci. quo differt a paternitate creata, quae id ō exigit. exigit ā dia paternitas, qª constituit patrem ut ppium 1ª pductionis, sicq; illum prorsus ineptum reddit qui pducatur.

quare conceptus ille confusus quo prius concipitur pater ut innascibilis, q gres aut spiret ō aliud pro materiali innascibilitatis sc, quam

paternitatem, licet illa ô discte ut paternitas, sed confuse sub personalitatis conceptu illigatur.

Cum tn paternitatem pro fdamto istius negaois ponimus, ô eam precise spectamus, ut refert ad filium, sed sub illa raoe qua postulat ô produci. ad quod ô ē necesse ut duo positiva concipiamus in paternitate, sicut dum ens in raoe entis, et ens ut fundamtum unitatis, consideramus, ô ē necesse, ut ens in duos conceptus positivos partiamur. Sed in idem ens, qd ut ô respicit unitatē Hum ens dr, ut vo eam respicit dr fdamtum unitatis.

Sed cur, inquies, potius paternitas ut ē tale fdamentum, ô assignatur pro discta notione, q ipsa innascibilitas, nempe q.a prius innotescit nobis innascibilitas q paternitas ut eius fundamtum est, cum in cognovimus duo Hum ee processionum diarum ppia, et utriusq; processionis adaequatos productos ee tros, mox patrem innascibilem ee, ac deinde velut a posteriori paternitatem, ut innascibilis sit, erigere colligimus, sed et

Cum paternitati superaddenda sit, potius illa
q eius fdamentum assignamus pro notione, sicut
qa unitas enti ~~sup~~ superadditur, eam ipsam potius,
q eius fdmtum pro entis ppriotate numeramus.

Quaestio 34a

De persona filii

Articulus primus

Utrum verbum in divinis sit nomen personale.

Unica clus. nomen verbi in diis proprie
personale s. Ita s. Tho. hic et Thgi coitio
cra durandum in 1a dist. 27a q. 3a ubi dicit
hoc nomen essiale ee et coe tribus psonis.

1o ex scriptura hoc noie filium, sgularitr
vocante, Joan. 1o. in ppio erat verbum et verbu
erat apud deum et deus erat verbum. et verbum
caro factum est. Erasmus hic pro verbo sermone

substituit, quod et omnes patres faciunt ut
tertullian. lib. contra praxeam cap. 18° s. cyprianus
lib. 2i contra Judaeos cap. 3°. s. Aug. tract. 108°
in Joan. sed retinenda communis lectio, eo aptior, quod
sermo externam potius, verbum, internam locutionem
significet. 1a Joan. 5° tres sunt qui testimonium dant in
caelo, pater, verbum, et spiritus sanctus. apocalyps. 19°
vestitus erat veste aspersa sanguine, et vocatur
nomen eius dei verbum. de eo quoque accipiuntur haec
loca veteris testamenti, psal. 32° verbo domini caeli
firmati sunt. et psal. 106° misit verbum suum et
sanavit eos, ut ea s. cyprianus accipit loco mox
citato.

2° ex patribus s. ambrosius in prologo lib. 2i
de fide. sunt enim, quaedam nomina quae proprietatem deitatis
ostendunt, quaedam quae similitudinem patris et filii, quaedam
denique quae perspicuam divinae maiestatis exprimunt
unitatem, proprietatis itaque sunt filius, verbum:
similitudinis, splendor, caracter, speculum, imago:
unitatis denique, aeterna sapientia, virtus, veritas
vita. s. Aug. 7i de trinit. cap. 2° eo filius quo-

verbum et eo verbum quo filius. nomen vero filii personale est. S.us Cyrillus lib. 7.o 18 Iauri cap. 1.o verbum, i. filium, ille hic. S. Ioan. cap. 12.o appellat ut hoc nomen quasi proprium et ipsius filii maxime significativum elegisse videatur, et post verum igitur patris verbum filius est, neque est aliud verum patris verbum, quam filius.

3.o verbum, i. S. Thomas, secundum quod proprie dicitur in divinis, significat aliquid ab alio procedens, scilicet in terminum illectionis sive productionis quae fit per illectum. sed hoc personale est, disguntur in personae divinae secundum originem. go.

Sed cur, inquies, produci est magis de ratione verbi quam illectionis, nempe quia verbum est id quo quis alicui loquitur. loqui vero alicui est illum reddere cognoscentem verbo, sed ad illud necesse est produci verbum. sicut ad reddendum parietem album albedine necesse est albedinem produci in pariete. at per illectionem se se deus cognoscentem ostendit, licet per eam cognoscat. sicut paries ostendit se reddit album per suam albedinem, licet per eam albus sit. ideoque sicut suam albedinem producere ostendit paries, ita

nec pater suam intellectionem producere. hoc ex-
plicat Zuniga ad q.e 34.a disp. 9.a dub. 2.o clu.e 2.a

Notat a S. doctor verbum in nobis tripliciter
dici, 1.o pro voce ut mentis conceptum sc.at 2.o pro
interiore mentis conceptu. 3.o pro imaginatione vocis. quos
tres modos explicat S. damasc. lib. 1.i de fide cap. 17.o
dicens quod verbum dr naturalis illectus motus, scdm
quem movetur, et illigit et cogitat. addit S. Tho. 4.um
modum, quo verbum sumitur pro eo quod significatur,
vel efficitur: quo psal. 148.o dr signis grando
nix glacies spiritus procellarum quae faciunt verbum
eius: quam acceptionem, impropriam vocat. docet a
verbum personaliter dici 2.o modo.

Obiicitur S. Basilius lib. 1.o adsus eunomium
cap. 11.o ubi spiritum sctum filii verbum vocat, et
Iacinus Clarus Hispanus verbum dei, i, est patris
filius, et verbum dei spiritus sctus. go verbum personaliter
o dr sed coiter.

R.o sctus Basilius spiritum sctum vocat verbum
o quod verbum sit, sed q.a, quod filius est patri, hoc
spiritus sctus est filio, qd satis est ad eius institutum
ut probet sicut filius deus est, q.a procedit a patre,

sic Spiritum Sti deum esse, quem a filio procedit; eo sensu applicat Spiritui Sto illud Hebraeo. 1° portans oia verbo virtutis suae, et illud ephes. 6° gladium Spiritus qd est verbum dei, qq prior locus ad litteram explicandus est, vel de filio, vel potius de Imperio dei, ut indicat quod o legr vox λογος sed ρημα ut aliud o sit gladius Spiritus q doctrina Christi. eod. quo S. basilius mo interpretandus est Idacius, qui et loco eplae ephes. utitur.

Non deest ubi Sti patres tribuant quoque patri verbi nomen sed laxiore sgratu, ut sgrat mentem et raoem seu illigiam. Ita S. Irenaeus lib. 2i cap. 48°, cogitatio 1, eius λογος et λογος mens, et oia excludens mens ipse est pater, et S. ambrosius lib. i de diitate verbi cap. 5° ubi supponit filium dici poe verbum de verbo, sicut lumen de lumine.

Obiicitur 2°, dicere in divinis o est quid notionale sed coe tribus psonis, sicut 1, anselm cap. 58° pater est illigens, et filius est illigens, et Spiritus Stus est illigens, ita pater est dicens, filius est dicens, et Spiritus S. est dicens, go nec verbi noem notionale est sed essiale.

nego ant. nam dicere sine productione o est. hoc
sensu S. Aug.us lib. 15i de trinit. cap. 15o dicit
verbum nostrum dici a nobis, idem produci. Et verbali locu-
tione dicere aliud o est, q producere vocem sive
verbum vocis. nempe, dicere, duplicem respectum im-
portat alterum ad obiectum, alterum ad terminum productum
ut supra docuimus. quare S.tus Anselmus sumit
dicere velut in adaequate et quatenus solum obiectum
respicit, dum o es personas sicut intelligentes, ita di-
centes facit. ex eius a doctrina tamen abest ut colligi
possit verbum essentialiter solum accipiendum esse, extra cap.
60o citati lib. docet, quis dicere, idem intelligere sit
trium personarum, unicum tamen esse verbum et nullatenus
dici posse trium personarum verbum, sed esse tamen unius
personae sc. patris et rationem addit, quia verbum in divinis
eius est tamen cuius est imago et filius, verbum a
divinum o est imago et filius sui ipsius aut spiritus S.ti
sed solius patris.

Instas, dici, notionale o est, sed contra ex S.to est so-
lum ad 2um. go 1, nec dicere, nec verbum dicitur notionaliter.
nego cons. nam dici ex usu o solum tribuitur

termino producto sed etiam rei intellectae, quis ô eod.
mô rei intellectae quo vero producto, ut idem S. Thomas
obiicit; tribuitur à rei intellectae q.a licet ô producatur,
secundum esse simpliciter, tamen quodammodo sc. in esse repraesentativo, produci intelligitur, eo ipso, quo verbum producitur.
atq; ita ô solum verbum a patre dr, sed et tota
trinitas, et alia obiecta quae intelligendo pater concipit
verbum. at dicere solum tribuitur ei propio quod verbum
produxit. Importat enim propaliter ut loquitur S. Tho. habitudinem ad verbum conceptum, neque id solum
contingit in his vocabulis, dicere et dici, sed etiam
in his scribere et scribi, pingere et pingi: solus
scriptor scribit, solus pictor pingit: scribi vero ô solum
dicuntur litterae, ô solae imagines pingi, sed et res ipsae
quas imagines exprimunt.

obiici adhuc potest S. Tho. in 1.um dist. 27.a q.e 2.a
a. 2.o, ubi dicit verbum in divinis dici modo notionaliter pro filio, modo essentialiter pro cognitione
essentiali et communi tribus personis. Sed caietanus ad 1.um
et 2.um articulum huius quaestionis obiicit S. Thomam
sic tacite retractasse, quod ibi docuerat. nam artic. 1.o

In corpore dicit verbum in diis proprie personaliter dici et ô essentialiter, et in Rousione ad 4um et a. 2o ad 5um ubi verbum in scripturis communiter accipitur, ô de verbo interno accipit, sed de externo quod figurative solum est verbum, pro eo quod verbo significatur et efficitur.

Articulus 2us utrum verbum in divinis sit proprium nomen filii.

Jam patet ex artic. superiore verbum esse filii proprium nomen, quin personaliter solum, non essentialiter in diis significat. Jo hic exponendum est potius dicatur ne proprie de filio, quam sit ne illi proprium. Hoi proprium est ut dicatur microcosmus, sed non illud de eo ô proprie dr, sed metaphorice tantum.

Alogiani apud S. epiphanium haeresi 51a, et Sn Aug. lib. de haeresibus haeresi 30a, et porphyrius apud Theophylactum ad illud Joan. 1o in principio erat verbum, negant filium dicendum esse verbum atque Jo alogiani neque initium evangelii Sti Joannis

neque apocalypsim admittebant. quo id con-
silio fecerint ô exponunt patres. Ariani neg-
abant esse proprie verbum, ut refert S. Hilarius
lib. 6° de trinit. ne si verbum proprie dictum,
eumq; internum patri agnoscerent, deum quoq; fateri
cogerentur. Valentiniani posuerunt quidem verbum
prolatum a patre, sed post multa saecula ut refert
S. Irenaeus lib. 1° et impugnat 2°, ideoq; nullum
verbum proprie dictum in deo agnoscerent. Durandus
in 1ª dist. 2ª q. 3ª negat 2ª personam proprie
verbum esse, sc. quod nolit, per intellectum procedere,
ut supra vidimus. Vit.

Unica e luo. filius est proprie verbum ita S. Tho.

1° id probant loca scripturae artic. superiore citata,
in quibus ô est cur verbi nomen dicatur acceptum metaphorice ô proprie. Idem probant patres allati. ac
praesertim S. Aug^us et S. Cyrillus.

2° in filio dio inveniuntur ea proprie quae
requiruntur ad verum et proprie dictum verbum. est
enim trinus intellectus vi suae processionis accipiens
essentiam divinam. per quam constituitur in ratione repraesentan-

formaliter, sicut eadem essentia dicta unita Illextui patris cum hac ratione repraesentantis, efficienter, constituit. ergo dicitur proprie verbum.

dices verbum proprie dictum procedit a dicente sed filius ista non procedit, debebit non procedere per quamd. prolationem. quae est haeresis valentini. ergo.

nego mi. nam et S. Tho. ad 2um ex Sto Hilario lib. 6o de trinit. notat calumniam Arianorum fuisse dicentium valentinum damnatum esse, quod dicebat filium prolatione natum. volebat enim tamen prolationem factam esse in tempore, et in hoc eius error fuit.

aliae obiectiones ostendunt esse aliquid discriminis inter verbum divinum et verbum creatum. sed non ostendunt proprie verbum non esse. dicit quod inter utrumque aliquo modo convenire, sed admonent, S. athana. sermone 3o contra arianos, et S. basilius oratione contra sabellium verbum divinum hoibus comparandum esse cum verbo creato, sed in iis tamen quae pertinent ad perfectionem coeunt in his.

1o utrumque spiritale est, 2o utrumque immanens, 3o utrumque non ad placitum ut signa —

arbitraria, sed naturaliter et ex vi suae processionis
repraestat. 4° utrumque, non solum rei obiectae, sed
etiam mentis ipsius, a quo procedit, imago est. 5°
utrumque dicit relationem ad dicentem, ac proinde ab
eo realiter distinguitur; in his nulla occurrit
imperfectio.

differunt vero in pluribus; 1° verbum nostrum
perpetuum non est, nec adaequatur eius durationi, a
quo producitur: verbum divinum est aeternum.
semel, i, s. Bernardus sermone de verbis Abacuc,
locutus est deus, semel utique quia sper &c. 2° verbum
nostrum multiplex est pro varietate rerum quae cog-
noscuntur, quas una cognitione non adaequamus:
verbum divinum unum est, quia adaequatum omni intelligibili.
3° verbum in deo significat rem subsistentem, in nobis
est accidens, quia in deo idem est esse et intelligere, non
in nobis ut explicat s. Thomas ad 1um. 4° verbum creatum
constituit eum formaliter intelligentem a quo procedit:
verbum divinum non est ratio intelligendi ipsi patri
nempe res subsistens non est forma rei a se distincta, cum
accidens rei a se distinctae forma esse debeat. 5° proinde

verbum creatum producitur ex indigentia sui principii, quod sine eo intelligens esset: verbum divinum non item, sed ex fœcunditate sui principii, quod supponit formaliter intelligens esse, ut iam alibi monuimus 6° quod inde sequitur per verbum creatum dicens loquitur sibi quia seipsum et alterum suo verbo cognoscentem reddit per verbum divinum dicens et loquitur sibi, quia per illud reddit alium cognoscentem: quamvis verbum divinum sit verbo nostro externo, licet aliunde verbo mentali similis. deniq; verbum creatum ut est forma repræsentativa est distinctum a forma, quæ est principium productionis eius, puta ab intellectu et specie impressa, intellectum informante, sive eo quod est vice speciei impressæ.

Verbum divinum quis est ratione ~~producentis~~ procedentis a producente disgregatur, tamen per eamd. rationem repræstat per quam producit pater, cum et essentiam divinam et intellectionem a patre communicatam habeat, et per eas, ut eius addita relatione filiationis propriæ sunt, patrem repræsentet.

Articulus 3us utrum in nomine, verbi, importetur Respectus ad creaturam.

Ad ea verbum respectum dicit, ex quorum cognitione procedit, et quorum tq obiectorum expressiuum est. Sic quaeritur utrum respectum dicat ad creaturas, sc. siue possibiles, siue existentes. neque tn id solum explicandum est, sed etiam utrum Respectum dicat ad essentiam et personas, siue aliquas siue omnes duas itaq; sectiones instituimus, prior sic proponitur utrum verbum procedat ex cognitione essentiae et perpersonarum diuinarum. posterior utrum verbum procedat ex cognitione creaturarum siue possibilium siue existentium

Sectio prior utrum verbum procedat ex cognitione essentiae et diuinarum personarum.

Quaestio est utrum essentia et personae omnes essentia media unita illectui ut specie illum determinante

ad illigendum ac dicendum, concurrant ad verbum producendum, sicut obiectum in creatis, vel per se, vel media specie concurrit ad illectionem eliciendam et verbum producendum. Dic.

Unica clusio, verbum ex essentia et divinarum personarum cognitione procedit.

1.or pars de essentia communis est Thomistarum et probatur quia verbum debet ex obiecto primario divinae illectionis procedere. Sed nemo negat essentiam esse obiectum 1.arium divinae illectionis; nomine essentiae omnia, quae in deo sunt communia complectimur, haec enim omnia cum essentia ad obiectum 1.arium pertinent.

Posterior pars est S.ti Tho. hac q.e a 1.o ad 3.um et q.e 4.a de veritate a. 5.o, quem sequuntur omnes Thomistae et alii Thomistae communiter contra Scotum in 2.um dist. 1.a q.e 1.a et quodlibeto 14.o; ac Vuasquesium hac parte disp. 142.a cap. 3.o et 4.o quorum ille docet verbum procedere solum ex cognitione essentiae, spectat sc. pro eo omni quod in deo absolutum est: hic vero procedere ex cognitione comprehensiva essentiae divinae, ergo procedit ex cognitione personarum divinarum.

antecedens ultro admittitur a Scoto et Vuas-
chesio: neque negari pt. tum qa verbum divinum
in ratione verbi perfectissimum est, go dt procedere per
cognitionem perfectissimam, tum qa nisi ex illa cognitione
procederet, pos cogitari verbum eo perfectius, illud
nempe quod ex cognitione comprehensiva procederet
tum denique ex ea cognitione dt procedere quae divini
intellectus propria est, sed talis est comprehensiva cognitio.

Consq. pbr, nam cognitio comprehensiva
postulat, ut res tam perfecte cognoscatur, q perfecte
cognosci pt, ut docent Thgi ad qem 12am huius ptis
a. 7o. sed o cognoscerentur essia divina qtum cognosci
pt, nisi cognoscerentur personae divinae. etn ad rei
qtum cognoscibilis est cognitionem, saltem nrium est,
ut oia cognoscantur quae in ea sunt formaliter, et
quae nrio cum ea connexa sunt: neq; n hominem
comprehenderet, nisi et eius proprietates cum essia
cognosceret. at diae personae sunt in essia divina
formaliter, et cum ea nrio connexae; cum sint quid
idem ~~[illegible]~~ realiter cum ea, quae connexio multo
maior est, q proprietatum, cum essia creata.

2° Cognitio patris aeq; faecunda est, ut attingit personas, q ut essentiam, et aeque ut unam personam q ut alias: neque ergo minus perfecta est aut nrīa, nec minus eam habet, a se, et prius origine q aliae personae. ergo per illam verbum produci debet.

3° ō pt ex essentiae divinae cognitione verbum procedere, quin procedat ex cognitione divinarum personarum, neque ex cognitione personarum aliquarum pt procedere, quin procedat ex cognitione omnium. ergo.

antecedentis duae sunt partes

pbr 1°, qa essentia divina cognosci ō pt, quin cognoscatur ut exigit actu subsistere in tribus personis, est ergo illa propria divinae substantiae ratio, quod tres subsistentias exigat, in quibus actu subsistat. sed hoc ō pt cognosci, nisi tres personae cognoscantur. ergo.

pbr posterior relata sl sunt cognitione. ergo verbum ō procedit ex cognitione unius personae quin procedat ex cognitione alterius, et sic qa ō pt verbum ō procedere ex cognitione patris, cum sit eius imago, ō pt ō procedere ex cognitione sui: et qa pater ō pt cognoscere filium, quin ea cognoscat, quae ei conicat,

ac proinde quin cognoscat activam spirationem, neque eum cognoscere pt quin cognoscat spiritum sctum, qui est trus spirationis activae, et per ipsa spirationem passivam quae sl cognioe est cum activa spiraoe, constituitur. Haec saltem concludunt de cognitione perfectissa et comprehensiva, quae relationem sine eius tro attingere o pt.

Neque hoc solvit, quod Valentinus dicit personas ee obctum solum 2arium diae cognitionis. nam sive sint obctum 2arium sive 1arium, satis e quod illa ipsa cognitio quae primarium attingit obctum, 2arium quoque attingere postulet, ut patet explo essiae et proprietatum in creatis. Sed hoc contingit hoc loco, ut demonstrabitur.

Addo nihil ee quinimus personae dicantur ad obctum primarium ptinere. nam 1o cur paternitas o aeq ptinebit ad obctum primarium ut attributa absoluta. 2o ho o ptinerent ad obctum primarium, qa viderentur in essia tq in obcto primario. Sed haec raoe nulla est. tum qa dici poent videri in se, qtenus unita essia per modum speciei, ipsae quoque una cum essia uniuntur, at divinum illectum pse

detriant. Sicut enim illigibiles sunt per se, et aeque intimae patri ut essentia, ita et per suam entitatem formaliter eius intellectui unitae sunt. quo dicuntur a creaturis possibilibus, quae per se intimae non sunt patris intellectui, neque illi uniuntur nisi per essentiam, in qua virtualiter continentur. tum quia licet non in se videantur sed in essentia et haec in illis cognoscendi ratio sit, tamen essentia non est ratio ex qua, quae prius cognoscitur, quam id quod ex ea cognoscitur, ut proprietates ex essentia in demonstratione, sed ratio in qua quae non prius videtur, quam id quod in ea videtur, ut patet exemplo speculi, quod est ratio in qua videtur imago, tamen non prius quam imago ipsa conspicitur. adeoque si essentia distinguenda est a personis quod illa sit cognoscendi ratio, non haec, non est in eo distinguendum, quod illa immediate, haec mediante videantur, nec proinde quod essentia sit obiectum primarium, personae secundarium. unde et praecipuum scotistarum argumentum solvitur.

Dices essentialia in diis priora sunt notionalibus

sed cognitio essentiae essentialis est, cognitio personarum est notionalis. ergo prius essentia cognoscitur quam personae, ac proinde verbum ex cognitione solius essentiae ante personarum procedit.

Nego mi. nam cognitio essentiae perinde notionalis est, ut personarum cognitio, et cognitio personarum perinde essentialis, quemadmodum cognitio essentiae. neque enim vel haec essentialis dicitur quod habeat essentiam pro obiecto, vel illa notionalis quod eius obiectum sint personae, sed essentialem vocamus alteram, quod sit communis tribus personis, alteram notionalem, quod unius personae, sc. patris propria atque adeo productiva sit.

Saltem, inquies, illa prior est personis. ergo eius cognitio prior est cognitione personarum ac proinde in illo priori verbum producitur.

R.o ad consequens, vel personae videntur in se vel in essentia, si in se praescindi quidem potest essentiae cognitio a personarum cognitione et haec veluti posterior intelligit attamen verbum non producetur, nisi ex utraque quae procedit ex cognitione comprehensiva, quae essentiae et personarum

Cognitionem Complectitur: si in essentia, ô jam prior est essentia, quam personarum cognitio, sicut nec speculi visio prior est visione imaginis, quae videtur in speculo, ut jam indicatum est.

dices 2° verbum est imago eius obiecti, ex cuius cognitione procedit. sed ô imago personarum omnium, neque in est sui, vel spiritus sancti imago.

dist. mai. imago, vel repraesentativa solum vel naturalis. c. naturalis dist. si procedat active et productive, c: si obiective tantum. n.

dist. mi. ô est imago personarum omnium, naturalis, c. repraesentativa tantum. n. unde et

disgui pt consequens ô procedit ex cognitione personarum omnium active et productive, c: obiective, n.

ad imaginem repraesentativam tantum sufficit, ut procedat obiective, quomodo verbum in nobis dicitur imago rei cognitae: ad imaginem naturalem requiritur ut procedat active et productive. Id innuit S. Anselmus in monologio cap. 60° ubi docet verbum esse imaginem, sc, naturalem patris, ô sui ipsius aut spiritus sancti,

quod sc. filius ô nascatur, idem active procedat, ex seipso et spiritu sto, sed ex patre. et si parentes procrearent filium sl̃em extraneæ personæ de qua cogitarent, filius diceretur imago repstativa personæ istius, ô diceretur imago naãlis, sed parentum solum quod ab his, ô ab illa active procederet.

Instas obctum active cum pôa concurrit ad producendum trium. gô si ex cognitione personarum oium procedat verbum, active quoque concurrent oes ad eius productionem, ac proinde erit earum oium imago naãlis.

Rº. 1º disputant philosophi numquid obctum active concurrat, an in gre caã veluti maãlis aut foãlis. 2º disgno mai. obctum quod exerce caãlitatem respectu actionis et tri, c. semel. n. nam si caãlitatem ô exerceat, active ô concurrit, sic procreatis ens raõis quod est cognitionis obctum, active ô concurrit, qa ô sola eius causalitas, ut pote quod ipsa cognitione posterius sit. at personæ caãlitatem ô exercent respectu actionis et

termini. neque in ulla in diis admittitur actio
propter intellectionem et volitionem: et illae non censentur ab eo,
quod tantum obiectum est, active procedere. alias sicut inter
principium productivum, sic inter obiectum et id per quod
repraesentatur obiectum, occurreret realis distinctio. quod falsum
est. nam inter essentiam et verbum realis distinctio non est.
atque ideo sup notavimus 2am personam essentiae filium
non dici: sicut hic quoque negamus eiusd. essentiae
dicendam esse naturalem imaginem.

Dices 3o quis non esset spiritus sanctus neque cognos
ceretur adhuc verbum integre et perfecte produceretur,
ergo non procedit ex cognitione spiritus sancti.

Ro 1o idem dici potest de attributis absolutis, de
paternitate, de filiatione: et tamen qui hoc obiiciunt,
tenent verbum ex attributorum paternitatis et fili
ationis cognitione procedere. 2o nego ant. nam
vel non produceretur verbum, quin exigit procedere ex
cognitione essentiae et personarum, et esse rerum omnium divi-
narum expressivum: vel esset diversae rationis, ut quod
non exprimeret ~~diu~~ totum obiectum quod exprimit, quo-
modo, diversae rationis est species intentionalis,

ubi desinit aliquid repraesentare, quod repraesentabat.

Instat, nihil magis exprimit verbum dum essentiam simul et spiritum sanctum cognoscenti repraestat quasi cognoscere essentiam solam. go.

nego ant. nam sicut plus exprimit cognoscenti essentiam attributa absoluta paternitatem et filiationem, sic et plus exprimit spiritum sanctum. plus, inquam, o intentionaliter solum, sed subaaliter. ad quod non requiritur ut fiat quid idem cum spiritu sancto, sicut fit idem cum natura quam exprimit, satis est ut natura spiritus sancti personalitate subsistentem exprimat.

Ex his colligitur verbum o unum respectum habere ad patrem et spiritum sanctum, sc. unum realem, sc. geniti ad gratiantem, et spirantis ad spiratum. alterum rationis, tq ad obiectum cognitum, et dictum per verbum. et priorem quidem respectum ad patrem, potius dicit filii quam verbi nomen. sicut nomen verbi posteriorem potius q priorem respectum significat. Ito nomen utrumque perinde 2ae personae tribuatur, ei q soli coeat.

Quæres utrum cognitio personarum ex qua procedit verbum intuitiva sit et visionis.

R° affirmative.

1° q^a qd ô pt ô cognosci nisi ut existens et presens, modo perfecte cognoscatur, intuitive cognoscitur ab eo, qui perfecte cognoscit, eo sqdem disguitur intuitiva cognitio ab abstractiva. sed pater æternus perfectissime cognoscit, et tres personæ si perfecte cognoscantur, ô pnt cognosci nisi ut existentes et præsentes, nam quod nrio existit, si perfecte cognoscatur, ô pt ô cognosci existens, atq; adeo præsens. abstractiva sqdem cognitio repetitur ex imperfectione vel cognoscentis vel obrti: huius si ô existat nrio, ut res possibiles, illius si res, ut in se est, ô cognoscat.

2° procedit verbum ex cognitione intuitiva essiæ. go et ex cognitione intuitiva personarum. cq^a pb^r nam essiam intuitive cognosci ē eam cognosci, ut in se est. atq. revera ē in tribus personis, imo est ipsæ tres personæ, disputant qdem ē sgi q^e 12^a a. 8°

nonne videri pt essia intuitive ô visis attributis et personis, sed qui videri poe contendunt, admittunt cognitionem illam inadaequatam fore. qlis h patre divino admitti ô pt, ut qui suam essiam comprehendat.

3° procedit verbum ex notitia intuitiva patris, cum ñ pater sibi presentissimus ee ô illigeretur dum cognoscit? gô et ex cognitione intuitiva filij et spiritus S.ti csq.a pb.ae q.a qmô relatum unum cognoscitur, ita et alterum, ut pater ex creatis, h qbus si confuse cognoscas patrem, confuse quoq; filium cognoscis, si discte patrem, filium quoque discte cognoscis, adeoq; h divinis paternitate intuitive cognita, intuitive filiaô cognoscitur filiaô vô ô pt intuitive cognosci, quin et cognoscantur intuitive ea, quae coicantur filio, et proinde quin cognoscatur intuitive spiratio activa quae simul intuitivam spiraôis passivae cognitionem postulat.

dicit cognitio ex qua procedit verbum, presupponit verbo ut existenti. ergo verbum non procedit ex cognitione intuitiva verbi, nec proinde ex cognitione intuitiva spiritus sancti. consequens clarum est, nam si verbum ordinem existit, verbum obiectum non est, eiusdem cognitionis ut intuitiva est, cum intuitiva cognitio postulet existentiam obiecti sui. ant. probatur omnis productio praesupponit terminum ut existit ex qua procedit verbum eius productio est. ergo presupponit verbum ut existenti.

dist. ant. et eius probationis mai. praesupponit prioritate a quo, et prioritate in quo, non prioritas a quo, est qua unum est ab alio, sive praecedat tempore natura aut ratione, sive non, prioritas in quo ex qua unum ante aliud existit, quod concipitur existere presupponit cognitio prioritate a quo, quia verbum est a cognitione patris, cognitione inquam non praecise ut essentialis est, sed ut notionalis. non presupponit prioritate in quo, quia non est, immo, nec in ullo signo rationis concipitur esse cognitio quin sit verbum, quod vel

ex creatis illigi pt, in quibus quae producunt in
in instanti, ò sit nrio priora prioritate in quo,
quae faciat causam existere, et ò existere effectum,
aut illa concipi existentem effectu ò existente
neq; in sol prius existit, q lux solis, neq; eum
ante lucem extitisse concipi necesse est. Scio dis-
crimen esse quod in creatis sit prioritas naturae, in
divinis sola prioritas originis, sed naturae prioritas
solum facit ut unum ab altero dependeat, quia naturae
distinctionem supponit, quam ò supponit originis prioritas,
ò facit tn ut existat causa, aut cogitari debeat existere
ò existente effectu. Imo repugnat ò concipi actu
existere, quod solum naturâ posterius est. v.g. non
existere formam equinam in materia equinâ licet eâ
sit natura posterior. ex quibus patet nullum esse
hoc argumentum, prius pater origine illigit quam
procedat verbum, gò in illo priori ò existit verbum
concludit in prioritate in quo a prioritate a quo,
~~ut jam dictum est~~, at ò infertur prioritas in

quo, ne raõis qdē a prioritate a quo, ut sau
dictum est. loquor de prioritate in quo Raõis, qua
mens nra minus imperfecto conceptu, id qd
prius est posteriori ō existente, concipiat. nam
si ageretur de conceptu admodum imperfecto sicut dice-
bamus sup pōe concipi patrem existere, ut inge-
nitum antequam concipiatur ut pater, ita pōs concipi pater
ut intelligens, ō concepta existentia 2ae et 3ae personae: sed
illa prioritas raõis in quo, nihil facere pt extra nos,
neq; ē prioritas quae est in conceptu valde imperfecto
mentis nrae facit esse prioritatē in diis, quae perfectissimū
et indepdtem ab intellectu nro existendi modum habent.

Sectio posterior utrum
verbum procedat ex cognitione
creaturarum sive possibilium
sive existentium.

Negant Scotus ubi supra, et Guasch disp.
143a procedere ex ulla creaturarum etiam possibilium

Cognitione. affirmat Valentia 1ª parte disp. 2ª q. 8ª puncto 2º ad 4um. et Zuniga q. 34ª disp. 9ª dubio 7º. alii Thomistae communiter docent procedere verbum ex possibilium et existentium notitia. Sit.

1ª Cluo. procedit verbum ex cognitione abstractiva rerum possibilium. Ita Sanctus Thomas 1º. huius q. 1 artic. 1º ad 3um. et art. 3º qui de creaturis saltem possibilibus intelligendus est.

Dico cognitione abstractiva. nam ead. cognitio quae ut versatur circa res existentes, intuitiva est, ea abstractiva est, ut versatur circa res tantum possibiles. probatur a Cluo.

1º ex Sto Aug. lib. 11 confess. cap. 7º verbum sempiterne dicitur, et eo sempiterne dicuntur omnia, et Sto Anselmo in monologio a cap. 28º ad 44um, ubi docet Deum unico verbo suo omnia dicere, idque esse perfectissimum et verissimum respectu creaturarum.

2º quia verbum procedit ex cognitione comprehensiva essentiae divinae et attributorum. ergo procedit ex cognitione

rerum possibilium. ant. ex superiori sectione manifestum est, cum q.a pb.r ô pt essia vel oipoa comprehensive cognosci, quin illa cognoscatur, tq radix oium possibilium et haec tq virtus oium possibilium effectiva. gd si verbum procedit ex cognioe comprehensiva essiae diae et attributorum procedit ex cognitione rerum possibilium.

nec dicas visum comprehendi poe sine cognioe visibilium oium. go poe absq; cognioe oium possibiliu comprehendi oipoam. nam visus vel dicit ordinem ad oia visibilia sigillatim spta vel ad visibile solum p gre, si prius comprehendi ô pt sine oibus visibilibus, si posterius qd pbabilius videtur, eo differt visus ab oipoa, qd haec respiciat sgula possibilia, et ea postulet a se dependere, sicut et sgula possibilia ab oipoa dia pendere postulant. dixi hoc videre pbabilius de visu, quod et de slibus creatis potentiis dici pt, quae respiciunt ttum sua obta sub raoe specifica, unde vera ca vel a circumstais pendet, ut ad sgularia

detrictur, cum oi pōa dīa, aliunde detriari ad
Individuum ō debeat, esto quo ad exercitium a-
voltate detrictur. ex his seqr verbum expressivum
est creaturarum possibilium quod et docet S. Thō
a. 3° ad 3um, ubi vult creaturas dici verbo, quod et
citatus Sti Augi locus ostendit.

obes 1°. verbum respectum ō dicit ad creaturas
possibiles, quod ē h deo connotat effectum circa
creaturam dr essialiter, verbum a essialiter ō dr sed
personaliter. gō ō pducitur ex cognitione rerum possibilium.

nego ant. ad pbaōē sed quod connotat effectum
h creatura, dr essialiter, vel h recto tum vel
saltem h obliquo, C. h in recto tum, N. at
verbum in obliquo dicit naam, verbum ē ē persona
et persona saltem h obliquo naam includit. ē ē
naa rāalis Individua subāa. neque quovis mō
dicit naam h obliquo, sed tum eam dicit, ut accepta
per illectionē. ac proinde eam dicit, qtenus expres-
sivum est, expressivum a tum ipsius essia, tum eorum
ōium, sine qbus essia pfecte exprimi ō pt. Ita Stus

Tho. ad 1um, ubi obiter advertis ô eum tribuere precise personalitati ut exprimat, sed personalitati ut cum natura coniuncta est.

Obes 2o quae respectum dicunt ad creaturas dicunt solum de deo in tempore, ut quod sit creator sed verbum de deo dicitur ab aeterno. go ô dicit respectum ad creaturas, nec proinde ad creaturas possibiles.

Dist. mai. si sequantur actiones dei in effectum exteriorem transeuntes, ut creare gubernare, &c: si sequantur actiones immanentes puta scire et velle. n. at respectus verbi ad creaturas possibiles sequitur actionem immanentem, sc. actionem patris omnia cognoscentis.

Obes 3o tantam necessitatem dicit habere cognitio, ex qua procedit verbum, quantam habet verbum ipsum. sed cognitio rerum possibilium tantam necessitatem ô habet quantam verbum. hoc ergo tantam habet necessitatem, quantam deus: res vero possibiles tantam quantam deus, necessitatem ô habent. go.

nego mi. nam res possibiles, vel ô sunt
æque nriæ, ut deus, vel sunt. si prius argtum
ô urget, si posterius, sicut alia erit necessitas dei,
alia necessitas creaturarum possibilium. Ita verbum
in raõe expressivi, magis minusve nrium erit.
erit æque nrium ut deus, scdm quod repstabit essiam
diam: ô erit æque nrium scdm quod repstabit creaturas
possibiles. sic ñ si mente secernamus essiam ab
attributis, et illam consideremus ut radicem, hæc
ut prietates ab ea fluentes, maior aut certe
veluti maior illius, q horum, cogitabr ee necessitas.
et tñ verbum ô essiam solam sed etiam attributa repstat
quidni et exprimet res possibiles una cum essia, quis
hæc illis maiorem quamd. atq; excellentiorem necessitatem
habere cogitetur. satis erit quod verbum procedat ex
cognitione eorum obiectorum, quæ nria sunt, et quæ
nisi cognoscerentur, verbum mancum et imperfectum
fore.

Porro nihil verentur Thgi ô nulli, dicere res
possibiles æq; nrias ee, ut essiam diam. fatentur

hanc perfectiorem habere necessitatem, veluti subiective,
quia essentia subiectum est perfectius, ob tamen formaliter, si praecise
spectetur necessitas. Haec ergo inquiunt est negatio impossi-
bilitatis ad esse: creaturae vero perinde ut deus illam
negationem habent. et habent independenter a deo, quia eam habent,
quatenus non implicant contradictionem. a deo vero non habent
ut contradictionem non implicent. Unde quod dicitur, si deus non
esset creaturas non fore possibiles, id de intrinseca possi-
bilitate negant verum esse. si de extrinseca, secundum quam
res dicitur possibilis, quia deum respicit ut causam exemplarem
et efficientem, negant perinde deum fore si creaturae possi-
biles non essent, quia nisi hae possibiles forent, non daretur omnipotentia,
si non esset omnipotentia, neque essentia divina continere omnia, nec proinde
fore essentia divina. monent autem incoeiens non esse, si tamen hoc
res possibiles ~~essentiae~~ essentiae divinae aequales sint. quia non est aequalitas
tamen re positiva sed tamen negatione tantum, quomodo nihilum ab
aeterno esse, ut deus est ab aeterno, non repugnat.

pendet hoc ab ea quae, unde repetenda sit rerum
possibilitas. Interea si quis hoc propugnare velit
non resistam.

Ad 2 dicas res possibiles pendere ab essentia divina
nam pendent solum subiective, quia sunt subiectum existentiae, quam
causat deus, ò trinitative quasi sint ipsae trinus quem deus
causat, neque enim deus est causa ut faciat res esse possibiles,
sed ut possibilibus existentiam largiatur.

Obiicies 4° prius essentia divina cognoscitur a patre quam
creaturae. sed in illo priori procedit verbum ergo ex cognitione
creaturarum ò procedit.

R°. 1° falsa est maior, nam essentia est quidem obiectum
primarium, res possibiles 2ariu ò tamen prius videtur
ipsa quam res ~~ipsa~~ possibiles. est enim illa veluti speculum
in qua haec videntur. at speculum ò videtur prius quam
imago, licet sit veluti causa videndae imaginis. 2°
distingui potest minor. procedit verbum secundum rationem adaequatam
n. secundum inadaequatam, esto, quod et negari potest. ò procedit
secundum id totum quod repraesentat, quia licet forte repraesentet essentiam
in illo priori ò exprimit omnia, quae nostro exprimenda
sunt. dixi forte repraesentat essentiam. nam dupliciter concipi
potest cognitio essentiae praecedere cognitionem rerum possibilium
1° ut ea posita producatur verbum, sed inadaequate

2° Illa posita neqd̄ inadæqte pducatur verbum sed pducatur solum posita cognitione obiectorum omnium, quæ nrio sunt exprimenda. prius tuetur Suarez lib. 9 de trinit. cap. 9 nero 13°. ô est tn nrium, qa dici pt ô pduci verbum, nisi posita comprehensione, quæ comprehensio ô est, nisi oia quæ nrio st exprimenda cognoscantur.

Instas gô creaturæ possibiles erunt priores verbo.

Dist. ut erunt in nra imperfecta cognitione, c. sedm se, n. eas n concipimus priores, qm fere obiectum in creatis, qbus assueti sumus, ea cognitione, cuius obiectum est, prius est: tn prius in se possibiles ô st q cognoscantur.

Obiici adhuc pōs futurum verbum quis ô cognoscerentur creaturæ possibiles. Sed slis obiectio superius explicata est, ô eet verbum, vel diversæ raois fors.

nec contrarium docet S. Anselmus in monologio cap. 5° dum ait nulla alia existente essia futurum et patrem et verbum. nam agit solum de creaturis in aliqua tporis dria existentibus. De qbus nos seqsi conclusione. Ut vult qdē vocare verbum divinum

verbum creaturarum, sed quia ô est verbum a creaturis, cum ô ab illis sed a solo patre procedat, ô quod ô sit de creaturis, easque ô exprimat, ut eum explicat S.tus Tho. q.e 4.a de veritate art. 8.o ad 2.um. quod si omnino indicat verbum procedere ex cognitione solius essentiae: ô distinguit a quam suius cognitio comprehensiva est, et nostro cognitionem possibilium includit quomodo verbum ô dicatur multiplex licet sint ideae multae ob multitudinem creaturarum, quomodo idem, sic verbum entium et ô entium explicat S.tus Tho. ad 4.um et 5.um

Caeterum sicut intellectus patris ô immediate informatus creaturis possibilibus, sed mediante vel essentia vel oipoa dei, sic et verbum eas immediate per se exprimit, sed tantum per essentiam et oipoam. adeoque nihil est verbum earum expressivum esse, quia vi paternae cognitionis accipere oipoam et essentiam, quae nisi cognitis creaturis possibilibus exprimi ô pit. ô est necesse ut iisd. creaturis identificetur. nam et exprimit patrem et spiritum S.tum, neque tamen identificatur patri et spiritui S.to.

2.a clusio, verbum ô procedit ex cognitione creaturarum in aliqua temporis differentia existentium.

1° verbum ò procedit ex ea cognitione quæ præsupponit illud productum, at cognitio rerum in aliqua temporis dria existentium presupponit verbum productum, supponit ergo decretum liberum de producendis creaturis, quod decretum est a tota trinitate, sicut et creatio est a tota trinitate.

2° quia ex eius obiecti cognitione ò procedit, sine qua existere verbum, scilicet id ò quod in se nrium sit, at sine cognitione creaturarum in aliqua temporis dria existentium, verbum existere scilicet id ò, quod in se nrium habet. ergo.

Maior supponitur a Thomistis, quærunt ergo quænam cognitio nria sit, ut verbum habeat illud esse quod sit, et quod ò potuit ò habere. præter ea de eo quærunt ratione cuius dicatur verbum gratiari naturâ, nec potest dici libere gratiari, qui erat error Eunomianorum dicentium, quod pater generare filium voluntate accedente, idest contingente et libera, de quo S.tus Aug. lib. 15° de trinit. cap. 20°. quem loquendi modum ab arianis profectum in synodo Sr. Syrmiensi damnatum fuisse docet S.tus Tho. q.e 41.a art. 2°. at si consideraretur verbum scilicet id quod nrium ò habere,

scdm̄ sed dici pōt grāri libere. ac licet ō omni sensu diceretur, quo dicebatur ab arianis, tn̄ aliqua ex parte diceretur.

minor ostend̄ sine eo quod liberum ē et contingens existere verbum scdm̄ sed ōe, quod nr̄ium sit, quae ī sed deo nr̄ia sunt, ea sunt priora liberis et contingentib̄ et quod requiritur ad productionē entis nr̄ii aeq; nr̄ium ēē dt̄ atq; sed qd̄ produc̄. at cognitio creaturarum tn̄ aliqua temporis dr̄ia existentium contingens ēēt et libera, sunt ī creaturae ipsae contingentes, et liberae, ut pote quae potuerint ō decerni a deo.

neque ī cognitionē nr̄iam facit, quod posito, quod decretae fuerint, ō potuerint ō cognosci. sed sqd̄ ponit solum necessitatē hypothetica, quae contingentiam ō tollit. neq; minus libera ē, q̄a deus carere ō potuit scientia et volitione libera, mundi futuri et ō futuri. nam sed ostendit solum nr̄ium fuisse ut deus decerneret creaturas futuras vel ō futuras indetr̄iate, ō ostendit fuisse nr̄ium, ut quae existunt tn̄ aliqua temporis dr̄ia detr̄iate existant.

Confirmatur minor probatae propositionis. Supponamus nullas decretas esse creaturas, ac nullam proinde earum cognitionem esse. Vel daretur adhuc cognitio qua produceretur verbum vel ô, posterius dici ô pt, quia cum liberum fuerit deo ô decernere creaturas, ei quoque liberum fuisset verbum ô producere. quod arianum est. si prius, ô pos scdm sdoe qd nrium sit, ô procedere quid ñ faceret defectus alicuius contingentis ad ô ponendum sd, quod nrium habet.

atq; haec ostendunt ô procedere verbum ex cognitione rerum sub conditione futurarum. haec ñ cognitio contingens est. nam adhuc posita cognitione poenitentes esdi ô esse, licet ea posita actu futura essent.

obiicitur 1° Stus Augus 15i de trinit. cap. 13° et 14° et 15° ubi docet verbum divinum esse de oibus, quae sunt in scia dei, ac praesertim cap. 14°, quidquid, ij est in scientia de qua natum est verbum, in ipso est. qd a in ea ô est, neq; in ipso est, est a in illo existentium cognitio. go.

R° Stus Augus loqr vel de cognitione creaturarum possibilium tum, vel si etiam existentium, de iis loqr

ō præcise ut existunt, sed ut sunt creaturæ, nam
quod dicit quidquid est in scia patris, esse in filio, ō
ostendit verbum sub oi ratione procedere ex ead. scientia
est in patre scientia existentium, est in filio, sed sic
ex illa sub ea ratione qua existentium est, ō procedit.

eo mō explicandus est S.tus Ansel. in monologio
cap. 29° ut ex cap. 31° ō obscure pt illigi. nec aliud
docet S.tus Tho. art. 1° ad 3.um dum scribit, pater
illigdo se et filium et spiritum S.tum, et oia alia, quæ
eius scientia continentur, concipit verbum, ut
sic tota trinitas verbo dicatur, et etiam oīs creatura
nam parla, oia alia, sgrant qdē creaturas oēs, sed
ut possibiles, nec q.e 37.a a. 2° ad 3.um, ubi, sicut, i,
pater dicit se et oēm creaturam verbo; ita diligit
se et oēm creaturam spiritu S.to. sic qdē locus
urgeret eos, qui negant res possibiles diligi posse.
sed nos eas quoq; diligi dicturi sumus, ubi de obiecto
processionis spiritus S.ti, nam et factiua vocat illam
scientiam. factiua vō ō est scia rerum existentium, siue
scia visionis, sed scientia possibilium. ō qd ipsa

faciat immediate, sed quod ad faciendum dirigat, et mediante voltate efficiat. Sic locus habetur artic. 3° ubi dicit patrem diligere nos spiritu s.to agit ergo de nobis tq creaturis existentibus qd.s sed ô existentib. qq et consequenter creaturae existentes dur diligi spiritu s.to, ut plo post explicabr.

obiicitur 2° verbum ex oi cognitione, quae ei communicatur a patre, procedit, sed ei coicatur a patre scia rerum existentium, filius ergo ut scripturis dr nihil facere nisi quod viderit patrem facientem, nihil scire a se, sed a patre, ut Joan. 5° 90.

dist. mai. quae ei coicatur foalitr. c. fundamentaliter et cqter n.

dist. mi. ei coicat scientia rerum existentium fdamtaliter et cqter, c. foalitr, n. coicatur fundamtaliter, qa sciam rerum nriarum accipit, quae sit ex se et nulla entitate addita, ut pit extendi ad res contingentes. ubi et qdo decretae fuerint, ô accipit tn foalitr, qsi aliquo mo futurorum contingentium cognitio praesupponatur productioni verbi, et ad eam nria sit. sic coicatur verbo volitio seu

spiratio activa, sed ei coniungitur cs qter. neq; ij
per eam procedit. et sic explicandum qd affertur ex
c.io florentino ubi dr, patrem dedisse filio oia quae
habet, pter ee patrem.

Obiicitur 3o pater loqr cum filio de creaturis
existentibus, sed hoc fieri o pt, nisi ex creaturarum
cognitione producatur verbum. go.

Dist. mai. loqr cum filio dando illi sciam
fdamtliter et csqter ctingenter, c. qsi in 1ori q pro-
cedat filius cognoscat pater res contingentes, n.

Dist. mi. hoc fieri o pt, si in priori cognoscat
res contingentes, c. si ttum coicet sciam fdmtliter
et csqter ctingter, n. nam scientiam illam fdamtaliter
contingentem, coicat eo ipso quo coicat sciam oium quae
nrio cognoscuntur.

Instat verbum exprimit res existentes. go earum
cognitio se se ht fo'aliter ad verbi productionem.

nego cons. nam sicut res existentes exprimuntur
verbo solum csqter ita et earum cognitio se se csqter
solum ht ad productionem verbi. exprimuntur a
csqter, qtenus verbum productum scdm ea quae nria

sit, sine ullo reali discto adveniente extendi ad futura contingentia, et ad ea tractatur per modum repræsentationis. quomodo scientia simplicis intelligentiæ, et visionis rerum nostrarum tractatur ad res contingentes nullo sibi superaddito. atq; ista verbo sic considerato ó solus dicit pater, sed et filius et spiritus sanctus, qq eo præsertim dicit pater quia verbum, quo solus dicit pater, dedit 2æ et 3æ personæ fundamentaliter et consequenter, ut res existentes diceret.

obes postremo, scientia ex qua procedit verbum est comprehensiva essentiæ et oipotentiæ divinæ. sed ó est comprehensiva nisi attingat creaturas, aliqua temporis differentia existentes. hæ sequentes sunt effectus, ad quos essentia et oipotentia ordinem dicunt, qui ordo videri dicitur: videri autem ó potest nisi visis effectibus. jo.

dist. mai. et comprehensiva comprehensione nostra tantum, c. nostra sol et contingenter, n.

dist. mi. ó est comprehensiva, comprehensione nostra sol et contingente, c. nostra tantum, n. nostra est, quatenus cognoscuntur ea quæ nostra sunt, et quæ cum iis nostram connexionem sunt. nostra sol et contingens, quatenus cognoscuntur ea quæ nostra sunt et quæ contingentia

solum et pendentem a libertate cum iis connexionem habent: comprehensionis vel nrīæ trus est verbum vel se realiter habet, ó est trus comprehensionis vel contingentis, nisi secundum respectum rationis, qui verbi productione posterior est. porro res contingentes solum ctingtur cum essentia et omnipotentia divina connexæ sunt qq ÿ eas exigunt nrio, tn ab iis nrio ó exiguntur.

Quæstio 35ª de Imagine.

Articulus 1us Utrum Imago in divinis dicatur personaliter.

Nota 1º. Imago est similitudo expressa, nempe Imago ab imitando dicta est, qsi imitago, sed docet Stus Augus lib. 83 quæstionum qe 74ª ubi dicit similitudinem requiri ad imaginem, ó tn sufficere, qm duo ova sīa sunt qdē, tn unum alterius imago ó est.

Nota 2º. ad imaginem proinde requiritur vel procedat ab eo cuius imago est. duobus á modis procedere pt vel obiective, vel etiam active, nam 3er imago est, artificialis, intentionalis, et naalis.

artificialis procedit obiective, v.g. similitudo depicta per artem ad imitandum hominis vultum, naturalis etiam efficienter; v.g. species expressa. Intentionalis aliqua obiective tantum procedit aut procedere postulat ut species impressa angelica: aliqua etiam active ut species expressa cuiuscumque cognoscentis.

Nota 3°, imago dicitur esse similis vi processionis, quia nempe eo fine producitur ut repraesentet id, cuius imago est, unde S.tus Nazianzenus oratione 16a dicit imaginem naturam suam esse imitationem sui exemplaris.

Nota 4° cum id cum sit omni imagini ut repraesentet, inter naturalem et alias id differt, quod naturalis repraesentet realiter, aliae ob istam. nam imago artificialis et intentionalis ob faciunt rem, cuius sunt imagines realiter praesentem, sed intentionaliter solum et obiective. at naturalis repraesentat realiter patrem, cum vel eius naturam totam, vel saltem substantiae partem acceperit.

Nota denique in solis viventibus est imago naturalis, haec enim sola producuntur ad repraesentandum realiter, cum vel substantiam totam vel partem substantiae gerentis accipiant. atque ista gerens relinquit genitum,

ut alterum se: quo sensu S.tus Aug.s epla 66.a, dicit patrem aeternum gignere alterum se. Huic repstaoi reali accedere pt alias repstao, qua pater cognoscatur ex filio; sed haec ut discta a Repstaoe reali, est tum quid 2.arium Respectu naalis Imaginis. ea quae viventia ō sunt ut ignis, naaliter ō repstant, q.a neq; totam grantis subaam, neq; subaae ptem sunt. his positis, sit

Unica clue, Imago ut diis dr psonaliter, soliq filio coeit. Ita S. Tho. art. 1.o et 2.o rao est q.a Imago importat originem et processionem, nihil a essiale importat originem et processionem, sed id tum quod notionale, seu psonale est. go. et vo soli filio coeit ut sit similis vi suae processionis, et patrem repstis. atq; ideo S.tus athanasius oraoe 4.a contra arianos dicit solum filium esse veram Imaginem.

Dices S.tus fulgentius lib. de fide ad petrum cap.o una est, i, S.tae trinitatis divinitas et Imago ad quam factus est homo. go dr essialiter.

Rondet S.tus Tho. ad 1.m S.tum fulgentium similitudinem accipere Imppriae Sc. pro ut confundr cum explari, ad cuius similitudinem aliquid procedit

quod essentialiter dicitur in deo quatenus ad creaturas refertur.

dices 2° Sanctus Cyrillus lib. 18° Thesauri cap. 1° et Sanctus Damascenus lib. de fide cap. 18° aliique patres vocant spiritum sanctum imaginem filii.

R° quod filio imaginis instar sit, idque in ratione tri praestet filio, quod filius patri, vel quod eandem habeat naturam, quis ob ex vi processionis, c. quod vera sit imago, n.

dices 3° spiritus sanctus est similitudo patris et filii, saltem secundum volitionem et amorem, ergo est utriusque imago, ac proinde hoc nomen ob personaliter sed essentialiter, dicitur.

R° imaginem esse debere secundum speciem, sive ipse sive in aliquo eius signo. at similitudo in amore et volitione non est secundum speciem, cum amor et volitio ad rationem dei specificam non pertineant.

non negamus hominem esse imaginem dei, sed cum imago vel sit in re alicuius naturae vel in re est. naturae, homo priore tantum modo imago est, et ideo potius ad imaginem dicitur, quam imago. filius est imago posteriore modo quo sensu nomen imaginis dicitur tantum personaliter. ita Sanctus Tho. art. 2° ad 3um.

Articulus 2us Utrum

Nomen Imaginis sit proprium filio.

Expendimus potius dicatur ne proprie de filio q sit illi proprium.

Unica Cluo, filius vere et proprie est imago patris est communis contra durandum in 1a dist. 38a q. 3a et pbr.

1o ex scriptura, sapientiae 7o speculum sine macula dei maiestatis, et imago bonitatis illius. colossensium 1o qui est imago dei invisibilis. hebraeorum qui cum sit splendor et figura (graece χαρακτηρ) substantiae eius. quae loca quis figurate solum accipiat et non ad litteram.

2o is vere imago est, qui est similitudo secundum speciem idq; vi suae processionis. sed hoc convenit filio; nam eandem habet speciem, imo et eand. nero naturam, cum patre, et vi processionis habet. ut a nobis supra fuse probatum est.

postulat etiam Unaschel ut imago sit ad repraesentandum. sed si vult illam repraesentationem esse

Characterum personalium, illam saltem essentialiter
ē requiri docuimus.

Quaerit durandus sit ne filius imago patris
ratione essentiae an personae. R° ee imaginem ratione utriusq;
sed diverso mō. nam ad imaginem, sicut et ad similitudinem
requiritur ut quod sle est sit aliquo mō unum
cum eo, cui sle est, et ab eo realiter disgnatur, sed
ad id requiritur essentia sl. et persona: essentia in qua
filius sit quid unum cum patre, persona, quae per
relationem a patre disgnatur realiter.

Dixi diverso mō, nam persona ē id quod imago
dr, essentia ē fdamentum similitudinis, addendum ē 3um
sc. origo, quae ē conditio sine qua filius imago ō eet.

Neque nocet quod durandus dicit ad similitudinem
requiri distinctionem realem fdamentorum, nam requiritur
ad similitudinem ut ē imago realis, ō ad similitudinem, ut
simpliciter est similitudo. quae sufficit ad imaginem. sufficit
ē unitas fdamenti. imo tto perfectior est imago,
qto fdamentum magis unum est

Quaestio 36a de
Persona Spiritus Sancti.

Articulus 1us utrum

hoc nomen, Spiritus Sanctus, sit

proprium nomen alicuius divinae personae.

Nomen Spiritus Sancti ut obviat Sanctus Tho. ad

1um vel complexe accipitur, sc. pro ut vim habet duarum

dictionum, Spiritus, et, Sanctus: vel incomplexe ut

vim habet unius dictionis exprimentis unam e divinis

personis, sicut nomina patris et filii 1a et 2a personam

significant. Sit

Prima cluo nomen Spiritus Sancti complexe sumptum

proprium ostendi: Ita Sanctus Tho. loco citato.

1o Scriptura tribus personis utrumque nomen

attribuit, nomen quidem Spiritus patri. Joan. 4o Spiritus

est deus. filio Threnorum 4o Spiritus patientiae

Christus dominus. Spiritui Sancto Joan. 14o Spiritus quem

mittet pater in nomine meo. nomen vero, Sanctus, in trisagio

Isayae 6o, Sanctus. S. S.tus

2o Spiritus in subais est quod est expers materiae,

Sanctus idem est, quod purus et mundus ab omni

sorde. Sed tres personae sunt expertes materiae, et ab

omni sorde pura et nuda.

2ª cluo nomen, spiritus, sue plexa proprium est 3ª personae. Ita Stus Eso. hoc articulo.

1º ex scriptura designante hoc noie 3ª personam pro ut a patre et filio distinguitur. matth. 38º baptizantes eos in noie patris et filii et spiritus Sti; 1ª Joan. 5º tres sunt qui testimonium dant in caelo, pater verbum et spiritus Stus.

2º Stus Aug. 11i confessionum cap. 10º spiritus patris et filii, spiritus Stus, propria quad. notione huius nois in sacris litteris appellatur.

3º hae, nois istius congruentiae afferuntur a Sto Eso. 1º quia spiritus Stus eois est ambobus, invocatur ipse proprie, quod ambo coiter. 2º nomen spiritus flatum et ventum significat a quo est impulsio et motio; at 3ª persona procedit ut amor, cuius est impellere et movere voluntatem, in rem amatam. atq; sic spiritus Stus dr sanctus, qm ab amore quo res ordinantur in deum sanctitas repetitur.

Dices nomen personae proprium ò pt dici ullius hois, v.g. ò dr filius huius et illius hois. sed spiritus dr,

huius et illius hoīs. Ita numerorū 11° dixit dominus ad moysen de spiritu tuo accipiam, tradamque eis, et 4i reg. 4° requiescit spiritus Heliae super Eliseum. 90.

dist. mai. si ō dicat rāōē ppii respectu creaturarum, C. si dicat, n. at nōē filii rāōē ppii ō sgrāt. Cum sit ttum is qui est a ppiō, e contra pater et spiritus sgrāt rāōē ppii, pater quidem ut pater, spiritus vō, qa vim quamd. motivam supportat. Iō ō dicimus filius noster, licet dicamus pater noster et spiritus noster.

atq; hoc nomen ō ex vi suae notionis, sed ex usu et appriāōe 3a psonam sgrāt et sic accommodāt ad sgrandam relāōem licet pse absolute sgrāt.

Articulus 2us Utrum

Spiritus Sanctus procedat a filio.

Duo docemus circa praesentem arlum, prius, spiritū stū a filio procedere. posterius processionē spiritus sancti colligi ex eius a filio distinctione, sed fiet sequentibus 8 sectionibus.

Sectio Prior

Spiritum Sanctum a filio procedere.

Graecorum antiquus error est, Spiritum S^tum a solo patre procedere. quando vero 1um emerserit omnino certum ob s. certe theodoretus circa annum 430um in confutatione anathematismi S^ti Cyrilli hoc reprehendit, quod dixisset proprium esse filii Spiritum, ut probat Christum Spiritu S^to, ob tq aliena vi fecisse miracula. Ita censet de Cyrilli sensu, verum illum esse, si hoc modo accipiatur, quod sit ομοφυες, idest ex eod. proprio ortus, sc. ex patre, esse vero blasphemum et impium si ita accipiatur, ut ex filio aut per filium extansiam habeat, sed rediit theodoret ad sanam mentem, et tum illa scintilla nondum incendium fecit. extinctus a an sopitus error error identidem revixit. ~~Ado~~ Ado in chronico refert anno 767° pipino francorum rege, cum imperaret constantinus copronimus, quem ventilatam esse inter graecos et Romanos, sc. in c^io apud gentiliacum, utrum Spiritus S^tus sicut procedit a patre, sic procedat

a filio. anno vero 863° photius cum ante aliquot
annos intrusus esset in sedem constantinopolitanam
in locum Ignatii patriarchae, eumque damnasset in
conciliabulo, et ipse vicissim a Nicolao SS° pontifice
damnatus esset, dixit ipse sententiam in nicolaum
et multas ecclesiam Rom. commentus. hoc illi
inter caetera quasi crimen obiecit, quod spiritum sanctum
ex patre filioque procedere latini dicerent. Ideo
Hugo Etherianus lib. 2i contra graecos cap. 15
de photio, sic ait, qui post theodorium in
aequorea puteum fodiens arena ò semina sed
venena sepeliendo diri valde languoris fidei christi
anorum causa factus est. et ille quidem eiectus est
post aliquot annos, restituto Ignatio, et in 8a
synodo condemnatus. attamen exinde serpsit virus
vel occulta fovens graecorum adversus latinos odia,
vel erumpens interdum in aperta bella. nam michael
Constantinopolitanus patriarcha circa annum
1504 ii. cum affectare oecumenici patriarchae nomen
Romanique pontifices obsisterent, dixit eos esse
excommunicatos quod parlam (filioque) symbolo nyceno

addidissent ab eo tpore multo manifestius fuit
schisma a quo reversi sunt qdm graeci ad ecclia Romana coioem
ut tpore Innocentii 3i, ut in c.io lugdunensi, ut in
c.io florentino, tn post eidem florentinum agente
marco ephesino, qui concordiae subscribere noluerat,
adhuc deferunt graeci stipendium illud consenti,
levitatis ac pervicaciae suae, ut cstinopoli, post annos
circiter 14, expugnata extinctoq; funditus orientis
Imperio turcis miserrime servire coacti sunt contra
eos sit.

Unica eluo. Spiritus Stus procedit a filio, est de
fide.

Pbr 1o ex scripturis quarum alia loca tradunt
filium accepisse oia a patre, ac proinde spiraoem activam,
aliqua spiritum Stum accipere a filio, et sic ab eo procedere.
aliqua denique a filio mitti spiritum Stum, cum tn
psona o mittatur, nisi ab ea psona, a qua procedit.

1i gris loca haec sunt, matth. 11o oia mihi
tradita sunt a patre meo; Joan. 16o oia quaecque
pater habet mea sunt. ~~adqu~~ Joan. 17o et mea oia
tua sunt, et tua mea sunt. ad quem postremum locum
Stus Augus serm. 2o de tpore, dum dicit oia, i,

nihil sic reliquit, quod ô habeat a patre, eo solu
excepto, in quo pater opponit filio. quae doctrina est
S^ti cyrilli ad orientalium obiecta, ad Anathematismum
9um. oia, i, existens est filius, quaecumque est pater,
excepto eo solo, quod pater.

2^i gris est locus sic Joan. 16°, ille me
clarificabit, q^a de meo accipit, et annuntiabit
vobis. ex quo loco infert S^tus athanasius oratione 4^a
sive 3^a apud graecos; quaecumque, i, sit spiritus a filio
accipit; et S^tus cyrillus commentario 11° in Joan.
inquit, consubstantialis est filio spiritus, et procedit ab
eo modo quodam deo congruente vrsam illius in
oibus eandemque perfectissimam habens efficientiam
et virtutem, propterea, i, de meo accipit. et vo nihil
accipit spiritus S^tus a filio, nisi internum, sc. naam
cum nihil externum accipiat, naam vo nisi procedendo
ô accipit.

Aliam qdem interpretationem istius loci afferunt
S^tus Chrysost. homil. 76^a in Joan. et Theophyl.
in hunc locum, sc. spiritum S^tum dici accepturum a
filio, quod eius doctrina filii doctrinae conformis

futura ~~erat~~ esset, aut etiam ut sit Theophylactus quod ex eod. thesauro accepturus esset, sc. ex patre. sed 1° nihil vetat esd. loci plures proferri sensus. 2° si Spiritus Sanctus diceretur a filio ~~procedere~~ accipere, quod eius doctrina filii doctrinae confois futura erat, filius quoque diceretur accipere a Spiritu Sancto, quia eius doctrina fuit cfois prophetiis et doctrinae Spiritus Sancti. 2ª petri 1° Spiritu Sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines, sed prophetae. 3° thesaurus patris est thesaurus filii, Christus in citato cap. 16° Joan. omnia, i, quaecq; sunt pater, mea sunt: ergo si procedit Spiritus Sanctus a patre, quia de thesauro patris accipit procedit quoque a filio quod de filii thesauro accipiat.

Notare interea licet suspectam esse theophylacti authoritatem, ut qui fauerit aperte graecorum partibus sicuti constat ex eius commentariis in caput 3um Sancti Joan. et sane vixit post excitatum a Michaele patriarcha schisma, sc. circa annum 1040um, et illi patres antiquiores opponi possunt.

Nihil a huic argento nocet quod citato loco scribit

accipiet in futuro tempore. nam 1° Loquitur Christus de Spiritu Sto, ò solum ut producit, sed ut mittendus erat, quod etiam accepit cum ordine ad effectum temporalem. 2° Stus Augus tract. 99° in Joan. in eo, i. quod sempiternum est, cuiusuis temporis verbum ponatur, siue preteriti, siue presentis, siue futuri, ò mendaciter ponitur, qa quod æternum est, et fuit, et erit, et est, fuit qa nunq defuit, et erit qa nunq deerit, et est qa semper est.

3i generis Loca sunt hæc. Joan. 15° cum venerit paracletus quem ego mittam vobis. et 16° si a abiero mittam eum ad vos. Spiritus Sti missio i. Stus Grego., homil. 26a in euangelia, ipsa processio est, qua de patre procedit et filio. et consonat Stus Gregorius Nazianzenus oratione 49a in fine, his verbis, misit nobis filius Spiritum Stum de propria sua, et ex una ead. qi subaa.

Dr qdm filius a Spiritu Sto mitti Isaye 61° et Lucæ 4°, quis ab eo ò procedat, sed dr mitti quoad suaitatem, sedm quam etiam ungi dr, at Spiritus Sti mitti ò pt Raoe diuinitatis nisi procedat ab eo a quo

Pbr 2° ex cc^iis ephesino pte 2ª actione 1^a, chalcedonensi actione 5^a, constantinopolitano 2° collaõe 6^a et 8^a. cspltno 3° actione 18^a. et cspltno 4° actione ultima ubi apprbant eplam S^ti cyrilli et c^ii alexandrini ad nestorium quae descripta est in c^io ephes. pte 1^a cap. 26°, in ea vo leguntur, spiritus ô est a filio alienus, qdoqdẽ spiritus veritatis nominatur. chrus â veritas ẽ, sed et perinde quoq; ab illo sicut a deo patre procedit haec quinque cc^ia apud graecos celebrata, maiore eorum q latinorum nro magnum apud eos momentum habere dnt.

Nec praetermittendum, quod in illo c^io constantinopolitano 4° legatur sbolum cum hac parla filioque, qui ex patre filioque procedit, ut latini pbarunt in c^io florentino ex antiquo et docto historico, et vetustiss° codice manuscripto, licet sbolum a graecis prolatum hanc additionẽ ô haberet.

His cc^iis alia gralia successerunt posteriora graecorum schismate, lateranense sub Innoc. 3° cap. damnamus, in quo spiritus S^tus dr a patre filioq;

procedere. Lugdunense sub gregorio 10° art. 1° de summa trinit. et fide cathol. ubi damnantur qui negare praesumpserint spiritum sanctum aeternaliter a patre filioque procedere; et florentinum in definitione synodi, ubi christianorum dogma sic proponitur, omnes profitentur quod spiritus sanctus ex patre filioque aeternaliter est, et essentiam suam sumque esse subsistens habet ex patre simul et filio, et ex utroque aeternaliter, et tamquam ab uno principio, et unica spiratione procedit.

Fuerunt et ecclesia parthia toletanum 1um in assert. filii, toletanum 3um, 4um, 8um, 11um, Barense sub urbano 2° in quo sanctus Anselmus erudite ac subtiliter catholicam veritatem contra graecos defendit.

Ab 3° ex sanctis patribus tum graecis, tum latinis. graecis quidem. Sancto Athan. in symbolo ubi profitetur spiritum sanctum a patre et filio non factum non creatum, non genitum sed procedentem. Sancto Epiphanio in anchorato numero 64°, ubi, Jam vero, cum christus ex patre credatur deus ex deo, et spiritus ex christo sive ambobus, ut christus his verbis asserit qui a patre procedit, et sic de meo accipiet. Idem habet

nero 71° et libri de haeresibus haeresi 74ª Sto
greg nysseno lib. 1i contra Eunomium pag. 164ª
ubi, sic etiam ait, spiritus Stus proxime haeret filio,
qui sola cogitatione secundum rationem ppii prius consideratur
productione: Didimo lib. 2° de spiritu Sto, ubi explicans
illud ò quod loquetur a semetipso, hoc est ait, non sine me
et patris arbitrio, quia inseparabilis est a mea et
patris voluntate, quia ò ex se, sed ex patre et me est,
hoc est ipsum quod subsistit a patre et me est. Sto
cyrillo Jan citato loco et lib. 34° thesauri pag. 345ª,
cum quo ait, spiritus Stus quod nobis existens conformes
nos efficiat deo, procedat à ex patre et filio, perspicuum
est diae ipsum esse substantiae substantialiter quod ipsa, et ex ipsa
procedentem.

Latinis vero Sto hilario lib. 2° de trinit. ubi loqui
ait de eo ò est necesse, quia de patre et filio authoribus
confitendus est; Sto Ambrosio lib. 1i de spiritu Sto cap.
10° ubi sit, spiritus quoque Stus cum procedit a patre
et filio, ò separatur a patre, ò separatur a filio, et
lib. 1i de Sbolo cap. 3° spiritus à Stus vere spiritus
est, procedens quod est a patre et filio; Sto Aug° 15i de trinit.
cap. 17° Jo ò addidi ppaliter quia et de filio spiritus

Sanctus procedere reperitur, hoc hoc quoq; illi pater dedit, ô jam existenti et ôdum habenti. Sto Leone epla 93a ubi dicit alium ee qui genuit alium qui genitus alium qui de utroque procedit. Sto Prospero lib. 1o de vita contemplativa, ubi ait Spiritu Stu a patre filioq procedere. caeteri latini patres ex scribendi eent, uno forte excepto Rustico diacono lib. contra Acephalos ubi scribit, procedat ne Spiritus eod. mo a filio quo a patre, si bi dubium ee, interea ô negat.

Pbr 4o raoe, filius a patre accipit voltatem faecundam. go per eam producit Spiritum Stu, consequens manifestum est. nam sicut pater filium producit, qm sit illectum faecundum, ita filius producit Spiritum Stu qa voltatem faecundam sit.

ant. pbr hoc persona e voltas faecunda, hqua ô supponit ~~pson~~ trum productum. quo oi pôa, qa dum coicatur filio et Spiritui Sto suum trum productum ô sit in utroq; perinde ut hoc patre faecunda est sed hoc filio ô supponit trum productum, sc. per illectionem producit trus illectus, ô producitur trus voltatis. go

aliae raoes afferuntur sptae ex patribus, qd filius et Spiritus Stus referantur ad invicem. sic

sic ꝯ S. greg. naz. oraõe 37ª mutuæ relaõis dr̃iam
inter eos agnoscit, quod alicubi Spiritus Stus dr̃ verbu
et imago filii, vt ex Sto basilio, Sto damasc. et aliis
supcitatis c̃stat; quod vocatur halitus, odor, vapor,
qlitas, vultus filii, vt a Sto athan. citata epla ad
Seraphionẽ. Sto cyrillo lib. 11º ꝯ Joan. lib. 33º 15 Thesauri
dialogo 7º ad Hermiam. lib. 9º ꝯ Joannem.

Stus Tho. duas adhuc affert. alteram ò distinctum
tri Spiritum Stũ a filio nisi ab eo procederet, alteram
cum aliquo ordine procedere filium et Spiritum Sanctum
a patre, cum multa ò procedant ab vno, sine ordine,
nisi ꝯ iis quæ mãaliter solum dicunt vt multi
cultelli ab eod. fabro. ordinẽ vò stare ò põe nisi
processio admittatur.

Obiectionum Solutio

obiicitur 1º Scriptura. Joan. 15º mentio fit
processionis Spiritus Sti a patre ò a filio, cum venerit
paraclotus quem ego mittam vobis a patre, Spiritum
veritatis qui a patre procedit. g̃ò ò procedit a filio.

Rº. 1º negari pt̃ consequens, tum qª seqti capite

dr̃ a filio audire et accipere, tunc q^a dum tacetur filius ô ideo excludr̃, sicut dum matth. 16° dr̃ caro et sanguis ô revelavit tibi, sed pater meus &c. non excluditur filius et spiritus S^tus. 2° nego ant. nam parlam, mittam vobis, processionem indicat, potuit a disertius dicere quod spiritus a patre procedat, ut indicaret patrem esse veluti 1^u fontem cum et filius ab eo vim spirandi accipiat, ut monet S^tus Aug^us 3^i contra maximinum cap. 14° de hoc argto S^tus Tho. ad 1^u.

Obiicitur 2° in c^io ephesino ô damnatur quod Theodoretus in confutaõe anathematismi 3^i S^ti cyrilli blasphemum et impium dixit, hunc cyrilli sensum, quod spiritus S^tus a patre et filio extansiam habebit, quem nec in sua reprehensione S^tus cyrillus reprehendit. gõ.

nego cons. nam 1° Theodoreti scriptum damnatur in c^io S^o collaõe 8^a cap. 13°, ubi habetur, si quis defendit impia Theodoreti scripta, quae c̃tra rectam fidem, et c̃tra 1^a ephesinam synodũ, et S^tũ cyrillum exposuit, anathema sit.

2° c^ium ephesinum et s^tus cyrillus id dissimularunt, q^m ô agebatur ad sus nestorium de processione Spiritus S^ti, sed de una filii persona, et de noie deiparæ, et s^tus erat s^to cyrillo quod Spiritus S^tus esset filii proprius ô adventitius, ut filium eum esse claudi pos.

negari quoque pos ant. quod pertinet ad c^ium ephes. nam cum epla synodica s^ti cyrilli ad nestorium cum anathematismo in quo profitetur Spiritum S^tum a filio perinde ut a patre procedere approbata esset 2^a parte actione 1^a, sufficienter improbata censeri debuerunt contraria in theodoreti scripta, quæ 3^a c^ii parte referuntur.

obiicitur 3° s^tus damasc. 1^i de fide cap. 31° ubi si, Spiritum S^tum ex patre dicimus, et Spiritum S^tum noiamus, ex filio a ô dicimus, Spiritum vo filii noiamus.

R^o 1°. s^tus Eso. ad 3^m dicit s^tum damasc. in hoc Theodoreto fauisse, sicq; eius sniæ ô esse standum. 2° dicit qbusd. videri, quod ex vi istorum verborum ô neg. Spiritum S^tum esse ex filio, quis ô confiteatur. 3° dicere possumus ô obscure s^tum damascenum sgrare qd filius sit proprium Spiritus S^ti. vocat in Spiritum filii:

Imo et dicit esse per filium, quorsum, nisi quia Spiritus Sti principium est. quae sententia melius sentit quam Theodoretus. nam et citato capite patrem comparat soli, filium radio, Spiritum Stum splendori, qui est a radio. et cap. 18o vocat Imaginem filii, sc. quod procedat a filio; cum tamen negat esse filio. nempe quia parla, Ex, apud graecos significat aliquando habitudinem primi principii, filius vero ostendit principium sed solus pater. Ita Stum damascenum interpretatur cardinalis Bessario cap. 6o orationis dogmatica quam habuit in c'o florentino sess. 25a.

obiicitur 4o si filius producit Spiritum Stum. ergo ei conveniet volitio notionalis. sed hoc dici non potest. nam cui volitio notionalis conveniet supponit intellectionem notionalem quae filio non conveniet. ergo

nego mi. ad probationem volitio notionalis supponit intellectionem notionalem in ead. vel distincta persona, c. in ead. persona, n. Ita si anima in actu intelligendi transferretur in aliud corpus potest vi antecedentis intellectionis elicere volitionem, et tamen in alio supposito elicere.

Obiicitur 5o pater solus potest producere Spiritum Stum, alias impotens foret. ergo filius Spiritum Stum non producit.

nego ant. ad pbaõem non est defectus poã sed exigia vrtis patri et filio coĩs, quæ vt in filio est, nondum sit trium productum. Ita impoã ô ẽ quod pater solus non creet, sed oipoã exigia quæ tribus personis coĩs est.

obiici postremo pt, quod in sbolo synodi constantinopolitanæ 1ª legr credimus in spiritu stu, dnum et vivificantem, ex patre pcedentem; et ô legatus parla filioque.

hoc vt explicetur vnum quærendum est.

Quæres sit ne merito hæc parla, filioque, addita sbolo synodi cstpltnæ. hæc e duabus præcipuis quæstionibus, quæ in cio florentino agitatæ sunt, altera fuit et quam 1ore loco agitari græci voluerunt. altera erat pcedat ne spiritus stus a filio. et hoc ipsum iam pridem obiecerat photius, suâ encyclica epla ad 1as sedes orientales, quod latini sbolo hanc parlam addissent.

Ro merito additam ee.

1o florentinum ciu in definitione synodi decernit explicaõem verborum illorum, filioque, veritatis

declarandæ gratia, et imminente tunc necessitate licite ac rationabiliter sbolo fuisse appositam.

2° Ecclesia pt nouum condere sbolum, aut saltem quod implicite continetur in 1° magis explicite declarare contra insurgentes hæreses. nam et c^iu^ cstpltnum addidit nyceno, qui a patre procedit, q^a^, i. stus Tho. ad 2^u^ in tpore antiquorum cc^iorum^ nondum exortus fuerat error, dicentium spiritu stu ô procedere a filio, ô fuit nrium quod hoc explicite poneretur, sed postea insurgente errore quorumdam in quodam c^io^ in occidtalib^y^ ptibus congregato, expressum fuit authoritate summi pontificis, cuius authoritate etiam antiqua cc^ia^ congregabantur et confirmabantur.

Dices c^iu^ ephesinu pte 2^a^ actione 6^a^ vetuit vllam fidei formulam componi pter nyceam sic ? sl., alteram fidem nei pferre licere, vel conscribere aut cponere pter eam quæ definita e a stis patribus nyceæ congregatis cum sancto spiritu. et post suspendit epos ab epatu et clerico a clericatu, laicos vero anathemati subiicit qui

aliam fidem, seu fidei formulam aut componere vel proferre vel offerre ausi fuerint. Jo merito facta ô est istaec additio.

R°. dici pnt 1° quod vetetur conscribi alteram fidem, ô antiquae fidei additionem fieri. 2° ô esse factam additionem, sed explicationem tantum. Ostendit, 1. S^tus maximus apud Josephum methonensem lib° pro c^io florentino post nycenam synodum, adeo lecti patres &c. ô aliam oio fidei definitionem induxerunt eo ipso quo de suis verbis aliquid inseruerunt, sed ipsam ut 1^am et unicam a 318 patribus firmam et ratam esse voluerunt, explicantes eam ac veluti apertius explanantes &c. 3° vetari additionem fieri arli vel contrarii vel alieni, ut sonat illud pter nycenam fidem, ô tn coeientis cum fide jam posita: aut etiam privata authoritate, nam ibi prohibetur altera fidei formula, qualem charisius ad synodum attulerat editam a nestorio quae erat cathlicae ~~adversa~~ fidei adversa professio. neque ibi magis agr de fidei sbolo, q de quacumque fidei professione; in qbus ô vetatur, ne quid edatur fidei consonum ô in professione fidei. nam usus est ecclia contra haereses, ut a redeuntibus ad fidem edatur fidei professio non

vetus solum, sed amplior, in qua noua haeresis
damnetur. nam et nycena synodus can. 8° iubet
recipi nouatianos sub ea confessione, ò quae nihil
pter sbolum aplorum continebit, sed et quae con-
trarium nouatianae sectae profiteretur, et fere sgula
cc^ia suas hnt fidei professiones, sicut post triden-
tinum apio 4° edita e ea quam emittunt, tum alii-
tum ii praesertim qui ad epatum promouendi sunt ò
in sbolo, nam in c^io chalcedonensi cum flauianus
et eusebius addidissent sbolo nyceno duas ee in
christo naas, eoque noie accusati eent a dioscoro,
ipsi dioscoro anathema dixerunt patres ò es quod
male iudicasset, rati nempe ò ee vetitum addere
quod fidei est consonum. de his plura iulianus
cardinalis actione 11^a c^ii florentini.

dices 2° leo 3us legatis c^ii aquisgranensis
ad se missis sgrauit sibi displicere, quod aliquid in
sbolo innouatum eet, idque recitaretur publice,
imo et sbolum cstpltanum describi iussit in tabula
argentea sine additamento, atq; illud in altari
post corpus s^ti pauli custodiri, ut refert magister
lib. 1° dist. 1ª litt. b. gò additio fieri ò debuit

nego Cons. nam 1° ò definiendo sibi hoc displi-
cere sgravit sed tractando cum legatis ut ipse
Leo 3us Loqr. 2° sed fecit antiquitatis amore
cuius ecclia Ro. sper studiosissima fuit, et praesertim
fecit quod nulla necessitas cogeret immutaoem fieri
ò dum exorto schismate aut invalescente errore, quo
postea gliscente additionem fieri Romanis pontificib9
ò displicuit. Conscribi vò ò iussit constpltanum
symbolum ut ostenderet neque latinos ab eo ab-
horrere, neque latinorum sbolum ab eo differre licet
paulo apertius fore, et constpltano omissam
fuisse parlam, filioque, si qui contrarium assererent,
sicut ò dubitarunt aliqui asserere.

quonam vò tpore sbolo facta sit additio
recitari que ceperit non constat, factum fuisse
apud gallos tam ipsis tporibus Leonis 3i et
recitari cepisse ex dictis de legatis aquisgranensib9
patet. Et sic ò per sbolo saltem per pfessionibus fidei
scripserunt cia spiritum stu a filio procedere.
toletanum 1um an. 400°. toletanum 3um an. 599°. tolet.
4um an. 633° qdo vò per ecclia Rom. addita sit

explicatum ò est. aliqui damasum additionis
authorem faciunt, sed male ut constat ex illa leonis
3i querimonia. a Nicolao 1o factam obiecit photius
ut refert antoninus in chronico, narrat à Berno
Abbas augiensis apud baronium ad an. 1014um
postulante henrico 1o a Benedicto 8o impetratum
fuisse ut sublum in ecclia Rom. cum antea non
cantaretur quin in ea soliditate fidei manserat
inconcussa, recitaretur ad publicam, ut tum cum
additione legi cepisse colligere liceat.

Sectio posterior

processionem spiritus sti a filio
colligi ex eius a filio
Distinctione.

Disputatur inter Thgos disgueretur ne spiritus
stus a filio si ab eo ò procederet, nam si disgueretur
adhuc, perperam ex distinctione processio colligitur col-
ligitur à merito si processione sublata, nulla
spiritus sti a filio distinctio foret. henricus
quodlibeto 5o q. 9a. scotus in 1um dist. 11a q. 2a

alii ô nulli docent adhuc distinctum esse. S^tus Tho.
hic art. 2° et 4° hoc negat. eum sequuntur eius
discipuli et alii Thomistae communiter sic.

Unica clarum, colligitur processio spiritus S^ti a filio
ex eius a filio a distinctione, sive ô disgueretur a
filio nisi ab eo procederet.

1° ex c^io tolet. 1° et toletano ii°. illud in
confessione fidei haec habet, credimus spiritum S^tum
esse paracletum, qui nec pater nec filius sit, eo quod
sit a patre filioque procedens ubi pro ratione distinctionis
affertur spiritus S^ti a patre et filio processio. hoc
etiam in fidei confessione ubi dicit personas, hoc
ipsum nomen insinuare quod ad invicem sunt,
hoc est quod opponuntur relative, quod processionem supponit.

2° ex S^tis patribus, S^to greg. naz. oratione 37^a
ubi docet solam manifestationis, esse processionis mutuaeque,
eorum relationis differentiam dicta ipsis filio et spiritui
S^to nomina procreasse. S^to greg. nyss. in lib. quod
ô sint tres Dii ad abladium, ubi eam, i, quae circa
causam et causatum (esse producens et productum) con-
sideratur differentiam ô negamus per quod solum discerni

alterum ab altero deprehendimus; et lib. 1° contra
Eunomium, disguitur ab eo (filio) Spiritus Sanctus
sua proprietate, quae est quod nec est unigenitus
a patre productus sit, et quod per ipsum filium sit
manifestatus. Sto Aug° 7° de trinit. cap. 1° ubi
dicit ea propria dici in illa trinitate dicente ad singulas
personas pertinentia, quae relative ad invicem dicuntur.
et Sanctus Ansel. in lib. de processione Spiritus Sancti cap.
2° ubi nec unitas, i. suam amittit, esq.a (id est
ob desinit facere unum) ubi obviat relationis oppositio,
nec relatio perdit quod suum est nisi ubi obsistit
unitas inseparabilis.

3° ratione multiplici. 1° essentia divina postulat ob
summam suam unitatem ac simplicitatem omnia esse quae
quidem idem sunt ob solum cum ipsa, sed etiam inter se,
nisi intercedat relationis oppositio, quae est causa cur genitor
et spirator in divinis ob disguantur, nempe quae in
deo sunt, ob ex propria limitatione sui esse ut fit in
creatis sed ex oppositione solum disguntur. 2° relationes
disparatae re ob disguntur ab invicem, ut gratia
activa, et spiratio activa; sed tunc filiatio et spiratio

passiva forent relationes disparatae. 3° ô disguntur
inter se intellectio et volitio, quia ô procedit una ab
altera. ergo nec Spiritus Sanctus disgueretur a filio, si
ab eo ô procederet.

Obiicitur 1° Sanctus Anselmus lib. de processione Spiritus
Sancti cap. 1° ubi dicit filium et Spiritum Sanctum ipsa
diversitate nativitatis et processionis referri ad invicem
ut alios ad invicem. ergo seclusa processione Spiritus
Sanctus disgueretur a filio.

Respondet Vuasches S. Anselmum esse in sententia
quam tuetur Scotus. sed male, nam citato cap. 2°
dicit manifeste quod unitas ô amittit suam consequentiam
ubi ô obviat aliqua relationis oppositio, sed hoc praesertim
propositum est in isto libro ut quia Spiritus Sanctus
a filio realiter disguitur, eo a filio procedere ostendat
nam ex libro ista concludit, in hoc itaque quod
deus ad deum dicitur, personarum admittit pluralitatem et
diversitatem. quod est ideo dari personarum distinctionem, quod
inter eas intercedat relationis oppositio, quae sine
processione nulla esset.

Respondent alii Sanctum Anselmum ponere quidem distinctionem

inter filium et spiritum s^tum, quod sic procedat
ille nascatur, sed distinctionem rationis ô realem, neq;
hoc satisfacit. nam eo modo loquitur S. Anselmus de
illa distinctione, quando de ea ubi intercedit relationis
oppositio, nempe citato cap. 2°. et 10, 1, ô si sic unitas
illa vim exsq^a, idem spiritus s^tus et filius ô sunt
quid unum quia pluralitas obviat quae ex nativitate
nascitur et processione, nam etsi per aliud ô essent
plures, filius et spiritus s^tus per hoc solum essent
diversi.

Respondet s^tus ex 10. hoc art. ad 2um, quod secundum
s^tum Anselmum spiritus s^tus distinguitur personaliter
a filio, hoc, quod origo unius distinguitur ab
origine alterius, involvi a in ratione utriusque
originis, quod filius sit proprium spiritus s^ti, et spiritus
s^tus sit a filio, sed ipsa, 1, vera originis est per hoc
quod filius est solum a patre, spiritus s. vero a patre
et filio. quando si filius architecti diceretur sui
productione distingui a domo, quam idem architectus
construeret, filii productio propriam eius naturam
qua distinguitur a domo ô excluderet. sed est difficile

quod S^tus Ansel. citato cap. 2° supponat spiritum
S^tu ô procedere a filio, et tn̄ eum ꝑter diversa originē
disguat, filius a ēt, vt interim aliam rationem dicant
qm̄ ôdum constat quod spiritus S^tus de illo sit
et procedat, sô ô ē spiritus S^tus, nec spiritus S^tus
est filius, q^a filius nascendo h^t ēē de patre, spiritus
vô S^tus ô nascendo sed procedendo. Idem tradit cap.
3° et 4°.

R° S^tum Anselmum velle distinctionē repetenda
ēē a distincta origine ô absolute, sed ex hypothesi
graecorum distinctionē realē inter personas admittentium
qua hypothesi distinctio, q^a ô repeteretur ex eo, quod
spiritus S^tus a filio procederet, repetenda ēēt a diver-
sitate processionum, cum alia nulla ratio suppeteret. qsi
dicat, inter ôes coēit de personarum distinctione. gô
vel a processione unius ab altera distinctio repe-
tenda est, vel a diversa processione, sed ex sententia grae-
corum ô repetitur a processione unius ab altera. gô
a diversa processione repetenda est.

obiicitur 2° si spiritus S^tus procederet a solo
filio adhuc disgueretur a patre. gô disgueretur a

filio, quamuis a solo patre procedere.

R.° 1.° negant aliqui ant. q.a tum ô procedere a patre. 2.° melius consequens negatur, q.a Spiritus S.tus mediate saltem a patre procedere, q.m procedere per vim spirandi filio a patre coïcatam, coïcatam inquam nrio ô per accid. quod satis est, nam effectus in creatis p.t ô disgui absolute loqdo a caa Remota v.g. nepos ab avo, q.m sic ab illo tq a caa remota ex accidenti solum pdur. at Spiritus S.tus remote procedere a patre ô per accid. sed nrio, q.a filius coïcatam ab eo vim spirandi nrio habere, si vô Spiritus S. a solo patre procedere nec immediate nec mediate procedere a filio.

obiicitur 3.° quis Spiritus S. ô procedere a filio, duae adhuc eent processiones. go tunc disgueretur Spiritus S. a filio.

dist. ant. duae eent processiones sdm raoem discta e. discta realiter, n. liceret qd in una processione duas raoes disguere, alteram graoie alteram processionis. attn una realiter processio fore nec proinde una sdm rem praesupponere alteram

sicut nec volitio essentialis, secundum rem praesupponit
collectionem. quare nec duae secundum rem personae
producentur, sed una tantum, virtute duplex, quae
secundum quod per collectum procedere, filius secundum quod per
voluntatem, spiritus sanctus diceretur.

obiicitur 4° remanente eod. constitutivo rei,
remanet quoque eius ab alia re distinctum. sed
quis spiritus ò procedere a filio, remanebit hoc
eodem constitutivum sc. spiratio passiva. ergo et eodem
hoc remanebit distinctum, ac proinde a filio perinde
ut nunc disgnoscetur.

nego mi. nam tunc ò exigere spiratio passiva
esse a filio a quo nunc esse postulat, ac vicissim
tunc filiatio ò exigere esse principium spiritus sancti, quod
nunc exigit, coeterne ut summum, grice, spiratio
passiva quae tunc esset, cum ea quae nunc est, hac ratione
specifica, aut veluti specifica ò coeterne.

obiicitur 5° nunc disgnuntur filiatio et spiratio
passiva, et tamen ò opponuntur, sed non relationes disparatae,
ò oppositae, cum spiratio passiva soli spirationi activae
opponatur. ergo licet tunc ò opponerentur, filiatio et

Spiratio passiva, distingui ò desinerent.

nego ant. quatenus supponit nunc filiationem et spirationem passivam ò opponi. nam q.e 28.a art. 3.o sed docuimus saltem opponi mediate, sc. mediante spiratione activa, quae exigit esse in patre et filio, quatenus est productio spiritus S.ti, ò ut cuiuscumque amoris sed ut amoris mutui, ac proinde a duabus personis procedere postulantis. exigit inquam esse in patre et filio quos in ratione unius principii constituat, unde q.a ò pt principium ò disgui ab eo, cuius principium est, ò pt pater et filius ò disgui a spiritu S.to, si pater et filius, g.o et paternitas et filiatio. quare ò sunt mere disparatae relationes, quales forent filiatio et spiratio passiva, si haec ab illa ò procederet, cum haec neque immediate neque mediate opponeretur, illae saltem immediatam cum spiratione passiva oppositionem habeant. quo dicunt vel ab essentia vel a spiratione activa comparatis cum paternitate et filiatione, a quibus ò disguntur, q.a ne mediate quidem cum illis opponuntur.

Articulus 3us utrum Spiritus Stus procedat a patre per filium.

Notat S. Tho. parlam, per, designare aliquam causam et principium actus. duobus a modis potest significare causam vel principium. 1° respectu agentis, ut sc. sit illi causa vel principium ut agat, sive in genere causae finalis, ut cum dico, opifex operatur per artem suam, sive in genere causae effectivae vel motivae, ut cum dico opifex operatur per imperium. 2° respectu operis seu producti ut cum opifex operari dicitur per malleum. neque enim malleus est causa artifici cur agat, sed huius artificiato, cur ab artifice procedat. sic posterior modus duplicem adhuc sensum habere potest. alterum quod operans per alium non operetur immediate, alterum quod immediate operetur. hoc posito. sit

Prima conclusio Spiritus Stus non procedit a patre per filium, parla, per, significante causam vel principium respectu agentis, quasi filius sit patri causa seu principium agendi. ratio est quia nihil pater accipit a filio in ullo genere causae seu principii, ratione cuius producat Spiritum Stum immo filius a patre accipit vim spirandi. ergo non potest illo sensu dici Spiritus Stus procedere a patre per filium.

Secunda clus. nec procedit Spiritus Sanctus a patre per filium, parla, per, sgrante proprium respectu producti seu Spiritus Sancti, si etiam sgrat eum immediate procedere a filio, et mediate solum a patre, sicut nepos ab avo procedit. nam patris et filii una est simplicissima spiratio activa, et haec ut filio, sic patri coeunt. ergo ob eo sensu procedit Spiritus Sanctus a patre per filium, ut filius sit proprium immediatum Spiritus Sancti, pater mediatum tantum.

Opponi potest S. greg. nyss. in epla ad abladium, ubi dicit filium a patre esse continenter et immediate; Spiritum vero Sanctum per eum qui immediate est, quem quem et medium ponit inter patrem et Spiritum Sanctum. sed ponit quod filium medium mediatione existentiae seu subsistentiae, ob virtutis et operationis. eo modo abel fuit ab adamo mediante Eva, quia haec secundum existentiam media fuit, quo exemplo utitur Richardus a Sancto Victore S. de trinit. cap. 6°. imo et a Sancto Tho. sic ad 1um affectus, licet illi videatur ineptum ad sgrandam immediatam processionem divinarum personarum.

Tertia clus. Spiritus S. procedit a patre per filium, parla, per, sgrante proprium respectu producti, sc. Spiritus Sancti,

Ita ut sgretur filius spiritum sti producere per vim acceptam a patre, nec magis immediate producere, nam vere filius producit spiritum sti per vim a patre acceptam, nec magis immediate producit q pater. atq; hoc sensu loquuntur patres, ut stus basil. lib. i de spiritu sto cap. 18°. stus cyrillus lib. 9 in Joan. cap. 33°, stus damascenus lib. i de fide cap. 11°, et alii cum aiunt spiritum sti a patre per filium produci.

Et tamen sic excludenda a filio oīs rāo rāe 2ae et instrumentalis, qdoqdē per eamd. vrtem producit quare cum stus Aug 15 i de trinit. cap. 17° dicit spiritum sti de solo patre procedere ppaliter, vult tm eum ō habere vim acceptam ab alia psona, ō vult filium instrumentum ee. eod. sensu loqr author explanaōis fidei ad cyrillum, quae ē inter opera sti hieron., dum ait spiritum pprie a solo patre procedere.

neque etiam stus Tho. ad 4um patitur, sicut rex per Ballivum et ballivus per regem, sic filium dici producere per patrem ut dr pater per filium producere. nam inter regē et ballivum duplex est ordo, alter suppositorū et sic Rex operatur per ballivū, tq medium, alter virtutum, et sic ballivus per regem

operatur quatenus virtus regis media est, et facit ut actio ballivi consequatur effectum. at patrem inter et filium unus est ordo sc. suppositorum, secundum quem filius est veluti medius et veluti propinquior producto, ergo est ordo virtutum, secundum quem pater medius sit inter filium et spiritum sanctum, et quia spiritus sanctus dici ergo a filio procedere per patrem.

Articulus 4us utrum

Pater et filius sint unum principium spiritus sancti.

Duo quaerimus ad hunc articulum. prius est utrum pater et filius sint unum principium spiritus sancti, posterius utrum spiritus sanctus a patre et filio procedere postulet.

1a clarum pater et filius sunt unum principium spiritus sancti ista s. Tho. hic et alii communiter contra durandum in 1um dist. 29a q. 2a et greg. dist. 12a q. 1a.

1o ex ccliis, lugdunensi cap. unico de summa trinitate in 6o, ubi sic, damnamus et reprobamus omnes, qui temerario ausu asserere praesumpserint, quod spiritus sanctus ex patre et filio, tamquam ex duobus principiis, et ergo tamquam ex uno procedit et florentino in decreto unionis,

ubi sic, definimus Spiritum Sanctum ex patre et filio, tq ab uno principio et unica spiratione procedere. ubi parla tq diminutiva ô est, sed explicativa, sicut parla, qsi, Joan. 1°. quasi unigeniti a patre, et vô nolebant graeci Spiritum a patre et filio procedere ne duo principia forent, sed vô ô sensuum ut ostenderent Latini dixerunt Spiritum Sanctum a patre et filio tq ab uno principio procedere, at ô satis faceret, si pater et filius ô essent vere unum principium sed duo quaettum unius similitudinem quamdam haberent.

2° ex Sto Aug° 5i de trinit. cap. 14° ubi fatendum est, i, patrem et filium principium esse Spiritus Sancti, ô duo principia: sed sicut pater et filius unus deus et ad creaturam relative unus creator et unus dnus, sic relative ad Spiritum Sanctum unum principium, ad creaturam vô pater et filius et Spiritus Sanctus unum principium sunt unus creator et unus dnus.

3° ut sit unum principium talis est ut sit una vis spirandi, et una spiratio activa, et vox principium substantive sgtur, sed una est vis spirandi, et una spiratio activa, et vox principium substantive sgtur. gô pater et filius sunt unum principium Spiritus Sancti.

maior pb^r q^a noia substantiua sc. disste
sgrantia foas, ò multiplicantur ò multiplicatis foas.
sic deus unus est, q^a vox deus substantiua est,
et una ē foa quam sgrat puta diuinitas, sic unus
est creator, q^a licet tres psonae creent, tamen vox
illa substantiua est, et una sgrat foam sc. oipoam
diam. sic diximus tract. de incarnaoe, si una
huaitas duabus psonalitatibus subsisteret, unum
hoem fore, eo noie sgrante in recto huaitatē, q^a una
est huaitas, et vox homo substantiue sgrat.

minoris duae sunt partes.

1^or, sc. unam ee virtutem spirativam, unam
spiraoē clara est. 1° q^a c^iu florentinum mox citatu
unitam spiraoē vocat. 2° q^a ō sunt in psonis
multiplicanda quae ad inuicem oppoōe ō hm, neq;
ē est multiplex trium psonarum oipoa, sed vrtis spirandi
cum vrte spirandi, spiraois actiuae cum spiratione
actiua nulla est oppoo, et hoc ostendit ne vrte qdē
duplice ee spiraoē actiuam sicut ne qvirtute qdē
multiplicatur oipoa in tribus psonis.

nec nocet Stus basil. epla 48^a, vbi dicit
nullam inter patrem et filium ee notionum cōiraoē

loq^r ñ de notionibus hypostaticis, et secundum
ꝓprietatem ꝑsonalem coeuntibus. de notione quacq;
ô loq^r. nam et aliquam duabus ꝑsonis coem ee
posse docuimus, vbi de notionibus.

neq; etiam nocet quod vis spirandi dicit voltatem
cum relaõe ꝑsonali, sicq; q^a ô ē relaõ ꝑsonalis coīs
patri et filio, nec ee sit suam paternitati, suam
filiationi spirationem rondere. nam supponit relaõem
ꝑsonalem, saltem duplicem, h vna actione notionali
coeuntem, sc. spiraõe actiua quod satis est ad
denoiandum vnum ꝓpium, sicut ad denoiandum crea-
torem satis est, quod tres ꝑsonae h vna aliqua raõe
scdm quam coem creandi vrtem sustentes, coeiant.

posterior quod substantiue dicatur, clara est,
tum q^a vox ista ꝓpii substantiuum sonat, tum q^a
vox ꝓpium creandi subatiue dr, atq; sô ô dicuntur
plura ee creandi ꝓpia. gô ꝓpium spirandi subatiue
dicitur.

ex quo seq^r patrem et filium dici debere vnum
spiratorem, ô duos. nam haec vox subatiue dr. dicendi
contra eem duo spirantes adiectiuo noie, sicut
pater et filius et spiritus stus adiectiue dici pnt

Tres creantes, quare dum S.tus Hilarius lib. 2.o de trinit. dicit patrem et filium esse authores spiritus S.ti, sumit adiective vocem hanc, authores, ut monet S. Tho. licet substantive melius sumatur.

Sequitur preterea ubi est duplex proprium quod ô essent multiplicanda noia substantiva nisi multiplicentur propria seu virtutes. ratio est quia proprium quod significatur solum confuse per nomen substantivum, et proprium distincte, at noia substantiva ô multiplicantur nisi eo multiplicato quod distincte significant, quo dicunt ab adiectivis quae ô postulant multiplicationem eius quod distincte significatur nempe in substantivis, quod distincte exprimitur seu foa, significatur velut in recto, et per modum se habentis in adiectivis id quod significatur confuse, seu subiectum aut suppositum in recto significatur, si tamen habens foam. quare licet pater et filius sint duo supposita, ô dicuntur tamen duo spiratores, sed unus, quia una est spirandi virtus, una spiratio.

Dices spirator vel est persona, vel quid aliud. non potest dici persona, nisi sit duplex, et proinde duplex spirator, neque dici potest quid aliud sit ergo.

R° ee duas psonas. neq; ē pt ee vna, qa ē quid duabus psonis coīcabile. sed est duae psonae in confuso, sōq; ō dr pluraliter: sicut qa vox deus ē tres psonae, sed in confuso tm pluraliter ō dr. placet ochamo et gabrieli in 1° dist. 12a qe 1a spiratorē ee vnum subsistens et relatum ex nāa et spirāōe constitutum. sicut sic deus, in sniā admittente subsistiam absolutam et subsistens aliquod ex ead. subsistia absoluta et nāa. sed sicut reiecta est a nobis subsistia absoluta ita et spiratio actiua pro subsistia spiratorē constituente admittenda ō est. et vō spirator sufficienter per patris et filii subsistiam subsistit. attn si ita volumus spirator pt concipi per modum vnius individui, et pro illo supponere, quod nec essiale nec psonale dicatur, non essiale, qa spiratio ō est ipsa essia aut attributum essiale, ō psonale qa neque spirāō ē subsistia aut psonalitas, individuum relatiuum dici pt.

Instas spiritus stus ē psona. gō dr vel vni, vel pluribus psonis opponi; ō opponr vni soli vt patet. ō opponitur pluribus nisi plures spiratores sint.

R° Spiritum S^ti opponi pluribus personis sed ut sunt quid unum ex vi spirandi, et spiratione ac proinde ut sunt unus spirator. neq; necesse est si spiritus est persona spiratorem esse personam ex spiratione constitutam. opponitur enim spiratori ò qua persona est, sed qua proprium sibi duas personas identificans.

Quaeres utrum sicut pater et filius sunt unum proprium spiritus S^ti ita pater sit unum proprium spirandi et gignendi.

R° esse nam vis gignendi et spirandi, et ò dirimunt ac postularent distinctionem realem et denominarent substantive duo propria. nam deum ò denominatio duplex proprium miserendi sc. et remunerandi ob misericordiam et iustitiam.

Nec refert quod paternitas et spiratio dicuntur duae relationes nam relatio est respectus ad terminum sicq; termino multiplicato realiter dici potest multiplex. at nomen proprii significat veluti absolute. Ideoq; ut duo propria essent, deberent esse duae virtutes realiter distinctae, quod sic ò contingit, et haec est ead. ratio cur pater ut proprium filii, et filius ut et proprium spiritus S^ti duo propria ò sint, quia virtus gratiua et virtus spiratiua sunt quid unum realiter.

2ª cluo Spiritus Stus procedere postulat per se a patre et filio. Ita S. Tho. ad 1um et alii Thomistae contra Scotum in 1um dist. 12ª q. 1ª durandum et gabrielem.

1º qª sic postulat procedere Spiritus Stus, ~~a patre~~ ut disguatur a patre et filio. sed ô disguetur, nisi postulare per se esse a patre et filio. neque enim disguitur nisi ab iis cum quibus opponitur. at ô opponitur nisi cum iis, a quibus per se procedit.

2º Spiritus Stus per se procedit ut amor mutuus, atque nexus duorum amantium, sed non docet Stus Augus 6i de trinit. cap. 5º ubi dicit Spiritum Stum esse quo genitus a genitore diligitur, suumque diligit genitorem, et sic procedere ut mutuum amorem patris et filii. at per se ô procedit ut mutuus amor, nisi et per se postulet a patre et filio procedere. nam in amore mutuo, i, Richardus a Sto Victore 3i de trinit. cap. 3º oportet ut sit et qui amorem impendat, et qui amorem rependat.

Nec dicas rationem reciproci esse amori accidentalem. nam est quidem accidentalis amori, sed ô amori amicitiae, cui proinde ô est accidentale, quod plures personas postulet.

Dices Creatura per se ò postulat esse a tribus personis. gò sed nec Spiritus S. per se postulat esse a patre et filio.

Disgui pt ant. procedere ò postulat ut a nobis cognoscitur, C. ut in se est, N. dici q̃ pt postulare oipoam, et suppositum ei connaale qd ē 3ex, qm ò per accidens creatura pendet a tribus personis. attn ò cognoscr nrio personarum trinitas. imo neqdē comprehensa creatura, nrio trinitas personarū agnosceretur, qa comprehenso uno relato saltem transcendentali, ò ē necēe tum explicite correlatum cognosci, sicque pōt cognosci oipoa sub raōe unius virtutis creandi, cum suppositum creans confuse sub raōe suppositi abstrahentis ab uno vel multis cognosceretur. Sed esto ant.

nego cons. nam ꝯo creatura ò postulabit tres personas qa nihil habebit in se quod dicat per se ordinē ad duo supposita, sc. quod sit amor amicitiae, quod amor mutuus et reciprocus.

Dices 2o virtus spirandi ead. ē et aeq. perfecta in una persona, ut in duabus. gò fors in una solum persona, producere eundem Spiritum Stū.

nego Cons. nam producere idem Spiritum S^tum
et aeque si volumus perfectum, cum identificare
sibi divinas perfectiones, perinde ut nunc easd. per-
fectiones sibi Spiritus S^tus identificat. at ô fors.
idem Spiritus S^tus. Sic ergo qui nunc est, postulat esse
nexus duarum personarum amantium, et a virtute spirandi,
quae sit talis nexus ppium procedere. quod pro conditione
essentiali exigit duas personas in illa vero hypothesi, ô
postulare esse nexus duarum personarum amantium,
nec procedere ex virtute spirandi, quae per se talis nexus
ppium fors.

Dices 3°, Spiritum S^tum procedere a patre et filio,
est tantum procedere per actum spirandi posteriorem actu
intelligendi seu dicendi, sed hoc ô est per se postulare
procedere a patre et filio. ergo.

Dist. mai. per actum spirandi postulantem esse in
patre et filio, C. Secus, N. at postulat per se actus
spirandi esse in patre et filio, adeoq; sicut amor
creatus, si ô procedere a cognitione creata, idem ô
esset, qui nunc est, q^a nunc postulat a cognitione
creata procedere, ita nec fors idem Spiritus S^tus,

si ô procedere a spiratione coi patri et filio, quia quae nunc est, in patre et filio esse postulat, ceterum in nobis ubi est amor mutuus, ibi est amor 2.or, quia ô pr unus idemque amor esse duarum personarum, ac unus est in patre et filio. Satis est quod sit coiis duarum personarum, adeoque procedit Spiritus Sanctus a patre et filio quatenus sunt quid unum ô solum in spirandi virtute, sed in amore ipso, quae hanc conditionem postulat ut sit in duabus personis.

Quaestio 37.a

De noie Spiritus Sti quod est, Amor

Artic. 1.us Utrum amor sit proprium nomen Spiritus Sti.

Unica duo nomen amoris seu charitatis interdum essentialiter interdum notionaliter accipitur, ut notionaliter passive sumitur Spiritui Sto proprium est, ita S. Tho. nam dum dr 1.a Joan. 4.o deus charitas est, hoc nomen essentialiter accipitur, dum a dicimus patrem et filium amando producere Spiritum Stum sumitur ead. vox notionaliter sed active; passive vo accipitur, cum eo noie illigr

amor procedens, quomodo S.tus Aug. 18i de trinit. cap. 19o etsi charitas, i. qua pater diligit filium, et patrem diligit filius, ineffabiliter communionem demonstrat amborum, quid convenientius quam ut ille charitas dicatur proprie, qui spiritus est communis ambobus.

Quomodo vero spiritus S.tus sit amor sl, et nexus, quae vox aliquid medium significat, tum si amor sit, ô pt esse medius, explicat S.tus Thom. ad 3um, sc. ô esse medium secundum originem, cum sit 3a persona sed tum secundum habitudinem patris ad filium, et e converso, ut amantis ad amatum, quae habitudo rationem amoris, cum ratione nexus recte conciliat.

Artic. 2us utrum pater et filius diligant se spiritu S.to

Una cum quae quam titulus praefert, explicamus quaen. sint obiecta equorum amore procedit spiritus S.tus, cui difficultati explicandae locum dat S. Tho. hoc art. ad 3um ubi dicit, quod pater diligit se, et omnem creaturam spiritu S.to sit

1a cluo pater et filius se se diligunt spiritu S.to. Ita S.tus Thomas.

1° S^tus Aug^us ista loq^r 6^i de trinit. cap. 5° ubi dicit quod Spiritus S^tus est quo genitus a grante diligitur.

2° ut p^it hoc dici, satis est, quod Spiritus S^tus sit trus dilectionis notionalis, qua se pater et filius diligunt. nam c^tingit p^d uenis per ipsum quod ab ipso p^cedit denoiari. sic dicimus arborem florere floribus, et hoc sensu pater se dicit verbo, ut loq^r S^tus Aug 7^i de trinit. cap. 1° sed Spiritus S^tus est trus dilectionis notionalis, qua se pater et filius diligunt. g^o.

dicit pater ô p^t dici sapiens sapia genita, nec pater et filius se spirant Spiritu S^to. g^o vera ô hac p^poo, pater et filius se se diligunt Spiritu S^to.

nego Cons. nam in 1^ori p^poe vox sapiens essialis est. at pater ô essialiter sapiens sapientia genita. Sô S^tus Aug. citato mox capite p^bat eam eam dici ô p^oe, et lib. 1^i retract. cap. 26° eam retractat. In hac a p^poe pater et filius se diligunt Spiritu S^to, vox, diligunt, notionaliter accipitur, adeo q^i trus explicari p^t posterior vô p^poo

falsa est, quia vox, spirans, dicit Hum respectum ad trum quem producunt, sic q; dici pt pater et filius spirans spiritum stu, ô spiritu sto. cum extra hac, pater et filius se diligunt spiritu sto, parla, diligunt, dicat ordinem ad obtum et trum, sic q; ô Hum dici pt pater et filius se diligunt, sed etiam se diligunt spiritu sto. ubi.

Nota in presenti negotio triplicis gris usus pari verba. quaed. dicunt Hum ordinem ad obtum ut illigere, velle. quaed. ad trum Hum ut grare spirare. quaed. ad obtum simul et trum, ut dicere diligere, diligere, inquam ex vocabulorum penuria, nam per se videtur solum ordinem dicere ad obtum, in illigere et velle includitur actio ut est tendentia in obtum, in grare et spirare includitur solum actus notionalis seu productio ut est tendentia ad trum, sicut contingit in verbo producere. In dicere et diligere includitur ô solum actio sed ipse trus, sicut dum arbor florere dr, in verbo florere et floritio ipsa et flos tq detriatus effectus seu trus includitur. Hac s ratio cur dicamus patrem et filium, et spiritum stu ~~velle~~ illigere se tq obtum, ô tn illigere verbo.

patrem filium et Spiritum Sanctum velle se tq obiectum
ô velle Spiritu Sancto; cur patrem gr̃are filium ô se
gr̃are filio; patrem et filium spirare Spiritu Sanctum
o se spirare Spiritu Sancto: cur tandem pater dicatur
se verbo dicere, cur pater et filius se se diligere
Spiritu Sancto hæc explicat Sanctus Thomas ad 2um.

Non nego dici quoque pro̅e quod pater se ylligat
verbo, quod pater et filius se velint Spiritu Sancto,
sed verba ylligere et velle, sumerentur notio-
naliter et pro dicere et diligere, sicut apud nos
pro iis accipiuntur, dum dicimus nos ylligere
verbo, et velle amore nr̃o.

Dices 2o pater et filius ô diligunt creaturas
Spiritu Sancto. go̅ nec se Spiritu Sancto diligunt.

nego ant. cum Sancto Thomas ad 3um nam sicut q̃
pater dicit se et oẽm creaturam verbo quod genuit,
In qtum verbum genitum sufficienter repstat patrem
et oẽm creaturam, ita diligit se et oẽm creaturã
creaturam Spiritu Sancto, In qtum Spiritus predicit ut
amor bonitatis 1æ, secundum quam pater amat se, et
oẽm creaturam. Sed creaturæ vel possibiles sunt
vel existentes, illas formaliter et nr̃io, hæc concomi

solum et per accid. diligit Spiritu S^to, qua de re adhuc sequti clu^oe.

atq; ista verum esse volumus istam propositionem, pater et filius se diligunt Spiritu S^to, ut ô sit tum suppria, qsi vox diligere significaret tum essiale dilectionem, quae appropriatur Spiritui S^to, vel cuius Spiritus S^tus sit signum; cum tn duplex sit ppria, altera h qua fo^a, altera h qua effectus sentrus denoiis, posteriore solum modo accipienda est, ô priore de qua sic sumptum est illud S^ti aug 15^i de trinit. cap. 7°. quis audet dicere patrem nec se nec filium nec Spiritum S^tu diligere nisi per Spiritum S^tum.

Secunda clu^o Spiritus S^tus procedit ex amore essiae attributorum, trium personarum, et creaturarum possibilium, ô creaturarum existentium.

prior pars ostendit, q^a procedit ex amore nrio perfectiss^o; sed amor ille est essiae, attributorum, et trium personarum.

de creaturis possibilibus aliqui negant sed male; nam hnt aliqua amabilitate, eamq; nriam, qm et aliqua bonitate et coeientia hnt. Id vo ô negat

Stus Eso. qe 14a a. 9o ad 3um docens scientiam
ō ee tum de rebus futuris, sed et de possibilibus
voltatis vo ō nisi de futuris. loqr ñ tum de
voltate, quae rerum sit caa, et proinde quae
libera sit: ō de nria quae rerum caa ō est, et
quares ō existentes sed possibiles amat. sed de
his plura tgi. qe 19a art. 3o.

posterior pars pbr qa ō procedit spiritus Stus
ex amore libero solum et ctingti, cum eius ee
oio nrium sit, sed amor creaturarum contingtium
liber est et contingens, tbi qui potuerit ō ee. go
adde quod amor creaturarum existentium verbi
productione posterior est. cum ō determinantur creatura
nec proinde amore libero amentur, nisi a psonis
existentibus, cum decretum oibus psonis coe sit.

quo sensu dicat hic Stus Eso. ad 3um patrem
et filium diligere nos, et creaturam ōem spiritu
Sto patet ex qe 34a art. 2o sect. 2a cluoe 2a
obiectione 1a.

Quæstio 38ª de noie Spiritus Sti, quod est donum.

articulus 1us utrum, donum sit nomen personale.

Nomen doni vel sumitur late, sc. pro eo oi qd datur, sive gratis et libere, sive nrio: vel pprie pro eo quod datur gratis et libere. quo ab arte 4i topic. cap. 4o definitur. δωσις αναποδοτος datio irreddibilis ut explicat Stus ẽ so. art. 2o. Jam res donata 3ex ee pt. vel ẽ id oe quod donatur libere et gratuito, vel id ttum, quod sic datur libere et gratuito, ut ab eo procedat a quo donatur, vel denique id quod non solum procedit sed et procedit per modum amoris.

Certum ẽ donum late sptum ẽ ee nomen psonale, nam essia dia hoc sensu donum est, datur ẽ ar coicatur. Jo Stus Hilarius lib. 8o de trinit. essia, i, dia ẽ donum, quod pater dat filio. et hoc sensu Christus lucæ 10o oia, i, misi tradita sunt a patre.

Certum est 2° neque donum pro re oi donata libere personaliter in diis sumi, sed essentialiter, neq; vel una persona vel duae solum nobis donantur, sed etiam deus ipse libere datur ad extra, puta per gratiam et gloriam. per gratiam Joan. 14° si quis diligit me et pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus. per gloriam, dne tu es spes mea, portio mea in terra viventium.

neq; Jo donari dt ab alio q a seipso. nam Stus Tho. ad 1m obuat triplicitr donum esse dantis, 1° per modum identitatis. 2° per modum processionis. 3° per originem. 2° et 3° mo donum a dante disguitur, et hoc 1° mo deus est donum, et eatenus proprie donum est. nam ad donum proprie dictum sufficit, ut sit dantis, et donetur libere, et fiat eius cui datur. neq; in necesse est ut disguatur a dante. nam S. Augus lib. 15i de trinit. cap. 19° spiritus Stus i, sic datur, sicut dei donum, ut etiam seipsum det, sicut deus. at deus et sumus, quid tam tuum q tu, i, S. Aug. tract. 29° in Joan. et se dat liberrime ephes. 2° propter

nimiam charitatem suam qua dilexit nos &c.
considere fecit nos in cælestibus. et dat se, ut
noster sit, ô qdē tq utendus, sed tq fruendus.

Super est de dono, quod procedat a dante
sive aliter, sive per modum amoris.

Unica Clūo nōēn doni pro eo quod procedit
personale est.

Rbr q a nōēn illud personale dicipt quod oibus
personis ô coēit, sed donum ut procedit ô coēit
personis oibus. coēit qdē filio et spiritui sto cum
procedat sic a patre et filio, ille a patre. Iō de
filio dr Isaye 9° filius datus ē nobis, et de
spiritu sto in eius hymno donum dei altissimi,
at ô coēit patri ut pote qui a nulla alia persona
procedat; et donum qdē, ut tribuitur filio et spiritui
sto, magis est scdm usum cōēn, q ut deo scdm
essiam considerato tribuitur. nam donum scdm
cōēn usum est alicuius, et alicui ut definit arlis
cit. cap. 4° adeo q; duplicē habitudinē sī sc. ad
id a quo datur, et ad id cui datur, ut notat
stus Tho. hoc art. et docet s. Aug. si de trini.
cap. 14°, quæ causa est, cur in scripturis et

patribus, se secundum communem usum loquentibus, ò pater sed filius et spiritus sanctus dari dicantur.

Caeterum sic personale vocò, ò quod sit aliqua proprietas personam constituens. nam donum pro eo quod procedit, est quid commune duabus personis, sed quod utriq; personae ratione suae personalitatis conveniat. commune est a ò secundum rem, quia spiratio activa communis est patri et filio, quae ideo est notio, sed secundum rationem tantum. quo fit ut donum esse illa communi ratione ò sit notio filii et spiritus sancti, sicut neq; ratio communis producti in illis notio est, quod a nobis obviatum est ubi de notionibus.

Articulus 2us utrum Donum esse sit proprium Spiritus Sancti.

aliquid proprium dici potest dupliciter 1° simpliciter, si uni soli conveniat. 2° si conveniat aliis rebus, sed uni ad aliquem modum ex specialiori quadam ratione: quia hiemi proprium est frigus, aestati calor.

non est proprium spiritui sancto donum esse, quia id convenit essentiae divinae et filio, sit.

Unica eluo ad aliquem modum ex specialiori quad. ratione proprium est spiritui sto donum esse. nam donum sit ab amore ut specialiori quad. ratione donum sit. donum non est gratuita donatio, sed ratio gratuitae donationis est amor. damus sqdem gratis, qa volumus alicui bonum. et sic amor est id 1um quod damus, sed spiritus stus procedit ut amor.

atq; ideo nomen doni specialiter usurpatur a scriptura et patribus ad significandum spiritum stum, et eo nomine tq proprio, vocatur a scriptura, Joan. 4o si sciret donum dei, idem spiritum stum qui est aqua viva ut interpretatur stus Aug. 15i de trinit. cap. 19o et indicat s. Joannes cap. 10o flumina de ventre eius fluent, aquae vivae, hoc a dixit de spiritu sto a patribus ut sto Aug. 5i de trinit. cap. 14o ubi hoc disguit processionem spiritus sti a processione filii, qd filius procedat ut natus, spiritus stus ut datus. quin et a spiritu sto, ut qui specialissime donum sit et dicatur, alia sunt et dns dona. Ita stus Aug cit. cap. 19o dicit per donum, quod est spiritus stus multa propria dona dividi membris christi, et stus Tho. hoc arto ad 1um hoc amori tribuit, quod

filius datus sit, juxta illud Joan. 3° sic deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. ergo donum esse est proprietas personalis Spiritus Sti, nempe secundum specialem illum modum, quo originem importat, et originem per amorem.

Dices proprietas personalis ab aeterno coeit. sed donum esse ò coeit ab aeterno Spiritui Sto. ergo.

Dist. mi. donum esse in actu, sine actu donatum, c. donum simpliciter, n. at donum ut dicit S. Tho. art. 1° ad 4um ò dr ex eo quod actu datur, sed ex eo quod potest dari. et hoc art. 2° ad 3um, donum, i, ò importat dationem in actu. qua causa est cur doceat Spiritum Stum ò dici donum hominis, sed donum dantis dei: qui tamen cum actu datur est hominis est, vel Spiritus vel datum. Id est doct. S. Aug. 5i de trinit. cap. 15°, ubi aliter, i, intelligitur cum dr donum, aliter cum dr donatum, nam donum potest esse et antequam detur: donatum à nisi datum fuerit nullo modo dici potest et cap. 16° sempiterne (id est ab aeterno Spiritus dr) donum, temporaliter à donatum, est tamen ubi donum pro eo sumatur, quod actu datur, ut apud Stum Aug. 15i de trinit. cap. 19° ubi in textum, i, Spiritus Stus

domum dei est, et quantum datur eis, quibus datur; quia vel vox domum pro donato, vel vox, datur, pro eo quod solum potestate datur accipi potest.

Quaestio 39ª De personis ad essentiam Relatis.

artic. 1us et 2us utrum in divinis essentia sit idem quod persona, et dicendum sit tres esse personas unius essentiae.

Quae complectuntur hi duo articuli explicata sunt quae 27ª et 28ª, hac quidem quod continet art. prior, illa quod posterior. ubi et egimus de nomine consubstantialis de quo hic omnes Thomistae cum Sto Thoma art. 2º in argto sed contra, et in Ronsione ad 4um, itaque nihil nos articulus uterque morabitur.

Articulus 3us utrum nomina essentialia praedicentur singulariter de tribus personis.

Nomina essentialia sc. concreta vel substantiva sunt ut deus, vel adiectiva ut habens divinitatem. quaed. interdum substantive interdum adiective

sumuntur ut immensus, æternus, potens. sic

1ª cluo noia essentialia concreta substantiva singulariter dicuntur de tribus personis, v.g. tres personæ sunt unus deus, unus creator, ò tres dii, tres creatores. rationem affert S. Tho. hoc art. quia nominum concretorum substantivorum pluralitas petitur a singularitate et pluralitate formarum, sed noia essentialia substantiva unam habent formam. v.g. deus unam divinitatem, creator unam omnipotentiam. ergo solum singulariter dici possunt substantive de tribus personis.

Cur à petatur singularitas noiis concreti substantivi a singularitate formæ. hæc ratio perfectus quia forma quæ est substantia vel instar substantiæ, significat per modum habentis esse per se, aut sese habentis. unde quia ò multiplicantur concreta nisi multiplicentur habentia, ubi est una forma multiplicari, ò dicitur.

dixi pluralitatem noiis substantivi repeti a pluralitate formæ, sed an a sola? ab ea quidem sola videtur repetenda, si noiis substantivum significet formas tamquam sese habentes, ideo si tres essent humanitates et una subsistentia tres possent dici homines, hoc noie significante tres naturas humanas sese

habentes, sin à ipsa personalitate consideraretur ut habens, sicut in hac voce, pater, in diis, subaa patris, consideratur ut habens, unus hoc dicendus est, ideo S. Tho. ad 4um scribit dicendas esse personas ob tres personalitates quis sit una essia, ea de re agit 3a parte qe 3a art. 7o.

2a Cluo noia essialia concreta adiectiva, dur pluraliter de personis, v. g. pater, filius et spiritus sctus sunt creantes, rao Sti Tho. est, qa in noibus adiectivis attendit sgularitas et pluralitas secdm supposita. sed hic supponuntur plura supposita. go.

Cur à secdm supposita? nempe qa in iis foa o sgcat per modum subaa nec per modum habentis esse per se aut se se habentis, sed per modum adiacentis suo supposito, et in eo esse habentis. et sic unum est aut multiplex habens pro sgularitate aut pluralitate suppositorum.

Ex quo seqr voces illas, immensus, aeternus, potens, et sles dici debere pluraliter, cum adiective sunt, ut saepius, sicut dur sgularitur, cum sumuntur subative, ut interdum, sic in Sctus athan. in sbolo o tres immensi, o tres aeterni, sed unus immensus unus aeternus.

Soluitur à ex ead. regula Cauillus iste, ô sunt tres dii ergo nec tres habentes diuinitatem, nam licet secundum rem sint quid idem deus et diuinitatem habens, tamen sunt quid diuersum secundum modum significandi, in voce deus significat essentiam per modum habentis, et ideo deus ô dicitur pluraliter. In voce habentes diuinitatem personae significant per modum habentium, et ideo pluraliter dicuntur.

Articulus 4us Utrum nomina essentialia concreta possint supponere pro persona.

Unica cluo. nomina essentialia concreta quidoque supponunt pro essentia, quidoque pro persona, siue una siue multiplici, ista sententia est. res tota explicis patet. nam cum dicitur deus creat, deus iustificat supponit nomen (deus) pro essentia, in his deus generat, deus gignitur, deus spiratur, idem nomen pro una persona, sc. patris filii et spiritus sancti, in hac deus spirat pro duabus personis, patre et filio, in ista deus est trinus, et unus pro tribus personis supponit. Cuius rei ratio est, quia deus significat ut res habens. qq à esse quod est habens distincte

sit ipsa essentia quae discrete significatur (habens in quam
suppositis personalitatibus per quas fit ut sit in
se et ô maneat in ratione formae abstractae, cuius
est haberi) tamen tres personae sunt confuse saltem
quod habens est divinitatem, cum aliunde proprium
sit praedicati detrahere subiectum, fit ut si, praedicatum
sit essentiale, detrahitur nomen deus ad significandum
deum simpliciter, et secundum essentiam consideratum,
si notionale proprium patris, ad patrem, licet enim
per se ô significet discrete, significandum detrahitur, et sic
de singulis. Unde quod dicitur trium singularem quidem
significare et supponere, quod verum est de singularibus
et secundum naturam et secundum personam. at deus ista
secundum essentiam singularis est, ut tamen sit in pluribus
suppositis, sic quod et pro patre et pro filio, et pro
spiritu sancto, sive seorsim, sive duobus, sive etiam
tribus, supponere potest, quod tradit S. Tho. ad 1um.

Dices haec propositio falsa est, deus ô generat,
deus ô spirat, ergo et illa falsa, deus gratia, deus
spirat, ac proinde vox deus pro persona supponere
ô potest.

Nego Cons, nam vera est ista, deus gr̃at, q^a vox deus quae est cõis detriatur per actum notionalem quem p̃dicatum sgr̃at, ad supponendũ pro p̃sona patris. eod. mõ. In ista, deus spirat, detriatur ad supponendum pro patre et filio. at dum dr̃, deus ô gr̃at, q^a hoc p̃dicatum, ô gr̃at, est quid indefinitum ob parlam negativam, ô sit q̃d detriatur nõem deus ad filium et spiritum s^tũ, sicq; haec p̃poõ deus ô gr̃at, idem est ac deus nullo mõ gr̃at; ideo parla neg. dr̃ malignantis nãe q^a negat oĩa, et per eam plura tolluntur q̃ ponantur per affirmaõ. Ita dicimus homo est cõporeus quis sit sit spiritalis; ô dicimus hõo ô est cõporeus, q^a negaretur penitus ee cõporeus, quod si quid tñ ex p̃te subcti limitaret vocem deus, dici põt ô gr̃are. v.g. deus qui gignitur ~~qui~~ ô gr̃at. Ita s^tus Tho. ad 3^u.

Ex his a seqr̃ veram ee p̃poõem, deus genuit deum, iuxta illud sbõli deum de deo, nam vox deus, ob parlam genuit in subcto pro patre, in p̃dicato pro filio. ô eod. mõ licet dicere, deus

genuit se deum, vel eum qui pater est, vel alium deum. nam 1° et 2° loco deus in attributo sgrat deum patrem. at deus patrem ô genuit. in 3° sgrat deum distinctae naae; at filius qui est genitus ô est distinctae naae a patre. potest dici genuit alium deum, appositive, id est alium qui deus est. et dixit S. Aug epla ad maximum deus pater genuit alterum se. sed parla, se, ibi ô sgrat patrem, sed filium, qui dr alter pater ob identitatem naae, et qa illi simillimus est.

Articulus 5us utrum

Noia essialia in abstracto sgrata

pint supponere pro psona.

Unica clus, noia essialia in abstracto sgrata ô put pro psona supponere, v.g. ô licet dicere essia seu divinitas grat aut gratus. S. Sti Eso. contra abbatem Joachim, et pbr.

1° ex cap. damnamus de summa trinit. ubi ctra eundem abbatem definitur, quod essia nec est grans nec genita, nec procedens. 2° dici ô pt, essia seu diitas grat, nisi diitas confuse saltem scdm sgrandi modum, patrem includat. sed essia seu divinitas

Licet secundum rem sit idem quod deus, et proinde personas includat, tamen secundum modum significandi est forma abstracta, personas quas non includit. ergo dici non potest essentia seu deitas generat.

atque ex eo solvitur argumentum eiusdem abbatis, volebat enim id dici propositione, quia deus et deitas sunt quid idem satis est a quod non sit idem significandi modus, qui etiam efficit, ut dicatur essentia est pater, essentia est res generans licet non dicatur essentia generat.

Quare dum Sanctus Augustinus lib. 7i de trinit. cap. 1o et 2o fi dicit filium esse sapientiam de sapientia, et essentiam de essentia, abstracta pro concretis sumit, ut observat S. Thomas ad 1um; vult tamen hanc, essentia est de essentia, magis imprimam esse quam istas, sapientia est de sapientia, natura est de natura, quam posteriores aliquem actum continent, ideoque propius se habent ad personas, quam actus sunt suppositorum.

Dices essentia non nobis gignit et gignitur. ergo et deitas gignit et gignitur.

Nego cons. nam non nobis non est ead. numero natura, ideoque potest una dici gignere, gigni altera. at non deo una est ead. quia natura generantis et geniti, cum dico-

naãz gigni ℔ nobis, / ſꝺ ſi ꝺ ꝺmmꝺiate ſalꝰ
mꝺiate ꝺbus ſt, ſc. pꝛꝺ ſgularia ꝺcẽſſi exꝑimur.

Articulꝰ 6us 7mus

ꝑſona ꝑ̃ꝓ ꝓꝛ̃ꝺicari de nominibꝰ Eſſentialib?

Quia Cluꝺ. ꝑſona ꝺ noĩbꝰ ſſialibus
ſiue ſ̃ abſtracto ſiue ſ̃ concꝛeto ſꝑ̃tis, ꝓꝺicari ꝑ̃.
ꝛaõ ſq⁹ ſ̃ ꝛealis ꝺentitas ſutꝺ ꝑſonas
ſſias ſiue abſtractis ſiue ꝺ concꝛeto ſꝑ̃tas.
ſ̃ ſortibus ẽ ꝺ ſolꝰ ꝺ tua ꝑſona, ſꝺ ſ̃ ꝺ
tribꝰ, ꝙ ſi ꝺiramꝰ ſſia ſit ꝺꝰ ſ̃ trꝺ ꝑſonꝝ,
ſ̃ patꝛ, ſ̃ filiꝰ, ſ̃ ſpiritꝰ ſꝯ.

Dicꝰ ſ̃ ſor ꝑꝺ ẽ ſba ꝺ ſꝛ̃ ſoꝛ ſ̃ oĩs ſoꝛ
gõ ꝰ ꝑſta, ꝺꝰ ſ̃ trꝺ ꝑſonꝝ.

ꝛgo ꝯꝺ. nam ſꝑ̃ oĩ ꝑꝺ ẽ ſoꝛ, ſoꝛ
ſꝺ ſ̃ ſor oĩs ſoꝛ, ſuppoꝛ ꝑſonalitꝝ, ſoꝛ
ſ̃ ꝺ ꝓꝛ ſola ſꝑ̃te, ſꝺ ꝓꝛ oĩbꝰ ſ̃ ſgulis
ſꝺiuiꝺuis nãz ſuãz. ſ̃ ſgula ſꝺiuiꝺua, ꝺ
ſua oĩs ſoꝛ, ſ̃ ſor ſ̃, ꝺꝰ ſuppoꝛ ꝓꝛ ſſia.
ſſia ſ̃ ꝺ trꝺ ꝑſonꝝ, ꝙꝺ ſi ſuppoꝛꝺ ꝓꝛ ſuppoſitis
ſba ꝺ ẽt, q⁹ nullꝰ ſuppoſitꝰ ſoꝛtis ꝺ trꝺ ꝑſonꝝ.

Cæterum ex dictis q^e 28^a c^stat ppoōes istas solum ee veras in sensu identico. cum á sensus identicus duplex ee pit, alter per accid. alter pse, ó ē ille per accidens, qlis ē dum superius dr de inferiori, qq ē essia ē quid cōe, ó ē tn vrlis sed sgularis, sed pse, hoc sensu quod ē deus postulet tres psonas, et vicissim ab iis postulatur.

Artic. 7us verum

noia essialia sint appriandа personis.

Unica cluo. coeiens est essialia quæd. noia appriari psonis. Ita S^tus Tho.

1° Sacra scriptura ea appriat 1ª corint. 1° Christum dei vrtem et dei sapientiam.

2° ut pint appriari satis ē, quod id faciat ad manifestaōē psonarū, sed hoc facit ad manifestaōē psonarū. nam sicut ó demstram^s idem, sed declaramus tres psonas per creaturas, tq per ea quæ cum iis slitudinē quamd. vestigii habeant, sic et per essialia attributa eas declaramus et hoc vocatur appriaō.

Duobus a modis per essentialia declarantur personae. 1° per viam similitudinis, et sic quae sunt intellectus attribuuntur filio, ut sapientia. 2° per viam dissimilitudinis, sicuti potentia appropriatur patri, ne, ut alii patres propter aetatem putetur infirmus esse.

Nihil a periculi affert illa appropriatio. neque, ut ita fit, ut essentiale attributum putetur esse proprium unius personae; neque sic, ut illius sit potentia propria, quomodo haberet se ad aliam in habitudine potentiae, sicque solus filius esset sapientia, et pater esset sapiens sapientia filii, quod reiicit S.tus Aug.us 6.i de trinit. cap. 2°. attributum essentiale solum, sit ratione appropriati: sub qua ratione idem attributum est posterius proprietate personali, licet secundum se prius sit. quomodo color posterior est corpore quatenus est corpus, prior tamen est corpore colorato in quantum est coloratum; de his S. Tho. in Responsione ad argta.

Artic. 8.us utrum
Convenienter a sacris doctoribus
Sint essentialia personis
attributa!

Quia essentialia dei faciunt ad manifestationem personarum, eo fere modo conferre dicuntur ad eum finem, quo creaturae.

atq; adeo sicut in his quatuor considerandas sunt
earum esse, unitas, virtus, et habitudo ad creata,
ead. in deo sive attributis essentialibus considerandas
sunt, per quae nobis personae praeparentur. Secundum
esse appropriatur a Sto Hilario lib. 2o de trinit. aeternitas
patri, filio species, spiritui Sto usus. Secundum
unitatem attribuitur patri unitas, filio aequalitas,
spiritui Sto concordia, a Sto Aug° lib. de doctrina
Christiana cap. 5°. Secundum virtutem attribuitur a Sto
Aug° ibidem patri potentia, filio sapientia, spiritui Sto
bonitas. Secundum ordinem ad creata. Stus Aug° lib.
de trinit. cap. 10° vult ab apostolo dictum, ex ipso, et
et per ipsum et in ipso. ex ipso propter patrem. per
ipsum propter filium, in ipso propter spiritum Stum.
Convenientius vero cur haec apprientur personis,
sic explicat S. Tho., nihil ut subtilius et eruditius
atq; etiam in satis prolixa materia brevius afferri
potest. quare nihil iis exponendis immorabimur
volumus.

Non omittemus quod affertur ab eo de
appropriatione potentiae, sapientiae et bonitatis, quae saepius
illae usurpantur ad designandas personas: potentia vero

tribuitur patri, tum q^a sit ratio ppii, sic q; refert patrem ut ppium divinitatis: tum q^a ô sic infirmus est ut terreni patres ppter senectutem. Sapia filio tum q^a est verbum seu conceptus sapiae, tum ne videatur deficere a sapia ut filii creati, ppter temporis paucitatem, sive infirmam aetatem. bonitas spiritui s^to, tum q^a bonitas est obiectum amoris, et spiritus s^tus est amor: tum ne s^lis videatur spiritibus, quos ob violiam, vel aliud s^le malam in ptem accipit scriptura, Isaiae 26° spiritus Robustorum qsi turbo impellens parietem. &c.

Quaestio 40^a
De
Personis in comparatione ad Relationes.

artic. 1us utrum relatio sit idem quod persona.

haec q^o explicata est a nobis ad q^m 28^a. patet in relatione esse idem re cum persona, q^a est quid idem cum essentia, et haec cum persona idem est. ratione tn disgnitur. nam relatio concipitur esse in persona. neq;

est in illa per modum identitatis, sicut relatio est in essentia, sed quantum ad modum significandi, et sicut forma in supposito, quod sc. constituit ac distinguit. quae distinctio rationis facit ut dicamus, pater gratia ô paternitas, quae actus sunt suppositorum, paternitas vero significat ut suppositum, sed ut forma suppositi. sed haec omitto.

Artic. 2us Utrum

Personae distinguantur per Relationem

Dum quaeritur utrum personae distinguantur, quaeritur etiam utrum constituantur relationibus; quaeritur autem de relationibus, ô quibuscumque, sed quae proprietates sint, nam v.g. nec pater nec filius constituuntur aut distinguuntur in ratione proprietatum per spirationem activam. nam proprietas est forma aut quasi forma positiva alicui personae omnia propria

Primus quaeritur explicemus utrum personae relationibus tamquam proprietatibus constituantur ac distinguantur, explicandum est utrum constituantur ac distinguantur aliquibus proprietatibus; erit itaque.

Sectio prior Utrum Personae Constituantur ac distinguantur aliquibus proprietatibus.

Sicut notiones quibus discernantur personae reiicit praepositivus apud S. Thom. q. 32a a. 2o sic et proprietates in diis ponendas negat, dicens personas seipsis constitui. alii tamen communiter proprietates ponunt quibus constituantur ac distinguantur personae. sit

Unica conclusio, personae ~~dis~~ constituuntur ac distinguuntur aliquibus proprietatibus.

1o ex ecclesiae sensu, tum in praefatione festi sanctissimae trinitatis, tum in ecclesiis, in illa praefatione, ut in personis proprietas, et in essentia unitas, et in maiestate adoretur aequalitas. In ecclesiis, sexto generali actione iia, in epistola sophronii, quam idem ecclesiae approbat, ubi dicitur persona distingui subsistentiis et proprietatibus quas personales alteritates vocat, et singularum personarum caracteres. lateranensi cap. firmiter de summa trinit. ubi dicitur sancta trinitas secundum communem essentiam indivisa, et secundum proprietates personales discreta. ac florentino sessione 18a, ubi Joannes

Thomas florentinis patribus tacite consentientibus dicit, personas ex substantia divina et proprietatibus constare.

2° ex patribus; tertulliano lib. contra praxeam cap. 2°, ubi proprietates istas appellat formas personarum; sto greg. nazianzeno oratione 1ª, ubi dicit necesse esse confiteri tres personas cum sua quamque proprietate, sto damasceno lib. 1i orthodoxae fidei cap. 11°, ubi unum, i, deum agnoscimus, solis a proprietatibus, nimirum paternitatis, filiationis et processionis discrimen agnoscimus.

3° ratione. una quaeque persona est haec persona a duabus aliis distincta realiter. ergo habet aliquid per quod constituatur et distinguatur, sed hoc aliud non est praeter proprietatem. neque enim potest esse essentia, ut pote quae personis omnibus communis est.

Confirmatur. singulae personae se totis ordinarum, alias differrent essentia. ergo habent aliquid quo constituantur ac dirimant. sed hoc proprietates distinctivas vocamus.

Dicit ex cap. firmiter de summa trinit. pater dedit filio totam suam substantiam. ergo nulla est filii proprietas quae patris non sit.

Disquo aut. ꝺꝺit totaꝝ ſuaꝝ ſubáaꝝ ſꝺ ꝝaꝝ
ꝯattributa abſoluta, ℭ. ſꝺ ſtiaꝝ ꝑriſtatꝭ ꝓſonalꝭ, n.
naꝝ ibiꝺ ſabetur trinitatꝭ ſꝺi ꝯ ſtiáꝝ
ſſubſiſtentiaꝝ ee, ſꝺi ꝑriſtatꝭ ꝯ ꝓſonalꝭ diſtaꝝ.

Dicꝭ 2° nulla ſóa diſquitur riſi ſꝺi genuſ, ⁊c. g.
albuꝝ anigro ſꝺi ꝗlitatꝭ. ſꝺ ꝓſona ſiue ypoſtaſiſ
ſgrat ſſubſiſtentiaꝝ ſſigre ſubáa. gꝺ niſi ſi quo
diſquantur, nec ꝓꝛoinde ꝑriſtatꝭ ſi.

Diſſ. mai. niſi aliunde ꝯ ſi, ℭ. ſonus, n. ac
ꝓſona ſꝺi ꝛaꝺ ꝺia ſubáa ꝯ ſi, liꝛ ꝛaꝺ
ſubáa ſit ſſubſiſtentia ꝛ ſgularis. quare ꝑ ꝑriſtatꝭ
ab alia ꝓſona diſgui ꝺr. S. baſiliuꝰ libꝛ 2° ꝯꝛa
anomiuꝝ. ꝺicitat, ſi ꝯ, ſi, ꝑriſtatꝭ á ſua ꝓꝓietat
ꝛ filiáo, ꝛ communi ꝺ ⁊triuſq, ꝯ nempe ꝛ
ꝑrii Compꝛehenſio ⁊bitatiſ nobiſ ſſumat ſitur.

Dicꝭ 3° ꝺ quod maxime ⁊ꝛuꝝ ar ſpliciſſimuꝝ,
niſi ſi quo conſtituatur ar diſquatur, diſquitur
ſe toto, ſꝺ ꝓſona ꝺia ſ aliquiꝺ ſpliciſſimuꝝ, ꝺ
ꝺq ſplur ar ſtiá ꝺia, ⁊ ſ ꝓſonalitaſ, ⁊ ſ ꝺria ⁊
ꝛeratiſ. gꝺ.

Diſquo mai. ſi ⁊triuſ ꝺiſtinctꝰ ꝺ admittit, ℭ.

Secus, n. ac persona distinctionem virtualem admittit.
est enim quodd. veluti concretum ex essentia et personalitate
seu proprietate personali, quo differt ab essentia, personalitate
et dicta in creatis, quae sunt abstracta, et solum instar
abstractorum accipi possunt. ô disguit gregorius abstractum
a concreto, et bene quidem, si excludit distinctionem realem,
ô, si virtualem.

Sed, est ne illa constitutio realis?

R.o 1.o dici potest realis constitutio, si realis est ea
cuius extrema sunt realia. nam essentia et proprietas
reales sunt. 2.o si realis dicitur quae ex realiter distinctis
existit, realis ô est. nam essentia et proprietas personalis
re ô disguntur. quia vero communiter realis constitutio
sumitur hoc posteriore modo, ideo ô realis sed virtualis
solum dicenda est, et a Thomistis vulgo dicitur. nec refert
quod personae realiter disquantur suis proprietatibus.
nam ad actualem distinctionem satis est, quod distinctivum
existat realiter in re quam disguit. ad constitutionem
vero requiritur, ut sit aliquid sui constituti, et quasi
pars eius, eo modo quo constitutio est ac proinde
aliquid sui constituti secundum sensum realem, si

Constitutio realis sit, scdm sensum virtualem, vel sit virtualis tantum, at proprietas est aliquid personae scdm sensum virtualem, scdm sensum realem, ò tam est aliquid personae quam persona ipsa. Ita dicta nostra distinguit realiter individuum ab individuo, ò vò individuum realiter constituit.

Caeterum tres solum proprietates nominantur paternitas filiatio, et spiratio passiva, omittimus innascibilitatem licet a sto Tho. q. 32a a. 3 annumeretur proprietatibus, sic ergo proprietates solum vocamus id quod positivum est, quia quaerimus id solum quod positive personam constituit omittimus spirationem activam, quia licet positiva sit, tamen communis est duabus personis.

Quaeres utrum eaedem proprietates distinguant personas quae eas constituunt.

negat ferrariensis 4i contra gentes cap. 24e et 27o ubi vult personas proprietatibus constitui ò tamen semper distingui. alii communiter asserunt.

Ro easdem distinguere quae constituunt. 1o quia gratia eadem forma distinguit, quae constituit. 2o quia constituere est rem in sua unitate ponere; sed potest distinguere. unum enim est indivisum in se et divisum a quocumque alio. ergo. quare forma eo modo distinguit quo constituit si constituit

Coiter solum, disguit solum Coiter, v.g. spiraõ
activa patrem et filium. si constituit ut quid
proprium, et disguit ut quid proprium. v.g. paternitas
patrem, filiatio filium.

Dices filiaõ constituit filium, et tn eum ô
disguit a spiritu sto. gô.

nego ant. nam filiaõ vel adaequate constituit
filium, vel eum constituit solum inadaequate, postulatq;
spiraõem activam coniunctam habere, si prius disguitur
per solam filiaõem, si posterius disguitur per eam
coniuncta spiraõe activa, sic utrobiq; disguitur
per id, per quod constituitur, dici vô dt praõe
personae constitui per filiaõem. neq; ñ per spiraõem
solam, aut spiraõem cum filiaõe, q a proprietas
personalis nec coiis ~~et~~ ~~oe~~ dt, nec quicq coe
includere, ô loquor de coi sedm abstractiõem
sed de coi quod cum sit entitas sgularis, trib.
personis ut essia, aut duabus saltem, ut spiraõ activa
coeiat. filiaõ vô ô solum constituit, sed etiam disguit
filium praõe personae. nec disguit solum a patre
ut per se clarum est, sed etiam a spiritu sto, ad quod
sufficit ut ex se postulet spiraõem activam, et

opponatur spiratioi passiuae, quis illi ô opponeretur si huic ad spiratioem actiuam ordinem ô haberet neq; hoc est solam spirationem actiuam opponi spirationi passiuae, sed ipsam quoq; filiationem. quaed. dicitur talia per ordinem ad aliud, et ipsa per se talia ô sunt. sic auus nepotis dicitur causa per ordinem ad patrem. quaed. per ordinem ad aliud sit talia, et ipsa quoq; talia per se. sic aa dicitur illigens per illectum, et ipsa tamen illigit ad hoc posterius quis referri potest filiatio. ipsa dicitur opponi spirationi passiuae per ordinem quem dicit ad spirationem passiuam, ipsa tamen per se quoq; et ratione propria entitatis opponitur.

Sectio posterior utrum proprietates quibus constituuntur personae sint relationes.

In creatis disguntur haec tria ex parte patris, persona grans, gratio actiua, et relatio seu paternitas. ex parte filii, persona genita, gratio passiua, et relatio seu filiatio, persona a siue grans siue genita constituitur ac disguitur aliquo absoluto, puta hac natura triata per talem proprietatem personalem absolutam. quare utrum etiam in diuinis constituantur

p raõe psonæ pater et filius, ac proinde
Spiritus Stus aliquo absoluto per quod disguantur
an vo relaõe ipsa, sive aliquo relativo.

Asserit Joan. de ripa teste Scoto in 1.um dist.
27.a q.e unica, ppho 3.a opinio, psonas aliquo abso
luto constitui ac disgui, et eam ~~eam~~ sniam Scot.
tq pbabilem defendit. alii Thgi coiter cum Sto Tho.
sic art. 2.o aliquo relativo psoas constitui ac disgui
tuentur. Dic

Unica clio pprietates quibus constituuntur
ac disguntur psoæ sunt aliqd relativum.

1.o Scripturæ psoas explicant noibus relaõs
sgcantibus. matth. 28.o baptizantes eos in noie patris
et filii et Spiritus Sti.

2.o Sbola et ccia relativis noibus utuntur
Sbola, credo in unum deum patrem &c. ccia, tolet.
in pfessione fidei, hoc solum numerum insinuat
quod ad invicem sunt, idem aliquid relativum, et in hoc
numero carent quod in se sunt, idest aliqd absolutum
florentinum in decreto unionis ubi dicit patrem
dedisse filio oia quæ sunt pter esse patrem. præiuerat
Joan. Thgus sess. 18.a ubi sic. sola relaõ apud
græcos et latinos psonas multiplicat, ista vero nulla

alia ratione, q vi relaõis pater a filio, et vna psoa ab alia dirat; quod cum noie patrum latinorum dictu sit, et tacite approbatum a Cio, magnam authoritatem hi.

3° ex Stis patribus, Sto Aug° lib. 5i de trinit. cap 8° vbi est hæc eius regula, quidquid de sgulis ad seipsos dr (id est quidquid est absolutum) ò pluraliter in summa trinit. sed sgularitr accipr. Sto Cyrillo lib. 7° thesauri cap. 1° vbi pater et filius sola dirsitate relaõis, nec alia re vlla disguntur. Boetio lib. de trinit. vbi sola i, relaõ multiplicat trinitatem psoarum. eod. mõ loquuntur Stus Damasc. 1i de fide cap. 10° et 11°, Stus Ansel. lib. de Incarn. cap. 3°, et lib. de processione Spiritus Sti cap. 1°. et alii patres; qui constans scripturæ ccioru, et patrum loqdi modus, efficit vt Sgi ctrariam sniam erroris insimulent

4° pprietas absoluta ò pt constituere ac disguere psoas. gò.

ant. ostendr, quod oibus psois cõe est psoas constituere ac disguere ò pt. sed pprietas absoluta est quid cõe, tum ex illo recepto axiomate, in diuinis oia sunt vnum et idem, vbi ò obuiat relaõis oppoõ —

Cum q^a cætera, quæ ad se dicuntur in divinis, coia sunt; ergo et proprietas absoluta coiis erit.

S^o deniq; ad constituendas et disguendas personas sufficiunt proprietates relativæ: ergo proprietates quibus constituuntur ac disguntur personæ sunt aliqd relativum.

Dices, proverbiorum 30° quod nomen filii eius sic nosti, ubi supponit sapiens quod 2^a personæ nomen ô sit filius ac proinde quod filiatio ô constituatur, ac disguatur. ergo.

R^o. Sapiens ô supponit eius nomen ô esse, quod sit filius, sed tantum quod idem nomen ô explicet, qlis qtusq; sit filius, eo fere modo potest dici, quod nomen dei sic nosti, q^a licet hoc nomen deum sgnt, ô tn explicat qlis et qtus sit deus, nam et cit loco de dei noie q^r quod est nomen eius, et deus ipse geneseos 32° et Judicum 13°, cur quæris, i, nomen meum. dici potest sapiens quærere de noie verbi, quod obscure solum revelatum est in veteri lege. ut psal. 32° verbo dni cæli firmati sunt, et clarius in novo Joan. 1° in ppio erat verbum, unde S^tus Ignatius epla 8^a deus est filius, verbum deus, quod nomen illi, et quod nomen filio eius, ut cognoscamus.

Dicit 2° per id dicitur disgui psonae quod est 1° distinctum sed et id quod absolutum est, 1° distinctum est.

Disgno mai. quod est 1° distinctum, id est quo nihil prius disguit rem quae disguitur, c. quod est maxime distinctum, n. est quod est absolutum maxime distinctum quia quod disguitur per absolutum, magis disguitur quam si per relativum solum disgueretur, ergo est tamen id, quo nihil prius rem quamvis ac proinde psonas, disguit immo ne disguit quidem. nam ut S. Tho. loquitur ad 3um quanto distinctio prior est, tanto propinquior est unitati, et ideo dicitur esse minima, et ideo distinctio psonarum ordinatur esse nisi per id, quod minimum disguit, puta per relationem.

Dicit 3° relatio praesupponit distinctionem suppositi. ergo ordinatur disguit psonas.

Dist. ant. relatio accidentalis, c. subsistens, n. nam quae actualis est, subiectum suum iam distinctum sicut et constitutum supponit, at quae subsistens est secum fert distinctionem ut loquitur S. Tho. ad 4um neque ipsi sic illigitur advenire hypostasi, quasi forma subiecto praeexistenti, sed fert secum suum suppositum ut loquitur idem S. doctor art. 3°.

Instas relatum ut relatum est constitutum ex re quae refertur et relatione. ergo supponit suppositi distinctionem

Dist. ant. creatum, C. divinum, n. creatum constituitur ex hoc qui refertur et paternitate, est nempe compositum accidentarium. ergo constituitur divinum quia substantiale est. adeoque pater v. g. vel consideratur ut constituitur ex essentia et paternitate, et sic praeter relationem dicit essentiam, quae ergo refertur, quis ipsa sit relatio, vel consideratur ut est paternitas subsistens quomodo S. Tho. cit. art. proprietates personales, i. fervent senum sua supposita, in quantum sunt ipsae personae subsistentes sicut paternitas est pater, et sic personalitas suppositum ergo supponit.

atque ut disgruimus inter relationem divinam et creatam quod haec praesupponat suppositum, sive id quod refertur ista et in eo disgrediatur sunt, quod creata, quia imperfecta per se ergo producatur, quod ergo modo subsistunt, sed et fundamentum postulat, cum divina quia perfecta est potest per se produci, et quia est subsistens per se, ut subsistentia et fundamento opus ergo habeat, quae inter utramque hoc coincidit quod sit respectus ad terminum.

Quaeres sub qua ratione relationes constituant ac disgnuant personas. Una eademque paternitas sit est forma hypostatica sive personalitas, origo sive gratia activa, aut quod collectione ad gratiam activam detrahat, et relatio, quam distinctive significat nomen paternitatis.

Sanctus Bonaventura in 1.um dist. 26.a art. 1.o q.e 3.a dicit eas constituere ac disgnuere, ut origines sunt. Suarez lib. 3.i cap 6.o et 7.o docet eas constituere et disgnuere quatenus sunt relationes. Zumig.a q.e 40.a disp. 15.a dubio 5.o membro 4.o dicit personas constitui relationibus, non ut relationes sunt, sed ut sunt formae hypostaticae sive personalitates.

Haec difficultas expendi potest de constitutione personarum ex relationibus ut se habent aperte rei, vel ut se habent secundum nostrum concipiendi modum, eumque vel perfectiorem vel imperfectiorem. Hoc posito.

R.o 1.o si spectetur constitutio personarum ex relationibus, ut se habent aperte rei, personae constituuntur relationibus, ut sunt origines, relationes, et formae hypostaticae; nam eadem relatio sit est ista omnia. neque enim personalitas ut praescindit ab essentia secerni potest ab origine et relatione, uti neque relatio secernitur a forma hypostatica et origine

Jò Sti patres psoas exprimunt vel oes noie-
trium subsistentium aut suppositorum, vel seorsim
noibus originem sgcantibus, ut dum patrem genitorem
dum filium genitum vocant, vel denique noibus
sgcantibus relaoem, ut dum 1a psoam patrem, 2a
filium appellant.

Ro 2o si spectetur illa estitueo scdm nrum
cipiendi modum saltem imperfectiorem scdm quem relao
semper debeat conferri, vel ut e foa hypostatica
vel ut origo vel ut relao, ò duobus posterioribus
modis, sed 1o solum psoas constituit ac disguit nam
si disguatur relao in tres illos ceptus psoa per
originem estitui ò pt quod ij concipit instar viae
ad trium, id per modum constitutivi ac distitui ò
illigr, cum res constituatur per foam in facto ee
potius q per fieri foae, sed origo concipit instar
viae, v.g. grao instar viae ad genitum, nec per
relaoem nam relao concipit posterior ipso supposito
suo et origine, cum in ea concipiatur fundari
sicut paternitas creata fundatur in graoe, et
utraq; psoam patris praesupponit quare relao
psoam constituit ac disguit ut e foa hypostatica.

Et inquies forma hypostatica est aliquid absolutum vel relativum. Est quid relativum immo ipsa relatio, sed ut facit subsistere, et subsistit ipsa quod est eam considerari ut est forma hypostatica. Ita si origo diceretur constituere quaeri potest esse ne absolutum aliquid, an relativum, et diceretur esse aliquid relativum si relatio; quaereretur esse ne aliquid personale et notionale, et diceretur esse, quis idem prorsus secundum diversam veluti functionem considerari ut hoc vel illo modo constituere. punctum in centro vel idem attingit lineam sursum vel lineam deorsum. si tamen cogaris explicare quomodo hanc vel illam attingat, dices lineam superiorem attingere, qua sursum respicit, inferiorem qua deorsum.

Dixi secundum conceptum saltem imperfectiorem. quo sc. concipimus entitatem relationis divinae ad modum et ex specie personalitatis, originis et relationibus creatis; utimur in specie quad. personalitatis ob originis aut relationis. nam aliquo perfectiore conceptu personalitas ob potest concipi sine origine et relatione: cum ob potest ob concipi, nisi ut ens relativum, quia ens ut

absolutum ô ē, cum origo parit. ens relativum sit, ut origo sic et psōalitas a relaōe prescindi ô pt.

Exclusi vō æque relaōes ac originē, nam si psōalitas sive fōa hypostatica, cōcipiatur cōstituere psōam relaō cōcipietur ut aliquid ea posterius, origo vō ut prior cōcipiatur relaōe, tn vel supponit psōam jam constitutam, ut grāo activa patris, vel si præcedat, sc. raōes viæ, ut grāo passiva ad filium.

Atq; hæc doctrina consentanea est doctori angelico. nam hoc art. 2° vult relaōes, ut disguitur ab origine cōstituere et disguere, qa origo solam ppri etatē, relaō hypostasim sgcat, quod ē relaōes constituere et disguere ut ē fōa hypostatica qq hypostasim noīe relaōis appellat, qa hoc cum ea caēit, quod sit aliquid permanens, ad drīam originis quæ instar fluentis illigr. et clarius art. 4° ubi relaōes ut ē constitutiva psonæ patris vult ēē priorē origine, sc. grāoe activa, eand. ēē posteriorē, ut ē relaō, qa relaō ut sic fundatur

superactum. neque abhorret S. Bonaventura in 1.ᵘ dist. 27ᵃ 2ᵃ parte distinctionis art. 1.º q. 2ᵃ, ubi dicit ante gradus esse hypostasim secundum nostrum modum intelligendi quod negat hypostasim intelligi distinctam, sc. actu mentis aliquo perfectiore, quia ô intelligitur perfecte distincta, sine origine et relatione, cum sine his ô intelligatur, ut ens relativum, et ô disgnatur nisi ut relatio est.

Secundum eand. doctrinam explicare possunt: tum ferrariensis 4ⁱ contra gentes cap. 26.º, et capreolus in 1.ᵘ dist. 26ᵃ q. 1ᵃ, dum dicunt paternitatem ut subsistentem precedere gradus et constituere, consideratam vero secundum se, subsequi, et ô constituere, sed referre seu disgnere. Volunt enim ô concipi personalitatem satis distincte, ut distinctiva est, nisi concipiatur ut relatio, tum caietanus et torres ad art. 4.ᵘ dum aiunt paternitatem esse conceptam secundum ut afficit 1ᵃ personam et precedere originem et constituere, eand. ut exercita secundum ut concipitur actu referre, subsequi originem et ô constituere.

Articulus 3ᵘˢ

Utrum abstractis

Per Illectum Relationibus a personis adhuc remaneant hypostases.

Concludit S.tus Tho. ô remanere. refellit nonnullos putantes ab originibus esse hypostases, et a relationibus personas. dicit a ut desineret esse persona nrium fore, ut ab ea abstraharetur natura divina, quae est natura Illectualis, quia persona est natura rationalis Individua substantia; sed natura ô abstracta ô potest Remanere hypostasim quin sit persona, quia hypostasis in natura rationali personam facit, ex quo concludi potest per aliud ô esse personam, per aliud hypostasim, et proinde quia relationes personam constituunt, ô potest remanere hypostasim separatis relationibus.

quod S.tus Aug.s i de trinit. cap. 6.o dicit, quod si pater filium ô genuisset, nihil prohiberet eum dici Ingenitum, ô vult remansuram hypostasim separata paternitate tq personalitate, sed tunc non remansuram in diis hypostasim patris, ut ab aliis personis disgnitur sed ut disgnitur a creaturis

ut Judaei intelligunt, si ô daretur filius, nec proinde plures personae existerent.

Artic. 4us Utrum actus notionales praeintelligantur proprietatibus.

Actus notionales idem sunt, ac origines, haec vô vel active considerantur vel passive. Si active hic est ordo inter eas et proprietates. In patre 1o loco est paternitas, ut fôa hypostatica. 2o origo seu grâo. 3o paternitas ipsa ut refert. Si passive sic ordo constituendus est. In filio v.g. 1o loco est origo seu nativitas, ut pote quae instar viae concipitur. 2o est relâo ut hypostasis, sive constitutiva personae, adeoque instar tri. 3o est filiâo ut relâo, haec est Tho. hoc art.

Quaestio 41a de personis in comparaôe ad actus notionales.

Artic. 1us Utrum actus notionales personis attribuendi sint.

Unica clûo, actus notionales sunt attribuendi personis. Ita S. Tho.

1° ex S^to fulgentio lib. de fide ad petrum cap. 2° ubi sic proprium quod patris est, quod genuit filium.

2° actus notionales sunt origines sive active sive passive sp^tae, quibus personae inter se distinguimur sed dantur esdi origines v. c. gr^are et gr^ari, quibus distinguitur inter patrem et filium; spirare et spirari quibus inter patrem et filium ex una parte, et spiritum S^tum ex altera distinguitur.

Adverte actus notionales differre secundum modum significandi a relationibus quis re sint omnino idem. Sunt actus quatenus concipiuntur ut productiones activae et passivae, sunt relationes quatenus referunt id jam a nobis insinuatum est. quare cum S^tus Aug. si de trinit. cap. 4° dicat, quidquid de deo dicitur secundum substantiam et relationem dici, actus notionales dicuntur secundum relationem.

Adverte 2° actus notionales active sp^tos dici pro^ne veras actiones, nam illis quidem deest, quod actioni creatae conveniat, sc. quod sit accidens, quod distinguatur a supposito, quod cum motu coniuncta sit, quatenus res a sua dispositione removetur per motum, v. g. lignum per calefactionem. sed haec superfluitas

sunt, nec sunt nria actioni et abstrahit ab
imperfecta et perfecta. Itaq; actiones sunt qtenus
sunt habitudines ppii ad psonam quae est a ppio, sive
qtenus sunt veraeq pductiones; nam gratia activa est
vera pductio, spiratio activa vera pductio, qui negant
actiones esse, de imperfectis actionibus loquuntur.

Adverte 3° actus notionales passive sptos esse
qdem passiones, sed grammatice tantum. nam passio
phce spta coniuncta est cum mutatione supponitq;
subctum quod aliquod esse recipiat, at nulla est in diis
mutatio nullumq; praesupponit subctum quod recipiat
ullum esse. Ideo passiones grammaticae dicendae sunt.
quod si tm seclusis imperfectionibus dicetur
passio phca, ut opponitur, vel mphorica qlis est
qua deus dr paenia duci, vel extrinsece prorsus,
qlis est qtenus dr cognosci a nobis, solumque
sgrare habitudinem pducti ad pducens, ob admodum
resistendum. nam gratia passiva ~~et est~~ et spiratio passiva
vere et pprie sunt in filio et spiritu sto, et faciunt
ut filius habeat esse a patre, et spiritus stus a
patre et filio, sed passionem difficilius oi imper
fectione q actionem spoliaveris.

Quaeres quot sint actus notionales.

R° ee quatuor, gra°d activam et gra°d passiva spirationem activam et spirationem passivam. ra° est q^a nihil sunt aliud q originem p^sonarum tam active q passive sp^ta. sed hae sunt 4^or. quare duplo sunt plures q pressiones q^a pressiones solum passive sumuntur.

Q^es 2° verum actus notionales active disguantur te ab actibus notionalibus passive sp^tis. R° disgui.

1° ex s^to e so. hoc art ad 2^m ubi dicendum 1° quod actus notionales sedm modum sgrandi tum dicunt a relaoibus p^sonarum, sed re sunt oio idem. unde magister dicit in 1^m sent. dist. 26^a quod gra° et nativitas aliis noibus, dur paternitas et filiatio.

2° in diis origo sive actus notionalis active est in p^sona p^ducente. origo sive actus notionalis passive est in p^sona p^ducta. go disguntur realiter a se invicem.

Cons. clarum est, quod in est in p^sona p^ducente, hoc in p^ducta ee o p^t. eas sc. comparamus ut sunt p^ducens et p^ductum.

antecedentis duae sunt partes.

posterior de origine, seu actu notionali passive, quod sit in persona producta, coincidit omnium qui licet disputent sit ne actio in producente an in producto, tamen passionem in producto reponunt. et vero origo seu productio passiva est quo persona procedit a producente, sed non procedit per aliquid quod habet extra se; alias esset denominatio solum extrinseca quod producta esset, quod nemo hactenus dixit.

prior de origine seu actu notionali active quod sit in producente ostenditur, tum quia producens in diis, dicitur distingui realiter a producto, non solum materialiter et quatenus est res quae producit; sed etiam formaliter, et qua producens est, cum id omni producenti commune sit, sed non potest distingui realiter nisi per actum notionalem active sumptum, qui est ipsa productio, neque enim distinguitur per potentiam productivam, puta intellectum et voluntatem, neque per actionem essentialem, puta intellectionem et volitionem, cum haec sint quid commune personis omnibus. tum quia actus notionalis active sive productio activa est respectus transcendentalis producentis ad productum. ergo ead. productio dicitur distingui realiter a producto, respectus enim ab eo distinguitur ad quod respectus est, sed non potest distingui realiter a producto, nisi sit in producente,

Cum neq; seorsim existat respectus ille, neq; sit in essentia, et proinde in ipso producente collocandus sit ex quo patet multum differre inter increatam et creatam productionem. 1° in hac actio sit et passio sit in passo. nec tamen actio desinit esse respectus agentis ad passum quia reali distinctione saltem minori distinguitur a passo quod sufficit ut sit realis respectus per quem agens ipsum referatur; at in productione increata, actio notionalis est in agente, passio notionalis est in passo. quia actio non potest re distingui a passo, nisi sit in producente, at re distinguitur a passo ut dictum est; 2° in creata productione actio a producente realiter, passio a passo modaliter distinguitur, ut communiter fert sententia. at in increata actio producenti, passio producto identificatur neq; in actio distingui potest a producto, vel passio a producente nisi haec identificetur producto illa producenti. at distinguitur actio a producto a producente passio. 3° in creata productione actio et passio sunt una eadem quoque entitas. ponitur in tamen aliquid medium inter producens et productum. aliunde vero actio et passio non opponuntur instar producentis ac producti. at in increata productione

actio re distinguitur a passione, quia entitas actionis et passionis ò est quid medium inter producens et productum, sed utrumque constituit, actio producens, passio productum. Imo et actio passioni tamquam producens producto opponitur, cum et actio et passio aliquid subaeale sit quo fit, ut actio in diis sit tantum via activa quae comparatur ad producens tamquam id cuius est, ò via passiva, sive id quo passum sit a producente. quare nec procedit ab agente tamquam id, quo passum agitur aut recipit, sed tantum ut id quo producens in ratione producentis constituitur.

Dices illecta persona passive producta, illigatur persona active producens. ergo actio sive productio activa est passio.

Dist. ant. illigatur concomitanter, quia ò potest esse persona passive producta, nisi et simul illigatur producens, sed haec per actionem sibi intrinsecam, sicut et illa per intrinsecam sibi passionem, c. formaliter, quasi forma quae constituit intrinsece passum, ead. intrinsece producens constituat, n.

Caeterum actus notionales sic sumimus, ò adaequate quatenus illectionem et volitionem continent, sed inadaequate quatenus sunt id quod illectionem et volitionem adesse pro-

productionum detriat. nam sic tum inter se active
et passive disguntur realiter, ut alibi docuimus,
quidam licet ferant productionem activam sic explicari,
ut ctineat sl. illectione, et id quod eam detriat ad esse
productionis activae, quae est nra sntia, tn nolunt produc-
tionem passivam esse illectionem sl. et id quod eam detriat
ad esse productionis passivae, quod est filiatio noie originis
explicata. de noie o contendam nec resistam. si
volunt solam filiationem productionem passivam dici, quam
supponunt ita videri Thgis oibus, dum asserunt produc-
tiones passivas esse relationes psonarum procedentium, a qbus
tn expresse hactenus agitatam o esse quae istam fatentur
attn si in nobis illectio, quae nos efficienter illigitis
facit, ead. o mo obctum facit illigi, sed et verbum
facit produci, et respectu eius passione, seu productio passiva
quidni gratio passiva filii complectetur illectionem
cum notione, quae eam ad esse productionis passivae
detriat.

Artic. 2us utrum
actus notionales sint voltarii.

Voltarium vel est tale obtive, quod est obctum

actus voltarii. Sic quod hoc sim est quid obtinere voluntarium, quia volo me hominem esse, vel est tale causaliter seu formaliter quod ~~est tale~~ voltarie ponitur, v.g. haec mea locutio. voltarium causaliter vel est liberum quod potest poni et non poni, sive sit actus a voltate elicitus, ut amor meus gratia deum. sive imperatus ut ead. mea locutio, vel spontaneum, qualis est amor beatorum. Sit.

1a cluo actus notionales voltarii sit obtinere ita ptus ergo.

1o ex Sto Hilario lib. de synodis definione 2a ubi ob naturali, i, necessitate ductus pater genuit filium, non nolente patre, vel coactus pater, vel naturali necessitate inductus genuit filium.

2o quaelib. persona vult suum esse, ergo et vult actum qui est eius esse: sic pater vult gignere, filius gigni.

Ex utrum actus voltatis, quo notionales actus sunt obtinere voltarii, sit illis prior: hominem me esse est quid prius quam volitio mea, crastina die palpitare cor meum est quid hodierna mea volitione posterius.

Ro 1o. si de re ipsa agatur, neque priorem, neque posteriorem esse; ob prioritatem in quo, quin ob est volitio, nisi sint actus notionales, neque si sunt nisi illa existat.

ò prioritate a quo, q^a neq; volitio ppium est actuum notionalium, neq; actus notionales ppia sunt volitionis. qq grare ò est ò existente volitione grandi, neq; est illa volitio non existente grae, neq; hæc illius aut huius illa ppium est. atq; hoc sensu s. e. ho. sic dicit actus notionales ee concomitantes voltarios.

R^o 2° si agatur de nris conceptibus imperfectis actus notionales ead. volitione priores ee. ita henricus et gotfridus, quos seqr suarez lib. 6 cap. contra scotum p. 1^a dist. 6^a q^e 1^a ppro in ista q^e et caietanum hoc art. rao est q^a volitio actionum notionalium est gaudium de iis, nihil enim sui deus amat nisi actu gaudii, sed actus notionales gaudio dei priores sunt. est enim gaudium rei præsentis, et cognitæ ut talis, adeoq; rei eius notitiam subseqr. et sic ille velut ordo disgui pt. 1° ut sit v. g. grao activa et spirao activa. 2° ut per quamd. veluti reflexione cognoscantur ee præsentes et res amore gaudioq; dignissimæ. 3° ut voltas de iis gaudeat. et hoc secdm imperfectos nros conceptus, secdm quos res divinas ut suaas concipimus. pos aliquis concipere deum velle grare, antequam gre, sed hoc nimium

Imperfecte, cum prius sit illigere q velle, et grare sit illigere, quo nullum est illigere prius, cum ipsum illigere essiale sub ea raõe, qua circa essiam, adeo q circa 1.um illectionis diæ obtum versatur, ctineat.

Dices essialia priora sunt notionalibus, sed velle essiale est, actus supponuntur notionales ee. go.

Dist. mai. essialia ut prescindunt ab hac aut illa pfectione detriata, c. ut ab hac pfectione ò prescindunt dist. priora sunt in eod. gre, c. in dirso gre, spe et absolute, n. deitas, bonitas, sapia, imo et illectio et volitio, ut detriata ò sunt ad hoc peculiare obtum sunt priores notionalibus. ead. illectio et volitio essialis, ut obtum essiale attingit, prior est illectione et volitione notionali attingente eamd. essiam. sed volitio essialis ut attingit hoc obtum detriatum puta graõem activam, ead. graõe prior ee ò dt, sed posterior.

2.a cluo, actus notionalis grandi voltarius ò est foaliter, actus spirandi foaliter est voltarius tq a voltate elicitus, sed voltarius, ut spontaneus, ò ut liber.

1ª pars de actu grandi ostendit; actus ille a voluntate neq; elicitus neque imperatus. ergo est formaliter voluntarius.

2ª de actu spirandi, quod voluntarius sit, probatur quia actus spirandi voluntatem sit proprio, et non amor. ergo est voluntarius formaliter. formaliter inquam elicitive, quia amor a voluntate elicitur, et imperative quasi voluntas voluntati tamquam alteri facultati imperet.

3ª quod actus spirandi liber ostendit declaratur quia actus spirandi ostendit primo esse, ostendit modo entitative, sed etiam trinitative: et non nostrum in se, et circa obiectum nostrum.

Et quidem ubi S. Thomas dicat spiritum sanctum procedere libere, ut quaestione 10ª de potentia art. 2º ad 5um, sed dicit procedere libere, quia vult ibi, quidquid a voluntate procedit liberum esse, quia a violentia liberum est. quamquam ista liberi nomen latius accipitur. nam hoc art. 2º ad 3um processionem spiritus sancti ostendit vult liberam dici. dicit enim procedere per modum voluntatis sed naturaliter et distinguit voluntatem in duplicem considerationem sub quarum altera natura sit, sub altera voluntas, et spiritum sanctum ab ea ut natura est procedere insinuat sicut voluntas hominis qua natura est ad beatitudinem sic ingrediendi. eodem sensu

2.A.3

ꝺnulli Tolum lonturꝰ Srotuꝰ ꝓ iiꝯ dist. 10ª qꝛ 1ª
paragrapho alibꝫ dico, ꝺuꝰ dicit ꝓfessionꝭ spiritꝰ
ꝑ ee libꝫ. ⁊ sic ꝺuꝰ subꝫ ꝓtantur fratriꝭ
mꝫ lonit ad ꝺuꝰ lonꝰ, ⁊ guilhelmuꝰ de rubione
ꝯꝺ. dist. qꝛ 2ª qq alii sor subꝫ ꝺuꝰ ꝺ. Esonꝰ
ꝓmum distinguꝰ, quod sic, nolit Toltatꝭ sui ꝺstriatiua
ee, Srotuꝰ Tolit sui ee ꝺstriatiuaꝰ, licꝫ ꝓ ꝺ se
ꝺstriare, quod a Sroto faciliuꝰ Tcuripi q ꝓbari ꝑ.

Tbte ꝓarui forsan subꝫ sh quo quis modo lo-
quatur, ꝺuꝰ ne libꝫ ꝙllud quod nrius sh, cum
apud ꝺ thꝰ Eso. ꝺuꝰ apud Srotuꝰ ntꝛꝺat, ꝛc ꝺnulli
nupꝫ ad ꝙllud quod ꝛubiti ⁊ ꝺꝛubiti ꝓmus sh. quꝰ
Sropulus Tol ipsi Srotistaꝫ diligentꝫ ꝛffugiunt. atq;
subꝫ so/ Teodorus Smiling. tract. de trinit. disp. 3ª
qꝛ 6ª nꝛo 327° Jofine, Tbi ꝓsitq obꝛuauit
libtatꝫ aliqꝺo sumi ꝓ so, quꝫ opponꝛ nrtꝛitati
aliqꝺo ꝓ so quꝫ naalitati opponꝛ (lin ⁊ ꝺ. Tho.
Sor art. nꝛale Tonꝛ quidqꝺ ꝺnrius, sꝺq; ad 3ª
ꝺicat ꝺuꝰ naalitꝫ Tolle (amare Scripturꝰ)
admonꝛ prioze mꝺ Tburpatuꝰ ee a doctoribꝰ
ad ꝛxplicandaꝰ moralitatꝫ actionꝭ Suáꝺ, sꝺis
quꝰ radit sub lyra Diaꝰ ⁊ Suáꝺis, ꝺ oq laudꝫ

vel vituperium meretur. et sic dum nunc agitur de libertate ad merendum et demerendum inutiliter admodum a quibusdam recentioribus congeruntur ea nonnullorum Theologorum loca, in quibus libertatem cum necessitate coniungunt.

Articulus 3us utrum actus notionales sint de aliquo

Unica cluo actus notionales sunt de aliquo, sive filius est productus de nihilo, sed de substantia patris, ita S. Thomas sic.

1° ex Script. psal. 109° ex utero ante luciferum genui te. ex utero idem ex substantia mea.

2° ex Symbolis nycaeno, deum de deo, lumen de lumine, et athan. est factus nec creatus sed genitus, et ex c.io tolet. 11° in confessione fidei, est de nihilo sed de patris utero, idem substantia eius filius genitus vel natus esse credendus est. et vero ariani anathemate percussi sunt quod filium dicerent esse de nihilo.

3° filius omnis est de substantia eius, cuius est filius, ad differentiam rerum aliarum, quae vel sunt ex nihilo, ut creaturae a deo productae, vel ex aliena materia utiquis

ex ligno, statua ex marmore. ergo filius de nihilo
est, sed de patris substantia. neque vero est solum de
patris substantia, sed de substantia tota, quo differt a filio
creato, ut alias monuimus.

quod si filius est de substantia patris, et spiritus sanctus
de substantia utriusque (ex vi processionis an semper nihil
interest) productus esse dicendus est.

quaeres quam habitudinem significat parla, de, cum
dicitur actus esse de aliquo? significant habitudinem vel
materiae ut cum dico serra est de ferro, vel formae ut cum
dico angelus est de natura intellectuali. ergo addimus habitudinem
causae efficientis; nam licet interdum significet, ut cum in
symbolo dicitur christus natus est de spiritu sancto, tamen significat
principium intrinsecum, quando additur productioni, quia
productio causam efficientem presupponit, quae sc. de aliquo
sive tamen de forma, sive tamen de materia aliquid producit atque;
ideo sanctus Thomas ad 2um dicit parlam, de, semper significare
consubstantialitatem.

Ro parlam, de, significare potius habitudinem formae
quam materiae; ita s. Thomas citato mox loco, ratio est quia
natura cuiuslibet rei habet respectu eius rationem formae
totalis. sed substantia patris est natura filii; ergo parla, de,
habet rationem formae potius quam materiae.

Hæc ā fōa solum virtualis est, cum essia a filio solum virtute disguatur.

Dixi fōæ potius q māæ nam durandus p 1ª dist. 5ª q. 2ª vult eam importare habitudinē māæ, qm subāa patris præillig filio, et p eo manet; sicut māa genito creato psuppone et manet p eo. atq; hoc quodammō sustineri pt, attn qa māa eo precise māa ē, qm genito præexistit, et p eo manet, cum et āa rāalis saltē nāa præexistat genito, et p eo maneat, sed qa ē id ex quo fit aliquid tq sustinente fōam præcipuam, qm id patris subāæ ō coēit, cum sit ipsa fōa præcipua, sine fōali q māali cāæ sllior est.

Ex quo illig, cum dr filius ēe de patris essia, ō ēe nec ēe id sic explicari, filius est de patre essia, ut explicat magister lib. 1º dist. 5ª, quō parla, de, sgrare solam habitudinē ppii actiui, cui interpretaoi locum aliquē dedit S. Aug. 15i de trinit. cap. 13º, neq; ipsa explicaō pb. 5to eso, qa aliud ē filium ēe de essia patris, aliud de patre essia, cum dici pt creatura ēe de deo essia, et tn ō de essia dei.

Dicit S^tus Aug^s 7^i de trinit. cap. 7° negat tres
psonas ee ex ead. essia, q^a ô aliud essia et psona.
gô nec dici pt quod filius genitus sit de patris
essia, a qua nempe ô disgnitur.

nego Cons. nam ee de aliquo sic dicit fo^am aut
maam, ex quarum sit, vt originem ad eo q; distio
supponat, nulla vo importatur origo, dum dr, tres
psonae st ex ead. essia. at dum dicimus filius est
est genitus de essia patris, importatur origo et
proinde distio.

Valte inquies pater dici pos ee de filii essia,
ô pt. nam filium ee de patris essia ydem est, ac
genitum ee, sic q; subaam ab eo accepisse, at pater
a filio nec genitus est, nec subaam accepit.

Articulus 4us vtrum
In diuinis sit po^a Respectu
actuum Notionalium.

Arguitur In 1ª dist. 7ª pte 1ª art. 2° ppoe 1^a
et 2ª negat In diis ee po^am grandi, et spirandi
sed admittit solam ô repugnaam In patre, ad filium,
In patre et filio ad spiritum s^tum pducendum, quod i,
homo ô vera po^am sed ô repugnaam st vt sit

ut sit aal, et sic potentiam in divinis ò positivam sed negativam ad summum ponit. alii Thomistae coiter cum S.to Tho. hoc art. potentiam respectu actuum notionalium admittunt. Sit.

Unica clus, est in divinis potentia respectu actuum notionalium.

1° ex patribus S.to athan. dialog. 1° de S.ta trinit. contra Anonimum, ubi dicit noie uteri qui patri in scripturis tribuitur intelligi to γεννητικον vim seu potentiam gerandi. S.to Aug.° 3i contra maximinum cap. 12°, ubi si deus pater ò potuit gerare filium sibi aequalem, ubi est oipotentia dei patris. oipotentia extendit ad omnes producendi virtutem. et S.to cyrillo dialog. 1° de trinit. ubi dicit eos contumeliam inferre naturae dei et patris, qui fecunditate eam privant et gignendi facultate.

2° in aliis oibus rebus, ubi est operandi principium est potentia operativa, etiam physica et positiva, prout a logica et ò repugnantia disquit.a, gò et in diis si quod ~~positivum~~ principium sit positiva ponenda est potentia, nisi ipsa per se repugnet. sed vere principium est in diis, pater non est principium filii, pater et filius principium

spiritus Sti, nec quicq repugnat pōa; ō quod
inutilis fors, nam constituit psōam vere potentē.
neq; dici dt inutilis quod ab actu separata ō sit:
sicut ō ē inutilis vel origo vel relāo quod a se
ō separentur. Satis ē ñ quod una ead. q; entitas
id praestet, quod duae, et sub una raōe unius,
sub altera alterius entitatis functionē gerat.

Dices actio postulat a pōa pduci. sed in diis
actus notionales active ō pducuntur a pōa. go.

nego mai. nam in creatis qd ē indistingit
qm actio a pducente disguitur, neq; ē in pducente
at in diis ē in psōa pducente, et ab ea ō disguitur.

nempe satis est ad actionē, quod per eam
pducatur aliquid. at per actus notionales active
sptos et actus notionales passive sptis et psōae
quorum sunt pducuntur.

admittere Stus Tso. ad 3um pōam aliquam
Respectu actuum illigdi et volendi, sc. illectum et
voltatē, sed virtualē ttum, et scdm illigendi modū
ō realē. quod si pōa ē aliquid notionale, qua
talis ō pt illigi pductiva ~~entit~~ actus notionalis
active spti, nisi cceptu admodum imperfecto, qm
et pōa et actus notionalis ē paternitas ipsa, quam

In plures conceptus praecisivos, quorum unus sit hypostasis, alter origo, 3us relatio, dividi posse negavimus.

Dices 2° pater ò sit potentiam ut sit pater. ergo neque sit potentiam respectu actus notionalis generantis.

Nego cons. nam pater habere potentiam ut sit pater, est potentia producere paternitatem suam: habere vero potentiam respectu actus generandi, est potentia generare. at pater ò potest producere suam paternitatem licet generare possit. Ideo nec dici potest pater eand. habere potentiam ut sit pater quod sit filius ut sit filius, quia filius eam sit, quatenus accipit a patre, cum pater a nulla persona accipiat, nec vera est ista locutio pater potest esse pater potentia productiva, quia licet ista vera sit pater potest gignere productiva potentia, in 1ore significare ut dans esse patri: in posteriore ò significat ut dans esse patri, sed ut dans esse filio.

Dices 3° filius ò sit potentiam ut producatur, neque est de numero rerum possibilium. ergo nec in patre est potentia respectu actuum notionalium.

Dist. ant. quae separabilis sit ab actuali productione qualis est potentia obiectiva creaturarum possibilium, etc. quae

ò vis ab actuali productione separabilis, n. at filius divinus ò sit potentiam passivam ab actuali productione separabilem. et sic pater divinus ò sit potentiam activam separabilem ab actibus notionalibus. nam etiam insinuavimus de ratione potentiae activae, ò esse, ut actuali productione carere possit.

Articulus 5us Utrum

Potentia generandi sgcis relationem et non essentiam.

Articulus superior ostendit dari in diis potentiam respectu actuum notionalium, sic quid sit illa potentia explicat. sit ne relatio an essentia, an utrumque; et quidem haec quo explanata videretur, ubi de propriis processionum egimus, si pro eod. haberetur apud omnes potentia respectu notionalium actuum et propriorum processionum. sed quia plerique propriorum sumunt ò pro eo quod est vis producendi radicaliter, ò formaliter, sed pro eo a quo est vis productiva, sicut potest intelligi ò tam ignis substantia esse vim calefaciendi, quam eamd. vim ab ea esse, in quantum ex se effundit calorem, qui est vis calefaciendi, cum extra potentiam sumant pro vi productiva, ut certe sumenda est, ideo expendimus

quid sit illa pōa, quam sic quoq; nomine ppii appellabimus. sit

Unica cluo pōa grandi ò sola relaō, ò sola essia, quasi aliud quod se habeat p raōe vel conditionis vel cum principii, excludat, sed ead. essia cum relaōe, ò mera conditionis, sed cum ppii raōe habente. quatuor sunt ptes.

1ª, ò ee solam relaōe est ctra durandum p 1ᵘ dist. 7ª qᵉ 2ª, et alios, qui licet discrepent a durando p assignandis processionum ppiis, tn cum eo statuunt pro pōa grandi relationē paternitatis, et pbᵉ.

1º ex patribus Sto dionysio lib. de diuinis noibus cap. 2º ubi Jesum et spiritum Stū vocat fecundae diuinitatis gemmas seu germina. Sto hilario lib. 5º de trinit. sub fine, ubi, ò per desertionem, ī, aut protensionē aut per deriuaōe ex deo deus est: ex vrte naae p naam eand. diitate subsistit, Sto cyrillo lib. 1º Thes. cap. 7º ubi vocat gratiuam virtutē et grātiuam essiam dei; Sto damasceno 1ⁱ de fide cap. 8º, ubi graō, ī, ignara ppii et spiterna est, ut quae naae opus sit, atq; ex eius essia pducat. et satis coiter illud psal. 109ⁱ ex utero ante luciferum genuite, explicant Sti patres

de essia, ex utero, i. s. hiero. idem ex medullis meae divinitatis, quae loca de divinitate, ò solum ut est foa, quae coicatur, sed etiam ut est vis ò solum radicaliter, sed etiam foaliter effectiva, satis aperta sunt.

2° Joannes Latinorum Ethgus in florentino c.io sess. 18a propho, dixi eqdem. pater, i. gratiuum ppium et suppositum quodd. sgrat, dia vo subaa, ò qdem grat, sed est ppium quo grao fit. et sess. 19a ppho ut explum; patris, i. subaa ppium est per quod pater grat.

aliqui vellicant ò nullos esd. Joannis loquendi modos, ut eius doctrinam eleuent. sed quae dixit facilem explicaonem admittunt. neq; si essiam vocat ppium quo graoiis, ideo tenetur admittere, quod subaa grat quod damnatur in lateranensi c.io, nam ppium quo ò denoiatur nrio noie actus cuius est ppium, v.g. scientia est ppium quodd. quo illigimus neq; tn ipsa scientia illigit. tum vo praesertim ò denoiatur, qdo ò influit nisi posito alio quod sibi adiungi exigit: sic aa dum dr olfacere, sed hoo aa, qa nisi coniuncto cpore, adeoq; posito modo anima ò olfacit.

3° essia est ppium pductiuum dictionis per qua

procedit verbum, sed dictio gratiae est. ergo est principium gratiae sive potentia gratiandi.

Maior ostenditur, essentia est principium activum elicitorum ab intellectu, idem enim de ea sentiendum, quod de anima quae mediante intellectu creato, producit intellectionem. Sed intellectus est principium productivum dictionis, cum dictio saltem inadaequate sumpta sit intellectio ut probavimus quaestione 27a art. 1o sect. 4a. ergo.

Rationem aliam affert doctor angelicus hoc art. 5o sc. quod potentia sit illud, in quo productum producenti assimilatur: filius vero assimilatur in essentia, sed de ista ratione adhuc postea; illa quae attulimus sufficienter ostendunt potentiam gratiandi esse solam relationem.

Dices potentia dicitur esse distincta realiter a termino, ad quem potentia est. Sed sola relatio distinguitur realiter a termino. ergo sola est potentia.

Distinguo maiorem. potentia vel inadaequate sumpta pro eo ratione cuius tamquam principii ~~actiua~~ actu productiva est, vel ~~ratione~~ eius quod additum potentiae constituit principium quod, etc. potentia sumpta vel inadaequate, vel eo seiuncto

quod additum potentiae principium quod constituit, N. nam vel relatio instar cum principii dat essentiae esse productivum vel ô. si prius essentia saltem ratione relationis disgnitur realiter a termino; si posterius saltem relatio adiuncta essentiae constituit principium quod, et principium illud ob relationem a termino realiter disgnitur. quod sufficit nam vel ii quos oppugnamus volunt essentiam principium esse generationis saltem quatenus est radix virtutis productivae quae est in persona generante, et tamen nolunt eam a termino disgni realiter, cum tamen id videretur postulare distinctionem realem, quia sicut potentia, sic et principium potentiae a termino producto disguendum videtur.

neque est necesse potentiam disgni ratione sui ad aequate considerata, cum producens omne tendat ad communicationem sui secundum potentiam, nec potest in diis sui communicari potentia nisi quae sit eadem numero.

neque etiam necesse est si producens disgnatur a producto ob potentiam productivam, hanc aeque disgni a producto. nam et productio in creatis est id, quo productum a producente procedit ac disgnitur, et tamen ô aeque disgnitur productum a productione, sicut a producente. et potest fieri divinitus ut ignis alium ignem producere per calorem

tq actiuum ꝑpium, qui calor idem nero transfer-
retur in lignum conuertendum in ignem, et tn calor
ò ista disgueretur ab igne producto, sicut ignis productus
a producente, cum ignes duo disguerentur supposito, et
idem calor utrumq; suppositum afficeret.

2a pars qd ò sit sola essia, pbr.

1o ex patribus in relaõe poam grandi repo-
nentibus. Sto epiphanio haeresi 71a, ubi vox pater, i,
plus est q nõem ingeniti, in ingenito n ò apparet
poa patris; Sto damasc. lib. de duabus Christi
voltatibus, oia, i, quae sunt pater, sunt filii, sola
gignendi vi exceptâ: quae proinde e aliqd relatiuum.

2o idem Joannes Tgus in florentino sess. 19a
postq docuit essiam ee ꝑpium quo, seu per quod, cludit
ꝑpterea tn ò seqr ut haec subaa sedm suum ee coe
et absolutum ꝑpium sit per quod. ad eo q, cum sess.
18a dixit ꝑpium quo ee id quod solum coicabile est
ò vult solam essentiam esse ꝑpium quo, sed extra
ꝑpium quo ee essiam, quae sc. e solum coicabilis, quis
non solam.

3° Si essentia sola foret potentia grandi reperiretur in personis omnibus grandi potentia cum in his omnibus sit essentia. sed potentia grandi non reperitur in personis omnibus. nam eam a filio excludit S. Thomas art. 6° huiusq. ad 1um ubi potentiam grandi in eo admittit, qua generetur non qua gratis.

3a pars sc. esse essentiam cum relatione sequitur ex 1a et 2a si enim non est sola relatio, si non sola essentia, ergo essentia cum relatione, sive haec cumpprii sive conditionis locum obtineat.

4a pars relationem, non solius conditionis sed cumpprii rationem habere, declaratur. nam cum conditio sit extra rem seu essentiam, ad quam est condicio, potentia in deo tota esset communis et absoluta, et sic vel omnia communia non essent in omnibus personis, vel in omnibus esset potentia gratiua, et proinde omnes personae gratarent. quidni enim? nam ubi virtus petit esse, ibi operari postulat. nec satisfacit quod dicatur de esse conditio, filio et spiritui sancto, cuius defectu non operantur. quaenam enim conditio? sc, quod vis grandi non sit in illis prius origine quam uterque procedat, adeoque; quod cad. vis grandi iam exhausta sit,

cum iis coniuncta est. at illa est proprii petitio. nam si coniuncta est virtus generativa, quaeritur cur non sit in filio et spiritu sancto, prius origine, quam procedat uterque, sicut quia vis spirandi coniuncta est patri, et filio censetur in filio origine prius esse, quam procedat spiritus sanctus. quod si quis dicat deesse conditionem personae distinctae in persona producente, cur saltem spiritus sanctus non generat filium, cum ab eo disgnatur realiter.

quare non eo modo se habet vis generativa in filio et spiritu sancto, quo vis calefactiva in igne. est vere vis productiva perfecta et completa, quis effectum non habeat, quia reperit effectum omnem productum quem potest producere. In filio et spiritu sancto est quidem essentia et vis intellectiva, sed non est vis complete productiva, quia non est in iis ea relatio, quae essentiam in ratione personae compleat, quae in solo patre reperitur. et sic adhibetur exemplum ignis ad ostendendum potius, quomodo essentia et intellectus sint productiva in patre, non in filio et spiritu sancto. quia quomodo facultas generativa suum in patre non in filio et spiritu sancto, terminum habeat, cum

vere in filio et spiritu sto virtus gratiua ò sit.

Obiicitur S. Tho. hoc art. vbi dicit potentiam grandi sgrare ppaliter diam essiam, qa nempe agens producit aliquid simile, qtum ad formam qua agit; assimilatur à filius aeterno patri in essia dia. go.

Ro S. Thoma ò excludere relationem. nam 1o art. 6o ad 3um negat potentiam grandi esse in filio, cur; nisi qa relationem includit. 2o cum dicit potentiam grandi sgrare essiam diam, dicit solum sgrare ppaliter. Imo addit, ò à ttum relationem. Ito nec excludit relationem, quis eam ex aequo sgrari ò putet. S. Tho. in potentia grandi duo considerat. alterum quod vt praecipuum ponit, quod sit forma in qua trus sls esse debeat. alterum qd sit ppium disguendi producens a producto. nam de posteriori videtur illgdum qd q. 37 art. 1o in corpore dicit illigere dici essialiter qa non importat habitudinem ad verbum: dicere vo notionaliter dici qa importat habitudinem ppii verbi ad verbum.

Cuius nam in ppii? an relaõ includentis ut
solam ~~relaõem~~ conditionem, a qua sola disguendu
sit verbum? an vo eamd. relaõem includentis
in raõe cumppii quae et eo noie patrem in raõe
ppii a verbo disguat. certe melius illigr requiri
relaõ ad disguendum, si tq cumppium q si ut
conditio ttum requiratur. s. Tho. hoc art. tum
in corpore tum in Rõnsione ad argta considerat
poam priore modo, ubi comparat relaõem
driae nericae in nobis, quam negat ee id, quo
grans grat, sicut et art. 4° ad 3um, ubi disguit
inter poam in ordine ad res creatas et poam
in ordine ad tros deo internos, qd illa re, haer
raõe ttum disguatur a tris. o tn negat relaõem
posteriore sensu poam dici poe, aut eam ad essiam
pertinere, ut illam in raõe cumppii disguat. nec
ideo negandum videtur, quod ois poa debeat coicari
pducto, et hoc per eam fieri sle pducenti, nam dum
foa sigilli imprimitur cerae, eo premente, qui sigillat
solius sigilli; o eius qui premit, s. litudo cerae

imprimitur: dum concurrit deus cum causa 2a solius causae 2ae similitudo imprimitur effectui, ò causae 1ae. et quis dum sit homo gratiae, ò solum gratiae ut homo in specie, sed etiam ut sit homo, eo quemadmodum se se effective habeat, ò tamen huius hominis, ut haec dicam nobiscum habentis, producitur similitudo in hoc producto sed hominis in specie tantum.

Quod à paralitis S. Tho. ponit potentiam in essentia, quia per eius communicationem trium patri similis est, poni quoque paralitis potest in relatione, si quis praecipuam rationem habere vellet eius quod in producente distinctionis principium est. Ideo aeque utraque dici potest in potentia grandi includi, quis unum sub una ratione, alterum sub altera ratione paralitis includatur. Sic concretum ex deitate et subsistentia interdum paralitis et in recto deitatem, ut vox deus, interdum paralitis et in recto subsistentiam, ut vox pater includit. contingit tamen ut tamquam paralitis significetur essentia, quam explicatur potentia gratiativa in divinis, admodum potentiae creatae, haec vero in ratione potentiae productivae completa est independenter a subsistentia quam subsistentia in creatis facit ad denominationem ò ad influxum. quae interea sit hoc discrimen potentiae creatae a divina, quod in hac subsistentia divina ò ad

denoiaõem solum, sed ad influxum pertineat.
porro cum poa gratiua complectatur essiam et
relaõem, quaed. circa utramq; obuanda sit.

Aduerte essiae noie cum dr poa ò illigi essiam
precise sed essiam quod illectu et voltate. neq; n
essia poa est, nisi mediante illectu et voltate. hac
mediante pduendi spiritus sti, tq amoris, illo
mediante filii, tq verbi ppium est, ò essia tq remota
poa, illectus et voltas tq prima poa e habenda.

Aduerte 2o paternitatem, quam essiae imaginamus
ad complendam poam gratiuam, ò in raõe relaõis
illam complere, cum relaõis sit referre solum ò
pducere. ò in raõe originis, cum origo sit potius a
poa gratiua, q eam constituat. complet igitur
illam ut e hypostasis, seu foa hypostatica. cui
hypostasi coeiat quod sl sit et modus ~~comp~~ complens
subaam diam et vis quaed. pductiua, quae cum ea
coniuncta completam poam efficiat. quod posterius
tribui subsistiae patris mirum ee ò dt, licet idem
ò coeiat subsistiae creatae, quae ut summum ad triandam
naam et denoiaõem, ò ad influendum nria sit

nam etiam in ea sententia quae paternitatem pro conditione ponit, ò pro cumpio, plus illi tribuendum est quam creatae subsistentiae. Haec tamen ad ponendam distinctionem inter producens et productum ò est nostra, illa nostra est.

Adverte 3° paternitatem, et complete gratiam potentiam habere se alio modo, quam se habeat spiratio activa ut cum essentia et voluntate complete potentiam spirativam. nam paternitas quae complete per rationem virtutis est sed forma hypostatica ut dictum est. at spiratio complete quidem quia vis complens debet esse communis patri et filio, sicut vis spirativa patri et filio communis est, nihil vero commune est patri et filio, quod possit complere praeter spirationem activam. ò est tamen forma hypostatica, quam duabus personis patri sc. et filio communis est, cum hypostasis uni personae propria esse debeat. quare nec per se constituit proprium quid, sed paternitas et filiatio, cum proprium quid aliud ò sit quam pater et filius quae tamen duo supposita ad spirandum requiruntur.

Quaeres utrum sic complebatur gratiam potentiam ex essentia et paternitate, ut haec sola productionis, illa communicationis proprium sit. nonnulli apud durandum dist. 7ª q. 2ª n. 23° asserunt, dum faciunt aliud proprium communicationis, aliud productionis.

R° neque essentiam communicationis seorsim neque relationem productionis seorsim sed utramque sl communicationis et productionis proprium esse. ratio est quia eo modo iudicandum est de essentia et relatione sl in ratione proprii considerationis respectu gratiae quomodo iudicatur de intellectu nostro respectu tendentiae in obiectum et productionis verbi per unam eandemque intellectionem quod non habet intellectio ut tendat in obiectum ut producat verbum, habet essentiam divinam cum paternitate, ut in ratione huius potentiae gratiae et seipsam et communia omnia attributa communicet et producat hypostasim verbi. sed intellectus per idem tendit in obiectum, per quod producit verbum, et per idem producit verbum, per quod in obiectum tendit, neque intellectionem in duas veluti actiones partimur; ergo essentia et relatio sl sunt unum proprium communicationis et productionis. quare dici potest quod per paternitatem intelligatur obiectum cognitionis divinae, sed non per solam, sicut et dici potest, quod per essentiam intellectu mediante producatur verbum, quis non per solam essentiam.

quod si lubet appropriare communicationem essentiae et productionem relationi non repugno, sed haec et illa vere sunt ab utraque sic in visione beatifica vitalitas intellectui appropriatur,

lumini gloriae supernaturalitas, tamen utraque productive sunt sub intellectu et lumine gloriae.

Caeterum ex dictis intelligi potest, sicuti quoniam sunt principia ista qui nam sunt tres actuum notionalium.

Principium aliud est quod, aliud quo. Principium quod, est a quo fluit actio, et cui tamquam supposito attribuitur: principium quo est vis productiva, per quam elicitur actio. Paterdivinus est principium quod generationis. Essentia intellectus, et relatio principium quo, essentia et intellectus instar formae, in qua productum ~~assimi~~ assimilari debeat. Relatio instar formae quae distinctionem faciat producentis a producto. Essentia principium remotum intellectus proximum.

Terminus vel totalis est vel ordo totalis. Totalis terminus generationis est filius. Ordo totalis vel est generationis ut est communicatio, vel generationis ut est productio. Terminus communicationis est essentia cum attributis absolutis. Terminus productionis est hypostasis filii seu filiatio.

Articulus 6us utrum actus notionalis ad plures personas terminari possit.

Unica clausula ordo datur actus notionalis ad plures personas. Ista S. Thomae ratio est quia generatio ad plures terminari ordo potest sed ad unum tantum, quia si ad plures poterit, tamen actu —

eet triata cum in diis ò dicant ee, et pone alias
rationes affert S. Tho. sed haec difficultas q.e 27.a expli
cata est, ubi ostendimus plures duabus in diis ee
ò posse processiones.

Quaestio 42.a De

aequalitate et similitudine divinarum personarum adinvicem.

Artic. 1.us utrum aequalitas locum habeat in Divinis.

Explicat S. Tho. 1.o gratiam utrum sit aequlitas et slitudo in diis quod praestat hoc art. deinde in quibus sit aequlitas et slitudo utrum in duratione, et non ne saltem inter personas sit aliquis ordo, utrum in magnitudine, et sit ne filius cum patre et e converso utrum tandem in pona quod praestat sex artis.

Circa aequlitatem vo et slitudinem in gre duo q.ur 1.o utrum sit aliqua realis in diis, 2.o utrum sit realis relatio, sit

1.a eluo s realis aequalitas et slitudo inter personas

1.o ex Sbolo S.ti athan. ubi habetur quod tres personae sibi sunt coaeternae et coaequles.

2.o ut sit aequlitas et slitudo realis inter personas satis s quod inter se disquantur et in aliquo quod sit

qtitas ~~aut~~ et qlitas, aut qtitatis aut qlitatis instar
coeant. Sed ita se hnt diae psoae nam disguntur
inter se et coeunt in perfectionibus.

Stus fulgentius lib. de fide ad petrum cap. 10°, -
aeqlitas, i, illigr in patre et filio in qtum nullus
horum praecedit aeternitate aut excedit magnitudine
aut superat potestate.

Advertes à cum Sto Tho. qtitatem duplicem esse, una
quae molis sive immensiva dr quae in solis
corporibus est; alia est virtutis quae attendr secdm
perfectionem alicuius foae aut naae, nam ut dicit
S. Aug. lib. 6i c. 6° in his quae ò mole magna
sunt, hoc est maius esse quod melius esse, sed perfectius.
pari mo qlitas duplex una accidtaria ut calor,
alia substaalis qlia sunt attributa divina, qmo
et apud psoas dria dr in qle quid, aeqlitas et
slitudo in diis fundatur in qtitate virtutis et
qlitate substaali.

Dices Spiritus S. aeqlitatem et slitudinem ò sit cum
patre et filio, sunt in plures perfectiones qm in illo,
pater gratiam habet poam, pater et filius spiratiua.
go.

Nego ant. nam licet plures sint extensive perfectiones in una quam in alia persona, ob sit tamen intensive maiores; cum enim omnis relatio sit formaliter essentia includit in se perfectiones omnes quas sibi essentia identificat includit, in qua, vel formaliter, vel aequivalenter, quantum satis est ut intensive sit aeque perfecta. formaliter omnia attributa communia, virtute et aequivalenter attributa relativa. Ideo ob dicitur pater est filius, licet dicatur pater est deus, filius est deus, quia mutaretur quid in ad aliquid, ut loquitur S. Thomas. sed de eo nos quaestione 27a a. 1o sect. 2a obiect. 2a. legi potest S. Thomas. sac quaestione 42a art. 2o ad 2um et 3um et art. 6o ad 3um.

Caeterum S. Thomas ad 2um et 3um distinguit inter similitudinem et aequalitatem, inter aequalem esse et coaequalem seu coaequari. Similia dici possunt quae communicant in una forma, quis inaequaliter: aequalia quae eandem formam aequaliter participant. aequalitas, i, in se includit similitudinem, et aliquid plus, quia excludit excessum. Ideo filius dicitur similis patri, ut error Eunomii, dicitur aequalis ut Arii error excludatur. pater dicitur aequalis filio, filius aequalis patri: ob hoc sicut filius dicitur coaequari patri, ita pater filio coaequari dicendus

est, nam coæquari dicit sl̄em pfectionem sed acceptam.
at filius accipit a patre ò pater a filio.

2ª Cl̄uo æqlitas et sl̄itudo in diis ò sunt reales relationes, sed rationis ttum. s. sti Tho. sic ad 4um et aliorum Thgorum coitur contra Scotum in 1um dist. 31ª qe unita.

pbr qª relaõ realis æqlitatis et sl̄itudinis supponit fundamenta realiter distincta, sed in diis ò supponit fundamenta realiter distincta. gò.

minor clara est. nam pfectiones absolutæ in qbus æqles sunt ò sunt in sgulis psoīs distinctæ realiter. ò s alia patris alia filii Justitia vel oipoa.

maior ostendr. tum qª in istis relaõibus fundamenta ipsa 1º referuntur; sò in duo sōes in albedine sl̄es sunt, qm albedines ipsæ sl̄es sunt: et sic qª idem ò refertur ad seipsum, oportet albedines inter se distinctas ee. tum qª relaõ sl̄itudinis est æqualium et sl̄ium, hoc s habentium fundamenta raõe quorum sl̄ia sunt. gò et sedm ipsa fdamenta se se respiciunt, sibiq; opponuntur oppoõe sc, quæ relativorum ppria est, ac proinde ea ab se invicem distincta ee necesse est.

Ex quo illigit ad relaõem realem ò suffinere
1° fdamentum reale. 2° duplex extremum realiter
disctum. 3° ut duplex extremum in uno fdamento
indepdter a mente coieat. nam 4tum requiritur, sc.
ut fdamenta re disguantur ab invicem. quare si
constituerentur in duobus subtis, una eadq; albedo,
ò intercederet inter utrumq; realis relatio.

Dices vere pater et filius sl̃es sunt gõ. et vera
reali relatione.

nego Cons. nam ex usu dicimus ea sl̃ia quæ
eand. foam sunt in qua coieant, imo si 2ex esset
foa, etiam sine relaõe addita, dicerentur extrema
sl̃ia, ò per foam sl̃itudinis, sed per fdamenta
quæ inter se unitatem, sive scdm speciem sive
scdm extensionem aut intensionem haberent. at
relaões reales ò dicimus, nisi ubi est in utroque
extremo realis respectus. sic vo realis respectus
in utroq; extremo ee ò pt, qa fdamenta realiter
dista ò sunt.

Dicere aliquis psoas in eo sl̃es ee, quod raões
psoæ participent, sed de eâ sl̃itudine ò agitur
quæ et potius relaõ oppositionis est quam

similitudinis. agitur de ea quae fundatur in attributis secundum rem communibus.

Artic. 2us et 3us

Utrum persona procedens sit coaeterna suo principio, ut filius patri, sitque in divinis personis ordo naturae.

1a Cluo filius patri coaeternus est.

1o ex Sbolo Sti Athan. aeternus pater, aeternus filius, aeternus Spiritus Stus; tres personae coaeternae sibi sunt.

2o tres solum duratione suo principio posterior est, quando vel principium naturaliter ò operatur, vel si naturaliter operetur suam perfectionem ò sit ad agendum, vel si et naturaliter operetur, et suam sit perfectam virtutem ad operandum, successiva est operatio, sed pater gratia filium natura, et eius natura ab aeterno perfecta est, et gratia ò est successiva. go.

2a Cluo in diis personis est ordo naturae. Ita S. Tho.

ordo quidem. tum quia ubi multitudo, ibi ordo est, nisi sit confusio. sed in diis ò est confusio, nam confusio dicit imperfectionem. tum quia ordo dicitur per comparationem ad

ppium. sed p diis s ppium. ò scdm situm, sicut punctum est ppium lineæ, ò scdm illectum, ut ppium demstrãois, ò scdm cãam quo finis s ppium p mouente. sed scdm originem. gò.

ordo vò naã. 1° qa nrius est ò liber. 2° qa talis s qualem naã postulat, ut sc. pater sit 1a, filius 2a, spiritus s. 3a psona neq; pro arbitrio suum ordinem inter psonas ponimus, sed rei naã ista exigente, cum 2a psoa a 1a procedat, et 3a a 1a et 2a. manuale s. eso. ad 4um dici ordinem naã q essiã, qa naã ppii raõem importat, ò essiã; et ad 3um monet ò dici ordinem naã, qa ò ipsa naã, sed psonæ scdm naãlem originem ordinantur.

Quæres pit ne dici quod sit prioritas p diis.

R°, ò ee prioritatem proprie dictam. Ista s. eso.

1° ex sbolo sti athan. et p hac trinitate nihil prius aut posterius.

2° ex sto Aug° lib. 3i contra maximinum cap. 14°, ò s, i, inæqlitas subaã, sed ordo naã, ò quod alter prior sit altero, sed quod alter sit ex altero.

3° duplex est prioritas proprie dicta una in quo, quae res una seu vel tempore prior est, altera a quo, quae et naturae dicitur quae res unam aliam natura praecedit, praecedit a eam a qua dependet altera, at neutra in divinis reperitur, ô prior: sicut in omnes personae immensae, omnes aeternae, non posterior, quia persona penderet vel a ratione relationis, et hoc ô, cum relata sint simul natura, vel ratione essentiae, et hoc non cum una sit trium personarum essentia, et idem a seipso ô dependeat.

Ex quo patet disgui inter ordinem naturae et proprietatem proprie dictam, ille est sola habitudo rerum multarum inter se. haec est earumd. rerum habitudo, sed in quibus sit proprium a quo res posteriores, vel distinctum situm, quod tempus habeant, vel dependeant ut effectus a causa, aut causa una ab altera. et hoc sensu nulla est in divinis prioritas ordinis, sicut nec reperitur ordo ille quem definit S. Aug. lib. 19° de civitate dei c. 13° dum ait, ordo est parium disparium que rerum sua cuique loca tribuens dispositio.

Dixi ô ee prioritatem proprie sp̄tam. nam potest admitti impropria quæd. prioritas, ea q; duplex. altera est qua per imperfectum admodum conceptum pater illigr existere, ô dum existente filio. altera qua una persona procedit ab altera. hæc dr prioritas a quo, illa dici poet prioritas in quo. sed hæc prioritas in quo solius raõis est. prioritas a quo etiam realis, quis ideo dicatur impropria, qa distas ut prioritas existiæ, ô supponit essiæ, ô neque perinde, ut illa imperfecta est, qa ô dicit acceptionem limitatæ naæ, qualem effectus a sua caa sive 2a sive etiam 1a accipit. Ergo tutó ô dicere patrem ee priorem prioritate in quo, tutius dicit ee priorem prioritate a quo, quis eam prioritatem s. ordinem naæ, vel ordinem secdm originem, q prioritatem dicere malit.

Articulus 4us et 5us utrum filius sit æqualis patri secdm magnitudinem et sit in patre et e converso.

Sic noie magnitudinis illigr perfectio naæ. ut

creatis gratiis ò statim filius pertingit ad perfectionem naturae patris. naturae inquam si ò secundum essentiam saltem secundum entitatem considerata. quia utrum in diis filius magnitudinem patris, hoc est naturae perfectionem attingat.

Hoc 1° loco explicandum deinde utrum pater et filius sint in se invicem. sit

1ª cluo. filius est aequalis patri secundum magnitudinem ita S. Tho. art. 4°.

1° ex illo philipp. 2° ò rapinam arbitratus est esse se aequalem deo.

2° filius dicitur esse aequalis patri secundum magnitudinem sive perfectionem naturae quando patris virtus defectiva non est, et per transmutationem ò operatur: haec est ergo ratio cur filius in creatis ò sit aequalis patri secundum magnitudinem; sed patri aeterni virtus defectiva ò est, nec per transmutationem operatur. ergo.

2ª cluo pater est in filio et filius in patre ita S. Tho. a. 5°

1° ex scriptura Joan. 24° ego in patre et pater in me est.

2° S. fulgentius lib. de fide ad petrum cap. 1° totus, i, pater est in filio et spiritu sto, totus filius in patre et spiritu sto, totus quoque spiritus stus in patre et filio.

atque hoc est quod Thgi circumincessionem, seu mutuam circumfusionem, et circumsistentiam vocant.

quaeres cur circumincessio ita dicta sit, et in quo sit posita.

R° 1° sic dici, quod sit trium personarum in se invicem mansio quaed. et sedes, ideo eam vocat S. dionysius lib. de diis nominibus cap. 2° των υποστασεων μονην η ιδρυσιν, et S. damasc. lib. de fide c. 11° την εν αλλιλαις περιχωρησιν mutuam immeationem, seu circuitionem, qua i, o commiscentur aut confunduntur, sed invicem cohaerent seu inhabitant. sic excludit metangismonitarum seu transvadantium error qui sicut refert S. Aug. haeresi 17a filium in patrem tq vas animus in maius intrare asserebant.

R° 2° in eo positam esse circumincessionem sive in eo personas in se invicem esse quod eand. naam habent.

1° q^a s^ti patres ex circumincessione sive ex eo qd
ps^oae sint in se invicem, concludunt unam eandemq;
earum n^aam ee. S^tus Cyrillus lib. 2° Thesauri dicit
eo ipso quo dicit Christus se in patre et patrem in se
ee identitatem deitatis et unitatem subaae monstrari.
et S^tus Ambrosius lib 10° in Luca ad cap. 20^m, pater, i,
deus et filius deus, et unus deus, q^a pater in filio
et filius in patre.

2° eo illig^r circumincessio, quo personae in se
invicem existunt inseparabiliter, quo unam eandemq;
n^aam habent, eo siqdem pater est in filio. nam ut dicit
S^s Hilarius lib. 5° de trinit., n^aam suam ut ista dicam,
seq^r immutabilis deus, immutabilem gignens deum
subsistentem. et vicissim eo filius est in patre.

3° aliud nihil ~~x~~ saltem ipse 1^m ad circumincessionem
facit, nisi illa n^aae identitas.

non mutua existendi conseq^a, quae est inter relata.
nam ostendit illa personam unam existere existente
aliâ, ò tn aliam in alia existere. neque tn nego
relationes ee in se invicem. sed hoc ò habent, qtenus
sibi invicem oppositae sunt; sed qtenus identificantur

in essia. Sed S. Aug. lib. 6. de trinit. cap. 10.
in summa trinitate Hunc est una (persona) quantum tres
sunt, nec plus aliquid sunt duae quam una, ita et singula
sunt in singulis, et omnia in singulis, et singula in omnibus, et
omnia in omnibus et unum omnia.

Non origo. nam licet verbum postulet esse in dicente
tamen dicens in verbo esse non postulat, nisi intentionaliter.

Sanctus Thomas. praeter essentiam mutuas relationes et origines
affert pro ratione circumincessionis. sed dicit relationes
solum in se invicem esse per intellectum, si tamen hoc est
eas esse in se invicem. et in verbo dicit esse id quod
verbo dicitur, quia verbum id quod verbo dicitur repraesentat, quod
est esse Hunc intentionaliter in eo, saltem si excludatur
identitas essentiae; sed et ex ista ratione Spiritus Sanctus
non esset in patre et filio, quia eos non repraesentat.

Non immensitas. nam praecisa immensitate
personae adhuc essent in se invicem; quippe et aliquam
circumincessionem S. Greg. Nazianz. agnoscit in
Christo inter divinam et humanam naturam. et tamen eam non
praestat immensitas, cum non ex eo de se invicem

utriusque naturæ attributa prædicentur. Præterea in eo præcise ratio circumincessionis est quod significat Christus Joan. 14°, cum huius dicti qui videt me videt et patrem rationem hanc affert; ego in patre et pater in me est. Sed ea ratio non significat mutuam præsentiam, cum connexio in loco non inferat connexionem in cognitione: significat solam identitatem naturæ.

Non ergo per immensitatem patrem et filium in se invicem esse. Nam S. Cyril. lib. 7° thesauri ait patrem esse naturalem filii locum, et S. Hieron. ad cap. 3um Ezech. ait filium esse locum patris, sicut et pater est locus filii. Sed illud est tantum consequens ad 1am rationem circumincessionis quæ in naturæ identitate posita est. Ideo non et pater locus est filio, et filius patri, quod eadem utriusque immensitas, ideo vero eadem immensitas, quia summa naturæ identitas.

Cuius 6us utrum filius
sit æqualis patri secundum potentiam.

Unica cluo, filius est æqualis patri secundum potentiam. Ita S. Tho.

1° Joan. 5° quæcumque pater facit, hæc et filius similiter

facit 2° ex Sbolo S^ti athanasii, oipotens pater, oipotens filius, oipotens spiritus S^s. 3° ubi naa aequaliter perfecta ibi est aeque perfecta potentia cum agendi potentia sequatur perfectionem naae. sed in filio est naa aequaliter perfecta. ergo. Idem dico de spiritu S^to.

potentia quidem patris extenditur ad gignendum filium potentia patris et filii ad spiritum S^tum, ad quam ò extenditur potentia quae est spiritus S^ti. est tamen aeque perfecta intensive quantitatis est in spiritu S^to potentia ad extra, quanta in patre et filio potentia ad intra, cum ead. sit utriusque entitas, et potentiae perfectio ò ex eius extensione ad plures effectus sed ex propria entitate metienda sit. nempe potentiae angelorum perfectiores sunt entitative quam potentiae hominum, licet harum aliquae ad subaam extendantur, ò illae.

Quaestio 43^a de missione Divinarum personarum

Articulus 1us utrum alicui divinae personae conveniat mitti.

Hic articulus explicat existentiam missionis. sit unica cuius datur in diis missio, sive alicui personae divinae conveniat mitti, ita S. Eso.

1° ex Scra. Joan. 8° ô ~~sol~~ sum ego solus, sed ego et qui misit me pater; Joan. 15° cum venerit paracletus quem ego mittam vobis a patre.

2° ut personae diae coeiat mitti satis est, quod una persona procedat ab alia, et importet novum aliquem modum existendi in alio, duobus in modis aliquid mitti, ut, vel incipiat esse simpliciter ubi ô erat, vel saltem incipiat ibi novo modo esse. Sed coeit alicui personae et ab alia procedere, ut filio a patre, et importare novum modum existendi in alio, ut eid. filio in mundo per carnem assumptam. gô.

Excludendae vô sunt imperfectiones ab illa missione, quae imperfecta est missio, tum quae est secundum imperium et consilium, haec non supponit eum qui mittit superiorem esse et sapientiorem: tum quare est incipit esse simpliciter, ubi ô erat, et relinquit locum ubi erat, haec non supponit motum localem. dia missio importat solum originem cum illo novo modo existendi in alio quod imperfectionem ô sit cum novus ille modus ô personam quae mittitur sed creaturam mutet ut dicitur ubi de incarnaôe.

Articulus 2us Utrum

missio sit aeterna vel temporalis Hum.

occasio praebet sic arlus explicandae rationi missionis. neq; in 7 Aligi pt sit ne aeterna an tporalis nisi pateat quid sit. hoc itaq; 1o loco quaerimus. deinde sit ne aeterna an temporalis.

1o Cluo missio est aeterna processio unius psonae ab altera connotando effectum aliquem tporalem, qui specialiter tribuitur psoae quae mitti dr.

1o requiritur processio. nam missio dicit habitudinem duplicem, unam missi ad mittentem: alteram eiusd. missi ad eum ad quem mittr. prior importat processionem et exitum quemd. a mittente, secdm quamd. mittentis authoritatem, quae cum o sit secdm imperium et consilium dt ee secdm originem, eo fere modo quo flos mittitur ab arbore, qq flos ab arbore nam disguitur. et sic missio psonarum processionem importat sed et mitti disguitur a venire, qui venit a seipso venire pt, qui mittitur exit ab alio. et sic, venire, coeire pt psoae quae o procedit, quo psois oibus

Coeit venire. Joan. 14° ad eum veniemus et
mansionem apud eum faciemus. mitti ô coeit psoa
nisi quae procedit.

2° requiritur ut connotetur effectus tporalis
nam ut obuat S. Tho. disguntur hi tri in diis,
processio sive exitus, gratio et missio. processio ex sui
sgratione importat solam habitudinem ad principium. gratio
sicut et spiratio importat habitudinem ad trium aeternum,
missio, sicut et datio dicit habitudinem ad trium tpo-
ralem. mittitur in psoa ad hoc ut sit in aliquo: et
datur ad hoc, ut ab aliquo habeatur. qui effectus
temporalis est. dicit à effectus ille specialiter attribui
psoae quae mittitur. nam si coeit eet ô sgraret se-
parationem quamd. psoae missae a mittente, quae cum
ô pit ee quo ad substantiam et locum dicit ee scdm aliquem
trium sive effectum tporalem, qui psoae missae proprius
sit, et in quo sit speciali mo, et vo nisi effectus
proprius foret psoae missae, psoa mittens ô tam
eam mittere, q cum ea venire dicenda eet.

Duo illa in missione requiri ostendunt. tum
script. Joan. 16°, exivi a patre et veni in mundum

exivi processionem sgrat. In mundum effectum temporalem; tum s. Aug. qui hunc locum explicat tract. 102° in Joan. exiit, i, filius a patre, quia de patre et in mundum venit, quia mundo suum corpus ostendit, quod de virgine assumpsit et lib. 4i de trinit. cap. 20° docet verbum ab illo mitti cuius est verbum, ab illo mitti de quo natum est, et mittere qui genuit, mitti quod genitum est quibus indicatur aeterna processio; et post addit eo ipso quo de patre natus est, missum dici filium, sed vel eo quod apparuit huic mundo verbum caro factum, vel ex eo quod extpore mente cuiusq percipitur, quae est interior illuminatio quae verbo, tq aeternae sapientiae attribuitur.

Quaeres sit ne missio essentialis an notionalis.

R° notionalem esse. nam quod uni personae proprium est notionale dici debet, sed missio uni personae propria est, nam vel activé sumitur, et sic est personae producentis: vel passive et sic est personae productae.

Nec dicas effectum ad quem mittitur personae missa,

totius trinitatis cōem ēē. nam cōis ē qd ē efficienter ō tm scdm specialē modum. quo hoc existit persona missa. sic humanitas Christi, ut effectus, oīum psōarū fuit: ead. ut assumpta fuit verbi solius. sic fōa columbæ ut effectus fuit cōis toti trinitati: ut signum apparitionis, fuit solius spiritus sti. quō vox spiritus stus efficienter pducta cōis ē oībus psōis: sgratiue considerata ad solam 3ā ptinet. unde patet una psōa missa dici ō debere cæteras missas, ut sensit corduba, quod ē contra stū Augū 1i de trinit. cap. 4o.

neque etiam dicas submissionē volitionis eundi ad peculiarē effectum ēē cōem toti trinitati. nam sd verum ē de tali volitione fōaliter considerata, cum tr̄ietur ad aliquid contingens, sc. ad aliquid incerta tpōris dr̄ia existens. volitio vō sicut ē cognitio, quæ versatur circa res contingentes, ō cōicatur fōaliter psōæ pductæ, sed ttm contingēter uti diximus ubi de obēto, ex cuius cognitione et amore procedunt verbum et spiritus s. attm ō deest sensus scdm quē talis volitio sit specialiter a psōa mittente, qtum satis ē

ad missionem. 1° quia persona accipit a mittente eand. entitatem quae nullo reali addito detriari potest ad effectum temporalem. 2° quia voluntatem accipit cum ea concordia, quae efficiat ut quidquid persona producens volitura est, id quoque velit persona producta. quae ratio causa sit, cur detriatio ~~pt~~ tribuatur personae producenti, sicut et patri prius tribuitur ~~filio~~ spiratio licet formaliter communis sit patri et filio. 3° quia illa volitio est secundum inclinationem divinae bonitatis, qua persona producens communicat productae. quod sufficit. Id aliquo modo explicari potest exemplo domini aliquem sumentis in famulum, eo quod nomine volitionem quamvis generalem illi imprimentis; censeretur non a domino mitti famulus, si aliunde quam a domino, v.g. ab aeconomo ad hunc specialem effectum detriaretur.

Caeterum ob quaero quomodo processio et effectus temporalis se se habeant ad constituendam missionem. alii volunt in ea contineri processionem in recto, effectum temporalem in obliquo. alii contra. In definitione nostra processio velut in recto includitur. Sed si diceres missionem esse apparitionem personae productae contineretur effectus in recto. Isambertus ad hanc quaestionem disp. unica a. 1° vult processionem ut pote

indetriatam ad mitti et ô mitti, rationem materialis habere, effectum vero temporalem habere rationem formalis. quia processionem ad esse missionis detriat.

Secunda clarius missio est partim aeterna, partim temporalis, sed simpliciter temporalis dici debet. ratio est quia includit processionem aeternam, unde et ex missione sancti patres colligunt eandem esse filii et patris naturam, quod male colligerent si effectum solum temporalem includerent. ô includit tamen eam solam, connotat enim effectum temporalem actu existentem, et proinde secundum id temporalis est. quare cum sanctus greg. homilia 26a. Evangelia dicit, eo mittitur quo gratus, vel loquitur solum de temporali gratia, vel de aptitudine potius ad mitti quam de actuali missione, ut docet sanctus Tho. ad 1um. et si gemina est processio, una aeterna, altera temporalis ô continuo missio potest esse quae solum aeterna sit, cum processio possit habere terminum solum aeternum, missio temporalem postulet, ut docet sanctus Tho. ad 3um. est à simpliciter temporalis, tum quia scriptura eam proponit ut temporalem. ad galat. 4o ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum. Joan. 14o Spiritus sanctus quem

mittet pater in nomine meo, hæc verba (misit, mittet) aliquid temporale significant. tum quia quod constat ex aliquo æterno et temporali simpliciter temporale dici debet, sicut si materia foret æterna, ut placuit arli, et forma temporalis, corpus ex materia et forma constans temporale foret.

Articulus 3us utrum missio invisibilis divinæ personæ sit solum secundum donum gratiæ gratum facientis.

Multipliciter dividitur missio, nam 1° ex parte personæ alia est activa, quæ est personæ mittentis, alia passiva quæ est personæ missæ. activa vel est patris solius, vel patris et filii sol: passiva vel est filii vel spiritus sti. 2° ex parte effectus, vel est visibilis quæ est ad effectum visibilem, vel invisibilis quæ est ad effectum invisibilem qlis est, quæ fit per sanctificationem in aa. hæc omnibus videtur ista propria missio quam in hoc personæ mittens venit sol cum missa: tota enim trinitas venit ad habitandum per gratiam sanctificantem. sed hoc dici

pt fieri consequenter. nam formaliter sanctitas repraesentat
spiritum sanctum, sicut humanitas formaliter repraesentat verbum,
licet consequenter aliae duae personae sint in humanitate. 3° missio
visibilis vel est ad apparendum sed et subsistendum
ut missio filii in assumpta humanitate: vel ad apparendum
tantum, talis est missio spiritus sancti qui ô assumpsit columbam
vel alia signa, esto aliter visum sit tertulliano lib.
de carne christi cap. 3° sed in iis tantum apparuit.

Movet à S. Tho. quae circa missionem invisibilem
utrum fiat solum secundum gratiam sanctificantem, sive 1a sive
2a, quae est 1a augmentum. Vide

Unica clusio, missio invisibilis divinae personae fit solum
secundum donum gratiae gratum facientis, eo nomine habi-
tualis intelligitur. Esta S. Tho.

1° secundum id personam mittitur, secundum quod nobis datur:
sed datur secundum solam gratiam sanctificantem. nam secundum
id datur, secundum quod eâ frui licet. habere enim per do-
nationem dicimus quo nobis uti aut frui licet. sed frui
ô licet personam divinam nisi secundum gratiam sanctificantem.

2° fieri dicitur missio secundum illud solum per quod efficitur
ut personam divinam habitet in creatura. id enim indicat supra

Joan. 14° alium paracletum dabit vobis ut maneat vobiscum in aeternum, et 2ª ad corint. cap. 6° vos estis templum dei vivi, sicut dicit deus, quia inhabitabo in illis, et inambulabo, et ero illorum deus, et ipsi erunt mihi populus. at per gratiam stificantem deus habitat in nobis, et per eam solam. ergo.

minoris duae sunt partes.

Prior sc. per gratiam stificantem in nobis inhabitare personam missam ostendit. tum ex scra 1ª Joan. 4° qui manet in charitate in deo manet et deus in eo; Rom. 5° charitas dei diffusa est in cordibus nris per spiritum sctum qui datus est nobis. tum quia per gratiam stificantem justi constituuntur amici dei, amicitia vero causa est unionis inter amicos secundum affectum et secundum praesentiam si fieri potest, ut docet S. Tho. 4ª 2ª q. 28 a. 1° et sic vi gratiae sancti uniuntur deo, adeo ut si per impossibile deus ubique esset per justitiam, sine gratiam stificantem in anima justi esset.

et illa quidem inhabitatio, quatenus fit per amorem et amor iste spiritui sto convenit, haec missio spiritui

Sancto ppria s, qq et scdm gratiam stificantem
mitti filium art. seqte videbimus, qa tn ò pt una
psoa inhabitare, quin et aliæ sl habitent, ex
præsia spiritus sti aliarum psoarum præsentia et
inhabitaõ seqr.

posterior pars per solam stificantem gratiam
inhabitare psoam missam pbr.

neq; n habitat per dona naalia, contra durand-
in 1u dist. 14a qe 3a. primo qa scpra talis inha
bitaõis mentionem ò facit. 2o inhabitaõ per dona
naalia fieret, vel cum primum res aliqua creatur
vel dum naale aliquid in ea pducr, ut ignis in maa
ligni. ò prius qa missio fit ad rem præ existentem. ò
posterius qa psoa dia per aliquid naale sup additum
ptineret ad naam. et tn missio dicit novum existendi
modum.

ò per gratias actuales iustificationem antecedentes
ò per fidem infoem, ò per gratias gratis datis, ut
aliis videtur. nam hæc oia compatiuntur, aut cpati
pnt peccatum mortale. sed ubi e peccatum mortale
ibi ò inhabitant psoæ diæ iuxta illud sapiæ 1o

in malevolam aiam ô introibit sapia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.

ô per gratias actuales justificaõ subsequtes, nam supponunt illae deum inhabitantem, ô habent ex se ut eum novo quodam mõ inhabitare faciant. quo dirunt ab augmento gratiae stificantis, quod supponit qdem jam inhabitare psoam diam, tm ex se sit, ut pit novo mõ facere eam inhabitare, qm si gratia quae per augmentum datur, adveniret aiae in qua nulla gratia foret, faceret illi inhabitare diam psoam.

quod à graae stificanti attribuimus hoc quoque gloriae tribuendum est, ut pote quae sit gratiae consummatio.

obiectiones duplicis gris sunt. aliae ostendunt scdm gratiam stificantem ô mitti spiritum stum, aliae scdm eam solam ô dari.

sed illae solum pbant non in eo praecise missiõ ee, quod detur gratia stificans, ô pbant eamd. graam ô ee dispoõem ad habendum spiritum stum aut per eam ô fieri ut justi spiritu sto fruantur.

hæ vo ostendunt per alia dona dari spiritum sctum sed dispositive tantum vel cum aliqua detriaoe, ut si dicatur dari spiritus prophetiæ, vel miraculorum ob tn spiritus sctus spliciter. quare quod gratia gratis data dr manifestaõ spiritus 1ª corint. 12º hoc explicat s. Tho. de manifestaõe gratiæ stificantis, cuius signum eet operaõ miraculorum et alia quævis graa gratis data.

Exclus 4us et sequentes

quæ psonæ, ad quos, et a quibus,

mitti possint.

1ª cluo, illis solis et oibus psois mitti coeit, quæ ab aliis psois scdm originem procedunt. raõe qª missio importat exitum a psoa a qua mittr. go illæ psoæ solæ, et oes quæ exeunt mitti pnt; at o e alius exitus q processio scdm originem.

Ex quo fit ut o mittatur pater, solus pater, i, s. Aug. 2i de trinit. cap. 5º o legr missus. nempe ab alia psoa o procedit. unde et illigr o psoam oem, quæ inhabitat, cand. mitti. datur qdem

pater, sed datione, qua se liberaliter fruendum
coniunxit, ò quæ importet quamd. authoritatem dantis,
ut loquitur S.tus Tho. art. 4° ad 1um, quæ patrem a seipso
procedere supponeret.

Coniunxit a filio mitti. nec visibiliter solum, sicut
missus est in incarnatione, sc. ò ad apparendum solum
sed etiam ad subsistendum in humanitate, sed etiam
invisibiliter, sc. ratione doni ad intellectum pertinentis
ratione cuius S.tus Erug.s lib. 4i de trinit. cap. 20°
dicit tunc invisibiliter filium cui quis mitti, cum a
quoquam cognoscitur ac percipitur. monet à S.to Tho.
art. 5° ad 2um ò mitti filium secundum quamlibet per
fectionem intellectus, sed secundum eam instructionem, qua
prorumpit in affectum amoris, cum filius ò sit
verbum quodcq, sed spirans amorem. nec ponit
in illa instructione ut antecedit gratiam sanctificantem
nisi dispositive tantum. nam vult missionem filii, et
spiritus S.ti coniungere in radice gratiæ, quæ tamen duos
effectus habeat, illuminationem intellectus, et inflammationem
voluntatis ratione quorum prioris filius, posterioris
spiritus S.us mitti dicatur.

Coeit Spiritui S^to mitti, nec Invisibiliter solum sed etiam visibiliter, nam constat Invisibiliter mitti per gratiam, visibiliter à missus est in specie columbæ, in baptismo Christi, sub signo nubis lucidæ in transfiguratione, sub signo soni et Spiritus vehementis et linguarum ignis in die pentecostes. et certe par fuit ut sicut deus seipsum æternasque processiones per creaturas visibiles, tq Indicia hominibus aliquo modo demonstravit, Ita missiones Invisibiles per aliquas visibiles creaturas manifestarentur attamen ò eod. modo apparere debuit Spiritus S^tus quo filius. hic, quem illius proprium apparuit ut Sanctificationis author in hominis natura; Ille tq ~~fu~~ Sanctificationis donum secundum aliquod Sanctificationis Indicium, solum apparuit. quid vero sequentur illa, in quibus apparuit Spiritus S^tus quæ explicat St Tho. artic. 7° ad 6um

Advertes à ò quælibet signa, in quibus se se exhibent personæ ad missionem sufficere. nam 1° dicunt esse signa Sanctificationis. Ideo in apparitionibus factis in vetere testamento apparitio ò fuit, quæ factæ ò fuerunt ad designandam Inhabitationem diæ personæ per gratiam

sed ad aliquid aliud manifestandum. 2° dnt signa externo sensu ee perceptibilia. Sed visiones prophetica quae secundum visionem imaginariam factae sunt missiones ò fuerunt, ut obuat S. Aug. 2i de trinit. cap. 6°. 3° dnt sò existere ut repstent psonam quae invisibiliter mittr. Sò petra de qua dictum est, petra à erat christus, et signa sacramentalia ad missionem ò ptinent, cum prius existant q repstent.

Sint ne à illa signa id quod videtur nihil refert, qq corpora imperfectiora videntur vera fuisse, ut nubes, cum e vaporibus condensatis fiant, illa vò quae sunt pfectiora, videntur vera ò fuisse, ut columba, cum fuerint ttm ad apparendum, et sic vera ee opus ò fuerit, smo nec ee potuerint; si mysterio angelorum fuerint facta, ut S.to Tho. placet ad 4um.

2a clu, missio visibilis ad alios aliosq; factae, missio invisibilis fit ad oes qui pticipes sunt gratiae.

prior pars de visibili patet. nam filius in carne assumpta venit ad oes hoes, ut indicat illud Joan. 16

et veni in mundum, et missio visibilis spiritus
sti facta est ad Christum, ad aplos, et ad aliquos
primitivos sanctos, in quibus ecclia fundabatur,
ut hic Stus Tho. cit. art. 7° ad 6um.

Posterior de missione invisibili est sti Tho. a. 6°
et pbr 1° qa missio illa fit ad sanctificandam crea-
turam, ex sto Aug° 3i de trinit c. 4°. sed omnes
participes gratiae sanctificantur. 2° ad oes fit
missio, in quibus fit habitao spiritus sti novo
quodam mo, sed in oibus graae participib habitat
spiritus stus novo quod mo puta per graam. 3°
patribus in vetere testamto missio facta est, qq
nondum facta erat missio visibilis spiritus sti,
Joan. 7° odum erat spiritus datus, qa nondum erat
Jesus glorificatus. et fit per augmentum gratiae
ut diximus, et tum praesertim cum in novum actum
aut statu graae pficit puta miraculorum, pro
phetiae, martyrii, abdicaois bonorum suorum, et
sic in caelis facienda est usque ad diem Judicii, o in
intensione, sed in extensione graae ad novas

Revelationes, et facta est per Christo initio suae conceptionis, ò est facta postea, adeoq; columba non apparuit per baptismo Christi ad demonstranda missionem invisibilem, quae tunc fieret, sed quae jam facta erat.

3ª Cum ò fit missio nisi ab ea persona, a qua alia procedit, ratio est quia missio dicit exitum a persona mittente ut diximus. ergo et processionem.

quare dum Spiritus Sanctus dicitur mittere filium Isaiae 48° et 61°, et per Ioh. 11° ylligi dicit de missione filii secundum humanitatem ad predicandum et evangelizandum. quomodo et a seipso mittitur. hoc etiam docet explicari potest Sanctus Tho. art. 8° de effectu producto, secundum quem cum efficienter sit a 3 personis, 3 personae dicit possunt mittere. ad quem sensum Sanctus Aug. 2i de trinit. cap. 5° dicit filium mitti et a se et a Spiritu Sancto, et Spiritum Sanctum mitti et a se et a filio. ò Jo. hoc dici poterunt mittere per sacramentis, quin ipsi per se gratiam causare ò possunt et haec de trinitate.

Sanctus Aug.us 9.i de trinit. cap. 10.o,
verbum, i. quod insinuare intendimus, cum
amore notitia est. faxit deus ut illa ò verbis
solum, sed aliarum phoarum adeo que totius
trinitatis notitia, cui insinuante diuturnam
operam damus, verum in nobis eiusd. trinitatis
amorem sinceramque charitatem coniunctam habeat.

Finis

Tractatus de Angelis ad quæstionem 50ª 1ª partis doctoris Angelici et sequentes.

Stus ē 50. explicatis processionibus ad intra progredr q^e 44ª et seqtibus ad explicanda processionem dei in creaturas. post considerationem 1. diarum personarum, considerandum restat de processione creaturarum adeo. proponit a sex 1^is quæstionibus ea quæ de creaturis in gre, de earum sc. productione, distinctione, conservatione et gubernatione disputari pnt, a q^e 50ª et seqtibus ad 64ª disputatur de angelis, nos aliis omissis quæ magis philosophica videntur angelorum considerationem ingredimur

Quæstio 50ª de angelis.

Articulus 1us utrum angelus sit omnino incorporeus.

hic duo explicanda sunt. 1º an sit angelus. 2º an sit incorporeus. qq ij s^tus ē 50 ò expresse quærit

an sit tn art. 1° existere ostendit dum cludit esse aliquas creaturas incorporeas.

Sectio prior existant ne angeli.

Nota 1°. nomen angeli dictum a πο του αγγελλειν idem nuntiare, adeoq; angelus idem ac nuntius. S. Ambrosius in cap. 1um epla ad Hebraeos, quaeris, t, huius naa nomen? Spiritus est quaeris officii? — angelus. ex eo quod est, est spiritus, ex eo quod agit, angelus. qa αγγελος graece latine nuntius dr. Jo S. Hilarius lib. 5° de trinit. Stus Aug. in psal. 103um et alii hunc versiculum, qui facit angelos suos spiritus, explicant ordine inverso, qui spiritus facit angelos suos; quis alii quoq; patres ut Stus Damasc. lib. 2i de fide cap. 3° ordinem retineant et vocem, angelos, subtum, vocem spiritus praedicatum esse velint.

Nota 2° angeli nomen quadrupliciter accipi. 1° latissime, et sic etiam ad homines extendr, qui diae voltatis nuntii sunt: Ita Malachiae 3°, ecce ego mitto angelum meum. is est Joannes baptista, ut

declarat Christus marci 1° et matth. 11°. 2° late,
quatenus extendit ad omnes spiritus, sive bonos sive malos:
quomodo dicuntur angeli diaboli matth. 25° qui paratus est
diabolo et angelis eius. 3° strictissime pro eo qui est
in solo infimo ordine substantiarum spiritualium, et sic
archangelis aliisque superioribus opponitur. 4° in
aequo significatu pro omnibus bonis substantiis spiritualibus,
de quibus accipitur illud marci 13° de die a illo
vel hora nemo scit, neque angeli in caelo. nos
hoc tractatu nomen angeli ad significandam spiritualem
substantiam et 2° praesertim modo accepturi sumus, quia
tractanda sunt multa angelis bonis et malis communia
quae aliquanto plura de angelis bonis, idem 4° modo sumptis.

Nota 3° ob decem alia nomina, quae significant substantiam
spiritualem. nam ethnici philosophi ut plato in thimaeo daemonem
vocat, quod nomen idem est ac sciens, ut explicat s.
aug. lib. 9 de civit. dei c. 20°. illud vero licet
a prophanis scriptoribus promiscue sumptum sit, tamen
ab ecclesiasticis usurpatur solum ad significandos malos
spiritus. dicuntur etiam angeli, mentes, substantiae separatae,
intelligentiae. his positis sic

Unica eluo, existunt angeli. e de fide etra
sadducaeos negantes oes spiritus actorum 23°.

1° ex scra, psal. 8° minuisti eum plo minus
ab angelis, qui locus refert. hebra. 2°, matth. 18°
angeli eorum sper vident faciem patris mei; hebra. 1°
one sunt oes administratorii spiritus, et passim
in vetere et novo testamento mentio fit apparitionis
angelorum.

2° ex c.io Lateranensi cap. firmiter de summa
trinit. ubi definit deum ab initio utramq; de
nihilo condidisse naam, spiritualem et corporalem,
angelicam videl. et mundanam, ac deinde suam,
quasi coem, ex spiritu et corpore constitutam.
Existentiam angelorum agnoscunt patres oes.

Cur a omissa sit descriptio creaois angelorum in
genesi (si tn omissa e, cum s. Aug. 11 de civit. dei
cap. 33° velit eos sgeari, noie caeli aut etiam
lucis) raoe affert s. Tho. q. 61 a art. 1° ad 1um
moses rudi populo loquebar, qui odum capere poterat
incorpoream naam, et in eo dololatriam ad quam pronus
erat, lapsus eet, si expressum fuisset res aliquas ee

supra oēm naām & pōream.

quaeres pīt ne existīa angelorum demstrari.

R° 1° ò pōe demstrari a priori. raō ē qa nulla caā nrīa postulat angelos. ò deus qm libere operatur ad extra, sicque potuit angelos creare, & ò creare. ò ipsa angelorū naā quae nrīo existere postulet; sed ij solideo coēit, qui ut existit a se, ita nrīo existit. ò vrsi pfectio quae naām spiritalē exigat. nam dici ò pt exigere, nisi sufficienter penetretur in quo consistat vrsi pfectio. at quis ita penetrat vrsi pfectionē, ut cognoscat eam exigere angelorū pductionē? quis ij videt ee debere subaās mere spiritales, quae nec ita notae, antiquis fuerunt? & si oporteret in vrso ee subaā spiritalē, quidni sufficeret dei naā, saltē si ò constet evidēter gradum subaā creatae mere spiritalis in naā possibilē ò ee sicut evidēter oīo ò cstat.

1 R° 2° neque a posteriori psca ulla seu mpsca demonstraōe pōe demonstrari. nam 2ex ē effectus, ex quo certo evidēter pbari pōet angelorū existīa,

Sc. motus Cælorum et quæd. magorum et energumenorum opera, sed neuter effectus demonstrat angelos existere.

ò prior. nam 1° certum ò ē cælum a ꝓpria fōa non moveri, imo ꝑsci plerique id asserunt nec difficulter explicant quiò moveatur in ꝓprio loco, quo nec violenter moveatur, aut quieturum sit qq ꝯ id ò coeit cōporibus, ut ꝓprio commodo serviunt tn coeire pt ut serviunt publico. nam et gravia sponte moventur sursum et levia descendunt ad publicum commodum, at cælum movetur in cōem mundi utilitatē, quieturum aliqdo, cum mundus eius motum ò exiget. 2° si certum eēt a ꝓpria fōa ò moveri, ò ideo a solis angelis moveri certo cognosceretur. nam ut ab angelis, oporteret cognosci angelos possibiles, qui sint ne possibiles dubitari poēt ò quod appareat ulla repugnantia eorum existiæ, sed quod nec evidēter appareat, nihil ne sit, quod eorum existiæ repugnet. 3° si possibiles ēe constaret, deberent existere nrio, nrio, inq

si ô absolute, sed ñ nemo dixerit, q^a sicut deus
potuit ô condere mundum, ita et potuit ô perfectu
condere: saltem ex hypothesi et ex naturali exigentia caeli
quod movendum eet, sed constare ô p^t talem ee
exigentiam caeli tunc q^a ppsus 1^m caelum putat moveri
a deo, tunc q^a dubitari p^t numquid angelus sit
par movendo caelo, ô quod ulla gravitate, sed qd
suo quodam statu resistat, sicut nec forsan terra
in orbem moveri p^t ab angelo, tunc deniq; q^a quis
angelum movendo caelo parem ee constaret, tn
evidens ô eet, sic moveri debere supremum cpus
ab angelo, sicut inferiora corpora a superioribus
moveri postulant: qm cogitari poet sicut suprem^s
angelus nihil exigit sup se a quo moveatur pter
deum, esto alius angelus perfectior possibilis sit, sic
ô aliunde caelum moveri debere q^a deo, ô patere
tam nria ee subordinaõem cporum respectu an-
gelorum, ut ab his illa in suo motu pendere
debeant, cum nec creaõ nec justificaõ 1^i hois
ab angelis pependerit, esto nonnulli aliter senserint

non posterior ò quod ò sint illa opera suaa
vrte maiora, et hoc quamd. humorum et corporis
complexionem refundi pit, nam quae complexio causa esse
poet, locutionis repentinae, hoc vel illo idiomate,
quod antea loquenti prorsus ignotum fuit, et similium
effectuum. ò etiam quod oia effecta pint attribui
deo, vt putat greg. a valentia sic q.e 1.a puncto:
nam sunt illa omnimq opera, ò solum ab suaa
inclinaoe aliena, humanamq; vrtis superantia,
sed etiam deo et oi bono spiritu prors indigna,
vt veneficia homicidia blasphemiae, sed quoniam
animabus separatis attribui poet. quidni ij vna
aliqua praestare poet esdi opera. et si ò vna aliqua,
quidni plures. qq ij dr aiam separatam nihil plus
poe q in corpore, tn idcirco ò s, imo contrarium ex eo
pbari pt, quod in statu innocia, q.a cum aa minus
erat alliganda corpori, promptiorem ac vegetiorem
operaoem habitura erat. et si certum eet, an ideo
constaret animas plures id ò poe, quod fera
magis, quod energumeni agunt aut patiuntur.

ô s tn negandum sit rationibus, et aliis quas
affert S.tus Tho. 2.i contra gentes cap. 46.o et 91.o valde
probabile reddit existiam angelorum quin ex illa pos-
terior pro morali quadam demonstratione haberi pt.
nam si quis consideret effectus magorum et ener-
gumenorum huiusmodi vrte maiores, cum aliunde
iudicaverit eos ô habere deum pro causa effectrice, cum
cogitaverit animabus, quod ordinem dicant ad corpora,
quorum sunt forma nullatenus, aut vix tribui potest,
quod ea, quibus non vniuntur, corpora immutent,
aut certe quod immutent, maiori vrte quam in suis
corporibus, concludet angelos esse, aut vix sus-
pensum tenebit animum quominus effectus illos angelis
attribuat.

Sectio posterior vtrum angeli sint incorporei.

duplici sensu aliquid corporeum dr. 1.o quod divi-
sibile est in partes qtitativas, etiamsi ô constet partibus
pstis essentialibus, puta materia et forma. 2.o qd divisibile
est in partes subaales materiam sc. et formam, sive totum partes
qtitativas habeat, sive ô. priore ttum sensu corporeum

Cælum in sniâ Henrici qdlibeto 4° q. 16ª et
durandi in 2ᵘ dist. 16ª q. 1ª n. 16° volunt
illud ex maâ et foâ ô constitui. In posteriore
sensu corporea sunt oia composita naâlia iuxta rôem
phorum sensum, et corporeum foret compositum quod ha-
beret maâm et foâ, quis in ptes qtitativas indivisibile
eet. et duplici mo dicit aliquid incorporeum. sc. vel
corporeo 1° vel 2° mo opponit. hoc art. s. Tho. agit
de incorporeo scdm priorem sensum, acturus de eo
scdm posteriorem sensum seqte art.

Platonici faciebant angelos corporeos. eos sequti
videntur ô nulli antiquorum patrum de quibus postea
et sequuntur Eugubinus lib. 8° de perenni phia
cap. 27° et caietanus ad illud capitis 2ⁱ epla ad
ephesios, scdm principem potestatis aeris huius, ubi
putat dæmonem appellari principem tenebrarum et aeris,
quod corpus sc. tenuissimum habeat. neq; illi corpora
crassa tribuunt angelis, sed aerea solum ac
subtilia. sit.

Unica clue, angeli sunt incorporei. ita s. Tho
art. 1° et cæteri Thgi coiter.

1° ex scra. actuum 23° ppone tq error, quod
sadducaei crederent ò ee resurrectionem, neq; angelum,
neq; spiritum, at ò negabant ee angelum vel spiritum,
spto noie spiritus pro tenuissimo cpore: cum negare
ò poent dari aerem, dari ventum. negaverunt itaque
angelum et spiritum sptum pro subaa prorsus incporea.
et 1a corint. 2° eod. noie explicat aplus spiritum
hois, quo spiritum dei, quod indicat aiam hoies
incporea ee, sicut deus incporeus est. go et angelus
incporeus dici dt. neq; ñ minus incporeus dici
dt q aia raalis.

2° ex cio lateranensi cap. firmiter de summa
trinitate ubi defr deum ab initio tporis utramq;
de nihilo condidisse creatura, spiritualem et cporea,
angelica videl. et mundanam. ac deinde huaam
quasi coem ex spiritu et cpore estituta. cporea et
mundana spiritali et angelicae opponit ut illigar
angelica cporea ò ee; et huaa vult ex utraq;
estare ut qa aa ~~spiraalis~~ mere ~~raalis~~ spiritalis est et
incorporea, angelum quoq; mere spiritalem ee et
incporeum manifestum sic.

3° ex patribus. S. Dionys. lib. de diis nominib.
c. 4° dei, i. gratia subsistunt illigibiles omnes spiri
tuales quam subaetae: et post, incorporales omnes atque
materia carentes illuminantur. et infra, sine corpora
malitia potest irrepere, sicut in daemonibus. quare
cum attribuit daemonibus concupiscentiam, id metaphorice
sumendum tamquam probabilius censet S. Tho. q. 16 de
malo a. 1° ad 3um, cum et metaphorice accipiendum
sit, quod caelestis hierarchiae c. 2° angelis et ipsi
deo tribuuntur affectus corporei. S. Ignatius epistola ad
Vallenses, caelites sive angelos vocat incorporeas
naturas. S. Athanasius in 6° synodo relatus
angeli, i. spiritus et ignes sunt ab omni corporea figu
ratione et natura alieni. S. Greg. Naz. oratione 2a de
Theologia, ne haec quidem, i. tametsi corporis expertem
incorporeo modo cernere possumus. S. Greg. Nyss.
oratione 4a per orationem dominicam, omnis creatura rationalis
partim — in incorpoream naturam partim in corpoream
divisa est, et a angelica quidem incorporea, altera vero species
nos homines sumus. atque illa quidem incorporea cum sit
sola mente comprehendere. Id ipsum tradunt S.

basilius homil. 7ª quod deus ô sit author malorum.
s. Chrysost. homil. 22ª in genesim et homil. 44ª in
matth. s. cyrillus lib. 4ⁱ in Joannem cap. 10º. theodoret.
q. 20ª et 47ª in genesim et alii graeci. et elatinis
s. ambrosius in cit. caput 1ᵘ ad hebraeos, s. hieron.
epla ad avitum ubi contraria sniam inter origenis
errores numerat; s. leo epla 93ª cap. 6º, s. greg. 4ⁱ
dialog. c. 39º, qui proinde dum sermone de epiphaniâ
sc. ex sto athan. lib. de coi patris et filii et spiritus sti
ellia, dicit angelum ee aal raale, sed dixisse mphorice,
pter similitudinem raois, interpretandus s, ut eum s.
tho. interpretatur q. 51ª a. 1º ad 2ᵘ.

4º deniq raoe, ex operaoibus et affectionib.
cuiusq rei pervenitur ad cognoscendas earum naas.
sed operaoes et affectiones angelorum ostendunt eos
prorsus incporeos ee. go.

minor pbr operaoes qdem. na qd Job. 1º daemon
derepente concussit 4 angulos domus quae corruens
oppressit oes liberos Job, vim aliqua, porea maiorem
ac proinde incporea, et spiritalem indicat. maxime
cum angelorum sbaa angustissº coerceri loco, ut mox patebit.
affectioes vo, na penetraõ cporum s rei incporae et

spiritalis. sed angeli corpora penetrant. marci 5° et
lucae 8° tota daemonum legio uno in hoc constituta
legitur. neque dici potest ista fieri potuisse, quis corporei forent,
nisi quis sibi daemones fingat formicis breviores, et re
corporea adeo exili vires immensas, quales sunt daemonum
absconditas velit, quod abhorret a nostro communi sensu, qui e
mole corporum ac soliditate firmitatem eorum ac robur
metiri consueuimus.

Obiicitur 1° scriptura. genesis 6° videntes filii dei filias
hominum, quod essent pulchrae acceperunt sibi uxores ex
omnibus quas elegerunt. septuaginta legunt angeli dei
qui et aliis scriptura locis dicuntur dei filii, Job. 2° cum quad.
die venissent filii dei. et 28° cum me laudarent
astra matutina et iubilarent omnes filii dei.

fatentur quidem omnes nulli patres loco cit. filios dei angelos
esse, siue bonos siue malos, qui commercium cum
faeminis habuerunt ita sanctus Justinus apologia
1ª athenagoras, clemens alexandrinus lib. 3° stro-
matum, Tertullianus lib. 1 de habitu muliebri cap.
2° et 3° et de cultu faeminarum cap. 10° lactantius
lib. 2 cap. 15° et sanctus ambrosius in apologia
dauidis cap. 1°. hanc sententiam reprehendit Theodoretus

q^e 24^a, quidam, i, nimis stupidi et stolidi existimarunt eos angelos ee, putantes suae forsan intemperantiae patrocinium habituros, si angelos eiusd. criminis reos tenerent, sed haec reprehensio paulo asperior est, si patres qui opinioni isti assensi sunt, spectes quos ratio ducere non potuit, videri tamen non potuit probabilis, nisi quis affinxerit angelis corpora nostris similia, immo et eos esd. speciei nobiscum ee cogitaverit, cum ~~velit~~ veri homines, puta gigantes procreati sunt ex isto concubitu ex quo monstrosum potius aliquid quam suae speciei factus nasci debuisset, et tamen angelis non potuerunt attribui corpora nostris similia, spiritus enim carnem et ossa non habent lucae 24°. nam et fere omnes, qui corporeos fecerunt angelos, iis dederunt corpora multo subtiliora nostris. et si nulli patres dederunt illis solida corpora, non continuo fecerunt eos esd. speciei nobiscum, ut eorum e semine progeniti homines fuissent atque ideo recurrunt nulli ad succubos et incubos, sed hic omissis

· R° per filios dei illigi posteros Seth et Enos, qui ita nuncupati sunt a pietate patris. nam de Enos legitur genes. 4° iste coepit invocare nomen domini. et per filias hominum illigi foeminas ortas ex posteris Cain ita

S^tus athan. seu author q^is 190^a et 98^a ad
antiochenos. S^y hilarius in psal. 132^u. S^us chrysost.
homil. 22^a in genes. S^y aug^y lib. 15^i de civitate dei
cap. 23° S^tus cyrillus lib. 9° contra Julianum et
lib. 3° in genesim. Cassianus collatione 8^a c. 29° et
fauet S^y ambrosius lib. de noe et arca c. 4°.
accedunt Theodoretus et Suidas, qui sets a pietate
et sapiā deum dictum esse obuiant, neq; nos versio
70^a interpretum, cum et noīe angelorum dei vo-
centur viri divino cultui ut malachiae 2°. imo
idem 70, ubi legit deuteronomii 32° iuxta nrum
filiorum israel, legunt, iuxta nrum angelorum dei.

Possent et per filios dei illigi filii potentes, ut
vertunt Chaldaeus paraphrastes, Symmachus et
pagninus, et per filias hominum plebeiae mulieres,
vel homines potentes et robusti qles oleaster putat
fuisse filios sets, cum soboles Cain ob parentum
libidinem essent filiae, et illae qdem brevioris atque
infirmioris staturae. cui interpretaōi fauet, quod
quae poā et robore pollent, dia appellentur in
scris ut cedri dei, montes dei, orāo dei psal. 35°
psal. 79° et lucae 2°. sed Ronsio nra retinenda
est.

non desunt alia scriptura loca quae corporeas affectiones attribuant angelis, nam videntur tanguntur comedunt genes. 8° hebraeo. 13° et toto lib. tobiae. sed hoc illis contingit in assumptis corporibus. nam tobiae 12° raphael, videbar, i, vobis manducare et bibere, manducare et bibere, sed ego invisibili cibo utor et potu, qui ab hominibus videri non potest. Item rebus corporeis pelluntur, ut davide pulsante cythara malus spiritus a saule lib. 1° regum, ut daemon combusto iecore piscis, tobiae 6° et 8°. sed hoc fit ex dei voluntate daemonem expellendum rebus corporeis subiiciente, non ex virtute rerum corporalium, nisi indirecte, quatenus per eas temperantur humores, in quibus se se daemon iactat, quales sunt melancholicus, et sic fieri potuit sauli pulsata cythara. quod si sponte cedat daemon, id ab eius pacto pendere potest. Item vinculis tenentur iudae 6°, et rudentibus in tartarum trahuntur 2ª petri 2°. sed hoc tropice et secundum metaphoram intelligendum quia quod torquentur id se se vinculorum et rudentum instar sunt, sive sint alligati ad certum locum ad quod se se corpora moraliter solum sunt sive aliud quidvis. ~~et~~ certe quod torquentur igne

Inferni id fit solum moraliter, aut si pre solum instrumentaliter.

Obiicit 2° c^iu 7^u grale actione s^a ubi appb^r quod Joannes Thessalon. dicit angelos pingendos esse, ò deum, quod ò sint oio corporis expertes et invisibiles, verum tenui corpore praediti et aereo. eius sniam cum retulisset Tharasius patriarcha qui c^io praeerat Rondum s^a c^io, etiam dne, eam sc. approbante.

Rondetur. 1° c^iu tum approbasse clusionem Joannis Thessalon; angelos esse pingendos, ò rationem istam, q^a sunt corporei, ò probari a cc^iis quidquid affert^r, cum aliud sint rationes, aliud definitiones c^iorum. Illae pertinent ad confutationem, qua omnium opposita afferuntur, ut eod. c^io quod angeli sint incorporei, ex s^ti athanasii snia actione 4^a et quod corporei ex snia Joan. Thessalon. actione s^a: definitiones id solum proponunt, quod credendum est. 2° et melius, patres c^ii per parlas (etiam dne) ò approbare, quod dixerat Joannes Thessalonic. sed tum agnoscere quod Tharasius bene colligeret ex verbis Joannis aglos esse pingendos, ò quidem quod essent corporei, id non ò repetit Tharasius, sed q^a circumscribi possunt, id est, definiri loco, et humanis

corporibus apparuerunt quae ratio idonea est. nam si angeli apparuerunt in corporibus, quidni et pingendi erunt.

Caeterum nihil dum ibi definit c^iu quod praestat sequentibus actionib^s. quod à Joannes dicit ecclesiam sentire angelos ò esse corporis expertes, ita loqr, q^a videbantur illi plurimi patres in ea esse sententia, de quibus plò post. cum vò ò correxit c^iu, qm tunc ò movebatur ea q^o, sed tum essent ne pingendae s^torum imagines.

obiicitur 3° multorum patrum authoritas s^ti Irenaei, clementis alexandrini, Tertull. origenis, Imo et s^ti Aug^i et s^ti Bernardi.

R^o. 1° eorum aliquis cum res ò dum satis discussa esset vere corporeos angelos putarunt esse, maxime ex platonis doctrina, cui patrum antiquorum ò nulli addicti fuerunt atq, ita censuerunt tum illi qui caput 6um geneseos de concubitu angelorum cum mulierib^s explicant ut s^y Justinus, clemens alexandrinus, et alii supra, tum ii qui voluerunt eos constare ex materia et forma ut claudianus mamertus lib. 3° et Cassianus collatione 7^a. tum illi qui distinguunt inter corpora angelorum et daemonum, quod horum aerea sint, illorum

ignea, ut S. fulgentius lib. de trinit., aut etiam
stor. corpora faciunt aetherea, ut Rupertus lib. 2°
de victoria verbi dei c. 28°. His a patribus oppo
nendi sunt alii patres quos attulimus. 2° aliqui
nomine tenus corporeos vocant ore, nam corporeum
aliquando sumitur pro eo omni quod substantiale est interdum
pro eo quod est limitata substantia licet subtilioris, et hoc
posteriore sensu potest accipi S. cyrillus lib. 9° in Joa.
dum dicit solum deum incorporeum esse, atque ideo eum
circumscribi non posse, cum circumscribantur caetera, quae
sunt corpora, tametsi ob eadem qualia nostra; et S. damasc.
2i de fide cap. 3° dum ait angelos esse incorporeos
respectu nostri, esse tamen materiales et corporeos comparatione
dei. nam lib. 1i c. 17° negat eos in loco esse cum
dimensionibus, in quo sunt tamen ~~pro~~ vel tenuissima corpora;
et initio c. 3i dicit angelum esse naturam corporis
expertem et esse velut ignem materia vacantem, quod addit,
quoniam angelos instar ignis, aeris, venti, aut similium
valde tenuium corporum concipere solemus; et iis
nominibus eos plerique patrum expresserunt.

addo et nonnullos vocare angelos corporeos,
ob quod per se corporei sint, sed quod assumant corpora

quo S. Basilius lib. de spiritu S. cap. 6. dicit
subaeam angelorum esse spiritum aerium, aut ignem
expertem materiae, et sic in loco esse, et fieri aspectabiles, in
specie propriorum corporum, sc. quae assumunt. nam homilia
quod deus ô sit author malorum aglos vocat, intelligibilem
creaturam, et daemonem ipsum dicit esse naturam corporis
expertem.

Quid senserit S. Aug. incertum videtur. nam
in ubi, referendo potius platonicorum sensum quam suum,
attribuat aglis aerea corpora ut lib. 1. de genes. ad litteram
c. 6., sicut explicat S. Tho. q. 51. a. 1. ad 1. in ubi
dubitet, ô quid daemones habeant corpora, an sint puri
spiritus quos ignis inferni torqueat, ut lib. 20. de
civit. dei c. 10. in ubi aliis attribuat corpus quis
subtilissimum, ut lib. 2. de trinit. cap. 7. et in psal.
85. et 145. in ubi bonis angelis subtiliora,
malis aliquo crassiora assignet, his aerea, illis
aetherea, ut epla 115. et lib. 3. de genesi ad litt.
c. 10. attamen diserte vocat aglos spiritalem creaturam
et intellectualem, ut 8. de genes. ad litt. cap. 25.
et eius e doctrina id colligere licet. nam aglos

negat aias habere - Sc. 2i retract. c. 11o, ubi
retractat qd dixerat in fine lib. 6i de musica, ubi
aglos noie beatarum ac sctarum animarum appellaverat
go vel eos vult esse mera cpora, vel puros spiritus.
o primus. alias faceret eos imperfectiores aa rali
q vult spiritalem esse ~~[illegible]~~ o cpoream in psal. 145u
et lib. 1i de aa et eius origine c. 5o faceret
cnq imperfectiores spiritus ut sit in cit. psal. cpus
qm cpus est ut infra aiam est, et quaevis aa vilis
excellentissimo cpore excellentior invenitur. sed
et epla 174a spiritum opponit cpori, et spiritus noiem,
o ttum patri et filio et spiritui sto, sed oi rali cre-
aturae et aiae congruere asserit.

Stus Bernardus lib. 5i de cnsideraoe cap. 3o dicit
aglos esse cpore aetereos. attn subiungit haec verba
qq. 1i, de cporibus ~~[illegible]~~ horum o mo unde sint
sed an aliqtenus sint haeret snia aliquarum, unde
si quis inter opinabilia magis id ponendum censuerit
o contendo, quod ostendit eis qdem ista dubia et
ancipitem fuisse. ex quo alia eius loca solvi pnt.
obiicitur postremo, ptinet ad pfectionem vrsi

ut sint subaa quaed. Illgentes loco motivae, et ò
sensitivae: sicut dantur vegetantia sine sensu, ut
plantae, et sentientia sine progressione ut Zoopsyta.
sed hoc nusquam est, nisi per aglis. go. at ò pt ee
Illectivum cum loco motivo absque sensu nisi corporeum
sit. Ita raoci nar caietanus.

R°. 1° ad perfectionem vrsi ò est necesse dari ò est
gradus infimos rerum possibiles. alias sicut dari
debet Illectivum cum loco motivo, ò sensitivo, ita
daretur Illectivum cum sensitivo sine loco motivo,
qd tn ò datur. 2° Illectivum cum loco motivo, ò vel
dt ee foa corporis, vel ò. si posterius reperitur qd est
hoc sensu per aglis solis (qq. et hoc animae sepa
ratae coeit, nisi tn dicatur cum sensu coniuncta, qm
est sentiendi ppium) sed ò est nec ee illud corporeum ee.
si prius, ò pt ee Illectivum, nisi coniunctum habeat
sensum, q a purum Illectivum ò pt ee corporis foa ut
docet S. Tho. hoc art. nam unio ptium compositi
postulat ut ante ptes veniant per consortium
operaoum, sicque pars quae ò indiget altera pte
ad operandum, pars ee ò pt. at si foa illa ò daret

sensum corpus nihil quicq animae conferret ad intelligendum.

Caeterum sententiam nostrae oppositam quidam erroris insimulant ut S.tus Thomas lib. 2.i contra gentes c. 49.o tum ob c.iu latera. sub Innocentio 3.o sup. cit. tum q.a ex c.io lateran. sub leone x.o definitur aam rationalem esse proprie spiritalem, et spiritum proprie dictum, ex quo infertur et angelos q.a perfectiores sunt animabus proprie spiritales esse. alii q.a putant hanc q.e ò esse definitam in priore c.io, quod intenderit solum definire creaturam omnem esse a deo; et ex eo quod definit posterius ò sta certo colligi, sicut spiritales sunt aae, sic angelos oio spiritales esse, solam sic temeritatem reprehendunt ob consensum unanimem Theologorum.

Articulus 2.us utrum angelus sit compositus ex materia et forma.

S.tus Thomas hoc art. refert avicebron in lib. fontis vitae ponere angelos compositos ex materia et forma. Idem tradiderunt S.tus bonaventura in 2.u dist. 3.a parte 1.a a. 1.o q.e 2.a et richardus art. 1.o q.e 2.a

et art. 2° q. 1ª et 2ª. Contraria sententia est ipsius
sti Thomae. Et communis Thomistarum sit

Unica clarè, angelus ô est compositus ex materia et forma.

1° S. Dionys. lib. caelestis hierarchiae cap. 1° et lib. de
diis nominibus cap. 4° angelos vocat ἀνλοὺς materiae
expertes. Idem sentiunt patres citati superiore art.
quibus addo Sophronium oratione de sanctis angelis, ubi eos
vocat dicos dei exercitus materiae expertes mente rationesque
praeditas intelligentias.

2° vel habere materiam esd. speciei detriate cum nostra,
ut putat Avicebron, vel aliquam indetriate sive
esdem sive diversae speciei. at neutrum dici potest.

ô prius tum quia angelus foret quantus et corporeus quod
superius reiectum est. quae ratio probat de materia, quae licet
differret specie a nostra, tamen quanta et divisibilis foret, tum quia
compositum ex materia esdem speciei cum nostra, vel trans
mutationi subaeali obnoxium est, ut fit in sublunaribus,
vel aliquam similitudinem habet cum rebus sublunaribus,
ratione cuius intelligatur constare materia, sicut et sub-
lunaria constant, quomodo, quia nunc magis nunc minus
lucidum est caelum, et in eo simile est aeri nunc magis nunc minus

illuminato judicamus constare materia sive eadem
speciei sive diversae speciei a nostra, quis caelum nulli
mutationi obnoxium supponatur. sed angeli transmutationi
substantiali obnoxii ostendunt, neque aliquam similitudinem habent
cum rebus obnoxiis transmutationi substantiali, ratione cuius
eandem cum nostra judicentur habere materiam. ergo.

Non posterius, tum quia si angelus constaret materia
sive eadem sive diversae speciei, dici posset angelus constare
materia et anima, nisi enim sit anima quae substantia spiritalis in-
completa, intellectu et voluntate praedita, quilibet in angelo
foret pars illa, per quam distingueretur a materia. angelus
vero anima est constans, ut ex sententia magistri docuimus. tum quia
res nulla materia constat, nisi cuius naturalis operatio
materiae consortium exigat, sic enim anima rationalis corpus
exigit ad sentiendum, imo et intelligendum sed
dependenter a phantasmatis quae ubi sentire debet
nec dependenter a phantasmatis intelligere, materiae consortium
non exigit, ut patet de anima separata, sed operatio quae
angeli non exigit materiae consortium. nam ne in anima
separata quidem intellectio volitio et motio materiae con-
sortium exigunt et modus ille perfectior, quo-

angſti-xi ſtruat, ꝺ ad nutū modū ꝙ quo aꝺ ꝓpoſitū
ꝺeſiꝺerat a ꝓſanta ſuaꝺil ꝺiſſuaꝺeat, ꝛ ſa'r taꝺ ſa-
tiſfiꝺ nequꝺ poſſibil ꝺ eſſet aꝺ aliꝙ ꝛ nec aꝺ aliꝙ
ꝺ niſi quꝺ ſit apta ꝯpoſita cum ſoꝺ; nullaꝺ
apta ꝺ ꝯpoſita niſi minꝰ cōſortium aꝺ aliqua
opaꝺ uxiꝰ ſit. ac nulla ꝺ uxor ſit aꝺ ꝙ ꝛ aglo
aꝺ ſuſtinꝺam ꝺ ſuaꝺ opaꝺ. niſi ſtaꝙ ꝛ ſibi ꝓcure
aliunꝺe ꝺ ſibi ſubaꝺ ſpiritalis ſuſtancia quꝺ ſatis
ſaltꝰ ꝓ modiꝰ póꝺ. ꝓcure ꝺ maior ꝑtio ſoꝺ
ſpiritalis ſuꝺ, q aꝺ ꝛaꝺalis cum ꝛpore, q ꝰ ſpiritale
ꝛ ſpiritale maior ſuſtancie ꝑtiꝺ ſuꝺ q ſpiritale
ꝛ corꝑale. ſꝺ inq nihil quiq ꝛſiꝺ. manꝺ ne
ꝺiraꝰ ꝰbito ꝺubitari ꝺari ne ꝓ ſubaꝺ illa ſpi
ritalis quꝺ ꝑſtitua ꝺ ſit ꝰ illa maꝺ ſpiritalis
ꝑſtitua ꝺ ꝺ, ne ꝺiraꝰ póꝺ negari quꝺ ꝺ maior
ꝑtio ſaltꝰ ſꝺꝰ ſabilitatiꝰ, ſuſtō aꝺ ꝰ maꝺ ſpi
ritaliꝰ, cuꝰ ꝺiri ꝓ aꝺ ꝛſpōꝺ ꝑſibile ſꝺ ꝺiui
ſibil maꝺ. ſatis ꝺ, aꝺ ſoluꝺa aꝺ aglo maꝺ ꝺ
quꝺ illa aꝺ opaꝺ ꝺ ꝑtio ꝺ ſuaꝺilis ſoꝛet.

3° nullꝰ ꝺ ſtatuꝰ ꝺ ꝛ qui maꝺ ꝰ ꝛibuat

agto, nam maa requirunt, vel ut sit aliquid coe
aglis cum subais corporis ut auicebron. vel ut sit
aliqd transmutaois subtus ut s. bonauent vel
qa in oi mouente seipsum requiritur maa quae
moueatur ut Richardus putauit. o 1u neq; in necee
est id quod aglis coe est cum corporibus, ee maam:
sufficit ut sit gradus gricus: sicut o est necee, ut
differant per foam pscam: satis est ut per driam, sicut
et acctia siue foa psca per suam driam dirunt.
at datur gradus gricus cois aglis et corporibus,
puta subaa. vult qd s. Tho. genus a maa,
driam a foa sumi, sed in corporis tum. nam sic ad
1u genus, i, et dria in eis. (rebus immaalibus) o
accipr scdm aliud et aliud, sed scdm unum et idem, quae
tn dirunt scdm consideraois nram. sed et quio in
rebus corporis genus et dria sumantur a maa
explicant dialectici cap. de gre.

nos 2u na agli capaces o sunt transmutaois
subaalis. mutao vo accidtalis o postulat in aglis
maam ulla pprie dictam. sicut neq; ead. mutao

postulat materiam in materia rationali, dum ~~ex~~ ex illigente
hoc obiectum fit illigens aliud obiectum, sufficit entitas
seu substantia angeli quae est subiectum ò physicum qualis est materia,
sed metaphysicum. atq; ita S. Tho. ad 2um dicit receptionem,
qua recipit aglus ò esse materiae, sed substantiae immaterialis,

Nos 3um. nam licet in corporibus reperiatur pars
movens et pars mota, quod etiam exigit Philosophus lib. 7o
et 8o physicorum, et 12i Metaphys. text. 20o ubi dicit nihil
potest moveri sine materia, tamen id necesse ò est in quolibet
mobili distinguere. sufficit in diversa consideratione in re
ead., ut mota dicatur, quatenus recipit motum, et
movens quatenus sibi ipsi motum imprimit. quod et
docent communiter physici ubi de motu.

Dices, aglus ò est forma infinita. ergo per materiam limitari dicitur.
nego cons. nam licet ò habeat specialem illam limi
tationem quam forma ~~illa~~ ex se indiciens ad hoc et illud
subiectum accipit a suo subiecto, quam albedo extra subiectum
posita ò haberet, tamen habet limitationem a suo esse quod ad
specialem naturam quae sc. ò est absolute subsistens qualis est dia
detriatur, ita S. Tho. ad 3um.
Caeterum si ò est angelus compositus ex materia et

foa, alias tn compoões patre nam componer ex
subto et accidtibus, utrum realiter cponar ex
subsistia et subaa, alibi puta in mpscis et tractatu
de incarnaoe explicatur. Videretur s. Tho. sic
ad 3um illa cpoõe admittere in angelo dum ex
boetio dicit angelum ee cpositum ex quo e, et ex quod e
vel ex ee et qd e, addit q; nam qd e, e ipsa forma
subsistens, ipsum a ee e quo subaa e, sicut cursus
e quo currens currit. Immunt q sac verba,
suppositum disgui a naa, quae e id quo e suppositum
at o disguerentur, nisi subsistia aliquid naae superadderet
Dici tn pt s. Tho. disguere solum id quod est
raoe ad ee, quod e existia, cum illa ne raoe qd e
disguantur in deo: sic que nisil ptinebit locus ille
ad distionem substiae a subaa. Itaq; hoc omitto, neque
expendo sit ne alia cpoõ realis in aglo, q ex
subto et accidente. nam compoões ex essia et
existia, ex gre et dria, ex naa specifica et indi
viduatione, si qua e, reales o sunt sed logicae tm
ut ex coiore philosophorum sniam suppono.
Colligi vo pt ex dictis hoc et superiore arto

quid sit aglus. s nempe subaa completa spiritalis
splex et viuens. addo, viuens, quae tn parla nria
o s, si dari o pt spiritalis subaa, nisi quae viuat
quod a aglus subaa completa e, eo praestat aia
raali, quae e solum incpleta subaa. quare s^tus
eug^s quod libri 83 q^um q^e 54^a dixerat, quod
a e melius oi aa, deum dicimus, sic corrigit 1^i
retractaoum c. 26° oi creato spiritu melius.

Artic. 3us Utrum
angeli sint in aliquo magno
numero.

Hic q^r, 1° an sit magnus nerus, 2° an sit certus,
3° an excedat numerum hoium, 4° an aliarum rerum
raois expertium.

1^a Cluo magnus e angelorum numerus. Ita s. eso.
1° ex scpra daniel 7° millia millium ministrabant
ei, et decies centena millia assistebant ei, apocalyp.
5° audiui voce angelorum multorum, et erat numerus
eorum millia millium. Hebraeo. 12° accessistis ad
multorum millium angelorum frequtiam.

2° id docent patres, s^s dionys. caelestis hierar. c. 4°

Vtus Justinus dialog. cum tripsone. S. Aug. 2i de trinit. c. 18°. S. Hiero. et S. Greg. Hunc locum Job. 25°, numquid et numerus militum eius, eundem locum explicantes de angelorum multitudine, S. Greg. cit. loco, numerus, i. supernorum civium infinitus est, et definitus exprimitur, ut qui deo est numerabilis, ee hoibus innumerabilis demonstretur.

3° Hac convenientia affertur a S.to Tho. p. partibus integrantibus totum universum, quae sunt corpora superiora, ea mole superant quae nobiliora sunt ac superiora. Ita caeli multo superant elementa. Ergo inter species rerum, illae quae omnium sunt praestantissimae, quales sunt angeli dicunt caeteras magno intervallo superare, ob quantitate continua seu mole, cuius incapaces sunt, sed multitudine seu numero, hanc multitudinem vocat S. Tho. ad 1.um de transcendentib., neque numerus angelorum est categoricus, qui fit ex divisione continui.

Nec dicas contra hanc congruentiam, et contra quo angeli sunt perfectiores uni sc. deo, eos minus multiplicari debere. nam dicunt quod est habere minimum de

multitudine est sui. Cpoōe ō in sedis paucitate
ut sit s. Tho. ad 2um.

Dicit agli nevanr parvo nero tobiae 12o. Raphael
ego sum, i. Raphael, angelus unus ex septem qui
adstamus ante dnum, et apocal. 1o, 8o, 15o, 16o
et 17o fit mentio septem aglorum. alibi etiam
alius nerus indicatur. go.

Ro vel nerus septenarius est officiorum et
quae tota angelorum multitudo etiam in sgulis ordinibus,
dividitur. vel si aglorum partium, et eorum qui
veluti principes versae terrae praefecti sunt, quod
tradit clemens alexandrinus lib. 6o stromatum
ubi habet septem qdem sunt quorum maxima est poa,
primogeniti aglorum principes; quod ō impedit
quominus interdum aliis functionibus obnoxii
fuerint, ut Raphael, et Gabriel, et inter eos fuerit
adhuc ~~soi~~ oium 1us qlis michael credit, alios
noiant ō nulli sed eorum noia sunt apocrypha
ex decreto ci Romani et Lachariae pontificis
qq Uriel tum lib. 4i esdrae c. 4o et 6o, tum a
nonnullis stis noiatur.

quod lucæ 15° mentio fit 90ª ovium sed deserto relictarum aglos repstantium, locus est solum parabolicus, ex quo certum argtum ò sumitur.

Nihil à moramur aliquem 12ⁱ mphr. text. 48° nerantem solum 4os aglos pro totuplici motu cælorum, si tn nrio infert, aglorum nerum e cælorum motu. Certius est ij, quod a spiritu 1° dictatum q qd appso scriptum. neq vo eo solum creati sunt agli, ut cælos moverent: cum creaturæ immaales ò sint ppter corporales. finis ij, 1, 5tus Tho. ad 3ᵘ nobilior est his, et proinde ò est ppter ea quæ sunt ad finem. at corporea referuntur ad spiritalia, tq media ad finem.

Dixi, si tn &c. nam ppsus vult rationem neri aglorum, quæ petr a motu cælorum ò ee nriam, sed pbabile et ea uti coactus est, 1, 5 Tho. qª ò pumus ad illigibilia cognoscenda pervenire nisi per sensibilia, nam Eugubinus lib. 4° perennis ppsiæ notant arlem lib. 1ⁱ de cælo. cap. 9 ponere supra cæli verticem subaas separatas quæ beatam ibi vitam degant.

2ª Cluo ò s certus sive definiri ò pt aglorū numerus.

pbr qª neq; authoritas neq; raò definitum angelorū numerum ostendit, ò authoritas. nam scpra sacra vel ò definit ullum nerum, vel si ullum assignat certum ponit pro incerto, ut monent sti patres ad c. 7ᵘ danielis, ubi obuant eum assignari quo maiorē vl humanus sermo vsurpare ò solet; quod si ulla traditione certus haberetur nerus stus patres meminissent, cum tn certum ee insinuent, stus dionys. lib. de cel. hierar. cap. 14º sᵗ Irenaeus lib. 2ⁱ c. 6º et alii. ò Raò nam alia nulla pōet assignari, q quae petitur a cælorum motu: at motus cælorum ò assignat certum numerum angelorū, tum qª forent admodum pauci si colligeretur nerus ex vario cælorum motu. tum qª ò eo creati st agli, ut moverent cælos, ut fuit dictum ē, cum et ipsi ppter se expetiti sint, ut creaturae nobilissᵃ ad laudandum, colendum et glorificandū deum aptissᵉ.

Cæterum licet ò sit definitus aglorum nerus

distribuuntur tamen certas per classes. nam s. Dionys.
caelestis hierar. cap. 6° 3 nerat hierarchias et cap. 7°, 8°
tres hoies ponit in qualib. hierarchia, sic quod sunt
novem ordines sc. seraphim, cherubim, throni,
dnaoes, gvirtutes, potestates, principatus, archan-
geli, et angeli de quibus consuli pt s. Tho. tota
q. 108a ac presertim art. 5°, et 6°.

3a cluo numerus angelorum excedit nerum
oium hoium qui sunt, fuerunt et futuri st. Ita s.
Tho hoc arto dum dicit angelos esse in quadam
multitudine maxima oes maale multitudinem
excedentes. et sic valet rao allata pro 1a cluoe.
quo in ptes versi (sc. intentae pse) nobiliores
sunt, eo sunt maiores vel mole vel nero.
at pse intenti st agli aeque ac hoies, et
hoibus nobiliores st, addo coem esse fidelium sensum
in sgulis hoibus suum aglum custodem deputari,
quod et patres docent. s. basilius concione 2a
in psal. 33u. s. Aug. lib. 83 quaestionum q.
29a et alii, et eum ex infimo ordine ut
tradit s. Tho. q. 103a a. 3°, et ensgi unum

undecunque aglum dirso tpore, dirsis hoibus
custodiendis ò praeee verislius putant qtó go
maiorē ee oportet oium aglorum nerum, q hoium,
maxime si superiores ordines tto numerosiores
sint qtó dignitate praestant inferioribus.

opponi pūt duo. prius illud deuteronomii 22°
constituit tros populorū iuxta nerum angelorū
dei, sic ñ legunt 70ª interpretes pro eo quod
vulgata legit, iuxta numerum filiorū israel
quod ostendit tot futuros hoes praedestinatos quot
sunt angeli beati. posterius qt daemones dam-
nati tot fore hoes pdestinatos, cum de iis dicatur,
implevit ruinas, daemones vo 3ª solum pte
superant a bonis aglis cum draco 3ª solum ptem
cauda traxerit apocal. 12°, cum econtra hoes prae-
destinati multo sint infra 3ª hoium ptem ut
innuit illud matth. 7° arcta via est quae ducit ad
vitam et pauci inveniunt eam. sed haec ò nocent
ò prius nam 1° si retinenda eet lectio 70ª
interpretum, et de veris aglis explianda, hunc
sensum haberet, tot futuros populos in divioe

babel quot designati erant agli populorum custodes
ac praepositi, ita origenes homil. 11ª in numeros:
vel qt designati sunt agli singulorum custodes,
tot hoies futuros: 2º et melius vel noie ange
lorum dei illigendi sunt filii Israel sic dicti ob
singularem dei in eos amorem, vel retinenda vulgata
lectio quam habet quoque hebraea et chaldaeus
nec non et aquila, et symmachus, quin et non-
nulla 70ª interpretum exemplaria ut testatur origenes
homil. 28ª in numeros. Sed in sensus in divioe
babel cananaeis ttum terrae assignatum ee, qtum
singulis tribubus Israelitarum, qui cananaeos
expulsuri erant in haereditatem cessurum eet.

Scribit qdem S. greg. homil. 34ª in evan-
gelia supernam illam civitatem ex hominibus
et aglis constare, ad quam tanti constendunt
hoium illic remanserunt angelorum, quod
et rabanus et magister in 2ª dist. 11ª sentus
est. verum hoc patris alii placent, neq; fductum
habent, nam illud marci 12º, erunt sicut agli
dei, ô de aeqlitate in nero, sed de slitudine in
castitate sumendum est.

ô posterius nam certum ô ē solum ne 3ª pars
aglorum cum dracone lapsa fuerit, pt ē noie 3ª
ptis indefinite magnus illigi numerus ut
Viegas in cit. locum ostendit et si 3ª pars definite
illigda ē, pt ô accipi locus ille de casu aglorū.
Imo litteralis sensus ē 3ª iustorū ptem sub
antichristi persecuōe defecturam ut Liranus in-
terpretatur, et quis de 3ª pte angelorū lapsorū
accipiendus eēt, ô colligeretur tot ēē hoīes
prædestinatos, quot agli lapsi sunt. nam illud
psal. 109ⁱ implebit ruinas, de ruina iudæorum
a fide deficientium, per conversionē gentium re-
paranda interpretandum ē; et si de reparandis
aglorum sedibus ô eēt necēe illigi quo ad oēm
numerum ac modum, cum hoīum aliqui habi-
turi sint minorē gloriæ gradum puta qui cum
sola graā baptismali mortui sunt, aliqui maiorē,
ut forte s. Joannes baptista et de sanctissima
Virgine dubium ô ē.

qto ftō nero superentur hoīes ab aglis ô
definiam, nec definiri pt. s. athanasius sive

maior esse multitudinem hominum quam brutorum plantarum
et rerum aliarum inferiorum saltem si acciperetur ut
ferunt verba S.ti Tho. quod res superiores vel mole
vel nero superare debeant res inferiores. quam
doctrinam a nobis limitari oportet ad ea quae sunt
se per se ad mundi constitutionem, ad quam caetera, quae
hoc inferiora sunt exceptis elementis et caelis a se
sunt per se, sed veluti per accid. et propter aliud.

Quarta cluo nerus aglorum superat nerum
rerum omnium materialium saltem quoad speciem. Ita
S.ti Tho. hoc art. ubi ratio est, quod substantiae im-
materiales excedant secundum multitudinem substantias materiales
quasi incomparabiliter.

1° ostendit credibile tot esse species rerum materialium,
quot nerantur agli danielis 7°.

2° valet saltem pro illo specierum nero ea
ratio, quam affert S.ti Tho. de excessu rerum per-
fectiorum sive mole sive nero, supra res minus
perfectas.

Dixi quoad speciem nam sic doctrinam suam li-
mitat S.ti Tho. lib. 2i contra gentes cap. 92°. et

q.e 6.a de poa art. 6.o ubi ludit, qd sub aa corporea o. ~~[illegible]~~ multitudine specierum maalium transcendunt, nec credibile videtur tot ee aglos quot sunt arenae maris, grana tritici, folia arborum, et stia; o dico ty o ee plures aglos q species rerum maalium. poet y aequare aut etiam excedere individua perfectorum entium, saltem eod. tpore existentium. Imo necesse est ab iis superari specierum numerum, si angeli excedant hoes quovis tpore ~~[illegible]~~ existentes, cum plures ee species rerum aalium, q sint hoes vel existentes vel praeteriti vel futuri credibile o sit. Cur a si agli superent nero individua perfectarum specierum, nec ee o sit ead. individua superari ab hoibus, haec rao pt afferri, quod illa fere sint in hoium commodum, et uni hoi unum illorum pit o sufficere, ut de esculentis patet.

Articulus 4us utrum agli dirant specie

quatuor quaeruntur circa presentem art. 1.o utrum possibiles sint plures agli specie drientes. 2.o utrum

possibiles plures drientes solo numero. 3° utrum
reipsa dentur plures drientes specie. 4° utrum
dentur actu solo numero drientes. Sit

1ª Cluo, dari pnt plures agli direntes specie. Ista
Thgi coiter, et ex Sti Tso. doctrina manifeste colligr.

pbr qª nulla est repugnaa. go.

ant. pbr nec ex pte dei repugnat ut qui poam
infinitam habeat, neque ex pte naa angelicae et
spiritalis, tum qª nihil magis repugnat multiplicari
specie subaa spiritalem q corpora. Haec multiplicar
qm essia dia magis et magis pticipabilis est a corporibus
quidni et illa multiplicabr, qm magis et magis
a subaa spiritali dia essia pticipabilis est. tum qª
neq; subaa spiritali repugnat, qua subaa spiritalis
est in gre nec qua talis specie subaa. o prius, quidni
n sicut corpus in gre specie multiplicabile est, ita et
subaa spiritalis erit specie multiplicabilis. o posterius
nam dria specifica erit limitata solum pfectionis. go
o impedis qminus genus idem ab alia limitata
pfectionis dria contrahatur, qd n illigimus magnum
habitatorem excludere alium inquilinum ab ead.

domo quem sortis angustae habitator includeret,
ita si quis idem una dria sic absorbeat ut ò
admittat alteram oportet eam limitatae perfectionis
ò ee, aut si e limitata alteri driae locum permittat
necesse e.

Conf.r ò datur tam pfecta species angelorum
quin dari pit adhuc pfectior, cum essia dia sit
infinite participabilis, et deus oipotens. gò alia
atq. alia species angelorum e possibilis.

Dices animae raales specie disgui ò put gò neque
angeli.

R.o 1.o dubitant aliqui nonne multiplicari
specie pint aae raales, ita ut sicut sub illertivo
absque discursu, ita sub ppio illgdi cum discursu
multiplicaò specifica possibilis sit, ad quod necee
ò eet, ut species infima fieret genus, quod impossi
bile e, sicut impossibile est supremum genus evadere
species infimam, alias poet ee subaa, quae neque
spiritus neque corpus foret, et sic ruerit argtao
a divisione, qua posito gre, et negata una specie,
infertur altera. Satis eet ut discurrendi ppium

actu haberet ꝑ aīa quo detrīaretur ad talē aām,
sive illud eēt radix admirandi sive aliud, quod
nunc videtur ēe reciprocum cum discursivo, tn appa-
reret reciprocum ò ēe, si aliud discursivum daretur.
2° et melius disparitas affertur inter aās et
aglos.

Non quod Spiritus sit immediata species cons-
tituta sub gre subaā, aā vò raālis sive homo,
ò Item. poēt ꝗ sicut illigr deus sub ente ēe
species infima, vel instar speciei infimæ
sc. subiicibilis ò prædicabilis, sic et aglus ēe
species infima sub subaā, quis aliunde sicut ens
Respectu creaturæ, ita subaā Respectu cporum
genus eēt.

Non quod agli contrahentes subaām spiritalē
forent oēs esdem ordinis, aā vò raālis ò sit esdē
ordinis cum aliis aābus gradum aālis ad alias
species detrīantibus. quæretur ꝗ cur sicut sub
subaā quæ cois ē spiritui et cpori, spiritus et cpus
ꝑ alias atq; alias species distribuuntur, ita sub

aali ò detur hinc homo, inde bellua, et ò-
sicut haec per has et illas aas sensitivas detriar
ad varias belluarum species, sic ille per has et
illas specie raales aas ad varias hoium species
detrietur.

Ito, quod unus idemque modus sit, quo-
moveri pint oes aae raales, puta per spees a
sensibus acceptas et depdte a phantasmatis.
nam sicut bellua eod. moventur mo per externos
sensus et phantasmata, tn dirsum specie sen-
tiendi ppium habent. unde et illis dirsos
instinctus attribuimus, sic lice eod. moverentur
mo oes hoes, ò desinerent habere dista specie
raocinandi ppia.

Sed qa si aa raalis quae nunc s, alias spee
pateretur aas raales, detegeretur aliquid in
hois, qua homo s, facultatibus, quod ò cognos
ceretur ee reciprocum cum raocinandi ppio,
et quo poet disgui ab hoe diversae speciei. at
nihil s, quin cognoscatur ee reciprocum. quid n!

an poa ridendi vel admirandi? Id si diceretur
ò eet demstrao quod ex raalitate vim videndi
et admirandi probamus. et psci videre se putant
sufficienter istarum vicium, et si quae sles sunt
connexionem cum discurrendi ppio, ut cum hoc
illas reciprocas ee contendant. econtra nemo
videt, quidquid est in aglo cum subaa spiritali
completa coniunctum, sic cum eo reciprocari, ut
ò pit concipi gradus aliquis inferior eadem
subaa. Imo facile cogitat, ut aglus in aa raali
praestantior est essialiter, sic inter aglos alium
alio praestantiorem ee poe subaaliter, quin et
cogitare pt unum alio sublimiorem habere cognos
cendi modum, et huius vrsaliores, illius minus
universales ee spees illigibiles, quae disctum ilgdi
ppium arguant. ad quod iuvare pt, tum quod ex
doctrina Thgorum species supnaales in scientia
infusa vrliores aut minus vrsales ee pint,
tum quod sub gradu sentiendi spees ppe infinitas
naa multiplicet. haec rao nra est aposteriori.

sed quis in assignandis naturarum diuersis rationes a priori desideret.

2ª Cluo dantur reipsa angeli diuersi species. Ita S. Thomas et alii communiter contra albertum 2ª parte tract. 2º q. 8ª. et S. Bonauentura in 2º dist. 9ª art. 1º q. 3ª.

1º ex S. Dionys. lib. de diuinis nominibus cap. 5º Comparante excessum qui est inter angelos cum excessu qui est inter angelos et homines. sed sic excessus est secundum species. 2º mundus visibilis variis speciebus constat. ergo et mundus inuisibilis: quem componunt angeli ex S. Greg. Naz. oratione de natiuitate Dni et aliis patribus.

Haec argumenta. tamen verisimilia proponimus. nam certa nulla suppetunt. Ideo S. Aug. lib. contra priscill. et origenistas ad orosium c. 11º, esse itaque sedes, id est dominationes, principatus et potestates in caelestibus apparatibus firmissime credo, et differre inter se aliquid indubitata fide teneo: sed quo me contemnas, quem putas esse magnum doctorem

quæ nam ista sint, et quid inter se dicant nescio,
nec ea sane ignoraa periclitari me puto sicut in nob
edia si dei mandata neglexero, quæ s^ti eug^i doctrina
duo continet.

alterum verum esse discrimen inter aglos. quod et
insinuat sacra scriptura dum eorum inæqlitatem
assignat, coloss. 2° exspolians principatus et
potestates traduxit fidenter palam triumphans illos
in semetipso, ibi ergo ad commendandam Chri victoriam
alios atque alios gradus aglorum enumerat aplus.
hæc a discretio ò s in graa, cum mali spiritus nullam
retineant, sed in naa seu naæ perfectionibus. et
s^tus dionys. cælestis hierar. cap. 6° dicit aglos in
naa perfectiores esse deo propinquiores aliisque præcellere,
tum in officio, tum in graæ gloriæque splendoribus:
quod ait se didicisse a dio suo sacrorum initiatore
s^to paulo explo. idem tradunt s^ti Basilius lib. de
spiritu s^to cap. 16°. s^tus hiero. in cap. 1^m eplæ ad ephes.
s^tus damasc. lib 2^i de fide c. 3° et alii patres

alterum ò esse certum verum in naa dicant.

Id ꝯ sicutum eet ô diceret s. Aug. quid inter se
dirant nescio, nec sane quicq certum affirmari pt
nam quod cparat s.tus dionys. excessum aglorum
inter se cum excessu aglorum respectu animarum,
ô ē necee illos se se invicē excedere sedm speciem.
satis s, quod sicut agli animabus naa praestant,
sic agli aglis praestent graa, aut si naa, ô sedm
specificam, sed entitativam solum pfectionē, quo aa
animabus non essia, sed entitate praecellunt, ut
plerisq ppsis placet. Jo s. damasc. citato loco ac
de essia qdē aequales ne naa inter se ac dispares
sint, haud quaq cpertum habemus, solus ille scit, qui
eos creavit deus nam et licet patres magnum excessum
unius agli prae alio agnoscant, ô ctinuo specifica
agnoscunt dria ratio vo petita a cparaoe mundi
visibilis congruentiam ctinet, demstraō ô est sed
contra cluōs.

Dices patres nulla videntur agnoscere specifica
driam, s.tus athan. oraoe in illud, oia mihi tradita sunt
et in q ibus ad antiochum q. 3.a et 4.a s. basilius

lib. 3° contra Eunomium, S.tus Damasc. lib. 1.arum Institu.
c. 7° et S.us Ansel. lib. cur deus homo cap. 21° 9°.

R.° 1° dici sic potest quod dicitur a S.to Tho. in 1.a dist.
14.a q.e 1.a a. 2° in prophetis, qualis est haec quo ad esse maioris
ponderis patrum dicta quam prophetorum; et sic S.us Damasc. animam
angelum, daemonem pro specie infima affert. ubi tamen distinguit
specie inter angelum et daemonem, quod per se nostrum ordinem
2° potest explicari de ead. natura, sive specifice, sive grice
tantum omnes in angeli in ratione spiritualis substantiae conveniunt.
nam ut de aliis taceam, S.us Basilius cit. loco probat
potest esse ordinem inter personas, quis sint eiusdem naturae, sicut
est ordo inter angelos, quis eiusdem naturae sint. ad quod non
requiritur, ut sit par unitas naturae inter angelos quae
est inter personas. alias sicut haec eamd. nero naturam habent,
sic una nero foret angelorum natura. nam et ibidem ad
salvandam in ordine unitatem naturae affert beatos omnes
et omnes stellas: cum tamen angeli beati ab hominibus beatis,
et stellae a stellis ex communi prophetorum sententia si omnes,
saltem aliquae specie dicerent

dices 2° angeli ab angelis dicunt solum secundum magis

minus, sc. qd unus sit alio splicior, et perspicacio
ris illectus. gò ò dirunt spée.

dist. aut sedm magis et minus quod petar a
dirsis gradibus essialibus, quorum alii aliis pfectiores
sint, alii minus pfecti, c. quod oriatur ex intentione
et Remissione esdē foa, n. qa ò pumus explicare
speciale modum, quo aglus vel splicior ē, vel per
fectius illigit q alter, utimur sor loqdi modo, ut
unus magis, alter minus illigit, idtn ò fit qa eadē
foa intendē aut remittē, sed qa alia dria pono,
alia p altero, contrahit coēm illigdi gradum. sit ne
à dria contrahens illum gradum eo nobilior nec ne
pendet a qe ppsica, an dria sit nobilior gre.
Certe sor sensu nobilior ē, qa se sī instar de
triantis Respectu detriati. poēt et dici entitative
pfectior, sicut foa psca entitative pfectior ē q
maa.

Qes, dirant ne angeli sola specie infima!
Ro etiam ee qui disguantur specie interiecta.
fauet s. Tho. qe 108a. art. 4o. ubi dicit dupliciter

ordinem esse per angelis, cum per hominibus unum ~~uno~~ solum
modo reperiatur, per hominibus distinguitur secundum ordines, secundum
dona gratiae, ò secundum naturam per angelis, vult distingui homines
secundum naturam et gratiam adeo ut illis pro diversitate naturae
diversa gratiae dona collata sint. quod est eum admittere
distinctionem per naturam angelicam respondentem diversitati donorum
gratiae. haec vero diversis per ordinibus et hierarchiis
gratiae diversa sunt, ut citata quae docet S. Thomas art. 1° et 2°
ratio cum conscientia afferri potest, quia rerum mundum visi
bilem componentium multae ò solum infima sed etiam
interiecta specie dirimunt; ergo idem de rebus intelligibilem
mundum componentibus sentiendum est. quare ò videntur
solum dividendi angeli per novem ordines tum per novem species
infimas, sed etiam per tres hierarchias tum per species
interiectas, imo singuli ordines S. Thomae sunt distincta
gratia seu distincta species interiectae, sub quibus angelus quilibet
infima specie distinguitur, et haec ò tum omnino certa, sed tum
verisimiliora proponimus. caeterum S. Thomas cit. art. 4° docet
distinctionem hierarchiarum et ordinum repeti dispositive
a natura et completive a gratia, quod quo sensu accipiendum

sic d. 2 q. 6 a. 6°

3ª cluo pnt dari agli solo nero discti pta durand. p. 2ª dist. 3ª q. 3ª. Scotus ead. dist. q. 3ª Richard. a. 5° q. 1ª et alii.

pbr 1° si hoc fieri ò poet, aglus aliquis v. g. michael, species eet et ò eet. sed hoc contradictorium s. gò.

maior pbr, eet spees ex hypoth. : et tn ò eet, qa ò poet contrahi ad individua.

Rondes 1° ee species, qa licet ò pit ee multis solo nero drientibus, tn consideratur ut abstracta a conditionibus individuantibus. 2° si ò s spees pdicabilis saltem ee spee subiicibilis. 3° ee ~~spees~~ spees, si ò formale qlis defines porphirius saltem eminentiale cuius haec ppria tao sit, ut sibi dria speica et individuale etia ortaliter idtificet.

Sed haec ò satisfaciunt.

ō 1ª tn qa naa dia perinde foret spees, etiam pdicabilis ut aglica : liceret ne eam recipere, ut abstracta a cognitionibus individuantibus,

Licet multis nero drientibus Inee ò poet. qd si
dicas ita fieri ò poe qa naa dia e etia corte sua sin-
gularitas, et naa aglica Inia qua oppugnamus
sua sgularitas s. tum qa naa ò pt considerari, saltem
cum aliquo fdento ut abstracta a cognitionib Indivi-
duantibus, nisi sub se conditiones Individuantes
habeat, per quas pit contrahi. sed naa aglica ò
habebit sub se eiusmodi conditiones Individuantes.
poterit si ita volumus disgui In duos plures ne gradus
reciprocos sicq dividi poet raale In ppium raandi
et volendi, sed gradus unus respectu alterius raoe
contrahentis ò habebit

addo nec poe naam aglica dici abstracta a cog-
nitionibus Individuantibus, nam ipsa cognitiones Indi-
viduantes et ipsa maa multiplicata nero, at naa aglica
ò e abstracta a maa. nisi tn abstractum e In raoe
vrsalis, nisi ab eo ad quod ordine dicit, v.g. naam
equinam ò dicimus abstractam ab his et illis hoibus,
qm ad eos ò dicit ordine. sed aglus nullum ordine
dicit ad ~~ad~~ maa

non 2um nam si p̄t ee spēes aliqua subiicibilis
quae pdicabilis ō sit, d̄t illa drīa spēica per quam
constituit vrtaliter pdtificare suam sgularitatē. Pōt
ō nulli ppsi q̄a faciunt eum univocum respectu dei
et creaturae imo et gūs, deum spēem ō pdicabilē, sed
subiicibilē vocant, q̄a eius nāa sibi sgularitatē, imo
et existiam pdtificat, sed nulla ē rāo cur michael
qua talis spēe suam sgularitatē qua sic, seu michaelē,
suae drīae specificae, virtualiter pdtificet nam ēctra
sicut iuxta stu Tho. licet aglus ō habeat māam
et fōam a quarum una genus, ab altera drīam acci
piat, tn ex gre et drīa constituitur, ex gre qdē in qtū
considerat illectus noster illam rē ut indetriate,
ex drīa vō, in qtum considerat, ut detriate, quidni
licet ō constet māa et fōa, hac, qua sit in tali spēe,
illa, qua individuetur, tn suam habeat drīam spēicam
et suam drīam nēricam vrtaliter a se inuicē distās,
spēicam qdē, ut indetriate, nēricam ut detriate, in
hoc sc. individuo considerātur.

non 3um nam ut mox dictum ē, nulla ē ratio cur
drīa specifica agli sibi vrtaliter pdtificet drīam

nerica, nec ratio maior quam cur dicta gratia sibi
specificam virtualiter identificet, ergo ob est recurrendum ad illam
distinctionem speciei formalis et speciei eminentialis. Habet hoc
sola divinitas ut sibi identificet suam singularitatem, sitque
essentialiter unum singulare, idque ob suam summam in-
finitatem, et independentiam per quam fit ut omne esse complectatur
per se, et ob potentiam ut ullius producentis ad alia atque alia
individua per quae multiplicetur extendi: sicut hic pater-
nitas filiatio et spiratio passiva, ut sunt hae nero, quae quidquid
est perfectionis, illud per suo quaeque gratiae includunt, neque
fingi potest ullum principium, a quo alia paternitas emanet.
cur a ob obstante infinitate 3ex sit relatio, et una sit
essentia, haec ratio affertur, quod essentia sit ens essentialiter
absolutum, relatio vero essentialiter respectiva sit ~~cum~~
hoc non facit ut dari ob potentiam una relatio, quin detur
altera; cum extra divinitas alteram divinitatem dari non
postulet.

Probatur 2o. Ergo plures angeli nero differre ob possent quia
multiplicatio nerica petitur a materia. Sed haec ratio nulla
est. ergo.

minor probatur.

1° q^a etiam ex contraria sententia quilibet agl^us existens est vere individuum. duo agli duo sunt individua, licet hoc quoque habeant ut sint distincta species. ergo individuatio a materia petenda est. quod si individuatio est petenda a materia, cur ab ea petenda erit individuatio quae sub ead. specie individua multiplicet? quidni perinde absque materia sub specie multiplicabuntur individua, sicut absque ea constituitur individuum.

2° materia proprium est individuationis vel intrinsece et formaliter, vel extrinsece et respective. neutrum dici potest.

Ad primum. nam materia realis est haec nero intrinsece per materiam, cum a corpore separata est desinat esse haec nero. sed haec res quaelibet per id, quod est intrinsece et formaliter a parte rei, ab alia quavis intrinsece et formaliter disgui dicitur.

Non posterius. 1° q^a res aliquae disguntur nero sine ordine ad materiam, ut duo lumina gloriae, duo actus intellectus aut voluntatis agliae circa idem obiectum et sl^ia. nec satisfacit quod dicitur habere suum subiectum

pro maa, tum qa authores oppositae sniae eam sequuntur
ob authoritatem Sti Tho. at S. Tho. reperit individuorum
multitudinem, a maa stricte spta, ut constat ex art. 4o
tum qa poet naa speica agli habere raonem maae res
pectu huius individuaois, sicut genus respectu huius
et huius driae speicae maae raonem hi. 2o qa manet
res aliqua nero ead. quis ad disetas nero maas ordinem
dicat, imo et disetis mais idtidem uniatur, ut patet
ex ~~una~~ aia raali, quae nero ead. remanet in cpore
quis per nutritionem novam idtidem induat maam, et
vix quicq in hoe sene, eius, quam infans habebat
maae supsit.

Quare o aliunde res quaelibet individualis putanda
est q a sua unitate quae sicut instar gris ccipit qtenus
harum operaon quae multis speebus coieunt ppium est,
et instar speei qtenus ppium est operaonum, quae alteri
speei o coieunt, sic et individuaois ppium habeat,
qtenus talem speem contrahere et his et illis nero
operaoibus subiacere illgr.

quid hac de re sentiat S. Tho. inter Thgos imo

et inter eius discipulos retrouerter. nam sic art. 4°
ea, in quae coeunt spee, et dirunt nero, coeunt in
foa, et disguntur maalitter; si go agli o sunt compo
siti ex maa et foa, seqr quod impossibile sit ee
duos aglos unius speei. et post videtur multipli
caoes ponere in sola multiplicaoe maa secdm di
uisionem qtitatis: qua sublata negat multiplicandos
nero aglos, quis sua maa cstarent. at s^us idem
doctor in 1^u dist. 34^a q^e 1^a a. 1° dicit naam coem
individuari per maam, vel per aliquid, quod sit iusta
maa. et ~~sor~~ opusculo 16° ppho ultimo contra
auerroistas putantes unum nero dari illectum, puta
subaam spiritalem, per quam tq foam assistentem, oes soes
illigerent, unum inq nero, quod repugnaret talem
illectum multiplicari, valde, in ruditer argtatur
(auerroista) ad ostendendum qd deus facere o pis, qd
sint multi illectus cdem speei, credendo, sor
implicare contradictionem. prior locus clare supponit
poe ee aliud ppium individuaois q maam. posterior
ostendit, illectus, siue subaas spiritales etiam ttum

assistentes multiplicari pro ne vero. affirmat aliqui
q. 47 a. 1 u, sed ibi agit S. Tho. de multiplicatione
secundum speciem quam contra democritum et anaxagoram
negat petenda esse a materia.

Sic duo dicam.

alterum S. Tho. opposita nostrae sententiam relicturum fuisse,
si tum per artis parisiensibus fuisset erroris damnata:
sicut damnatam fuisse obuant Richardus in 2 dist. 3a
a. 5o q. 1a et Hervaeus q. 2a a. 2o qui Hervaeus, postquam
explicare conatus est artium parisiensem, quidquid esset in
contrarium eius intentioni habeatur pro ordinato.

alterum S. Tho. sic art. 4o repetere multiplicationem
nostram a materia ordinato quod ab ea intrinsece repetenda sit,
sed quia quoad designationem pendet ab eius multiplicatione
secundum divisionem quantitatis: vel etiam quia ordinatur ordinarie
debere multiplicari individua, nisi quae corruptibilia
sint: cum ex ia intentione ab agente intendatur
multiplicatio secundum speciem, ut habet sic ad 4 u, et solum
multiplicanda videantur individua ad speciei conservationem
ubi obiter licet notare S. Tho. ad 4 u sicut et ad 3 u
ordinare multiplicationem nostram per agentis, quod sit

impossibilis, sed tantum quod necessarium sit multiplicabilis species quae individua, et quod intendatur ab agente individuorum multiplicatio quae protenditur in infinitum, sed multiplicatio secundum speciem. quid sentiat aristoteles explicant mpsci.

Dices, forma separata debet habere totam perfectionem speciei, quam includit in se. ergo species sed alteri formae separatae communicabilis est.

dist. ant., dicitur habere totam perfectionem, intensive, et extensive, n. sic una species habet totam perfectionem generis sed intensive tantum et extensive. unde et aliis speciebus locus datur.

Quarta conclusio dicitur aliquos angelos distingui solo numero, contrarium etiam defendi potest.

prior pars est alexis. alberti, sancti bonaventurae, scoti, gabrielis et multorum aliorum, convenientiae illius partis sunt, 1° quod dentur corpora etiam incorruptibilia solo numero distincta, ut patet de stellis. 2° debuerunt angelis perennibus aliqui secundum speciei remanere, ne species tota corruerit quod absurdum videtur sancto Eugenio in Enchiridio cap. 29°. 3° ostendere, cur pertineant

agli plures ad eund. ordinem nisi q.a solo nero disguntur.
4° amicitiam inter aglos iucundiorem fore, si sint aliqui
solo discreti nero. 5° sicut deus produxit homines plures esd.
beatitudinis capaces, sic producere debuisse multos esd.
speciei infimae aglos, qui vitae aeternae participes fierent.
posterior est s.ti Thomae. Servaei, Capreoli, Caietani
et omnium Thomistarum aut fere omnium. nam Ferrariensis
lib. 2i contra gentes cap. 93° fortasse, i, de facto
sunt in una spee plures, licet nobis ~~tota~~ causa dis
tinctionis eorum ô sit manifesta. Conientia est, 1° quod
individua ô multiplicentur, nisi ad speciei conservaoem,
quod et docet ipsius 2i de aa cap. 4°. 2° quod ad
maiorem mundi perfectionem cedat ac pulchritudinem.
Cui placebit posterior ista solvet 1oris argta. 1um
stellas vel esse partes integrantes sui caeli, ut de stellis
fixis dici pt et quae in proprio caelo ô moventur, vel
ô ut de aliis. posteriores saltem disgui spee, ut ex
diversis influxibus colligi pt. 2um satis fuisse ut
ex eod. ordine remanserint aliqui beati, quis ô ex
cad. spee. s.tus Aug.us id absurdum ô putare ut tota
species relinqueretur in damnaoe, solum dicere,

quod huiusmodi subuentum sit quia perierat tota, ò aglica
quia tota ò perierat. Ubi speciem aglicam sumit pro
tota natura aglica, quae constituit unum ordinem et
gradum rerum, alias cum plerique eorum qui priorem
sniam sequuntur, putent multas esse aglorum species
dicere debuisset S. Aug. subuentum ò fuisse speciei
aglicae, sed speciebus aglicis. 3um, pone aglos plures
eiusd. ordinis spee disgui, sufficere, ut ead. dona
supernaalia ac munera communia habeant, quomodo
angeli infimi ordinis in donis ad hominum custodiam
pertinentibus conuenire possunt. In daemonibus, vel ò esse
quaerendos discretos ordines licet alii aliis secundum naam
praestent, vel si sint, eos repeti a diversis gratiis,
quas habuerunt in via, aut aliis muneribus et
officiis quibus destinati erant, si in gratia perstitissent. 4um pone intercedere iucundissima amicitia
inter res illigtes diversae speciei, sicut et hominum cum
aglis in caelo iucundissima amicitia est: illam quidem
stare ò pone in mundo, nisi homines deuentur eisdem
speciei, quam homo naaliter cum alio, quam cum homine, so-
cietatem inire ò pt. 5um debuisse homines

plures solo discretos numero esse beatitudinis capaces
produci quam ô pnt produci plures nisi solo numero discreti
at poe produci plures aglos spee discretos, ideo et plurib
spee discretis, beatitudinem eamd. coicari potuisse.

Cui prior arridebit solvet argta posterioris. 1a
ratione haur qdem sufficere ut multiplicentur individua
sub ead. spee, quod spees conservanda sit. tn haur
unam istius multiplicationis causam esse, sufficere varie
tatem in gradibus, quorum sicut aliqui spee interiecta
alii infima discreti sunt, ita et aliquos solo numero
disgui coiens sit. atq; ideo plura solo numero discreta
ô per accid. solum, sed per se a dia sapia intendi.
2a, ô quidquid ad maiorem pfectionem vrsi facit, illud
a deo produci debuisse, et alias produci debuisse
multo pfectiores aglos. preterea videri ad maiorem
pfectionem pertinere ut multiplicentur individua
sub ead. spee, ut ead. spees ô intensium tum sed
etiam extensium complementum habeat, et ex in
dividuorum multitudine clarius appareat speciei
cuiusque pulchritudo.

Articulus 5us utrum

Angeli sint incorruptibiles.

Certum est aglos numq corrumpendos esse, cum bonos in perpetuum beatos fore constet, et malos aeternum miseros matth. 25°.

Certum est praeterea ob esse corruptibiles corruptibilitate stricte spta, quae sc. fit ead remanente maa.

Qr solum an sint ista corruptibiles et aliquo tandem modo pint desinere. duobus modis aliquid pt corrumpi. 1° a naa vel agente naali. 2° ab authore naa. prius hic in se ppium, raoe cui ab agente naali corrumpi pit, qlis est maa in rebus ~~suis~~ sublunaribus. posterius licet tale ppium ob habeat, tn hic depdiam a 1a caa, raoe cuius, si abea ob conservetur, desiturum sit.

1a ergo angeli sunt incorruptibiles ab agente naali ista s. ego.

1° Ex patribus Sto dionysio lib. de diis noibus cap. 4°, Sto basilio in psal. 44", Sto augustino

12i de civit. dei cap. 18o. Sto greg. lib. 4i dialog. c. 45o
et aliis. qui sti patres sic explicari ò pnt quod agli
actu corrumpendi ò sint. nam eorum incorruptibilitatem
a simplicitate defectu qi mãa sliqne rãoe repetunt,
quae eam talem ee ~~ac~~ naãm satis evidenter ostendit.

2o Idem iudicandum est de aglis quod de aã raali,
cum ò minus splices sint ac spiritales, et ab oi mãa
segregati, q ipsa. sed aã raalis immortalis est. tum
ex illo matth. 10o nolite timere eos qui occidunt cpus,
aãm a ò pnt occidere. tum ex cio lateran. sub bone
xo sess. 8a, ubi definit aãm raalem ee immortalem
et incorruptibilem.

3o, agli nisi sint in se quo patiantur corruptionem
ab agente naali. go ab agente naali incorru
ptibiles sunt.

ant. ostendr. nam id raõe minus subaã patitur
corruptionem est mãa quae per se diversas fo as appetit, et
qlitates contrarias quae se invicem oppugnant, ac
denique est capacitas recipiendi qlitates et dem subaã
destructivas, sed et aglis ò est mãa ex ostensis est
sup sunt in impori et immaãles, ò sunt qlitates

Contrariae sc. calor et frigus, humor et siccitas,
cum ne in caelis quidem in partibus suis reperiantur: nec
denique capaces sunt recipiendi qualitates suae subaeae
destructivas cum materia ob constent, nec possunt explicari,
quae nam illae qualitates forent.

Ex quo patet verum esse, quod dicit S. Thomas. Immaterialitatem angeli, esse rationem cur aeglus sit incorruptibilis
secundum suam naturam. nam sive aliunde possit esse incorruptibilitas, ut forte in caelis, sive ob, ubi est immaterialitas
ibi materia nulla, ubi haec ob est neque dantur qualitates
contrariae, neque recipi possunt qualitates destructivae
subaeae, uno verbo ob datur locus separationi formae a
materia in qua consistit corruptio, quae ab agente
naturali causari potest. Signum a incorruptibilitatis
ponit idem S. Thomas. in eius intellectuali operatione
cum in obiectum intelligibile sit super tempus, oportet
et principium, quod attingit intelligibile esse super tempus,
quia operatio rei cuiuslibet indicat modum illius
esse, et species et ratio operationis ex obiecto comprehendi.

Opponit sibi S. Thomas Platonem dicentem in timaeo, o
dii deorum, quorum opifex idemque pater ego —

opera sqdē vos mea, dissolubilia naā. Sed Rōndet pla
tonē per deos deorum fligere, ò aglos, sed cōpora cælestia,
quæ existimabat ēē ex eltis cōposita, ut eius
mentē refert, et fligit arbr ipse 1i de cælo text. 104°

2a Cluo agli sunt corruptibiles ab authore naā.

1° ex scpra, sapiæ 11°, quō à aliquid pōet perma-
nere, nisi tu voluisses, aut quod a te vocatum ò eēt, con-
servaretur; 1a ad timoth. 6° qui solus (deus) sit
immortalitatē.

2° ex stis patribus. Stus Iustinus qu ad græcos
qe 9° cu 13a quorum, i, incorruptibilitas ex alterius
voltate pendet, ea incorruptibilia ēē nequeunt: qua-
pter solum deum dicimus obtinere immortalitatē, qa
ex sua ipsius naā, ò ex alterius voltate sæc fli adē;
S. Ambrosius lib. 3i de fide cap. 2°, nec aglus
immortalis ē naāliter, cuius immortalitas ē ex
voltate creatoris. Stus Cyrillus lib. 8° thesauri c. 2°
quæ naīs præcipué insunt, ea respectu creatoris dei
nisil sunt. quare sicut ignis combustivus qdē ē, sed
ò deo, sic et aglus immortalis qdē ē sed ò deo.
Idem tradunt alii patres.

3° raõe; illud saltem ab authore naã corrupti
bile est, quod ab illo pdet in fieri et conservari, sed
agli ut in fieri, sic et in conservari dependent ad eo: id
in gralitate dictum est actorum 13°, in ipso vivimus
movemur et sumus. gõ. Ubi quaed. obuanda sunt.

Obua 1° quod res sit aliquo mõ corruptibilis,
ea habere poa ad õ ee; haec tn poa concipienda
õ est ut positiva, per modum inclinaõis. nam poa
positiva vel activa est, vel passiva. poa ad õ ee
activa õ est qa õ sit ut operetur ad sui destructionem.
õ passiva tn qa nihil positive fertur et inclinatur
in malum sibi intrinsecum qle est õ ee minus liber
rei. tn qa poa passiva positiva õ est ad õ ee, sed
ad novum ee, sive subaale, et qmõ maã poam
passivam positivam habet ad foas, sive accidtale
saltem, aut per electionem, aut per mutaõem ad diversa
loca, ut explicat S. Tho. qle 9a art. 2°. gõ agli
õ sunt poa passiva positiva ad õ ee. Sed itaq
poa passiva negativa, quae in eo consistit, qd res
ex sua naã õ postulet sub õi raõe, et in ordine ad
quamvis dei poa conservari. pt illa poa

dici ò Intrinseca. sed extrinseca q.a si quid positivum habet ratione cuius respit corrumpi illud est sola dei potentia cum per creatura existat sola ò repugnantia.

obiectio 2.o duobus modis illigi potest potentia passiva negativa, 1.o ut ò sit exigentia quaed. propriae conservationis secundum potentiam ordinariam dei, quomodo qualitas impulsiva per proiecto ò sit exigentiam propriae conservationis secundum ordinariam dei potentiam. 2.o ut sit talis exigentia propriae conservationis secundum potentiam ordinariam quomodo lumen quidem praesens illuminat corpus suae conservationis secundum potentiam ordinariam dei exigentiam sit. agli ò sunt potentiam passivam prioris sed posterioris gratis, sic ij destrui possunt a deo ut ab eo conservari postulent. Ideo discrimen est inter agli ut producibile, et agli ut corruptibile. agli ut producibilis sola potentiam passivam negativam sit, sive ò repugnantia ad produci ò sit quo exigat produci etiam secundum potentiam dei ordinariam. at sit quo postulet ò destrui, cum ex se fluxum ò sit, ut qualitas impressa nec postulet ullam certi temporis dictam maxime cum et contrario careat et proprium illius

Conservativum sc. deus desinere aut deficere ô pit.

obua 3° sc. aglum dici corruptibile adeo ô scdm

poam ordinaria sed scdm poam absoluta quia

scdm poam ordinaria pducibilis sit qq ꝫ magis ab

agente naali ~~magis~~ pducibilis ô sit q corruptibilis

tn nisi ipse sit quo resistat suae pductioni cum sit

aliqua resistiam cum sui adeo corruptione, qtenus ô

postulat adeo ô destrui obraoes supra allatas. sc.

dici dr corruptibilis sed ô sua naa nam sic sit s. eso

ad 3um ô dr aliqd corruptibile sua naa per sor qd

deus poet illud ad ô redigere ~~sed~~ subtrahendo

sua conservaoe, sed per qd ipse corruptionis ppium ~~fa~~

~~sit~~ habet vel contrarietatem vel poam maa, vbi

s. eso. sumit corruptibile absolute et ô pro eo qd

remanente coi subto destruitur, illud vo corruptibile

dicendum negat si per id solum sit corruptibile quod

a deo pit ipse nisilum redigi quo sensu et fuitio

Ronsionis indicat angelum dici poe ens nrium,

sed id, ii nrium qd sit caa suae necessitatis unde

ô repugnat nrium vel incorruptibile dici quod

ee eius dependeat ab alio sicut a sua naa, hoc non
impedit quominus patrum aliqui dixerint angelum
immortalem ee ô per naam sed per graam ut S.tus
Grillus citato loco et lib. 2° contra Julianum, Sophronius
per epla relata in sexta synodo actione 11.a, et S.tus
Damasc. lib. 2.i de fide cap. 3°, nam sumpserunt
naam non pro ea ô modo quae exigat conservari sed
quae ~~exigat~~ excludat ô repugnaam ad sui destructionem
sicut per graam nomen acceperunt ôe beneficium ab eius
liberalitate quis sit naae debitum quae est latior acceptio
graae, Ex epla patrum milevitanorum quae est 95.a apud
S.tum Aug.um, attamen ex eoi usu aliquid dicimus ee tale
naa quae exigit tale ee quis ut tale sit a voluntate
dei pendeat, v.g. ignis sua naa calidus est quae exigit
calorem quis poet deus ad caloris ab igne emanaonem
ô concurrere, graae vo noie vocamus ô beneficium
quodlibet sed quod est extra debitum et exigiam quomodo est
graa unionis, graa sanctificaois, et festius ordinis
dona sunt ultra debitum et exigiam naae.

Neque etiam impedit doctrina nra quominus
creatura ex sua naa dicatur subiici deo, nam vox

nāa sua, appellat verbum subiici, sicque sgrat
realē subiectionē et depdiam Respectu dei, at qdo dr
aglus ē corruptibilis nāa sua, hac vox appellat re-
ceptionē corruptionis, qsi ō exigat aglus conservari qd
tn ab eo exigr.

Quaestio 51a de comparaōe
angelorum ad corpora

Articulus 1us virum agli habeant corpora
sibi nāaliter unita.

Hac qe explicantur ea quae ptinent ad assumpti-
onē corporum. primus sic articulus explicabit
in quo consistat.

Certum ē eos in aliqua unione seu coniunctione
consistere, qd in illegimus verbum assumpsisse
humanitatē sui cum ea assumptionē, sic et assumptio
cporum aliqua aglorū cum cporibus unione fieri
dr, duplex a disgui pt unio una subaālis, sive
nāalis sit, qlis ē aā cum cpore, sive supnāalis
qlis ē unio hypostatica: altera accidtalis, qlis ē rei
locatae cum loco vel re loco prima, sive se ad
eam tm in raōe locati habeat, sive in raōe moventis.

et hoc, sive per ratione moventis tantum, sicut se habuit
daemon respectu Christi quem transtulit supra pinnaculum
templi, sive moventis simul ac vexantis sicut daemon
energumenos movet ac vexat, sive moventis simul ac
repraesentati. difficultas est quae unionem postulet assumptio corporum. sic

1a clausula, assumptio corporum ob consistit in ulla unione substantiali.

probatur quia dupliciter intelligeretur aliquis uniri substantialiter
cum corpore. 1o instar formae corporis informantis. 2o instar
personae assumentis corpus. sed assumptio corporum neutram
unionem postulat.

ob priorem. nam talis unio nec possibilis est, nec necessaria.
non possibilis, quia forma dicitur esse ens incompletum, aliquis
est ens completum: unde nec aliquis potest deprehendere a-
mam cognoscere, ut hic explicat Sanctus Thomas. a qua
pendere potest anima, ut cognoscat ob necessaria ut patebit ex
sequentibus clausulis. sufficit enim ut illi uniatur per
modum moventis, et ab illo repraesentetur: quod fieri
potest absque unione aliqua in ratione formae cum corpore.

ob posteriorem. tum quia hactenus nulla data est unio
hypostatica, nisi singularis illa, quae verbum assumpsit
humanam naturam et tamen multiplex facta est assumptio ut

patebit ex arlo seqte. tum q^a assptio fit naaliter
ab aglo, unio vo hypostatica fieri o pt naaliter, cum
subaa spoliare o pit aglus ppria subsistia, sicut
nec naam sua pprietate; tum deniq; q^a sublata esdi
unione concurrere pt oia nria ad assptionem.

2^a eluo, ad assptionem o sufficit presentia pr
raoe locati, neque pr raoe mouentis aut vexantis.
tres sunt ptes.

1^a ostendr. nam patres docent aerem, daemonibus
plenum ee, qui post iudicium pr tartara detrudendi
st et tn aerem nemo dixerit a daemonibus assptum. go
o sufficit praesentia pr raoe vi locatae.

2^a evidens s. nam aglus portat abacuc danielis
14°, et daemon Xrum portat pr pinnaculum tpli, neq
tn vel abacuc ab aglo, vel Xrus a daemone assptus
dicendus s. et vo uniri pr raoe mouentis s tm
mouere localiter, o s assumere ad se, qd tn prae
se fert assptionis noem.

3^a deniq pbr. nam daemones mouent ac vexant
energumenos, neque tn eos dur assumere. neque vo
si aliis cporibus coniungant pr raoe mouentium

ea q; Eucbtant, ut cum dæmon succussit domum Job
Ideo reperitur assptio.

3ª cluo ad assptionem hæc tria concurrere dnt. 1º
positio Localis intima agli in corpore. 2º positio in
ratione motoris. 3º ut per illud repræsentetur. Ita s.
Tho. a. 2º ad. 2ᵘ.

1º apparitiones aglorum in assumptis corporibus
quarum mentio fit in sacris litteris has omnes et solas
conditiones hnt: sic Stus Raphael intime fuit
in corpore movebat illud corpus et per illud repstabar.

2º his conditionibus ò positis, ò s assptio ut patet
ex 2ª cluone: illis positis nihil deest, quin dicar
assptio. et vo assptio est moralis quæd. actio eo fine
ab aglo suscepta, ò solum ut intime sit in corpore,
vel illud moveat, sed et ut per illud repsentetur.

Requirit preterea durandus in 2ᵘ dist. 8ª q. 2ª
n. 7º ut corpus formatum sit ab aglo. requirit
scotus, ut in eo sit definitive. sed neutrum nrium
s. ò primus qª sufficit repstao, quæ fit perinde
sive corpus ab aglo formatum sit, sive ò. non
posterius nam ~~sicut~~ ut verbum assposit suavitatem, in qua

definitive ò fuit, quidni et aglus cpus p quo
definitive ò eet vere assumeret ad hanc à repstaõe
adverte nrm ee ut cpus quodammò sustineat
agli psoa, adeo ut pit dici aglus p eo cpore ap
parere, et eo viso dicatur ea psoa repstari, quae
est p cpore; qq n cpus et aglus ò st maa et foa,
tn p assptione hnt aliqua slitudinem maae et
foae. Jò aureolus p 2u dist. 8a a. 1o dicit as-
sptionem cporis sup unionem effectiva motoris,
addere unionem slitudinariam maae et foae. Itaq
sicut aa repstar per corpus, sic aglus per cpus
assptum repstari dt. et sicut actiones quae
eliciuntur per cpus attribuuntur aae et toti cons
tituto ex cpore et aa, sic et actiones, quae
exercentur p corpore, tum aglo, tum ylli cposito
ex corpore et aglo attribuendae st. quo re
pstari pit aglus per corpus, explicat stus eso
cit. a. 2o ad 2u. nempe sicut scpra sacra
describit res ylligibiles sub speciebus rerum
sensibilium, sta corpora sensibilia sic ab aglis
foari, ut repstent eorum ylligibiles pprietates.

Ex duobus 2° perinde se habere, utrum aliqua persona determinate repraesentetur per corpus assumptum, an indeterminate tantum. nam sic quidem apparere potest ut determinate cognoscatur, v. g. gabriel archangelus talis determinate apparuit b. virgini per assumptione. sed utrum ò s. nam potest angelus nolle agnosci, sicut raphael solum sub nomine azariae vult cognosci tobiae 5°. et potest velle aliam personam repraesentari per seipsum, sicut deus per angelis apparentibus repraesentabatur nomine abrahamo moysi et aliis, ut habetur hebraeo. 2°. satis esset itaque, ut persona indeterminate repraesentaretur, quae demonstrari quidem digito posset, tamen quae non esset, ignoraretur. quomodo homo ignotus externa sua specie repraesentat personam suam, quis ò innotescat quis sit, sed tantum digito potest demonstrari.

Caeterum ex illa necessitate repraesentationis fulgur multa nec assumpta fuisse, nec assumi posse, quae legimur fuisse mota ab angelo, aut certe ab eo moveri possunt. 1° ò s assumptus serpens genes. 3°, ò assumpta —

asina balaam numerorum 32°, nec assumuntur
Energumeni: cum his visis nemo dicat repetari
daemonis personam. 2° nullum vivum, ipsius, sive planta
sive bruti sive hominis proprie assumi potest: nam his visis
repraesentantur res ipsae, planta sc. ~~[illegible]~~ brutum, homo,
v. g. Energumenus: nec dici potest videri daemon, vel
angelus. unde sequitur ipsius, quod assumitur, semper alterius
speciei esse ab eo, quod apparet: ita corpus ob vivum,
sed vel cadaver, vel alterius generis, et tamen apparet
vivum.

Articulus 2us verum angeli assumant corpora.

Diximus quid sit assumptio, et quare, reposita sit
nondum a apparet, detur ne aliqua vera assumptio.
nam si apparitiones omnes imaginariae sint, nulla vero
assumptio datur sit.

1a Cluo dantur aliquae apparitiones solum imaginariae
probatur aliquot exemplis e supra depromptis. genes.
15° deus per angelum apparet abrahamo dormienti,
et illi revelat futura multa, matth. 1° et 2° angelus
semel et iterum apparet dormienti Joseph, ne

ulinquat beata virginem, ut fugiat in aegyptum
et cit. cap. 2° magos admonet de mutanda via. sed
et quoties prophetis, quoties S^to Joanni evangelistae in
somniis aut spiritu agli apparent.

2^a cluo, sunt apparitiones in veris, subaalibus,
ac visibilibus corporibus, adeoq; agli assumunt
corpora. e contra Uldaricum quemd. apud dionys.
carthusianum in 2^ii dist. 8^a q^e 1^a. e a S^ti Tho. sic
et citata dist. 8^a q^e 1^a a. 2°, ubi dicit oppositum erroneum
esse, et cois Thgorum.

1° sunt exempla in scripris. genes. 18° apparent abra-
hamo tres agli, quibus lavat pedes, quos excipit con-
vivio, qui videntur a tota familia. apparet raphael tobiae,
eum ducit et reducit toto lib. tobiae. apparet gabriel beatae
virgini matth. 1° eique mysterium incarnaois annuntiat.
apparet daemon christo matth. 4°, cum eo loqr, ostendit
oia regna mundi. apparent agli mulieribus in
resurrectione Christi matth. 28° quarum apparitionum
aliae fiebant oibus et sic contingebant secdm corporea
visionem, q^a videtur id, quod positum e extra videntem,
ut loqr S^tus Tho: aliae his personis factae sunt quarum

sensibus ob perfectionem illudi repugnabat, qualis Xrus et virgo sanctissima.

2° patres agnoscunt veras apparitiones, S^tus Athan. serm. 4° contra arianos, S^tus Eug. lib. 2^i de trinit. cap. 7° et 10°, S^tus Gregorius homil. 24^a in Eulia, S. Damasc. lib. 2^i de fide cap. 3° et alii. apparuisse, ut S. Eug. 12^i de civit. dei cap. 23° hominibus angelos in talibus corporibus quae ò tantum videri, sed etiam tangi possent verissima scriptura testatur, ubi et dicit celeberrima famam esse, sylvanos panes et faunos impuberes extitisse mulieribus, sicut et daemones quosdam quos dusios nuncupant galli, idque tam constanter asseverari, ut negare impudicae videatur.

opponuntur ò nulla. 1° c^ia ancyranum, et refertur capite epi. 26^a q^e 5ª ubi scribitur sceleratas quasdam mulieres daemonum illusionibus et phantasmatibus seductas credere et profiteri se nocturnis horis cum diana, cum herodiade aliisque mulieribus super quasdam bestias equitare. hoc vero illusioni, quae fit in somniis, attribuitur a c^io. 2° nonnulli patres, ut S^tus Epiphanius haeresi 26^a, ubi, quomodo, ut, prout daemon, qui spiritus sit immundus et incorporeus, corpora assumere;

et S^tus damasc. 2^i de fide cap. 4°, ubi dicit dæmones
deo permittente transformari in quam volunt figura
κατα φαντασιαν, secundum imaginationem. 3° Sacrato.
agli saltem boni, nihil superfluum faciunt; sed super-
fluum foret assumi corpora, cum nec agli nria sint,
et quæ fierent per assumpta corpora, per imaginarias
apparitiones fieri possunt.

R^o ad Sgula.

ad 1um c^ium ancyranum ò negat ullas apparitiones
in veris ~~appari~~ corporibus fieri, nam 1° agit solum de iis
apparitionibus, quæ mulieribus a dæmone extinguunt,
quæ si imaginariæ tantum forent, ò extinctio ò est aliæ forent
imaginariæ, sicut imaginaria ò fuit ea, qua Xrus
a dæmone assumptus est. 2° ostendit, quid sagis similibusque
mulierculis extingat sæpius, ne sc. illæ de quibus agit
eo prætextu, quod vere agerent cum diana et hero-
diade multos secum ad infidelitatis interitum per-
traherent. qui in simplices erant, quæ credebant ista
vera esse, deviabant a fide et errore paganorum
involvebantur, cum aliquid divinitatis aut numinis
extra unum deum esse arbitrarentur. quin et easd.

mulierculas videre reprehendere, ut ostendunt pos
trema capitis verba quod dicerent in istis apparitionibus
creatura immutari in melius aut deterius, sc. substantialiter
et in altera specie quare dum decernit ut sacerdotes
praedicent haec falsa esse, et eum qui talia, et sic sentia,
credit, fidem perdere, ò definit utiliter credendum
esse nullas apparitiones, etiam daemonum fieri in corpore
visibili, sed illas speciatim, in quibus diana tq verum
numen appareret, vel in quibus aliquid ex una in
altera specie mutatum esse crederetur.....

ad 2um S.tus epiphanius reiicit assumptionem corporum,
in quibus actiones formaliter vitales exerceantur, qualis est
gratio, agit ij de eorum errore qui putabant daemonem
vere genuisse liberos ex semine ab Elia suscepto, unde
et recentior editio, ò sit corpus assumere, sed de corporibus
participare quippiam, quod est S.tum epiphanium reiicere
unionem agli cum corpore, ~~Respectu unius~~ in quo sit vera forma:
quod et alii patres reiiciunt, ut S.tus Hieronymus in
cap. 2um abacuc, ubi dicit daemones praesidere
quidem exterius simulachris, ac ò esse intus S.tus vero
damasc, scribit xata pactabiar quae vox melius

vertitur sicut apparet, ut vertit Billius (quomodo et quod tale ô est, et tale videtur, dici pt phantasmata marci 6°, putaverunt phantasma esse, licet haberet verum corpus) q sedm imaginaoem, ut faber.

• ad 3um ô est superfluum ab aglis assumi corpora, na 1°, quod agli boni ea ante Xrum assperserunt, fuit qdda figurale indicium, quod verbum dei assperturum esset corpus humanum, ut hic scribit s. Tho. ad 1um. 2° quaecq. eorum apparitiones, indicant illigibilem societatem, qua hoes expectant cum eis habenda in futura vita, ut s. Tho. ibidem. 3° per appariones in corporib. hoes ab iis coevientius et connaalius edocentur, ut docet s. Tho. de poa q. 6a a. 7° in corpore. Esto nria ô sint aglis corpora, et per imaginarias apparitiones facere pint qd faciunt per veras.

Caeterum ô mentiuntur agli nec decipiunt, dum in assptis corporibus apparent, qa nolunt aliud videri q qd apparet, esto aliud credantur esse, nempe assumunt ctm corpora, ut se se repstent: qua in re ô decipiunt magis q scpra decipiat, dum per mphoricas locutiones res alias sgrat.

Dubia quæd. Solvuntur

Quæres 1° qlia sint cpora quæ assumuntur.

R° 1° ô nunq assumi cpora jam facta. nam dæmon sese ô nunq ponit in cadavere, qd movet, et per quod sese repstat. Id expltis pbat delrio ~~dib~~ q^ii agitarū q^e 18 Sect. 1^a.

R° 2° coiter assumi corpora ô facta, sed factitia, sc. ex aere vaporibus exhalaoibus et sli mâa condensatis compacta. raô ē 1° q^a modus illæ valde obvius ē, nec tot obnoxius incommodis, hoc eet si corpora mortua præsertim hūâa assumerentur, cum ô ctingat assumi corpora mortua, nisi a dæmonibus, et par sit ab iis ô assumi corpora, nisi damnatorum, quæ ô occurrunt spēr saltē quovis mo, ô corrupta, et a fætore libera. 2° vix unq remanet aliquid solidum, angelis cpora relinquentibus, aut quicq subiectum sensibus, sed evanescunt statim: qd contigit corpori assumpto a Raphaele aglo lib. tobiæ c. 12° go signum ē ead. cpora ex aere vaporibus, exhalaoibus sliq; mâa compacta ~~fuit~~ esse.

Quæres 2° quana vrte compingantur, diâ, an aglica?

R° Cōpingi aglicā; 1° q^a ō nunq dæmones assumunt, at deus illis corpora ō compingit, neq; ē id deum decebet, 2° effectus ille ō superat vrtē aglica: pt ē aglus artificialiter coniungere aerē cum vaporibus et exhalaōibus, sliq; mā^a etiā retinentib^9 ppria entitate, eaq; sic aptare, vt exterius videant ēē ea cpora, quorū ad fōa comparta sunt. quod ē pūt applicando activa passivis pdurere imperfecta aālia, vt patet de magis pharaonis (qui si cum serpentes ranasque fecissent ō potuerunt efficere scynifes, deo impedienti tribuendum ē ex S^to aug° 3^i de trinit. cap. 9° vnde et dixerunt digitus dei ē hic) quid ni et hic contingere aerē vapores exhalaōes et slia, vt exterius huā fōa vel alia quævis appareat.

Nec dicas S^tū ēso. hic ad 2^u et 3^u hoc tribuere vrti diā, nam ipse in 2^u dist. 8^a q^e vnica a 3° dicit aglos pōe effōare cpora per motum localē. et hic, citatis locis vim ppriam aglorū indicat, dum ad 2^u dicit, cpora sensibilia, diā vrte fōantur ab aglis, et ad 3^u agli assumunt cpora, ex aere, condensando ipsum vrte diā. nam cpora sensibilia

formari ab angelis eos condensare aerem quid sit super
virtutem angeli, cum id solum motum localem postulet, utique
virtute divina dicitur facere, ob positivam quae augeat
naturalem eorum virtutem sed permissivam, quae sinat eos agere,
cum ob quaecumque naturaliter possunt circa homines, et ea, quae ad
homines pertinent, sinantur agere. Sic daemon ob occidit
liberos Job, ob eius domos evertit, nisi deo permittente.
atque ideo sanctus Aug. 2i de trinit. cap. 7o dicit angelos
sibi aptare corpora secundum attributa sibi a creatore
potentia.

Non est tamen diffitendum ob perfectissima quaecumque corpora ab
angelis formari potentia. Ideo dicunt aliqui forte corpora, tum
a gabriele tum ab angelis qui abrahamo apparuerunt
assumpta, et deo formata esse, et illud praesertim
videtur ab eo fuisse formatum, in quo assumpto deum repre
sentat angelus, Exodi 33o, ubi dicitur mosi, ob poteris
videre faciem meam, ob non videbit me homo et vivet.
neque non apparet, quomodo contingeret angelus corpus
tam luminosum, ut suo splendore excaecaret oculum atque
homines interficeret. certe corporum est perfecta ob esse
factitia corpora, ut naturalia omni ex parte imitentur.

nam ut ordinem dicam de soliditate de qua postea
deficiunt multum in temperamento, ideo contingit corpora
praesertim assumpta a daemonibus frigida et glacialia
sentiri: sive deus eo usque daemonem progredi sinat,
ut calorem in donum attemperet factitiis membris, quo
supersint aliqua fraudis indicia; sive ipsa calorem
sic, ut natura, attemperare ob potest, quam ars ob potest naturam
perfecte exprimere. deficiunt etiam plerumque in con-
formatione membrorum, saltem quae assumuntur a
daemone, cum ut obviat delirio citatae quaestionis sect. 3a
effigies humani corporis diligenter intuenti fere appareat
manca monstrosa, insigniter horrida, sicut nec
vox, nisi stridula, obscura, confusa et velut e
dolio fractaque olla prodiens, audiri solet.

quaestio 3o utrum solida sint assumpta corpora.

Ro 1o nec esse ob esse, ut sint solida, quia neque id
nostrum est, ut sub visum cadant, neque ut sub tactum.

non primum nam sicut nubes sic conpingi absque
soliditate possunt ut lumen in iis receptum colores exprimant
sicut patet in iride, ita conpingi possunt eum admodum
aer cum vaporibus, ut referendis coloribus nostris

quis nihil habeat solidum, sufficiat.

ò posterius non p̄t aglus ita detinere partes aeris vapores q; illi admixtos, ut tangenti ò cedant quin et ut ò nunq cedant minus quo durum, ò nunq magis quo molle cp̄us appareat. et sic abrahamo pedes aglorum dum eos lavaret aliqua p̄te duriores, alia molliores apparere potuerunt.

R° 2° aliqdo vere solida assumi. nam saltē ubi durabiliora cp̄ora ēē d'nt, et si contactu sint exploranda sæpius, ut fit a sagis, videntur quoq; debere ēē solida. et hoc si fiat aeri mis ceri debent solidiora cp̄ora, aqua terra, lutum, sulphur, resina, lignum. p̄ut et eo concurrere ossa humanorum cadaverum quæ inter se connexa solidius aliquid repr̄stent

R° 3° quoquomō quamq; solide cp̄ingant cp̄ora p̄oē tactu si adsit attentio reflexio q; dignosci talia ò ēē, qlia videntur.

1° Indicat Christus lucæ 24° ubi, i, palpate et videte, q^a spiritus carnē et ossa ò h̄t, sicut me videtis habere sicut alloqr̄ aplos credentes

in phantasma esse, ut haec verba indicant, existi-
mabant se visum videre, ipso vero tactu vult explorari
quid phantasma ostendit, quod ostendit nisi diligenti saltem con-
trectatione ac palpatione discerni potest, an verum esset corpus
aut phantasticum tantum.

2° quoque modo, quamque solide compingatur corpus
facere ostendit aliquis ut talis sit eius mollities, talisque
durities, qualis est illa quae est veri corporis, nec potest facere,
ut talem esse tactus saltem cum diligenti palpatione,
experiatur. ergo.

antecedens ostenditur, quia mollities et durities sunt 2ae
qualitates pendentes a 1is, puta calore et frigore sed
illae 1ae qualitates sic produci ostendunt in aere vaporibus,
et exhalationibus, sed ne materia ut ex iis existat
mollities et durities. tum quia neque ipsa materia per se habet
temperamentum nostrum ~~ad~~ caloris et frigoris. tum quia nec
aliquis ex se potest profundere calorem et frigus nostrum,
ut qui formaliter calidus ostendit aut frigidus, nec qualitates
habeat ratione quarum virtualiter calidus aut
frigidus dici potest. tum quia si applicatis aliis corporibus

in aere et sli mãa calor aut frigus produceret
facile eadem qlitates manescerent, ut proinde
mollities ac durities ò consisterent.

Nec dicas pōe aglum per applicaõem activorum ad pas
siva eo perducere dispoões ad cpus vivens nrias,
ut etiam foa introduci pit, et proinde eam mollitiem
pducere in cporibus quae viventium ppria sunt. nam 1°
eo qdem perducere pt in superfectis aãntibus, cum
ex putrefactione vel alia facili dispoõe, nascantur,
ò tn in huão cpore, in quo exquisitior multo dis
poõ requiritur. 2° si eo usq; perduceret dispoões,
foa subaãlis intromitteretur, sic q; ò remaneret
cpus phantasticum de quo sic agr. 3° si suspenderetur
ingressus portae in cpus huãm facile manescerent
qlitates nriae, cporibus inter se mixtis eadem qlitates
ò retinentibus. Unde nec diuturno tpore eadem
mollities eadq; durities percipi poet.

Dixi id pōe tactu deprehendi, nam ista fideles certiq
ò sunt visus et auditus. quippe distãa obcti et
dispoõ medii, in qua pt ee defectus facit ut

si sensus facilius errent. pterq qd visus ò solu
colorē sit pro obiecto sed et quod instar coloris est,
ut lumen tali modo dispositum. at tactus immediate
percipit obiectum suum, nec obiectum unum est, quod se ha-
beat instar alterius, sicq; tam facile errare ō
pt, nec errat, si attente applicetur. quod ita pro-
uidit natura, ut sit sensus qui alios pit corrigere.
nam si visus dissentiat secum, et ostendat comminus
turrim quadratam, et rotundam eminus, tactus qua-
dratam ee demonstrat.

Aliud 3us utrum agli
in corporib assptis opera vitae
exercerant.

1a Aliud agli ò pnt exercere in corporibus
opera vitae, quae secundum suam substantiam talia sunt, ut videre
audire, vel alio quouis modo sentire. Aliud est sti
Ro. 50 cart. in corpore et ad 2um.

pb 2a q a opus vitae, quod secundum suam substantiam tale est,
dt ee appio vitali intrinseco et substantialiter coniuncto
corpori. sed agli in corporibus assumptis ò appium
vitale intrinsecum et substantialiter eis coniunctum.

Confirmatur q.a opus vitae, de quo agimus, ò est mere spiritale, quod postulat potentias solum spiritales, quale est intelligere et velle agli, sed est materiale et corporeum postulans potentias materiales, vitales et corporeas. atq. in corporibus assumptis ò sunt potentiae vitales materiales et corporeae. neque in est verus visus, ò verus auditus, ò verus appetitus sensitivus.

Haec supponunt cōe ppsandi modum, secundum quem actiones vitales postulant essentialiter esse appio vitali. sed et quamvis absolute potest deus eas elicere sine pdtis a ppio vitali, tn ò potest agli.

2.a Cluo, agli pnt exercere in corporib assumptis opera vitae secundum modum, ò tn quae formaliter talia sunt duae sunt ptes. utraq est sti ēso. in corpore et ad 4.m 5.m et 6.m.

prior pars ostendit, q.a opera vitae secundum modum, ò tn formaliter ut talia, consistunt in aliqua motione, quae alias vitaliter elicitur, tn pt ò elici vitaliter et revera vitaliter ò elicitur, qlis est pedum motio in progrediente. sed ea opera pnt elici ab agli in corporibus assumptis. pnt in movere pedes ad

ambulandum, linguam et labia ad allidendum aerem ad palatum et sic ad edendum sonum, et motus aliunde nrios ad gratiam excitare. Sunt enim illi motus coe aliquid cum motibus ò vitalibus, et possunt elici ò vitaliter: nisilq; a vitalibus secundum entitatem dicuntur, cum eundem habeant terminum sc. idem ubi.

Est tamen discrimen inter comestionem et locutionem ex una parte et gratiam ex altera. Haec parte motum localem dicit tri productionem ad quem ne entitative quidem sese habere potest agnus, cum solum possit applicare activa passivis, transfundendo v.g. semen ad gratiam nrium. at illae entitative dicunt solum motum localem, aut si quem terminum v.g. sonum, illum potest agnus producere.

posterior, quod ò formaliter, ut talia, probatur quia opera vitae quo ad modum formaliter, ut talia, ò sunt solae actiones transeuntes, secundum se et materialiter: consideratae, ut cibi contritio eiusq; traiectio in stomachum, ut formatio soni in ore, ut motio localis pedum et transmissio seminis in locum gratiae idoneum, sed sunt eaedem actiones ut exercentur vitaliter, atq; adeo

ut prædicat appio vitali intrinseco substantialiter coniuncto potius quam substantialibus. Sed angelus ô pt exercere actiones sub illa ratione, quo operatur vitam formaliter ut talia exercere in assumpto corpore ô pt.

Ex quo sequitur, cum voces manducationis, locutionis, ambulationis et similes sumantur, ô pro actu vitali, ut motus est huius, sed ut vitaliter elicitur, angelos ô proprie manducare, loqui vel ambulare in assumptis corporibus. Ideo raphael tobiæ 12° cum essem, i, vobiscum videbar quidem comedere et bibere sed ego cibo et potu invisibili utor. nec proprie loquebantur angeli licet haberent aliquid locutioni simile, in quantum formabant sonos in aere similes humanis vocibus, ut loquitur s. tus Thomas ad 4um.

Quæ quo sensu dicat s. tus Aug. 13 de civit. dei cap. 22° et epla 99a q. 1a angelos eod. modo comedisse, quo Xrus comedit post resurrectionem.

R° hoc dictum esse quia ô secundum imaginationem solum, vel sensuum illusionem, comedebant, sive in phantasmate ut loquitur citato cap. 22° quod inane phantasma vocat cit. epla 99a sed vera realiq

manducaõe scdm entitatem quis ò scdm modum. ubi 3er disgui pt manducaõ. 1a quæ est tantum pr imaginaõe, aut scdm sensum illusionem. 2a quæ vera est sed tantum scdm entitatem. 3a quæ vera est scdm entitatem et modum. conveniebant agli cum Xro pr 2a et pr eo quod 2a comitatus, ut sc. sit defectus necessitatis, unde et sit epla dur escas sumpsisse manifestissima vrte, nec tn necessitate, sed potestate. ò coiebant pr 3a, cum Raphael dicat citato cap. 12o tobiæ, videbar qdem manducare et bibere. adeo q Cibus, quem sumebant, nec convertebar pr cpus assptum nec ex mo comestionis converti poterat, sic q comestio vera ò erat, sed figurativa spiritalis comestionis ut loqr stus eso. ad 4um.

Quæstio 52a de separaõe angelorum ad Loca.

Arlus 1us utrum aglus sit pr loco.

quinq; explicant ad hunc arlum. 1um utrum vere ac prie aglus sit pr loco. 2um utrum pr loco districto.

3.um utrum possit esse in loco adaequato, vel inadaequato, atque in puncto. 4.um per quid sit in loco. 5.um ~~ubi~~ dubia quaed. circa formam per quam est in loco.

Sectio 1.a utrum angelus sit vere et proprie in loco.

Unica clausula, angelus est vere et proprie in loco. est sti. Thomae sic et communis Thomistarum, uno forte Servaeo excepto, qui in opusculo de motu angelorum quaestione 1.a a. 1.o dicit ~~eum~~ eos esse in loco abusive tantum et eo modo quo causa dicitur esse in effectu. probatur

1.o Scriptura indicat angelos esse in loco, et loco moveri, matth. 18.o, lucae 1.o, hebraeo 1.o

2.o Id agnoscunt patres. S.ti Greg. Nazian. oratione 34.a, S.ti Gregorius 2.i moralium cap. 3.o, et S.tus Bernardus sermone 5.o in cantica, ubi dicit, angelos de loco ad locum mutari, tam indubitata, quam nota authoritas ecclesiae probat. et merito dici, quod ecclesia expellat daemones a corporibus Energumenorum.

3.o deus est in loco simplicis secundum modum sibi proprium ergo et angelus vere et proprie est in loco.

S.ti Thomae sic dicit angelum et corpus aequivoce

dici esse in loco, ò ~~[illegible]~~ ideo aglus ò est in loco, imo
cludit, dicendum quod aglo convenit esse in loco: ex 1a
dist. 37a q. 3a art. 1o dicit opinionem negantem aglos
esse in loco hereticam esse. ~~[illegible]~~ Sor itaq; dicitq; dicta est prorsus
ratio, qua aglus est in loco ab ea qua cpus. nam 1o
cpus commensuratur loco ò aglus, nisi ratione operationis
externae. 2o cpus habet situm in loco, ò aglus. 3o cpus
continetur a loco, etiam proprio puta a superficie ambiente,
ò aglus qui ò denominatur locatus a superficie cporis,
sed ab ipso cpore moto quod intime penetrat. ideo
potius continet locum iuxta Sti Thomam, quam instar
spongiae completer intrinsece totum cpus, cui respondet.
quomodo dicit quod aa potius contineat corpus quam ab
eo contineatur, quia hoc pertinet potius ad loquendi modum,
quam ad rem ipsam: dici quod proinde sicut deus est potius cum
loco quam in loco ut loquitur Sanctus Anselmus monol. c. 22o
et 23o, sic et aglus ob intimam illam in loco existentiam.

Itaq; aliud nihil volunt sive arles, sive non-
nulli patres dum aiunt aglos vel ò esse, vel abusive
tantum esse in loco. excludunt enim ab iis existentiam in loco
secundum modum cporum, quae et commensurantur loco,

et per eo situm habent et ab eo continentur.

Sectio 2ª utrum aglus sit per loco determinato.

Durandus per 1um disp. 33ª 2ª pte dist. qe 1ª dicit aglum ô habere parlarem ullum hic determinatum locum, sed esse actu per omnibus corporibus quae movere etiam sigillatim pt sive illa moveat actu, sive ô. alij ex hgi sniam istam erroneam putant, nec durandum excusant, nisi qa cit. qe n. 38º dicit se inquirendo magis, q asserendo sniam istam proposuisse. Sit

Unica cluo angelus est per loco determinato sive ô per omnibus corporibus quae movere pt.

1º ex scpra certum locum aglis assignante ut cum dur e caelo deturbati apocaly. 12º neque locus inventus est eorum amplius in caelo. qq ad litteram agit locus ille de iustis quos ad caelum raptos tentare daemon ô poterit tn ad 1um luciferi casum alludit. cum moveri dur de loco per locum ô job 1º Isaye 6º Lucae 4º Marci 5º, et aliis locis. cum affigi certis locis, ut cum ashmodeus a raphaele

religatur in deserto superioris aegypti. cum daemones
ex Energumeno depellunt in porcos marci 5.° cum
dicuntur reservari in iudicium aeternis vinculis sub caligine,
in epla S.ti Judae. ò nullae quidem scripturae deo assignant
motum, ut psal. 17.° inclinavit caelos et descendit.
sed id proprie ò dici, sicut patet, quod aliis locis ei
tribuitur immensitas quae aglis ò attribuitur. 2.°
ex patribus S.to nysseno oratione de infantibus
qui praemature abripiuntur, ubi dicit aglico spi
ritui coeternum sedem et locum esse caelum, spiritui
vò suaò terram. S.to Aug.° lib. 3.i in genes. cap. 10.°
et 8.i de civit. dei cap. 22.°, et S.to cyrillo lib. 6.°
contra Julianum docentibus ex daemonibus e caelo
deturbatis partem in aeris nostri regionem inferiorem
relegatam esse, cum et aliam partem detrusam esse ad
inferos scribant alii patres S.to athanasio epla
ad serapionem. S.to ambrosio lib. 1.i de spirit. S.to c. 10.°
S.to grego. lib. 2.i moral. cap. 2.° seu 3.° et homil. 4.a
in evangelia, et aliis tradentibus ad solum in
creatum spiritum pertinere esse ubique creatum vò

uno loco esse circumscriptum. disserte S.tus Damasc.
lib. 2.i de fide cap. 3.o docet aglos circumscriptos
esse, nec ij, i, per terra versantur, cum per caelo sunt,
nec cum adeo ad terram mittuntur. per caelo remanent.
quod si qui patres Contrarium insinuant, ò tam
volunt aglos esse ubique, q sua celeritate uno
fere momento, sese ubicq; pnt constituere: sic
loquuntur S.tus greg. nazianz. cit. oratione 34.a,
Tertull. apologet. cap. 22.o, S.tus hieron. lib. contra
vigilantium, S.tus maximus Taurinensis sermone
de S.to martyro taurino, et alii.

3.o limitatae entitatis dt esse certus ac definitus
locus, cum limitatio et illimitatio sequatur conditionem
entitatis. deus ij est ubiq;, qm illimitatam entitatem
ht. sed agli entitatem limitatam hnt.

Caeterum licet ò nulli patrum dicant aglos
circumscriptos loco, tn thgi ò dicunt eos esse per loco
circumscriptive, sed definitive tantum. nam esse circum-
scriptive sic accipiunt ut res sit tota per toto loco,
et per sui ptes per ptibus loci quod aglis ò coeit,

nec sic modus loqdi est gorum nomine sed cum s^tus
greg. niss. lib. 2° suae ppsiae neget aglos circ
scribi pote quod ptibus careant.

Sectio 3ª utrum aglus
esse possit in loco adaequato inadaequato
atque etiam in puncto.

1ª cluo pt aglus esse in loco adaequato
pb^r q^a reuera gt locus sibi adaequatus. go in eo se
se constituere pt.

ant. pb^r, locus Rondens toti pfectioni agli est
locus eius adaequatus, qlis n est eius pfectio talis est
magnitudo q^a ex s^to eug^o lib. 6^i de trinit. cap. 8°
in iis quae o mole magna st, hoc est maius esse, qd
est melius et pfectius: toti vo alicui magnitudini
ac proinde et pfectioni toti locus adaequatus
Rondet, sed datur locus Rondens toti pfectioni
agli, cum certa sit eius pfectio. go et locus adaequatus.

Cons. manifestum est. eod. n mo iudicandum est
de loco adaequato agli, quo iudicamus de loco adaequato

Corporis ergo si cpus se se constituere pt in loco
adaequato ita et aglus sed cpus in loco adaequato
se se constituere pt ergo et aglus.

Ex his a seqr unum aglum replere maiorem locum
q alterum, et in unius locus adaequatus maior q
alterius, qm et unus alterum virtuali qtitate
sive pfectione superat. Imo dari poet aglus qui
repleret totum orbem conditum, qm eo usq; eius
pfectio ascenderet, ergo dari poet immensus,
qm rondet immensitas dei pfectioni q aglus
aequare ergo pt.

2a clus, aglus se se constituere pt in loco
inadaequato. est coil cra gregorium a valentia
sic puncto 3o.

1o ex sto Tho. a. 2o, ubi ergo s, i, necesse, qd
detrietur ei (aglo) unus locus indivisibilis
secundum situm, sed vel divisibilis, vel indivisibilis,
secundum quod voluntarie applicat vrtem suam ad cpus
maius vel minus, ubi vult positionem agli in
maiore et minore loco pendere ab eius voltate.

2° q^a aa rationalis p^t esse in loco inadaequato. g^o et aglus.

Ant. manifestum est, nam aa parvuli suum adaequatum locum ô replet, cum ead. postea adolescentis et viri repleat corpus quod nec forte adaequatus est aae locus.

neque dici p^t aam parvuli sic esse in eius corpore, ut etiam illud excedat, nam foa quidem est foa subiecto suo adaequari postulat, et sicut totum replet si dispositum est, sic nec extra illud existit. alias caeso brachio retineret adhuc aa extensionem brachii, quod nemo dixerit.

Cons. ostendit. tum q^a sicut mutabilis est aae subaa, sic et agli subaa mutabilis est. tum q^a nullus est modus unionis seu infoaois alligans aglum adaequato spatio. imo neque ulli inadaequato pro certo tpore vi unionis aut infoaois naalis astringit. quo differt ab aa Raali quae licet extra corpus alligata ô sit adaequato vel ulli inadaequato determinato loco, licet intra corpus pro oi tpore vel adaequato, vel certo inadaequato loco adstricta ô sit, tn ut est in corpore pro certo tpore, huic certo loco, sc. extensioni

sui corporis alligata est.

3° Ideo aglus esse ò poét in loco inadaequato, quia iuxta suam perfectionem substantialem est in loco, et proinde talis extensionis locum dt retinere, quia spes eand. retinet substantialem perfectionem. Sed haec ratio nulla est. nam corpora eand. perfectionem naturalem retinentia, pnt esse in loco inadaequato, sive in loco minore quam antea, aut naturaliter, puta per condensationem, ut patet de aqua congelata, aut sup naturaliter ut patet de Xri corpore, quod intra species angusti panis vi sacramentalium verborum constringitur. et aa ò est adstricta loco secundum suam omnem perfectionem substantialem, ut ex mox dictis constat.

Q, pit ne aglus se se constituere in loco minore ac minore in infinitum

R° affirmative 1° id ostendit locus sti Thomae mox citatus.

2° neq; ex parte substantiae aglicae id repugnat, cum sit indivisibilis; neque ex parte formae qua est in loco, quae si est ubi a relocata distinctum, est quoq; secundum extensionem indivisibile, et si indivisibile ò foret

nisil eet quinimus sub minori et minori extensione poet existere, neq; ex pte modi quo e in loco, cum totus sit in toto, et totus in qualib. sui pte, nec sit in loco per infoaoe, quo differt ab aa raali, quae licet sit indivisibilis, et supponas habere ubi indivisibile in cpore, sitq; tota in toto, et tota in sgulis ptibus loci, tn o pt ee in minore, et minore cpore in infinitum, qa infoat, et postulat organa certae magnitudinis, et tasq; dispoes quae in minore corpusculo o consisterent: neq; deniq; ex pte operaois, qa vel per operaoe o e in loco, sed si est, nulla tam exigua pars est, in quam operari o pit, sive illam ab altera dividat, sicut ~~oti~~ continuum multo minutius dividere poet q nos sive o et eo usq; progressus sit, ut ultra o pit dividere, sicuti poet illigi tam exigua pars qtitatis, ut in minore extensione postularet o conservari, saltem naaliter. go.

Haec Ro nra supponit continuum estare ex ptibus in infinitum divisibilibus. nam aliter respondendum eet, si estaret ex indivisibilibus, qq, si inflanda eent puncta ut ea o nulli inflant,

ò video cur aglus totum punctum occupare deberet
et proinde cur in eo se se magis et magis in infini
tum restringere ò poet.

dices si aglus se se constituere pt in loco mi-
nore et minore in infinitum. go poterit, quantum se
se restringere in latum tantum se in longum ex
tendere, sicut contingit corporibus qtis iuxta Eu
clydem. sed hoc dici ò pt. nam aglus ita exten
dendo se se in longum poet se naaliter in terra
sl in caelo se constituere, et sic nihil opus haberet
de caelo descendere, quod est contra scripturae et
patrum sensum, imo se se magis et magis in
infinitum extendere poet sup caelum. go.

nego sequela mai. et neganda ostendit qd
ad probanda mi. allatum est quidqd in contrarium
sentiat Maior in 2a dist. 2a q. 4a, neq; eam probat,
quod de corporibus qtis ex Euclyde proponit. neq; in
sentiendum est de aliis, quae latitudinem aliquam occupant,
quod de corporibus qtis. nam corpora, sicuta, quam
postulant, figura ò obstet, quantum in latum restringuntur,
tantum extenduntur in longum, quae partes sunt, quibus per

accidens est quod aliis partibus per latum adiungantur,
cum supra eas per longum applicari possint. at res aliae
vel ob sunt partes, vel si sunt partes, ob sunt, ut quantum
latitudini detrahitur, tantum longitudini possit accedere.
sic angulus ob sunt partes: adeo que si se se restringat
per latum, nihil est, quod per longum addat; neque id
praestat extensio virtualis, quod actualis. alias ob
poet sese, vel minimum restringere per latum, quin
sese magis per longum extenderet, quod nemo dixerit,
et aa rationalis ob eat per corpore minus lato, quin
intelligeretur postulare infoare, et reipsa infoaret
corpus altius: quod licet interdum, ob tamen semper accidit.
sic licet ignis activitas se se tantum extendat per latum,
et tantum per longum, tamen longius se se ob porrigit, quanto
magis arctatur spatio, per quod ignis agit. quis
enim putet applicari posse ignem canali cum tubo tam
angusto, ut ad caelum usque suum calorem proiiciat.
et hoc a fortiori ostendit, si arctetur angulus per
latum, magis et magis per longum extendi ob posse.
quod hoc semper discrimen erit inter angulum et activitatem

ignis si arctetur, quod sic saltem aliquo longius extensurus sit calorem suum, quia vis unita fortior est, et si ob constructionem suarum partium aliquo magis extendere potest activitatem suam. at si arctetur aglus ò unitus tunc magis illius virtus, qua se protendat in longum, sicut nec si extendat se, quantum potest in latum et longum, nihilominus virium habet ad movendum corpus, cum quo alia occuparet pora, quam si se se ad illud unum corpus restringeret.

3a clarè potest aglus se se constituere in puncto loci ista sententia est 50. articulo 2o ubi dicit detriari locum aglo vel divisibilem vel indivisibilem.

Probatur quia aglus est perse et indivisibilis et licet virtutem habeat se se extendendi, ita ut spatio divisibili respondeat, quo differt a puncto in quantitate quod esse tunc potest in loco punctuali, ut loquitur sententia est 50. tamen necesse ò sit se se extendere ullo modo, sicut neque necesse sit se se extendere, quantum ferre potest virtualis eius extensio. ergo se se constituere potest in puncto loci.

Confirmatur, potest corpus quantum divinitus constitui in

puncto loci, ergo et angelus divinitus in puncto loci constitui potest. quod si divinitus, et proinde si id ordo repugnat angelo, quatenus veluti passive, et in ratione locali, consideratur, quidni et naturaliter et quatenus consideratur angelus in ratione sese locantis, cum, ut iam dixi, nec esse ordo habeat se se extendere.

Haec clausula procedit, sive dentur ipsa indivisibilia loci, sive ordo. nam si ordo dentur, saltem hoc sensu vera est, quo potest esse aliquid in indivisibili, et quo ipsius perfecte sphaericum dicitur attingere punctum in perfecte plano. Illud enim licet ordo sit indivisibile realiter, saltem indivisibile est quoad designationem. Imo hoc sensu esse potest angelus in indivisibili, quod nihil sit divisibile sive detriatum sive indetriatum, cui respondere debeat, quia vere angelus indivisibilis est, et necesse ordo sit ulli divisibili respondere. adeo ut vere dici ordo potest esse aliquid divisibile, cui respondere et licet dici potest esse in hac aut illa divisibili parte, quia licet ordo ei extenderetur, tamen extra illam ordo esset ubi.

Obviare licet dum asseri unus angelus poni

poē ꝑ puncto loci, locum ꝯstat ō ēe qlē definit
arbꝫ sc. supficiē cōporis ambientis, cum superficies
extensionē dicat. Sic gō vocamus locum ubi est
presentia, et extra quod presentia ō ē, quō punctum
ꝑ continuo, si verum datur pro loco ꝯd habet ubi ē,
et extra quod ō existit. agere ne poēt aglus ꝑ
puncto, necesse non ē expendere, qm ō ē ꝑ loco
solum per operaōes ut infra docebimus. et si
necesse foret, vel movere poēt punctum, si per se
mobile eēt, vel saltē per punctum movere conti
nuum, sicut per partē orientalē cæli, aut per
una stella, movere poēt totum cælum, si motus
cæli ab agli impressione penderet.

Sectio 4ª per quid
aglus est ꝑ loco.

Hæ parlæ, per quid, explicant, vel ꝯd, quo fōa
liter et per se ē ꝑ loco, sicut etiam dr̄ ēe ꝑ
loco per suas ptes, et qr̄ numquid etiam per
puncta si qua habeat; vel fōa per qua ē ꝑ
loco. hoc posteriore modo sumuntur. nam si accipiant

priore sensu ò s dubium quin aglus sit p loco
per suam subaa. q^e tq per quam foam sit p loco.

quadruplex est ea de ce snia. 1ª nullam ee
foam per quam sit p loco distam ab eius subaa. Ita
plerique Recentiores, et ii praesertim censentur qui se noialis
vocant non durandus quod ò nulli citant sanc suam
refellit p 1^m dist. 37ª pte 2^a q^e 1ª nro 12^a. nec
oes noiales antiquiores fauent, cum Joannes maior
p 2^m dist. 2^a q^e 8ª etrarium sentiat. 2ª est ee
p loco per operaoe, vel immanente, ut sentit caietan^s
sic arlo 1°, qtenus putat aglum ee p loco per applicaoe
vrtis ad agendum, quae applicaò consistat p actib^s
immanentibus illectus et voltatis, per quos ad
agendum transeunter paratus est: vel transeuntem,
ut sentiunt aegidius Romanus dist. 37ª pte 2^a
arlo 1° q^e 1^a. ferrariensis 3^i etra gentes cap. 68°
et alii. 3ª aglum ee p loco per modum absolutum,
quo foaliter vnitur cum illo. Ita sentit vuasses
disp. 188^a cap. 7° disp. 195^a cap. 3° et 4° et
disp. 196^a cap. 2°. quarta foam per quam aglus
s p loco ee vbi cum modum aglum intrinsecum

eiusq; subaa ipsa rerum qui mutetur ad motum
agli altero modo succedente in vice prioris, quae
est plurimorum recentium, ut Flamberti ad q. 52a
disp. 2a a. 5o ad quam etiam adducuntur antiquiores
Sgi Richardus in 1um dist. 37a, a. 1o q. 1a Henricus
qdlibeto 2o q. 9a et alii dum aiunt agelum esse in
loco per suam subaam; omitto sniam quam omnes
tribuunt alexandro alensi 2a pte q. 32a m. 1o
licet aliter eum explicet Suarez lib. 4i cap. 2o
agelum esse in loco per qlitatem divinitus ei superadditam.
patet in pendere ab agli voltate, ut sit hic vel
illic, sicque o est in loco per qlitatem a solo deo im-
pressam. Una e quatuor allatis sententiis eligda est.
eligetur a qua sua quemque ppsia docuerit nobis in

1a Clmo agelus o est in loco per suam subaam tq
per foam, sed per aliquid illi superadditum.

1o per id tq per foam o est in loco, quo immutato
remanente, agelus in alio atq; alio loco, vel alio
atq; alio mo in loco esse pt, et quod eum ad certum
locum o detriat: foa in immutata remanens spe
eund. effectum ht, et ad aliquid certum detriat.

sed agli subaa remanente immutata, pt ee aglus in alio atq; alio loco, vel alio atq; alio modo, sc. adaeqte vel inadaeqte, et eius subaa o destriat eum ad certum modum. go.

nec dicas saltem mutari spatium cui aglus coextensus est, idq; sufficere, nam spatium illud vel positivum e, vel negativum, qlis ee illigr pars imaginarii spatii.

o prius. nam pt aglus moveri loco, et o relinquere spatium positivum cui coextensus est, ut si auferret secum aerem, quem permeat, et quo e circumdatus: sicut et poet o moveri loco, quis aer idem quem permeat, et quo circumdatur, ab eo discederet.

o posterius tum qa dubium e admodum sit ne spatium unum imaginarium, et proinde sit ne ulla pars imaginarii spatii, tum qa saltem nullum videtur admittendum, ubi e extensio positiva, cum sit ttm illius negao, et negao eo praesente, cuius negao e tolli debeat: sicut nisil, seu negao entis, ente existente tollitur. nam meram extensionis positivae capacitatem per modum extensionis actualis illigi necee o est,

sicut neq; capacitas entis positivi, quidq entitatis actualis postulat. addo etsi remaneat tale spatium, ~~quod~~ posita extensione positiva, explicari debere per quid aglus cum sit indiviens ad sui coextensionem cum hac parte spatii imaginarii, ei actu coextendatur. Id vero ô est eius subaa, cum spe eadem. sed ipse perseveret.

2° cpus in loco definitive ee ô pt per suam subaam, et nulla entitate supaddita. go neq; aglus pt in loco ee per suam subaam.

Consequens manifestum est. nisi in disparitatis pt afferri. nam ad rem ô facit, quod cpus etiam circumscriptive pt ee in loco, quod ô nisi supnaaliter definitive in loco poneretur, id in solum ostendit corpus, ô nisi supnaaliter et extraordinarie poni poe definitive in loco, ô tn minus ee poe definitive in loco per suam subaam q aglum. ubi idem ee volumus cpus in loco poni definitive ac sacramentaliter.

ant. ostendr. tum qa si nisi supaddendum eet subaae, nisi foae nunc deeet cpori, quinnus eet definitive in loco. tum qa cpus foret in loco definitive eo ipso, quo spoliaretur qtitate externa: sed sordiri

d pt, cur in cpus ô remaneret in puncto loci: aut
cur cpus si fôa aliqua positiva recipiat, ut a modo
existendi definitive transeat ad modum existendi cir-
scriptive in loco, positiva aliqua fôa ô recipit
ut sit in loco definitive, cum utrumque modus existendi in
loco positivus sit. Hoc posterius argtum saltem eos
urget, qui cpus circumscriptive in loco [illegible] esse volunt
per fôa subaa superaddita.

afferri hic potest arlus facultatis parisiensis
cuius meminerunt durandus et maior citatis locis,
in quo dr expresse, quod essentia agli ô est ratio
essendi in loco quem arlus ut illi sic et nos sequi
debemus.

dices agelus per sua subaa est in duraõe nulla
entitate superaddita. go et per sua subaa nulla entitate
superaddita est in loco.

Negatur a nonnullis cons. afferturqi disparitas
qd fôa per quam agelus est in loco sit trus motus localis,
et proinde sit entitas agli subaa superaddita, qm
motus ad entitatem aliqua novam triari debet, nullus
vo sit motus per quem agelus in certa duraõe ponatur,

sicq; in eadem debeat poni per entitatem sup additam.
2° ô pt aglus existere in rerum natura quin sit
in tali duratione, cum pt existere in rerum natura, et
ô ee in tali loco.

Sed hae rationes ô excludunt formam distinctam a rei
substantia, per quam res duret ô prior. nam licet detur
motus ad formam per quam aglus est in loco, tamen eadem
forma semper a motu ô dependet. Sqdem si deus
recens crearet aliquid, forma per quam esset in loco
a nullo penderet motu; quidni et sit forma ô dependens
a motu per quam res certae durationi addicta sit. non
posterius. nam sicut pt existere, ô existere in hoc
loco, sic pt res existere, et ô existere in tali duratione.
adeoq; sicut per hanc formam detrinatur ad certum locum,
sic et per hanc formam ad certam durationem detrinari
debet. Itaq;

nego ant. nam rei substantia, seu existentia per se
indiens est ad hanc et illam duratione. Imo in
instanti ee pt, saltem si sit res sua natura perma-
nens. neq; dici pt, quod rem tamdiu durare sit
tantum complexum ex re quae durat, et extrinseco

tpore, neq; q̄ vel ex tpore extrinseco positivo, cum motibus oibus quiescentibus, sicq; desinente oi extrinseco positivo tpore, et durare pit: vel ex tpore extrinseco negativo seu imaginario. — Illud q̄ vel nullum est, ut diximus de loco negativo; vel si eet, dari deberet fōa raōe cuius rei subaā sive existia per se indriens ad coextendi suis tpori negativo, actu ei coextenderetur. eo fere modo, quo ad sciendum actu aliquod obtum, opus est aliqua fōa quae illectum per se indriens ad sciendu actu, cum obto p raōe scibilis, actu coniungat. nam neq; deum aeternum ee solum est complexum ex dei existentia et tpore extrinseco. sed est habere aeternitatē superadditam existiā, per quam oi tpori sive positivo sive negativo coextendi cripr. ubi nihil facit, quod aeternitas solum vrte disguar ab eis subaā sive existia. nam vrte solum disguitur, qm pterq qd deus suas oēs fōas sibi identificat, ò pt ò coextendi oibus tporibus at fōam quales creata s ytali duraōe disguim plusq vrte, qm sive ea ee pt. satis s qd sicut aeternitas s instar fōa

supaddita diæ subaæ et oi duraõi extrinsecæ sic aliqua sit fõa subaæ et tpori externo supaddita, per quam res creata in tali duraõe ponatur. Sorde creatione et conservaõe dicimus qd de rei existiã. cum n̄ sit una ead. q̄ entitas, sed solum per fõam supadditam, quod dicatur creaõ et conservaõ. creatio qdē ut entitas actionis ò habet fõam, per quam coextendatur ~~duratione~~ duraõi extrinsecæ. Conservaõ vò qtenus eamd. fõa sit.

Instas, res quæ lib. per suam existiam sit actu in rerum naã. gò ò sit opus ulla fõa, per quam huic duraõi coextendatur.

Nego Cons. nam hæc duo disguenda sunt, sc. existere in rerum naã et existere in tali duraõe. ad prius ò superaddr fõa rei existiæ, q̄a res eo ipso quo existiam sit, ò sit indriens ad existendum in rerum naã, ad posterius supaddr q̄a pt ead. existia vel hanc vel illam duraõem aut etiam nullam duraõem habere, cum pit esse in instanti, sicq; ad existendum in tali duraõe fõa supaddita nria est.

Nec proinde quidq facit qd res prius naa existat q habeat ulla foam superaddita. nam id qdem verum est, sed qdm in contraria sententia licet prius naa res existat, q coexistat externo tpori tn in tali duraoe o ponitur, nisi posito externo tpore, cui coexistat: sic licet prius naa res existat, q habeat illa foam tn o ponitur in tali duraoe, nisi posita foa quae rem ad talem durationem detriret quod mirum videri o dt, vel iis qui foam admittunt, per quam res sit in detriato loco, cum res prius naa existat, q illa foa ponatur, et tn o sit in detriato loco, nisi per illam foam: vel aliis, cum satis coiter ppsi disguant creaoem a re creata, et hanc illa priorem naa ee velint, saltem in raoe causae subiectivae, esto creao in raoe caae effectivae vel eius caalitatis rem creatam antecedat.

2a Clmo, agtus o est in loco per operaoem, vel transeuntem, vel immanentem.

prior pars de actione transeunte ostendit.

1o prius est agtum ee in loco, q in eo operari transeunter. go per operaoem transeuntem o est in loco.

ant. pbt, 1o Stus damascenus 2i de fide c. 3o

Innuit prius esse aglos moveri ad aliquem locum q
per eo operari, ubi, i, imperatum fuerit, illic spirita
liter adsunt (et presentia per loco) atq; operantur. Idem
colligitur ex supra et aliis patribus insinuantibus
motum localem aglis nrium esse, ac proinde et pre-
sentiam localem ad operandum per loco. 2° corpora prius sunt
per loco, q per eo operentur; ergo et aglus. 3° nisi prius
foret per loco, nisil esset, cur ò operaretur per loco distanti,
ò operando per medium, tota ratio cur agens ò operetur
per distans est, quia ò potest ibi praesens esse localiter, quae
ratio nulla esset; sed aglus per distans operari ò potest, ò
operando per medium. Addo nisi praerequiratur prae-
sentia ad operandum ò potuisse aglum certo per loco
creari ex nutu solo ac voluntate dei, sed id pependisse
ab aglo ipso, cum ab eius libertate pendeat operatio
transiens: hoc vero quis dixerit?

2° ò est aglus per loco per operationem transeuntem, si est,
ubi transeunter ò operatur. Sed est ubi transeunter ò
operatur. ergo. maior est evidens.

minor probatur 1° ex S.to ~~Thomas~~ Thomas 3a parte. q. 52a
a. 2° ubi ait duplicem esse modum, quo anima Xti —

descendit ad inferos alterum per suum effectum, alterum per suam essentiam, et eum fuisse tertium secundum posteriorem in ea parte inferorum, ubi iusti detinebantur: quod ostendit peculiarem modum existendi in loco, ubi operatur anima. quod si anima sic esset in loco, quidni et angelus. 2° angeli, cum desinunt alicubi operari transeunter, ibidem esse ò desinunt. quis enim putet, cum angelus gabriel beatam virginem sic affatus est, ave gratia plena, sic quia est operatus transeunter, ei presentem ò fuisse, cum eius Rōnsum expectavit et ei loqui desiit? aut quis putet eum ò potuisse praesentem esse nisi aliud interea transeunter operaretur. 3° angeli creati sunt in caelo empyreo ex S.to Tho., nec dici potest quid ibi transeunter operati sint.

Quid enim? an motum? sed empyreum ò movetur. an aliam occultam actionem, ut caietano et ferrariensi videtur; sed haec nisi divinando asseri ò potest. nam actionis istius nulla necessitas, nullus usus nullus effectus, an ornatum aliquem caeli ut sentit Bannes? sed sic ornatus, vel est nuda eorum presentia, et sic operatione transeunte opus ò sit: vel qualitas

sive quae caelum per ordinem ad se perficiat, sive quae
eius virtutem compleat per ordinem ad inferiora. Sor vero
qui asserit divinat, ne dicam aglos ex communi ens gorum
sententia nisi operari per corpora, nisi per motum localem.
Et quis putet empyreum completum ò fuisse a deo
ad operandum, ut eius virtutem ab aglo compleri
opus esset? nam quod ferrariensis vult ab iis sup
naturaliter produci qualitatem aliquam, sicut ignis inferni,
per virtutem obedientialem qualitatem per damnatis producere
satis communiter censetur, quid opus productione qualitatis
cum sit ad ponendum aglum per loco, cum sicut est ens
naturale, sic et naturaliter per loco esse debeat, et
proinde eius per loco praesentia qualitatis supernaturalis
productionem ò postulet. Et sic excludit productio
luminis ad quod supernaturaliter operetur aglus. dici
potest per empyreo producere impressionem quietis et
stabilitatem. Sed quis putet caelum empyreum ex sua
natura firmum et stabile, ò esse aut prius ò esse firmum
quam per eo producerentur agli.

quod eo confugit caietanus, si agli nullam in
caelum empyreum actionem exerceant, eos per illo

tq in loco proprie ô ee, sed metaphorice tum, quatenus beati sunt et cælum ad gloriam destinatum est, nec verum est, nec periculo caret. ô est verum. nam agli fuerunt in cælo Empyreo, antequam fruerentur gloria, cum ibi creati sint, ut sentit S. Thomas. nec caret periculo, quia scriptura innuit eos in cælo existentes pro gloria fuisse matth. 18° agli eorum in cælis semper vident faciem patris mei, qui in cælis est. et patres cum scriptura passim asserunt aglos e cælis ad nos mitti.

Idem argumentum quod de aglis existentibus in cælo, de dæmonibus in inferno, et animabus sive in cælo, sive in inferno existentibus proponi potest. nam dæmones ô operantur in ignem inferni, quid ergo? an perpetuum motum? sed hoc ridiculum est. aa vero quid agunt in cælo, quid in inferno? maxime cum Thomistæ duce S.to Thomas q. 117 a. 4° nullam separatis aabus vim motivam corporum attribuant. dici quidem potest in dæmonibus et animabus in purgatorio vel inferno degentibus passio ab igne ee vice actionis transeuntis. sed videtur hæc ee sententia S.ti Thomas q. 64 a. 4° ad 1.um quam multi eius discipuli sequuntur, dæmones ô proprie pati ab igne, sed tum tristari, quod ibi, tq in loco suæ voluntati ô conscienti

detineant. et passio nulla ab externo corpore, sed in
cælo vel in limbis sinuq; abrasæ admitti pt.

Opponit s. Thomas hac q. a. 1° dicens per appli-
cationem virtutis angelicæ, angelum esse in loco corporeo, et in
1ª dist. 39 q. 3ª a. 1°, ubi dico, 1, quod angelus
et quælibet substantia incorporea ò pt esse in corpore vel
in loco, nisi per operationem, quæ effectum aliquem in eo
causat.

R° 1° Iam constat s. Thomas admittere alium
modum existendi in loco q per operationem, ut de a. Xri
probavimus et probari pt ex qdlibeto 1° a. 4°, ubi
dicit, si per operationem angelus in loco esse dicatur, operationis
nomine ò esse accipienda sola motionem, sed unitionem
quamcq;, qua virtute sua se corpori unit præsidendo
vel continendo vel quocq; alio mo. 2° duplex est
modus quo angelus est in loco proprie sc. et velut abu-
sive, sive ut loquitur cit. art. 1° huius q. il qlitercq;
priore mo est in loco independenter a cooperatione est
in eo per qtitatem virtualem. Et posteriore mo per operationem
transeuntem suæ virtutis. priorem ò omittit s. Thomas. non
vult angelum esse in loco, et per qtitatem virtualem et eo

mō quoad ē in corpore, in quo tn̄ ō operatur transeunter. addit à posteriori, ut sit in loco secundum modum aliquem corporeum. cum in praecise ratione sui ipsa ō habeat, habet ratione operationis transeuntis, per quam contingit corpus et commensuratur loco, sicut quae partes respondentes loci partibus. hoc tn̄ dicit esse in loco qualitercumque, quia ō ipse per suam entitatem, sed per entitatem operationis modo corporeo respondet loco. eo sensu S. Damascenus 1. de fide cap. 17° dicit angelos esse in loco, quia illuminati mō adsunt, et, ut corporibus consentaneum est operantur.

Instas, S. Thomas ex eo cit. q. 3ª a. 1° ad 4ᵐ ō reputat incoeiens angelum posse esse sine loco, in quo vult reipsa futurum, si nihil operetur circa locum.

Dist. sine loco, ad modum corporeum, et secundum commensurationem, C. Secus, n. cum admitto sine operatione transeunte ō futurum angelum in loco secundum commensurationem, excluo solum correspondentiam partium cum loci partibus, ō excludo in loco continentiam, quasi vel eo ō cogatur vel in eo ō sit.

Opponitur 2° aliqua realis ō ē in corpore, nisi per suam

causalitatem alias nulla ratio foret cur anima ô excederet corpus infantis. ergo.

nego ant. nam prius est in tempore quam illud informet quia in eo ô est in ratione causa formalis nisi quatenus illud informat. attamen ô excedit corpus infantis, quia ô creatur in eo nisi in ordine ad informationem, ac proinde neque localiter illud debet excedere.

Posterior pars Chrisostomi de actione immanente probatur quia actio illa immanens est ipsa cognitio practica operis faciendi circa corpus, cum actu voltatis tenentis facultatem executivam expeditam ad operandum transeunter in idem corpus. sed per talem actionem angelus ô est in loco. ergo maior evidens est.

minor probatur. 1° quia talis actio ô sufficit ad ponendum angelum in loco. tum quia ô poneret in loco hominem paratum ad agendum in alium hominem, vel ignem expeditum ad agendum in loco, et tamen deberet ponere, quis et per alium modum sint in loco. tum quia foret angelus, ubicumque paratus est agere, quod falsum est, sicut est falsum ignem ibi esse, ubicumque expeditus esset ad agendum sive ubicumque posset calorem suum producere neque in quicquam facit quod angelus per

voltatem expeditus sit ad agendum, ignis per naturam nisi
quod faceret angelum libere, ignem necessario esse in multiplici
loco. 2° neque talis actio necessaria est ad ponendum angelum in loco,
nam angeli sunt in caelo Empyreo sine tali actione. quid enim mo-
lirentur in caelum istud, quod sciunt esse immobile, quod
alterare non possunt, quid moliri potuerunt animae patrum in
sinu abrahae, quid moliri possunt animae parvulorum sine
baptismo mortuorum in limbis, vel animae beatae in caelo, ~~quod~~
aut damnatae in inferno, praesertim in sententia adversariorum
quae animabus separatis vim motricem naturalem negat. et
quis putat daemones in inferis non futuros si ~~ibi~~
nolint ibi quicquam movere, aut non abstenturos ab illa
voltate ut ibi non essent cum sui detentionem in inferis,
in eorum quos oppugnamus sententia pro gravissimo supplicio
habeant.

3ª Eluo dicit angelus in loco per modum absolu-
tum quo formaliter ei uniatur. modum illum admittit unaquaeque
per quem corpori locanti adhaeresciat animus, et quem variari non
vult, si habeat corpus idem sibi semper adhaerentis, quis eius
distantia a caelo, vel terra centro varietur; refellitur a.
1° quia modus ille nostrus non est, ut angelus sit in

loco, pt̄ ē ylligi localis praesentia quis nulla uni
one loco adhaerescat.

2° posito illo modo unionis tq̄ nrio aglus
mutare poterit locum quis praevideat eand. distantiam
a ~~[illegible]~~ fixis mundi ptibus, puta si cpus adhaerens ab
eo recedat, et proinde unio dissolvatur: cōtra poterit
ō mutare locum, quis ō retineat eand. a fixis et im-
motis mundi ptibus distantiam, ut si cum adiacente cpore,
qsi cum suo vehiculo propius accedat ad caelum. Hoc
inq̄ fieri pōet, qm̄ in priore casu, mutaretur unio,
et proinde fōa, quae ē in loco: in posteriore ead.
unio remaneret, et sic retineretur ead. fōa, qua ē
in loco. Sed hoc absurdum est. quis ē putet, si aglus
degens in aere ō recedat a caelo, eum mutare locum:
aut quis ō mutare locum, si vel a caelo recedat longius,
vel ad illud propius accedat.

Dices qdo cpus recedit ab aglo, cui adhaerescit,
pt̄ quin mutetur aglus. gō eo ipso movetur localiter.

Nego cons. nam mutatur qdē quoad relaōē pro
pinquitatis qua habebat cum isto cpore, ipse localiter
ō mutatur.

Quarta clusio aglus est in loco per ubi aglicum.

pbr 1° ex refutatione sniarum praecedentium.

pbr 2° dt assignari ratio, cur aglus sit in caelo creatus potius q alibi. ubi creari potuit. sed illa ratio repeti aliunde opt q ab ubi aglico. go.

Maior pbr nam quod de statu indrienti transit ad statum aliquem detriatum sor. Gt ppter specialem aliqua rationem, cur ad suum statum detriatum sit potius q ad alium, nisi in ponderetur illa ratio, semper remaneret in statu indrienti. sed aglus indriens erat ut crearetur in caelo vel alibi, et reipsa creatus est in caelo. go dt assignari aliqua ratio, cur ibi potius, q alibi creatus sit minor ostendtr. nam solum ubi aglicum est foa, per quam aglus addictus fuerit caelo tq suo loco. quid in aliud? an eius productio, an existentia? sed neutra vel seorsim. vel sl spta potuit aglum caelo addicere, cum utraq; indriens fuerit ad suum aut istum locum. perinde in aglus hac productione, cum hac existia potuit in aere poni, sicut in caelo positus est.

afferri qdm pt pro foa negatio distaa a caelo. sed (nedica aglum, si nullibi foret, ut quidam putant

nulli esse pro se, habiturum ista negatio est, et ô futurum in cælo) ô ponitur ulla negatio in subiecto aliquo, nisi et forma aliqua, sive entitas realis, ponatur, in qua fundetur negatio, ut si negatio sit inseparabilis a subiecto, ipsa quoque entitas, in qua fundatur, sit inseparabilis, et si negatio sit separabilis, ipsa quoque entitas separabilis sit. quod patet exemplo, tum immortalitatis, quæ est quidem negatio, sed quæ spiritalitatem habeat pro fundamento, et sicut ead. immortalitas inseparabilis est a re spiritali, sic neque ab ead. re separabilis sit spiritalitas. tum negationis albedinis in corvo, quatenus est niger, quæ pro fundamento sit nigredinem, et sicut nigredo a corvo saltem absolute separabilis est, sic et negatio albedinis a corvo sit absolute separabilis. ergo dicitur afferri aliquid in quo fundetur illa negatio distantiæ, sed illud aliud nisi est, quod ubi aplicum. ergo.

Confirmatur hæc tota ratio, similitudine deprompta a præsentia intentionali ad præsentiam localem. ô potest obiectum de ô præsenti intentionaliter fieri intentionaliter præsens, nisi per aliquam formam distinctam ab obiecto, nec sufficit negatio absentiæ intentionalis, nisi et detur

foa in qua fundetur ista negaõ. Sic loquor de praesentia intentionali foali, qlis fit per speem expressa: gò neq; aglus de ò praesente localiter fieri pt localiter praesens, nisi per aliqua foam ab aglo distam, nec sufficit negaõ distaae localis, nisi et detur foa, in qua talis negaõ fundetur.

Addi poet cois raõ qd praesia in loco sit trus motus localis. Sed si quis dicat motum localem productivum ò ee, sed applicativum ttum ò facile refelletur. Sicq; probatur certius quod sit productivus, qa aliunde talis foa nria est, q qd talis foa detur, qa motus productivus est.

Sectio Quinta

Dubia Quaedam circa formam per quam aglus e in loco.

Quaeres 1° quid sit ubi aglicum.

R° 1° foa illa spiritalis ee, na subcti spiritalis qlis est aglus foa spiritalis ee dt.

R° 2° eand. foa accidtaria ee. na ò e ubi saltem distributive ab agli subaa separari pt.

R° 3° ee foam absoluta. neq; in relaõ est, qm ad relaõem ò datur motus: datur à motus ad ubi aglicum

Hoc dicas aglum per ista foa ee sic et istic quod
illigi ò pt sine ordine ad locum, na istae parlae summur,
vel ut sonant, vel scdm id qd sunt foaliter. scdm id qd
sonant ordinem dicunt ad ~~locum~~ locum cum ee sic et
istic ut voces ferunt sit ee in hoc vel isto loco. at
scdm quod st foaliter, sunt illa foa quae antecedit omem
actualem correndiam ad locum positivum, et quae sine ea
pt consistere, quae proinde e et dr trus motus localis,
ò quod dicat ordinem nrium ad locum positivum, sed qd sic
e trus immediatus esdem motus, ut sit fomentum
correndentiae cum hoc loco positivo. nolunt aliqui foa
ista vocari ubi, qa volunt parla ubi ee concretum,
habens quasi pro foa externum. alii ò dubitant
vocare, ubi, sed ubi intrinsecum vocant, ~~nec~~ et locum
externum ubi extrinsecum.

an dicat ordinem ad spatium imaginarium pendet ab
ea qe an tale spatium detur. ~~sit~~ na si detur, ò poterit
ò dicere ordinem transcendentalem ad illud, qa tale ubi
aglicum ò poterit huic pti spatii imaginarii ò Rondere.
at si ò detur, sicuti magis necee ò e admitti exten
sionem ulla actualem negativa q intentionem aliqua
actualem negativa, quae tn ò admitti, nullum ordinem

transcendentalem ad tale spatium sit. Itaque si duo agli contigui ò essent, ò distarent per ulla intermedia spatii imaginarii partem sed eo solo, quia tales formas haberent quae tantam intercapedinem positiva inter se possent recipere. quod esset eos ò distare formaliter sed fundamentaliter tantum, spata distantia a spatio positivo, sicut in loco externo fundamentaliter solum essent ò formaliter.

R° 4° ubi aglicum esse in praedicamento ubi; 1° quia ad nullum aliud praedicamentum referri potest. 2° quia terminus motus localis ad illud praedicamentum pertinet: sed ubi aglicum est terminus motus localis.

non Dico enim solum terminare motum localem. nam quando est locus externus ad eum quoque tendit. Imo ab eo tamquam ab aliquo notiore dicitur motus localis, sicut et res locata ab eod. loco externo hic et illic secundum eorum loquendi modum esse dicitur. nempe quia sic immediate motus localis tendit ad ubi intrinsecum, ut ad locum externum, siquis existat, ultimo terminetur. quo fit ut locus externus referatur quoque ad praedicamentum ubi, ~~ut~~ proinde ubi significat duplicem formam, una intrinseca, altera extrinseca, illa denominantem intrinsece, hanc extrinsece, et eo fere modo, quo habitus rem vestitam denominat.

De motu ut triar solum ad aliquid extrinsecum loquitur sed Eso. q. 100 art. 3°, dum post philosophum 8i phys. text. 57° dicit mobile secundum locum ô esse in potentia ad aliquid intrinsecum, in quantum huiusmodi sed solum ad aliquid extrinsecum sc. ad locum. ô negat aliam formam intrinsecam dari, ad quam motus localis trahitur.

Quaeres 2° utrum ubi angelicum sit divisibile secundum entitatem, an indivisibile.

Certum est esse indivisibile, si angelus sit ipsum in puncto loci, sicut in eo se constituere potest.

Certum est 2° si angelus sit in motu, sed in ubi divisibile esse. nam illud ubi sequitur conditionem motus. ergo cum motus sit divisibilis, ubi quoque angelicum divisibile est. eodem modo iudicandum est de ubi, quo se angelus successive vel coarctat ad angustiorem, vel dilatat ad ampliorem locum. nam illa restrictio vel dilatatio motum imitatur; adeo quod sicut in motu divisibile est ubi, sic et in restrictione et dilatatione divisibile est.

Difficultas est de ubi angeli quo permanet in loco, quod est ubi permanens.

R° 1° impugnari potest quod sit divisibile, nam et

aglus recipere pt accidens divisibile, et per ubi
divisibile commode explicatur, quo de loco adaequato
se se restringat ad locum inadaequatum. recipere pt accidens
divisibile; nam habitus spiritales secundum intentionem
divisibiles sunt, et ubi fluens cui subiacet aglus per
motu divisibile est. solum excludendum est accidens
divisibile ab aglo, quod aliud atque aliud subiectum partiale
pro eo postulet. ~~sed~~ per idem ubi explicatur quo aglus
de loco adaequato se se ad locum inadaequatum restringat.
nam id fieri pt desitione partis ubi, quae erat funda
mentum Rondendi huic parti loci, cui post sui restric
tionem, ad locum inadaequatum ô Rondet, licet adhuc
per reliquas eiusdem ubi partes partibus inadaequati
loci Rondeat. eo modo explicant ô nulli, quo Xrus
in Eucharistia, ô solum secundum corpus sed etiam secundum aa
constituatur sub speciebus panis et vini. nempe
ut eius aa in ratione contenti subaalis sit sub speciebus
tta extensionis per modum unionis divisibilis, per
cuius partes coextendatur aliis atque aliis specierum
Eucharisticarum partibus, sic ut desinente consumptaque
aliqua specierum parla ô totus unionis motus, sed
eius tta aliqua pars interiat.

Ro 2o defendi quoque pone quod ubi aglicum

permanens sit divisibile, nam ut hoc propugnetur
satis est quod quantitas per entitas per se indivisibilis
contendere possit subiectum indivisibile loco externo
divisibili et si restringatur angelus ad aliquod aequum locum
non sit necesse remanere aliquid praecedentis ubi. sed
hoc verum est prius quidem. nam cognitio indivisibilis
entitative extendere potest intellectum ad obiectum divisibilia.
posterius vero, quia si restringatur ad cognitio ad pau-
ciores partes obiecti secundum se divisibilis, v.g. ad cognoscendam
solam europam, nihil remanet praecedentis cognitionis,
sed alia cognitio producitur, quod neque in spiritualibus
solis contingit. nam satis communis est philosophorum sententia ita se
habere speciem sensibilem ad suum totale obiectum, ut
si vel eius particula desinat aut legatur, alia
speciem produci necesse sit. nempe quia licet talis
species divisibilis sit habet se ad totale obiectum
indivisibili modo.

Dices modus quo anima rationalis est in corpore non potest esse
divisibilis. ergo et ubi angelicum nostro divisibile est.

R°, modus quo anima est in corpore duplex est. alter
est unionis substantialis quo unitur corpori per ratione
compartis alter est ipsum ubi, prior vel est subiective
in materia, vel in anima rationali. si prius, nostro divisibilis est,

q^a seq^r conditionem subtiliter ex quo educ^r, si posterius
ob^s nr^o divisibilis, na^a per modum unionis in-
divisibilem p^t attingere ob^s p^tes corporis, ut diximus
de cognitione spiritali indivisibili attingente p^tes ob^s
obiecti divisibilis. atque facta vel levissima mutatione
in unionis m^o tota unione mutari necesse est.
neq; ideo moritur homo, q^a ob^s perit talis modus, quin
alius s^lis exurgat eod. t^poris puncto. posterior,
ut est subtiliter in a^a ra^ali, ita dici p^t quod sit
indivisibilis entitative. neq; periculi quicquam est, si
amputato brachio dicamus nulla parte prioris ubi
remanere, sed illud mutari totum, sicut nihil periculi,
si cognitio spiritalis et species sensibilis mutata
aliqua obiecti p^te nihil entitatis suae retineant.

Dices 2° entitas ubi agli^ri etiam permanentis
p^duci p^t per motum. g^o indivisibilis s.

Disgno aut. quod producatur per instans claudens
motum vel ex eo relinquatur, C. q^d eadem entitas per
partes motus p^ducatur. n. ubi fluens p^duc^r per p^tes
motus, ubi vero permanens solum p^duc^r per instans
claudens motum, ~~quo~~ aut ex eo relinq^r; eo fere m^o
quo si sacramenta p^ducunt p^sce gra^am ob^s per suas

partes ut sunt in motu producunt gratiae partes, sed
tota gratia in ipso instante motum triante producunt.
dixi producere, vel relinquere. non sicut plures aliquibus
habitus ex actibus potius relinqui quam produci, quatenus
facultas positis actibus ipsa de se producit habitus,
sic dici potest ubi permanens relinqui potius quam produci,
finito motu, quia res mobilis suum de se ubi profunderet,
coniter tamen per motum localem etiam ubi permanens produci
dicitur.

Caeterum ob definitio sit ne ubi angelicum divisibile
an indivisibile; nec definiri potest ut patet ex duplici
nostra Rationsione. attamen quia in subaiis indivisibilibus
ob admittimus accidentia divisibilia, nisi ubi necessitas
postulat, alias faciendum esset species omnes impressas
spiritales et omne lumen gloriae, ex partibus constare, quod
tamen ob admittimus ubi angelicum permanens tamquam
indivisibile malumus admittere, quam divisibile
admitti necesse ob est.

Quaeres 3° utrum angelus esse possit sine omni ubi, sive
quod idem est nullibi.

R° 1° ob pone naturaliter. 1° ex S.to Aug.o lib. de
Immortalitate aa cap. 1°, ubi quod a se, i, nusquam

ee. ò pt 2° sicut substa sua quæd pprietas e, qua spoliari naaliter ò pt puta subsistia, ita entis creati e pprietas quod sit alicubi, sicut et quod duraoe habeat, sicq; eis ò pt spoliari naaliter.

Nec refert quod aglus per sui restrictione pit amittere has et illas ptes sui vbi, in hypothesi qd vbi sit diuisibile. neq; n jo se se exuere pt oi vbi. nam sicut in snia admittente vbi indiuisibile, licet se restringere pit ad vbi magis et magis angustum, tn ò pt se oi vbi exuere per positione negaois oe vbi excludentis, sic in snia admittente vbi diuisibile, licet amittere pit plures pt et plures ptes vbi, tn oes oio amittere ò pt.

R° 2° neque supnaaliter exui poe oi vbi. nam idem sentiendum e de vbi, quod de quando. at o pt aglus, sicut nec res vlla creata ò habere suum quando. sic vbi sicut et qdo sumimus, pro vt expendr ad oe vbi et qdo, etiam indiuisibile et instantaneum, et quod excludat spatium aut tpus extrinsecum.

Dices res oies e in priori, q sit alicubi. gd pt o ee alicubi.

Dist ant. e in priori naa. C. in priori tporis, n.

at prioritas naturae ô efficit ut res prior esse pit
sine eo, quod est natura posterius. ad summum efficiet
ut pit esse sine oi posteriori ô distributive, sed collec-
tive spto. nam conservatio rei, qtenus est accidens, pos-
terior est re, quae conservatur, cum in ea recipiatur,
et tn res sine conservatione esse ô pt. et ne quis dicat
id fieri, quia conservatio in gre causae efficientis est prior
ead. re, figura nullo mo prior est qtitate extensa,
et tn haec ô pt esse sine hac aut illa figura.
Cur a ubi et qdo sint de foarum gre sine
qbus subtum collective esse ô pit, cum probabile sit
subaam pone esse sine oi subsistia, si haec sit modus
subaae supadditus, haec ratio pt afferri, qd sicut causa
dum operatur actu, ô pt esse nullibi, et in nulla tpore,
sic res quae actu deperdet ô potest quin alicubi sit, et
in certa duratione. nam causa et effectus loco et duratione
a se invicem distare ô pnt. qq hoc discrimen inter
deum et causam 2a, quod haec praesupponat suae actionis
subiectum in quod operatur loco et duratione praesens,
ille nihil nrio praesens praesupponat, sed tum sua
actione loco et duratoi praesens efficiat.

Articulus 2us utrum angelus pit ee in pluribus locis simul.

Prima cluo ò pt aglus naaliter ee in plurib locis adaequatis. Ista s ē so. sic.

1° ex sto damasceno 2i de fide cap. 3° ubi dicit, quod agli dum sunt in caelo, ò sunt in terra. ubi se tn caelo ò relicto constituerent ad succurrendum nobis, si pluribus in locis adaequatis ee poent.

2° si poet ee in pluribus locis adaequatis naaliter, et se naaliter ubique collocare poet, saltē si ò repugnat aliunde dari aliquid immensum, sive infinitum in extensione a deo distinctum. sed hoc dici ò pt.

3° adaequatus locus ē qui adaequat vim oēm naalē existendi in loco ex pte locati. gò si aglus ē in loco adaequato, in alio loco naaliter ee ò pt. eo mo quo si caa ttam habeat vim effectivam, eamq totam ~~[illegible]~~ exerat nihil ultra, quod operetur naaliter reliquum st.

Ex quo seqr neque aglum ee poe naaliter, in loco, qui adaequato maior sit. dixi naaliter.

nam per diam. Vrtis in pluribus locis adaequatis esse
pote nemo negaverit.

2a. Quo pt esse aglus in pluribus locis inadaequatis
intra sphaeram adaequati contentis, ô tn si intra sphaeram
adaequati contenta ô sint, quod si contineantur qdem, pro
sed ô sint contigua.

Prima pars de contiguis evidens e, quia cpus
est pt in duobus inadaequatis contiguis: go et aglus

2a. de locis inadaequatis ô contentis intra locum
adaequatum ostendr. tum qa ~~plur~~ simul esse pote in
caelo et in terra. tum qa si in locis inadaequatis ita
dissitis esse pt, nihil repugnabit quominus ponatur
in locis pluribus adaequatis, quod s. ctra ppriam, et
coem theologiae sensum, quae st pro magno miraculo,
qd Xrus sl in caelo et in nris altaribus existat.

3a. de locis inadaequatis intra adaequatum contentis,
sed discretis a se invicem, pbar. tum qa gratis patres
negant aglum esse pote in duobus locis, agli, ut s.
Damascenus cit. cap. 3o ner eod. tpore hic et illic
esse et operari pt. tum qa s. Thomas in 1a dist.
37a qe 3a a. 2o dicit aglum ttum esse pote in
pluribus locis ptialibus per modum unius contigui.

tum q^a si in pluribus locis discretis intra locum adaequatum contentis, quidni et in pluribus extra eum contentis, cum maior et minor locorum distantia perinde se habeat, si ô est necesse locatum in spatio intermedio existere: sicut maius aut minus miraculum ô est, sive remotius a caelo, sive minus remote corpus Xri sub speciebus Eucharisticis ponatur.

Et hoc verum est, quis agentis per solam operationem transeuntem esset in loco. nam cum maior aut minor distantia perinde se habeat, si in loco proximo potest agere ô existens in spatio intermedio, nihil obstaret, quominus in loco remotissimo operaretur. quod si tamen agentis existeret in toto loco per suam substantiam, vel per ubi substantiae superadditum, nihil impediret quominus operaretur in duabus loci extremitatibus, sicut nihil repugnat animam existentem in toto corpore movere aliquid manu, aliud pede nihil movendo in spatio intermedio. et sic S^tus Aug^us lib. 11^i de genes. ad litteram cap. 2° dicit daemonem, qui tentavit Aevam, fuisse tum in serpente per quem loquebatur, tum in Aeva, qua interius ad consentiendum peccato movebat.

Articulus 3.us utrum plures agli possint esse in eod. loco.

Certum est aglos plures esse ò póe, saltem naturaliter, eod in loco, si loci nomine illigar ubi intrinsecum, sicut ò nulli Theologi illud ubi locum ac spatium intrinsecum vocant. nam plures agli unum idem quemadmodum ubi intrinsecum habere ò pnt. illud à ubi locum intrinsecum dici absurdum ò est, qdo sum ipsi deo spatium esse dici pt eius immensitas, quæ ubi deo intrinseci ratione obtinet.

Difficultas est de loco extrinseco. duobus à modis est in loco. prior est proprius, quo est in loco tq res spiritalis, sc. per suum ubi, posterior est improprius et abusivus quo est in loco, secundum rationem quamd. corporea, sc. per operationem transeuntem, ut sup notavimus. hoc à modo vel adæquate vel inadæquate pt esse in loco. adæqte, si totus effectus sit ab aglo, sive sit ab eo totaliter, sive ò: inadæqte si totus effectus ò sit ab eo. hoc posito sit.

1.a clus plures agli per suum ubi in eod. loco, etiam naturaliter, esse pnt.

1.o ex cap. 5.o marci legio dæmonum fuit in eod. hoc.

2° nulla repugnãa naãlẽ sũt agli plures, quinimo sint eod. in loco. neq; ĩ sunt instar qtitatis, quæ alia qtitatẽ expellit ab eod. spatio. nam neque ãa raãlis maãm, neque ipsa qtitas sua accidentia, ob defectum illum repugnãæ ab eod. spatio expellit. gõ sl ee pũt naãliter plures in eod. loco.

2ª Eluo, agli plures pũt ee naãliter in eod. loco per actionẽ transeuntẽ inadæquatẽ, ô tñ per adæquatẽ.

prior pars ostendr q ª aglos plures ee in eod. loco per actionẽ transeuntẽ inadæquate, ẽ plures in eod. loco existentes ptialiter sgulos concurrere, ad unum totalẽ effectum naãlẽ v. g. ad corpus aliquod movendum: consistit ĩ modus ille existendi in loco in contactu operaõis, adeoq si operaõ ptialis est, aglus ẽ in loco solum inadæquate sed hoc naãliter fieri pt, sive aglis ô totas vires adhibentibus ad totum effectum, sive totas qdẽ vires adhibentibus, sed sgulis ad totum effectum ô sufficientibus.

posterior pars decl. aglos plures ee in loco per operaõẽ transeuntẽ adæqte ẽ eos in eod. loco existentes, et sgulos se se habentes in raõe caæ totalis ad unum eundemq effectum totalẽ concurrere. sed hoc naãliter

fieri ò pt nam unius esse q; effectus duae caae totales ò subordinatae in gre caae naaliter esse nequeunt ut phi docent.

quare si lapidi cui impetum impressisset unus aglus alium impetum alter angelus imprimeret haberet se impetus utrumque per modum unius totalis ad quem aglus utrumque seorsum se se ttm haberet per modum caae ptialis, sicque per eand actionem transeuntem adaequate ò foret in loco sed inadaequate solum.

atque iuxta sensum huius posterioris ptis loqr stus ē ho. hoc art. 4° dum ait duos aglos sl in eod. loco ò ee. raoe in affert, impossibile ee dari duas caas immediatas completas unius et esdem rei. et in Rnsione ad 2um. 3um innuit cpus et aglus daemonem et aiam ò ee in eodem loco, ò quin sl sit in loco, sed q a in eo ò st eod. mo. e in aglus in raoe caae efficientis, cpus et aia ò stem. nam alium a sto ē ho admitti modum quo sunt agli in loco, q per actionem transeuntem, sup demonstravimus.

Quaestio 53a De motu Locali angelorum.

Exclusus 1us verum
angelus pt moveri localiter.

Quaestio est, 1° an moveri pt. 2° an pse, aut tum per accidens.

1a cluo aglus pt moveri localiter. Ita s. Tho.

1° ex scpra Job. 2° Satanas dr circuisse terram; Tobiae 12° tempus est ut revertar ad eum qui me misit; Lucae 1° missus est aglus gabriel a deo in civitatem galileae. Haec et sla ostendunt, quod aglus pt moveri localiter.

neque vim locorum scpra imminuit qd deus dicatur ambulare in paradiso genes. 3°, quod Xrus redire ad patrem, et tn neque hic reditus, neque illa ambulatio sgrare videatur verum motum. nam deus dr ambulare ratione cporis, quod vel ipse vel aglus in eius psona assumpsit et Xrus redire dr ad patrem, o ratione diae naae, sed ratione huae, quae per verum motum in caelum ascendit, rediit a o eo. mo, quo venit. venit absq motu, ut eet homo, ad quod satisfuit, ut verbum in carne assumpta appareret: Rediit, qui erat homo, ad quod nrium fuit, ut scdm huam naam moveretur. quod a. 2 verbum dr

exiisse a patre. cum tamen loco moveri ò pt ò ydem sentiendum de agl'is, dum mitti, ire, exire, circumire dur, nam illigr verbum exiisse per originem, ad quam motus nrius ò s, agli ò nisi per motum dici pt exire &c.

2° ex patrib, s^to dionys. cel. hier. cap. ultimo ubi dicit agl'os alatos pingi ob celeritatem motus. s^to grego. nazianzeno oratione 34^a, ubi loca, i, oia peragrant oibusq; impigre adsunt, cum ob ~~mysti~~ ministerii promptitudinem tum ob naturae levitatem; s^to damasc. i de fide cap. 17°, ubi, agl'us, i, ob naturae pernicitatem, et q^a promptè ac celeriter transit, in diversis locis operatur. his s'lia sunt alii patres.

3° ratione tum q^a agli una ex parte ò sunt addicti uni corpori, cum loco, aliunde ubique ò sunt: go de loco in locum transire pt; tum q^a aa separata moveri pt localiter, cum et in symbolo aplorum aa Xri descendat ad inferos, et lucae 16° aa lazari deportetur in sinum abrasae. go et agli moveri pt localiter.

Dicit s^s eug^s lib. 8^i de genes. ad litteram cap. 20° et 26° dicit corpora creatura moveri per loca et tpora. spiritalem a solum per tpora. go.

Dist. ant. quod creatura spiritalis ò moueatur per loca, vel ea replendo, vel iis Rondendo modo aliquo qtitatiuo, &c. quod ò moueatur ad locum. n. vult coire creatura spiritalis cum corpora, quod sicut hæc alteratur per tpora sic et illa alteretur, ad quod sufficit vt suo actus identidem muset, quod verum est, qm v.g. nunc illud post aliud obtum amant, at discrimen ee. vult quoad loca quod creatura corporea moueatur ò spiritalis, qm nec mo qtitatiuo ò mouetur, quo sensu cit. lib. cap. 22° dicit per spatia locorum ò moueri, quod per ea ò distendere; ò negat absolute aglum moueri localiter

2ª cluo, aglus per se localiter moueri pt, ò ctra caprolum asserentem aglum moueri pōe solum per accidens.

pbr qª moueri per accid. ē moueri ad motum alterius mobilis ttum. atq. ò mouetur solum aglus ad ò motum alterius. gō.

minor pbr. nam aglus se habere pt tribus modis. 1° vt transeat de loco per locum, nullum mouendo cpus; 2° vt moueatur per se corpus de loco per locum, et cum eo se moueat. 3° vt ò moueat per se cpus sed tm vna cum eo moueatur. sed his mo ò mouetur solum ad motum alterius mobilis. ò 1° mo vt per se

constat, cum supponatur immotum remanere corpus
oe: et sic movetur dum transit per coelum empy
reum vel aliud solidum corpus, ~~vel~~ 2um nam tunc
potius corpus movetur ad agli motum q agl ad
motum corporis, ut contigit cum ~~venit~~ tulit abacuc in
babylonem ad daniel. ô 3um nam si moveatur una
cum corpore, id fit ô q, qui movet corpus agl'um p
movet, sed q agl'us se se propria actione movet
ut comitetur corpus.

Quod si agl'us unitum sibi haberet corpus aliquo
modo unionis realis sive accidentalis sive hypostaticae,
tunc moveretur per accidens a corporis motu, ô quin
haberet propria sua in loco praesentia sed q a mo
veretur vi motionis corporis, sicut movetur aia
moto corpore, et corpus et sgnis Xri motis speciebus
Eucharisticis sub quibus sunt in ratione contenti
substantialis. sed neq; unio realis accidentalis datur
ut sup. Ara unaschsim probatur, neq; hactenus
data est unio hypostatica, nisi illa singularis quae
in Xro humana cum verbo natura coniungit.

Quaeres quid sit motus agl'icus. Ro 1o ee
aliquid superadditum substantiae agli. tum q a ipsum ubi
~~habet ea~~ ab ea disgnitur ergo et motus. quem ubi

agli[illegible] sibi saltem vali maiori [illegible] densitate tq eius
[illegible] [illegible]. tum q[a] p[t] haec praesentia localis obtineri
sine motu ut si creetur agl[us] [illegible] hoc loco: ergo requi
ritur aliquid superadditum quo per motum potius q aliter
obtineatur haec praesentia, et haec posterior ratio os-
tendit motum esse aliquid superadditum ubi agli[illegible].

Sic loquor de motu ut se extendit ad mutationem
[illegible] localem positivam, sive continua sit et successiva,
sive [illegible]. nam tripliciter mutari p[t] locus. 1° positive
solum, [illegible] acquirendo novum locum, [illegible] relinquendo
priorem. 2° privative tantum amittendo solum partem
prioris loci, aut esse contingendo [illegible] punctum. 3°
positive [illegible] ac privative acquirendo novum et
amittendo priorem locum. mutatio 2° modo [illegible] fit per
aliquid entitati superadditum, fit solum per desitionem seu
deperditionem ubi, quae desitio [illegible] entitas, sed ~~modus~~ potius
privatio entitas [illegible] [illegible] ubi.

R° 2° motum agli [illegible] esse entitatem operationis tran-
seuntis. 1° q[a] ~~locus~~ motus [illegible] mobili:
[illegible] et tradit arist. 3[i] phi. cap. 3° [illegible] per spi
cium [illegible] locum esse [illegible] quod movetur. operatio [illegible]
transiens [illegible] agl[illegible] sed [illegible] externo subiecto recipit. 2° q[a]
p[t] agl[us] moveri localiter et [illegible] movere locum, [illegible] quo

se locat vel in quem transit. 3° pt alia atq; alia corpora transire per angelum, in quae transeuntes agat ut si alias atq; alias aeris partes a se expellat, et tn agelus manebit in eod. loco. go.

opponi pt s. Tho. hoc art. ubi, quaestio, agelus o in loco nisi per contactum virtutis necesse est qd motus agli in loco nihil aliud sit q dicti contactus, sed loqr solum de motu agli secundum aliqua commensuratione in spatio seu corpore, in quo est agelus, quae commensuratio fit per contactum seu operationem transeuntem, de motu vero sub ea ratione saepius loqr s. doctor quia contingit ut qdo plura concurrunt ad aliquid denominatio pelar ab eo qd est ultimum: quomodo ia diximus a spatio seu loco externo dici res esse sic aut istic, quis sum ubi intrinsecum independenter a spatio externo obtineat.

R° 3° motum o esse actionem per quam producatur unio realis, quae pstre coniungat agli substantiam in externo corpore et quae reddat agelum immobilem, qdiu ab eod. corpore o divellitur. na contra Tuaschesium ostendimus talem unionem o dari, et in ea positum o esse ubi agelicum. go motus o est actio per quam talis unio producatur.

R° 4° motum esse modum substantiae angelicae inexistentem cuius terminus est ubi intrinsecum, ut colligere ex dictis.

Dico esse modum, nam licet angelus sine motu, tamen motus angelicus sine eo esse ôpt, id a. ita contingit quia neque ubi angelicum reali maiori distinctione ab angeli substantia distinguendum est, nam si distingueretur isto modo, maiori quoque distinctione distinguendus esset motus, sicut gratiae activa in creatis reali maiori distinctione distinguimus a grante, quin identificatur secundum identitatem realem, ipsi genito, estque in eo et genitum a grante reali maiori distinctione distinguitur.

Q.es 2° a quo sit motus angelicus.

R° esse potentiae effective a facultate motrice angeli qui movetur. nam potest angelus se se movere per se, ut probavit ea scriptura et patrum loca, quibus angelum potentiae localiter moveri probavimus. sed hoc fieri ôpt nisi per facultatem motricem, sicut nec corpora se se per se movere possunt, nisi per motricem facultatem.

Dixi esse potentiae. nam dixi esse nostrio: nam potest angelus inferior ab angelo superiore moveri etiam contra suam voluntatem: sed tunc ô movetur etiam per suam facultatem motricem sicut motus proiectorum ab eorum facultate motrice ô est sed ab impetu.

Q.es 3° quid sit, et quid possit facultas motrix angeli

R° 1° ee potentia spiritalis cuius actus est motus distincta ab intellectu et voluntate.

Est potentia spiritalis, sed non pro subiecto angeli substantia, quae spiritalis est. nec nocet quod sit principium corporei motus, puta operationis transeuntis qua movet corpora. nam 1° principium est quoque motus spiritalis, qui nempe vel per angelo se se movente, vel per alio angelo recipiatur. 2° ut sit principium motus corporei satis est quod sit eminenter corporea sicut omnipotentia dei principium est actionum materialium v.g. generationis ignis et similium quae eminenter corporae.

est distincta ab intellectu et voluntate 1° ex 1° Eso. quodlib. 9° art. 10 ad 2um, ubi ait angelum movere corpus per imperium ut sine virtute motiva, ubi virtutem motivam ponit tamquam aliquid imperio et proinde intellectu et voluntate posterius. 2° intellectus et voluntas sunt facultates solum immanenter operantes, sed ~~solum~~ facultas motrix angeli ut operatur solum immanenter cum et per eand. movere possit aliquid exterius, ut alium angelum ut corpora quidem ex mox dicendis patebit.

neque nocet 1° Eso. quae 54a a. 1° ubi sit unde de viribus animae ut possunt eis competere, nisi intellectus

et voltas neq; ꝯ excludit facultatē motricē aut ea
ō disguit ab yllectu et voltate, sub quibus ōes facultates
spiritales comprehendit. nam cur ea omisisset sive re
disguatur ab iis, sive ō, cum voltatē, si eam re ō disgueret
ab yllectu, ō debuisset omittere, sed excludit facultates
quæ suas operaōes exercent per organa cporea, ut ō ōes
aā facultates aglo competere ostendat. forte et omisit
motricē, qm̄ ylla sic aā raālis ꝓpria ō est quin et aliis
rebus coeiat: adgit ā eo articulo de facultatibus
aā nrā ꝓpriis, quarum aliquas aglo tribuit, alias negat.

quod si ꝓpsus apud caietanū sic, dicit ylligias
cælos movere desiderio, solum explicat caām medita
motus cælestis, ō ꝯmmediatam. nam et ~~dum~~ patres,
ut autor libri de speculo apud Stū Eug.ū cap. 6°
ubi dicit, q voluntas sua opus est velle et pōe,
ō excludunt pōa, et mediata operis caām assignant,
puta voltatē, q ē operatricē faciunt, q.a deus quod
vult operatur, quō et voltas agli dici pōet eius
pōa, qm̄ vix est quod eius voltati resistat.

R.° 2° aglm pōe movere seipsum, cpora, alios aglos,
ō tn̄ ꝯmmediate ꝑducere vel subaām, vel ullas
qlitates iis exceptis, quæ totæ ad motum vel efficiendū

vel impediendum ex sua natura pertinent.

De motu sui et aliorum corporum, ut clara est sui quidem ut ostendunt allata loca pro motu angelorum, corporum vero cum angelus transferat abacuc Danielis 14, moveat aquam piscinae Joannis 5° Elia omitto. Et S. Eug. 3 de Trinit. cap. 8° et 9° dicit naturam corporum obedire angelo, sc. ob motum. Ob dico tamen angelum quemcumque posse movere quodlibet corpus. Cum enim sit finitae virtutis potest esse corpus tantae molis, ut loco moveri ob pit, ab hoc angelo, vel tanto ferri impetu, ut ob pit ab eo retardari. neque enim maior nobilitas angelorum super corpora, efficit, ut haec quidvis a quovis angelo possint pati, satis est quod aliqui, cum econtra nihil angeli pati possint a corporibus. nec dico angelum efficere quidquid potest, etiamsi velit nam mali angeli deo impediente ob faciunt quod facere possent et vellent. Sed daemon lib. Job. cap. 1° ipsi Job nocendi facultatem a deo petit.

De motu alterius angeli probari potest tum quia angeli lucae 16° portant animam Lazari in sinum abrahae: et animae damnatorum descendentium dicuntur a nonnullis patribus rapi in inferos. quidni et angelus angelum moveat? tum quia angelus angelo proportionatus est in ratione

mobilis. ergo ab eo moveri potest.

obvandum tamen aglus superior aut aequalis invitus aut reluctans ab alio aglo propriis et naturalibus eius viribus moveri ô potest. nam qui movet invitum, vim et efficaciam maiorem habere debet eo qui movetur invitus. sed aglus aglo superiore aut aequali maiorem vim et efficaciam ô habet. ~~quidem~~ dixi propriis et naturalibus viribus, nam si agli custodes expellunt daemones, forte sibi aequales aut superiores quoad naturalia, sed fit virtute a deo accepta, aut impedita vi daemonum, qui et per exorcistas sed deo operante expelluntur ab energumenorum corporibus.

tribus a modis reluctari potest aglus superior vel aequalis. 1° repellendo aglum movere conantem per impressum ipsi impetum. 2° movendo se in partem opposita. 3° firmando se in eod. loco productione alicuius accidentis quomodo, qui figit pedem se se suo nisu firmat in loco.

tandem quod immediate producere ô potest substantiam vel ullas qualitates, hinc patet. nam vel quamlibet substantiam, et quasvis qualitates producere potest vel ô. prius dici ô potest. sed limitata virtus aglorum, sicque ad omnem substantiam et qualitatem ô extendere. ô posterius.

quid in agl̄ica virtute ad haur potius q̄ illa pro-
ducenda subaā aut q̄litate detriaret, p̄t q̄d̄ dicy
oēs subaā et q̄litate p̄ducere, sed s̄t illimitata
virtute. ò p̄t homo p̄ducere, nisi hoēs, et has aut illas
solas q̄litates, sed q̄a eius naā operandi q̄ virtus
ad hos ~~solos~~ solos effectus detriat. tale nihil occurrit p̄
agl̄is.

Dixi immediate, na mediate et applicando
activa p̄ passivis p̄t p̄ducere subaā et q̄litates, cum id
quoq̄ homo p̄t, ut p̄sci docent agendo de confectione
auri p̄ artē chymica. quo s̄ ē rug̃ 3i de trinit.
cap. ~~8~~ 8° et 9° dicit a magis aegyptiis ope
daemonum p̄ductos ēē serpentes, neque aliter vult
s̄ ē 50. q̄ 110° art. 2° et 3° ab agl̄is p̄duci pōe
aliquid distinctum a motu: ubi relinquit opinionem,
quam secutus fuerat p̄ 1um dist. 37a q̄ 3a a. 4°
ubi significat lumen sl̄es q̄ q̄litates ab agl̄is
p̄duci pōe.

Dixi 2°, exceptis iis &c. nam p̄ motum agl̄i p̄duci
p̄t q̄litates, quae totae sunt ad motum vel efficiendum
vel impediendum, ad efficiendum, ut si agl̄us proiiciat
lapidē, ut exodi 14° lapides et tela ignita: tunc in
p̄ eo p̄ducit q̄litatē impulsiva. et sic quoq̄ agl̄us
superior inferiori imprimere pōet impetu ad

impediendum, ut si ad suspendendum per aere lapidem molarem aliqua per eo qualitatem perducat, aut saltem sese agulus suo per loco firmet. nam lapis molaris suspendi per aere potest sustinente agulo, ad quod ô requiritur qualitas per lapide producta, et figura si est qualitas superaddita poet per corpore ab agulo perduci cum sit aliquid in motu coniunctum.

Et cuius 2us utrum agulus

transeat per medium.

De duplici motu quod explicandum est; alter est continuus, alter est discretus, sed prius expendendum pit ne agulus utroque motu moveri, mox quaestio quae praefert titulus articuli explanabitur.

1a cuius agulus motu continuo moveri potest est sti Thomae articulo 1o et supponit duobus articulis sequentibus. contra quod docuerat in 1o dist. 37a q. 1a a. 1o. et est communis Thomistarum.

probatur quia ut motus agli continuus sit, satis est quod successive et per partes et sine interruptione locum deserat, et alium acquirat. sed hoc fieri potest nam et aa propter alteraoem continua et successiva partium alimenti quae convertuntur per alitum continue et

successive sedi alimenti ptes subingredi.

Et hec clio vera e etiamsi aglus supponatur per operaoe transeuntis ee in loco. nam poet se continue et successive applicare per vrtem suam externis corporibus. vnde s^tus e so. art. 1° pt, 1, in huiusm. continuitas quaed. inveniri q^a nihil prohibet aglo assignare locum divisibilem per contactum suae vrtis sicut cpori assignatur locus divisibilis per contactum suae magnitudinis.

opponit ppsus 6i phs. textu 32° et 84° vbi dicit nullum impartibile moveri sed aglus impartibilis est. go.

disguo ant. nullum impartibile qle e indivisibile qtitatis, negari pt nam physici plerique contra arle putant indivisibile moveri poe, o mo vt e in continuo, aut si continuum supponatur constare indivisibilibus, sed et si separatum existat et continuum ex ptibus divisibilibus constet q^a si vt e in continuo quid ni vt e extra. sed esto ant. impartibile, quod externo loco pt coextendi, quis d sedis correondentia ptium. n. at aglus pt coextendi externo loco sicut aa coextendi corpori.

Instat, fo quod est impartibile, sicut est

Indivisibile qtitatis ò movetur q^a scdm sui partem, ò s
in una loci parte, et scdm altera in altera; sed neque
aglus scdm unam sui ptem s in una loci parte, et
scdm altera in altera.

Nego mai. nam id fit solum q^a ò pt ee partim in
trò a quo, partim in trò ad quem. aglus vò pt ee ptim
in trò a quo, ptim in trò ad quem. partim inquam, parti
alitate, ò quæ referatur ad subam agli sed ad locum, ut
explicat s^t ē Som. a 1° ad 1^m facilius à illigr
aglus pōe ee ptim in trò a quo, ptim in trò ad quem,
q indivisibile qtitatis q^a ut iam dixi indivisibile
qtitatis ò pt coextendi loco externo qui cui aglus
coextendi pt

quæres pt ne aglus moveri circulariter.

R^o ò pōe, si sit in loco adæquato quem ò relinquat.
Rō s q^a ut moveatur circulariter oportet ut per aliquas
sui ptes vel pse totum se se constituat in loci ptibus, aut
in toto loco, in quo ò erat sed per motum circularē si sit
in loco adæquato quem ò relinquat, nec per suas ptes pt
ee in loci ptibus, cum aglus ptibus ò constet, nec pse
totum pt constitui in toto loco in quo ò erat, cum ex hypothesi
moveretur in suo loco adæquato quem ò relinqueret.
neq; sic innaret admittere ptes virtuales in agli

subaa, na illae partes admittendae ò sunt quasi per
una sit per parte loci per una per altera, in una sit
pars loci per qua ò sit tota agli subaa. neque est
aliud aglum esse virtualiter divisibile quam per simplicissima
entitatem poe Rondere partibus loci divisibilibus, ò esse
eo alias atque alias partes a se invicem virtualiter
distinctas admitti debere quasi secundum una sit per una
loci parte et ò secundum altera, ~~in~~ quo differt a justitia
et mia dei quas virtualiter distinguimus, stat ut
unius entitati ut distinguitur virtute ab entitate
alterius tribuatur sic actus, qui alteri ò tribuitur
poet cum dia voltate seu volitione, quae ò per alia
entitatem etiam virtualiter distinctam dexerunt hunc effectum
contingentem, per altera alterum.

Neque sumarent Replicaones quas ò nulli
admittunt ut ubi aglicum immutatum de loco
adaequato se restringat ad locum inadaequatum; aut
ex hoc ad illum se extendat ~~na~~ per tales replicaones
fieri ò poet ut aglica subaa tota, aut pars eius
poneretur, ubi ò erat per motu circulari, sicut
neque fieri poet ut ubi extenderet aglum ad locum
aut loci partem, per qua ò erat. Istae vo
Replicaones per se ò haberent ut uni parti loci

Rondebant, cui ô Rondebant antea, ut essentialiter constituant agl̃um sic secundum ubi intrinsecum, nec possint alibi eum constituere, certe poet agl̃us existens adaequate in loco per suum ubi, circulariter moveri secundum actionem transeuntem, quatenus continue et successive et in orbem operaretur in circumiacente corpore. Sed agimus de motu circulari quoad ubi agl̃icum.

2a Cluo agl̃us moveri pt motu discreto.

Probatur quia motus discretus is est quo agl̃us sl desinit totus esse in toto loco seu loci parte, et sl incipit totus esse in altero loco seu loci parte. Sed isto modo pt pt agl̃us moveri. 1o sit ex 3o. 3 artis huius quia il summit agl̃um moveri posse motu ô continuo, quo se totum locum sl dimittat, et toti alteri loco se se applicet, ut loquitur arto 1o: sic qi motum discretum admittit. 2o pt intelligi quod aa sl desinat esse in aliquo divisibili loco et sl incipiat esse in loco divisibili. prius quidem quia id contingit si cui brachium amputetur, neque in sensum se se retrahit aa, sed tota desinit sl et uno instanti esse in brachio. posterius vo. nam si nutritio fiat in instanti, ut quidam putant, ea fieri per instantia interpolata qui nempe quamlib. certam alimenti partem putant tota

sl' ultimo disponi ad recipienda fo'a viventis.
aa' raalis uno instanti sese extendit per tota
maa' disposita, et si hoc ô fiat in instanti per
vim naa', saltem divinitus fieri ô repugnat: et sic
aa' uno instanti tota maa' occuparet, quo
illiqr' uno instanti fieri illuminao per totum aerem.
3° Jo' l'pora id ô pût q^a ô pût ee tota simul in
toto loco et tota in singulis ptibus loci, et sic ô pt
eorum pars extrema poni in extrema loci parte,
qui prius sit in partibus vicinioribus loco quam
relinquunt. sed agli pût ee sl' in toto loco, et singulis
ptibus loci cum spiritales sint, et ptibus careant.

Dices, duo instantia ô pût ee sibi imme
diata, datur in tpus inter instantia duo, sed
duo forent instantia sibi immediata, si aglus
desineret sl' ee in uno loco, et sl' in altero
loco ee incipiret, eet in unum instans quo
desineret ee in loco et alterum instans, quo in
alio loco incipiret ee, et hoc illud immediate
sequeretur.

Ronsio duplex affertur.

prior distinguit mai. qua vera fatetur de tpore

continuo, de discreto negat. Vera est de continuo
saltem in suia rōi quae continuum ō componit ex indi
visibilibus, nam cum instans unum duas tporis partes
copulet si duo instantia immediata darentur, inter
rumperetur tempus. de tpore discreto negant, qui
putant immediate post instans nri tporis
incipere pōe res illas quae totae sl existunt, sicut
res eadem post instans nri tporis immediate
conservari pūt, cum tn conserventur ut pote simul.
et sic ultimum instans quietis agli coexistet
intrinsece instanti nri tporis, instans vero
in quo aglus incipiet novum acquirere locum
coexistet nro tpori quod seqr immediate quis
ō adaequet ydem tpus aut ullas eius ptes eo mo
quo globus perfecte sphaericus ~~mos~~ si quis detur
moveatur q, sup perfecte planum ō sper illud
attingit in puncto, sed etiam in pte plani lineam
adaequare ō pit.

Sic modus Rondendi videtur ēe S.ti Tho. na
art. 3° negat aglu moveri pōe intrinsece in
instanti quietē intrinsece triante. na de raōe quietis
i. est, ut quiescens ō habeat se aliter nunc et prius,

Idem ut in instanti terminante quietem res intrinsece
quiescat, ad dicta motus sc. continui quia est
intrinsece in instanti motu terminante tunc in motus
ipse est datus, solum datur mutatum esse, quod est vinculum
partium motus, aut terminus motus. attamen indicat cum
a. 1°, tum a. 3° ad 3um acquisitionem loci posse esse in
instanti. quod fieri est potest nisi post instans quietis
Respondens intrinsece instanti nostri temporis sequatur
immediate instans acquisitionis loci tempori nostro sed
indivisibiliter Respondens, adeo ut instans ultimum
quietis sit intrinsece in instanti nostri temporis. instans
vero acquisitionis loci extrinsece tantum.

Neque illa Responsione posita evertitur istud principium
in quod movetur, aliter se habet nunc quam prius. nam
licet est aliter se habeat, sicut se habet in motu continuo,
in quo ante instans res successioni subiacet, tamen vere
se aliter habet: duo siquidem sunt instantia, in priori est
quies, in posteriori est loci acquisitio, quae facit
res se aliter habere, quam dum est in quiete.

Nec destruitur aliud principium sc. quod omnis mutatio
instantanea incipiat ad desitionem motus successivi,
et si velut illius terminus. nam satis est ut verum

sit de mutaõe Instantanea, quæ ē pse trūs motus continui, vel quæ licet pse ō sit trūs motus, tn a motu precedente st ut ponatur, sicut illuminatio pendet a motu solis, et grāo subālis a precedente motu alteraõis. ō ē necēe, ut verum sit de mutaõe Instantanea, quæ nec triat intrinsece motum, nec motum a quo pendeat præsupponit at acquisitio Instantanea noui loci, quam facit aglus, neq; ē trūs intrinsecus motus, neq; postulat motum precedentē a quo pendeat.

Posterior negat mi. non vult acquisitionē Instantaneam loci fieri in instanti intrinseco triante quietē, et quod eidē quieti extrinsecum sit. ut verum sit hoc dicere, nunc est acquisitio noui loci, immediate antea erat quies. et sic istud ppium quod quiescit, ō aliter se st nunc et prius, solum verum de quiete quam excludit motus continuus et successiuus. quod n̄ sic motus ō incipiat intrinsece per instans cum essialiter successiuus sit, quies intrinsece perseuerat ad illud instans quod extrinsecum est continuo et successiuo motui, at loci acquisitio, de qua sic agimus, continua et successiua ō ē, sed instantanea, et

sic esse p't intrinsece in instanti quietis triante.

Haec posterior solvo aliquo commodiore, tollit in difficultate illa de duobus instantibus sibi invicem immeditate succedentibus, attamen nec illa prior, quae sti est so. videtur esse retinenda est.

Dices 2° si ordo inter spatii partes, est in una prior altera remotior, ergo prius una dicitur attingi quam altera.

Dist. cons. prius naa, c: prius tpore, n. na et ordo iste ô efficit in illuminaõe ut pars quae prior est, tpore prius illuminetur, quam remotior, sufficit, ut naa quatenus quae prior est independenter a posteriore illuminatur, ô haec independenter ab illa. postulat quidem ordo partium loci in motu, ut sic successive fiat, sed hoc postulat ex conditione motus qui cum sit actus entis in poa prout in poa essentialiter successivus est. quamquam motus successivus esse ô poet, si nullus daretur ordo partium in spatio.

3a Cluo a glus nullo motu sive continuo sive discreto transire naaliter p't de loco in locum nisi per medium.

Nota locus loco, vel continuus est seu contiguus, vel ab eo Remotus. Item medium, vel est participans

quod est pars loci qui deperdit et qui acquiritur, ut si locus qui acquiritur sit decempedalis, qui relinquitur, inter finem 1i et initium 2i si sumas quinque et quinque pedes erit medium participans: vel est participans, quod est pars utriusque loci, sed quid medium inter utrumque, ut si inter locum decempedalem, et alium decempedalem, quorum uterque sit adaequatus aglo, inter iiciatur locus decempedalis, locus participans multiplicatur in infinitum, sicut quantitas in infinitum divisibilis est. locus est participans est item. hoc posito.

prior pars de motu continuo est Sti Tho. hoc art. et probatur

1o ex ppso 4i phs. text. 99o ubi dicit continuitatem motus secundum prius et posterius sumi ex continuitate loci secundum ordinem prioris et posterioris in magnitudine. quod est ab eo priores spatii partes pertransiri quam remotiores. et lib. 5i text. 22o, ubi dicit interesse id (idem medium inter duo) in quod prius actum est natura pervenire in quod movetur, et in quod ultimum mutatur.

2o per motum continuum, successive deseritur pars

tri a quo et acquiritur pars tri ad quem, sed hoc fieri
ò pt sine transitu per medium etiam participans. quo
magis nrius erit transitus per ò participans. go.

Posterior pars de motu discreto ostendr. nam vel
medium ò est participans vel est participans. si prius medium
nrium est. 1° ex 5° Tho. ad 2um ubi ponit hoc discrimen
inter aam, quae cogitat de rebus a se invicem remotis,
ut de gallia et syria ò cogitando de mediis, ut de italia
et aglus dum movetur localiter, quod huius essia dicitur
locis aplicetur, aa vo subaa ò aplicetur rebus, sed
eas in se habeat sc. per earum species. quod supponit
aglum loco applicari ò poe, nisi per medium, cum obtio
qd per cogitaoem fieri poe supponeret. 2° licet ò
appareat ulla contradictio, tn videtur hic ordo, consti
tutus a naa ut ò nisi per corpus intermedium sese
vel in loco remotiore constituat, sicut ab ead. naa
constitutus est ordo ut agens ò agat in distans, sicut
et hic ordo est in nutritione ut alimentum prius in
aliti subaa ò convertatur q in sgnium. 3° ~~corpus~~
corpus in locum distantem ò pt transire, vel ab aglo
transferri, nisi per medium participans: go nec aglus

nisi per eadem medium in locum distantem transferri potest
neque enim est quod obstet corpori, si ob obstat angulo. non ratio
substantiae gratiae spiritualis, quae ex aequo participant corpus et angulus.
ob ratio quantitatis. Dat enim quantitati duo scilicet esse in loci partibus
per sui partes, et corpus alterum ab eodem loco expellere.
quae duo ob ~~sta~~ obstant magis quam minus corpus quam angulus
se sustinet in loco ob transeundo per medium.

Si posterius saltem prius natura relinquetur medium
participans quod erit vicinius initio corporis relinquendi,
quam remotius, et prius natura acquiretur medium
participans remotius a fine spatii acquirendi, quam
eidem vicinius. Sed hoc est ob aliter locum acquirere,
quam transeundo per medium participans.

Opponi potest secundo. Hoc art. in corpore et ad 3um
ubi vult in motu ob continuo media ob transiri.
Sed ob loquitur de mediis ob participantibus loquitur de parti-
cipantibus; loquitur enim de iis in quorum singulis instantibus
foret, sicque necesse haberet actu numerare media
infinita, quod de participantibus accipiendum est, cum
media ob participantia ob considerentur, ut in infinitum
divisibilia, sed ut continentia solum partes aliquot

certa magnitudinis, vult à ô transiri media ô
participantia in motu ô continuo quia ô acquirunt successive
sed in instanti, quis ô neget prius naturaliter medium
unum participans acquiri quam alterum. Sumit transitus
nomen strictius nos aliquo latius. qui eo solum
transitum vocamus ut insinuemus nulla esse partem
loci participantis qua ô attingat angeli substantia, cum
discreto motu movetur, et remotiores deperdit ab
anterioribus attingit. Si modus iste loquendi ô placet
negari poterit dari transitum per medium participans in motu
ô continuo.

Dixi id naturaliter fieri ô potest. potest enim supernaturaliter angelus
ô transeundo per medium constitui in loco remotiore, sive
priorem locum admitteret, sive ô. nam corpus Xti existens
in caelo constituitur in altaribus nostris. remanet idem
in caelo, sed potest absolute ibi ô remanere, sicut ô
remanet uno in altari cum a sacerdote consumitur,
licet alibi per consecrationem ponatur. nolunt tamen aliqui
hoc vocari transitum quum sine nova productione
triata ad substantiam corpus ita existens in caelo ô ponitur
in Eucharistia, quod utrum verum sit, et unumquid dari

pit adductio qlis admittit scotus absq; reproductione explicari dt ubi de transubstantiaõe.

Exclus 3us utrum motus agli sit in instanti.

Certum est fieri poe in instanti mutaõe loci, nam ex dictis pt in instanti fieri loci acquisitio, nisi illa refert sit ne illud instans trus intrinsecus qui etis, an eod. tro posterior, agr de motu sive continuo sive discreto.

1a clus dpt in instanti l nri tporis moveri motu continuo nam de raõe motus ctinui est, ut mobile sit ptim in tro a quo, ptim in tro ad quem, sicque ut sit prius in medio q in extremo loco. et sic motus apud pphum est actus entis in poa pro ut in poa; quae parla, pro ut in poa, denotant trum ptim ee, ptim o ee, quod o eet si daretur motus in instanti sed haec pbri pluribus explicant.

quaeres detur ne etiam trus celeritatis motus continui aglorum.

Ro dari. 1o qa datur trus cognitionis aglorum scdm intensionem et extensionem, go et velocitatis eorum motus. 2o datur trus eorum coextensionis ad locum: go et celeritatis. 3o actus finitae cuiusq; poae

suum habet trium quem sua nat. pt. ergo dicendum pt
alias d supponeretur finita sed infinita sicut colligitur
dei potentia infinita esse quia effectum perfectiorem et
perfectiorem in infinitum pt. producere. sed potentia motrix
angelorum finita est.

Ex quo sequitur angelum quo minus perfectus est
eo tres angustiores habere suae velocitatis. quod ut
verum est, cum se tantum movet ad locum, ita verissimum
est, si corpus de loco in locum transferat, cum habeat
corpus suam gravitatem, quae magis angelum minus agilem
ac promptum, quam agiliorem et promptiorem, retardare
pit.

Dices angelus mutare pt. locum in instanti. ergo poterit
habere motum celeriorem et celeriorem in infinitum.

Cons. patet, quia spatium quod pt. decurri minori
duratione, pt. omni duratione maiori decurri. sed instans
in quo fit mutatio est minus omni duratione in qua
fieret motus, quis motus celerior et celerior foret
in infinitum. ergo si angelus mutare pt. locum in instanti,
pt. habere motum celeriorem, et celeriorem in infinitum.

nego. Cons. ita et perinde colligeretur motum
in instanti fieri posse.

ad probaõ dist. mai. si agatur de eod. mutaõis
pre, c. secus, n. at comparatur mutaõ instantanea
cum motu continuo, cur à fieri pt mutaõ in instanti,
et motus celerior ac celerior fieri ò pt, hæc affertur
raõ quod ad priorem sit ttum necesse produci formam, quæ
cum sit æque indivisibilis ut instans, in instanti
produci queat, et proinde totus acquiri locus. In
posteriore vò debeat produci forma divisibilis, cuius
partes eo magis sint compressæ, quo celerior motus:
qd cum difficilius sit, et maioris in agente perfectionis,
ò pt virtus finita celeriorem ac celeriorem motum
efficere. Ita sol idem spatium quod ~~sub~~ uno instanti
illuminat, ò pt in tpore intensius et intensius
in infinitum illuminare.

2ª cluo nec pt aglus in instanti nri tporis
moveri motu discreto.

pbr q ª per motum discretum movetur aglus,
vel ad continuum seu contiguum locum, vel ad
locum distantem. at neutro mõ movetur in instanti.

ō priore. nam dr ttum motus, qtenus complectr
positionem in loco, qui relinquitur, et positionem in
loco, qui acquiritur, et sic supponit qui etiam inter
acquisitionem prioris, et acquisitionem posterioris loci.

Dixi hoc sensu dici motum, nam si sumeretur pro solius loci posteriori acquisitione, diceretur in instanti fieri. sed hoc modo potius dicitur loci mutatio, quam motus, cum motus dicat aliquid prius et posterius, sicque motus discretus mensuretur per illud tempus quod discretum vocatur.

Ò posteriori. nam quoties locum distantem acquirit aglus, toties transit per medium ò participans, sicque prius se constituit in medio ò participante quam in distante loco; sed hoc in instanti fieri ò pt. tum quia dicitur in medio ò participante quiescere, ut locum distantem acquirat. hoc vero ò pt in instanti fieri, cum quiescere sit esse in termino a quo, et acquirere locum distantem sit esse in termino ad quem quae simul esse ò pnt, quia existentia in termino a quo includit negationem existentiae in termino ad quem, et res cum sui negatione eodem instanti esse ò pt. neque enim ad id sufficit prioritas et posterioritas naturae ut alias monuimus. tum quia potest aglus esse uno eodemque instanti in loco adaequatum locum excedente, cum simul esset in termino a quo et termino ad quem. id vero dici ò pt. neque enim magis dici pt pro transitu subitaneo, quam pro statu permanente, cum ratio quae impedit in statu permanente, sc.

tta solum subaalis pfectio, eademq quoq in transitu subitaneo impediat, nam quod dr rem, dum movetur, esse in loco se maiori, ò sed verum quod sl, sed quod successive tm locum se maiorem occupet.

Et hæc ostendunt ne divinitus qdem fieri poe motum discretum in instanti, poet qdem deus ponere eundem aglum in loco adæquato retinendo eum in præcedenti loco, sed sic motus ò eet licet dici poet adductio, qlis admittit scotus, ubi de transubstantiaoe, qtenus foret novi loci acquisitio. Sic de motu solum agimus.

Sed pt ne saltem aglus qtumlib. spatium qtumlib. parva tporis mora discreto motu percurrere?

Ro ò poe nam cum inter mutaoem instantanea et altera mutaoem intercipiatur quies, quo minus perfect' s aglus eo maior quies nria e, sicut in snia componente motu ò ex ptibus sed ex indivisibilibus intervenient morulæ quæ retardant motum et tto maiores morulæ, quo minus grave est corpus, qd descendit, aut ~~magis~~ minus leve quod adscendit. quod si nulla eet tporis morula tam brevis ut in breviore ò poet aglus quiescere, ò in ~~m~~ vis motrix agli infinita foret in motu discreto, nam sicut si sol

poét lumen intensius et intensius producere in infinitum, eius vis infinita foret, ò tn si certa luminis qlitatē in infinitis corporibus diaphanis quæ illi obiicerentur, ita foret qdē vis motrix infinita, si in motu continuo ō daretur ullus trus celeritatis, si vō in motu discreto ò daretur, ò iò vis infinita nria foret, sed ttum nrium éet vim cand. finita ad plures et plures mutaōes eiusd. perfectionis a se invicē interruptas applicari.

Neque inde sequeretur aglum minus perfectum æque celeriter moveri póe, ut perfectiorē na licet ò éet ta brevis mora, ut in breviore moveri ò póet minus perfectus aglus, tn hoc haberet perfectior, ut in sgulis instantibus se se longius extenderet, qm perfectior éet eius subaā, et perfectiori subaā debetur maioris extensionis locus.

Quæstio 54ª De Cognitione angelorum.

Utrum 1us et 2us utrum illigere agli sit eius substantia, vel eius esse.

Certum est aglum illigere na et dur agli videre faciem patris matth. 17º. qᵗ an illigere

sit idem quod substantia seu essentia, vel esse seu existere agli, sit.

Unica cluo, intelligere agli ò est eius subaa vel esse. Ista sunt eso. a 1° et 2°

prior pars ostendit. tum quia plus differt actio rei ab eius subaa, quam ipsum esse eius: sed nullius entis creati suum esse est eius substantia, hoc in solius dei proprium est. tum quia nullius ~~unius~~ entis actio est eius essentia, cum actio sit actualitas virtutis, virtus vò, nisi in deo sua actualitas ò sit. tum quia subaa sive essentia invariabilis est et determinata: intelligere vò multiplex et varium.

Harum raõum 1a distinctionem saltem virtualem, duae sequentes etiam realem ostendunt. addo et eo realem ostendi, quod intellectiones aliquae supernaales sint: sed illae identificari ò pnt cum agli subaa, cum ut supponit, sint sup agli naa seu subaam, et haec illis carere pit.

Dices si intelligere agli distinguitur ab eius subaa fatigabitur intelligendo quae est raõcinaõ ppsi. 12i mpsr. cap. 7°. hoc dici ò pt. gó.

nego sequelam, nam quod nos fatigamur intelligendo id contingit, quia quamdiu sumus in corpore, pendemus

a ministerio sensibus, agli vo ò pendent a ministerio sensuum unde infirma est ratio ppsi

posterior pb.m ex sto dionysio lib. de divinis noibus cap. 4° ubi dicit illigere agli esse eius motum, sed esse seu existere agli, ò est eius motus, 2° solius dei est ob suam infinitatem sibi suoque esse identificare suum illigere et suum velle.

3° esse agli est a solo deo, sc. per creaõem, illigere vo ò est a solo deo, est ñ etiam ab aglo, sicut et oīs actio vitalis est ab eo, qui vivit.

Dices saltem illigit seipsum aglus per eam foam, per quam est.

dist. ant. per eam foam, per quam est, ut habet raõem obcti, C. ut est talis essia, n. essia agli duos sunt actus, sc. esse et illigere ad priorem se habet, ut talis essia, ad posteriorem se ~~habet~~ habet ut obctum verum, qui diversus modus efficit, ut a se invicem disgnantur actus existendi et illigdi

Exclusis 3us utrum poa illestiva agli sit eius essentia.

Unica cluo, poa illestiva agli re ab eius essia disguitur, ita stus ēso.

1° ex patribus, S.to dionys. cæl. hier. cap. 11°
ubi q.m, i, in tria o.es diæ mentes cælesti ratione sua
divisæ sunt in essentia, in virtute, in actione. et S.
anselmus lib. de conceptu virginis cap. 4°. aliud, i,
est vis ipsa aa per qua ipsa aa vult, aliud quæ
vis instrumento volendi dici p.t, sicut visus in-
strumentum videndi, qua voltate nominamus;
ubi disgnit voltate ab aa. g.o et intellectus ab aa
disguendus est.

2° aliæ subaæ creatæ h.nt suas poas, suaq
accidentia a se realiter distincta, per quæ operantur,
ut ignis suum calorem, sicut et per sua accidentia
superaddita realiter tali mo se habent, v. c. flos
per colorem et odorem, cibus per saporem: res
o.es compositæ, i, S.tus basilius in Ezaemero
homilia 6.a, sic a nobis dividi solent in ipsa
essentia susceptrice, et in eam quæ ipsi accidit qlitatem:
ubi et albedinem a corpore dealbato, et lucem a
corpore solis disguit, dicit q. dei vrte separari poe.
g.o et poa intellectiva agli re disguitur ab eius subaa.

3° solius dei pprium est per sua subaa sine
vrte superaddita operari, ut innuunt patres et
præ cæteris S.s eug.s 6.i de trinit. cap. 6°

ubi dicit aa suaa deficere a dia simplicitate
propter multitudinem operaon et virtutum. go
aglus illigit per poa syllestina suae naae sup
addita. dixi operari sc. operaoe pscia et proprie dicta
na subaa operatur suas facultates in proprie qtenus
ab ea emanant. emanant a, qtenus subaa
ex pte sui in operando complent.

Dices s. eug. 10 de trinit. cap. 11 haec tria, i,
memoria illigia voltas qm o sunt tres vitae, sed una
vita nec tres mentes sed una mens. go o disguitur
illestus ab aae vel agli subaa.

Nego cons. na s. eug. solum docet ista tria o
multiplicare scdm subaa atq. ut sumuntur in radice,
addit in consequenter, utique nec tres subaae sunt, sed
una subaa. o negat ee tres res, ut comparantur
inter se et sumuntur pro potentiis, eod. sensu
loqr s. bernard. sermone 11 in cantica, ubi in
aa, i, tria intueor raoem memoria voltatem, et haec
tria aiam ee. neque aliter sentit auctor libri de
spiritu et aa apud s. eug., ubi, poae, i, et vires
eius idem sunt, quod ipsa. sumit in poas in radice
cum raalitate inter poas numeret: eo disguens
inter poas et vires (quas coi vocabulo proprietates

appellat) quod hæ velut actiue vt sensus illectus illæ passiue vt raabilitas et sdnmpiscibilitas sequeret

Dices 2° agli subaa est vis illigdi, cum actus vitalis ac subaa viuentis tq appio prædat. g° poa illectiua ò s quid illi supadditu.

diss. ant. s vis illigdi remota, c. prima, n. s remota, cum actio vitalis sit motus ab intrinseco vnde et solus illectus actiue illigit, sed aglus illectu. quo dici pt differre ab agentibus inaiatis, quæ forte se habent solum passiue et denoiatiue ad actiones ò effectiue. ò s prima cum illectiuâ poâ, tq vrte supaddita opus habeat, hæc pbri plenius explicant vbi de distinctione facultatum ab aa.

Ex clus 4° et 5°

verum p aglo sit illectus agens et possibilis et sola cognitio illectiua.

1a clus ò s in aglo illectus agens et possibilis. Ita stus ẽ so. raõ s q a illectus agens, vt coitur accipr, s qui a phantasmatibus abstrahit et pducit spées, et sic illuminare dr vel obctum vel illectum possibile: et possibilis s qui easd. spées recipit et ab illectu agente illuminatur, sed neuter illectus p aglo datur. neq

si aglus phantasmata ad quorum praesentia
pit cedere species quod differt a Xro et adamo, nec
proinde easd. species recipere pt.

Admittit albertus ylectum agentem ad illuminandas
species concreatas, sed hoc inutile est, neque hoc sensu-
datur ylectus agens quod ad praesentia specierum obiectorum
materialium cedat species spiritales, ut sequi quae probavimus.

2a Eluo est in aglo sola cognitio ylectiva. Ita s.
Tho. ua in aglo non est alia facultas cognoscitiva nisi
ylectus, facultates quae exercentur per organa corporea,
quibus sunt sensus externi et interni, in aglo non sunt,
cum non constet corpore. go.

Dices s.tus Eug.us 8i de civit. dei cap. 6o dicit in
aglo esse vitam, quae illigit et sentit.

Ret s.tus Tho. 1o loquitur s. Eug. secundum eorum sensum,
qui dixerunt aglos habere corpora, sibi naturaliter unita:
qua sententia asserere non intendit 2o est in aglo sentire,
non secundum rem, sed secundum similitudinem, secundum qua sentire dicimus,
quod ~~certo~~ certo modo apprehendimus, unde et sententia
dicitur et sic quoque experientia est in aglo, ut in nobis, sed
tantum secundum similitudinem cognitorum, puta singularium, non
secundum similitudinem virtutis cognoscitivae. nos ~~[illegible]~~ in per
sensum experimur, aglus per ylectum.

Quæstio 55ª de medio cognitionis aglicæ

Articulus 1us Utrum agli cognoscant oia per sua subaam an speciebus indigeant.

1ª Cluo, agli ò cognoscunt oia per sua subaam tq per medium ē sti Tho. hic, et cois contra durandu p 2ᵘ diss. 3ª qᵉ 6ª et nonnullos alios.

1º ex sto eiusdem 9ⁱ de trinit. cap. ultimo, ubi, liquido, i, tenendum ē, quod oīs res quas cognoscimus grat p nobis notitiam sui: ab utroq ñ notitia paritur, a cognoscente et a cognito. loqr qdē de notitia hoīs. sed quæ dicit expendenda st ad cognioē aglicam. vult á ò a solo cognoscente sumi notitia, sed etiam ab obēto cognito, ac proinde cu sola agli subaa ò sit ò eo obētu cognitu oia per sua subaa ò cognoscit.

2º subaa finita ò pt ee medium cognoscendoru obētoru oium neque ñ p se oia continet ad dria essiæ dei quæ p se comprehendit oia, et tñ medium cognitionis dī continere p se obētu quod cognoscr. qd verum est saltē de præcipuo medio cognitionis, quod

vel formaliter vel eminenter obiectum continere dicitur quod est medium tantum instrumentale quales sunt species

——— eo modo obiectum non continetur sed agli subaa finita est. ergo.

Dices omnia saltem inferiora sunt in superioribus, ergo saltem creaturae omnes agli inferiores erunt in ipso, et sic eas cognoscet per sua subaam.

Dist. ant. imperfecte et secundum rationem eorum, c. perfecte et secundum propriam rationem, n. nam hoc modo sunt in solo deo, tq in 1a et virtuali virtute, et in perfectissimo exemplari res omnes secundum propriam ~~pr~~ rationem repstante, quod agli non conveniet.

2a clusio agli speciebus indigent ad obiecta plurima cognoscenda ista s. e. ho. hoc arlo.

probatur quia cognoscuntur ab agli obiecta, quae non concurrunt per se, nec potest aliter concurrere ad sui notitiam quam per species. ergo species admittendae sunt.

ant. probatur. nam 1o obiecta materialia cognoscunt, ut sequi quae videbimus: illa vero et improportionata sunt, quae moveant per se, sicut nec potest potentia materialis per se movere: et saepe nimium distant, ut per se moveant intellectum agli. 2o cognoscunt obiecta spiritualia absentia, et extra suum locum

adæquatum posita, ut aglus michael degens in
cælo aglum meum custodem. et quæ proinde eorum
illectum per se ò moueant. nec pnt ista obiecta concurrere
aliter q per spées. nam per quid aliud? an per habitum
quemd. scientialem, qlem videtur admittere gandauensis
qdlibeto 5° q. 14ª. at habitus iste ~~dod~~ vel eet
spées, aut spéerum collectio; vel inutilis foret. spées
qdem si se teneret ex pte obiecti id ñ præstaret quod
spées, inutilis vò si se teneret ex pte poæ, qª poa
illectiua agli per se promptissª est, nec uti pt habitu
magis quam visus ad videndum, grauitas lapidis ad
descendendum.

Dices illectus noster nullas ht spées per quas cognoscat:
vel ñ eas deus infunderet, et hoc ò, ut coiter ppsi
sentiunt: vel illectus ipse cuderet sibi, et hoc non,
tum qª ò sentitur istarum spéerum pductio, tum qª earum
pductio foret cognitio, tum qª deberet illectus eas pducere,
et sic easd. contineret eminenter, poetq præstare,
quod illæ præstant, sicq ipsæ forent inutiles. gò neq
illectus aglicus ullas spées ht per quas cognoscat.

nego ant. ad pbaoem, illectus noster sibi cudit
ipse spées suas ad præsentiam phantasmatum. id

qd̄ ō sentitur, tn̄ ō deest rāo quæ id sic fieri ostendat, nam et alia pduci cognoscimus ō per sensum aut experiā sed per certa raoē, v.g. in proiectis qlitatē impressam, in facultatibus, quæ facilitatis capaces sunt, habitus, neq; pductio speēi impressæ cognitio ē, sed antecedit cognioē, sicut nec pductio habitus ē cognitio, sed cognioē seqr. Unde patet illectum actionē aliqua habere disēta a cognitione. ea solum cognitio dr̄ quæ est tendentia in obētum et speēi expressæ pductio. quod à aliquid continet, aliud vrte, ō id hoc ipsum præstat per seipsum: aqua virtute continet frigus, neq; tn̄ per seipsa frigefacit. satis ē quod pit frigus pducere ut dicatur illud virtute continere.

Dixi in cluōe ad obēta plurima. neq; n̄ ad oīa, cum se v.g. et deum sine speēbus agnoscat, ut post dicturi sumus.

Cluus 2us utrum angeli

Illigant per speēs a rebus acceptas

agitur de rerum naālium cognioē. nam species a rebus supnaālibus ō accipi certum est. sit.

Unica cluō, agli speēs a rebus sive naālibus sive spiritalibus ō accipiunt ē sti ēso. sic, contra

Salensis 2ª parte q. 34ª membro 2º et 3º, et Scotus
in 2ª dist. 3ª q. 1ª quorum prior rerum sive materialium
sive spiritualium species vult accipi a rebus ipsi, posterior
materialium tantum, quis dicat spiritalium quoque accipi po-
tuisse nisi deus illas infudisset.

Prior pars de rebus materialibus ostendit, quia materialia
obiecta non possunt agere materialiter in substantia spiritalem, aliàs
materiam non excederet, quod ignis in aliis damnatorum agat.

Nec nocet quod intellectus hominis moveatur a speciebus
sensibilibus ad cudendas species spiritales. neque in id fit
quasi species sensibiles per se moveant intellectum,
sed quia sensus et intellectus uniuntur in eadem anima, quae
postquam per sensum operata est, se se ipsa ad operandum
per intellectum applicat. et quia non potest cognoscere, nisi
positis speciebus idoneis, eas 1º produci ad praesentiam
phantasmatum et mox per easdem productas ad cognos-
cendum movetur et cognoscit. Ita visio, quae elicitur
a visu, facit ad movendum pedem, non quod ipsa per se
pedem moveat, sed quia anima, in qua visus unitus est
cum facultate motrice, posteaquam elicuit visionem,
se se ad movendum pedem per facultatem motricem
applicat. at res materiales nihil praesupponunt in
agentibus intellectu ratione cuius se se applicet ad cudendas
species spiritales

posterior de rebus spiritalib⁹ pb^r. nam vel spées
pducerentur ab illectu agli cognoscentis, supposita
præsentia locali obcti spiritalis, vel ipsum obctum ex
se, spées spiritales profunderet.

ô prius tum q^a si obctum spiritale eét præsens,
dici poét ipsum pse concurrere ad sui illectionem, sed
de hoc postea. tum q^a aglus cognoscit obcta spiri
talia localiter ô præsentia. go tunc saltem obctum
spiritale ad sui speém ô concurreret.

ô posterius tum q^a res spiritales nihil pse
pducunt ad extra: aglus solum ad extra motum
localem pducit. tum q^a si res spiritales remotæ éent
deberent pductas ex se spées propagare per medium
sed hoc dici ô pt, cum medium ut pote maale et
corporeum accidentia spiritalia recipere ô pit.

Confirmár pars utraq. 1° ex s^to dionysio,
lib. de diis noibus c. 4°. ubi dicit aglos q^a in
corporei sunt, rerum existentium illuminari
raoibus. quod vertit periorius, et eorum quæ
st raões discunt diá sibi accommodata illustraõe.
quæ verba ostendunt speém a deo, ô a rebus
accipi. 2° contingit ut obcta, quæ cognoscuntur
ab aglis tam remota sint, ut lices ex se pducere

possint species suas, tn eas proiicere ò piùt ad
eum usq locum in quo sunt agli. na quomodo res
minutissimæ suas spées et terra in cælum usque
proiicerent. sed ne dæmon qdē cogitari pt id
præstare poē.

Dices, s^tus^ emg^s^ 4^i^ de genes. ad littera cap.
32° Duplices tribuens aglis cognitiones rerum cre
atarum, una matutina in verbo, altera ves
pertina extra verbum, vult illa antecedere
existiā rerum, hanc subsequi. gō supponit spées
a verbum accipi.

nego cons. na vult solum per scientia vesper
tina res creatas ò cognosci intuitive in pprio gre,
nisi existant, etiamsi earum spées pductæ sint
in illectu aglico. qm nrium est ad intuitiva
cognitionē, ut rem existentē attingat. cum contra
per matutina scientiam res creatæ etiam ò dum
actu existentes intuitive cognoscantur in verbo,
qm una ead. q est et invariata earum
cognitio, sive dum existunt actu, sive dum præ
teritæ sunt, sive dum sunt futuræ.

quod si lib.^i^ 12^i^ de trinit. cap. 7° vult s^us^ emg^s^

aglos a rebus affici de iis loqr in ea suia quae aglos poreos facit, nisi et dicat aglorum sensus hoc est illectus affici ad rerum creatarum novitatem. ò quod speciem ab iis ulla accipiant sed qui rebus illis existere incipientibus novam accipiunt notitiam, sc. naalem qua deus nova ò accipit.

Q^es a quo ergò agli spées accipiant?

R^o eorum spées ò ab aglorum subaa fluere, sed a deo pduci.

prior pars, quod ò a subaa, pb^a. nam quae fluunt ab essia a naa detriata sunt ut patet de pprietatibus ab essia fluentibus. sed spées aglorum detriatae ò sunt. sunt in spées rerum existentium, quarum rerum existia detriata ò est, cum a deo pependerit ut existeret, et quae nunc existunt potuerint ò existere. adde quod si detriatae forent spées, nulla eet Rao, cur ò oium possibilium in parti spées haberent. at ò sunt rerum oium possibilium spées, cum illae infinitae forent.

posterior pars sc. a deo ee, ostenditur.

tum q^a aliud nullum ppium sit, tum q^a nulla rao
offerri pt cur harum et o istarum rerum saltem
possibilium spees habeant, nisi q^a pendent a deo,
tum q^a ubi res aliqua postulat certam per-
fectionem, et eam a naa habere o pt, tunc dei est
eamd. perfectionem suppeditare, hoc n ad eius pro
uidiam ptinet ut patet explo aae raalis quam
deus infundit cum eam exigit maae dispoo, qm ab
agente naali ex poa maae educi o pt. sed agli
postulant spees rerum illigibilium, cum sint naae
illectuales, sic q postulent cognitionem, quam sine
speciebus o put habere, et spees istas a naa
habere o put.

go inquies spees illae erunt infusae pse et
supnaales, erunt qdem pse infusae qm o put a natura
pduci o erunt tn supnaales, qm eam naa exigit, et
a deo ut authore naae pducuntur. neque satis est
ad earum supnaalitatem quod ad eas se se passiue
habeant agli, nam et naa se se passiue tum sit ad
infusionem aiae, et tn supnaalis o est. et in ppsi
snia se se passiue tum sut caeli ad motum, quem tn
nemo dixerit illis supnaalem ee, neque si detur poa
passiua naalis in creaturis, necee e in iis actiuam

dari, satis ē quod deus agat ut caā naālis et vice naālis caā supplat, ut patet ex infusione aā raālis.

Diceret aliquis si aglus ab aglo, per suam subaām cognosci pt eius speēm infusa ō ēē, qd slis sine infusione pduci pt ab aglo cognoscente ad agli cognoscentis praesentiam. Sed hoc saltē sensu infusa erit speēs absentis agli, quod ab eo, tq ab obto pducta ō sit.

Quaeres 2° qdona adeo pducta sint speēs in aglis

R° pductas ēē iam ab instanti eorum creaōis

1° scpra indicat aglos ia ab initio sapientes fuisse, Ezechielis 28°, tu signaculum slitudinis plenus sapia, nec mirum, nam et 1i parentes Ecclīastici 17° dur iam tum repleti fuisse disciplina illectus.

2° ex patribus sto dionysio lib. de diis noibus cap. 4° 5° et 7°, ubi dicit raōes rerum et explaria fuisse aglis indita et coīcata adiā mente; et sto erugo 2i de genes. ad litteram c. 8° ubi dicit caetera quae infra aglos sunt ita causari ut prius fiant in cognioe raālis creaturae, ac inde in gre suo. eas vō ēē prius in cognitione

naalis creaturæ et earum spées aglis imprimi autq
producantur, qdo non vò nisi ab initio.

3° credibile est aglos ab initio se se invicem
ò Hum, sed et res alias quoque potuisse cognoscere.
sed hoc fieri ò potuit, quin iam tum impressas haberent
rerum spées.

Cæterum ~~eand spee~~ earumd. speérum alius atq
alius pt ee usus. nam rebus actu existentibus ad
cognitionem intuitivam valent: rebus ò existentibus
ad abstractivam Hum. quod mirum ò est, cum ead. spées,
quæ ad res sgularem, ead. ad naam vrsalem cognos-
cenda valere pnt.

Quæres 3° quarum na rerum sint aglis infusæ
spées

R° infusas ee spées oium naturarum specificarum,
et individuorum mere naalium, quæ sunt in hoc
~~indiv~~ universo, nam potuit aglus res illas cognoscere
ita ab initio: sed ò absq speébus. gò.

Convenientia affert s. Tho. hoc art. 2°, sic oportet
i. illigere distionem spiritualium subarum et ordinem
sicut et distio et ordo corporalium. suprema à cpora
habent poam in sui naa totaliter perfecta per foam.
In cporibus à inferioribus poa maæ ò totaliter
perficitur per foam, sed accipit nunc una nunc alia

foa ab aliquo agente. Sliter et inferiores subaa
illectiua sc. aa suaa poam illectiuam sunt o completa
naaliter, sed completur in eis successiue, per hoc quod
accipiunt spees illigibiles a rebus. poa vo illectiua
in subais spiritualibus superioribus, ideo in aglis
naaliter completa est per spees illigibiles connaales,
in qtum sunt spees illigibiles connaales ad oia illigda,
quae naaliter cognoscere pnt.

dixi individuorum mere naalium, nam rerum super
naalium cognitio aglis debita o est, nec rerum o mere
naalium, qles sunt cogitaones cordium, quae licet entitative
~~sup~~naales, tn quoadmodum supnaales sunt. sed de
illis postea

Articulus 3us Utrum

Superiores agli cognoscant per spees magis vrsales q inferiores.

Duo quaeruntur 1o dari ne pint spees vrles.
2o an reipsa dentur in aglis. aoie vo vrsalium
speerum non eas solum illiginus quae naam vrsale
repstent, sed et quae res plures seorsim a se inuicem
cognoscibiles, neq hoc solum sensu, quod sint res
plures quarum una primario repsentetur, alia

2ario sicut spēe repstante nāam repstatur quoque
ꝑprietas, sed quæ æque 1ario repstent res plures scorsim
a se tunicē cognoscibiles. sit.

1a clūo possibiles sunt spēes vrles quæ res
plures repstent 1ario.

1o satis cōis est philosophorum sn̄ia, dari speciem
sensibilem, quæ res plures, v.g. plures lapides in
acervo repstet ita vt ò sgūli lapides sua emittant
speēm, sed oēs sl. alias quid ni Eminus æque
facile videretur lapis solus atq; videtur in aliorum
lapidum acervo. gō multò magis dari pūt spēes vrles
spiritales quæ res plures æque 1ario repstent.

2o dari pt spēes expressa res plures æque 1ario
repstans. gō et species impressa spiritalis.

ant. vel ex nobis patet, qui experimur nos
vno actu plura cognoscere, et proinde vnam fōare
speēm expressam plurium obtorum.

cons. clarum est nam spēes expressa dicit maiorē
slitudinē obti cogniti, q impressa, cum hæc velut
effectiua ttum, illa fōalis obti repstaō sit. gō si
expressa pt repstare res plures, pt et impressa.

3o pt deus, quod plura pūt in qre caā efficientis

ò vitalis uni rei coicare ut patet explo solis, qui res quamplurimas produxit, sc. qa vrte multiplex est sed spées impressa spiritalis ē ttm ꝑ qre causa efficientis ò vitalis, cum detriet solum poam, et cum ea concurrat loco obti, quod ò agit vitaliter. gò.

Cfirmr essia dia ꝑ raoe speei impressa concurrit ad videndas ꝑ verbo res multas creatas. gò et dari poterit spées aliqua creata. cui coicetur vis repstandi per suam simplice entitate. quod spées entitative plures repstarent

atque hæc pbant de spée quæ res ò solum nero sed etia spée plures repstet. nam et una species sensibilis, multa disetæ speei repstat, ut cum eod. in agro arbores saxa belluas intueris.

Dices si poet una spées repstare plura obta, poet repstare infinita, puta infinita individua, infinitas naas speicas; sed hoc dici ò pt. gò.

Ro vel implicat spées quæ se extendat ad infinita obta, vel ò. si 1.um ò seqr, si spées extendatur ad plura poe ad infinita extendi. na hoc, ut supponitur, implicat: illud ò item. si 2.um ultro admittetur sequela maioris et sic minor

372

vit falsa, qui tuentur prius nolunt per calculaõe
infinitum augmentum colligi, nisi ubi augmentum
fit univoce sc. secundum intentiones per gradus eiusd.
gris et extensione qlitatis, ô si fiat in perfectione
diversa raõis qlis sic contingeret volunt solum speciem
fore altioris ordinis, ita ut superet perfectione
inferiores oes, quis infinita ô sit, nisi secundum quid,
sicut visio beatifica solum est infinita secundum quid
et suaa naa secundum quid infinita, quis haec bestias
oes possibiles, illa oes cognitiones naales possibiles
perfectione superet, nempe perfectio cuiusque rei spectatur
ex eo quod in se continet: quod cum finitum est, et
res ipsa quoque est finita, sive rebus aliis infinitis
melior sit sive ô.

q qui posterius sequuntur dicunt perfectionem addi speci
ex repstaõe plurium obtorum, et sic repsentur res
infinitae volunt species infinite perfectam ee, nec
solum eam infinitam faciunt qd aliis infinitis speciebus
perfectior sit, sed qd infinitas in se perfectiones
contineat, quod disguenda sit tum a visione beatifica
tum ab suaa creatura, quae licet res infinitas habeant
infra se, tn ô continent in se infinita perfectionem,
ne visio quidem beatifica.

qa licet feratur in deum per se infinitum, tn cum finito mo

etiam ex parte obiecti attingit. aliter sentiendum si visio beatifica extenderetur ad infinita obiecta, puta ad res omnes possibiles, eam tunc infinitam fore, facilius hunc nodum solveret qui diceret infinitum creatum esse possibile, id vero ~~sine~~ dici ne pit expendere ô est huius loci.

Dices 2° species impressa dicit habere obiectum unum, a quo specificetur, at si res distinctas spée repstet, ô habebit obiectum unum a quo specificetur. nam quomodo multa spée distincta concurrent ad unam eandemque raõem quae species impressa entitate una specificet. go.

nego mi. na collectio talium obiectorum specificabit hanc speciem impressam ad quod nrium ô erit ut ab oibus obiectis abstrahi pit una raõ eois univoce quae sit raõ sub qua repstet sgula obiecta ptialia, ~~sicut~~ sicut ab oibus obiectis fidei una raõ sub qua abstrahit, sc. quod rem laõi subiaceant satis erit quod inter se coire pint, et remota coeant, ad sui notitiam per una eandemque entitative speciem; sicut in spée sensibili id sufficit ut per una eandemque entitatem res inter se spée diversissimas repstet.

neque refert, quod ~~actu~~ habitum obiecta dicantur in una raõe sub qua debere coire. na id, ut summum verum est, de habitibus sese tenentibus ex parte poae, qui soli noie ~~habitus~~ ~~coitus~~ vocantur

Cum ij habitus plures p̄int circa ead. obēta scdm
se considerata eorumq collectionē versari, ut patet
de fide huāa, quæ ead. obēta habere p̄t, quæ fides
dīa, dt ēē peculiaris raō sub qua attingant obēta, et
sub qua poāt ad ea detrient. at spēes impressa sese
tenet ex p̄te obēti et sic specificatur ab entitate obēti
quod repstat, ut si habeat repstare obēta plura,
per id disguatur a spēe, quæ ō st repstare ead. obēta.
Ita si caā una universalis foret universalior,
altera caā vrli, ō per unam aliquam raōē sub qua
tenderet in effectus, disgueretur ab altera, sed qa
maior foret effectum multitudo quam hæc caā pos-
tularet attingere.

Dico specificari ab entitate obēti. ō quæ aliæ atq
aliæ raōes in obēto detegi p̄int, ut se st ad poām
dirsi gris. ē ij alia raō eiusd. entitative obēti,
ut illectui, alia ut sensui obversatur. nam ut
sensibile est sensum, ut intelligibile illectum
specificat, et si illectus angelici spēe dirsi sunt,
obētum alia atq alia raōē induit respectu
diversorum illectuum. sed quod necēe ō sit in obētis
pluribus una raōē ponere disēta ab earum collectione,
per quam spēem impressam in tali ēē specifico constituant.

nequidem facit illa ratio quod illectus agli[illegible]
postulet tot inter se obiecta colligi. neque enim haec
detrimenta obiecta inter se colligi postulat, cum pit aut
potuerit pars obiectorum, quam repraesentat haec species
connecti cum aliis obiectis, sive pluribus si species
agli adaequata ob sit, ut poet ob esse adaequata, sive
~~pluri~~ paucioribus, si deus noluisset haec omnia obiecta
producere quae actu produxit itaque nihil facit
talis collectio; sicut in speciebus visibilibus, quod
haec disgregatus ab illa ob facit ulla potentia visiva
plura vel pauciora repraesentari postulantis exigentia,
sed quod hanc plurium, illam pauciorum repraesentativam
esse contingat. ubi.

obiectas licet una sit species ob video aliquid
unum esse secundum naturam ea quorum ipsa est una
similitudo. nam quae sunt similia uni tertio, aut quibus
unum 3um simile est, ob sunt inter se similia secundum naturam
nisi et illud 3um unam cum iis naturam habeat.
species vero obiecta duo plura ve repraesentans unam
cum iis naturam ob sit. sed ut summum est quid unum
in ratione similitudinis intentionalis; inconeque sic
una est, ut ob virtualiter multiplicem in se similitudinem
contineat

obiecta pterea ò idem iudicandum de obiectis pluribus
ad unam speciem sui repstativam quod de iisdem ad
unam aliquam naam componendam concurrentibus.
ad hanc concurrere ò poe, quoniam ad sic concurrendum
nrium foret, utrad. obiecta respectu sui iunicem actus
et poae raoem habebent, quam ò habent ad illam poe
concurrere qm ad sic concurrendum ò postulant raoem
actus et poae; neque aliud obstat, quminus unam in
speciem per quam repstentur concurrant. neque ij nocet
quod obiecta sgula pint speicare sgulas spees. na id
tm ostendit spees plures quas sgula specificant non poe
coire unam in speem impressa, ò ostendit obiecta sl
collecta ò poe ad unam eandemq specificanda speciem
concurrere. seorsim vides albedinem seorsim nigre
dinem. duae spees seorsim repstantes utrumque illum
colorem, ò concurrent in unam. attn duo illi colores
concurrere poent ad unam speem utriusque repra
sentativam, speciem inquam ò conflatam ex illa
duplici, sed naa ab utraq distantia ~~ra~~ adaequate cum
haec utrumque colorem simul illae colores sgulos
repstare postulant.

2a cluo agli superiores per species urliores illigunt
ita s. Tho. hoc art.

1o ex sto dionysio lib. de diis noibus cap. 12o,
ubi habet, scientes vo et reges dnos que ~~adrar~~

deos scripta divina appellant, gradus et ordines qui in singulis 1.as obtinent quorum opera 2.i sive inferiores munera quae a deo proficiscuntur accipientes tributionis divisionisque illorum simplicitatem in suis distinctionibus multiplicant et augent, eorumque varietates 1.i ordines utiliter ad unitatem suam contrahunt, ubi quae inferioribus divisa sunt, in superioribus coniuncta esse ostendit. 2.o quae deo propinquiora sunt et similiora, ea magis dicunt dei perfectiones participare, et si intellectiva sint, magis dicunt participare dei perfectiones, secundum quod intellectivus est. Sed angeli superiores deo sunt propinquiores et similiores, sunt que intellectivi, et deus secundum quod intellectivus est, non solum clarius intelligit, sed etiam per medium universalissimum. ergo superiores angeli non solum magis participare dicunt dei perfectiones quod clarius sed etiam quod per medium universalius intelligant.

Dices quod cognoscere in universali, cognoscere imperfectius. ergo perfectior angelus universaliores species non postulat.

Diss. ant. ex parte rei cognitae, ut si in homine sola cognosceretur animalitas, etc. ex parte medii, non at species universaliores, quas angelo tribuimus, hoc posterius praestant. dices 2.o, angelus inferior agnoscit speciem universalissimam superioris angeli. ergo haec omnia obiecta,

quæ per ea repsentantur: et proinde species
inferioris agli æque universalis est ac superioris,
nego. Cons. nam discte cognita re quæ sit trans
cendentale ordinem ad obta multa, ò e necee hæc
discte cognosci. alias ~~fr~~ qui discte cognoscit scientia
dei, cognosceret oia eius obta discte quod falsum est.

Quæres quomodo pit aglus uti speciebus
universalibus.

R° 1° póe uti adæquate una spée. alias ad
perfectionem agli ò pertineret quod obta plura una
in specie colligeret cum ea tm uti póet perinde
ac si pauciora obta repstaret.

R° 2° póe quoque ea uti inadæquate, nam
et aliis habitibus quis scdm se sint agentia
naalia libere utimur v.g. habitu, fidei, charitatis.
quidni aglus sua spee inadæquate uti pit.
ea alibi contulimus cum tabella multos vultus
exprimentes quorum aliquos in ea aliis omissis,
intueri pmus. quo differt a spée sensibili
serviente visui, quæ saltem respectu visus eod.
mo dispositi inadæquatum sui usum ò habet,
cum in suo usu ò pendeat a videntis libertate.

Ex quo seqr per una species elici póe cogni
tiones dirsæ speei. nam cognitio oium obtorum

præsertim spéei distorum ò pt ò ee dirsæ naæ
a cognioe aliquot solum obtorum quod tam saltem
verum est cum oia obta 1ario videntur in medio,
nam si ttm 2ario viderentur, sicut in essia divina
2ario videntur creaturæ, dicipoet ò ee diversæ
spéei cognitio quæ plura ab ea quæ pauciora
obta attingeret

Quæstio 56a De cognitione
angelorum ex parte rerum
arlus 1us verum aglus cognoscat
seipsum.

Unica clno aglus cognoscit seipsum, raõ est qa
sibi pportionatus est sibique præsens et magna est
perfectio quod seipsum cognoscat, imo maior q ut res
alias creatas. gõ seipsum cognoscit.

Quæres qmo cognoscat seipsum.

Ro cognoscere per suam subaam ò per speciem
raõ est qa ut se per suam subaam videat et ò per
speciem, satis est, quod sit yllectui suo maxime
pportionatus, et sibi debite præsens atq; unitus
ad excitanda sui notitiam. sed hoc verum est, est sibi
pportionatus, cum eius yllectus æquet eius
entitatem, est sibi presens et unitus. quid ? sibi
magis unitum, q res ipsa sibi.

376

Nec refert quod aa dum est in corpore seipsam per se ò cognoscit. Id enim fit, quia in illo statu pendet a phantasmatis: cum extra corpus posita seipsam immediate per se intueatur.

quod dixi aglum posse seipsum cognoscere per se, hoc extendo ad accidentia in ipso existentia. haec enim et praesentia sunt et proportionata intellectui aglico. atque accidentia nostra connexionem habentia cum agli subaa in ea videntur, ut intellectus et voluntas agli. nam recognita et penetrata clare, cognosci postulant ea quoque quae nostra cum ea connexionem habent.

Caeterum ò nego possibilem esse speciem qua se aglus cognoscat. nam si alteri innotescit per speciem, quidni et sibi possit innotescere. ne dicam actiones quibus aglus cognoscit relinquere speciem sui ad reminiscentiam. species a qua se cognosceret aglus, esset eiusd. naae cum specie, qua eum cognosceret alter si eand. cum eo naam specificam haberet, esset diversae naae si diversam haberet naam specificam. quod aeque intelligi potest, sicut intelligimus aglum superiorem et inferiorem diversas naa species habere, unius agli, quem cognoscunt.

Articulus 2us utrum unus aglus alium cognoscat.

Unica cluo, unus aglus alium cognoscit. Ita S. Tho.

1° ex S^to Aug° 2^i de genesi ad litteram cap. 8°
ubi dicit ea quae in verbo dei ab aeterno praeexstiterunt,
dupliciter ab eo fluxisse, 1° in intellectum angelicum. 2° ut
subsisteret in propriis naturis. sed angelus omnis existit
in verbo. ergo fluxit et in intellectum angelicum et ut sub
sisteret in propria natura. ergo fluxit in intellectum angelicum,
nisi quatenus intellectui impressa est similitudo qua cognos
ceretur.

2° pertinet ad cives eiusdem civitatis ut se
mutuo cognoscant. sed angeli sunt veluti cives eiusdem
civitatis, cum omnes una rempub. componant, mundumque
intelligibilem; ergo postulo actualem cognitionem omnium et
singulorum sed capacitatem cognoscendi quoties opus fuerit.

neque nocet S^tus Chrysostomus sive author
operis imperfecti in matth. homil. 5^a, ubi dicit angelum,
si voluerit, ergo videri a diabolo, dicit enim Hunc quid
supernaturaliter fieri potest, et secundum dei dispensationem, ergo
quid naturaliter. nam et hoc solum tribuit bonis
angelis adversus malos.

Quod a S^o Justinus, sive alius author quam
ad orthodoxos q^e 76^a, nec videt, i. animus animum
nec angelus angelum, nec daemon daemonem, sic accipi
ergo potest, quasi animus animum, angelus angelum ergo cognoscat.
nam dicit animas frui aspectu angelorum et archan
gelorum q^e 75^a: et cit. q^e 76^a paradisi, i.

percipit sensum (aia separata) ~~per~~ per eum qui dr
cogitaois sensum, quo aiae seipsas, et ea, quae sub
ipsis sunt ~~[illegible]~~ cernunt, preterea et aglos daemo
nes, et ipse dicit postea de aglo.

quo igr sensu dicit, nec illigit nec videt
aius aium &c. aliqui de visione corporali hum
accipiendum putant, et sic delendum illud nec illigit,
tq mendosum. alii et melius de cognitione obtorum
naali notitia superiorum. nam qe 77a duplicem naae
naalis cognitionem facit, unam sensibilem alteram
illectilem. et per sensibilem qdem seu cogitatricem
αισθητικην και ευνοητικην (haec in iungenda in
textu quem aliter legunt) vult ab aglis cognosci
seipsos et alia obtia. per illectilem νοητικην sgrat
rerum superiorum notitia, γνωσιν του υπερ
αυτας, priorem a sensibilem vocat, vel qa prius
accedit ad cognitionem aiae in cpore, quae pendet a
sensibus, solasque res inferiores affingit: vel
potius, qa sicuti res caeterae sunt veluti cporae si
conferantur cum deo, sic cognitio rerum naalium
etiam spiritalium est sensibilis hum sicut dei
rerumque naa superiorum cognione conferatur.

quaeres utrum aglus aglum per speem eamque
solam cognoscat.

Ro 1o cognoscere per speciem. tum qa o st

semper alterum aglum sibi coniunctum locum; ergo
spee opus est. tum quia si cognitio penderet a
presentia agli cogniti poet sic alteri sui cognitionem
eripere pro libito: sed hoc dici ò pt, cum aglus
cognitus sit ordinis naalis et pertineat ad societatem
eand. sicque alter aglus eius notitia postulat.
accedit s.tus Tho. sic ubi dicit aliarum rerum
naalium tam spiritalium quam corporalium raones de aglo
impressas esse scdm esse illectuale Hum, ut videlicet
per huiusm. spees impressas tam creaturas corporales,
quam spirituales cognosceret. ubi discrimen ponit inter
cognitiones qua se cognoscit aglus, et qua alterum
aglum. est impressa raones suae speei scdm esse
raale et illectuale sl, quatenus in naa suae
speei subsistit, et per ea illigit. alterius agli
species impressa est scdm esse illectuale Hum.

R.o 2.o poe aglum presentem videri ab aglo
per propria sua subaa. 1.o quia dia essia videtur
per seipsam ab beatis sine spee quam presentissima
est, et supponit proportionata illectui beati. quidni
et aglus presens per suam subaam, quando proportionatus
est cognoscatur ab altero aglo. dicis quod deus uniri tq
propria essiale tum quo ad essia tum quo ad existia:
sed hoc ostendit beatum cognoscere dia essia ipse
tq in medio, ò tn ipsa essia per se uniri si

præsentia obiecti ō sufficit. 2° requiritur solum species ad supplendam absentiam obiecti quando proportionatum est, quod cum agens esset presens et proportionatum ō postularet speciem. ē à proportionatum agens æqualis agenti æqui, inferiori superiori, 3mo superiori inferiori, ō quod ut adæquetur eius perfectio sed ut attingat saltem, quomodo per speciem attingere.

Nec dicas speciei impressæ ō sufficere localem præsentiam. nam id verum ē. alias agens agenti præsens per eius speciem cognosceret obiectum quod ō. Itaque nostrum est ut species informet quod ita fit, quia species ō ē rei forma subsistens, et sic inhærere postulat ut moveat. agens vero cognoscendum est per se formam sui subsistentem, et sic unionem nisi localem ō postulat. quod iis quoque dicendum est, qui speciem impressam diæ essentiæ possibilem putant. cur in illa ō concurrit si localiter solum unita fuerit, cum essentia diæ concurrat, solum unita localiter, nisi quod hæc est forma subsistens, illa ō item. nam si essentiæ sufficeret, quod esset proprium, cur non et speciei, quod esset proprii repræsentatio quis hæc ō informaret magis quam illa. cur à calor ō inhærens calefaciat, et species impressa ō moveat nisi inhærens, idæque omnibus solvendum est. dici potest hoc esse proprium accidentium vitalibus

actibus inseruientium ut quis agens vitale sese ab intrinseco mouet, et accidentia quibus utitur per se seorsim ò agunt, ut patet de intellectu et scientia, per ead. quoque accidentia ò agat nisi quod fieri potest intime, illud afficiant, sicque illud informent.

Quaeres 2° pitne agelus agelum comprehendere.

Duplex est comprehensio, sc. nria Hum, et nria sl et contingens. haec obiecta nria sl et contingentia, illa nria solum attingit

R° 1° agelum ab agelo ò comprehendi comprehensione nria sl et contingenti. ratio est quia ò cognoscit agelus effectus oes qui contingenter oriuntur ab altero. neque in eius cogitaoes affectionesque penetrat, saltem absque reuelaoe: et si aliquae ei reuelantur, ò tn oes, nec statim.

R° 2° agelum ab agelo aequali vel superiore, ò item ab inferiore, comprehendi comprehensione nria.

De Aequali et superiori patet quia nria comprehensio est per quam a cognoscente aequatur illigibilitas oes rei cognitae et oium, quae cum ea nria connexione sunt. sed agelus aequalis vel superior adaequat oem illigibilitatem alterius agli et oium quae cum eo nria connexione sunt.

Adverte à ea quæ connexa sunt cum agl̄o
vel illi intrinseca ēē et in eo existere, ut
eius facultates et species, vel illi ò ēē intrin-
seca nec cum eo actu existere, ut obiecta oīa, ad
quæ pt extendi illectus agl̄i, aut oēs eiusdem
illectus possibiles actus. Extendimus solum
comprehensionem ad ea quæ sunt intrinseca et
actu existunt non extrinseca et intrinseca
ò existentia oīa ò agnoscit, nisi in gre: v.g.
ò cognoscit oīa et sgula illigibilia existentia
sl et possibilia, ad quæ pt agl̄us extendi, cum
illa infinita sint. Idem dico de oībus actibus, quos
pt elicere.

De inferiori quoque manifestum ē; nam inferior
agl̄us ò adæquat illigibilitatē agl̄i superioris,
cum illigibilitas unius et vis illigendi alterius
pares ò sint, sicut nec par est utriusq; pfectio.
quod ò efficit ut totus agl̄us superior, ò videatur
ab inferiori quod pluribus explicatur ubi de
comprehensione dei.

Articulus 3us utrum
agl̄i per sua naālia deum
cognoscere pīnt.

Certum ē quod agl̄us per sua naālia cognoscat

deum, nam invisibilia dei ~~mundi~~ a creatura mundi per ea quae facta sunt illecta cognoscuntur. ergo et ex se cognito tq ex praestanti effectu agelus deum cognoscit. 2 à modis potuit sic deum cognoscere. 1° evidenter cognoscendo se ò esse a se, videndo propria entitatem. 2° videndo quod cepit esse cum antea ò esset. id est meminisse potuit.

Certum est praeterea quod deum per sua naturalia intuitive ò cognoscat, nam illa cognitio beatorum propria est. difficultas est quomodo se habeant agli naturalia ad cognoscendum deum, utrum sint instar speciei impressae.

Unica duo, ò se habent instar speciei impressae.

1° quia agelus ò cognoscit alterum agelum in suis naturalibus, vel in sua subaa instar speciei se se habente. ergo nec deum.

2° cum deum cognoscit agelus in alterius agli subaa, haec se instar speciei respectu cognoscentis ò sit, ergo neque agli cognoscentis subaa est instar speciei quae deum repraesentet.

Ex quo sequitur, quod agelus videat deum per sua naturalia tq per effectus in quibus, tq in medio cognito, deus cognoscatur ob dependentiam quam sunt

a deo propter quam nrium ad eum ordinem dicunt.

Dices S^tus Tho. hic disquit triplicem modum cognoscendi deum per naalia. 1° ut per ea sit presens secundum suam essiam. 2° ut sit presens, tq per speciem. 3° ut per ea videatur, sicut res visa per speculo. et dicit cognitionem, qua aglus per sua naalia cognoscit deum 1° modo ofieri nec 3°, cum hic modus sit nobis proprius per vita, sed sl'em esse cognitioni, qua res videtur per speciem ab ea accepta. go aglus deum videt per sua naalia, tq per speciem.

R°. S^tus Tho. dicere qdem modum cognoscendi per naalia, esse media via inter cognoscere deum per ea, tq presentem secundum essiam, et eum per ea cognoscere, tq rem per speculo. attn hic cludere unde magis ista cognitio tenet se cum speculari, q^a et ipsa naa angelica e quodd. speculum dia slitudinem repstans. Idem sit per Rationem ad 3um. cur go dicit aliquo sensu ad 2um modum pertinere, quod agli deum per sua naalia cognoscant? nempe vel q^a sicut res per spee sine discursu cognoscit, sic et deum sine discursu cognoscit aglus per sua subaa: vel q^a sicut praestantius res videtur per speciem q

speculari mō sic præstantius agl̄us sibi deum
repstat per suam subāā q̄ nos per creaturas
visibiles, ubi modum speculari vocat s.tus ē homas,
q̄lis ē quo deus a nobis p̄ via cognoscit per
creaturas.

Cæterum ut faramus hoc deēe ysti cognitioi,
ut deum discte repstet, habet tn̄ ut eum repstet
p̄ parti, ad quod sufficit ut concipiatur tq̄ cāa
huius effectus. habet ut discursiva ō sit
nempe q.a cognoscit ~~ut~~ absque discursu et relāo,
et id quod relāo respicit. agli vō subāā relāōē
dicit ad deum. et licet ead. cognitio respectiva sit,
tn̄ locum relinquit foāndæ alicui cognitioi absolutæ,
qua deus, ut ens a se infinitus immensus
æternus p̄lligatur. admittere et scotus infusa
speēm ad cognitiōē absoluta. sed hæc spēes neque
~~nrīa~~ est debita nāæ, ut putat, imo nāæ exigīa
superat, neque nrīa, cum ex specie per cognitiōem,
qua deum p̄ sua subāā cognovit relicta, aliarumq̄
rerum speēbus absoluta dei cognitionē formare
pīt.

Quæstio 57ª de Aglorum cognitione Respectu rerum materialium.

Articulus 1us utrum agli cognoscant res materiales.

Unica cluo. agli res materiales cognoscunt. Ista sententia est. 1º eas cognoscit homo qui est inferior aglo: quidni et aglus. 2º satis est quod res illæ sint in aglis per sui speciem, et ipsi intellectuales sint. sed hoc verissimum est. ò fiunt quidem agli similes rebus materialibus, univoce: fiunt tamen repstative: et licet ò contineant eas formaliter, tamen virtute continent, quod sufficit.

Articulus 2us utrum aglus cognoscat singularia.

Occasione etiam data explicatur numquid et virtutia cognoscant.

1ª cluo agli cognoscunt res materiales singulares. est sententia est. et communis, contra duo errores quorum alter negat omnino singularia ab aglis cognosci, alter quidem vult cognosci, sed abstracta et in rebus virtutibus. probatur

1º ex scriptura, quæ aglis tribuit cognitionem singularium, ut in se sunt, sic agli passim in genesi agunt cum abraham

et Jacob. alibi Josue et Gedeonem alloquuntur,
et Job. 1° et 2° deus ad dæmonem, numquid, i, consi
derasti servum meum Job. 2° agli eorum cognitio
tribuenda est quæ competit sui per suas facultates
cognoscitivas. quo ergo aliquid superius est, tto magis est
virtutem unitam ad plura se extendentem. sed homo co-
gnoscit res materiales singulares. ergo. adde quod, sicut
res materiales a deo effluunt, ut sint in propria ratione
et existant ut singulares, ita effluunt in intellectum
agli cum sedem esse intentionale, ut repraesentent tq
singulares. ita ratiocinatur sanctus Thomas. sed et eo melius
cognoscunt singularia, quam nos per sensum, quod nos
sub aliarum materialium singularitatem ostendimus immediate per sensum, et accidentium singularium singularitatem
ostendimus penetramus ut sæpe rem singularem unam ab
altera et eam substituta ostendimus, cum ista
dicte cognoscantur ab agli.

Ex quo patet ostendere sensu philosophum 1 poster.
text. 41° dicere sensum esse singularium intellectum universalium,
quod intellectus sola universalia attingat, sed quod ea ostendit
attingat sensus.

2ª cluo agli cognoscunt res materiales universales. ratio
est quia intelligibiles sunt, cum de iis detur scientia, et sunt

intellectui agl̄ico proportionatæ saltem per speciem adeo infusas.

Quæres utrum per eand. species cognoscantur res singulares et vrles.

R° affirmative. 1° q^a species repstant res sc̄dm quod sunt: g̃o cum res singularis et vrlis sint quid unum et idem ad modum unius per unam speciem repstantur.

2° species agl̄orum vrles sunt. g̃o ut minimum hoc habere dnt ut per eand. species vrlia et singularia cognoscantur.

eod. mo pt accidentia nrio cum rebus connexa per unam speciem videri: hoc ẏ ad speciei vrlitatem videtur pertinere.

Q^es 2° utrum sint species agl̄is congenitæ quæ scorsim possibilia repstent.

R° ò ee. 1° ex s^to e^ho. superiori q^e arlo 2° ad 4^m. ubi, si deus, i, facturus fuisset plures agl̄os, vel plures naas rerum, plures species intelligibiles mentibus agl̄icis impressisset. supponit itaq; ò ee infusas species rerum quæ producendæ ò fuerunt. 2° possibilia vel sunt diversæ naæ, vel dista individua sub naīs, quarum aliqua individua pducenda sunt. sed priorum cognitio ò pertinet ad agl̄os, alias et oīum naarum possibilium cognio ad eos pertineret:

et sic earum species ò hut, posteriorum haberi pt cognitio per species naarum et virtutum quae aliqdo producendae sunt. Ita cognoscendo visum meum ò mo cognoscit aglus praesentem meam visionem, et visiones praeteritas et futuras, sed et alias mere possibiles.

quaeres 3° utrum species congenitae rerum sgularium scdm se invariatae easdem res ut actu existentes et praeteritas, repstent.

R° 1° per eas invariatas repstari res existentes.

1° ex sto ego. hac qe a. 3° ad 3um aliisque locis, ubi supponit aglos ab initio suae conditionis accepisse id oe quod nrium erat ad cognoscenda rem quamcumque naalem. nam et citata Ronsione ad 3um dicit species qtum de se aequaliter se habere ad praeterita praesentia et futura: at praeterita praesentia et futura se aqliter ad eas ò habere.

2° bene pt illigi, quod ead. species repstet rem actu existentem sine sui variatione modo ponatur actualis existia rei sine qua ea ut existentem ò repstaret: sicut illiginimus occultas cogitaoes alienas ab aglo cognosci poe sine variaoe specierum modo ponatur extrinseca cognio sc. alterius agli locuo quadere infra.

3° Variatio quæ fieret in eo posita est quod modus aliquis superadderetur speciei per quem res actu existens repstaretur et cognosceretur. sed hoc dici ò pt, tum qa nec modi potuissent ab initio adiungi speciebus: ~~quia~~ quidni in species variatæ actu repstarent res existentes sicut ipsi modi. tum qa vel modus solum repstaret actualem existiam: et hoc ō qa tunc ipse foret species, cum ex hypothesi repstaret, vel valeret ad repstandam existiam sl cum essia; et hoc ò quidni in tunc sufficeret modus, exclusa spee, ad cognoscendam existiam cum essia, et proinde quidni ipse species foret! et si species, quo cum spee initio reaois infusa ad ea modificanda, et una numero speciem cum ea faciendam iungeretur.

dices species naaliter repstant, go nisi varientur per aliquid supadditum semper eod. modo repstant

dist. ant. naaliter effective, c. naaliter foaliter n. si foaliter repstarent, eod. repstarent mo nisi variarentur: et sic species expressa nisi varietur, semper eod. mo repstat, qa repstat foaliter. si efficienter solum, pt in usu ò semper eod. modo

repstare: sicut qa efficienter se ht lumen, pt
idem entitative manens, sed in usu solum mutatum,
nunc istum nunc alium effectum pducere. at spées
impressa repstat solum efficienter, efficienter inq,
sive stricte quomo foret vera caa efficiens, sive latius,
quomo caa exploris efficienter se ht ad effectum.

Ex quo illigis existia actualem obti ee conditionem
qua o posita o repstaret spées intuitive, quod et
spéei visibili conveniret, si poneretur in oculo
absente obto. neque in colorem repstaret, qa solum
habet repstare colorem existentem ac presentem. nisil
interea variaois accederet spéei visibili, ut de o
repstante actu fieret actu repstans obtum, sed ia
haberet in sua entitate id totum, per quod obtum
repstaret. unde et obtum nrum o eet admovendum
aut detriandum efficiendamq visionem, sed tum ad ea
trianda, ut de spée aglica explicat Suarez lib. 2i
cap. 11o numero 19o

Colligis pterea per eand. speciem o univers gris
cognitiones elici. nam statim atq spées extitit re
pstare potuit rem quoad notitiam quidditativam sed
abstractivam tum, cum res nondum existeret ubi vo

384

existit et presens est inseruit intuitiuae notitiae.

R° 2° per easd. species invariatas repstari res preteritas.

1° id innuit S. Thomas cit. arto 3° ad 3um, ubi dicit ea, quae praesentia sunt habere naam per quam assimilantur speciebus, quae sunt in mente agli, et sic per eas cognosci poe: quae vo futura sunt, odum habere naam per quam illis assimilentur, unde fit ut per eas cognosci o pint. ubi S. Thomas comprehendit praeterita sub praesentibus, qm in ordine ad cognitionem aglica idem fere e fuisse, ac praesentem ee.

2° raoes allatae superiori Rnsione sic aptari pnt, ut sicut satis est rem existere actu, ut cognoscatur, sic extitisse actu satis sit, ut species ad eam ut praeterita, cognoscenda valeat: et sicut nullo mo opus est speci supaddito ad cognoscendum obtu actu existens, sic et nullo ad cognoscendum praeteritum supaddito mo opus habeat

Articulus 3us utrum

Agli cognoscant futura.

futura vel in seipsis cognoscerentur vel in suis cais. agimus 1° de iis cognoscendis in seipsis.

Sectio prior

Utrum ab aglis futura in seipsis cognoscantur.

Nulla futura in seipsis sive in ppria spée, cognoscuntur ab aglis. Ita S^tus Tho.

1° ex scpra Isaiae 12° annuntiate quae ventura sunt in futurum et sciemus quod dii estis vos. qd saltē cludit de futuris in se cognoscendis.

2° ex patribus. origines lib. 6° contra celsum dicit divini sermonis caracterem ee praedictionem futurorum. et S^tus Chrysost. homil. 18^a in Joan. certa, i, praedictio futurorum immortalis dtaxat dei opus est.

3° haec raō affertur, quod nec ipsa per se movere pnt, nec per species. ō pse. nam perinde se hnt ad illectum, ut res mere possibiles, cum perinde ō existant: res vō possibiles per se movere ō pnt: alias nulla eet, quae ō poet ab aglis cognosci, quod nemo dixerit. ō per spées, qm ut moveant supponunt existia obiti, vel praeterita vel praesentē. cur a? Id saltē a posteriori cognoscimus, qtenus accipimus aglos futura praedicere ō poe, quae raō ostendit ō oēs cognioē

veritatum naturalium angelis debitam esse, esto cur haec sit debita illa ò apriori et inspecta sola ratione veritatis naturalis indicari ò pit.

Haec à cluò illigda est de oi futuro, sive nrio sive contingenti. nam utrumque eod. mo se habet, in ratione cognoscibilis, qdo consideratur indepdter a suis cais. Itq; angelus perinde ò cognoscit in seipsis futuros fructus alicuius arboris, qdm futuras agentis liberi actiones in seipsis ò cognoscit.

Dices, saltem angelus cognita spee infusa, colligere potuit rem per eam repstatam futuram esse, cum rerum mere possibilium spees ò acceperit.

R° 1° hic ò agimus de cognitione futuri in medio cognito sed in seipso: at tunc cognosceretur futurum in specie, tq in medio cognito. 2° neque tunc cognosceret obtum esse futurum. nam id ò cognosceret, nisi compertum haberet sibi inditam ò esse speem rei ttum possibilis: at quo id cognosceret? neque ñ id illi revelatum est. et si revelatum eet, ò tam rem futuram in seipsa cognosceret q in attestante, sive obscura, sive etiam clara, revelaò foret.

Dices, possibilitas istius speei vel pendet

ab actuali futuritione obtti vel ò, neutrum dici pt. go.

nego mi. ò pendet ab actuali futuritione, cum neqdē a libero dei decreto pendeat. qm rei possibilitas antecedit decretum oe. pendet igr solum a futuritione vt possibili. neq ideo ò poterit spēes dari actu, quis res actu futura ò sit. nam pt ee, quis ò repstet actu, mò repstare pt quo differt ab expressa spēe, quæ ò pt ò repstare actu id cuius obtum est. vt aliæ difficultates explicentur.

aduerte speciem illam si daretur supnaalē fore, saltē quo ad modum. nam illectui aglico debita ò ē, imo ē sup id quod exigit vtrum entitatiue supnaalis foret ò cstat. talis qdē eēt ea quæ res supnaales repstaret. quæ vò res ttm naales forte naalis eēt scdm entitatē. sic in noctua visio solis quo ad modum supernaalis eēt, quis scdm entitatē foret naalis.

aduerte 2° speciem esdi tria repstare debere. 1° rei naam. 2° rei existiam. 3° talē duraōē intrinsecam, per quam res tali ~~a~~ ~~ex~~terno tpori coextitisset, et si ò fuisset tpus ~~ex~~ternum coexistere potuisset, cum ad cognioē abstractiua sufficit.

2um nrium est ad cognitionem intuitivam. quod et aliqui sufficere volunt, cum alii negent et requirant actualem obiecti praesentiam; sed quid ad intuitionem nrium sit, et cur dei futurorum cognitio sit intuitiva alibi expendit.

Adverte ta 3° requiri talis durationis intrinsecae notitiam. nam cum res existens sit indiviens ad hanc aut illam temporis differentiam, necesse est ad futurorum cognitionem, quod una cum existentia talis intrinseca eorum duratio cognoscatur. ea vero cognita, quanto tempore post futurum esset obiectum cognosceretur nempe ex comparatione praesentis durationis, quamvis existit angelus cum tali duratione intrinseca rei futurae. eo modo per tale ubi sive talem praesentiam localem angelus, et ubi sit alius angelus seu tale corpus et ex comparatione talis praesentiae localis alienae cum sua, qua est in loco, quantum ab eod. angelo seu corpore distet, agnoscit.

Sunt qui putent ut res cognoscatur existere in praesenti ò esse necesse, ut cognoscatur praesentis temporis differentia, sufficere cognitionem actualis existentiae. sed illi supponunt solum obiectum praesens per speciem repraestari, et sic eo ipso quo repraestatur

eius existiâ putant sufficienter illigi præsentia
at nos supdocuimus rem quoque præterita
repstari per speem, et quis ô repstaretur,
necee eét ô indirecte solum sed directe repstari
obti præsentia; directe vô ô repstaretur, si
sola repstaretur existia, quis ex repstaôe existiæ
præsentia obti inferri poét.

Sectio posterior verum
aglus futura cognoscat in
suis causis.

Nota. futura vel nria sunt, vel contingentia.
nria sunt a caâ naâli nria (sive una sit
sive multiplex sed quæ certa lege connexa sit)
cuius effectus impediri ô pt ut ortus solis. contin-
gentia vel sdm quid talia sunt, quæ pendent a
caâ nriâ cuius tm effectus impediri pt aut ô
poni: vel simpliciter talia, ut quæ pendent
a sola caâ libera. contingentia sdm quid vel
supponunt caâ quæ ut plurimum habeat
concursum aliarum, quæ nriæ sunt ad ponendum
effectum, aut quæ ut plurimum excludat
agentia quæ effectum impedirent, ut quod

verno tpore floreant rosæ, vel ea supponunt
quæ rarius habeat coniunctas caas qbus positis
ponar effectus et ò positis ò ponar, sive earum
connexio pendeat a sola naa, ut quod tonet
hyberno tpore sive a caa libera ut quod ex
immoderato concubitu nascatur hoc monstrum
aut quod lapis decidens hoem percutiat.

Nota 2° futura contingentia scdm quid vel
conferri cum ~~caali~~ caa naali ptiali vel cum caa
naali totali, et quæ caarum oium connexionem dicat
undecq tandem connexio sive a naa sive a libertate
contigerit.

Certum est futura nria ab aglis naaliter certo
cognosci in suis cais, saltem confuse et indetriate
et qtum est ex vi caarum. ratio est qa visa causa
certo videntur ea quæ cum illa nria connexionem
hnt. at futura nria connexionem nriam hnt cum
suis cais, quæ supponuntur clare videri. go. et vo
nos ead. futura cognoscimus, dico saltem confuse
et indetriate, neq in caa ostendunt hunc aut
illum effectum detriate, v.g. hoc nero lumen, si
illa detriao pendeat a 1a caa, quam ad hunc
effectum nero sese detriatura in parti caa

videri ò pt. dico pterea qtum ē ex vi caarum
nam si spectetur quid deus pit, put futura ò poni
cum dnietur oi creaturæ, ad vq futura ò videntur
absolute sed tm qtum ē ex vi caarum. agimus
de futuris contingentibus. sit.

1a cluo futura quæ sunt contingentia scdm quid
sine quæ pendent a caa nria, quæ tn impediri pt,
~~sed quo~~ certo videri put ab aglis, in sua caa totali, ~~ex~~
qtum ē ex vi esdem caa et distributive spta.

pb ex qa caa totalis dicit concursum caarum oium
a qbus futurum quod dr contingens nrio profi
ciscitur. sed in tali caa futurum certo cognoscitur
cum nrio ab ea proficiscatur. gò.

hic ò distinguo inter futura q sine quæ vt plurimum
sine quæ raro contingunt nam put vtraque ò positis
oibus cais ò videri et qa aliqua vt plurimum suas
causas positas hnt, ò semper, aliqua raro, et illa
vt plurimum ò semper, et hæc raro solum dicuntur
videri suis in causis. attn semel positis causis
videri put cum ab iis nrio proficiscantur, vt dictum
ē. Itaque licet rarius contingat vt sic ~~morbus~~ morbus
iungatur cum ista cæli temperie, cum qua sit
lethifer, si tn vtriusq coniunctio facta fuerit, in illa

coniunctione mortem futuram certo videre pt aglus.
dixi 1° causa totali, nam si partialis sit ò certo sed coniecturaliter solum 1° ea futurum effectum videbit, ita ex solo morbo, sive ex tali aeris dispoõe ò videbit venturam mortem. et sic si causarum partialium connexio pendeat qdẽ a caa, sed ista certa coiq lege ò fiat maiori attentione opus erit ad videndum effectum, v. g. sterilitatem q Ecclypsim. et si connexio causarum habeat aliquid dependens a libertate ex una caa ò videbr effectus, et eo minus videbr, quo minus ipsa seorsim proportionata erit effectui futuro: sicut et maiorem effectus coniectura habebit, quo ppior erit eius virtus effectui producendo, ut patet de morbo seorsim considerato, ex quo maior vel minor futurae mortis coniectura duci pt.

Dixi 2° ex vi causarum nam si impedimentum afferatur, ò mò a caa 1ª, sed etiam a 2ª, certo futurus effectus ò videbr. et sic qm ad tempestatum mutaõem facere pt daemonis nequitia et suaa opera, ut fit per incendia, vastitates urbium, copiosas hoiem caedes, immunda cohabitaõem magnae multitudinis ò pt ex tali dispoõe syderum quae certo postulant hunc effectum, idem effectus certo colligi. et tto minus

et tertullianus apologetici 22°. S. Athanasius
sive alius autor quaestionum ad antiochum q. 99ª
et S. Damascenus lib. 2i cap. 4° negant aglis
ac daemonibus praedictionem futurorum quae et S.
Aug. cit. lib. i cap. 6° dicit daemonum praedictiones
de terrae sterilitate et sterilibus saepe falsas esse, ô quin
ex causis naturalibus ista dispositis tales effectus exti-
turi essent, sed quia dei voluntate per aglos vel alio
modo mutantur, quod à dum quis pint ne futura contin-
gentia a causis naturalibus dependentia certo cognosci,
ô solent exemplicari restrictiones illae, quas addidimus,
ideo negatur saepius agnosci pote, et quo plus pt causa
2ª libera in mutatione causarum, eo minus certo
cognosci pote asseritur.

2ª eluo agli ô put certo, sed coniecturaliter
solum cognoscere futura contingentia pendentia a sola
causa libera est de fide. Id vero probant 1um et 2um argum
pro cluoe superioris sectionis. praeterea causae esdi futurorum
determinatae ô sunt: ergo in iis certo cognosci ô put.

Quare si quid istorum ~~quae~~ daemones praedicunt
certo id per revelatione accipiunt, sive a scpris, sicut
ex illis praedicere potuerunt cessatura oracula: sive
a bonis aglis, ut docet S. Aug. 2i de genes. ad littera

cap. 17° et 4i de trinit. cap. 17°: sive a deo ipso exemplo alicuius operis futuri illis mandante, quod fit Job 1° et 2°. Alia ô tam prædicunt futura q annuntiant præsentia, ut si dicant quæ procul fiunt qsi futura eent: si quid facturi sint ipsi, sed in solum indicat præsens eorum propositum. aut si prædicant, ô tm certo quis fore certo, sive ob perspicaciam suæ mentis, longamq experientiam: sive qa videnti primas causarum naturalium dispositiones ad agendum quæ impediri vix pnt, sive qa ex signis colligunt sunt ee affectus causæ liberæ, ut vix ab agendo se se cohibitura sit.

Articulus 4us utrum angli cognoscant cogitationes cordium.

Agitur de cognitione certa. quæritur à 1° utrum certo cognoscant. 2° quæ nam sit ratio, cur ô cognoscant. 3° quomodo fiat ut per locutionem cognoscant alienas cogitationes.

Sectio 1a utrum angli certo cognoscant cogitationes cordium.

Unica cluo, angli certo ô cognoscunt cogitationes cordium. Ita s. Thomas. et Thomi coitio.

1° ex Scriptura, 3i regum 8° tu solus nosti cor

oium filiorum hominum; 2i paralipom. 6° tu ysolus
nosti corda filiorum hominum, Hieremiae 17° pravum est
cor omnium et inscrutabile, quis cognoscit illud? ego
dominus scrutans corda et probans renes. adde quod
Christus inde probet divinitatem suam quia detegit cogitationes cor
dium lucae 5° et 11°, matth. 6° et passim, atque 7°
haec doctrina tamquam de fide proponitur.

2° ex patribus S^to Hiero. ad cit. cap. Hieremiae, ubi
hinc, i, discimus quod nullus cogitationum secreta cognos
cit nisi deus. S^to Chrysost. homil. 23a in Joan. ubi,
humanorum, i, cordium cognitio solius dei est qui ea for
mavit; S^to Cyrillo 2i in Joannem cap. 19°, ubi
expendens illud nathanaelis, Rabbi tu es filius dei,
noverat, i, soli deo corda hominum patere. Id cum in ee
dno perspexisset, filium dei profitetur. alii patres
idem sentiunt.

neque ii resistunt S^tus greg. 18i moralium cap. 27°
venerabilis beda lib. 2i in Job. cap. 7° S^tus basilius
homilia in illud, attende tibi, et alii. nam dum innuunt
aglis et beatis patere aliorum aglorum et beatorum
secreta, docent tamen illis obstare molem seu
grossitiem corporis ut sic loquitur St Tho. ad 1^m,
nolo non esse aliud impedimentum, sc. quod voltas

sua secreta claudat.

Dixi certo nam coniecturaliter nosse pnt ut diximus de futuris contingentibus, et docet s. Aug. 12i de genesi ad litt. cap. 12o. et sunt indicia externa, ut pulsus, immutaõ vultus, aliæ cporis affectiones, ex quibus vel ipsi medici conicitur affectus aĩ: qto magis agli. quid si interius affectus sese externo opere claudat ut ex obedia exteriore obedientia interior. sed et secreta cordis repstantur quodammo in phantasmate affectuq appetitus sensitivi, quidni aglu ò latet.

Dixi 2o cordis cogitaões et affectioes neqp solas affectioes et cogitaões ignorant ut qbusd. videtur, nam cordis noie de quo scpra et patres ò affectiones solæ sed etiam cogitaões illiguntur. quid turbati estis et cogitaões ascendunt in corda vra, lucæ 24o et satis expresse s. patres de cogitaoibus agunt, et ex cogitaõn cognioe tum in scpra tum a patribus Xri diitas infertur. et vo vix fieri pt ut cogitaões cogitaões cognoscantur quin cognoscantur affectiones mens in coiter reflectr sup voltatis actus, et sic in reflexionibus quæ cogitaões

sunt affectiones videbentur.

Quod à ô cognoscunt cogitaões et affectiones, neq etiam cognoscunt tros permanentes et habitus qui producuntur aut relinquuntur ex istis actibus. na ex tris illis et habitibus certo cognoscerentur cogitaões et affectiones. aliter sentiendum de speébus illigibilibus, quæ certo ô indicant affectiones, qm aglus iis utitur, pro ut vult. quare dum confert s. Tho. in corpore habitus cum speciebus, ô vult perinde has ô cognosci, sicut illos: quis hoc cõe habeant, quod sicut speérum, sic habituum liber sit usus, licet si certo indicent actus ex qbus relinquuntur.

Sectio 2ª quæ nam sit ratio cur agli ô cognoscant cogitaões cordium.

Unica cluô. certa nullaraõ pbra datur, petita ex illigibilitate cogitaõum et affectionum cordis, datur hæc certa moralis, sc. dominium cuiusq; in suos actus, quod violari ô dt, et tn violaretur.

1ª pars ostendr na 1º ~~debent~~ eædem cogitaões et affectiones aglo a quo eliciuntur, illigibiles sunt gô et alteri aglo. quidni in si pares sint illectus,

ut p̄ut supponi pares, neque hoc infirmat qd
p̄t aglus meminisse suorum actuum supnaalium ò
alter, nam id ò p̄t naaliter saltem cognitione certa. solum
id p̄t cognitis per memoria naalibus actibus,
qui supnaales comitantur, ex qbus elicitos quoque
supnaales ~~confi~~ coniicere p̄t. 2° hæ raões p̄hæ
proferuntur, quod agens liberum h̄t facultatem effi
ciendi ut sui actus ò concurrant per modum obiecti
quod deest spēes impressa cogitaõum et affectionum
alienarum. sed neutra convincit. ò prior qq̄ in ~~id~~
id deo competit in visione beatifica ut essentia
sua pro ut vult applicet, intellectui beati ad cognos-
cenda præsertim obiecta 2aria, tn̄ hoc nobis convenire
ò deprehendimus, ut p̄hce applicemus actus nr̄os
alieno intellectui, quod si hæc raõ nihil aliud vult q
visionem pendere a dnio voluntatis, erit tm̄ moralis et
sl̄is illi, qua posteriori clusois p̄te explicabimus.
ò posterior, tn̄ qa saltem hæc raõ ò obstaret, quinus
cogitaões et affectiones localiter præsentes cognoscerentur.
tn̄ qa si eædem cogitaões et affectiones aliunde
pportionatæ sunt intellectui aglico, cur earum spēes
impressas ò h̄nt.

392

dixi certa nulla ratio. nam haec tq probabilis
pt afferri quod affectiones et cogitationes emanent
ab aglo cuius sunt, ei que inhaereant, ò item alteri.
qq ñ ò est evidens id quicq facere, tñ forte aliquid
facit: sicut ead. ratio facit, ne per alienas spées
illigat aglus obtum quod illigit per suas. qm hae
inhaerent, illae ò item. neque vò facit aequalitas
illectus ut quidquid unus illigit alter illigere pit
cum oculis deterioribus contingat videre quaed. quae
ò vident perspicaciores, puta per conspicilla, aut
medium tenebricosius aut quid simile.

Posterior pars decl.r 1° ex s.to Tho. hoc arlo ex
corpore, ubi dicit solum deum cognoscere secreta
cordium q.a voluntas rãalis creaturae soli deo subiacet:
quo indicat dominium efficere ut cognoscantur. et
proinde defectus dnii impedit cognitionem, at dnium
voltatis in proprios actus, importat defectum dnii
in alio. 2° postulat dnium voltatis in suos actus
ut ne impediatur ab illis exercendis, qdo lubet,
at impediretur si aliis aglis paterent cogitationes et
affectiones. revocaretur ñ facile ab iis exercendis,
ne aliis innotescerent, aut alias eliceret, quas eliciturus

ò eet nisi ut proderet agli cognoscentibus.

Hanc rationem moralem voco ò quin fundetur in aliquo phico, fundatur in natura rationali eius quod exigia, quae est causa cur aliqui rationem illam phicam vocent. Sed quia supponit nihil esse in cogitationibus et affectionibus per se quod vim intelligendi agli superet. Unde nec elevari nec esse est intellectum agli ad eas cognoscendas sed tantum accipere species, et deum concurrere, cum species ò ponit, et deum ò concurrere, dominium creaturae rationalis exigeret. Sic in sententia admittente intelligias motrices caeli, moralis solum ratio est, quod motum illum cohibere ò pinit: quia ò superat eorum vires, ut se a movendo cohibeant: licet hoc fundetur in aliquo phico sc. exigia versi quod postulat caelos ò quiescere. Sufficit à haec moralis ratio, ad salvandam authoritatem scripturae et patrum soli deo secreta cordium patere docentium. nam v.g. cor sufficienter est pravum et inscrutabile si numquam posita sola naturali perspicacitate intellectus penetrandum sit. quomodo quies caeli impossibilis est naturae, quod numquam quieturum sit posita sola voluntate ac virtute agli moventis. neque vero ò eet contra dominium hominis in suos actus, quis detegi eius secreta cedere pit in eius

commodum, nam sicut est contra patris authoritatem
per liberos si invito patre eripiantur, etiam cum illis
malo exemplo futurus est, sicut contra dominum prodigi
si illi sua detrahatur pecunia, cum prodige est
victurus, ita et contra dominum hominis foret, si eius
inviti paterent secreta, et si hoc per eius commodum
cessurum videretur. Per his universim ius suum cuique
relinquitur ne praetextu conferendi commodi inferatur
iniuria

atque hinc patet qui nam actus debeant latere
angelos. ii nempe, quibus manifestatis laederetur dominum.

Tales sunt actus liberi voluntatis de quibus S. Tho. hic
dicit ea, quae per voluntate sola sunt, soli deo esse nota, eo
revocantur actus nostri, sed per accidens, quales sunt motus
1° primi seu indeliberati vel si qui de deliberatis
indeliberati fiant cessante advertentia. res enim magis
aestimatur ex eo, quod est simpliciter, quam ex eo quod est
per accidens. et vero cum actus illi iidem sint modo
nostri, mox liberi, ob eorum sufficientem per dominio si
statim atque mens ob satis adverteret innotescerent.
tales actus illectus a voluntate imperati. secus si
nostri sint, qualis est per angelo cognitio sui ex multorum
sententia sunt in se actus illi iustae naturalium passionum
quae angelos ob latent. ad priores actus referuntur

actus nrii sed qui tales sunt ex voluntaria occupatione
illectus circa aliud obiectum, sicut ad posteriores re
feruntur ii qui nihil voluntarium habent, et qui eliciuntur
in eo statu in quo ostendit esse aduertentia, quales sunt cog
nitiones dormientium, amentium ebriorum, qui saltem
suis in causis aut signis videntur sicut S. Tho. ad 1um
quantitatem gloriae beati vult ab alio beato videri in
claritate corporis.

actus sensuum siue externorum siue internorum,
actus appetitus sensitiui angelos ostendunt pro ut sunt
~~[illegible]~~ tres mere naturales cum homini ostendant quantum
dnii capax est, licet sub ea ratione ostendant cognoscantur qua
subiacent certae rationi et voluntati ut monet S.
Tho. ad 3um

Sectio 3a quomodo fiat ut angeli per locutionem agnoscant alienas cogitationes.

Certum est angelos inter se loqui. 1o ex Sapientia Za
chariae 2o angelus loquebatur in me, egrediebatur et
alius angelus egrediebatur in occursum eius et dixit ad
eum. 2o omni naturae intelligenti proprium est manifestare potentiae
conceptus suos alteri, et hoc praesertim iis conferre dicit
qui sunt eiusdem rei p.

certum est 2o potentiae eos inter se loqui sine adminiculo

rei corporæ ut ostendit illud 1ª corinth. 13º si linguis hominum loquar et aglorum, ubi hominum linguas ab aglorum linguis distinguit. et S.tus Damascenus 2º de fide cap. 3º ò lingua, i. atq; auribus opus habent, verum citra sermonis adminiculum cogitationes suas atq consilia inter se coniicant. et vo dicit illis proprius coeire loqdi modus sicque distinctus a modo quo loquimur ipsi inter nos, vel quo illi nos alloquuntur.

Quæritur quomodo locutio fiat. sit

Unica cluo, locutio fit manifestatione conceptuum mediante voluntaria eorum directione et speciebus a deo impressis audienti. ubi requiruntur tria

1um est manifestatio conceptus. hæc ipsa est, nam ex S.to Tho. q.e 107 a. 1º nihil est aliud loqui ad alterum, q conceptum mentis alteri manifestare. manifestare, in qua, quantum est ex parte loquentis. ad quod nrium ò est, ut audiens ignoret conceptum: alias nulla esset locutio ad deum. neque nrium est, ut audiens attendat ad ea quæ sibi manifestantur: satis est, ut quantum est ex parte loquentis manifesta fiant.

Et hoc indicat locutionem esse actum illectus. et est reuera. tum ex Escophylacto in illud 1ª corinth. 13º si linguis &cæt. ubi siquidem, i, potentia quæd. illigdi qua inuicem dia coiicant e sensa,

aglorum est lingua, tum quia locutio mentalis dicitur fieri
per verba mentalia, sicut corporea fit per vocalia;
sed verba mentalia pendent ab actu intellectus. ergo.
Excipit Suarez, si principale secretum sit affectio
voluntatis, attamen tum quoque locutio dici potest actus intellectus,
quatenus ob manifestatur affectio nisi manifestetur
eius conceptus et apprehensio, sine qua ad alterum
referri ob poet.

2um est directio. quae nostra est. tum ex sto Tho.
citato articulo 1o ubi ex hoc vero est, quod conceptus
mentis aglicae ordinatur ad manifestandum alteri
voluntatem ipsius agli, conceptus mentis unius agli
innotescit alteri. tum quia duplici ex cap. fit ut ne
secreta mutua videamus, sive duplici obstaculo
claudere in nobis interior mentis conceptus ut loquitur
idem sto Tho. cit. a. 1o ad 1um, quod etiam docet hoc
articulo 4o ad 1um, alterum est voluntas claudens sua
secreta, alterum grossities corporis: quorum im-
pedimentorum unum vim habet in aglis, sc. voluntas
claudens sua secreta; sed impedimentum illud ob
tollitur nisi posita directione, quae fit dependenter
a voluntate, et ea posita tollitur. ergo.

Sit ne vero directio essentialiter locutio, sive
eius pars, tum conditio tum, parum interest attamen

melius dicetur conditio, neque enim sit ipsa verbi expressio cum exprimere verbum sit oris; os vero subaeae spiritalis est mens, ò voltas. Et vò S.tus Tho. cit. a. 1° ad 1.um voltatem retinendi secretum vocat obstaculum quo claudere secretum, et directionem voltatis vocat remotionem obstaculi. at remotio obstaculi est conditio potius quam id cuius obstaculi remotio est. conferri potest illa directio cum apertione epistolae clausae, si agatur de verbo scripto, aut cum apertione ianuae ut vox loquentis per cubiculo audiatur exterius. at epistolae aut ianuae apertio non est pars sermonis sive scripti sive vocalis sed conditio, sine qua ò audiretur. ~~3.um est species a deo~~

3.um est species a deo impressa. nam receptus agli loquentis per se movere ò potest cum ut plurimum distet. nec directio voltatis sufficiens motivum est: tum quia est potius conditio sine qua non moveretur aglus audiens quam motivum: tum quia est actio immanens, nihilque agit per illectum agli audientis. ergò nostra est species a deo impressa, quae illectum eiusd. audientis movere potest.

Confirmatur cluò nostra reiectis aliis modis, quibus explicatur aglorum locutio.

alii nihil requirunt, quod sit extra aglum

loquentem, admittunt ergo vel spiritualia tantum signa
per loquente, quibus editis conceptus manifestetur
vel conceptum sgratium affectus qui conceptus
jam cognitus per voluntatem dirigatur ad eum quem alloquitur
aglus: vel solam volitionem ut cogitatio vel
affectio cognoscatur, cuius volitionis aglo soli
~~quem~~ quem alter alloquitur species imprimatur. Sed haec
sufficiunt; ó 1um nam locutio est dictio seu productio
verbi sive mentalis sive vocalis: sed ista signa
ó sunt verbum sive mentale, quod est conceptus
ea ergo a conceptu distinguunt, sive vocale ut per se ma-
nifestum est. ó 2um. nam admittunt illum conceptum
jam cognitum esse ab aglo cui alter loquitur, licet ordinem
a voluntate directus sit: quod tamen falsum est et illa
posita sententia ó pt unus aglus alteri loqui, quin
alter audiat aut saltem cognoscat, cum habeat species
propria conceptus per quam pit eum cognoscere statim
atque existit quis ad eum ó dirigatur. ó 3um. nam
sola volitio dictio ó est, cum dictio spiritalis sit
actio intellectus, quippe quae ad verbum trietur.

Alii requirunt aliquid productum per eo cui loquitur
alter aglus, sive sint spiritalia signa distincta a
speciebus, sive sit conceptus impressus ab aglo
ei cui loquitur, sive tandem sit expressa species, sed

hæc fieri ò put nihil in aglus pt producere ad extra nisi motum localem aut qlitates pertinentes ad quem ò pertinent vel illa signa, vel conceptus vel expressa species. adde quod ò poet aglus per hæc signa loqui nisi præsenti aglo cum agere ò pit in distans, at pt loqui aglo a se remoto sicut nos oramus Sctos a nobis remotos.

alii denique ponunt aliquid productum extra loquentem q extra eum cui loqr, puta vel externas voces productas in assumptis corporibus, vel easd. voces productas sine corporibus sola allisione aeris vel varia signa formata commouendo aerem sine sono, vel denique varias figuras per varios motus locales productas, etiam indepdter ab aeris commotione sed hi modi licet possibiles sint, tn hoc hnt incommodi, quod aglus per eos loquens ò pit latere alios, quos ò vult alloqui, saltem localiter præsentes. tres vò primi modi, qa mãales sunt ò videntur satis congruere aglis qui sunt spiritus. quartus de variis figuris sine aere foatis scriptionis potius aut gesticulaõis q sermocinaõis Raõem hi.

Quæres an spées impressa audienti sit illi congenita.

R° ee nam sola spées impressa congenita admittenda est si sufficiat. at sufficit. gò.

maior pbr qa si rerum futurarum spées congenita est aglis, quæ tn nisi rebus existentibus ò moveat quidni congenita spées admittetur quæ moveat posita directione si talis spées sufficiat.

Minor ostendr na si ò sufficeret spées congenita maxime quod excitare ò poet sed hæc ratio nulla est. ò quin excitatio nria sit. qq n apud deum dum eum alloqr excitatione opus ò est, qm audit ab æterno locutionem nram tn illa nria est aglo audienti, ne fortuito solum videatur audire. sed qm perinde pt spées excitare, si congenita sit, atque si recens infusa a deo. quid n hæc præstaret? nempe ut illustrum agli ò aliunde prorsus occupatum moveret ad sui perceptionem, et per sui perceptionem ad conceptum loquentis agli percipiendum. at ò ne hoc haberet spées congenita? ~~go et hoc~~ go sive nriò sive libere perciperetur ead. spées. ead. n vis spéei congenitæ quæ recens infusæ, ad quemlib. effectum. adeò que posita directione (per quam fit ut conceptus loquentis sit de rebus pertinentibus ad audientem, ut habet s. Tho. in 2m dist. 11a 2a pte distinct. qe 1a a. 3o ad 4m) spées congenita quæ prius ò repstabat conceptum

agli loqtis nisi ad summum abstractive et impossibile incipit fieri prime repstativa eiusd. conceptus sicut spées recens infusa repstativa eet. quod ad excitaõs sufficit cui doctrinæ conforme est, quod stus Eso. q. 9a de veritate a. 4o ad 11um et a. 6o ad 4um docet aglus audientem, quod alter ipsi loqr, per speciem qua cognoscit eius subaam, cognoscere eius conceptum: cognoscit in subaa per species congenita.

Dices aglus aglo mentiri pt. go per speciem potius recens impressa q congenita, aglus audiens excitari dt.

Ro 1o neg. cons. na in sua ponente speciem impressam, vel spées huius repstat volitionem agli loquentis, qua velit audientem id audire, quod ò est, et in hoc ò est mendacium, qm revera est talis volitio: vel repstat conceptum qui ò sit actu, quis repstetur ut actu existens; a perinde id poet spées congenita posita directione, sicut per recens infusa fieri poet.

Ro 2o negando aut. neque in mentitur, nisi qui loqr contra mentem: sed aglus ò pt loqui ctra

mentis, nam loqr verbo mentis, indicat gr̃ eam
ee ut loqr, sive res talis sit, sive ô: sed ipso
contra mentem loqui ô pt.

Articulus 5us verum

Agli cognoscant mysteria grãæ.

Unica cluò agli ô cognoscunt certo mysteria grãæ
sive obeta supnaãlia, per solas naã vires: eadem
per auxilium dei supnaãle, cognoscunt.

1or pars ostendr.

1o S. dionysius cælestis hierarchiæ cap. 7o
docet aglos a Xro doceri, dum iis quærentibus
Isayæ 66o quis s iste qui venit de edom, et
ego qui loquor iustitiam.

2o obeta supnaãlia sunt extra latitudinem
obeti motivi illectus aglici considerati sedm sua
naãlia, cum supnaãle excedat oem naam.

et ~~sor~~ indicat raõ sti Tho. dum ait mysteria
grãæ ô cognosci ab aglis, qm a sola dei voltate
dependent, ~~sa~~ quod s ô a solo deo pendere, alias
aglus ô cognosceret aglum, qui depdet a solo deo, sed
a deo præter exigiam ois naã pduci, atq; ita cognosci
naãliter ab aglo ô poe. et multo minus poe q

cogitaoes quae ex alterius voltate dependent, quae eatenus sup exigia naa o sunt, licet naa liter o cognoscantur.

Dixi certo na probabile notitia mysteriorum quae habere poent naaliter, v. g. mysterii Incarnaois posito quod ppriam Jnhaitate Xri subsistia o vidissent. Sed de hoc agr pluribus vbi de mysterio Incarnaois et tract de graa, vbi de cognitione veritatum supnaalium.

posterior pars pbr. nam vt ne dicam de visione beatifica qua fruuntur agli, Jn via per fidem cognouerunt mysterium trinitatis, cum eet obtum eorum beatitudinis: Incarnaois saltem quo ad subaam cum Xrus futurus eet eorum caput: media obtinendae beatitudinis cum eam mereri deberent, sic que cognouerunt vrtes theologicas et earum actus.

Caeterum qm modus ille, quo agli notitiam rerum supnaalium accipiunt ab aglis Illuminatio dr, duo sic de Illuminaoe explicanda sunt.

Quaeres 1° quid sit Illuminao.

R° ee locuois agli superioris cum inferiore quo illi veritatem aliqua supnaalem manifestat.

Dico 1° locuois: na locuo est Instar gris.

oīs ꝯ qui illuminat loqr ut patet de magistro discipulos alloquente licet ō econtra ut clarum ē de discipulo alloqte suum magistrum.

Dico 2° agli. nam licet deus illuminet aglm ut fit sine dubio in visione beatifica, imo et in coīcaōe notitiæ obtorum supnaālium quæ fit supremæ hierarchiæ tn sic specialiter accipr pro ea ō mō quæ fit extra verbum, sed et qua aglus aglm illuminat. quod ē contra durandum in 2° dist. 11ª q. 3ª n. 10° docentem aglm nisi a deo ō illuminari.

Dico 3° superioris tm ex sto dionisio cælestis hierarchiæ cap. 8° ubi hæc ē, i, lex divinitatis immobiliter firmata ut inferiora reducuntur in deum per superiora. Cum qª ordo postulat ut inferiores doceantur a superioribus in aglis vō oīa sunt ordinatissª, tm qª credibile ē inferioribus nihil revelari nisi quod superioribus sit cognitum. cum dona graā deo sic ordinante naā perfectioni respondeant. quod si fieret aliter ut fieri per absolutam dei poēm pt, id extraordinarium foret et poēnt inferiores in casu extraordinario aliquid accipere, sed quod secretum habere deberet, sicque superiores ab iis ō illuminarentur.

Dico postremo quo illi veritatē aliqua supnaālē

manifestat 1° ex S^to dionysio cap. 7° ubi dicit
aglos a supremis mentibus doceri deificas scientias,
ipsas supernaales. 2° ex eod. S^to dionysio Ecclesiastica
hierarchia cap. 6°, in caelesti hierarchia purgatio
est in subais et essentiis, tq ignotorum illuminaõ
in perfectiorem sniam inducens, quod est aglos eo
purgari quo illuminantur. Sed agli purgantur solum
quo ad veritates sup naales, et in purgaõ qtenus
tollitur defectus illectus quae est nescientia, sicut
perfectio dr qtenus scientia confert^r aglo illu-
minato. Sed agli ò purgantur quo ad veritates
naales cum obtorum mere naalium notitiam habeant.
3° illuminaõ est manifestaõ veritatis ordinem ha-
bentis ad deum sc. fruendum per gloriam, quae est
cum cur daemon ò illuminetur Ex S^to Eso. q^e
19^a a. 3°. Sed veritas illa supnaalis est: go.
quaeres 2° quomo fiat illuminaõ?
R° fieri peculiari notitia extra verbum, ò sic
ut aglus superior producat aliquid prsce in aglo il-
luminato sed ita ut quod ipse concipit vrliori
conceptu, didat in plures conceptus, fusius explicet
explisque demonstret, et haec per spees a deo
recens infusas repstentur. explicantur sgulae ptes

1ª, de notitia extra verbum, na notitia y verbo sive visio beatifica, sublimior est quam ut a glo causari pit. Sed nec cognitio agli illuminantis est visio beatifica, ergo nec illuminari aglus inferior per notitiam y verbo sive visionem beatificam quam ab aglo illuminante recipiat, aut respectu peculiaris obiti extendat.

Ò nego illuminaõem passiva aglorum dici poe cognitionem y verbo causaliter, quia oia eorum nova notitia fundatur y visione beatifica, et ex ea quodammodo proficiscit.

2ª nisi produci pscie ab aglo illuminante. na ym illuminaõe ò alio mo se se habere dt aglus illuminans quam y locuõe, est in locutionis spees. Sed y locuõe nisi producit pscie y eo, quem alloqr.

Quare dum s. Tho. q. 106 a. 1º dicit illectum eius qui illuminatur confortari, id moraliter illigendum est, eo mo quo q. 107 a. 1º dicit illectum discipuli confoari a magistri illectum, neque in magistro discipulum pscia entitatis alicuius productione corroborat sed moraliter solum quemlibet exterius loqr et exteriore documento positor

discipulus rei quae doceretur species vel efficit
in se vel aliunde accipit.

3ª aglus illuminans in plures in conceptus dividere et fusius
disputare et explis illustrare, non id praestare dicitur aglus
illuminans proportione servata quod fit apud nos a magistro docente
discipulum. Sed magister quod uno veluti conceptu comprehendit
dividit in plures conceptus et fusius explicat, ut quod explis
si opus est illa divisio explicat S. Dionysius cel. hierarch.
cap. 15º his verbis unaquaeque substantia intellectualis data
sibi a diviniore unifoe intelligentia providentia ut se dividit
et multiplicat, ad inferioris sursum ductrice analogiam. Ubi
et dentes superioribus aglis ipso attribui notat.

4ª denique id fieri per species recens acceptas. requi-
runtur in aliquae species, cum obiecta supernaturalia ob repraesentantur
per se. Sed ob nisi acceptae recens neque in congenitae, quia
cognitio obiectorum istorum naturae debita ob est. Sed species, si
solum sint conceptuum agli illuminantis, gignunt aliquam
fidem in aglo illuminato, quae sc. dicat evidentiam in attes-
tante, puta aglo quin evidens est eum esse, qui testetur ac
revelet. neque in aglo tantum attestante, sed etiam in deo
quin aglus illuminatus videt evidenter eum qui illu-
minat veritatem a deo accepisse, quam manifestat. quod
si accipiat sl. species rei, quae est obiectum illuminationis,
ob sola fidem, sed etiam scientiam sit, quatenus species rem,
ut in se est, repraesentat.

De illuminatione angelorum ait S. Thomas q. 106 a. 1° 3° et 4° ea a 2° explicat solum utrum angelus alterius voluntatem moveat, quod fieri negat, sc. immediate, id est dei solius est qui ut solus voluntatem indidit ita solus inclinationem voluntatis immutare potest. attamen aliquo modo movere potest angelus alterius voluntatem, sc. inclinando et suadendo per obiecti propositionem, sicut factum est ab angelo supremo, qui alios ad peccatum pertraxit. dico, aliquo modo, nam absolute nullum obiectum movet, nisi summum bonum, quod ab angelo saltem ut in se est, oppone.

Quaestio 58ª De modo Cognitionis angelicae.

Articulus 1us Utrum intellectus angeli quandoque sit in potentia, quandoque in actu.

Dupliciter intellectus angeli potest esse in potentia. 1° quoad principium effectivum cognitionis. 2° quoad cognitionem ipsa. Sit

1ª conclusio angeli intellectus non est in potentia priore modo respectu obiectorum quae naturaliter cognoscit. Ita S. Thomas. Et sic probat, sicut corpora superiora sc. caelestia, non sunt potentia ad esse, quae non sit completa per actum, ita caelestes intellectus sc. angeli non sunt aliqua intelligibilem potentiam, quae non sit totaliter completa per species connaturales eis.

Sed omne intellectus nostri sunt habitus a speciebus —

Tupressis dicti ꝙ non sabitur Illi ꝙ scientem ex
ple poꝺ ꝺ que facilitate affibrent ad ꝟligendu sod ad
sod uti ꝺ sum, cui nulla patiantur ꝟ ꝟligdo diffi
cultate, et sor tibur ꝟ, ꝺ uno si roguitio ꝺ euidens, sod
et si pbabilis tuis. nay. sabitur de nouo arquirebatur.
quod ꝺ vbra ꝑ[ma] et 2o. qui negat aglos ee ꝟ poꝺ Rsp
mu dorum ad qua situr roguitio nalis extendi pt. 2o
sim ꝟ roguide Euidenti facilime tidet sine rom noxio
dorum tutbe, sine rommixione rei ꝺ ꝺ euidentibus,
sir ꝟ ꝟ pbabili tidet absq; ulla impedimto argta
pbabilitatis, tidet quid sit magis ucinusq; pbabile,
tidet bonum aglus q° prudenter agit, ꝺ elicit assensu
absolutum, ex ra parte alterutra, sod modificatum tuis
Sr. sor et illud ee pbabile aut pbabilius. quod si malus
aglus tenebe agendo absolute iudicet, ꝟ ꝺ ꝺ et
patiatur, ꝺ ꝺ ꝺ ꝺ pendebit a bonitate, et sir ꝟ
sola diffinitate admittendus, bit sabitur.

2a ꝺ ꝺ ꝺ aglus ꝟ ꝺ ꝺ ꝺ

hoc sensu respectu eorum sunt in potentia quia secreta cordis absque directione, futura contingentia nisi supposita actuali existentia ò cognoscuntur.

Certe hoc discrimen est inter obiecta entitative supernaturalia et secreta cordis quod haec nullum habitum possunt ex parte potentiae, cum nihil supposita directione difficultatis patiatur. Illa supponunt habitum, unde et potuit intellectus angeli esse in potentia respectu talis habitus. et fuit quidem si ò respectu cuiuscumque, neque enim fuit in potentia respectu fidei spei et charitatis, quas habuit a principio suae creationis, saltem respectu alicuius puta luminis gloriae quod tum habere coepit cum beatus esse coepit.

3a Cum angelus ò potest esse in potentia quoad cognitionem quae fit in verbo, quoad cognitionem naturalem ò potest esse in potentia respectu cuiuscumque, potest respectu alicuius. Ita S. Tho. 3 sunt partes.

1a de cognitione in verbo ostenditur, quia cognitio in verbo est ipsa visio beatifica, seu beatitudo: at ò potest angelus esse in potentia respectu visionis beatificae, seu beatitudinis, cum perpetua sit et invariabilis. neque vero beatitudo in habitu sed in actu consistit. quare quod dicitur 1a petri 1o in quem desiderant angeli prospicere de desiderio ò res desiderata, sed fastitidium, excludente, vel de desiderio ò visionis beatificae, sed novarum revelationum interpretatur S. Tho. ad 2um

2ª pars ostendit q.ª ut aglus respectu cuiuscq. cog-
nitionis naalis eet, p. poa deberet poe carere oi cognioe
collective spta, sed hoc fieri o pt, 1º q.ª hoc videtur alienum
ab eius naali perfectione poet ij sicut o cognoscere, sta
et o velle, et sic nulla haberet actionem vitalem, esset q.
mo quodam mortuo: quod ne imperfectissimis quidem
viventibus accidit. 2º vel aglus nrio cessaret ab oi
cognitione, vel libere. o prius q.ª nulla caa sc. creata ap-
paret quae privare pt aglum oi cognioe. pmus qdem nos
in somno intermittere nram oem cognioem, sit ij pmus, et
o semper aliquid, quis admodum confuse et perturbate cog-
noscimus, sed hoc contingit q.ª tenemur impedimentis
corporis qbus aglus adstrictus o est, o posterius na ut sit
libera cessao dt ee volitio libera: haec vo ee o pt absq.
cognioe, qm ois actio libera voltaria est: voltarium vo
e a ppio intrinseco cognoscente, so neqdem pmus velle
cessare a peculiari aliqua cognioe, nisi de cessaoe cogite-
mus. discte an confuse, directe an indirecte nihil refert.
na semper est cogitao de cessaoe, quo qui dum cogitare
deberet de obto peculiari transferre vellet cogitaoem
ad alia obta indirecte de cessaoe ab eod. cognoscendo
obto cogitaret.

3ª pbr.

1º sunt actus, quos exercere o pt aglus, v. g. o

pt uno actu illigere quidquid successive pt illigere: sed quando infinitatem continebat, et tamen sunt tri cogni tionis naalis. go saltem est in poa, imo ò pt ò ee in poa, Respectu talis cognitionis.

2° ò nrio cognoscit actu quicquid est, ad quod col lective suas cognioes pt extendere: cum nos experiamur a nobis, si velimus, ò cognosci quidquid cognoscere possumus, sed qdem nobis contingere pt, qa fatigamur, qd ò contingit aglis. sed et sed possumus ad exercitium libertatis nrae, quod et pt aglus, ut ille ò minus q nos, necee ò habeat qtum pt in illigdo contendere.

3° possumus et nos, una cogitaoe relicta altera elicere; quidni et aglus? go pt ee in poa, Respectu alicuius cognitionis.

2° verum aglus a sui cognitione cessare pit.

R° 1° ò poe cessare a sui cognioe, saltem confusa. na quisquis illigit saltem aliquo mo cognoscit se illigere, unde et postea recordatur se illexisse. go cum ò pit aglus ò illigere, ò pt quin se confuse saltem cognoscat.

R° 2° pce loqdo poe aglum ee in poa Respectu distinctae cogniois. 1° pt nunc intensius nunc remissius de se cogitare: go et pt de se nullo mo cogitare. 2° pt occupare vim totam illectiva in cognoscendo alio obto suae cognitioni adaequato: go tum cessabit a sui cognioe. 3° nulla rao ostendit aglo nria ee perpetua sui —

notitia, ò quod aglus sibi præsentiss.º sit, nam et res alias quamplurimas saltem per earum spées præsentiss.as sit, et tamen eas nrio ò cognoscit, ò quod si desineret eum actum vitalem elicere, pòe cognosci, vita aliquo mo mortalem duceret nam si requiritur actus vitæ ne ~~sta~~ vita mortalis sit, et ò sufficit vita in actu 1º, satis est ad vitam agli et ne mortalis dicatur, quod semper sit in aliquo illigenti actu. alias si requireretur continuaõ eisdem actus, deberet quoque perseverare cognitio aliorum obiectorum, cum et ipsa quoque sit actio vitæ.

neque vò s.º Tho. aliud postulat lib. 2i contra gentes cap. 97º dum ait subaam viventem habere aliqua operaõe vitæ, quæ inest ei semper, nulla vò operaõe agli esse præter illigere sc. pro ut velle comprehendit. non vult solum nriam esse aglo cognitionem aliquam sive sui sive aliorum obiectorum; et hoc sufficere doce ferrariensis in citatum caput, ne dicatur aglus transire simpliciter de pòa ad actum (cum ò succedat actus pòæ, sed actus actui) et ne mensuretur tempore. et si s.º Tho. illectionem confert nutritioni in eo comparatio est, qd sicut nutritio ò cessat in vivente, sive sit ead. nro sive ò, sic nec cesset illectio, qa semper aliquo mo perseverat.

quod à qe 56a huius ptis a. 1º ad 3um dicit aglum ò esse in pòa, maxime respectu sui, exponendum est

de poa Respectu ppii effectiui, puta motiui cognitionis sui, ò respectu cognitionis ipsius. eodem modo explicandus est q.e 8.a de veritate a. 6.o ad 7.m

dixi pbre loqdo na moraliter vix aut nullatenus ee pt absque aliqua distta sui cognitione, cum ij sibi praesentissimus sit, sibiq magis coniunctus ac proportionatus q aliud obtum, sitque rei cuiuslib. Ij seipsa ppensio maxima vix aut nullatenus se se directe auertere pt ab oi notitia sui, quod ita contendere ad videnda alia obta, vt a sui visione prorsus abstineat. et forte hoc sensu s.y eho. cit. q.e 8.a a. 14.o ad 6.m dicit aglm se se semper actualiter ylligere, qm eius rao sc. quod mens agli ylligit se per essiam suam, qua semper infoatur aglum a sui visione pbre cessare o poe ò conuinceret.

Caeterum ylla coniunctio, quam secum aglus st efficeret, vt si a sui cognitione cessaret nrio rediret ad eam, ylla cognitione, qua se totum occuparet circa alia obta, vel desinente prorsus vel se se remittente sicut pro suo nutu pt aglus yllam vel intermittere oio, vel saltem remittere. neque eet necee recurrere ad deum qui aglm reuocaret ad cognitionem sui, sicut neque necee e aglm ad ea

quae de novo intelligit a deo detriari, cum ille modus applicari difficulter possit cognitioni daemonum. quod a redit ultro agelus ad sui notitiam, fit quoque ut se contemplando cognoscat intellectum suum, et quia cognoscit in speciebus indigere velit in species ipsas cogitationem defigere, et proinde cognitis abstractive saltem et confuse obiectis per eas repstatis, hac aut illa specie pro suo arbitrio ad hoc aut illud obiectum perfectius cognoscendum utatur. eum etiam movere potest ad utendum hac potius quam illa specie, si meminerit actus iam circa hoc obiectum eliciti, sicut nos memoria cognitionis alicuius obiecti, ad ea, quibus illud cognoscamus quaerenda et applicanda movet.

Articulus 2us utrum agelus simul possit multa intelligere.

1a clio, potest agelus multa simul, hoc est uno tantum actu per unam speciem intelligere. ita sunt ergo. 1o quia etiam nos ipsi multa simul videmus audimus cognoscimus. 2o ut multa uno actu cognoscantur, satis est quod movere possint, in quantum sunt aliquid unum, vel in uno coeunt, et vis intellectiva illis proportiona sit. at multa possunt esse aliquid unum, sive in aliquo coeunte, puta in una specie, et sic

proportionata sunt intellectui agl̄ico cum quilibet suæ speciei quamcumque sit vrlis, pportionat̄ censeri pt.

ò ē tñ necēe vt oīa cognoscant obcta quæ repstantur per vnam speciem, cum in vsu suarum specierum liber sit, et sicut pt remittere cognitionem sui, quamuis sibi sit presens, sic et in adæqte se applicare huic speciei, et ò oīa eius obcta cognoscere.

2ª cluo pt agl̄us, siue successiue siue simul cognoscere multa multiplici cognitionis actu.

prior pars quod successiue patet, qª actus quo attingebat obcta priora ò attingit posteriora, gò ea successiue attingit actu multiplici.

posterior quod simul pbr. 1º pt agl̄us postqe se applicauit ad cognoscendum obctum, quod eius cognitionem ò exhaurit, retento eiusd. cognitionis actu se se applicare ad alia cognoscenda obcta. Id ñ vel nos ipsi pūmus; cum retento iudicio de præmissis applicemur ad assentiendum cluoi. sed tunc cognosceret agl̄us multa actu multiplici. gò. 2º pt simul se applicare ad cognoscenda multa per species discta, puta sgulis vtendo ò scdm suam intentionem totam: sed tunc cognoscere poterit multa multiplici actu, v. g. michaelem, cælum, terram, qtenus ea ò vt vnum sunt in subaa, sed vt sunt quid diuersum cognosceret.

Neque nocet vel ppsus 2i topic. loco. 33° ubi dicit contingit multa scire, cogitare vo ò nisi unum, vel stus ēso. sic ubi innuit ò pōe multa per dirsas spées cognosci. nam prior vult tum nos ō tam multa cogitare sc. actu q scire sc. habitu seu scientia habituali, qd nihil contra nos facit, posterior vult solum ò cognosci multa per spées plures quibus illectus adæquate utatur, tum intensive tum extensive, quis uti pit pluribus inadæqte, imo est adæqte extensive, cum totum conatum quem uni spéei suis viribus pportionata adæquaret, in plures spées per quas remissius cognosceret, et forte in oes suas spées partiri pit.

Quod si noster illectus se se ad tam multa extendere ò pt, id fit qm pendet a phantasia, cuius conatum circa obta quæ occurrunt pro arbitrio minuere ò pt

Cclus 3us utrum aglus cognoscat discurrendo

certum ē aglm discurrere, discursu successionis quo unum obtum post aliud cognoscit. sed ac discursu caalitatis quo sc. unum ex alio ~~cognosc~~ colligitur

1a cluo agli circa res mere naales ò discurrunt

discursu caalitatis. Ita s. Tho. ratio est quia agli vel
uno actu cognoscunt plura obiecta naalia v.g. essentia
et proprietates in unica specie, vel si multiplici, ut si
utantur multiplici specie, unus actus ob est causa alterius,
sed aeque 1° uterque elicitur. Sed hoc ob sufficit ad
discursum caalitatis, cum hic postulet assensum unum
elici dependenter ab altero, tq a caa. atq; ideo agli
dr intelligia, ob dr raalis, cum tn ordo talis sit, qm
propter imperfectionem lumen etiam in obiectis naalibus, unum
ex altero, per actum distinctum ~~dicit~~ qui sit effectus alterius
colligere pt, quod explicat s. Tho. similitudine sumpta
a corporibus caelestibus et sublunaribus ut sicut haec
cum motu sua ultima perfectionem adipiscuntur, illa
sua ultima perfectionem habent sine motu, sic homines per
discursum, agli statim et sine discursu intellectualis
operationis perfectionem in cognitione veritatis adipiscantur.

2a clno pnt agli discurrere circa res aliquo
modo supnaales. Id ob negat s. Tho. qui de solis
naalibus agere videtur. Imo contrarium insinuat
qe 60a a. 2° ubi postq dixit ~~ee~~ ob ee in agli
cognitionem raoativa, haec a 1, dicta sunt, praeter
missis his, quae supra naam sunt.

Rbr; qa pt agli ignotum ex noto inferre

et reipsa ô nunq infert, sic ij Dæmon inferebat
Xrum ee deum ex duobus cognitis, sc. quod Xrus
se deum diceret, et quod hæc patraret miracula. et
Dæmon ipse ex hoīs percussione et commotione eius
sanguinis eius iram et appetitionem vindictæ absoluto iu
dicio colligeret. si ô foret absolutum iudicium, sed tm
cognosceret rem forte ita ee, ô eet discursus, cum vi
deret in cais, quis ee poet earum effectus, quod absq
discursu contingeret.

Stus Dionysius lib. de divinis noibus cap. 7°
dicit aglos ô congregare diam cognitionem a sermonibus
diffusis, sed loqr de sola visione beatifica, vel alia
supnaali, vel a deo immediate accepta, vel aliis
aglis inferiores illuminantibus, sed et quis loqueretur
de naali, de cognioe rerum mere naalium, illgdus
eet. de qua sunt illgdi alii patres, dum negant
aglum discursum ee.

Exclus 4us et 5us

Utrum agli illigant componendo
et dividendo et pit
in iis ee falsitas.

1a clno, probatis quorum naalem notitiam sunt ô
componunt et dividunt. Ita S. Tho. a. 4°, ubi

hanc raõem affert, q^a in ipsa statim apprehensione quidditatis subti. sunt notitia de oibus quae pnt attribui subto vel removeri ab eo, quod s. eos non prius cognoscere duos tros per distas apprehensiones, et deinde eos per iudicium vel sibi invicem coniungere vel a se invicem separare, quoad componendum et dividendum nrium foret. sed id praestare per unum simplicem actum. quare dum hoibus loquuntur agli et voce tenus componunt et dividunt, ostendunt potius se cognoscere compoõem et diviõem sc. ut sunt in nro illectu q se componere et dividere. quod si quis simplicem eorum intuitum cpoõem et diviõem virtualem vocaverit, ò repugnabo.

dixi quorum naalem notitia sunt na in aliis pnt, v.g. poet agelus cognito hoe per speciem hois, et graa per ppria eius species, vel aliomo componere graa cum hoe, et iudicare hoem esse iustificatum.

2ª luo ò pt esse falsitas in aglis circa res, quarum sunt pprias spees, pt circa alias. Ita s^s Tho. a. 5° raõ s q^a in naalibus et illectu pportionatum sunt, et spees quae res ut sunt repstant, secus in supernaalibus. go in his errare pt, ò in illis.

obvat à s^s doctor aglos bonos ò errare q^a prudenter

agunt, sic que vel ô iudicant de his quæ ad res supernaliter pertinent, nisi salva ordinatione divina. Propter quod error Pelagianus repugnat statui beatitudinis æque ut perversitas voluntatis, aliter de malis sentiendum qui beati ô sunt, et ob perversitatem voluntatis temere agunt.

Quæstio 6a et 7a. Utrum in angelis sit cognitio matutina et vespertina, et quid disguantur ab invicem cognitiones istæ. Sed hæc explicari solent quæ 12a a. 7o et 8o. Unum dico, cum Sanctus Augustinus alicubi tribuit etiam dæmonibus cognitionem matutinam in sui creatione, id ô est accipiendum de cognitione beatifica, de qua Pelagianus cognitionem matutinam dæmonibus negat, sed de cognitione verbi ut relucet in creaturis, quæ cognitio licet minus proprie matutina dici potest, ut colligitur ex Sancto Thoma quæ 62a a. 1o ad 3um.

Quæstio 59a de voluntate angelorum

Exclusis 1us et 2us utrum in angelis sit voluntas eaque differat ab Pelagianis.

1a Quod est voluntas in angelis. Ita Sanctus Thomas ratio est quia sicut sensus est appetitus rerum inanimatarum sicut sensus

rerum cognitione. Utentium sic intellectuali creaturae
sunt. Respondet qui est voluntas.

2a Cluo in angelis voluntas differt ab intellectu.
Ista sententia est. a. 2o. ubi duo docet, alterum quod voluntas
distingui a natura, quia inclinatur ad aliquid extrinsecum
v. g. gravitas lapidis a lapide, qualitates activae, a re
quae tendit in se distinguuntur. quo voluntas angelica
differt a divina qua deus nihil vult extra se, nisi
ratione suae bonitatis. alterum distingui ab intellectu, quia intellectus
tendit quidem in aliquid extrinsecum per quod aliquo
modo esse postulet in cognoscente: fit in cognitio per hoc
quod cognitum est in cognoscente: voluntas extra. ad
differentiam voluntatis dei, qui ut ens universale, sic et bonum
universale sit in seipso. qui facultates ob distinguunt aliter
praeparantur

Articulus 3us et 4us.

Utrum in angelis sit liberum arbitrium et concupiscibilis et irascibilis.

1a Cluo est in angelis liberum arbitrium ista sententia est.
a. 3o. quo id ad eorum sicut et hominum dignitatem pertinet.
2o ubi est intellectus ibi est liberum arbit. 3o angeli capaces
sunt obedientiae et inobedientiae bonitatis moralis et peccati
meriti et demeriti, est proinde electio in iis ob cum

407

Inquisitiva deliberatione consilii ut in nobis, sed cum subita acceptione veritatis.

2a Cuo ostendit in aglis proprie irascibilis et concupiscibilis ista S. Tho. a. 4o. 1o irascibilis et concupiscibilis sunt in potentia sensitiva, ex proposito 3i de aa text. 41o: sed in aglis non est pars sensitiva, 2o irascibilis re distinguitur a concupiscibili quod dicitur habeat obiectum formale. at voluntas sub una ratione spectat utriusque obiectum, sc. sub communi ratione boni, sicut visus album et nigrum sub una ratione intuetur. dixi proprie non est improprie cum sit in iis desiderium, appetitus vindictae licet ob secundum rationem, ut ex S.to ~~[illegible]~~ Aug.o obiciat S. Tho. ad 2um.

Quaestio 60a de amore seu Dilectione aglorum

Circa 1. lectum 1us et 2us utrum in aglis sit amor, seu dilectio naturalis et Electiva.

Unica Cuo, in aglo est naturalis et Electiva dilectio. utraque pars est S.ti Tho. a. 1o et 2o.

prior ostenditur, dilectio naturalis talis dicitur quodammodo naturali propensione elicitur est que nostra vel quo ad exercitium vel saltem quo ad speciationem. sed talis dilectio reperitur in aglis v.g. respectu boni communis, seu beatitudinis

gō. et hoc sensu dici pūt agi, quis agant qtenus libertatē hūt, hanc à dilectionē recta vocat s. Tho. ad 3um, cum sit inclinatio quam indidit naā author, quis rectitudo charitatis sit illius perfectiva, sicut veritas cognitionis infusae perficit veritatē naālis cognitionis.

posterior pbr. dilectio electiva est qua media ppter finē eliguntur, sed talis dilectio ē in aglis. gō. cur à sit in iis electiva dilectio et ō rāo ciuāo explicat s. Tho. a. 2o. nempe quod per cognitionē res cognita sit in cognoscente et imperfectionē dicat, quod illectus ō habeat oīa sibi debita, sed aliqua solum illigibilia, qbus per discursum moueatur in alia. at per appetitionē, voltās fertur in res extra se positas. ō pertinet à ad perfectionē voltatis, ut feratur in obtum quodcque, sed ttum in id quod ea superius est. Breuius dici poēt cluō cognosce in suis ppiis qa ppiā nrio ea postulant: medium ō amatur una cum fine qa finis ō nrio exigit hoc medium.

Articulus 3us et 4us vtrum aglus diligat seipsum dilectione naāli et electiva et alium angelum sicut seipsum.

prima cluo aglus seipsum diligit dilectione

naali et Electiua. Ita S. Tho. ratio est quia seipsum amat nrio saltem quo ad speciaoem, utrum in quo ad ~~ad~~ exercitium idem sentiendum quod de sui cognitione, item sibi desiderat aliquod bonum per Electionem, sed prior dilectio naalis est, posterior Electiua. ergo.

2a Clus aglus alium aglum diligit amore naali, Ita S. Tho. a. 4o. nam unumquodque diligit id quod est unum sibi et si unum sit naa diligit amore naali, sed aglus est quid idem sine specie sine grie in naa cum amante. ergo naali amore diligit. quod si consideretur alter aglus vel ut est quid idem in aliquibus aliis v. g. in officio vel etiam ut differt sedem alia quaed. ô diligitur amore naali. Imo quod differt inter aglos, pt esse caa odii, ut Iustitia et Iniustitia. et licet daemon odisse ô pit in alio, gradum, quem sit, tn odisse pt participaoem esdem gradus, et eam obrem inuidere. qq a amor naalis agli ga aglum, facit, ut ~~qui po~~ dicatur eum diligere sicut seipsum tn parla, sicut, ô importat aequalitatem, sed similitudinem. cum in fundetur amor in unitate, magis se aglus ipse diligit, ut qui secum numero unus est, q alterum angelum, cum quo est ttum unus vel gre vel spee.

Actus 1us virtus agtus
naali dilectione diligat deum plusq
seipsum.

Unica cuio diligit deum amore naali, idque
magis q seipsum. Ita s. Tho. rao est qa unum
quodque amore naali diligit suum totum, et illud
magis q seipsum. Ut patet, quod pars sese exponit
periculo pro toto. Sed agtus est instar partis respectu
dei, sicut et alia quaevis creatura, deus est instar
totius, cum sit bonum vrsale, in quo agtus et quaevis
creatura continetur. go.

Quare illud artis amicabilia ad alterum sunt ex
amicabilibus ad ipsum, de bonis partibus illigdum
est, ò de bono vrsali, quod ò ppter aliud sed ppter se
1o diligitur.

quod si daemon oderit deum, id fit ppter partes
effectus, puta quod ab eo puniatur. na si conside
retur ut bonum coe amat eum naalitee, et plus
amat q seipsum

Quaestio 61a de pductione
agtorum in esse naturae.
Actus 1us et 2us virtus agti
habeant caam sui idque
ab aeterno.

Unica clus agli sunt causam sui, idque ò ab aeterno ista s. Tho. nam solus deus est a se, solus deus est ab aeterno, res caeterae sunt entia per participationem et productae ex nihilo, idem postq nihil fuit ut explicat s. Tho. a. 2°. gò agli sunt causam sui idque ò ab aeterno.

Exclus 3us et 4us utrum agli sint creati ante mundum et in caelo Empyreo.

1a clus agli ò sunt creati ante mundum ista s. Tho. a. 3°. 1° ex illo genes. 1° in principio creavit caelum et terram. si in principio gò nihil ante productum erat, nec proinde agli 2° pars tersi ò dt ante mundum condita ee, cum nulla pars perfecta a toto separata sit, sed agli sunt quaedam pars tersi cum ipsi per se unum tertium ò constituant, et sit aliquis ordo creaturae corporeae ad eos, sive caelos moveant, sive alias actiones circa corpora exerceant. gò. et haec ratio probat saltem ò multo ante res corporeas aglos conditos ee.

dicens Job. 38° deus ad Job. ubi eras, in quo po neba fundata terrae, cum me laudarent sl astra matutina et iubilarent oes filii dei.

R° ad hoc sufficere, ut agli sl cum terra et

Cælo conditi, ita tum in laudare potuerunt deum.

Cæterum obviat S. Tho. contraria sniam erronea ò ee, præsertim ob authoritatem S.ti greg. nazian. oratione 38.a cuius est tta authoritas in doctrina Xriana ut nullus unq eius dictis calumnia inferre præsumpserit sicut ~~et~~ nec Athanasii documentis ut hieronymus dicit, et vo ad eum accesserunt ò solum græci fere oes, sed et latinorum aliqui ut S. hilarius lib. 12.o, S. ambrosius lib. 1.i Exameron cap. 5.o, S. hieronymus in magnis commentariis epla ad titum, Cassianus collatione 8.a cap. 2.o et alii. esto S.tus aug. n.i de civit. dei cap. 6.o et 9.o et 2.i de genesi ad litteram cap. 7.o et 8.o, S.tus epiphanius hæresi 65.a, Theodoretus q.d 3.a in genesin sequantur opposita sniam, quæ et apud scholasticos prævaluit, illud geneseos 1.o in ppio creavit &c. dicit S. Tho. sic exponi pote, in ppio, idem in filio, vel in ppio temporis, ò à in ppio, idem antequ nihil fieret, nisi dicatur, antequ nihil in gre corporalium fieret creaturarum; aliqto difficilius foret c.ium lateranense cap. firmiter de summa trinitate, ubi habetur qui sua oipotenti vrte s'l ab initio tporis utramque de nihilo condidit creatura, spiritale et tporale,

aglicam videl. et suam. ò putavit tm s. Tho.
sed definiri Isto c.io, opinor quod parla, simul,
sumi pt ibi pro parla, pariter, ò tm pro simultate
tporis sicut pro ead. parla accipr Ecclesiastici 18°
qui vivit in æternum, creavit oia sl cum uno momento
oia creata ò sint, et parla ab initio tporis, designare
put ò initium tporis stricte spti, quod petr a motu
primi mobilis sed ex clusione æternitatis nam et patres
lateranenses eo spectabant ut definirent ò simultatem
creaois aglorum et tporum sed aglos et aas raales o
ee multis sæculis ante mundum creatos.

2a clusio. agli creati sunt in cælo Empyreo ita
s. Tho. a. 4° convenientia affert, qm par fuit eos qui
toti naturæ præfuturi erant in supremo corpore creari,
sic in metropoli domicilium paratur ei qui toti
provinciæ præest.

alii volunt creatos in aere qa dæmones quidam
dur aereæ potestates et s. Aug. 3i de genesi ad
litteram dicit creatos fuisse in superiori pte aeris.
sed dur aereæ potestates qa nunc sunt in aere, o
quod in eo creati sint: dur creati in suprema pte
aeris hoc est cæli, quod sgcari pt aeris noe
sicut aer noie cæli, qq s. Tho. ad 2m illud

S^ti Aug^i etiam explicat de vero aere, sed in
quo soli inferiores ordines creati sunt.

Alii volunt creatos in cælo inferiore, q^a
Lucifer Isaiæ 14° ascendam in cælum, et ero sl^is
altiss^o. sed et ibidem dicit, ascenda super altitudinem
nubium et tamen ô est creatus infra nubes. quare nomine
cæli non est intelligendum Empyreum, sed trinitas cui
angelus peccans æquiparari voluit, imo ne hoc
quidem significatur sed elatio superbiæ ~~sicut~~ locus ille
de rege babylonis ut fert littera explicandus est.
neque vero dederet Empyreum quod in eo mali
angeli creati ~~sunt~~ sint, nam id quidem dederet si
peccatores facti in eo mansisset, ô ites quodibi
producti in gratia ex eo detrusi fuerint.

Alii extra mundum quin angeli sunt subaæ in-
corporeæ et sic a loco corporeo ô dependent. sed ô q^a
dependent in conservari a corporibus, sed ob ordinem
corporum ad angelos si debuerunt creari in cælis.

neque tamen hæc posterior cluo magis q prior, omnino
certa est, et de fide, nuspiam in definita est.
affertur illud Lucæ 10° videbam Satanam sicut
fulgur de cælo cadentem. sed ibi vel nomine cæli
intelligi potest potestas tyrannica e qua dæmon deturbatus

est, ut explicant Euthymius et Theophylat;
vel partes de cælo ò ad Satana sed ad fulgur
referri — prout ut exponit Jansenius gandavensis
cap. 80° concordiæ. Videbant apli dæmonem ante
post ruentem cum ei imperaretur tta celeritate qta
fulgur solet et cælo cadere. Illud apocal. 12° et
locus eorum ò est inventus in cælo, demonstrat ut
summum aglos in cælo fuisse, dum peccarunt, ò tn
ibi conditos esse, dico ut summum, nam locum istum
de justorum lapsu in persecutione anti Xri ad littera
explicandum esse supra insinuavimus.

Quæstio 62ª de perfectione
aglorum in esse gratiæ et gloriæ.

Cuius 1us utrum agli fuerint in
sua creatione beati.

Unica cluo agli ò fuerunt beati in sua creatione
beatitudine supernaali ita s. Tho.

pbr qª vel illa beatitudo fuisset transiens qlem
aliqui dicunt fuisse mosis et sti pauli vel permanens.
ò primus, cum ij beatitudo per se permanens sit,
transiens poni ò debet absque fundamento: sic

vò nullum fundamentum affertur. ò posterius na beatitudo per manens secum affert impeccabilitatem sed agli in sua creaõe erant peccabiles ò mali solum qui reipsa peccarunt, sed etiam boni, ut indicat s^tus prosper lib. 1^i de vita contemplativa cap. 3°, ubi voltatis, i, sanctorum aglorum fuit quod malis sponte cadentibus, ipsi in sua dignitate manserunt. his sliá st s^tus greg. homilia 7^a in Ezech. et s^s eug^s lib. de corrept. et graá cap. 11°.

quare dum ideo s^s eug^s lib. 11^i de civit. dei cap. 9° dicit aglos nunq peregrinatos fuisse, loqr de peregrinaõe, ò a visione beatifica, ut putat ludovicus vives sed a gratia et amicitia dei, in qua conditi sunt. quo sensu lib. 11^i de genes. ad litt. cap. 16° dicit eos creatos fuisse in aliqua beatitudinis luce, in qua persisterent, si vellent. quomo vò ia tum illis tribuerit cognioẽs matutinam superius explicatum est ex s^to ẽso sic ad 3um.

dixi, beatitudine sup náali. na beatitudinẽ náalẽ habuere qua s^s ẽso. cum ipso in náali perfectiss^a dei contemplaõe constituit, quæ eis debita erat, cum sit ultima perfectio náalis. ea s^tus doctor ò simpliciter, sed quodammodo beatitudinẽ

vocat nempe q^a per se sit periculum incidendi in peccatum quod est magna miseria. et tunc vix aut nullatenus beatitudo dici potest cum sit peccatum damnationis quae coniuncta sive beatitudinis essentia consistat in sola cognitione sive ō: quin res suis appendicibus ac proprietatibus spoliata, ò est moraliter loquendo id, cuius essentia remanet. matrem ò vocas, quae peperit quidem, sed animum maternum ò retinet. et cui pedes manus crura brachia adempta essent, ò hominem sed hominis truncum vocares.

Articulus 2us utrum
aglus indiguerit gratia, ut
converteretur ad deum.

agimus de conversione supernaturali ò de naturali, qua naturaliter in deum tenditur, quam sine gratia fieri potest concedit ultro S^tus Tho. ad 1um. sit.

Unica clusio, aglus indiguit gratia, ut converteretur ad deum supernaturali conversione. Ita S^tus Tho. et probat.

1° voluntas in id quod est supernaturam ferri ò potest, nisi propio supernaturali adiuta, cum nulla sit inclinatio voluntatis, nisi ad id, quod est secundum naturam. sed illa conversio ad deum est supernaturam. ergo. hac ratione

S^tus Tho. ostendit nullum esse appetitum naturalem super naturalis beatitudinis. 2° 3^ex est supernaturalis, et dicitur conversio. 1^a per dilectionem perfecta quae est creaturae jam deo fruentis. 2^a, quae est meritum beatitudinis. 3^a quae est praeparatio seu dispositio ad gratiam habendam. Sed illae conversiones postulant gratiam. 1^a gratiam consummatam, sc. gloriam, quae gratia dicitur juxta illud, gratia dei vita aeterna Rom. 12°. 2^a gratiam habitualem, quae est merendi principium. 3^a gratiam operantem, sive operationem dei ad se animam convertentis, juxta illud Threnorum ~~la~~ cap. ultimo, converte nos ad te et convertemur.

Obviat à S^to Tho. ad 2um alio modo nostram esse gratiam aeglo, alio homini. Huic nostra est, quia convertitur ad beatitudinem est supra naturam, et quia sit impedimentum ex corruptione corporis et infectione peccati: illi est nostra propter hoc solum, quia convertitur supernaturale est. Hoc tamen sufficit ad necessitatem gratiae. Ideo de aeglis quoque dictum est illud 1^ae corinth. 12° nemo potest dicere per nomine Jesu (utiliter ad salutem) nisi per spiritu S^to, ut tradit S^tus Basilius lib. de spiritu S^to cap. 16°, et nostram illis fuisse gratiam excitantem et cooperantem diserte affirmat St Aug. lib. 12^i de civit. dei cap. 9°.

413

Articulus 3us utrum
agli sint creati in gratia.

Unica eluo, agli creati sunt in stificante gratia.
est sti Tho. et eius discipulorum contra stum bona
ventura in 2um dist. 4a. a. 1o q. 2a et alios, quibus
placet vel omes, vel saltem malos aglos, in puris
naalibus conditos ee.

1o fauet scptra. Isaiae 14o quomo cecidisti de caelo
lucifer qui mane oriebaris; Ezech. 28o tu signa
culum slitudinis plenus sapientia et perfectus decore,
in deliciis paradisi fuisti, omis lapis pretiosus operi-
mentum tuum &c. quae loca ad litteram agunt de rege
babylonis et rege tyri, tn aptantur lucifero, tum ab
aliis, cum a sto eug. 11i de ciuit. dei cap. 15o.
Ioan. 8o in veritate o stetit. epla Iudae vers. 6o
aglos vo qui o seruauerunt suum principatum sed
dereliquerunt domicilium suum. quae duo loca licet
directe solum ostendant eos habuisse gratiam, o tn in
ea creatos fuisse, tn pbant indirecte hoc posterius,
qm si qdo habuerunt gratiam, nulla erao cur negentur
habuisse ab initio.

2o ex patribus sto basilio in psal. 32um

S^to cyrillo lib. 6^i p. Joan. cap. 6°, Theodorello lib. 5^i Hrtarum fabularum cap. de diabolo. Isidoro lib. de summo bono cap. 12°. sent. 7^a S^to gregorio 32^i moralium cap. 18°. S^to damasceno 2^i de fide cap. 3° et aliis. disserte S^s Aug^s de civit. dei cap. 9° bonam, i, voltatem quis fecit p. aglis, nisi ille, qui eos cum sua voltate id est cum amore, quo illi adhaerebant creavit, simul p. eis condens naam et largiens graa.

3° favet raõ. tum q^a 1us parens p. graa conditus est, Ecclesiastis 7° deus fecit hoem rectum: gõ et aglus. tum q^a naa qualib. a deo p. 1^a conditione scdm seminales quasd. raões pducta est, ut obvat S^s Aug^s 8^i de genesi ad litt. cap. 3° et patet de plantis, aalibus, et aliis esdi: gõ et aglus cum graa, quae est semen dei; 1^a Joan. 3° seu vitae aeternae ad quam vel malos aglos ordinatos fuisse credi par est, creari debuit.

Nec obstat Joannes papa sua epla ad Isaac Syracusanum et refertur cap. visis. 16^a q^e 2^a, ubi dolet, i, et erubescit (diabolus) charitatem quam p. caelo nequivit habere, hoes constantes ex lutea maa tenere p. terra. nam 1° aliqui legunt, nequit, sc. nunc. 2° si legendum nequivit, id est illigendum post lapsum.

3° si ô post lapsum, id illigdum de perfecta possessiôe charitatis quam nequiverit habere ex impoâ, ô antecedente, sed consequte, quatenus diæ graâ cooperari noluit.

Aliæ obtiones ostendunt, vel malos statim excidisse a graâ ut quod habetur 1ª Joan. 3° ab initio diabolus peccat, vel ô habuisse graâ consummata, quæ est gloria, sicut S^tus Aug^s 11^i de genesi ad litt. cap. 23° dicit aglus malus nunq beatum fuisse et S^tus greg. cit. cap. ubi innuit creatum fuisse capacem potius q participem charitatis sc. consummatæ, vel quæ ad perseveraâ pertineret ut explicat glossa dist. 2ª de pœnia cap. ultimo verbo charitatis.

Cæterum monet S^tus Tho. ad 2^m sic aglum vi graâ habuisse inclinaôem ad deum ut ab eo in creaôe ô fuerit aversus, tn inclinaôem gratiæ ô imposuisse necessitatem et habentem graâm poe ea uti et ô uti, quod indicat eum qui ē in graâ, de ô averso aversum fieri poe.

Quæres utrum agli se disposuerint ad graâ habitualem

R° 1° potuisse se ad eam disponere. nam ad id sufficit, ut noluerit deus dare graâm nisi depdter ab eorum actibus, et illi in eod. tporis instanti in quo

fuit gratia stificans actus illos elicere potuerint, ser-
vato ordine inter eosd actus et gratiam, ut eam natura
praecesserint. sed hoc fieri potuit. nam 1° deus potuit o
nisi deprdtur ab actuum dispoone conferre gratiam sicut
nunc ea adultis confert. 2° agli illo 1° instanti
potuerunt elicere actus fidei spei et charitatis, pt in res
statim atq; est operari, si vires sufficientes habeat, ut
patet de sole qui statim atq; fuit illuminavit. sed aglis
potuerunt adee vires nriae ad illos actus, sc. per oblatum
supnaalem concursum dei, aliunde o postulat indria caae
liberae oi actu carere: satis est, quod dum ponit actum,
pit o ponere. 3° habere potuerunt actus raoes caae
dispositive ad gratiam, et proinde habere prioritatem naae
ad illam, sicut si deus uno instanti maam disponeret ad
aam raalem recipiendam, et eod. proinde instanti eand.
aam produceret, o desinerent dispoones eam praecedere
naa, qm ad eam caae subtiae vices obtinerent.

R° 2° incertum ee, an revera se disposuerint. neq;
in sacra scpra id docet, neque sti patres, qui constanter
dicunt eos in gratia creatos dispoois mentionem o faciunt.
stus basilius lib. 4ra Eunomium dicit eos participare
stitatis mensura scdm amoris quem ad deum hnt ma-
gnitudinem. sed dicat ne amoris magnitudo dispoonis
ad gratia, an sola cum ea proportione o explicat. raoes

quæ utrinque afferri pnt convenientia indicant ò convincunt.

pro parte affirmante hæc affertur. valde coiens est ut amicitia ò contrahatur nisi depdter a consensu partium, qdo aliud nihil ~~obst~~ obstat, sicut nec matrimonium nisi depdter a consensu contrahitur, sed gra est amicitia cum deo in actibus ad eam disponentibus, est consensus, et nihil obstabat isti consensui, neque in hic contingit quod Xrò cui gra naaliter debita erat. go.

pro negante afferuntur istæ. 1° quod hoc magis commendat dei liberalitatem si gratis aglos iustificaverit. 2° quod deus gratis naam complet sedm eas poas et vires operandi quas exigit status, in quo eam constituit, sic adamum ornavit gratis ò solum præstantissimis pois sed etiam habitibus naalibus. go cum constituerit aglos ò mò in naali sed etiam in supnaali statu, eosd. qdo nihil resistebat, ut resistit hoibus nunc peccatum originale, cum gra aliisque vrtibus graam comitantibus creasse indicandus est. quæ raò solvit raones affirmantis partis, quæ ò comprobat, si amicitia quæ conciliatur, ò sit ipsa virtus operandi, nec alias operandi vrtes, secum innexat.

adducitur etiam utrimque S^tus Tho.

Pro priore parte affertur articulus 6us ubi sit rationabile esse quod angeli qui meliorem naturam habuerunt etiam fortius et efficacius ad deum sint conversi; et post angeli qui habuerunt meliora naturalia habuerunt plus de gratia et gloria. et q^is 95^a a. 1° ubi cum dixisset in corpore arti adamum in gratia creatum esse (de quo ô aliter q de angelis, sensisset) in Rõnsione ad 5um dicit nihil prohibere eum in instanti suae creationis gratiae consensisse. Verum priore loco, sit ne fortior conversio ad deum causa an effectus gratiae ô explicat, et posteriore ô asserit adamum consensisse gratiae, sed tunc potuisse consentire, ut si consensus nostrius fuisset ad gratiam, adamo ô defuisset.

Pro posteriore adducuntur ea loca ubi excludit opera. sed dici pt excludere opera, vel mere naturalia, de quibus est illud Rom. 11° gratia ô est ex operibus, ut a. 6° ad 2um: vel meritoria de condigno ut citato arto ad 1um, ubi dicit gratiam esse ex mera dei voluntate, ut ô dispoõem oẽm sed meritum de condigno excludat, quibus Sti a. 4°, ubi supponit nos absque meritis habere gratiam, nisi tn ibi gratiam sumit pro ut actualem complectitur, de qua solum

Ut sic verum est illud gratia ex mera dei voluntate datur, alias neque nos per ullas dispositiones gratiam justificantem acciperemus, vel quae tempore posteriora sunt, ipsa rei substantia, ut sic art. 3° ad 3um, ubi gloriam facit posteriorem a gloriosum substantia. quia est finis operationis ò esse gratiam quia ò est finis operationis sed operationis proprium sc. quod per operationem tempore posteriorem ò producatur, quae operatio simpliciter operatio dicitur, ad differentiam illius quae est emanatio, vel instar emanationis per quam res completur secundum suas facultates, vel seminales rationes accipit, per quas operari potest.

x movet me tamen ad tuenda partem negantem quod idem sanctus doctor huius quaestionis a. 5° dicit angelos post unum actum habuisse beatitudinem, et quod quaestione 63a a. 6° dicit post 1um instans suae creationis, quo sc. mereri ceperunt, malos peccasse. haec non ostendunt nullum fuisse promerendae gratiae locum, ut clarius citato art. 5° patebit

Clarus 4us utrum angelus aeternam suam beatitudinem meruerit.

Unica eluo, angelus sc. bonus meruit aeternam beatitudinem, ita sanctus Thomas.

1° ex scriptura, apocalyp. 21°, mensura hominis

quæ est angeli quem locum eo refert s.tus Tho.
ut sgrét ys ad ipiscenda beatitudine sed regula
mensurari aglos q hoes, sed hoes merentur sua
beatitudinem.

2° Ex s.to Aug.o lib. de corrept. et gratia cap. 11°
ubi dicit aglos bonos aliis cadentibus, stetisse,
et huiusm. mansionem debitam mercedem recipere
meruisse, ttam sc. beatitudinis plenitudinem, q eis
certiss.m sit semper se ys illa mansuros.

3° hoes adulti merentur æterna beatitudinem.
go et agli, tum q.a utrisque cois est lex ysta, o
coronabr, nisi qui legitime certaverit 2.a ad timot.
cap. 2°. tum q.a nobilius est cæteris paribus consequi
beatitudinem per merita, tum q.a o defuerunt aglis oia
nria ad merendum, status viæ, libertas, status
gratiæ, nec ex pte dei defuit pactum, quo vel ys
cessa gratia stificante tq ys semine sit pactum
conferendæ gloriæ ei qui gratiæ cooperatus fuerit
s. Tho. dicit rem quamlib. obtinere suum finem
per operaoes ppriam vel finis factivam, qdo
eius vrtem o excedit, vel eius meritoria, qdo
finis excedit vrtem operantis. quod illigdum est
qdo res capax est ppriæ operaois vel æquivalenter
et qtenus sc. sibi adiunctum meritum alienæ operaois,

sicut parvuli per Xri meritum sine sua operaõe beatitudinem obtinent.

Dicit Ex Sto Hilario can. 5o in matth. agli beati sunt lilia agri ò laborantia, quibus sine proprio labore candor æternæ gloriæ concessus est.

dist. quod facillime et breviss° spatio meruerint C. Sens, n. qq illa difficultas sufficiens fuit, sc. qd bonum opus a biis elicitum fuerit supra virtutem naã ex Sto Tho. ad 1m.

Quæres utrum merita aglorum reali duraõe eorum beatitudinem præcesserint.

R° affirmative. colligr ex Sto Tho. sic.

pb 1a q ò meruerunt per merita beatitudinem vel subseqtia duraõe vel comitantia. go per antecedentia duraõe.

ant. ostendr.

1° meruerunt beatitudinem qdo potuerunt peccare cum et tum peccaverint mali agli go cum ò habebant beatitudinem cum elicuerunt opera eius meritoria. affert tn beatitudo impeccabilitatem, sicque nec per subseqtia, nec per comitantia eam meriti sunt.

2° Licet in oi merito nria ò sit antecessio præmii, cum mereamur augmentum graã, statim atqs opus meritorium elicimus, tn in conditionibus nriis, ad meritum gloriæ, hæc præ cæteris affertur,

quod qui meretur sit in via quae aliqua requirit mora, ergo nostra fuit ratio viatoris ad merendum.

3° nulla daretur ratio cur unus ó mere rentur agli per opera, quae comitantur eorum beatitudinem.

denique actus qui requiruntur ad merendum, ó compatiuntur cum beatitudine, saltem ordinarie, sc. actus fidei et spei.

Ex quo illigis viam aglorum ó fuisse unicum instans nri tporis, sed duraóes tpori nro rondentes. quae quanta fuerit asseri ó pt. eam s^tus^ aug^s^ 1^i^ de genesi ad litt. cap. 17° et alii definiunt aliquo spatio 1^ae^ diei, esto s^tus^ Justinus martyr dialogo cum Tripsone, et s^tus^ Irenaeus negent peccasse luciferum donec adamum tentaret, sed de hoc adhuc seqte arlo.

Articulus s^us^ virum angelus statim post unum actum meriti beatitudinem habuerit.

Certum est aglo beatitudinem obtigisse cum desiit esse in via. viam á aequale habuerunt óes agli sive boni sive mali: cum et eod. momento creati sint óes, et eod. momento judicati; neque ij fuit in illis ea ratio, quae in hoibus, quamobre aliorum si via brevior,

aliorum longior; hoc ÿ petra morte, quæ citius aliis, aliis tardius accidit, agli vo morti obnoxii ō sunt. q^{ᵗ} utrum uno actu agli boni ad illum vrum pervenerint.

Unica clvo. aglus post unum actum meriti, sc. charitatis, beatitudine habuit. Ita s^{tus} Tho. rao eq^{a} coiens fuit aglo dari beatitudine mo coienti eius naa. Sed modus ille coiens fuit ut per unicum actum beatitudine obtineret. nam sicut in naa ō transit per discursum ab uno actu ad alterum actum, ut suam perfectione acquirat, sic neq in graa per multiplice actum consummata perfectione supnaale quæ est beatitudo obtinere debuit.

Atq; ille unus actus totam agli boni viam conferit. quod innuit s^{us} Tho. ad 1^{m} ubi vult longiore ee via hois q agli, quod ille pluribus actibus mereatur, sic uno huius actu, quem sc. ipso creaois suæ instanti cæpit elicere.

Ex quo seqr quod nobis sup visum est probabilius nullum ab aglo elicitum ee actum, quo se disponeret ad graam stificante, nam si elicuisset, ō uno sed pluribus actibus eius via laudaretur. neque ÿ unus eet actus, qui antecessisset ~~actus~~ habitus fidei spei et charitatis, et qui eos secutus esset, cum mutata caa

efficiente mutetur actio, et prior actus ò ab habitu, posterior ab habitu pependisset.

Sequitur praeterea meritum aglorum uno solum instanti intrinseco aglico durasse. Vocamus ergo unum instans intrinsecum agli duraõe unius actionis indivisibilis, sicut tpus aglicum seu discretum vocamus, quod sunt multas istiusmodi actiones sibi invicem succedentes. Ubi tamen duo advertenda sunt.

alterum est, sic post unum actum et unum instans intrinsecum admittere, ut tamen agli boni viam nro tpori Rondevit. nam saltem tamdiu, imo diutius, stetit q aglus malus, sicut docebimus sequti q a. 6.° at malus aglus aliqdiu stetit, nec post unum instans nri tporis perversus est, ut indicat illud Ezech. cap. 28.°, in medio lapidum ignitorum ambulasti (vox illa mora sgcat) perfectus in viis tuis, a die conditionis tuae donec inventa est in te iniquitas. qui locus de malo aglo mystice explicatur. et sic, o qde plurium instantium aglicorum moram, q excludit stus Tho. q sequti a. 6.° ad 1.m. sed nri tporis, insinuat ò dico diu stetisse, nam brevem fuisse eius moram indicat illud Isidori lib. 1.i sent. cap. 12.° sent. 7.a, mox ut factus est in superbia erupit. nec stetit ultra peccatum, orum parentum,

quos peccasse ò multo post suam creationem
c̄stat. alii volunt aglum peccasse 1° die creaōis
suæ, alii 2° quidam et 8°. sed sic nihil tq certum
asseri pt.

alterum est hoc sensu unum actum admitti
ò quin alios sibi coniunctos habuerit, neque ñ saltem
actus fidei et spei separandus est, sed quod dilectionis
actus interruptus ò sit. quid defectus interruptionis
in eod. actu efficerit, ut alii actus 2arii, qui sibi invicem
forte successerint uno instanti durasse dicantur.
ea et aliqua successione aliorum actuum admittit
S. Tho. a. 4° ad 4um, ubi dicit 1a operaōe, 1i instantis
in oibus aglis bona fuisse, sed ab hac operaōe quosd.
sc. bonos, permaturiva cognitione ad laudem verbi fuisse
conversos, quosd. vò in seipsis remanentes peccasse, &c.
et yò in 1° instanti oes fuisse bonos, sed in 2° bonos
a malis fuisse distinctos &c. nisi tñ illa operaō 2a referre
ad agli trium in quo viderit deum, ut explicat caie-
tanus, licet abs re eidem actioni meritum tribuat
et quæ actio bonum aglum a malo distinxerit, cum aliás
1a operaō viæ, utrique, ò secundum duraōem, sed secundum
suam entitatem, coīs fuerit. quod si actu charitatis
durante ~~op actus~~ actus fuerit charitatis habitus, dici poterit
interruptus fuisse idem actus phcé ò moraliter, cum

semper ab habitu processerit.

Actus Sanctus utrum angeli consecuti sint gratiam et gloriam secundum quantitatem suorum naturalium.

Unica clausula sic consecuti sunt gloria et honore. Ita Sancti communiter cum magistro lib. 2° dist. 3ª et Sancto Thomas hic.

1° Sanctus Dionysius lib. de caelesti hierarchia cap. 5° et sequentibus hierarchias et ordines distribuit secundum mensuram naturalium. Ergo vero hierarchiae et ordines, quo superiores sunt eo maiore beatitudine sunt ex communi patrum et Sanctorum sensu. accedunt Sanctus Basilius lib. de spiritu Sancto cap. 16°, et Sanctus Damascenus 2i de fide cap. 3°.

2° duplex a Sancto Thomas affertur ratio. prior ex parte dei. decuit deum cum naturam ad gratiam et beatitudinem crearet perfectiores angelicae naturae gradus ordinare ad sublimiores gradus gratiae et gloriae, sicut sapiens architectus lapides, quos pulchrius ac decentius ponit, ad honoratiorem domum partem videtur ordinare posterior ex parte angeli. nam ubi contingit naturam, ob impediri per aliam naturam sibi adiunctam, rationabile

videtur, ut quo melior est eo fortius et efficacius suum in fine tendat. aglus vo ò st impedimentum ptis sensitivæ sicut st homo. go.

Hæ convenientiæ sunt ò demonstraões, nam licet concludant magis de naturis distis spee, q de nro distis ~~solum~~ quorum dirsitas ita pse intenta ò s, tn de iis quoque cludere: et tn s^tus Tho. ad 3^m ò vult de iis cludere, licet alii de aglis, solo nro distis iidem sentiant. et licet minus obsistat gratiæ, ò habere sensitiva ptem tn nulla s in naa aglica pportio cum graa, nulla eius exigia. quare ò s nrium ut nobiliori naturæ perfectior graa conferatur. unde et sic reiicienda est oīs locutio, quæ cogitaões ingeneret dispositionis in naa ad recipienda graa: alias graa ò foret gratia. Id totum in dei beneplacitum referendum s. qq posito, quod voluerit naam aglicam extollere ad graam, suao luo loqdo fuerit coeientius, ut nobiliore nobiliori graa exornaret.

Ad hoc a ut perfectiores maiore gloria sint consecuti, necee s ut pro qtitate dispoois et graæ sanctificantis operati sint. quod licet facilius illig. retur, si consentientibus data eet graa pse efficax, tn et si data ò fuerit, fieri potuit, etia

moraliter cum nullum inferioris partis impedimentum haberent, et iis gratiae consentire facillimum foret.

Articulus septimus utrum in angelis beatis remaneat cognitio et dilectio naturalis.

Unica clausula remanet illa cognitio et dilectio. Ista sententia ratio est quia posito 2° ergo tollitur 1um, in quo fundatur, nec 1i operatio posita operatione 2i; sed lumen gloriae se habet ad naturam angeli sicut 2um ad 1um. ergo eo posito, nec tollitur natura angelica, nec operatio naturae angelicae, quae est cognitio et dilectio naturalis. consistunt autem sic cognitio naturalis et visio beatifica, ergo quin haec sufficeret, sed quod illa huius saltem per ipsam naturam, fundamentum est. Unde nec tollitur sicut fides presente lumine gloriae, quae aliquam inter se oppositionem habent; cum natura subiectum sit eiusdem luminis, et ei substernatur, sicut imperfectio potentiae perfectioni potentiae substernitur.

Articulus 8us et 9us utrum angelus beatus peccare possit, utrum in beatitudine proficere.

Unica clausula nec peccare possit nec proficere in beatitudine. Ista sententia.

non peccare q^a sic se s^t deus ad beatum, sicut
cois rad boni ad voltate, sed voltas avertere se o
p^t a bono in coi. g^o neque beatus a deo, nec proinde
peccare. remanet tn libertas, q^a peccare pertinet
ad defectum libertatis, ut explicat s^tus e^o ad 3^m.

non proficere. tum q^a profici tum p^t in statu viae,
tum q^a sicut p^se creatura rationalis o p^t in beatitudine
ferri, sed a deo ita postulat sibi praefigi trium a deo,
ultrum quem tendere o debeat.

Hoc intelligendum de beatitudine essentiali. nam praemium
accidentale, quod in aliquo speciali gaudio positum est
crescere p^t lucae. 15°, gaudium e^o aglis super uno per
catore poenitentiam agente. praedictum a gaudium, i, s^d
e^o. a. 9° ad 3^m magis acquiritur ex vrte beati
tudinis q illud mereantur, qtenus sc. e^o fructus
quidam emergens ex beatitudine ex qua moventur
ad gaudendum de bono nro et alios actus charitatis.

Quaestio 63^a de angelorum
malitia quoad culpa
Et 1. lus 1us utrum malum culpae p^it
ee in angelo.

Unica clio potuit ee malum culpae in aglis et
revera fuit in aliquibus.

prior pars ostendit, ubi est liberum arbitrium defectibile ibi esse potest peccatum, sed in angelis fuit lib. arbitrium defectibile, tum quia reipsa peccarunt aliqui ut mox dicemus. tum quia solius dei voluntas est indefectibilis, cum sola sit regula sui actus, ut sic argumentatur S.tus Tho., ò item ulla voluntas creata. et hoc docent patres, S.tus ambrosius 3.i de fide cap. 2.o S.tus gregorius 25.i moralium cap. 4.o S.tus anselmus in cap. 6.um 1.ae ad timoth. illud apli, qui solus sit immortalitate, de impeccabilitate dei explicantes. sed dari ò potest creatura impeccabile alibi explicatur.

Dices qui peccare potest dicit errare et ignorare potest. sed angelus ò potest ignorare et errare. go.

Dist. mai. vel ò considerare quae considerata a peccato avertebant, e.i. errare et ignorare quasi putetur bonum esse id quod malum est, n. id explicat S.tus Tho. ad 4.um et Thomistae explicant 1.a 2.ae q.e 77.a sed et minor potest negari saltem de obiectis supernaturalibus.

posterior evidens est ex scriptura, Iob. 4.o in angelis suis reperit pravitatem; epla Iudae versu 6.o angelos qui non servaverunt principatum sed reliquerunt suum domicilium in iudicium magni dei vinculis aeternis sub caligine reservari

Articulus 2us utrum in
angelis pt esse tantum peccatum
superbiae et invidiae.

Dupliciter peccatum in agelis esse pt 1° secundum reatum, quod admittitur sine ipsa actione, sine consilio et suasione, quomodo Rom. 1° digni sunt morte, ò solum qui ea (peccata) faciunt, sed qui consentiunt facientibus. 2° quoad affectum, quomodo peccat qui afficitur ab obiecto, sine qui actu illud percipit, sic enim accipitur peccatum secundum affectum a sto Eso. sit

Unica clusio omnium quae peccati peccare pnt agli secundum reatum, secundum affectum peccare solum pnt peccato superbiae invidiae et similibus. e sti Eso..

Prior pars ostenditur, quia agli pnt homines ad quaevis peccata inducere, et reipsa inducunt. pter quod quod sanctus Hieron. in cap. 6um epistolae ad ephes. aliquos singularibus vitiis praepositos esse obviat, ut dicantur spiritus carnis, spiritus invidiae fornicationis.

Sint ne à tot spee peccata in daemonibus quot sunt ea ad quae impellunt, pendet ab ea quae, sit ne nrium ad habitus, ut elicere debeant actum efficacem circa obiectum suum quod alibi expenditur.

posterior pb^r q^a ò affiniuntur agli nisi ad ea quæ ppria sunt naturarum spiritualium, sed obta aliorum peccatorum ò sunt esdi, neq; in carnalibus voluptatibus affici pnt aut rebus aliis terrenis. Ctra obtis superbiæ et invidiæ pnt affici, sc. bono quoda excellentiæ ppriæ et malo alienæ excellentiæ.

addidi, et Slibus. nam licet S^tus Tho. in cpore arli superbiæ solius et invidiæ meminerit, tn in Rnsione ad 3^m vult noie superbiæ et invidiæ contineri oia peccata, quæ ab illis derivantur. et certe cadere pnt in aglo inobedientia, infidelitas, odium, et alia, quæ spiritalia sunt. atq; adeo ira ò ptis sensitivæ quam reiicit S^tus Tho. ad 2^m sed voltatis ppria, quæ ò dicit Ebullitione sguinis &c. sed sola appetitione doloris vicissim adversario inferendi; qui dolor in deo ee ò pt, ioque ò irascr nisi effective, pt ee in aglo.

Articulus 3us utrum diabolus appetierit esse ut deus?

Hic expendr, quodna fuerit 1^m diaboli peccatum et quod eius obtum fuerit. sit.

1ª cluò 1^m diaboli peccatum fuit superbia. S^ti Tho. a. 2° et 3° et cois ctra scotum in 2^m dist. 6^a

q. 2ª ubi peccatum 1ᵘᵐ ad speciem quamd. spiritalis luxuriae refert.

1º Id indicat scpra tobiae. 4º In superbia initium sumpsit omnis perditio; Ecclias. 11º Initium omnis peccatis superbia, si omnis gō et aglici. Isaiae 14º quomodo cecidisti de caelo lucifer, qui mane oriebaris, qui dicebas in corde tuo in caelum conscendam. quae verba designant superbiam; 1ª ad Timot. 3º oportet episcopum irreprehensibilem esse ō neophytum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, idem damnetur ob superbiam, ob quam diabolus iudicatus est, ut explicat Sᵗᵘˢ Hieron. in cap. 14ᵘᵐ Isaiae.

2º ex patribus, Sᵗᵒ athanasio lib. de virginitate, Sᵗᵒ greg. nazianz. oratione 27ª, Sᵗᵒ ambrosio in illud psalmi 118ⁱ Increpasti superbos; Sᵗᵒ chrysostomo homil. de adam et Eva, Sᵗᵒ Aug.º lib. 11ⁱ de genesi ad litteram cap. 23º; Sᵗᵒ fulgentio lib. 1ⁱ ad Monimum cap. 17º et aliis qui patres, dum loquuntur de superbia, ō est cur de luxuria vel alio peccato ō de proprie dicta superbia loqui putentur. nam et satis aperte ostendunt eos peccasse in appetitione ordinata propriae excellentiae ut Sᵗᵘˢ Aug.ⁱ citati lib. 11ⁱ cap. 14º: in quo superbia melius, q luxuria reprehenditur.

Quæres an superbia fuerit nrio 1um peccatum.

R° ô fuisse licet jo superbia facillimus omnium lapsus fuerit.

Non fuit nrio, potuit n peccare peccato omissionis, infidelitatis inobedientiæ et slibus. excludi poet ~~Invidia~~ invidia q s' erug^us cit. cap. 14° vult superbiæ effectum ee, amando, i, quisque excellentia suam vel paribus invidet quod ei coæquentur, vel inferiorib^s ne sibi coæquentur, vel superioribus quod eis non coæquentur. sit ne tn hoc nrium foaliter an virtualiter solum ô expendo.

fuit facillimus in ea lapsus. nam motivum nullum efficacius allicit naam spiritale ad peccandum q ppria excellentia. quæ caa est, cur dæmon primos parentes naæ perfectioris, cum ô resisteret pars inferior, perfectione imitantes induxit in peccatum illo motivo, eritis sicut dii, unde si ô e demonstrao, saltem validiss^a coniectura est certitudini morali prima diabolum in superbia 1° incidisse. atque jo S^tus e so. a. 2° peccatum, i, 1um agli ô pt ee aliud, q superbia, qm hoc motivum valde urget excellentiæ ppriæ vix aliud peccatum ee potuit.

Secunda Eluo superbia diaboli in eo sita

fuit ut illa ex plaae ppriae excellentiae statuis suique amore captus appetierit solitudinem aliquam cum deo. Ita S^tus Tho. et omnes coitu. Id indicant.

1° Scriptura Isayae 14° ascendam in coelum et ero similis altissimo. Ezech. 26° dixisti, deus ego sum.

2° patres, S^tus greg. nazianz. S^tus ambrosius cit. locis, S^tus greg. magnus 34^i moral. cap. ~~14°~~ 7° Isidorus lib. 1^i de summo bono cap. 12° S^tus damascenus 2^i de fide cap. 4° et aliis

3° cum angelus habeat solum deum supra se et superbia se se praesertim efferat in appetitione sublimioris gradus, qq in eo versari pt ne quem sibi iam aequalem ferat, aut ab inferioribus ad se accessum fieri, valde proclive fuit ut angelus istam solitudinem appeteret. ~~Ex~~

Ex quo seqr obtinuit superbiae angli ò fuisse solam aliquam naae perfectionem.

Item sane fuit complacentia in ppria dignitate naali qsi ipsam per se haberet, cum S^tus anselmus lib. de casu diaboli cap. 4° dicat eum peccasse volendo aliquid, quod o habebat. pter q qd ò potuit cognoscere se habere suam perfectionem naalem a se, cum se creaturam esse cognosceret; gò motivum superbiae

ô fuit ꝓpria dignitas naãlis qsi eam ex se haberet.

Non 2° beatitudo naãlis quam dilexerit avertendo se a beatdine supnaãli et illam ad hanc ô referendo cum referre deberet. nam vel in eo fuisset Hum omissio, et sic ô fuisset superbia quæ est positiva appetitio inordinata excelliæ ꝓpriæ et peccatum comissionis; vel fuisset aversio positiva a supnaãli beatitudine, quod non, qa licet in eo potuerit ee superbia, tn ea, quæ sgcatur, dum dicit ascendam in cælum, aliud sgcat q velle manere in suo statu, nolle altius evehi a deo. quod etiam indicat Stus Ansel. cit. cap. 4° fatendum est tn a F. Sto Do. ô imphari hunc posteriore modum, licet a diabolo ita peccatum ee detriate ô asserat, aliumque adiungat modum, de quo nos postea.

Quæres, quam similitudine cum deo appetendo peccaverit. dupliciter appetere potuit ee ut deus. 1um scdm æquiparantiam. 2° per slitudine. 1or potuit ee duplex, alter, ut in naã, alter ut in psona deus ee appetierit. posterior etiam multiplex, 1° ut inordinate appetierit beatitudine supnaãle. 2° ut appetierit dniatum in res inferiores et indepdter a speciali imperio dei; 3° ut appetierit cultum divinum sicut et reipsa pluribus sæculis eum sibi deferri procuravit.

R° 1° ô eo peccasse diabolum quod scdm aequiparatam in naa voluerit ee ut deus, raô est qa vel appetitus ille fuisset efficax vel inefficax.

non prius. nam appetitus efficax est rei possibilis et quae talis apprehendit, at possibile ô est angelum fieri deum in naa, neque sd tq possibile cognoscebatur ab aglo. quare dum Stus cyrillus lib. 5° in Joanne falsa i, opinione persuasit sibi pôe creaturam ad naturam sui creatoris ascendere, noie naae, non essiam, sed naale et ppriam dei gloriam illigit.

non posterius, nam credibile ô est aglum tam nobile creaturam illa inutili velleitate ppter homo vix peccaret excidisse et tot suis bonis summam in miseria. sed et illa velleitas inepta fuisset ad pertrahendos in peccatum alios aglos.

Addo haec et Sla scpra loca Isaiae 14° conscenda super astra, exaltabo solium meum, indicare appetitum absolutum. addi etiam pôet, quod aglum fieri deum ô mo sit impossibile, sed etiam disconveniens aglo, cum eius ee destruat, ac proinde appeti ô pit, ne inefficaciter qdem sed ô satis firma videtur haec raô. nam licet deum ee destruat ee agli, satis est, quod ô concipiat ut destructivum, sicut licet volare pôe destruat ee

mobilis, satis est ad illud appetendum quod ô conci
piatur destructivum. at p't concipi deus etiam ab agelo
ô ut destructivus sui ee, et ô ut ens a se, sc. imperfecto
creptu, cuius agelus viator capax est, cum deum ô
ut in se est sed in spée rei creatæ cognoscat. neque
contrarium docent, s. Ansel. lib. de casu diaboli
cap. 14° et s.tus Tho. sic, ubi solum agunt de appe
titu efficaci et absoluto, quem agelo negant ee possi
bile, concedi tn p't consequenter appeti ô ee, sicut
qui appeteret volare, cs qter sui ô ee appeteret

R° 2° obiectum peccati superbiæ agli potuisse ee
unione hypostatica appetendam ppter ipsius angeli
excellentia, ita ut indigne tulerit suam naam assp'ta
ô ee, tn ô fuisse hoc obiectum eius superbiæ.

potuit ee hoc obiectum ad quod satis fuisset ut
revelaretur agelo futura incarnaô, et indigne ferret
suam naam ô assumi qsi id sibi ob naæ suæ excellia
debitum foret. sed illi revelari potuit incarnaô, puta
si ante oe prævisum peccatum decreta eet, et ipse
indigne ferret ô assumi suam naam, neq; tn sic de
fuisset raô coeientiæ in isto obiecto. nam unio hypostatica
pse maximum e bonum, et licet appeti ô potuerit nisi
destructa ppria subsistia, satis est quod huius absentia

Compensari abundantiss.e per verbi subsistentiam potuerit.

Non fuit hoc obiectum nam peccatum angeli prius a deo praevisum est quam decreta fuerit incarnatio, cum haec futura non fuerit nisi posito adami peccato, ut probabilius nobis visum est tract. de incarn. quod non est praevisum nisi praeviso peccato angeli, cum sic adamo peccandi causa fuerit, et proinde prius in dei scientia esse debuerit.

Neque vero ullum est fundamentum in scripturis et patribus cur non obiectum superbiae angeli fuisse dicatur. Non in scriptura, affert illud Hebraeorum 1° et cum iterum introducit primogenitum in orbem terrae dicit et adorent eum omnes angeli eius. Sed hoc non probat nam licet angelo viatori propositus esset Christus ad adorandum non continuo peccasset in eum quod superbe appetiisset unionem hypostaticam, deinde apud apostolum 2a introductio ea est quae fiet in die iudicii sicut prima fuit dum actu incarnatio peracta est, et sic nihil hoc facit ad peccatum, quod admisit angelus non patres. Neque ij sgrant angelum peccasse appetitione unionis hypostaticae neque ex eo concepisse invidiam, quod humana natura hypostatice assumenda esset, sed huius quod sciret hominem creandum ad imaginem dei vel etiam ad eand. gloriam perfruendam, ad quam ipse conditus erat. Posterius dubitanter indicat S.tus Bernardus serm. 17° in cantica: prius tradit S.tus Cyprianus tract. de Zelo et livore

difficilius quoddam, eet quod s.tus bernard. serm. 1.o de
adventu dicit lucifer peccasse occasione filii dei: sle
aliquid habetur, epla 42.a, sed innuit solum eum
peccasse appetendo similitudine cum deo quae similitudo
appropriatur filio qui est imago patris: quo dicit quoque
adamum et Evam peccasse occasione filii, quatenus
scientia quae filio attribuitur appetierunt.

R.o 3.o potuisse quoque illud motivum esse amore
inordinatum beatitudinis tamen ô fuisse.

prior pars quod potuerit ostendi. nam ad hoc satis
fuisset ut ex motivo superbiae dependeret a deo,
voluisset saltem inefficaci voluntate, suis viribus bea-
titudine consequi, sed hoc possibile fuit. nam ad hoc
necesse ô fuisset consequens beatitudinis propriis viribus
esse possibile: nec quod iudicasset illud amplectenda
esse prosecutionem beatitudinis propriis viribus, in eo
sqde fuisset error, qui nullus fuit in aglo ante
1.um eius in voluntate peccatum, ut sentit s.tus Tho.
q. 63.a a. 1.o ad 4.um: satis fuisset ut illud tq
delectabile esse iudicaret.

posterior quod non fuerit pb.r, q.a neque credibile
est aglum illa nugatoria complacentia peccare
voluisse et excedere a beatitudine. et difficilius

Isto motivo pertraxisset aglos ad suum peccatum.
addo iterum per particulas conscenda, dici —
appetitum efficacem sgrari.

Contrarium sentire videntur s.tus Aug.s lib. 22.i de
civit. dei cap. 1.o et s.tus Anselmus lib. de casu diaboli
cap. 4.o et 6.o sed dum aglus dr per relatione ~~pe~~
~~tu~~ voluisse sibi ad beatam vitam sufficere, sensus est
quod voluerit aliquid sine quo se beatum fore ò putabat,
sine illud fuerit ipsa beatitudo supnaalis, quem modum
s.tus Tho. saltem indetriate apprbat sine dniatus in
quo superbi suam felicitatem reponunt. Dum vò dr —
appetiisse, illud ad quod pervenisset si stetisset, agitur
de s.litudine dei indetriate quacumque in reponenda
fuerit.

R.o 4.o motivum superbiae fuisse ppriae excellentiae
consideraõe ex qua deo debite subee noluerit, et
indebite voluerit rebus inferioribus praeee, et
in eas dniatum exercere. Est guilelmi paris. in 1.a
pte 2.i libri de vrso a cap. 99.o ad 110.m; s.ti bona-
venturae in breviloquio cap. 6.o quos sequuntur
valentia q.e 14.a lib. puncto 3.o, Isambertus ad q.e
63.a disp. unica a 3.o ultima ppoõe et alij. ubi
nota duobus modis potuisse dependere aglum

a deo, 1° tq a causa grali a qua res pendent, in
ee et conservari. 2° tq a causa parti applicante vel
impediente circa actus et effectus, sicut dnus
authoritate sua applicat vel impedit servum suum.
o potuit velle o subee 1ore mo, saltem appetitu
efficaci: id sqde iudicabat impossibile. voluit o
subee posteriore mo, et sic pro suo nutu dniari
in res inferiores, quod tn deus sibi reservaverat.
id pbt. 1°

1° ex patribus sto Aug°. 14i de civitate
dei cap. 11° ubi superbus, i, ille aglus ac per hoc
invidus per eamd. superbiam a deo ad semetipsum
conversus, et quodam qsi tyrannico fastu gaudere
subditis, q ee subditus, eligens, de paradiso cecidit,
et sto Anselmo cit. cap. 4°, ubi st contra voltate
dei, hoc voluit inordinate slis ee deo, qa ppria
voltate quae nullis subdita foret, voluit aliquid.
Volius in dei ee dt, sic voltate ppria velle aliquid,
ut superiore consequatur voltate, eo referri pt qd
stus bernardus cit. epla 42a inducit Xrum
ita loqtem, invidebunt mihi altitudine, quam
habeo apud patre, aglus et faemina. ille poa
illa scientia. quaevam in illa poa, nisi qua pro suo

nutu rebus inferioribus praeesset.

2° q^a in eo quod ô subeet et praeeet illo modo sive in illo dñiatu consistit praecipua quaed. similitudo cum deo, cum s^tus Chrysost. aliique patres similitudine dei ad quam homo creatus est, ponant in eo ut dñiaretur piscibus maris, et affectaô istius dñiatus recte exprimatur per illa verba Isaiae 14° super astra exaltabo filium meum et ero similis altissimo, cum ea verba litteraliter accepta atq; ut sunt nabucodonosoris ad dñiatum et tyrannide spectent, praeterea apparuit dñiatus ille ut possibilis et coeiens aglo, possibilis sicut rex poet permittere gubernatori provinciam remota suo nutu regendam. coeiens q^a potuit illigere maxime decere suae naae praestantiam et aliunde nihil impedio ac dñiatu suavius est, et appetitu efficaci appeti poterat. go nihil proclivius fuit, q ut illum dñiatum aglus appeteret, imô, et q ut induceret alios in eode dñiatus appetitioe, ac reipsa eum appetiisse credendus est.

neque obstitit efficaci appetitui, quod deus aliter decrevisset. nam 1° potuit aglus id ignorare.

2° Si aliquis appetitus efficax rei possibilis, si per accidens huius sit impossibilis: v. g. pt aliquis velle efficaciter subvenire pauperi si poet, et sic mereri, efficaciter inq, et ò simplici complacentia, quæ nihil laudis et meriti haberet.

R° 5° huic motivo poe accedere affectaõs divinitatis ò realis, sed apparentis, per voltate inducendi hoes ad cultum divinum sibi tribuendum. Id indicat Honorius augustodunensis lib. de prædestinaõe et libero arbitrio tomo 9° biblioth. patrum, ubi dicit dæmone, eo sle voluisse fieri deo, quod deus dici voluit, et ut deus ab aglis adorari. et rupertus lib. 1i de victoria verbi dii cap. 8° non sufficit, i, ei largitas creatoris, nisi idem diceretur vel existimaretur de ipso quo de deo, nisi adoraretur ab aglis ut deus, ubi tn nescio numquid longius q par ē rupertus progressus sit, dum addidit, negavit quippe deum ee creatore suum, et dixit se ee deum. nempe latere ò potuit alios aglos, quod ut ipsi, sic ille creatura foret. nisi tn credendus ~~est~~ est hoc proposuisse ò attendentibus aut videri voluisse

Ut deus quod se fastu suo pro deo sicut ille apud authores pro phanos pro filio Jovis ostenderet.

Ex clus 4us utrum aliqui dæmones sint naturaliter mali

Unica clus, nullus dæmon sua naa malus est e sti Tho. sic, e de fide.

1° ex scpra genes. 1° viditque deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona. 2° ex cio later. sub Innocentio 3° cap. firmiter de summa trinitate et fide catholica.

3° ex sto dyonisio lib. de diis noibus cap. 4° ubi ne dæmones qde, i, naa sunt mali.

4° raoe tum qa oe ens bonum est, tum qa quod fit a deo et eo præsertim solo, malum o est, tum qa quod sua naa inclinatur in bonum vrle o est malum, ad driam eius quod fertur in bonum parte, quod ferri pt in malum, qq per accid., sc. qtenus malum bono coniunctum est, sicut esse coniunctum bono sensitivo, et raoi fomes est peccandi per excessum aut defectum. Sed aglus sicut et alia naa quævis illectualis in bonum vrle fertur. ubi

nota aliud ee aglum peccare poe aliud ee naa

malum. ad prius sufficit voltatis defectibilitas ad posterius requiritur inclinaõ et detriaõ quæd. naã ad excessum et defectum prius aqlis coeit ò posterius. Jò s. Eug. 10. de civit. dei c. 11. reprehendit porphyrium quod dixerit dæmones naã fallaces ee, sc. qa ponebat in eis naturam sensitivam. et s. Tho. ad 2um obuãt hões dici naã malos, ò ppter naam illectuale sed ppter consuetudine quæ est altera natura, et inclinaõe naã sensitivæ, ad aliquam passione. qq neque illa inclinaõ mala eet, illis nisi coniunctam haberent raõem, cum dolositas vulpis mala sit qde sed ò ipsi vulpi, sicut nec cani malum est furiosum ee, ut s. dionys. docet cit. cap. 4°.

Ex 1. lus s. utrum diabolus fuerit malus in 1° instanti suæ creaõis per culpam ppriæ voltatis.

Certum e diabolum tunc malum ò fuisse cum in graã conditus sit, sed potuit ne ee sc. posito quod ò sit creatus in graã. Sit

Unica clus, diabolus peccare potuit ppria voltate 1° instanti suæ creaõis. est contra Thomistas et videtur ctra s. Tho. sic, s. vò scoti in 6um dist. 5a q. 3a

et aliorum.

Pb^x q^a nulla affertur sufficiens ratio cur id fieri ô potuerit. duas affert s^tus Tho. priore reiicit posteriore amplectitur.

prior est quod peccatum per quod fuit malus, fuerit actio creatione posterior. sed hoc nrium ô fuit qq ñ actio successiva ô pt ee in eod. nunc in quo est actio instantanea qlis fuit creatio, tñ pt altera instantanea actio simul ee. peccatum à in instanti admitti potuit.

p posterior quod actio quæ incipit eod. instanti quo res ipsa debeat ee ab eo, a quo res st ee; et proinde a deo: peccatum vô a deo ee ô pit. sed neque hæc convincit, nam vt v sit actio a deo, satis ~~est~~ est quod peculiariter ad eam ô influat, neque ad eam impellat ac detriet, neque ñ satis est, quod vel dederit cristiam et vrtem operandi ei, qui peccat, aut cum eo ad peccandum concurrat aliás et nunc quoque peccata nra deo imputanda eent at deus peculiariter ad istam actione ô influit, nec ad eam si peccatum sit impellitur detriat, imo ab ea avertit.

nec dicas 1ª cogitatione pendere a deo nam 1°

poét ipsa posita ò immediate poni peccatum sed
alia cogitaóe libera quæ sl tpore ee poét cum
1a cogitaóe. quo vltro admittit S.tus Tho. 7.1o
puncto creaois aglum elicuisse fidei actum, qui
liber erat: et aglus ex cognitoe nria oium ad se
pertinentium potuisset 7.1o puncto se se detriare
ad vtendum hac aut illa spée. 2o si posita hac
cogitaóe positum fuisset peccatum, ò etiamó deus
caa peccati fuisset, sed ipsa libertas agli sine omit
tendo si imperatum aliquid præcepto positivo fuisset
pro 1o instanti, sive committendo, si deus im-
pressisset speem repstante oe bonum vtile et
delectabile, honestum et inhonestum, et ad hoc
se se voltas detriasset.

Confirmatur nra clùo hac raóe, aglus 7.1o
instanti liber erat tum quoad exercitium, tum quoad
speicaóe, gd tum potuit vel bene agere vel peccare,
item peccare vel ò peccare. neque nocet quod
idem ò pit ee indriens et detriatum vno instanti
tporis. nam id verum e de indetriaóe, et detriaoe
quoad idem. pt n aliquid ee indriens scdm
proam et detriatum quoad actum, quod satis est

alias deus ab aeterno liber ò fuisset nec se tum
suo decreto detriare potuisset nec peccaret homo dum peccat,
quia tum indiciens ò eet nec proinde liber quod absur
dissimum est.

Caeterum licet absolute vera sit nra ppoo tn mo-
raliter negari pt, qm ad pfectione diae providiae pertinuit,
supposita praesertim ordinaoe ad finem supnaale, ne
aglum in 1o instanti deficere sineret, et velut in
nihilum recidere, ne vel eum exosus ee, vel ex
necessitate fecisse videretur, aut ei imputaretur eius
peccatum, et hoc maxime si peccasset ex 1a cogitaoe
a deo immissa, cum actio statim sequens ab effectu
posito imputetur caae ut granti descensus et ascensus
gravium et levium, quem assensum ò nulli benigne
pstum Tho. interpretans.

Exclusus vtrum aliqua fuerit
mora inter creaoem et lapsum agli.

Unica ratio nulla fuit mora intrinseca inter
creaoem agli et eius lapsum ita s. Tho. Ratio est
qa ibi nulla est mora intrinseca ubi unus tum
actus, qui 1o instanti creaois elicitus fuerit, sed
unus tum fuit actus ille, et qdem elicitus 1o

instanti creaõis, cum oẽs agli 1° creaõis instanti
mereri ceperint ut diximus de bonis.

Adverte tñ ô uno instanti ĉstare viam agli mali
nam et alterum instans fuit actus quo peccavit, cum
multitudo instantium attendat penes multitudinem
operaõum sibi invicem succedentium, quae successio
sufficit ad tpus agliũm ut invenit s. Tho. ad 4um, et
sic eius via duobus instantibus definita fuit.

Ex quo seqr instans meriti agli boni Rondisse
duob' instantib' malorum aglorum, quorum in altero
meruerint, in altero demeruerint, et bellum in cælo
excitaverint. fuerint ne à duo illa instantia sibi
invicem aeqlia nec ne nihil interest. certe in oibus
aglis aeqlia ô fuisse hinc coniici poet, quod primus
videatur peccasse primus angelus q alii, cum
aliquo tpore opus habuerit ad eos adducendos in
suas ptes, et forte aliis alios tardius perverterit.
attn s. Tho. hac qe 63a. a. 8° ad 1um scribit
inferiores sl cum 1° peccasse, cum aglus ô indi
geat ad eligendum vel exhortandum, vel etiam
consentiendum tporis mora. parvi etiam interest
sit ne triata aglorum via per aliquod instans

nri tporis intrinsece ut dici potuerit, nunc adhuc est, immediate post ô erit, at extrinsece, ut potuerit dici nunc ô est, immediate ante ô erat, et quaerere parui momenti sicut certo pt definiri cum ni id a dei voltate pependerit.

Exclusus 7us virum aglus supremus inter peccantes fuerit 1us inter oes

Unica cluo probabilius est eum fuisse 1us inter oes ita s. Tho.

1° ex scrpra Job. 40° ipse Bemoth est ppium viarum dni, quod ad littera qde praeyllig de elephante et rinocerote ob mole et quamd. dignitate tporis tn et liberaliter et sensu magis ppali ad diabolum pertinere pt.

2° ex sto greg. homil. 24a in Euangelio, ubi dicit eum qui prius peccauit cunctis agminibus aglorum praelatum fuisse.

3° licet minor sit prouitas ad peccandum in praes tantiore creatura, tn e maius motiuum peccandi, sc. per superbiam. go fuit cur 1us oium prae caeteris peccaret, et sic oium 1us peccasse praesumi pt.

Ex quo seq'r eum fuisse 1^m seraphinorum, ò dr
th seraphin jo scpris, sed cherub, q^a cherub. scientiam,
seraphin charitate sgrat et scientia cum mortali
peccato p't consistere, ò charitas, hoc notat s^s ē s. ad 1^m.

dixi pbabilius na certum ò ē, neque h' stat illud,
Ipse est ppium viarum dni litteraliter accipit de 1°
aglo et s^tus ē so. negat praeiudicandum negat alteri
opinioni, quae fuit s^ti damasceni 2^i de fide c. 4°
luciferum fuisse de infimo ordine, sive ut loquitur
terrestri ordini praelatum. nec eam reiicit s^tus
aug^s lib. 11^i de genes. ad litteram cap. 19°, licet
neget ex scpra haberi duos ordines aglorum
alterum supercaelestium alterum mundanorum, in quo
fuerit qui cadendo diabolus fuerit, sed et pbabile
ē fuisse oium 1^m, negative solum, qd nullum se
perfectiorem habuerit, ò positive, cum michaele, sup-
remum inter bonos aeglem illi fuisse ò sit impbabile

Ex 1° lib. 8us utrum peccatum
primi agli fuerit aliis caa peccandi.

Unica clus, agli inferiores a supremo eius explo
et inductione ad peccatum impulsi st, ita s^t ē so.

1° ex illo apocalyp. 12° draco traxit secum 3am partem stellarum quod sup. dominus ad litteram expli cari de iustis ab antichristo peruertendis, tum et de aglis seductis explicari a s.to prospero, et aliis.

2° Ita sentiunt patres s.tus greg. naz. carmine 6° de subaiis mente praeditis. s.tus chrysostomus in psal. 14.m, s.tus ambrosius epla 84a ad demetriade, s.tus hierony. in cap. 14.m Isaiae, s.tus greg. 3i moralium cap. 18°. s.tus damascenus 2i de fide cap. 4° et aliis.

3° o'es daemones supremo subditi sunt, matth. 25° qui paratus est diabolo et aglis eius, ergo signum est quod ei subiaceant. a quo in quis superatus est huic servus additus est, 2a petri 2°.

quomodo vero subee voluerint alii diabolo, et deo, cum tum superbus malit subee superiori quam inferiori, explicat s.tus eso. ad 2.m, sc. superbus malle inferiori subee, si aliquam sub illo excelliam consequatur. Id patet ex pto rebellium qui duci malunt parere quam regi, quod sub duce rebelli, se maiore in loco futuros aut rem suam aucturos sperent.

Cuius quaestionis utrum tot peccauerint quot permanserunt.

Unica cuius probabilius est pauciores peccasse. Ita s.tus

1° ex cit. cap. 12° apocalyp.

2° peccatum est contra naturale inclinatione aglorum qui tamen ex libertate peccant, ò ex inclinatione: quo dicunt ab hominibus qui peccandi fomite sunt, sed quae contra naturale inclinatione fiunt, ut in paucioribus accidunt, cum natura suum consequatur effectum vel semper vel ut in pluribus.

Caeterum ut desierunt seduci aliqui ex quibuslib. ordinibus, ut docet S. Tho. ad 3.um nam et ex hominibus aliqui in quemlib. aglorum assumuntur. ò dicuntur tamen ulli vel seraphim vel Throni, quod illi vocentur ab ardore charitatis, si a dei inhabitatione, quae cum peccato mortali ò consistunt.

Quaestio 4.a de poena daemonum.

Ex illis 1.us utrum intellectus daemonis sit obtenebratus per privationem cogitationis omnis veritatis.

Explicato peccato daemonis agendum de eius poena. haec vero duplex, una negativa quae est ablatio alicuius boni, altera positiva quae dicit illationem alicuius molesti seu tormenti. posterior sine dolore ò est. est prior, ut parvulo e nobili patre orto ignobile esse

qq et contingit cum dolore coniunctam ee, si nota fuerit, sic et artis seqtibus sive negativa sive positiva dæmonis pæna examinabitur.

Certum est dæmone per peccatum ó amisisse vel aliquid subáæ vel póas naáles sedm se; id innuit Stus dionys. lib. de diis noibus cap. 4°. et vó aglica náa e incorruptibilis, et póæ nrio sequuntur náam. quærendum solum exciderit ne aliquid facultatibus quo ad actus puta illectui quo ad cognitione, voltati quo ad honestas actiones. sic de illectu.

1ª Cluo. illectui dæmonis nisil periit quo ad cogniós naale speculativam, ita Stus eso.

1° illud docet Stus dionys. cit. loco, ubi dicit quod dona náalia in dæmonibus integra maneant: illa vó cognitio pertinet ad bonum náale sicut visio sensitiva e donum quodd. náale aialis.

2° vis illectiva imminuta ó est. gó neque cognitio speculativa quæ est facillimus illius partus. et qde ab illa cognitione quam excellente retinet, dus dæmones.

Ex quo patet illis superee cognitione náale dei. quæ tn cognitio ó est dicenda beatitudo sive

q^a ô e dei tot ipse nec transcendit cognitiones
creaturarum quae ô pt agtum beatum facere: sive
q^a tot miserias comites st, ut sicut ô retineret
hois nôem, qui abiectus eet ad belluinum vivendi
modum, sic nec beatus dicendus sit, quem tot
aerumnae circumsideant

2ª cluo aliquid daemoni periit quoad cognitione
practicam, sive iudicium practicum de rebus agendis.
Ita s^tus Tho. ad 3um. ubi dicit cognitione daemonis
nocturnam ee, ô vespertinam, q^a ô refertur ad deum,
ad quem refertur iudicium practicum si rectum
fuerit. raô est q^a iudicium practicum rectum pendet
ab affectu bono, pro ut ñ quisquis affectus est, ita
et sentit. sed nullus affectus daemonum e bonus
ut seqte arto explicabitur.

3ª cluo, daemon nullam st cognitione super
naale pprie dictam, sive speculativam sive practicam
e Idem s^ti Tho. raô est q^a nulla superest agtis
gratia, sed ois cognitio supnaalis graa est, ut
docent Tsgi 1^a 2^ae q^e 191^a a. 9°.

dixi, pprie, nam aliquam st obtine, sive raoe
obti, quod fit, vel mediantibus agtis bonis, vel

per aliqua temporalia diae virtutis effecta, ut docet S.tus Aug.s 9.o de civit. dei cap. 21 nec dubito quin meminerint mysteriorum quae crediderunt in via, sicut haeretici aliqua obiectorum fidei memoriam retinent, sed eam naturale tantum. et hoc solum sensu S.tus Tho. dicit cognitione quae est per gratiam et in speculatione consistit illo totaliter ablatam esse quo vero sensu dicatur illud, daemones credunt et contremiscunt, explicatur tract. de fide.

Ex eius 2.us virtus voltas daemonum sit obstinata in malo.

Certum est daemonis voltati detractum esse omnem habitum supernaturale qui cum gratia sanctificante infunditur. quare non retinent nunc charitatem, sed nec spem ullam quando in inferno nulla est redemptio. difficultas est sit ne eorum voltas obstinata in malo.

Nota obstinatione duo dicere alterum est quod daemones sui peccati poenitere non possit. alterum quod nullum opus ex suis omnibus circumstantiis bonum possint exercere, venundati ut faciant malum, quod de achab dicitur 3.i regum 21.o sit.

1.a eius ista sunt obstinati daemones ut eos

sui peccati pœnitere ópiunt, et proinde in æternum dampnati sunt. e de fide, et contra errore que origeni tribuit s^tus Tho. oén creatura propter libertate arbitrii póe flecti in bonum et in malum.

1° ex sopra mat. 25° discedite maledicti in igne æternum qui paratus est diabolo. apocal. 20° cruci abuntur die ac nocte in sæcula sæculorum. epla Judæ vers. 6° aglos vinculis æternis sub caligine reservavit.

2° Id definitur in c^io later. et refert^r cap. firmiter de summa trinit. et fide catholica.

3° Id tradunt patres, s^tus greg. nyss. sive nemesius lib. 1^i ppsiæ cap. 3° s^tus epiphanius epla ad Joanne hierosolymit. s^tus hieronym. epla ad pammachium, s^tus eug^s hæresi 43^a s^tus greg. 2^i moralium cap. 3° et alii.

Quæres, qdo nam cæperit illa obstinatio sive obduraó,

R° cæpisse jam inde a via. ita s^s Tho. et Thomistæ coiter contra scotum in 4^u dist. 6^a q^e 2^a a. 4° et gabriele in ead. dist. q^e 1^a a. 2°.

Supponit hoc moram aliquam fuisse, per qua dæmones in peccato manserint, ut tum ó solum

negative sed etiam privative, cœperit obstinatio
nam si post unum instans Rondens instanti nri
tporis damnati fuissent solum negative fuissent
obstinati, quia pœnitere impossibile est cum peccatum
actu, moram à illam admittit s.tus Tho. q. superiori
articulo 6° ut sup. insinuavimus, quo supposito
Ronsio pb.

1° ex illo 2ª petri 2°, deus aglis peccantibus
ò pepercit et Judæ vers. 6°, aglos qui ò servaverunt
suum principatum et domicilium vinclis æternis
sub caligine reservavit. quæ loca speciale dei gà
dæmones severitate ostendunt. quo vò nisi q.a cœpit
eorum obstinatio, sive pœnitere ò potuerunt in via.

2° ex patribus s.to greg. sive nemesio loco cit.
et s.to damasceno 2.i de fide cap. 4° lapsum aglorum,
morti sonum, postq nullus est pœniæ locus.
comparantibus et s.to fulgentio lib. de fide ad
petrum cap. 3° ubi aglos, 1, ita disposuit ut si
quis ~~[illegible]~~ bonitate voltatis perderet nequaq
eam diò munere repararet. illud s.ti cyrilli hierosolit
calcechesi 2ª, nesciri, qta deus condonarit aglis
&c. Explicandum est de condonatione et indulgia

facta bonis aglis per praeuentionem, eo sensu quo dr̃ Xrus beatam Virginem redemisse;

neque ideo desierunt esse in via, sicut beata Virgo mansit in via quis peccare ò poet. satis est quod nondum in aeterna damnaõe fuerint quomodo et boni agli quis ò potuerint peccare post lapsum malorum in via esse ò desierunt.

Neque necesse fuit ut suum peccatum retinerent sub ead. prorsus raõe. satis fuit ut aliquo modo remaneret in iis, quomodo remansisse docet S.tus Eso. ad 3.m quatenus volebant fecisse, aut voluissent facere, si potuissent.

Quaeres quaenam fuerit obstinaõis voltatis an inflexibilitas voltatis an alia.

R.o 1.o caam ò fuisse quod voltas inflexibilis eet. Ita S.tus bonauentura scotus durandus et alii contra Thomistas.

pb.r q.a inflexibilis ò fuit. gò. aut. pb.r

1.o patribus S.to Eug.o lib. de corrept. et graa cap. 11.o, ubi dicit, beatis aglis datum esse auxilium, quo poent perseuerare si vellent: illo vò auxilio opus ò fuisset, si voltas bonorum fuisset inflexibilis: gò nec malorum voltas inflexibilis fuit; S.to

fulgentio lib. de fide ad pet. cit. cap. 3° ubi postq
dixit nullum hoem, ut nullum aglorum qui lapsi sunt,
bonam potuisse, aut adhuc poe resumere voltate sc. de fortu
graa, addit, quod si possibile eet, ut huaa naa, postq
a deo aversa bonitate perdidit voltatis, ex ipsa rursus
eam potuisset habere, multo possibilius hoc haberet
aglica, quae qsto minus gravatur terreni corporis pondere,
tho magis hac eet praedita facultate. quod licet dicat
praesertim ob imbecillitate huaam tn o diceret absolute,
si voltas aglica foret inflexibilis; ex s. damasceno
2i de fide cap. 3° ubi dicit aglum ee voltatis ac
sententiae raoe mutabile.

2° agli reipsa mutarunt voltate; oes in ante
peccatum libere per fidem et dilectione adhaeserunt deo,
et tn postea ceciderunt multi, sed et danielis 10° aglus
custos persarum, pugnans cum aglo custode Judaeorum
deo permittenda Judaeorum liberaoe, dei voltate cognita,
consilium mutat. et daemon qui suaserat Judae ut
Xrum proderet idem huiam mutat dum pilato per uxore
in somnis monitam suggerit, ne eum morti addicat.

3° ante primam electione flecti pt voltas in hac
et illam ptem. go et post electione si nihil aliud obstet,

q voltatis ipsius conditio. consequens probatur nam post
factam electionem nihil est quod magis necessitet, ergo
deus, de quo sic ergo agitur, et qui voluntate permittit sibi. ergo
ipsa natura agli electione supposita. quid enim sit eius
natura, addita electione? an quod ergo deceat eius
voluntatem mutari? nonne enim deceret mutari in
melius? ergo immutabilitas iudicii. nam ut possunt mali
agli errare circa obscura, ita possunt corrigere errore
suum et reipsa ~~[illegible]~~ corrigunt, quin et iudicarunt
1° amandum deum, quem postea iudicarunt prosequendum
odio.

Et firmatur, electio, sive actus liber positus tollit
quidem indifferentiam circa effectum, tamen ergo tollit eam indifferentiam
potentiae, quae antecedit actuale determinationem. ergo perinde
voluntas in hanc aut illam partem flecti potest, electione
posita ac ergo posita. quae ratio ostendit etiam invariato
iudicio id fieri posse, quin ante omnem electionem illo
posito iudicio, in hanc aut illam partem flecti poterat.

non est tamen negandum voluntatem agli duplici ex capite
difficilius revocari posse quam voluntatem hominis. 1° haec sit
obiecta interdum magis praesentia, et obiecti praesentia
magis afficit. 2° facit corporeae mutationis dispositio ad
mutandos animae nostrae affectus. quae duo in agli ergo
occurrunt ergo posterius ut patet. ergo prius quia ergo pendet

eorum cognitio a propinquitate obiecti, cum aeque res
procul positas aeque agnoscat quia ob ipsis sed a speciebus
earum cognitione sunt. et hunc ad sensum accipi potest
doctor angelicus ut dicat angelum inflexibile esse, sc.
comparate quia difficilius flecti potest nam eius ratio abso
lute ob probat, neque in invariabilis prorsus est angeli
cognitio cum intensius et remissius possit cogitare de
obiecti honestate, de delectabilitate coniuncta cum
malitia, sicut et cogitatione hanc aut illam intermittere
potest. et si invariabilis foret, tunc sicut voluntas 1° in
hanc aut illam partem potuit flecti, sic et in hanc aut
illam flecti partem postea potuisset.

R° 2° obstinationis ad ob paenitendum causam fuisse
defectum omnis gratiae ad conversionem nostrae. nostram in
suppono, sicut et homini nostra est ad paenitendum ex
tridentino sess. 6ª can. 3°. suppono eam defuisse:
quin in angelo casus fuit, quod homini mors sicut homini mortuo
nihil gratiae confertur, ita nec ulla collata est angelo
post casum. suppono aliud nihil nostrum fuisse.
quid ergo? an habitus malitiae et displicentiae seu odii
dei, a deo ipso infusus, quem admittit Aureolus.
sed neque ille nostrum est, et alienum est a dei ~~voluntate~~

bonitate eius infusio, sicut et perpetuus influxus, seu concursus ad odium dei quem probabile putant Ochamus et Gabriel quos ipse aureolus refellit.

Cur à nulla malis agtis adhuc viatoribus collata est gratia? nempe quia magna cognitione deliberatione et malitia peccarunt. quae ratio est cur Sanctus Damascenus cit. cap. 3°, paenitentiae, vero, ita ratione minime capax est, quia corpore vacat. dicit quidem Sanctus Greg. homines per alium reparari potuisse, quia per alium cecidit. sed haec ratio est adaequata ratio huius reparationis. Ideo ideo debuerunt reparari inferiores agti, quis supremo agto suggerente peccaverint.

2a clusio, neque possunt daemones, morali potentia, ullum opus bonum secundum omnes circumstantias exercere.

1° Ex Sto Fulgentio cit. cap. 3°, ubi sicut, i, beati nullas in se malae voluntatis relliquias habebunt, sic damnati nulla bona habere poterunt voluntate.

2° Ut sit illa impotentia moralis, satis est quod agti damnati valde superbi sint, quod deum pessime oderint, quod sint in statu miserrimo, quod in desperatione perpetua, quod nihil profutura sibi videant opera bona, quod nec mala sibi supplicium maius

allatura. Haec in fere sgula daemonem trahere
pium in peccata quanto magis si collecta fuerint eum
praecipite agent. nam et levioribus de causis homines
praeter odia mutua procumpunt in convitia et
maledicta, in affectu nocendi adriis, de illis detrahunt
ipsi et detrahi amant, omnes displicendi ~~[illegible]~~ ansa
arripiunt. quid si torqueantur Junitissimi si duriss.
si absque spe miae, sed haec fiunt in daemonibus, nam
et superbia eorum ascendit semper psal. 73° potenter
tormenta patiuntur. caetera ô percurro.

aliis rationibus ô utor. ô 1° quod deus illis deneget
concursum, tum quia ô peccarent. tum quia indignum est
deo solum paratum esse concurrere ad peccatum, ô 2°
quod imprimat habitum inclinantem ad peccatum aut
odium sui, quod iam reierimus. ô 3° quod 1° suo
peccato, intenderint in finem malum ad quem ô pium
ô dirigere media quae assumunt: neque in mala
intentio praecedens influit nostro in quasuis actiones
consequentes: alias qui peccasset mortaliter ô dum retractato
suo peccato peccare ô desineret, cuique operi in-
cumberet, quod falsum est; si quis dicat eos peccare

q^a se sibi perpetuo pro fine ultimo proponunt
ó resistam. ó 4° quod gratia careant, sunt ij
opera naturalia per se facilia ad quae gratia opus
ó est, ut est communior Theologorum sententia.

Dixi vero ó pone poena morali. nam pena ó deest
circa naturales actus. cum illi naturalibus daemonum
facultatibus proportionati sint, et vero peccare possunt
de sola morali, explicandum quod S^tus Aug^s epistola
107ª dicit daemonem non habere liberum arbitrium
ad bene operandum, sc. quin ob suum statum efficaciam
morale ó sit removendi impedimenta quae
a bene operando retardant.

Dixi praeterea opus bonum secundum omnes circumstantias
nam interdum facit aliquid bonum secundum substantiam, sive
positive ut dum veritatem dicit, sive negative ut
dum per exorcismos Ecclesiae vel alio modo abstinet
a nocendo. Sed malum semper intendit finem, puta
ut decipiat, et quovis actu ó modo libero, sed etiam
naturali, qualis esse potest dolor naturalis de malo poenae
abutitur ad malum, ut docet S^tus Thomas ad 3um, unde
nec illi tribuendus est actus ullus ex circumstantiis
prorsus indifferens, nempe hoc facit desperatio et

odium ut eos ad nocendum deo quarq; pût intentos habeat. ab initio diabolus peccat 1ª Joan. 3º, Ide, ex quo peccavit occaõ peccandi nulla ab eo praetermittitur. quod tn ô de statu viae, in quo nondum erat illa desperaõ, et quae eam comitantur, sed de statu damnaõis illigendum e.

Articulus 3us utrum

dolor sit in daemonibus?

Dolor daemonum ex eorum paena existit, itq; ad explicandum dolore ptinet ut explicetur paena. Ja duplice attigimus, altera quam illestus, altera quam voltas patr, utraque illa paena in eos cadit etiam qui sunt in via, sic de paena damnatorum agendum e. dupliciter a puniri pût. 1º paena damni. 2º paena sensus.

Certum e utraque paena daemones plesti patet ex illo matth. 25º discedite a me maledicti (haec paena damni sc. privaõ visionis beatificae) in igne aeternum (et paena sensus) qui paratus e diabolo et aglis eius, utrimque dolor e. qui 1ore seqr dici poet pertinere ad paena sensus, tn refert

potius ad pœna damni quæ sunt hæc pœna ô recipit maius et minus ita et dolor qui ea sequitur.

Certum 2° igne in quo plectuntur dæmones esse verum reale et corporeum. 1° scriptura facit mentionem ignis cit. cap. 25° matth. discedite &c. in igne æterum. Lucæ 26° crucior, in dives epulo, in hac flamma, quæ nec ad littera sumenda ô sint, dici ô pt, sensus de verbis a quo torqueri dicitur, quin ageret vitaliter, sc. Rodendo. quod circa angelos fieri nequit, cum ignis efficienter ô vitaliter agat. 2° eum igne immunt patres s^tus basilius in psal. 33^a ad hæc verba, timore dni docebo vos, ubi dicit igne inferni esse carente splendore, urendi quidem vim habente, sed privatum lumine. s^tus Aug. 21° de civit. dei cap. 10°. ubi dicit corporeis ignibus dæmones cruciandos miris et ineffabilibus modis, s^tus greg. ~~ng~~ moral. cap. 50°, ubi dicit ead. pœna implicari dæmones qua homines, quot igne corporeo torqueri superioribus capitibus agnoscit. et lib. 4^i dialog. cap. 29° ubi, sic, in, fit ut res corporea incorporeas exurat. ita fere alii patres.

nam qui negant esse materiale hoc sensu negant, quod ô indigeat materia qua pascatur, aut quod spiritali modo daemones excruciet.

Difficultas est quomodo ignis cum materialis sit, agat in daemones. an per ~~afflicatione~~ alligatione tantum an etiam per aliud, et illud quidem an per productione caloris in iis, an per productione ~~speciei~~ in doloris illi similis quem patitur aa in corpore, quod utitur; an denique quod discoeiente qualitate, eamque dolorifica producat sit.

1a Cluo. ignis per alligatione ô tamen solam daemones cruciat.

prior pars est Sti Tho. a. 4o ad 1um et 3um. et probatur

1o Ex illo 2a petri 2o. deus peccantibus angelis non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.

2o modus ille cruciatus in eo positus est quod sint in igne tamquam in carcere contra suam voluntatem et conatum irritum: hoc enim eos torquere potest, sicut torquentur, qui detinentur inuiti in carcere et vinculis. sed ita cruciantur daemones. cum enim modus ille possibilis sit, est quoque admittendus quin daemones vere ipso igne tamquam carcere, detinentur.

Requirunt aliqui ad istam alligatione, ut vel

ad sit impenetrabilis aglo vel in eo pducar
vbi sive aliud accidens per quod detineantur dæ-
mones. sed 1° quid haberet amplius ad q quod
st a sua naa quo redderetur impenetrabilis, nisi
forte quod dei instrumentum foret ad resistendum
effective aglo discedere conanti, quod tn nrium o
e, 2° quid faceret vbi superadditum ad sistendos
dæmones, cum vbi nisi aliud accidens adiunctum
habeat puta gravitatem, levitatem aut aliud o
detineat rem locatam. poet ee accidens respon-
dens qlitati impulsive, qle e, quo per vim sistuntur
corpora in loco, et illud accidens ab igne ins-
trumentaliter pduci. sed neq; hoc nrium e. suf-
ficit vt deus concursum deneget ad egrediendum
ex igne. neque vo desinit igni tribui tristitia,
quæ ex alligaoe existit. nam etsi rex suo subdito
velit vrbem ee procarcere, vrbs quis ipsa o
resistat, molestiam sic detento creare o desinit.

Cæterum innuit stus eso. a. 4° o requiri alli-
gaoe actuale ad torquendos dæmones sufficere qd
sciant illa sibi debere: sicut ad honore epi non
requiritur vt sedeat in cathedra, satis e quod

in ea sedendi ius habeat.

Ad alligaõe accedit, si perigne illis perpetuo repstetur ira dia et amissio bonorum supnaalium ad quorum repstaõe tq signum instrumentale ignis assumi potuit, ut pro culpa gravitate, maior aut minor foret apprehensio (sicut pro ead. raõe crescere volunt alligaõis molestia, nisi et crescat pro dignitate naã dæmonum, qui tanto gravius peccarunt, qto nobiliores erant) nam sic quoque dæmonibus tristitiam pt inicere. posterior

2a pars | pars ostendr. 1° ex scpra insinuante acriore dolore, q per alligaõe aut sle, lucæ 16° crucior in hac flamma. 2° ex patribus s.to cyrillo oraõe de exitu aã qlis e 1, gehenna ignis inextincti urentis neque lucentis, s.to eug.o lib. 21 de civit. dei cap. 10° ubi dicit spiritus uri miris sed veris modis: id alligaõ solaõ faceret. s.to fulgtio cit. cap. 3° dicente peccatores interminabilia gehennæ sustinere supplicia ubi diabolus cum aglis suis in æternum arsurus e. 3° raõe tum qa nisi aliud suplicium foret æque saxis ingtibus ut igni alligari debuissent. tum qa dæmonum tum vel sunt in aere

vel adhuc ex inferis egredi potest multo minus
foret supplicium quidem in aeternum alligati erunt
igni, cum minus sit eos alligari debere, quam
a tu alligatos. tum quia sola alligatio ô torquet animas
in purgatorio. Leve ergo istud supplicium foret, cum
superbia careant, qua molestius ferrent alligationem
suam, cum sese diae voluntati subiiciant, quod spem
habeant obtinendae libertatis, et tamen valde graves
poenam ignis purgatorii dicunt esse S.tus Aug.s in
psal. 37.um S.tus greg. in psal. 3.um poenitentiale.
S.tus Anselmus in cap. 3.um epistolae 1.ae ad corint.

2.a Cluo, id quod alligationi per modum poenae
superadditur non est productio caloris in daemonibus.
ratio est quia accidens corporeum in subiecto spiritali pro
duci ô potest. ergo nec calor in daemonibus. et sic per
eum ô torquentur.

et hoc ostendit neque eo torqueri daemones,
quod apprehendant ignem ut sibi discoeiente. nam
discoiens solum eet quatenus calore produceret in
daemonibus. quid ergo? an quod tale substantiam haberet,
an quod talia in se accidentia. at quid hoc nocere
poet daemonibus, ac proinde quomodo apprehendi

tq illis nocivum, illud quoq; ipsum ostendit neque illos torqueri per speciem in se receptam ab igne, si species materialis sit, cum eius subiectum esse o[mn]ino. Sed nec si spiritalis q[uia] nec magis torqueret, q[uam] calor ipse et illis qualitas. Preterea q[uod] q[uo]d produceretur inutiliter, q[uam] congenitam sicut ignis, sic et caloris speciem habent.

3[a] Cl[ar]o ô e[st] improbabile id quod sup[er] additur alligatio[n]i esse dolore aliquem proportionatum illi, quem patitur a[n]i[m]a, dum corpus ustione patitur. Tunc n[on] fere dolet a[n]i[m]a ô solum in parte sensitiva, sed etiam in parte superiori, ita ut dolorifica sensatio quae est circa obiectum discoeiens sit obiectum spiritalis doloris seu tristitiae, aliunde ô videtur impossibilis talis dolor in daemonibus, ut ô quod habeat pro obiecto sensatione dolorifica sed igne cui alligatur, aut cui additur e[st] discoeiente ambiente. nam et contingit somniantes ex imaginatione combustionis perinde tristari ac dolere ac si comburerentur. Et ex intuitu profundi vulneris alieni sic etiam secundum voluntatem afficiamur, q[uo]si vulnus accepissemus

ipsi et perinde ingemiscamus. et nihil vetat
dum per igne ô solum obtine sed etiam effective
se se habente, sive talis ignis ambiat aut circum-
feratur ut fere fit sive ô (quin et poet efficere
sensaoe odoris remotioris) efficere dolore illum
ac tristitia voltatis ob eundem ignem tq
discoeiente. aliunde si admittatur hic modus
facilius explicabuntur supra et patres dum igni
tribuunt ustione: ut sicut dum agunt de igne
verus ignis illigr, sic et vera ustio, sed spiri
talis, noie ustionis sumatur, vera inquam ustio
spiritalis, ô quae sensaoe dolorifica sed dolorificum
solum obtinet supponat.

Dixi hoc ô ee imprbabile. neque tn ostanter
admodum assero hoc mô cruciari poe daemones. nam
si modus iste admittatur ô video cur ô perinde
tristari poet aa. ac si scinderetur, strangularetur
aquis suffocaretur, sive inter serras cruces et aquas
detineretur, imo et inter odores et sapores poent
aa beatae oblectaoes recipere proportionatam
delectaoe qua elicit voltas ex olfactione, et

gustaõe coeienti. quod facile quivis ô admiserit.

4ª cluo probabilius est, sed quod superadditur esse dolore ~~ex~~ ortum ex qlitate spiritali dolorifica a deo perigne impressa et eorum subaam fœdante.

P. prob. quia ~~ista dispa~~ si talis qlitas possibilis est, si valde crucians, si ab ea dici pt esse combustio, dici dt esse caa doloris dæmonum superadditi eorum alligaõi. at talis qlitas possibilis est. quidni ergo sicut datur qlitas pstè exornans aas, puta graa, ista possibilis sit qlitas, sicut aarum, ista dæmonum subaam pstè turpificans, pstè, inq, ut disgnatur a peccati labe quæ fœdat solum moraliter. ead. tam horrida esse pt ut infinita quamd. tristitia afferat, sicut infinite ppe lætaretur aa si graa stificante, in se intueri pt. et sic dolor dici poterit combustio, sc. analogice, quia sicut calor nimius, 1º sensui, deinde voltati dolore acerbissimum affert, sic et illa qlitas voltati quæ caa sit, nec potius ab igne, qui efficacissimus est intorquendo q ab aqua, aut alio corpore qlitate illa pduci oportuerit. quod satis est ad noẽs combustionis, cum aliunde in nulla

sniâ, ne in ista qde qua superiori cluone adduximus pprie sumi debeat.

Confirmatur, quod vexat dt ee aliquid rei subaa vel ademptum vel additum. at nihil adimi pt daemonum subaa cum sit indivisibilis. go per additum dt torqueri. id vo nihil quicq ee probabilius dici pt, q illa qlitas. neque ij necee e ut quidqd vexat, illud naali pfectione privet subtum. nam si una cum calore pportionato suais ptib divinitus poneretur frigus vehemens, hoc vexare o desineret et tn o privaret subtum qlitate sibi debita. et sunt illi soni qui valde ingrati sint auditui quis nullo sono debito auditum privent.

Est ne vo qlitas illas sup naalis an naalis. dici pt supernaalis. quidni ij. nam ho o exornabit, sicut nec caracter aas baptizatorum damnatorum exornat, satis e quod ad superiore ordine ptineat. dici pt naalis, et proinde connaalis naa, o absolute, sed posito peccato mortali: qa necee o e sic agere deum, tq authore graa sed tq authore naa, sicut ad alias poenas isto mo ocurrit.

Quod si S^tus Tho. ó admittit illam qlitatem neque eam negat. nam quod lib. 4^i ctra gtes cap. 90° negat dæmones immutari pcé per susceptione qlitatis, de qlitate alterativa, qua subaádisponatur ad interitum, illigdus e

Quæres utrum dolor dæmonum aliquid gaudii secum admittere pit, loquor de gaudio illectuali, nam sensibile nullum admittit.

R^o póe. 1° colligr ex S^to Tho. ad 1^m ubi refert hæc verba S^ti Augi lib. 2^i de gensesi contra mani chæos cap. 17°, diabolus potestate st in eos qui dei præcepta contemnunt et de hactam infelici potestate lætatur. 2° sicut dolor e renisus voltatis ad id quod e vel ó e, ita gaudium e inclinaó voltatis in idem obtum: sed e talis inclinaó in dæmonibus, ut in victoriam tentaóum, in hoúm ruinam. 3° ut sit gaudium cum dolore, satis e quod sint de obtis dirsis, maxime cum sint simplices voltatis actus quod ó negaret arles 3^i eth. cap. 14°: sed hic dirsa put ee obta, puta doloris, iactura beatitudinis et suplicium, gaudii ruina hoúm et quid sle: gó.

nos dico ee pó'e ꝓ de fortius gaudium - nam
delectabilitꝫ et suauitꝫ ó Elicitur, ut sit potius
Complatiá, q gaudium, qmodo ꝓ dño ó e
dolor ffrie dictus, q'a d angr, sed disciplinatia
ffelix circa peccatum. nempe sint faultas lata
sine suauitate elicit actus suus, sic Voluptas
damnatorum ꝓ multiplicia septa, hã furent desp dãe
nulla suauitate deliciri pt. ꝺ ꝺ ꝺ ꝺ. gaudium
damnatorum ꝓ Beatitudinis alii misabile et
rabidus ꝛplatiás Torant. qq vltimꝫ d nulla
angore Beatitudini nisi, nec totus Voluptate
absorbat, ad quod sufficit dei possessio, quas
nullam suauitate damnaoi, nec ó sit aio actus
peccatus mortale inducere aliquod tristitiam,
quã ei suauitati ꝺ incompatibilitꝫ repugnet.
quid et q'ꝺ sit damnatorum dolor ó explico -
multis. et actio titalis, sicut et aiã tristitia.
et vltimꝫ, quod sit q'a deus nostra cogitatõe -
definas tenet ꝺ y obito doloris. et continuꝫ,
q'a continua et ylla consideratõ: quo et
continuus et beatorum gaudium, q'ꝺ tenentur
ꝺ ꝺ ꝺ ꝺ

Ex clus 4us utrum aer iste
sit locus pœnalis dæmonum.

Unica clus, nunc aliquibus pœnalis locus est aer, aliis infernus, qui et perpetuus omnium locus futurus est. Ita Stus Eso.

1a pars ostendit. 1o ex scpris dæmones in mundo versari indicantibus. epses. 6o o e vobis colluctaõ &c. sed adversus mundi rectores. 1a petri 5o adrius vester diabolus circuit quærens quem devoret. 2o ex Sto Hieron. in cit. locum ad epses. Sto eug. 3i de genesi ad litt. cap. 10o 3o, cum inferiorum bonum per superiora procuretur, saltem indirecte, sc. exercendo hoes, dæmones prodesse debuerunt, ne i, Stus Eso. post peccatum ab utilitate naalis ordinis exciderent. sed eam adrem debuerunt esse aliqui in aere. illud Joan. 12o nunc princeps huius mundi eiicietur foras de erepta dæmoni potestate illigdum est.

o desinunt aerei spiritus igne torqueri, sive habeant circumstante igne, sive o sed in distans operetur. certe glossa in illud Jacobi 3o inflammat rotam, portant i, secum igne gehennæ, quocq; vadunt, sc. saltem quoad efficaciam. unde quod

Lucæ 8° Rogant dnum ne eos mittat in abyssum, ō e timentium pœnas inferni, quas nondum luerent, sed pœnam sibi reputantium, quod extruderentur a loco, in quo pnt hoibus nocere.

2ª pars pbr. 1° ex scpra Isaiæ 18° verum tn ad infernum detraheris in profundum laci. Idem habetur 2ª petri 2°. epla Judæ versu 6°. 2° dnt ee in inferis aliqui, qui torqueant aas, quas in peccatum induxerunt, sicut aliqui boni agli sunt cum aabus stis in cælo. 3ª

3ª pbr tm ex scpra ostendente locum aglis destinatum ee igne inferni. Ite maledicti in igne æternum, qui paratus e diabolo &c. 2° in oi repub. e locus detriatus, in que detrudendi sint rei: gò et a deo naa illectuali, si peccaret, slem locum assignari par fuit. hic vò locus e ignis infernus.

Inferni noie illigr subterraneus locus, ad quem descenditur, ut indicat scpra psal. 81° descendent in infernum. eum stus Chrysostomus homilia de præmio storu ponit extra vrsum, sed eo sensu quo qui moritur exire dr e mundo, sc. quod sit extra superficiem terræ.

Et hæc de Angelis.

BIBLIOTHEQUE DE L'UNIVERSITÉ DE FRANCE

TRACTATVS DE
TRINITATE
ET ANGEL

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
719